بِاسْمِهٖ تَعَالٰی

فَاسْئَلُوْآ اَهْلَ الذِّكْرِ اِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُوْنَ ٥

રવઝતુલ ફતાવા

ભાગ–૪

કિતાબ મેળવવાનું ઠેકાણું

અઝ ઈફાદાત

ઉસ્તાઝુલ અસાતિઝહ શૈખુલ મશાઇખ વકારે-ગુજરાત મુહક્કિકે ઝમાં

હઝરત **મુફ્તી ઈસ્માઈલ સાહબ વાડીવાલા** રહમતુલ્લાહિઅલયહ

સદર મુફ્તી વ શૈખુલ હદીષ

જામિઅહ હુસૈનિયહ રાંદેર, સુરત

બએહતેમામ

મકતબહ દારૂસ્સલામ

બાબુગલી, રાંદેર, સુરત

૦ e

નામે કિતાબ — રવઝતુલ ફતાવા ભાગ: ૪

અઝ ઇફાદાત — ઉસ્તાઝુલ અસાતિઝહ, શૈખુલ મશાઇખ વકારે ગુજરાત મુહકિકકેઝમાં
હઝરત મુફતી ઇસ્માઇલ વાડીવાલા સાહબ રહ.

સને ઇશાઅત — ઝિલકઅદહ ૧૪૩૪ હિ.
ઓગષ્ટ-૨૦૧૩ ઇ.

બએહતેમામ — હાફિઝ મો. શોએબ
કારી મો. અસલમ
મહમૂદ શબ્બીર અબ્નાએ
મુફ્તી ઇસ્માઇલ વાડીવાલા સાહબ રહ.

જામેઅ વ મુરત્તિબ — મુફ્તી મોહંમદ અમીન ઉધનાવી

મકતબહ દારૂસ્સલામ
બાબુગલી, રાંદેર, સુરત

અત્તર સ્થાન
ભાગા તલાવ, મેઇન રોડ
સુરત

MAKTABA DARUSSALAM
BABUGALI, RANDER, SURAT

MOLANA MOHAMMAD ASLAM WADIWALA
6,BARNADY. ST.BOLTON
BL 3. 5LU - U.K.

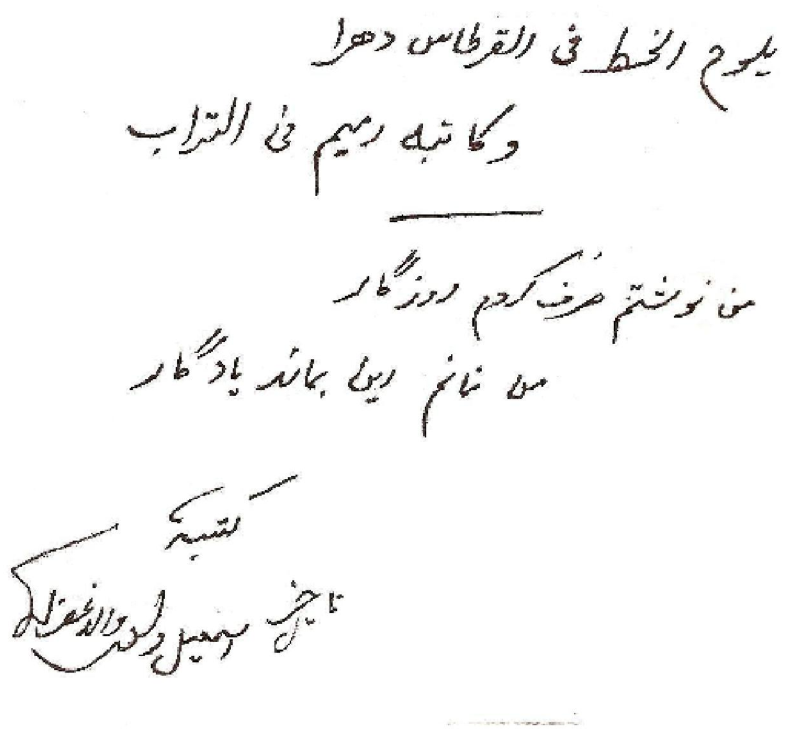
يلوح الخط في القرطاس دهرا
وكاتبه رميم في التراب
من نوشتم صرف كردم روزگار
من نمانم اين بماند يادگار
كتبه

Wح الخط فى القرطاس دهرا - وكاتبه رميم فى التراب

من نوشتم صرف كردم روزگار - منÚنم ايں بما*‡ يدگار

(૧) કાગળમાં લખેલ હંમેશા ચમકતું રહે છે, (એટલે કે બાકી રહે છે) અને તેનો લખનાર માટીમાં ભળી જાય છે.

(૨) મેં આ લખવામાં એક મુદ્દત પસાર કરી છે, હું તો નહિં હોઇશ, આ મારી યાદગાર રહેશે.

દારૂલ ઉલૂમ દેવબંદના સદર મુફતી

મવલાના હબીબુર્રહમાન સા. ખૈરાબાદી નો મુબારક પત્ર

M. : 9412874946
حبيب الرحمن الخيرآبادي
المفتي بالجامعة الاسلامية دارالعلوم ديوبند (الهند)
Habeebur Rahman Khairabadi
(M.A., ALIG.)
MUFTI DARUL ULOOM, DEOBAND-247554 (INDIA)

તકરીઝ

Ûµ0Ô0] àÛu0Ô] â0] ÜŠ6

æ ä0! o×Â æ àn×‰†Û0] æ ð^nfÞŸ] ,n‰ o×Â Ý¡ Š0] æ éç× ’ 0] æ ànÛ0^Ã0] h… ä×0 ,Ûv0]
÷,Ãe ^Ú] ànÃÛq] äfv ‘

ફતવા નવીસી કા કામ બહોત અહમ ઔર બાઇસે અજ હય. સાથ હી ઇન્તેહાઇ નાઝુક ભી હય. મુફતી કી હયસિયત અલ્લાહ ઔર ઉસકે બંદો કે દરમ્યાન વાસ્તા કી હય. અગર વહ સહીહ મસ્અલા બતાએ તો બજા તૌર પર વહ અપની ઝિમ્મીદારી સે ઓહદા બર આ હોગા, ઔર અજો સવાબ કા મુસ્તહિક હોગા. ઔર અગર ખુદાનખાસ્તા ગલત મસ્અલા બતાયા તો સાઇલ કે ગલત અમલ કા વબાલ ભી ઉસીકી ગરદન પર બનેગા. ઇસ લિએ ફતવા દેને મેં એહતિયાત લાઝિમ હય. હઝરત સુફિયાન બિન ઉયયના રહ. ફરમાતે હંય : ''અજસરૂન્નાસિ અલલ ફુત્યા અકલ્લુહુમ ઇલ્મન'' યઅની ફત્વા દેને મેં સબસે ઝિયાદહ જસારત વહી કરતા હય જો સબસે ઝિયાદહ કમ ઇલ્મ હોતા હય.

ઇન નઝાકતોં કે બાવજૂદ ઉમ્મતે મુસ્લિમા કી ઇન્ફીરાદી વ ઇજતિમાઇ ઝરૂરિયાત પૂરી કરને કે લિયે હંમેશા સે ઉલમાએ કિરામ ઔર મુફતિયાને ઇઝામ ફતાવા નવીસી કે ઝરિયે ઉનકી રૂશ્દો હિદાયત ફરમાતે

ચલે આએ હંય. ઔર ઇન્શાઅલ્લાહ કયામત તક બ ઝરૂરત અંજા દેતે રહેંગે.

ઇસી સિલસિલે કી એક કળી ''રવઝતુલ ફતાવા'' ભી હય યહ ફતાવા ઉસ્તાઝુલ અસાતિઝહ શૈખુલ મશાઇખ મુહકિકકે દવરાં હઝરત અકદસ મવલાના મુફતી ઇસ્માઇલ વાડીવાલા કે લિખે હુવે હંય. જો જામિઅહ હુસૈનિયહ રાંદેર (સુરત) મેં એક અરસએ દરાઝ તક શૈખુલ હદીસ ઔર સદર મુફતી રેહ ચુકે હંય. યહ ફતાવા ગુજરાતી અખ્બાર ''ઉમ્મીદ'' મેં ઔર બાઝ દીગર ગુજરાતી જરાઇદોં મેં શાઇઅ હો ચુકે હંય.

ઇન ફતાવા કી ષકાહત કે લિએ હઝરત મુફતી સાહબ કે નામ કી નિસ્બત હી કાફી હય તા હમ મઝીદ એઅતેમાદ કે લિએ દલાઇલ મેં અહાદીસ ઔર ફતાવા કી મુસ્તનદ વ મોઅતબર મુતદાવિલ કિતાબોં કી અરબી ઇબારતેં ભી લિખ દી ગઇ હંય. દુસરે ઉન ફતાવા કા વઝન બઢ ગયા ઔર ઉનમેં જાન આ ગઇ. દિલી દુઆ હય કે અલ્લાહ તઆલા ઇસે મકબૂલિયત અતા ફરમાએ, અવામ વ ખવાસ સબ કો ઝિયાદહ સે ઝિયાદહ મુસ્તફીદ હોને કી તવફીક બખ્શે. હઝરત મુફતી સાહબ કો અપની શાયાને શાન જઝાએ ખૈર અતા ફરમાએ. ઔર ઉનકે લિએ ઝખીરએ આખિરત બનાએ. ઇં દુઆ અઝ મન વ અઝ જુમ્લા જહાં આમીન બાદ. ફકત

હબીબુર્રહમાન ખૈર આબાદી અફલ્લાહુ અન્હુ
મુફતી દારૂલ ઉલૂમ દેવબંદ
૨૯/જુમાદલ ઉલા ૧૪૩૪ હિ.

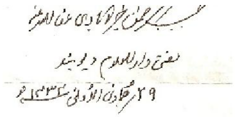

કલિમાતે બાબરકત★

અઝ
ફકીહુન્નફસ, મુફતીએ ગુજરાત, સાહીબે ફતાવા રહીમીયહ
હઝરત મૌલાના મુફતી સૈયદ અ.રહીમ લાજપૂરી સાહબ રહ.

બિસ્મીલ્લાહી ર્રર્હમાની ર્રરહીમ

હામીદંવ વમુસલ્લીયંવ વમુસલ્લીમા...........

અમ્મા બાદ! મુકર્રરમી જનાબ મુફતી ઇસ્માઇલ વાડીવાલા સાહબ દામત બરકાતુહુમ એક ઝમાનેસે તદરીસી ખિદમત કે સાથ જામેઅહ હુસૈનિયહ રાંદેર કે દારૂલ ઇફતા મેં ઇફતા નવીસી કી ખિદમત ભી કર રહે હેં. જામેઅહ હુસૈનિયહ કે દારૂલ ઇફતાસે જો ફતાવા જનાબ મુફતી ઇસ્માઇલ સાહબ ને તહરીર ફરમાએ હેં જામેઅહ કી તરફસે ઉન કો શાએ કિયા જા રહા હે. અહકર અપની મઅઝુરી કી વજાસે તમામ ફતાવા ન સુન સકા બાઝ બાઝ ફતાવા સુને, માશાઅલ્લાહ જવાબાત મુદલ્લલ ઔર તશફફી બખ્શ હેં. ઉમ્મીદ હે કે સારે ફતાવા ઐસે હી હોંગે.

દુઆ કરતા હું અલ્લાહ તઆલા મુફતી સાહબ દામત બરકાતુહુમ કી ઇસ ખિદમત કો ઔર ઉન ફતાવા કો કબૂલ ફરમાએં ઔર ઉન કે લિયે ઝખીરએ આખીરત બનાએં. ઔર લોગોંકો ઇસસે ઝયાદાસે ઝયાદા ફૈઝ પહોંચાએ. ઔર જામેઅહ હુસૈનિયહ કી ઇસ અઝીમ ખિદમત કો કબૂલ ફરમાએં. ઔર જીન હઝરાત ને ઉસકે તબઅ કરાને મેં હિસ્સા લિયા હે અલ્લાહ તઆલા ઉન કો અજરે અઝીમસે નવાઝેં. આમીન બી હુરમતીન્નબીય્યીલ ઉમ્મીય્યી સલ્લલ્લાહુ અલયહી વ આલીહી વ સહબીબી વ સલ્લીમ ફકત..

અહકરૂલ અનામ
સૈયદ (મુફતી) અબ્દુરરહીમ લાજપૂરી ગુફિર લહૂ

★ એક મોકા પર મુફતીએ ગુજરાત મુફતી સૈયદ અ.રહીમ લાજપૂરી રહ. (સાહિબે ફતાવા રહીમિયહ) એ હઝ. મુફતી સા. રહ.ના ફતાવા વિશે ઉપર પ્રમાણે પોતાનો લેખિત અભિપ્રાય દર્શાવ્યો હતો જે મૂળ ઉર્દૂ લખાણ અને હઝરત ની દસ્તખત સાથે અત્રે રજૂ કરવામાં આવેલ છે.

તકરીઝ

અઝ

ઝુબદતુલ મુહક્કીકીન, કુદવતુસ્સાલીકીન, હઝરતુલ અલ્લામ

સય્યદના વ મવલાના **મુફ્તી અહમદ સાહબ ખાનપૂરી** (દા.બ.)

જામેઅહ હુસૈનિયહ રાંદેર, સુરત ગુજરાતની ઘણીજ જુની અને પ્રખ્યાત દીની દર્સગાહ છે. ત્યાંથી ફારિગ થયેલ અસંખ્ય આલિમે દીન અને ઇલ્મે દીનની ખિદમતમાં લાગેલા છે અને અલ્લાહ તઆલાએ તેઓથી દીની ખિદમતના મહાન કાર્યો લીધા છે, તેઓ પૈકી એક હઝ. મવલાના મુફતી ઇસ્માઇલ વાડીવાલા (રહ.) પણ છે, જેઓએ ત્યાંથી ફરાગત હાસિલ કરી ત્યાંજ દર્સ-વ-તદરીસની ખિદમત આપવાનું શરૂ કરી જામેઅહ હુસૈનિયહના સાબિક મોહતમીમ હઝ. મવલાના સઇદ અહમદ સા. રાંદેરી (રહ.)નો ખુસુસી વિશ્વાસ મેળવ્યો અને તેમનીજ નિગરાનીમાં ફત્વા નવેસી નો સિલસિલો પણ શરૂ કર્યો અને એક સમય તે આવ્યો કે ગુજરાતના ગણનાપાત્ર મુફતીઓમાં આપનો શુમાર થવા લાગ્યો, આપના ફત્વાઓ ગુજરાતી સામાયિકોમાં પણ પ્રગટ થતા રહ્યા અને એ રીતે ગુર્જર મુસ્લિમો આપનો ઇલ્મી ફૈઝ હાસિલ કરતા રહ્યા. આપની હયાતીના છેલ્લા દિવસોમાં તે બધા ફતાવાઓનું સંકલન કરી પ્રગટ કરવાનો નિર્ણય લેવાઇ ચૂકયો હતો અને એ કામ માટે આપે જ પોતાના એક શાગિર્દ મવ. મુફતી મુહમ્મદ અમીન સા. ની નિમણુંક કરી આપી હતી, આ સિલસિલો હજુ તો શરૂ જ થયો હતો અને આપ આ દુનિયાથી આખિરત તરફ સિધાવી ગયા પરંતુ આપની વફાત પછી આ મુબારક કામને આપના સાહબઝાદાઓએ આગળ ધપાવ્યું અને હવે આપના ફતવાઓનો સંગ્રહ કિતાબી શકલમાં વાંચકો સમક્ષ રજૂ કરી રહયાં છે. અલ્લાહ તઆલા તેઓને બેહતરીન બદલો આપે. અને વાંચનારાઓને આ ઇલ્મી અને કિંમતી મુડી થી વધુ માં વધુ ફાયદો પહોંચાડે. એજ દિલી દુઆ છે. ફકત..

અમલાહૂ: અહમદ ખાનપૂરી
ઉસ્તાદે હદીસ વ સદર મુફતી
જામેઅહ ઇસ્લામીયહ તઅલીમુદદીન, ડાભેલ
તા. ૨૬/ ૧૦/ ૧૪૨૯ હિજરી

તકરીઝ

અઝ

મુફક્કિરે મિલ્લત, કાઇદે ઉલમા

હઝરત **મવલાના અબ્દુલ્લાહ સાહબ કાપોદ્રવી** (દા.બ.)

બિસ્મીલ્લાહીર-ર્રહમાનીર-ર્રહીમ

અલ્લાહ સુબ્હાનહુ વ તઆલા ને ઇન્સાનોં કો પૈદા ફરમાયા, ઔર ઉનકી રેહનુમાઇ કે લિયે ઇસ દુનિયા મેં મુસલસલ અંબિયાએકિરામ ઔર રસૂલોંકો મબઉસ ફરમાયા. ઔર ઉન કો ઝિંદગી ગુઝારને કે ઉસૂલ ઔર તરીકે બતલાયે, તા કે વોહ હેવાનોં કી તરહ આઝાદ ઝિંદગી ગુઝાર કર અલ્લાહ તઆલા કી નારાઝગી ન મોલ લે.

ઝિંદગી કે તમામ શોઅબોં કે લિયે રસૂલુલ્લાહ સલ. ને ભી અપની ઉમ્મત કો અહકામ બતાએ. ઔર ઉનકી ઇબાદાત, મઆમલાત, મુઆશરત, અખ્લાકીય્યાતમેં ઉસી કે મુતાબીક ઝિંદગી ગુઝારને કા મુકલ્લફ ફરમાયા. મગર દુનિયા મેં હર ઇન્સાન ઇન તફસીલી અહકામાતસે વાકીફ નહી હોતા, ઇસ લિયે હુકમ દીયા ગયા કે ''અગર તુમ નહી જાનતે તો જાનને વાલોંસે પૂછો.''

ચુનાન્ચે દોરે સહાબાસે આજ તક ઉમ્મત કા હર ફર્દ ઇસ પર આમીલ હે. ઔર ઉલમા ઔર મુફતીયાને કિરામ કી રેહનુમાઇ મેં ઝિંદગી કા સફર તે કરતે હૈં.

અલહમ્દુલિલ્લાહ ગુજરાતમેં સબ હી મદારીસ મેં ઉમ્મત કી દીની રેહનુમાઇ ઔર અહકામ કી તબ્લીગ કે લિયે દારૂલ ઇફતા કાઇમ હૈં. જો પૂરી તહકીકસે સહીહ રેહનુમાઇ ફરમાતે હૈં. ઇસી સીલસીલે કા એક દારૂલ ઇફતા હમારે ઇલાકે કે મઅરૂફ ઔર મશહૂર જામીયા હુસૈનીયા મેં સાલહા સાલસે કાઇમ હે. વહાં કે ફતાવા મોઅતબર સમઝે જાતે હૈં.

હઝરત મુફતી ઇસ્માઇલ વાડીવાલા રહીમહુલ્લાહ ઇસી ઇદારે કે ફાઝીલ, ઉસ્તાઝ, મુહદિદસ ઔર મુફતી થે. જીન્હોંને કઇ સાલ ઇફતા કી ખિદમાત અંજામ દી થી. ઝરૂરત થી કે ઉન કે યે ફતાવા શાએઅ હોં તા કે ઉમ્મત કો નફા હો, ઔર હઝરત રહીમહુલ્લાહ કે લિયે આખિરત મેં રફએ દરજાત કા સબબ બને.

ખુશી હે કે અબ યે કિમતી સરમાયા તબાઅત કે લિયે તૈયાર હે. જો એક અઝીમ નેઅમત હે. અલ્લાહ તઆલા મૌલાના મરહૂમ કી ઇસ ખિદમત કો શરફે કબૂલીયત અતા ફરમાવે. ઔર ઉન સાહબઝાદગાન કો ભી અજરે અઝીમ અતા ફરમાવે, જીન્હોંને ઇસ અઝીમ કામકા બેળા ઉઠાયા હે. અલ્લાહ તઆલા જુમ્લા મુઆવીનીન કો ભી બેહતરીન બદલા અતા ફરમાવે. h«Û0] æ Äq†Û0] än0]æ h]ç ' x0 ÐÊçÛ0] äx0] æ

વસ્સલામ

અહકર અબ્દુલ્લાહ ગુફિરલહુ કાપોદ્રવી
રઇસ દારૂલ ઉલૂમ ફલાહે દારૈન, તડકેશ્વર

બિસ્મિલ્લાહ..

સર્વ વખાણ સર્વ જગતના સર્જનહાર અને પાલનહાર માટેજ છે, તથા દુરૂદો સલામ સરદારે અંબિયા અલ. અને અંતિમ નબી સલ. પર જેમના થકી આ સૃષ્ટિનું સર્જન કરવામાં આવ્યું.

અલ્હમ્દુલિલ્લાહ વાલિદે મોહતરમ રહ.ની દીર્ઘકાલીન ફતાવા વિભાગની ખિદમતના પરિણામે ઉંડા તથા તલસ્પર્શી અભ્યાસ તથા વિચાર-મંથનને કારણે જે જવાબો તૈયાર થયા તેને વિભાગવાર સંગ્રહીત કરવાનું કાર્ય આપની હયાતીમાં શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું અને એમના ઇન્તિકાલ પછી આ ફતાવા ત્રણ ભાગમાં (૧) કિતાબુલ ઇમાન, કિતાબુલ ઇલ્મ, કિતાબુત્તહારત (૨) કિતાબુસ્સલાત અને (૩) કિતાબુલ જુમ્અહ, ઇદૈન, જનાઇઝ અને ઝકાત ને આવરી લેતા મસાઇલ પર આધારિત ક્રમશઃ ગુજરાતી અને તે પછી ઉર્દુમાં પ્રગટ થઇ ઇલ્મી દુનિયા અને આ લોકોમાં સ્વીકૃતી પામ્યા. આ સિલસિલો આગળ વધતાં ગુજરાતીમાં રોઝહ, હજ, ઉમરહ તથા નિકાહના મસાઇલને સમાવી લેતો ચોથો ભાગ પ્રગટ કરતાં બારગાહે ઇલાહીમાં શુક્ર અને ખુશીની લાગણી અનુભવીએ છીએ. અને એને ઉર્દુમાં રૂપાંતરિત કરવાનું કાર્ય પણ સાથેજ પ્રગતિમાં છે, જે ઇ.અ. ચાલુ તાલીમી વર્ષના અંત સુધી પુર્ણ થવાની ઉમ્મીદ અને બારગાહે ઇલાહીમાં દુઆ છે.

આ દીની કાર્યમાં મદદરૂપ થનાર સર્વે માટે દીલી દુઆ છે કે અલ્લાહ તઆલા પ્રત્યેક ને દીન દુનિયાની ભલાઇઓથી નવાઝે અને સદકએ જારિયહ બનાવે. આમીન. આ સિલસિલો પુર્ણતા સુધી જારી રહે એવા પ્રયત્નો ઇન્શાઅલ્લાહ જારી રહેશે. અલ્લાહ પાક આ કાર્યમાં ઇખ્લાસ અને આસાની ફરમાવે તથા નેક તૌફીક અને વસાઇલ અતા ફરમાવે એવી દુઆની ગુઝારિશ. વમા તવફીકી ઇલ્લાબિલ્લાહ..

- મો. શોએબ
- મહમૂદ શબ્બીર
- મો. અસલમ

અબ્નાએ મુફ્તી ઇસ્માઇલ વાડીવાલા સાહબ રહ.
૧૦ ઝિલકઅદહ ૧૪૩૪ હિ. ૧૭/૯/૨૦૧૩ ઇ.

અ. નં.	અનુક્રમણિકા	પેજ નં.

કિતાબુસ્સવમ

રોઝાની ફરઝિય્યત અને ફઝીલતનું બયાન

૧૨૦૮	રમઝાનના રોઝાની ફરઝિયત	૪૭
૧૨૦૯	રોઝા કયારે ફર્ઝ થયા?	૪૮
૧૨૧૦	રોઝાની ફિલસુફી અને ફઝીલત	૪૮
૧૨૧૧	રમઝાનના રોઝાની વાસ્તવિકતા	૫૦
૧૨૧૨	રમઝાનને રમઝાન શા માટે કહે છે?	૫૨
૧૨૧૩	રમઝાનના રોઝા કોના પર ફર્ઝ છે? કયા ઉઝરોને લઇ રોઝા ન રાખવું જાઇઝ છે?	૫૩
૧૨૧૪	રોઝાની નિય્યત, દરેક રોઝા માટે અલગ નિય્યત કરવામાં આવે.	૫૪
૧૨૧૪	રમઝાનના રોઝાની નિય્યત	૫૪
૧૨૧૫	ફર્ઝ રોઝાની નિય્યત	૫૫
૧૨૧૬	રોઝાની નિય્યતનો તરીકો	૫૫
૧૨૧૭	હૈઝવાળી ઔરત માટે રોઝો	૫૬
૧૨૧૮	દુબઇમાં બે રોઝા રાખીને આવ્યા હોવાથી ૩૨ રોઝા થતા હોય તો..	૫૬

૧૨૧૯	શરઇ ખબર ન આવવાને લઇ ૩૦ દિવસ પૂરા કરી રમઝાન શરૂ કર્યુ હવે ઇદ તમારી સાથે કરવી કે ૩૦ રોઝા પૂરા કરવા?	૫૭

ચાંદ જોવાનું બયાન

૧૨૨૦	ચંદ્ર દર્શન વિશે શરઇ હુકમ	૫૯
૧૨૨૧	રૂઅયતે હિલાલ બાબત અમુક સવાલો	૬૧
૧૨૨૨	ઇદના ચાંદ માટે તાર, ટેલિફોન, રેડિયોની ખબર	૬૬
૧૨૨૩	ચાંદ સાબિત થવા માટે રેડીયો કે ટેલીફોનની ખબરનો એઅતેબાર થશે?	૬૬
૧૨૨૪	ફોનની ખબરથી ચાંદનો સુબુત	૬૭
૧૨૨૫	રેડીયો દ્વારા ચાંદ થયાની ખબર આપવું	૬૮
૧૨૨૬	ટેલિફોન કે પત્ર વડે ચાંદ થયાની ખબર આવવી	૬૯
૧૨૨૭	રમઝાનના ચાંદ બાબત ટેલીફોન કે રેડીયોની ખબર	૭૦
૧૨૨૮	બીજી જગ્યાએથી ચાંદની ખબર આવવી	૭૨
૧૨૨૯	ફિજીથી ન્યુઝિલેન્ડ ચાંદ થયાની ખબર આવવી અને તેના પર અમલ	૭૩
૧૨૩૦	એક દેશની રૂઅયતનો બીજા દેશમાં એઅતેબાર થશે?	૭૪
૧૨૩૧	એક દેશની રૂઅયતથી બીજા દેશમાં ચાંદ હોવાનો ફેસ્લો કરવો	૭૭

૧૨૩૨	ખગોળશાસ્ત્રીયોની ગણત્રી મુજબ ચાંદની તારીખ નક્કી કરી તે મુજબ રમઝાન કે ઇદ કે બીજા મહીનાઓ સાબિત થશે?	૭૯
૧૨૩૩	ચાંદ બાબતે ખગોળશાસ્ત્રીય ગણતરીને અગ્રિમતા આપવી.	૮૩
૧૨૩૪	ઓબઝરવેટીની આગાહી ને યકીની અને ઇજમાઇ માનવાનો અકીદો ગલત છે.	૮૬
૧૨૩૫	ચાંદની રૂઅયતને ઓબ્ઝોરેટ્રી પર પરખવું જરૂરી છે?	૯૦
૧૨૩૬	ચાંદ કમિટીના સભ્યો કેવા હોવા જોઇએ?	૯૧
૧૨૩૭	૩૦મીના ચાંદ ન દેખાય તો..	૯૨
૧૨૩૮	લોકોમાં ઇખ્તેલાફ ન થાય તે કારણે ૧૦મીના બદલે ૧૧મીના ઇદ કરવું જાઇઝ છે?	૯૫
	રોઝાને ફાસિદ કરનાર અને ન કરનાર કામોનું બયાન	
૧૨૩૯	જે કામોથી રોઝો તુટી જઇ કઝા લાગુ પડે છે	૧૦૦
૧૨૪૦	રોઝાની હાલતમાં કાન, આંખમાં પાણી ચાલ્યુ જવું	૧૦૧
૧૨૪૧	આંખ કે કાનમાં દવા નાખવાથી રોઝો તુટી જશે?	૧૦૨
૧૨૪૨	રોઝાની હાલતમાં નાકમાં દવા અથવા પાણીના ટીપા નાખવા	૧૦૨
૧૨૪૩	રોઝાની હાલતમાં આંખમાં દવાના ટીપા નાંખવા / સુરમો લગાવવો	૧૦૨

૧૨૪૪	રોઝાની હાલતમાં આંખમાં દવા નાંખવી અને ઇન્જેકશન લેવું	૧૦૩
૧૨૪૫	રોઝાની હાલતમાં મિસ્વાક કે મંજન વાપરવું	૧૦૩
૧૨૪૬	રોઝામાં મંજન કે કોલગેટ કરવું	૧૦૩
૧૨૪૭	રોઝાની હાલતમાં ઇન્જેકશન લેવું	૧૦૪
૧૨૪૮	નસમાં ઇંજેકશન લેવું	૧૦૪
૧૨૪૯	રોઝામાં ધુમાડો સુંઘવો, એટલોસ દવા સુંઘવી	૧૦૪
૧૨૫૦	રોઝાની હાલતમાં દમનો મરીઝ પમ્પ વાપરી શકે?	૧૦૫
૧૨૫૧	રોઝામાં અત્તર કે ફૂલ સુંઘવું, ધુંવાડો લેવો	૧૦૫
૧૨૫૨	રોઝામાં ઉલટી થાય તો રોઝો તુટી જશે?	૧૦૬
૧૨૫૩	રોઝાની હાલતમાં જાણી જોઇને ઉલટી કરે તો રોઝો તુટી જશે.	૧૦૬
૧૨૫૪	રોઝામાં દાંત કઢાવવાથી રોઝો તુટી જશે?	૧૦૮
૧૨૫૫	રોઝામાં દાંત કે દાઢ કઢાવવું અને મોમાં દવા લગાવવી	૧૦૮
૧૨૫૬	રોઝામાં ઠંડક માટે ભીગેલું કપડું માથા પર મુકવું	૧૦૯
	રોઝાની કઝા, કફફારા અને ફિદયાનું બયાન	
૧૨૫૭	બીમારી અથવા હૈઝને લઇ છુટેલા રોઝાની કઝા એકી સાથે કરવી જરૂરી છે?	૧૦૯

૧૨૫૮	રેડિયોની ખબર પર રોઝો રાખી લિધો પછીથી શરઇ ગવાહીથી ચાંદ સાબિત થઇ ગયો તો શું પહેલા રોઝાની કઝા કરવી પડશે?	૧૧૦
૧૨૫૯	ટેલીફોનની ખબર પર રોઝો રાખી તોડી દીધો તો એની કઝા અને કફ્ફારો છે?	૧૧૧
૧૨૬૦	રોઝા રાખવાની તાકત ન હોય તો ફિદયો આપવામાં આવે	૧૧૨
૧૨૬૧	છુટી જતા રોઝાના કફ્ફારા માટે કેટલો ફિદયો આપવો?	૧૧૩
૧૨૬૨	બીમાર હોવાથી રોઝો ન રાખી શકે તો ફિદયો કેટલો આપે?	૧૧૪
૧૨૬૩	બીમારીને લઇ રોઝા બદલ ફિદયો આપવું	૧૧૪
૧૨૬૪	રોઝાના બદલે ફિદયો	૧૧૫
૧૨૬૫	નઝરના રોઝાના બદલે ફિદયો આપવું	૧૧૬
૧૨૬૬	મન્નતમાં વાજિબ થયેલ રોઝાના બદલે ફિદયો કે ગરીબો ને ખાવાનું ખવડાવી દે તો ચાલે?	૧૧૭
૧૨૬૭	ફિદયાની રકમ તાલિબે ઇલ્મને આપવી	૧૧૮
૧૨૬૮	જે દિવસે ફિદયો આપે તે દિવસના ઘઉંની કીમતનો એ'તેબાર કરવામાં આવશે.	૧૧૮
	નફિલ રોઝાઓ નું બયાન	
૧૨૬૯	શવ્વાલના છ રોઝાનો સવાબ	૧૧૯

૧૨૭૦	રજબ, શઅબાન, રમઝાનના લગાતાર રોઝા રાખવા	૧૨૦
૧૨૭૧	શકના દિવસનો રોઝો	૧૨૧
	સેહરી અને ઇફતારીનું બયાન	
૧૨૭૨	સેહરીનો સમય કયાં સુધી રહે છે?	૧૨૩
૧૨૭૩	ફજરની અઝાન સુધી સેહરી ખાવી	૧૨૪
૧૨૭૪	બે તકવીમમાં ફરક હોય તો ખત્મે સેહરી કોના આધારે કરવામાં આવે?	૧૨૫
૧૨૭૫	ખત્મે સેહરીની જાણ માટે અઝાન આપવી	૧૨૬
૧૨૭૬	ઇફતારીની થોડી મિનિટ પહેલાં બધાએ ભેગા મળી દુઆ માંગવું	૧૨૭
૧૨૭૭	કેટલા વખત પછી રોઝો ખોલવાથી રોઝો મકરૂહ થાય છે?	૧૨૮
૧૨૭૮	રોઝા ઇફતારી માટેની દુઆ	૧૨૮
૧૨૭૯	રોઝા ઇફતારની દુઆ રોઝો ખોલવા પછી પઢવામાં આવે.	૧૨૯
	રોઝાનાં મુતફર્રિક મસાઇલ	
૧૨૮૦	હૈઝવાળી ઔરત રમઝાનમાં ખાઇ પી શકે છે?	૧૨૯
૧૨૮૧	ઇદ રમઝાનનું ઇન્આમ	૧૩૦

૧૨૮૨	સદકએ ફિત્રની રકમ ઇદ પછી અદા કરી શકાય?	૧૩૨
૧૨૮૩	આખા વરસના રોઝા રાખવાની મન્નત માની હવે તેની તાકત નથી	૧૩૨
	એઅતેકાફનું બયાન	
૧૨૮૪	એઅતેકાફની ફઝીલત	૧૩૩
૧૨૮૫	એઅતેકાફની હકીકત	૧૩૪
૧૨૮૬	એઅતેકાફમાં શું કરવું જોઇએ?	૧૩૫
૧૨૮૭	એઅતેકાફના કેટલાક મસ્અલા	૧૩૬
૧૨૮૮	એઅતેકાફમાં બીમારીને લઇ રોઝો રાખી શકાયો નહી તો એઅતેકાફ માટે શું હુકમ છે?	૧૪૧
૧૨૮૯	મદ્રસામાં એઅતેકાફ થઇ શકે?	૧૪૧
૧૨૯૦	નમાઝે જનાઝા અદા કરવા કે બીમાર પુરસી માટે મોઅતકિફનું મસ્જિસ્દ થી બહાર નિકળવું	૧૪૨
૧૨૯૧	મોઅતકિફે જમાઅતખાનાની બહારની સીડી વાપરવું	૧૪૩
૧૨૯૨	મુઅતકિફ મસ્જિદના ગુસલખાનામાં ગુસલ માટે જઇ શકે છે?	૧૪૪
૧૨૯૩	એઅતેકાફની હાલતમાં છાપા વાંચવું	૧૪૪
૧૨૯૪	એઅતેકાફની હાલતમાં કોર્ટમાં જઇ શકાય? ખાવાનું લેવા ઘરે જઇ શકાય? હજામને મસ્જિદમાં બોલાવી હજામત કરાવી શકાય?	૧૪૫
૧૨૯૫	એઅતેકાફ કરનાર ઘરે ગુસલ કરવા જઇ શકે?	૧૪૬

૧૨૯૬	એઅતેકાફની હાલતમાં બીડી સિગારેટ પીવા માટે મસ્જિદથી બહાર નિકળવું / સુન્નત એઅતેકાફ ફાસિદ થાય તો તેની કઝા કેવી રીતે કરવી.	૧૪૭
૧૨૯૭	મોઅતકીફ જુમ્આના ગુસલ માટે નીકળે તો એઅતેકાફ ટુટી જશે?	૧૪૯
૧૨૯૮	એઅતેકાફમાં પર્દો રાખવો / મસ્જિદમાં ગેર મોઅતકિફે ખાવું.	૧૪૯
૧૨૯૯	ફકત રાતના એઅતેકાફની નઝર માનવી સહીહ નથી.	૧૫૦
૧૩૦૦	રમઝાન મહીનાના છેલ્લા અશરાનો એઅતેકાફ	૧૫૧
૧૩૦૧	એઅતેકાફ ખત્મ થવા પર ભેગા મળી દુઆ કરવું	૧૫૨
૧૩૦૨	એઅતેકાફ કરનારે પણ મસ્જિદનો અદબ જાળવવો જોઇએ.	૧૫૨
૧૩૦૩	એઅતેકાફમાં ખાવું પીવું	૧૫૪
૧૩૦૪	એઅતેકાફ નહી કરનારે મસ્જિદમાં ખાવું	૧૫૪
	કિતાબુલ હજ	
૧૩૦૫	હજની ફઝીલત અને આદાબ	૧૫૬
૧૩૦૬	હજ્જે મબરૂર કોને કહે છે?	૧૫૯
૧૩૦૭	હજનો અર્થ અને ફઝીલત	૧૬૧
૧૩૦૮	હજથી સગીરહ ગુનાહો માફ થાય છે	૧૬૪
૧૩૦૯	હજના પાંચ દિવસના કામોની તફસીલ	૧૬૫
૧૩૧૦	હજ કેવી રીતે અદા કરવું?	૧૬૮

૧૩૧૧	હજ કરવાથી પાછલા ગુનાહો માફ થઇ જાય છે તો શું હજ પહેલાંની નમાઝો પણ માફ થઇ જાય છે?	૧૭૩
૧૩૧૨	શું જુમ્આની હજ હજ્જે અકબરી કહેવાશે?	૧૭૩
૧૩૧૩	હજ્જે મબરૂર કોને કહે છે? / હરામ માલથી હજ કરવું	૧૭૪
	હજની ફરઝિય્યત શરતો અને અરકાન	
૧૩૧૪	હજનો નિસાબ	૧૭૫
૧૩૧૫	હજ કોના ઉપર ફર્ઝ છે? હજ ફર્ઝ ન હોય અને કરી લે તો પછીથી ફરી હજ કરવું જરૂરી છે?	૧૭૫
૧૩૧૬	જેની પાસે જરૂરતથી વધુ જમીન હોય તેના ઉપર હજ ફર્ઝ છે?	૧૭૭
૧૩૧૭	એક શવ્વાલના જે માણસ મક્કામાં હોય તેના ઉપર હજ ફર્ઝ થઇ જાય છે?	૧૭૭
૧૩૧૮	ગરીબને કોઇ હજ કરાવે તો માલદાર થવા પર ફરી હજ ફર્ઝ થશે?	૧૭૮
૧૩૧૯	જેની પાસે ખેતીની મોટી જમીન હોય તો તેના પર હજ ફર્ઝ છે?	૧૭૮
૧૩૨૦	દુકાનમાં માલ છે અને દેવું પણ છે તેના પર હજ ફર્ઝ છે?	૧૭૯
૧૩૨૧	ધંધામાં રોકાયલી રકમ વડે હજ પઢવું જરૂરી છે?	૧૮૦

૧૩૨૨	સટ્ટાના માલથી હજ અદા થાય કે નહી?	૧૮૧
૧૩૨૩	ઉમરહ કરવાથી હજ ફર્ઝ થઇ જાય છે?	૧૮૨
૧૩૨૪	ગરીબ માણસને તેનો દોસ્ત હજ પઢવા લઇ ગયો તો તે હજ ફર્ઝ ગણાશે કે નફિલ?	૧૮૨
૧૩૨૫	બાલિગ બચ્ચાઓને તેમના માં-બાપ પોતાના ખર્ચે હજ કરાવે તો તેમની ફર્ઝ હજ ગણાશે?	૧૮૩
૧૩૨૬	હજ માટે પૈસા રાખ્યા હતા હવે બીમારીને લઇ હજ માટે જઇ શકાય એમ નથી તો શું કરવું?	૧૮૪
૧૩૨૭	નાબાલિગ હજ કરે તો બાલિગ થવા પછી ફરી હજ કરવું જરૂરી છે?	૧૮૫
૧૩૨૮	માં-બાપને છોડીને હજ માટે જઇ શકાય?	૧૮૭
૧૩૨૯	બાપ પોતાના ગુજરાનનો ખર્ચ ના હોવાથી ફર્ઝ હજ પઢવા જવા માટે ના કહે છે તો શું કરવું?	૧૮૮
૧૩૩૦	માં બીમાર હોય તો તેને છોડી ફર્ઝ હજ માટે જવું જાઇઝ છે?	૧૮૮
૧૩૩૧	કર્ઝદારે કર્ઝ ચુકવ્યા વગર હજ માટે જવું	૧૮૮
૧૩૩૨	જેની ઉપર દેવું હોય તેના ઉપર હજ ફર્ઝ છે?	૧૯૦
૧૩૩૩	હજ્જમાં નફલની નિય્યત કરે તો ફર્ઝ હજ અદા થશે?	૧૯૧
૧૩૩૪	હરામ રકમથી હજ અદા કરવું	૧૯૧
૧૩૩૫	હરામ માલથી હજ કરવું	૧૯૨
૧૩૩૬	હજના ફર્ઝ અને વાજિબ	૧૯૨
૧૩૩૭	અરફાતમાં પઢવાની દુઆ	૧૯૩

૧૩૩૮	હજમાં તવાફ કેટલા પ્રકારનાં છે?	૧૯૫
૧૩૩૯	ફર્ઝ તવાફના ચક્કરોમાં શક થઇ જાય તો..	૧૯૬
	ઔરત માટે મહરમનું બયાન	
૧૩૪૦	ઔરત માટે મહરમની શરત	૧૯૭
૧૩૪૧	ઔરત મહરમ વગર હજમાં જઇ શકે?	૧૯૮
૧૩૪૨	ઔરત મહરમ વગર બીજી ઔરતો સાથે સફર કરી શકે?	૧૯૯
૧૩૪૩	સાસ પોતાના જમાઇ સાથે હજ મટે જઇ શકે?	૨૦૦
૧૩૪૪	પડોશી ઔરતો સાથે હજમાં જવું	૨૦૧
૧૩૪૫	ઔરત તેના બેહનોઇ સાથે હજમાં જઈ શકે?	૨૦૨
૧૩૪૬	જિદ્દામાં મહરમનું મળી જવું	૨૦૩
૧૩૪૭	બહેન બેહનોઇ સાથે હજ કરવા જઇ શકાય?	૨૦૪
૧૩૪૮	મોં બોલા ભાઇ સાથે હજમાં જઇ શકાય?	૨૦૪
૧૩૪૯	મોં બોલો છોકરો અથવા મોં બોલો દૂધ ભાઇ સાથે હજમાં જઇ શકાય?	૨૦૫
૧૩૫૦	જમાઇ સાથે હજ પઢવા જઇ શકાય?	૨૦૭
૧૩૫૧	ઔરત એકલી હજ કરવા જઇ શકે?	૨૦૭
૧૩૫૨	ઔરત તેના બનેવીના બનેવી સાથે હજમાં જઇ શકે?	૨૦૯

૧૩૫૩	ઔરત મહરમ વગર કેટલા દૂરનો સફર કરી શકે?	૨૧૦
૧૩૫૪	વૃધ્ધ ઔરતે મહરમ વગર હજ માટે જવું	૨૧૧
૧૩૫૫	ઔરત દિયર સાથે હજમાં જઇ શકે? / ઔરત હજ્જે બદલમાં જઇ શકે? / સટ્ટાના પૈસાથી હજ પઢી શકાય?	૨૧૨
૧૩૫૬	જિદ્દામાં મહરમ મળી જવાની ઉમ્મીદ પર ઇન્ડિયાથી વગર મહરમે હજનો સફર કરવો	૨૧૩
૧૩૫૭	શોહરનો મક્કામાં ઇન્તેકાલ થઇ જાય તો ઔરત હજના અરકાન કેવી રિતે અદા કરે?	૨૧૪
૧૩૫૮	ઔરતે મોઢું ઢાંકવા માટે પ્લાસ્ટીકની કેપનો ઉપયોગ કરવો	૨૧૬
૧૩૫૯	ઔરતો વિશે હજના જરૂરી મસાઇલ	૨૧૬
૧૩૬૦	ઇદ્દતની હાલતમાં હજ માટે જવું	૨૧૭
	હજના વાજિબ અને સુન્નતો	
૧૩૬૧	વુકૂફે મુઝદલિફા	૨૧૭
૧૩૬૨	હજ દરમિયાન મુઝદલિફામાં થોભવું	૨૧૮
૧૩૬૩	મુઝદલિફામાં એક અઝાન અને બે તકબીર સાથે મગરિબ ઇશાં પઢવામાં આવે.	૨૧૯
૧૩૬૪	ભીડને લઇ મુઝદલિફામાં ન થોભવું.	૨૨૦

૧૩૬૫	કમઝોર માણસ અરફાતથી સીધો મિના ચાલ્યો જાય અને મુઝદલિફામાં ન થોભે તો ચાલે?	૨૨૧
૧૩૬૬	રાતના મુઝદલિફાથી મિના ચાલ્યું જવું	૨૨૨
૧૩૬૭	રમીનો વખત	૨૨૨
૧૩૬૮	રમી વિશે	૨૨૩
૧૩૬૯	રમીમાં નિયાબત	૨૨૪
૧૩૭૦	૧૧મી,૧૨મીના ભીડના ઉઝરથી રાતના રમી કરી શકાય? અથવા બીજા પાસે રમી કરાવી શકાય?	૨૨૪
૧૩૭૧	કયારે બીજા પાસે રમી કરાવી શકાય?	૨૨૫
૧૩૭૨	હલાલ થવા માટે માથાના ચોથાઇ ભાગના બાલ કતરાવવા	૨૨૬
૧૩૭૩	એહરામથી નિકળવા માટે બાલ કપાવવાની મિકદાર	૨૨૭
૧૩૭૪	માથું મુંડાવવું અફઝલ છે કે કતરાવવું? અગર પૂરા સરના બાલ ન કપાવે, વચ્ચે વચ્ચેથી કપાવી લે તો ચાલે?	૨૨૭
૧૩૭૫	માથું મુંડાવવું જરૂરી છે કે બાલ કતરાવવાથી પણ ચાલી શકે?	૨૨૮
૧૩૭૬	એક હાજી બીજા હાજીના વાળ કાપી શકે?	૨૨૮
૧૩૭૭	તવાફે ઝિયારતમાં ઇઝતિબાઅ અને રમલ કરવું જરૂરી છે?	૨૨૯
૧૩૭૮	૧૧મીના તવાફે વિદાઅ કરવું દુરૂસ્ત છે?	૨૨૯

૧૩૭૯	૧૨મીની રમી ભીળના કારણે બીજા પાસે કરાવી શકાય?	૨૩૦
૧૩૮૦	તવાફની નમાઝ અસર પછી પઢી શકાય? અગર અસર પછી તવાફ કર્યો અને મગરિબ પછી તવાફની નમાઝ પઢે તો ચાલે?	૨૩૨
૧૩૮૧	મકરૂહ વખતમાં તવાફની બે રકાઅત અદા કરવી	૨૩૩
૧૩૮૨	મગરિબની અઝાન પછી જમાઅત ઉભી થવા પહેલાં તવાફની નમાઝ પઢી શકાય?	૨૩૪
૧૩૮૩	હજમાં જતી વખતે બધાથી માફી-તલાફી કરીને જવું	૨૩૪
૧૩૮૪	અગર માફી-તલાફી કર્યા વગર હજ માટે ચાલ્યા જાય તો..	૨૩૫
	બરકતવાળી જગ્યા અને વસ્તુઓનું બયાન	
૧૩૮૫	રૂકને યમાની ને ઇસ્તેલામ કરવું	૨૩૬
૧૩૮૬	ઝમઝમનું પાણી પકાવવામાં વાપરી શકાય?	૨૩૭
૧૩૮૭	એહરામની ચાદરોને ઝમઝમમાં ભિગાવી કફન માટે રાખવું	૨૩૭
૧૩૮૮	ઝમઝમથી જનાબતનું ગુસલ તેમજ વુઝૂ વિશે	૨૩૮
૧૩૮૯	ઝમઝમના પાણીથી વુઝૂ ગુસલ	૨૩૮

	હજના હુકમો	
૧૩૯૦	એહરામ બાંધી લિધા પછી હજથી રોકી દેવામાં આવે તેના માટે હુકમ	૨૩૯
૧૩૯૧	હજના એક દિવસ પહેલા ઔરતને હૈઝ આવી જાય તો..	૨૪૩
૧૩૯૨	અગર ઔરતને એહરામ બાંધવા પછી હૈઝ આવે તો એહરામ છોડી શકે છે?	૨૪૩
૧૩૯૩	તવાફની હાલતમાં હૈઝ આવી જાય તો...	૨૪૪
૧૩૯૪	તવાફે ઝિયારતના ટાઇમે હૈઝ આવી જાય તો..	૨૪૪
૧૩૯૫	મક્કા પહોંચી શોહર મરણ પામે તો શું ઔરત હજ અદા કરી શકે?	૨૪૪
૧૩૯૬	અય્યામે હજ પૂરા થવાના એક દિવસ પહેલાં ઔરતને હૈઝ આવ્યું તો	૨૪૫
	મીકાતનું બયાન	
૧૩૯૭	હાજી એહરામ કયાંથી બાંધે?	૨૪૬
૧૩૯૮	એહરામ ઘરેથી પહેરવું કે જિદ્દહ જઇ પહેરવું?	૨૪૬
૧૩૯૯	એહરામ કોટન નું હોવું જોઇએ કે પોલિસ્ટર પણ ચાલે?	૨૪૬
૧૪૦૦	મક્કાવાસી મીકાતથી બહાર જાય તો ફરીથી મક્કામાં આવવા માટે એહરામ બાંધી ઉમરહ કરવો જરૂરી છે.	૨૪૭

૧૪૦૧	હિલ કોને કહેવાય? / જિદ્દાવાસી એહરામ કયાંથી બાંધે?	૨૪૭
૧૪૦૨	મીકાતથી આગળ એહરામ વગર જતા દમ આપવું પડશે.	૨૪૮
૧૪૦૩	નોકરી માટે મક્કા જાય તો એહરામ બાંધવું જરૂરી છે?	૨૪૮
૧૪૦૪	મદીના શ.થી મક્કા પાછા ફરતા એહરામ બાંધવું જરૂરી છે?	૨૪૯
૧૪૦૫	મક્કાનો રહેવાસી મદીના ઝિયારત માટે જાય તો પાછા ફરતા એહરામ બાંધીને આવવું જરૂરી છે?	૨૪૯
૧૪૦૬	ઘરેથી એહરામ ન બાંધતા જિદ્દાથી બાંધી શકાય?	૨૪૯
૧૪૦૭	મક્કાનો રહેવાસી મદીના ઝિયારત માટે જાય તો મક્કા પરત ફરતા એહરામ બાંધવું જરૂરી છે?	૨૫૦
૧૪૦૮	એહરામની હાલતમાં જે કામો કરવા મના છે	૨૫૦
૧૪૦૯	હિલ્લી જુમ્આની નમાઝ પઢવા એહરામ વગર મક્કા જઇ શકે છે?	૨૫૧
૧૪૧૦	હૈઝવાળી ઔરત માટે એહરામ	૨૫૨
૧૪૧૧	મર્દો અને ઔરતો માટે એહરામ બાંધવાનો સુન્નત તરીકો	૨૫૨
૧૪૧૨	નફલ તવાફમાં એહરામ બાંધવું જરૂરી છે?	૨૫૩
૧૪૧૩	એહરામની હાલતમાં ગુસલની હાજત થઇ જાય તો..	૨૫૩
૧૪૧૪	એહરામના કપડા પર ચોંટાડવા માટેની પટ્ટી મારવી	૨૫૩

	હજ્જે કિરાન અને તમત્તુઅ	
૧૪૧૫	હજના પ્રકાર	૨૫૪
૧૪૧૬	તમત્તુઅમાં દમે શુક્રની તાખીરમાં દમ આપવું પડશે.	૨૫૫
૧૪૧૭	હજની ત્રણ કિસ્મો અને દરેકને અદા કરવાનો તરીકો	૨૫૬
૧૪૧૮	કિરાનનું એહરામ બાંધવા પછી કોઇ મજબૂરીને લઇ ખોલી શકાય?	૨૫૭
૧૪૧૯	દમે શુક્રની તફસીલ	૨૫૭
	હજ્જે બદલનું બયાન	
૧૪૨૦	હજ્જે બદલ વિશે વિગત	૨૫૯
૧૪૨૧	હજ્જે બદલમાં જનારના એહરામ વિશે	૨૬૦
૧૪૨૨	ફર્ઝ હજ ઝિમ્મે બાકી હોય તો વારસદારોએ હજ્જે બદલ કરાવવું જરૂરી છે?	૨૬૦
૧૪૨૩	વાલિદાને હજ કરાવવાનો વાયદો કર્યો પરંતુ હજ કરાવવા પહેલાં વાલિદાનો ઇન્તેકાલ થઇ ગયો તો..	૨૬૧
૧૪૨૪	હજ્જે બદલમાં કિરાન અને તમત્તુઅ કરવું	૨૬૨
૧૪૨૫	મર્હુમા ભાભી તરફથી ભાઇએ હજ્જે બદલ કરવું	૨૬૩
૧૪૨૬	કમઝોર ઔરતની હજ્જે બદલ	૨૬૪
૧૪૨૭	મહરમ ન મળવાથી હજ્જે બદલ કરાવવું	૨૬૪
૧૪૨૮	હજ્જે બદલ બાબત	૨૬૫

૧૪૨૯	મારા મર્હુમ વાલિદની ફર્ઝ હજ તરફથી હું હજ કરી શકું?	૨૬૫
૧૪૩૦	હજ્જે બદલમાં જનારે કયા પ્રકારનો એહરામ બાંધવો જોઇએ?	૨૬૬
૧૪૩૧	હજ્જે બદલ વિશે સમજુતી	૨૬૭
૧૪૩૨	બહેન ભાઇને હજ માટે મોકલે તો હજ કોની કહેવાશે?	૨૬૮
૧૪૩૩	સોસાયટીના ખર્ચે અરબસ્તાન જવું ત્યાંથી પોતાના ખર્ચે ફર્ઝ હજ અથવા હજ્જે બદલ કરવું.	૨૬૯
૧૪૩૪	જેણે પોતાની હજ પઢી ન હોય તેને હજ્જે બદલમાં મોકલવું	૨૭૦
૧૪૩૫	હજ્જે બદલમાં જનારે પાતે હજ કરેલી હોવી જરૂરી છે?	૨૭૧
૧૪૩૬	સઉદી અરબીયામાં રહેતો છોકરો અહીયા રહેતા તેના વાલિદ તરફથી હજ્જે બદલ કરી શકે?	૨૭૧
૧૪૩૭	હયાત કે મરહૂમ સગાઓ તરફથી ઉમરહ અદા કરવું.	૨૭૨
૧૪૩૮	મર્હુમ તરફથી ઉમરહ કરવું	૨૭૨
૧૪૩૯	નફલ હજ કે ઉમરહ એકથી વધુ માણસો તરફથી અદા કરવું	૨૭૩
	જિનાયતનું બયાન	
૧૪૪૦	સદકો અને જઝાથી શું મુરાદ છે?	૨૭૩

૧૪૪૧	કુરબાની પહેલાં હલક કરી લિધું તો..	૨૭૫
૧૪૪૨	વખત પહેલા કાંકરા મારી લિધા પછી ફરીથી સહીહ વખતમાં માર્યા તો..	૨૭૫
૧૪૪૩	તવાફે ઝિયારત અદા કર્યા વગર વતન આવી જાય તો..	૨૭૬
૧૪૪૪	કયા દમમાં ઉંટ આપવું જરૂરી છે? દમ કયાં આપવું?	૨૭૬
૧૪૪૫	જિનાયતના દમ (કુરબાની) માટે કેવું જાનવર જોઇએ?	૨૭૭
૧૪૪૬	દમે જિનાયતને હરમમાં ઝબહ કરવું જરૂરી છે.	૨૭૮
૧૪૪૭	સરદીના લિધે રાતના માથુ ચાદરથી ઢાંકી દિયે તો વાંધો છે?	૨૭૮
૧૪૪૮	સદકો કયાં અદા કરવો?	૨૭૯
૧૪૪૯	તવાફે ઝિયારત અદા કર્યા વગર ઘરે પાછા આવી જાય તો..	૨૮૦
૧૪૫૦	હજના જિનાયતની કુર્બાની વતનમાં થઇ શકે?	૨૮૦
૧૪૫૧	હજમાં વાજિબ કુર્બાની વતનમાં અદા થઇ શકે?	૨૮૧
૧૪૫૨	કમઝોર વ્યકિત ૧૦મીના બપોર પછી શૈતાનને કાંકરા મારે અને પછી કુર્બાની અને માથું મુંડાવે તો..	૨૮૧
૧૪૫૩	એહરામમાં ભુલથી થોડા બાલ કપાવી નાખ્યા તો..	૨૮૩
૧૪૫૪	મહેંદી લગાવી હજમાં જઇ શકાય?	૨૮૪
૧૪૫૫	દમમાં બકરો વાજિબ થયો પણ કુર્બાની કરી નહી અને વતન આવી ગયો તો હવે શું કરવું?	૨૮૫

૧૪૫૬	એહરામમાં લંગોટ કે ચડ્ડી પહેરી શકાય?	૨૮૫
૧૪૫૭	દમની કુર્બાની અદા કર્યા વગર વતન આવી જાય તો હવે શું કરવું?	૨૮૬
૧૪૫૮	વખત પહેલા રમી કરી તો દમ આપવો પડશે.	૨૮૭
૧૪૫૯	કારિને ફકત હજ કર્યો અને ઉમરહ ન કર્યો તો..	૨૮૮
૧૪૬૦	એહરામની ચાદરને લુંગી તરીકે સીવી શકાય?	૨૮૯
૧૪૬૧	એહરામની હાલતમાં ઉઝરના લિધે સિવેલું કપડું પહેરી શકાય?	૨૮૯
૧૪૬૨	બાલ મુંડાવવા પહેલાં મુંછ કાપવી અથવા નખ કાપવા	૨૯૦
૧૪૬૩	રમી, કુર્બાની અને હલક પહેલા તવાફે ઝિયારત કરી લે તો..	૨૯૦
૧૪૬૪	એહરામમાં ચડ્ડી પહેરી શકાય?	૨૯૧
૧૪૬૫	એહરામમાં ચડ્ડી પહેરવાથી દમ આપવું પડશે?	૨૯૨
૧૪૬૬	મુઝદલિફામાં થોભયા વગર ત્યાંથી મિના ચાલ્યા જાય તો દમ આપવો પડશે?	૨૯૨
	મદીના મુનવ્વરહની ઝિયારતનું બયાન	
૧૪૬૭	હજ કર્યા પછી મદીના જવું	૨૯૩

મુતફર્રિકાતે હજ

૧૪૬૮	હજ ફિલ્મ વિશે	૨૯૪
૧૪૬૯	હજની વિડીયો કેસેટ જોવું	૨૯૭
૧૪૭૦	હજમાં જતી વખતે સાસના હાથને ચુમવું	૨૯૮
૧૪૭૧	હાજી ને હદિયો દેવું લેવું	૨૯૯
૧૪૭૨	હજના સફરમાં નમાઝમાં કસર ક્યારે થશે?	૨૯૯
૧૪૭૩	ઔરતોએ હરમમાં નમાઝ પઢવી કે નહી?	૩૦૦
૧૪૭૪	પોતાના રિશ્તેદારો તરફથી તવાફ કરી શકાય?	૩૦૧
૧૪૭૫	હજના સફરમાં હોવાથી માલદારીની કુરબાની કરવી કે નહી?	૩૦૨
૧૪૭૬	હાજી ઉપર માલદારીની કુરબાની છે કે નહી?	૩૦૨
૧૪૭૭	વતનમાં માલદારીની કુર્બાની	૩૦૪
૧૪૭૮	હાજીએ માલદારીની કુરબાની પોતાના વતનમાં કરવું જરૂરી છે?	૩૦૪
૧૪૭૯	મક્કામાં રાફજીઓના મુસાફરખાનામાં મફત કિયામનો હુકમ	૩૦૫
૧૪૮૦	હજની દુઆઓ કિતાબના અંદર જોઇ પઢવું	૩૦૬

ઉમરહનું બયાન

૧૪૮૧	ઉમરહની ફઝીલત અને તરીકો.	૩૦૭
૧૪૮૨	ઝિંદા માણસો તરફથી ઉમરહ કરી શકાય?	૩૦૮
૧૪૮૩	સાહિબે હયસિયત પર ઝિંદગીમાં એક વખત ઉમરહ કરવું સુન્નતે મુઅક્કદહ છે. / પોતાના તરફથી એકથી વધુ વખત ઉમરહ કરવું	૩૦૮

૧૪૮૪	હજના મહીનાઓમાં હિલ્લીએ ઉમરહ અદા કરવું	૩૦૯
૧૪૮૫	શવ્વાલ મહિનામાં ઉમરહ કરવું.	૩૧૦
૧૪૮૬	જેની ઉપર હજ ફર્ઝ હોય તે ઉમરહ માટે જઇ શકે છે?	૩૧૧
૧૪૮૭	જેની પર હજ ફર્ઝ હોય તે ફકત ઉમરહ કરી શકે?	૩૧૧
૧૪૮૮	મક્કામાં રહેવા દરમિયાન તવાફ અફઝલ છે કે નફિલ નમાઝ? બીજાઓ તરફથી તવાફ કરી શકાય?	૩૧૨
૧૪૮૯	આફાકી માટે મક્કામાં અફઝલ ઇબાદત કઇ?	૩૧૩
૧૪૯૦	બે વખત હજ પઢી લિધી હવે ઉમરહ કરવું અફઝલ છે કે સદકએ જારિયહ અફઝલ છે?	૩૧૩
૧૪૯૧	નફલ હજ અફઝલ છે કે ગરીબની મદદ કરવી?	૩૧૫
૧૪૯૨	જેણે ઉમરહ કરવા માટે કહ્યું હોય તેની તરફથી ઉમરહ કરતા બીજાને તે ઉમરહમાં શામિલ કરી શકાય નહી.	૩૧૫
૧૪૯૩	હજના મહિનાઓમાં હિલ્લીએ ઉમરહ અદા કરવું	૩૧૬

કિતાબુન્નિકાહ

નિકાહે સહીહનું બયાન

૧૪૯૪	નિકાહનો તરીકો	૩૧૭
૧૪૯૫	તલાક આપવાના ઇરાદાથી નિકાહ કરવું	૩૧૮

૧૪૯૬	પોતાનાથી નાની ઉમરની છોકરી સાથે નિકાહ કરવા.	૩૧૮
૧૪૯૭	લેપાલક બાપનું નામ લઇ લિધું તો નિકાહ થઇ જશે?	૩૧૯
૧૪૯૮	નિકાહ પઢાવતી વખતે દુલ્હાને કેટલી વખત પુછવામાં આવે?	૩૨૦
૧૪૯૯	નિકાહના ઇજાબો કુબૂલ પહેલા કલિમો પઢાવવું જરૂરી નથી.	૩૨૦
૧૫૦૦	મર્દ ગવાહો સામે એમ કહે કે તુ મારી ઔરત છે અને ઔરત એમ કહે કે તુ મારો ધણી છે તો એમ કહેવાથી નિકાહ થઇ જશે?	૩૨૧
૧૫૦૧	ફકત સર્ટીફિકેટ પર સહી કરી નિકાહ કરવા	૩૨૨
૧૫૦૨	બાલિગ છોકરીના જબરદસ્તી નિકાહ કરાવવા	૩૨૨
૧૫૦૩	ધોકા થી નિકાહના કાગળ પર સહી કરાવી લેવું	૩૨૩
૧૫૦૪	બીજા નિકાહ માટે પહેલી પત્નીની ઇજાઝત જરૂરી છે?	૩૨૪
૧૫૦૫	ઔરત કહ્યામાં ન હોવાથી મર્દ બીજી શાદી કરી શકે?	૩૨૫
૧૫૦૬	પાગલ છોકરીના નિકાહની સુરત	૩૨૭
૧૫૦૭	મસ્જિદમાં નિકાહનો સુબૂત	૩૨૭
૧૫૦૮	છોકરીથી જબરદસ્તી નિકાહનામા પર સહી લેવાથી નિકાહ થશે?	૩૨૯
૧૫૦૯	કાઝીના નિકાહના ફેસ્લા કરી દેવાથી નિકાહ થઇ જશે?	૩૩૧

૧૫૧૦	ઝિનાથી હમલવાળી ઔરત સાથે નિકાહ સહીહ છે અને મહેર પણ આપવી પડશે.	૩૩૨
૧૫૧૧	ફકત યુ.કે. બોલાવા માટે કાગળ પર નિકાહ કરવા	૩૩૩
૧૫૧૨	ફોનથી નિકાહ સહીહ થશે?	૩૩૫
૧૫૧૩	બરેલ્વી આલિમએ પઢાવેલ નિકાહ સહીહ છે?	૩૩૫
૧૫૧૪	બે ગવાહોની હાજરીમાં છોકરા છોકરી એ એક બિજાને ધણી ધણિયાણી માનવાથી બન્નેવના નિકાહ થઇ જશે?	૩૩૭
	નિકાહના ગવાહોનું બયાન	
૧૫૧૫	ગવાહ વગર નિકાહ સહીહ થશે?	૩૩૮
૧૫૧૬	નિકાહ સહીહ થવા માટે ગવાહોનું હોવું જરૂરી છે.	૩૩૮
૧૫૧૭	નિકાહ વખતે ફકત કાઝી હોય ગવાહો ન હોય તો નિકાહ થશે?	૩૩૯
૧૫૧૮	નિકાહ પઢાવનાર પોતે શાહિદ અને વકીલ બની નિકાહ કરાવે તો નિકાહ થશે?	૩૩૯
૧૫૧૯	ગવાહમાં એક મર્દ અને એક ઔરત હોય તો નિકાહ સહીહ થશે?	૩૪૧
૧૫૨૦	વગર ગવાહે કોર્ટ મેરેજથી નિકાહ પઢી પત્નીને ત્રણ તલાક આપી ફરી તેની સાથે નિકાહ થઇ શકે?	૩૪૧

નિકાહે ફાસિદનું બયાન

૧૫૨૧	ઝિનાથી હમલ રહ્યો હોય તેની સાથે નિકાહ	૩૪૩
૧૫૨૨	ઇદ્દત દરમિયાન કરેલ નિકાહ સહીહ ગણાશે નહી.	૩૪૪
૧૫૨૩	શાદીશુદા ઔરત સાથે નિકાહ	૩૪૫
૧૫૨૪	શોહરના ૧૩ વરસ સુધી લાપતા થવાથી ફરી નિકાહ કર્યા પછી લાપતા શોહર આવી જાય તો..	૩૪૬
૧૫૨૫	નિકાહ પઢાવવામાં છોકરીનું નામ ન લિધું તો નિકાહ સહીહ થશે?	૩૪૭
૧૫૨૬	ખોટા નામથી નિકાહ થશે?	૩૪૮
૧૫૨૭	ખોટુ નામ લઇ નિકાહ પઢાવવાથી નિકાહ થશે નહી.	૩૪૮
૧૫૨૮	ઔરતની જાણ બહાર તેના નિકાહ પઢાવી દેવા	૩૪૯
૧૫૨૯	પહેલા ધણીથી તલાક લિધા વગર કરેલ નિકાહ અને એ નિકાહથી થયેલ અવલાદ	૩૫૦
૧૫૩૦	નિકાહ પછી ખબર પડે કે ઔરત રઝાઇ ભત્રીજી છે તો હવે શું કરવું?	૩૫૦
૧૫૩૧	ઔરતે તલાક લીધા વગર બીજા નિકાહ કરવા	૩૫૨
૧૫૩૨	કોર્ટમાં ગવાહો સામે નિકાહ પઢી તલાક લિધા પછી તલાક વગર બીજા સાથે નિકાહ કરવા	૩૫૩
૧૫૩૩	જેના નિકાહ થયેલા હોય તે બીજા નિકાહમાં એક સાથે ચાર ઔરત થી નિકાહ કરે તો..	૩૫૪

મંગનીનું બયાન

૧૫૩૪	છોકરીવાલા માંગુ મોકલી શકે?	૩૫૬
૧૫૩૫	મંગની વખતે આપેલ ઝેવરનો માલિક કોણ?	૩૫૭

શાદીની રસમ અને રિવાજો

૧૫૩૬	શાદીના કુરિવાજો	૩૫૯
૧૫૩૭	મર્દને ઘરેણુ દેવા પર મજબૂર કરવું	૩૬૧
૧૫૩૮	મંગણી અને શાદીમાં દઅવત અને વહેવાર લખાવવું	૩૬૩
૧૫૩૯	નિકાહની દઅવતમાં ખિલાફે શરીઅત કામો થતા હોય તો એવી દઅવતમાં શરીક થવું કે નહી?	૩૬૭

મહરમ અને

<u>ગૈર મહરમનું બયાન</u>

પેહલી ફસ્લ: જેનાથી નિકાહ જાઇઝ છે.

૧૫૪૦	મારા દૂધ શરીક ભાઇની શાદી મારી સગી બહેન સાથે થઇ શકે?	૩૬૮
૧૫૪૧	રઝાઇ બહેનની રઝાઇ બહેન સાથે નિકાહ જાઇઝ છે?	૩૬૯

૧૫૪૨	સાવકા ભાઇના નિકાહ સાવકી બહેન સાથે જેમના માં અને બાપ બંન્નેવ અલગ હોય થઇ શકે?	૩૭૦
૧૫૪૩	મારા નિકાહ મારા દૂધ શરીક ભાઇની દૂધ શરીક માં થી થઇ શકે?	૩૭૦
૧૫૪૪	ગૈર મુસ્લિમને મુસલમાન બનાવી તેના સાથે નિકાહ કરવા	૩૭૧
૧૫૪૫	સાલીની છોકરી સાથે નિકાહ થઇ શકે?	૩૭૧
૧૫૪૬	મારી નવાસીનો નિકાહ મારા ભત્રીજા સાથે થઇ શકે?	૩૭૨
૧૫૪૭	રઝીઅહની બહેનના નિકાહ મુરઝિઅહના છોકરા સાથે થઇ શકે છે?	૩૭૨
૧૫૪૮	અહલે કિતાબ સાથે નિકાહ	૩૭૨
૧૫૪૯	ઝાની- મુઝનિયહના ફુરૂઅના નિકાહ આપસમાં જાઇઝ છે કે નહી?	૩૭૩
૧૫૫૦	ઝિનાથી રહેલ હમલવાળી ઔરતના નિકાહ ઝાનીથી થઇ શકે? અને બચ્ચાના નસબ વિષે હુકમ	૩૭૫
	બીજી ફસ્લ: જેનાથી નિકાહ જાઈઝ નથી.	
૧૫૫૧	એક બહેનની મૌજૂદગીમાં તેની સગી બહેન સાથે નિકાહ કરવા	૩૭૬
૧૫૫૨	બે બહનેનો એક સાથે નિકાહમાં ભેગી કરવી	૩૭૭
૧૫૫૩	અંગ્રેજ ઔરત સાથે નિકાહ કરવા	૩૭૭

૧૫૫૪	પત્નીની ઇદ્દત દરમિયાન સાલી સાથે નિકાહ	૩૭૮
૧૫૫૫	પત્નીની મોજૂદગીમાં સાલી સાથે નિકાહ હરામ છે.	૩૭૯
૧૫૫૬	શીઆ આગાખાની છોકરી સાથે નિકાહ થઇ શકે?	૩૮૦
૧૫૫૭	રઝાઇ ભત્રીજી સાથે નિકાહ થઇ શકે?	૩૮૧
૧૫૫૮	તલાક પછી વહુ સાથે નિકાહ	૩૮૧
૧૫૫૯	સાવકીમાંની આગલા ઘરની છોકરી સાથે નિકાહ થઇ શકે?	૩૮૩
૧૫૬૦	પત્નિના આગલા ઘરની છોકરી સાથે પોતાની પહેલી પત્નીના છોકરાના નિકાહ થાય?	૩૮૩
૧૫૬૧	સુન્ની હનફી છોકરીના આગાખાની છોકરા સાથે નિકાહ જાઇઝ છે?	૩૮૪
૧૫૬૨	રઝાઇ બહેનથી નિકાહ સહીહ નથી.	૩૮૫
૧૫૬૩	રઝાઇ બહેન થી નિકાહ સહીહ નથી	૩૮૭
૧૫૬૪	રઝાઇ બહેન સાથે નિકાહ	૩૮૮
૧૫૬૫	રઝાઇ ભત્રીજી સાથે નિકાહ થઇ શકે?	૩૮૯
૧૫૬૬	સુન્ની છોકરીના શીઆ છોકરા સાથે નિકાહ	૩૮૯
૧૫૬૭	મુસ્લિમ છોકરીના હિંદુ છોકરા સાથે નિકાહ	૩૯૦
૧૫૬૮	કાદયાની છોકરી સાથે નિકાહ	૩૯૧
	ત્રીજી ફસ્લ: હુરમતે મુસાહરત વિષે	
૧૫૬૯	હુરમતે મુસાહરત વિશે	૩૯૩

૧૫૭૦	સાસ સાથે સંબંધ બાધવાથી ઔરત હરામ થઇ જશે?	૩૯૫
૧૫૭૧	બીવીને સોહબત માટે ઉઠાવવા જતા ભુલથી છોકરી પર હાથ પડી જાય તો	૩૯૬
૧૫૭૨	સાસના હાથને ચુમવું	૩૯૮
૧૫૭૩	સાલી સાથે ઝિના કરવાથી ઔરત હરામ થઇ જશે?	૩૯૮
૧૫૭૪	સાલી સાથે ઝિના કરવાથી પત્નિ હરામ થઇ જશે?	૩૯૮
૧૫૭૫	પોતાની છોકરીના બદનના કોઇ ભાગને શહવતથી હાથ લાગી ગયો તો ઔરત હરામ થઇ જશે.	૩૯૯
૧૫૭૬	મુઝનિયહની છોકરી સાથે ઝાનીના નિકાહ જાઇઝ નથી.	૩૯૯
૧૫૭૭	ઝાનીના છોકરાનો નિકાહ મુઝનિયહની છોકરી સાથે થઇ શકે?	૪૦૦
૧૫૭૮	સસરા એ વહુ ને બોસો દીધો તો વહુ છોકરા પર હરામ થઇ જશે.	૪૦૦
૧૫૭૯	બાપે છોકરી સાથે ઝિના કર્યો અને પછી ઇન્કાર કરે છે	૪૦૧
૧૫૮૦	સસરાએ બળજબરીથી વહુ સાથે ઝિના કર્યો	૪૦૨
૧૫૮૧	ઝાનીના નિકાહ મુઝનિયહની છોકરી સાથે થઇ શકે નહી	૪૦૩
૧૫૮૨	ત્રણ વરસની છોકરીને હાથ લગાડવાથી હુરમત સાબિત થશે?	૪૦૪
૧૫૮૩	ભુલથી છોકરીને બોસો દીધો	૪૦૭
૧૫૮૪	પત્ની અગર ઇકરાર કરે કે તેણે સાવકા છોકરા સાથે સંબંધ બાંધ્યો છે તો?	૪૦૮

વિલાયતે નિકાહનું બયાન

૧૫૮૫	બાલિગ છોકરા છોકરી પોતાની મરજીથી નિકાહ કરી શકે છે કે નહી?	૪૧૦
૧૫૮૬	ત્રણ વરસની છોકરીના નિકાહ	૪૧૧
૧૫૮૭	નાબાલિગ છોકરા છોકરીનો નિકાહ	૪૧૨

નિકાહ માટે વકિલ બનાવવાનું બયાન

૧૫૮૮	મર્દ અને ઔરતે એક માણસને પોતાના નિકાહ પઢાવવા માટે ફોન પર વકીલ બનાવવા.	૪૧૩
૧૫૮૯	નિકાહ વખતે ઔરત તરફથી વકીલ અને ગવાહનો મસ્અલો	૪૧૫
૧૫૯૦	વકાલતથી કેનેડાની છોકરી સાથે નિકાહ થયા પછી છોકરી એ એમ્બેસીમાં ના પાડી દીધું	૪૧૬
૧૫૯૧	નિકાહમાં છોકરા-છોકરી તરફથી એકજ માણસનું વકીલ હોવું	૪૧૭

ઔરતથી ઈજાઝત લેવાનું બયાન

૧૫૯૨	છોકરી થી નિકાહની ઇજાઝત લેતી વખતે ગવાહો જરૂરી છે? અને ઇજાઝત લેવાનો તરીકો.	૪૧૮

૧૫૯૩	ઔરતથી ત્રણ વખત ઈજાઝત લીધી દરેક વખતે તે ચુપ રહી તો આ ચુપ રહેવું ઈજાઝત સમઝવામાં આવશે?	૪૧૯
૧૫૯૪	વગર ઈજાઝતે છોકરીનો નિકાહ	૪૨૧

કુફૂનું બયાન

૧૫૯૫	બાલિગ છોકરી બાપની મરજી વિરૂધ્ધ ગેરે કુફૂમાં નિકાહ કરે તો..	૪૨૨
૧૫૯૬	શૈખ તે પઠાણના કુફૂ છે?	૪૨૨
૧૫૯૭	બાલિગ છોકરી તેની મરજીથી ગેરેકુફૂમાં નિકાહ કરે તો..	૪૨૩
૧૫૯૮	વહોરા તે દીવાનના કુફૂ છે.	૪૨૪
૧૫૯૯	છોકરીએ ભાગીને ગેરે કુફુમાં શાદી કરી લીધી તો વલીને ફસ્ખે નિકાહનો હક છે?	૪૨૪
૧૬૦૦	સાલેહા એ ફાસિકથી કરેલ નિકાહ ફસ્ખ થઇ શકે?	૪૨૬
૧૬૦૧	છોકરીએ મરજીથી ગેરે કુફૂમાં નિકાહ કરી લીધો તો	૪૨૮
૧૬૦૨	છોકરી એક જગ્યાએ શાદી કરવા કહે છે અને વાલિદ બીજી જગ્યાએ	૪૨૯

મહેરનું બયાન

૧૬૦૩	મહેર અને મહેરે ફાતિમી	૪૩૦

૧૬૦૪	મહેરે ફાતમીની મિકદાર	૪૩૨
૧૬૦૫	શોહરની હયસિયતથી વધુ મહેર નક્કી કરવી	૪૩૩
૧૬૦૬	મહેરે શરએ મોહંમદીનો શું મતલબ	૪૩૪
૧૬૦૭	પાછળથી મહેર વધારી દેવું / મહેરના બદલે મિલ્કત આપવું સહીહ છે?	૪૩૪
૧૬૦૮	મહેરની રકમ શાદી પછી શોહર પોતાની ખુશીથી વધારી શકે?	૪૩૫
૧૬૦૯	મર્હુમાની મહેર બાકી હોય તો વારસદારોમાં તેમના હિસ્સા મુજબ વહેંચી દેવી	૪૩૬
૧૬૧૦	તલાકે બાઇના વાળી ઔરત સાથે તેનો આગલો શોહર ફરીથી નિકાહ કરે તો નવી મહેર આપવી પડશે?	૪૩૭
૧૬૧૧	જમાઅતે મહેર નક્કી કરવી	૪૩૭
૧૬૧૨	ઓછામાં ઓછી મહેર કેટલી રાખી શકાય?	૪૩૭
૧૬૧૩	ગામની જમાઅત ઔરતની મહેર નક્કી કરી શકે છે? મહેર માફ કરવા ઔરત પર દબાણ કરવું	૪૩૮
૧૬૧૪	ઓછામાં ઓછી મહેર	૪૩૯
૧૬૧૫	મહેરે ફાતમીની મિકદાર	૪૪૦
૧૬૧૬	બે મહીના શાદી રહી તો મહેર આપવી કે નહી?	૪૪૦
૧૬૧૭	ખેતરની આવકથી ગુજરાન ચલાવવાને મહેર ગણી લેવું	૪૪૧
૧૬૧૮	મોટી મહેર માત્ર પોતાના ફાયદા માટે નક્કી કરવી	૪૪૧
૧૬૧૯	૧૨૮ રૂા. મહેર પચ્ચીસ વરસ પછી કેટલી આપવી?	૪૪૪
૧૬૨૦	મહેર કેટલી હોવી જોઇએ?	૪૪૫

૧૬૨૧	મહેર વિશે વિસ્તૃત ફત્વો	૪૪૬
૧૬૨૨	શાદીમાં વધારે ખર્ચ અને મહેર ઓછી બાંધવી	૪૪૯
૧૬૨૩	મહેર આપવાને જરૂરી ન સમઝવું	૪૫૦
૧૬૨૪	ઇસ્લામમાં મહેરનો હેતુ	૪૫૧
૧૬૨૫	નિકાહ પછી ખબર પડી કે નિકાહ વખતે ઔરત ઝિનાથી હામિલા હતી તો એવી ઔરત મહેરની હકદાર છે?	૪૫૨
	દહેજનું બયાન	
૧૬૨૬	શાદીમાં આપેલ કરિયાવરને તલાક વખતે પાછું લઇ શકાય?	૪૫૨
૧૬૨૭	ઔરતને શાદી સમયે આપેલી જણસ તલાક પછી કોની માલિકીની ગણાશે?	૪૫૩
૧૬૨૮	દહેજ પાછું લઇ શકાય છે?	૪૫૪
૧૬૨૯	મંગની વખતે જે ઝેવર કે રૂપિયા ઔરતને આપ્યા હોય તે પાછા લઇ શકાય છે?	૪૫૫
૧૬૩૦	શાદી વખતે આપેલ કપડા પાછા લઇ શકાય છે?	૪૫૫
૧૬૩૧	શાદી વખતે ઔરતને આપવામાં આવેલ જહેઝ અને ભેટોનો માલિક કોણ?	૪૫૬
૧૬૩૨	નિકાહ વખતે હંમેશ માટે કરારનામાથી આપેલ ઝેવરનો માલિક કોણ છે?	૪૫૬
૧૬૩૩	શાદી પર ધણીએ જે કપડા દાગીના આપ્યા હતા તે પાછા લેવા	૪૫૮

૧૬૩૪	નિકાહ વખતે છોકરીને છોકરાના સગા-સંબધીઓ તરફથી જે ભેટો મળે છે તેનો માલિક કોણ?	૪૫૯
	પતિ-પત્નિના હક્કો	
૧૬૩૫	પત્ની સાથે સારો વર્તાવ કરવો જોઇએ.	૪૫૯
૧૬૩૬	મર્દ અને ઔરતે એક-બીજાની શર્મગાહને જોવું ચુમવું	૪૬૧
૧૬૩૭	હમલના આઠમા મહિનામાં સોહબત કરવું જાઇઝ છે?	૪૬૨
૧૬૩૮	હાથથી મની કાઢવું સખ્ત ગુનાહનું કામ છે.	૪૬૨
૧૬૩૯	પોતાની ઔરતથી સોહબત કરવામાં પણ સવાબ મળે છે.	૪૬૩
૧૬૪૦	તહેવારની રાતોમાં હમબિસ્તરી કરી શકાય?	૪૬૪
૧૬૪૧	હમબિસ્તરી વખતે સતર ઢાંકેલું રાખવું જોઇએ.	૪૬૪
૧૬૪૨	પતિના બોલાવવા પર ઔરતનું ન આવવું	૪૬૪
૧૬૪૩	ઔરતે ઇજાઝત વગર ઘરેથી બહાર નિકળવું	૪૬૫
૧૬૪૪	પત્નીના બિજા મર્દ સાથે રહેવાના કારણે પતિ એક હૈઝ સુધી ઔરતની પાસે ન જાય.	૪૬૫
૧૬૪૫	હમલ ન રહે તેના માટે કોઇ ઉપાય વાપરવું.	૪૬૬
૧૬૪૬	ઔરત સાસ સસરા સાથે રહેવા ન માંગે તો તેને જુદો કમરો આપવો જરૂરી છે?	૪૬૭
૧૬૪૭	ધણીના પરદેશ જવાથી પત્ની નારાઝ હોય તો	૪૬૮
૧૬૪૮	કુટુંબ નિયોજન વિષે શરઇ હુકમ	૪૭૦
૧૬૪૯	હમલ ન રહે તે માટે કોઇ ઉપાય કે ઓપરેશન કરાવવું કેવું છે?	૪૭૪

૧૬૫૦	બે પત્નીઓમાં ઇન્સાફ ન કરવું	૪૭૫
૧૬૫૧	પત્ની સાથે સારો વહેવાર રાખો.	૪૭૭
૧૬૫૨	શોહર સાથે ફરવા જવા પર ઔરતને મજબૂર કરવું	૪૮૦
૧૬૫૩	પતિ પત્નીનું એક-બીજાને નામ લઇ બોલાવવું	૪૮૧
૧૬૫૪	પત્ની અગર ના પાડે તો સઉદી નોકરી માટે જઇ શકાય?	૪૮૨
૧૬૫૫	ઔરતને શોહરના ઘરે ન મોકલવી	૪૮૩
૧૬૫૬	ઔરત તેના માં-બાપને મળવા જઇ શકે?	૪૮૪
૧૬૫૭	મજબૂરીમાં બર્થ કંટ્રોલનું ઓપરેશન કરાવવું	૪૮૫
	વલીમાનું બયાન	
૧૬૫૮	વલીમા વિશે	૪૮૭
૧૬૫૯	વલીમો કયારે કરવો જોઇએ? અને તે કેટલા દિવસ દરમ્યાન થઇ શકે?	૪૯૦
૧૬૬૦	શું વલીમામાં સાદુ ખાવાનું રાખવામાં આવે?	૪૯૧
૧૬૬૧	શાદીની દઅવતમાં અકીકાનું ખાણું કરી શકાય?	૪૯૩
૧૬૬૨	વલીમો કોણ કરે?	૪૯૪
૧૬૬૩	વલીમા વિશે શરઇ હુકમ	૪૯૪
	મુતફર્રિકાતે નિકાહ	
૧૬૬૪	હઝરત યુસુફ અલ.ના ઝુલૈખા સાથે અને હઝરત સુલૈમાન અલ.ના બિલ્કીસ સાથે નિકાહ થયા હતા?	૪૯૬
૧૬૬૫	તાવીઝ કરાવી નિકાહ માટે રાજી કરાવવું	૪૯૭

૧૬૬૬	બીજા સાથે ભાગી જનાર ઔરત પાછી શોહર પાસે આવે તો તેને અપનાવવી જોઇએ કે નહી?	૪૯૮
૧૬૬૭	બાળ લગ્ન અટકાવવા માટે પંચ કાયદેસર ઠરાવ કરી શકે?	૪૯૯
૧૬૬૮	ઇસ્લામમાં સ્ત્રીનુ મકામ	૪૯૯
૧૬૬૯	શાદી પહેલા એક બીજા સાથે ફરવું	૫૦૧
૧૬૭૦	મુતલ્લકએ મુગલ્લઝાને વગર હલાલે રાખનાર સાથે સંબંધ ન રાખવાનો હુકમ	૫૦૩
૧૬૭૧	ફોરેન જવા માટે નિકાહના ફોટા પડાવવા	૫૦૫
૧૬૭૨	સમાજના ડરથી નાની છોકરીની પહેલા શાદી ન કરવું	૫૦૭
૧૬૭૩	સમુહ લગ્ન અને ફુઝુલ ખર્ચી	૫૧૦
૧૬૭૪	છોકરીવાળા નીચા અને છોકરાવાળા ઉંચા ઇસ્લામમાં આવો કોઇ ભેદભાવ છે?	૫૧૧

☆☆☆☆☆
☆☆☆☆
☆☆☆
☆☆
☆

કિતાબુસ્સવમ

રોઝાની ફરઝિય્યત અને ફઝીલતનું બયાન

૧૨૦૮ રમઝાનના રોઝાની ફરઝિયત

સવાલ : અગર કોઇ સુસ્તીને લઇ રમઝાનનો રોઝો ન રાખે તો તેને શું ગણવું? અગર બીમારીને લઇ રોઝો ન રાખે તો શું હુકમ છે? અગર કોઇ રમઝાનના રોઝાની ફરઝિયતનો ઇન્કાર કરે તો તે વિશે શું હુકમ છે?

જવાબ : રમઝાનુલ મુબારકના રોઝા દરેક મુસલમાન બાલિગ મર્દ અને ઔરત પર જેમાં રોઝા રાખવાની તાકત હોય ફર્ઝ છે. અલબત્ત એઓ બીમાર હોય કે રોઝા રાખવાથી બીમારી વધી જાય અથવા મોડેથી સારૂ થવાનું યકીન હોય અથવા બીમારી વધી જવાની ખાતરી હોય તો તેને રમઝાનમાં રોઝો ન રાખવાની છુટ છે. સારૂં થવા પછી કઝા કરી લે. રમઝાનના રોઝાનો ઇન્કાર કરનાર મુસલમાન ગણાતો નથી. પરંતુ સુસ્તીને લઇ કોઇ પણ ઉઝર વગર રોઝા ન રાખનાર

કામિલ મોમિન ગણાતો નથી. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૨૦૯ રોઝા કયારે ફર્ઝ થયા?

સવાલ : રોઝા કયારે ફર્ઝ થયા?

જવાબ : નબુવ્વત મળવા પછી આપ સલ. તો ૧૩ વર્ષ સુધી મક્કામાં લોકોને ખુદાએ પાકના હુકમ સંભળાવતા રહ્યા. મુર્તી પૂજા છોડયા સિવાય બીજો કોઇ હુકમ ન હતો. તે પછી ધીમે ધીમે અલ્લાહપાક તરફથી અહકામ આવવા શરૂ થયા, સર્વ પ્રથમ નમાઝ ફર્ઝ થઇ. તે પછી મદીના શરીફ હિજરત કરવા બાદ અહકામ ઉતરવા શરૂ થયા. હિજરતના દોઢ વર્ષ પછી ૧૦ શઅબાન સનઃ બીજી હિજરીના રોઝા ફર્ઝ કરવામાં આવ્યા. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૨૧૦ રોઝાની ફિલસુફી અને ફઝીલત

સવાલ : રોઝાની ફિલસુફી શું છે? રોઝા રાખવામાં શું ફાયદાઓ છે? અને રોઝાની ફઝીલત બતાવશો.

જવાબ : આ એક હકીકત છે કે દુનિયાની દરેક મખ્લૂકમાં ઇન્સાન સર્વશ્રેષ્ઠ છે. અલબત્ત ઇન્સાનની એ મહાનતા કયા કારણે છે? એટલા માટે કે પોતાના નફસને કબ્જામાં લાવી પોતાની મહેચ્છા ઉપર કાબુ પ્રાપ્ત કરી બંદગીના ફર્ઝો અદા કરતા રહે, અલ્લાહની ખુશનુદી પ્રાપ્ત કરે અલ્લાહનું ફરમાન છેઃ જેણે પોતાના નફસને ગુનાહોથી પાક કરી લીધું તેણે કામિયાબી મેળવી. જેવી રીતે જાનવરને ભુખ્યા તરસ્યા રાખવાથી તે તાબે બની જાય છે. એજ પ્રમાણે રોઝાથી નફ્સ ઇન્સાનને તાબે થઇ ઇબાદતમાં મદદ મળે છે.

એક ફિલસુફી એ પણ છે કે બીજાઓનું દુઃખ દર્દ અને તકલીફનો ખ્યાલ આવે છે. ગરીબો, યતીમોની મદદ કરવાનો ખ્યાલ ઉત્પન્ન થાય છે.

અગર હકીકી તરીકાથી રોઝા રાખવામાં આવે તો લાલચ,

બીજાથી ઉમ્મીદ રાખવું અને પોતાના પેટ ભરવાનો ખ્યાલ ઇન્સાનથી દૂર થાય છે. તિબ્બી કાનૂનથી રોઝા એ તંદુરસ્તી માટે ઘણુંજ ફાયદાકારક માધ્યમ છે. ૧૧ મહીના સુધી જે ખરાબી અને બગાડ જે બદનમાં પેદા થાય છે રોઝાથી દૂર થઇ તાકત આવે છે.

આંતરિક ફાયદો એ કે ખાવું, પીવું અને પોતાની મનેચ્છાઓ છોડી દેવામાં ફરિશ્તાઓથી મુશાબહત (સરખામણી) થાય છે. અને ફરિશ્તાઓના ગુણ પેદા થઇ અલ્લાહના ગુણ પણ ઇન્સાનમાં પેદા થાય છે.

દિલ દિમાગને તાજગી મળે છે. ભુખ અને તરસની તકલીફ ગુનાહોનો કફફારો બને છે. પોતાના નફસ પર કાબુ મેળવવાથી કામિલ ઇન્સાનનો દરજો હાસિલ થાય છે. તબિયતમાં નરમી આવે છે. રોઝો રાખનાર હર વખત અલ્લાહપાકની ઇબાદત કરનાર ગણાય છે. કારણકે અલ્લાહ પાકના હુકમથી ખાવું પીવું છોડી આપે છે. અને હર વખત દિલ અલ્લાહ તરફ કેન્દ્રીત રહે છે.

બુખારી શરીફમાં રિવાયત છે કે રોઝેદારો માટે કયામતના દિવસે અલ્લાહના અર્શ નીચે ખાવાનું તૈયાર હશે અને તેઓ ત્યાં બેસીને ખાઇ રહ્યા હશે. અને હજુ લોકો પોત પોતાના હિસાબમાં પરેશાન હશે. તો લોકો કહેશે કે આ કેવા લોકો છે કે હજુ અમો હિસાબમાં છીએ અને એઓ આરામથી ખાઇ રહ્યા છે. તો જવાબ આપવામાં આવશે કે એ લોકો દુનિયામાં રોઝા રાખતા હતા. અને તમે લોકો રોઝા રાખના ન હતા.

દરેક ઇબાદતોનો સવાબ ફરિશ્તાઓ મારફત આપવામાં આવશે. પરંતુ રોઝાદાર માટે અલ્લાહનું ફરમાન છે એમનો બદલો હું પોતે આપીશ. ફરિશ્તાઓની દરમિયાનગિરી નહી હશે. એક હદીસમાં છે કે જે અલ્લાહના માટે રોઝા રાખશે, તો તેના દરેક ગુનાહ માફ

કરી દેવામાં આવશે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

❁૧૨૧૧❁ <u>રમઝાનના રોઝાની વાસ્તવિકતા</u>

સવાલ : રમઝાનના રોઝાની વાસ્તવિકતા બતાવશો. તેમજ રોઝાની હકીકત અને રોઝાનો ખરો ફાયદો કેવી રીતે હાસિલ થાય તે મુજબ સમજૂતી આપશો.

જવાબ : ઇસ્લામ પાકી અને સ્વચ્છતાનો નમૂનો રજૂ કરે છે. તે દિલોમાંથી ગંદા તથા ભ્રષ્ટ વિચારો તેમજ ગુનાહિત માનસને નામશેષ કરી નાંખે છે. ઇસ્લામ સમાજમાંથી ખોટા રિવાજો અને કાર્યોને જડમૂળથી દૂર કરે છે. ઇસ્લામ સમગ્ર દુન્યામાંથી ફિત્ના-ફસાદ અને અત્યાચારને ખતમ કરવા માંગે છે. આ ઇસ્લામી તાલીમ પર અમલ કરવું ન તો માનવી માટે અસહ્ય છે કે જે આત્મા માટે બોજારૂપ બની જાય જેને કુર્આને પાકમાં આ શબ્દોમાં ફરમાવ્યું છે કે

(સૂ.બકરહ) ^ãÃ‰æ Ÿ] ^ŠËÞ ä×Ö] Ì ×Óm Ÿ

અલ્લાહ કોઇને તેની શકિત બહાર તકલીફ આપતો નથી.

અને ન તો ઇસ્લામ પ્રતિબંધોનું નામ છે જે પ્રગતિ અને તરક્કીઓના માર્ગે વિઘ્નરૂપ બને, બલ્કે ઇસ્લામ સુઘડતા (સલીકામંદી) અને પવિત્રતા તથા ચારિત્ય અને પરહેઝગારી (દિલી બુરી ઇચ્છાઓને રોકવા)નું નામ છે. અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે કે 'અલ્લાહ પાક તમારા માટે તંગી નથી ઇચ્છતો, પરંતુ તે તમને પાક-સાફ કરવા માંગે છે અને તમારા ઉપર પોતાનો ઉપકાર પૂર્ણ કરવા ચાહે છે. (સૂ.માઇદા આ.૬)

રોઝહ ફર્ઝ કરવાનો અસલ હેતુ અંતરની બૂરી ઇચ્છાઓને કાબૂમાં રાખવાનો છે. કુર્આને હકીમમાં છે કે ''તમારા ઉપર રોઝહ એટલા માટે ફર્ઝ કરવામાં આવ્યા છે કે જેથી તમે 'મુત્તકી' બની જાઓ.'' જે માણસ રોઝો રાખી ખાવું પીવું છોડી આપે પરંતુ ગુનાહો ન

છોડે તેના પ્રત્યે અલ્લાહ પાક પોતાની નારાઝગી આ રીતે વ્યકત કરે છે કે હદીસમાં છે:

æ äÚ^Ã> Å‚ ã] oÊ èq^u ä×Ö ‹ n×Ê äe ØÛ³Ã³Ö] æ …æ^³Ö] Ùç³Î Å‚ ³ Ü³Ö à³Ú

DMSR VéçÓŽÚE! äe]†•

અર્થાતઃ જેણે રોઝો રાખી જૂઠ અને ગુનાહના કાર્યો ન છોડયા તો માત્ર તેના ખાવા પીવા છોડવાની અલ્લાહને કોઇ જરૂર નથી. (મિશકાતઃ ૧૭૬) એનું વિવરણ રજૂ કરતાં મુલ્લા અલી કારી રહ.એ લખ્યું છે કે એવી વાતો જે ગુનાહિત છે જેમ કે જુઠૂં બોલવું, જુઠી ગવાહી આપવી, આક્ષેપો કરવા, ગીબત કરવી, અપશબ્દો બોલવા, એક બીજાની પ્રત્યક્ષ-પરોક્ષ ટીકા કરવી તેમજ આવા પ્રત્યેક નિર્લજ્જ કાર્યો એમાં દાખલ છે. એનું કારણ મિરકાતમાંજ કાઝી બયઝાવી રહ. એ આ બતાવ્યું છે કે રોઝહનો મકસદ જાતિય આવેશ તથા કામેચ્છાઓને તોડી નાંખવું તથા ગુનાહિત મનોવૃત્તીને નેક કાર્યો તરફ વાળવાનો છે. જેથી માનવી આત્મ સંતોષ પણ માણી શકે. માટે જયારે ગુનાહોના આચરણથી રોઝહના આ ફાયદા પ્રાપ્ત ન થઇ શકતા હોય તો અલ્લાહ તઆલાને માત્ર ખાવા-પીવા છોડી દેવાના રોઝહ રાખવાની કોઇ જરૂર નથી. જેથી અલ્લાહપાક તેના તરફ રહમની નજર (કૃપાદ્રષ્ટિ) ફરમાવશે નહી. (મિરકાતઃ ૨/૧૧૬)

જામેઅ સગીરમાં લખ્યું છે કે પાંચ વસ્તુઓ એવી છે કે જેનાથી રોઝો તુટી જાય છે. એટલે કે રોઝહનો સવાબ ખતમ થઇ જાય છે. અને રોઝો રાખવું ન રાખવું સવાબની દ્રષ્ટિએ બરાબર થઇ જાય છે. એ પાંચ વસ્તુઓ નીચે મુજબ છે. (૧) ગીબત (૨) ચાલી-ચૂગલી (૩) જુઠું બોલવું (૪) લંપટ નઝર (૫) જુઠી કસમ ખાવું.

કેટલું મુર્ખતાભર્યું કાર્ય છે કે રમઝાન સિવાય ખાવું-પીવું જાઇઝ છે. જેને રોઝામાં છોડી આપે છે પરંતુ જે કામો પ્રત્યેક સમયે અને ક્ષણે

હરામ છે તેને રમઝાનમાં ચાલૂ રાખે, આથી મોટો નાદાન કોણ હશે? રોઝા હકીકતમાં એહતેમામ સાથે ગુનાહોથી બચવાનું નામ છે. ન કે ખાવું-પીવું છોડી ગુનાહોમાં પ્રવૃત્ત રહેવાનું નામ છે. શરઇ હરામ ઠેરવેલ ચીજોથી બચવું અને કોઇ પણ રીતે તે થવા ન પામે તેની કાળજી રાખવી એનુંજ નામ તકવો છે. અને એજ રોઝહની રૂહ છે. અને રોઝહ ફર્ઝ કરવાનો ખરો મકસદ એજ છે. માટે રમઝાનમાં કાળજી પુર્વક એહતેમામ સાથે પોતાન ગુનાહોથી બચાવે, ફુઝૂલ અને વ્યર્થ વાતોમાં ટાઇમ બરબાદ કરવામાં ન આવે. ગીબત લડાઇ ઝગડાથી દૂર રહે. કેરમ, પત્તા વગેરે કાર્યોમાં સમય ન વેડફે. રમઝાનનો કીમતી સમય તિલાવત, ઝિકરમાં પસાર કરવામાં આવે, નહી તો ચુપ રહે. ખામોશીમાં પણ ઇન્શાઅલ્લાહ સવાબ મળશે.

રમઝાનમાં નફિલનો સવાબ ફર્ઝ બરાબર અને એક ફર્ઝનો સવાબ સિત્તેર ફર્ઝ અદા કરવા બરાબર મળે છે. તો એ પણ યાદ રાખવું જરૂરી છે કે શરઇ કાનૂન પ્રમાણે મુબારક દિવસોમાં અને મૂબારક ઘડીઓમાં ગુનાહોની સઝા પણ વઘુ હોય છે. સમયનો તકાઝો કુર્આનની દ્રષ્ટિએ એનાજ શબ્દોમાં સાંભળો.

ä×Ö] †Ò„Ö Üãeç×Î ÄŽ í i á]]çßÚ! à„„×Ö á^ Ü Ö]

શું ઇમાનવાળોઓ માટે એ સમય નથી આવ્યો કે તેમના દિલો અલ્લાહની યાદ માટે ઝુકી (નમી) જાય? (પા.૨૭ સૂ.હદીદઃ ૧૬) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૨૧૨ રમઝાનને રમઝાન શા માટે કહે છે?

સવાલ : રમઝાન નામ રાખવાનું કારણ બતાવશો, અને રોઝા કયારથી ફર્ઝ થયા?

જવાબ : રમઝાન અરબીમાં ''રમઝુન''થી બનાવવામાં આવ્યું છે. એનો અર્થ સખ્ત ગરમીનો થાય છે. રોઝા ગુનાહોને ખતમ કરી નાંખે

છે. એ કારણે એને રમઝાન કહે છે. (અલમનહલઃ ૪/૩૦૫)

આપ સલ. જયાં સુધી મક્કામાં રહ્યાં ત્યાં સુધી નફિલ રોઝા રાખતા હતાં મદીના તરફ હિજરતના ૧૮ મહીના પછી ૧૦ શઅબાન સન. બીજી હિ.માં રોઝા પૂરા મહિનાના ફર્ઝ કરવામાં આવ્યા માટે દરેક મર્દ અને ઔરત ઉપર રમઝાનના રોઝા ફર્ઝ છે. શરઇ કારણ વગર રોઝા ન રાખનાર સખ્ત ગુનેહગાર અને ફાસિક ગણાય છે. (અવજઝઃ ૩/૨)

૧૨૧૩ રમઝાનના રોઝા કોના પર ફર્ઝ છે? કયા ઉઝરોને લઇ રોઝા ન રાખવું જાઇઝ છે?

સવાલ : રમઝાનના રોઝા કોન ઉપર ફર્ઝ છે? કયા કયા ઉઝરોને લઇ રોઝા રાખવા જરૂરી હોતા નથી?

જવાબ : રમઝાનના રોઝા ઇસ્લામના પાંચ અરકાનમાંથી એ જરૂરી અને અહમ રૂકન છે. કારણ કે બીજી ઇબાદતો કરતાં એમાં ઇખ્લાસ વધુ હોય છે. રોઝામાં બંદો માત્ર અલ્લાહપાકની રઝામંદી માટે ખાવું પીવું અને દિલની મનેચ્છાઓ છોડી આપે છે. એજ કારણે અલ્લાહ પાકે ફરમાવ્યું ä³e p^³q]^³þ] æ o³³ÿ Ýç³ ' ³ÿ] રોઝો મારા માટે છે અને હું પોતેજ તેનો બદલો આપિશ. રોઝો દરેક અકલમંદ બાલિગ મુસલમાન ઉમર ફર્ઝ છે. અગર કોઇ એટલા વૃધ્ધ થઇ ગયા હોય કે રોઝા રાખવાની બિલ્કુલ તાકત ન હોય તો એવા માણસે દરેક રોઝાનો ફિદયો (પોણા બે કિલો ઘઉં અથવા એટલા ઘઉંની કીમત ઝકાતના હકદારોને) આપી દે.

ઔરતે હૈઝ કે નિફાસ (બચ્ચુ પૈદા થવા પછીનું ખુન)ની હાલતમાં રોઝા રાખવા જાઇઝ નથી. પાછળથી એવી હાલતમાં છુટેલ રોઝાની કઝા કરવી જરૂરી છે. શરઇ મુસાફિર પોતાના ઘરેથી ૪૮ માઇલ (૭૭ કી.મી.) દૂર જવાની નિય્યતથી નિકળે તેના સફરની

હાલતમાં રોઝા ન રાખવાની ઇજાઝત છે. ઘરે આવ્યા પછી કઝા કરી લે પરંતુ સફરમાં રોઝા રાખવાથી તકલીફ ન થાય તો રોઝા રાખવા અફઝલ છે. કારણ કે રમઝાનની ખુસૂસી બરકત અને ફઝીલત રમઝાન પછી રોઝા રાખવામાં હાસિલ થશે નહીં. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૨૧૪ રોઝાની નિય્યત, દરેક રોઝા માટે અલગ નિય્યત કરવામાં આવે.

સવાલ : રોઝા માટે નિય્યત જરૂરી છે? રોઝાની નિય્યત કેવી રીતે કરવી? અને કયારથી કરવી જરૂરી છે? દરેક રોઝા માટે અલગ નિય્યત કરવું જરૂરી છે?

જવાબ : દરેક ઇબાદત સહીહ થવા માટે નિય્યતનું હોવું જરૂરી છે માટે રોઝા સહી થવા માટે પણ રોઝાની નિય્યત કરી લેવું જરૂરી છે. અલબત્ત જુબાનથી નિય્યતના શબ્દો બોલવા જરૂરી નથી, બલ્કે રોઝાની નિય્યતથી સેહરી ખાવું એ પણ નિય્યત માટે કાફી છે. અલબત્ત ઝુબાનથી નિય્યતના શબ્દો બોલવા બેહતર છે.

રમઝાનમાં દરેક રોઝામાં નિય્યત કરવું જરૂરી છે. આખા મહિના માટે એક સાથે નિય્યત કરી લેવું કાફી નથી. (ઇલ્મુલ ફિકહ)

રમઝાનમાં ઠીક અડધા દિવસ થવાના એક કલાક પહેલા રોઝાની નિય્યત કરી લેવું દુરૂસ્ત છે. એટલે કે સુબ્હે સાદિકથી લઇ સુર્યાસ્ત સુધીમાં જેટલા કલાક થતા હોય તેની ગણતરી કરી તેના અડધા કલાક થતા હોય એ પહેલા નિય્યત કરી લેવામાં આવે.

રમઝાનના રોઝામાં તંદુરસ્ત અને પોતાના ઘરે રેહનાર માટે 'હું રોઝો રાખું છું' આ પ્રમાણેની નિય્યત કરી લેવાથી પણ રમઝાનનો રોઝો અદા થઇ જશે. (આલમગીરીઃ ૧) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૨૧૪ રમઝાનના રોઝાની નિય્યત

સવાલ : રમઝાનના રોઝાની નિય્યત કેવી રીતે અને કયાં સુધી

કરવામાં આવે?

જવાબ : અગર ફકત આ પ્રમાણે નિય્યત કરવામાં આવે કે હું આજે રોઝો રાખું છું અથવા રમઝાનનો ફર્ઝ રોઝો રાખું છું તો નિય્યત મોઅતબર ગણાશે. અને શરઇ અડધો દિવસ હોવા પહેલાં નિય્યત કરી લેવું જરૂરી છે. દા.ત. સુબ્હે સાદિકથી સુર્યાસ્ત સુધીના કુલ ચૌદ કલાક થતા હોય તો પહેલાં સાત કલાક પુરા થતાં પહેલાં નિય્યત કરી લેવી જોઇએ. પહેલાં સાત કલાક પછી નિય્યત કરવામાં આવે તો મોઅતબર ગણાશે નહી. (હિદાયહ: ૧૯૨ હાશિયએ બહેશ્તી ઝેવર) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૨૧૫﴿ફર્ઝ રોઝાની નિય્યત

સવાલ : શું રોઝામાં નિય્યત કરવી જરૂરી છે? અને કયાં સુધી નિય્યત કરી શકાય છે?

જવાબ : રમઝાન શરીફના દરેક રોઝહની અલગ અલગ નિય્યત કરવી જરૂરી છે. અલબત્ત જુબાનથી નિય્યતના શબ્દો બોલવા જરૂરી નથી, બલ્કે રોઝાની નિય્યતથી સેહરી ખાવું એ પણ નિય્યત માટે કાફી છે. અલબત્ત ઝુબાનથી નિય્યતના શબ્દો બોલવા બેહતર છે.

DMSR Vå†açqE èn϶ á^—Ú… †ã• oÊ …çv ’ Ö^Ê

રમઝાન મહિનામાં શરઇ અર્ધો દિવસ થવા પહેલાં નિય્યત કરી લેવી જોઇએ. શરઇ દિવસ સુબ્હે સાદિકથી શરૂ થાય છે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૨૧૬﴿રોઝાની નિય્યતનો તરીકો

સવાલ : રોઝાની નિય્યતનો શું તરીકો છે? તે જણાવશો..

જવાબ : દરેક ઇબાદત સહીહ થવા માટે દિલમાં તે ઇબાદતને ઇરાદો અને નિય્યત હોવું જરૂરી છે, મિશકાત શરીફની પહેલી હદીસ I ^nßÖ^e Ù^ÛÂŸ] ^Û϶] એના માટે પુરતી દલીલ છે.

રોઝા સહીહ થવા માટે પણ નિય્યત કરવી જરૂરી છે. રમઝાનના ફર્ઝ રોઝા માટે ફકત આ પ્રમાણે નિય્યત કરી લેવામાં આવે કે હું રમઝાનનો રોઝો રાખું છું, તો પણ કાફી છે. અરબીમાં નિય્યત કરવા ચાહે તો અગર સુબ્હે સાદિક પહેલાં નિય્યત કરે તો આ પ્રમાણે કહે ‘બિસવમિ ગદિન નવયતુ મિન શહરે રમઝાન’ મેં રમઝાન મહીનાના આવતી કાલના રોઝહની નિય્યત કરી અગર સુબ્હે સાદિક પછી નિય્યત કરે તો આ પ્રમાણે કહે ‘‘નવયતુ અન અસૂમ હાઝલ યવમે લિલ્લાહિ તઆલા મિન ફરઝે રમઝાન’’ હું અલ્લાહ પાક માટે રમઝાનનો રોઝો રાખું છું રમઝાનના દરેક દિવસના રોઝા માટે નવી નિય્યત કરવી જરૂરી છે. એક દિવસ નિય્યત કરી લેવી પૂરા મહીના માટે કાફી નથી. (ઇલ્મુલ ફિકહ) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૨૧૭﴿ હૈઝવાળી ઔરત માટે રોઝો

સવાલ : હૈઝવાળી ઔરતે રોઝો રાખવો કે નહી? અગર નહી તો તેની કઝા કરવી પડશે?

જવાબ : હૈઝની હાલતમાં નમાઝ પઢવી તેમજ રોઝહ રાખવું જાઇઝ નથી અલબત્ત નમાઝની કઝા નથી પરંતુ રોઝહ માફ થતા નથી કઝા કરવી જરૂરી છે. અગર રમઝાનમાં દિવસમાં ઔરત હૈઝથી પાક થઇ તો સાંજ સુધી રોઝદારોના જેમ ખાવું-પીવું છોડી દેવું વાજિબ છે એ દિવસ રોઝહમાં ગણાશે નહી અને કઝા કરવી જરૂરી છે. (શામી: ૧/૨૩૩) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૨૧૮﴿ દુબઇમાં બે રોઝા રાખીને આવ્યા હોવાથી ૩૨ રોઝા થતા હોય તો..

સવાલ : હમારા ભાઇ તા.૨૪/૧૦/૭૧ના દુબઇથી હવાઇજહાઝમાં મુંબઇ આવ્યા, બહરૈન, દુબઇ, હિજાઝમાં બુધવારે પહેલો રોઝો રમઝાનનો ત્યાંથી રાખીને મુંબઇ આવ્યા ત્યારે તેમનો મુંબઇમાં પાંચમો

રોઝો હતો અને આપણા ત્યાંના લોકોનો ત્રીજો રોઝો ચાલતો હતો હવે જયારે આપણો અહી ૨૮મો રોઝો હશે ત્યારે હમારા ભાઇનો ૩૦મો રોઝો હશે હવે ૨૯મી અને ૩૦મી રમઝાનનો રોઝો તે ભાઇ રાખે કે છોડી દે?

જવાબ : પુછેલી સુરતમાં દુબઇના ચાંદનાં હિસાબે અહી મુંબઇમાં તમારા ભાઇના ૩૦ રોઝા પૂરા થઇ જાય અને મુંબઇમાં હજુ રમઝાન ચાલુ હોય તો તમારા ભાઇએ પણ અહીના મુસલમાનોના સાથે રોઝો રાખવો જોઇએ. ભલે તેમના ૩૦થી વધુ રોઝા થાય. અને બધાની સાથેજ ઇદ કરવી જોઇએ.

Ý ¡ Šö] änxÂ äöçÏö Ý^ÚŸ] ÄÚ Ÿ] †_Ëm Üö é , Ãö] ØÛÒ] æ á^—³Ú… Ù ¡ ³â o³ñ]… Ý^³ ' ç³ö
Ýçnö]]„â Ø‰Ú oÊ]æ†_Ëm Üö Œ^ßö] æ áæ†_Ëi Ýçm ÜÒ†_Ê æ áçÚç ' ³i Ýç³m Ü³Ó³Úç³ '
V , m , q ÝçxÃö] …]• pæ^jÊ (MOM) N Vo³Ú^³Žö] Ä³Ú …^³j í ³Ú …•E †³_³Ë³m Ÿ á] g ³qç³Ê
D Ô Žö] Ýçm Øñ^ŠÚ OUU) R

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૦/૧૧/૭૧ ઇ.

﴾૧૨૧૯﴿ <u>શરઇ ખબર ન આવવાને લઇ ૩૦ દિવસ પૂરા કરી રમઝાન શરૂ કર્યુ હવે ઇદ તમારી સાથે કરવી કે ૩૦ રોઝા પૂરા કરવા?</u>

સવાલ : ગુજરાતના ઘણા ગામોમાં શાબાનના ૨૯ ચાંદનું એઅલાન થયું છે તે મુજબ પહેલો રોઝો રવિવારે ગણવામાં આવ્યો છે. અહીં કાઠિયાવાડમાં કોઇ પણ જાતની ખબર ન હોવાને લઇ સોમવારનો પહેલો રોઝો ગણાયો છે. હવે સવાલ એ થાય છે કે અગર રવીવારની ગણત્રી મુજબ રમઝાનના પૂરા ૩૦ રોઝા થાય અને કાઠિયાવાડના ૨૯ રોઝા થાય અને અબરના લિધે અમને કોઇ પણ જાતની ખબર ન મલે તો અમારે અમારી ગણત્રી મુજબ ૩૦ રોઝા પૂરા કરી બુધવારે ઇદ કરવી અથવા આપની ગણત્રી પ્રમાણે ૨૯ પૂરા કરી આપ લોકો સાથે ઇદ મનાવવી?

જવાબ : વાદળા હોવાને લઇ ચાંદ ન દેખાય તો ઇદના ચાંદ સાબિત થવા માટે બે દીનદાર પરહેઝગાર ગવાહોની ગવાહી જરૂરી છે. અગર ચાંદ ન દેખાય અને શરઇ ગવાહીથી પણ ચાંદ સાબિત ન થાય તો ફકત અફવાહનો એઅતેબાર નથી. (કિફાયતુલ મુફતી)

માટે તમારે ત્યાં ૨૯મીના શરઇ ગવાહીથી ચાંદ હોવું સાબિત થાય અથવા એટલી જગ્યાએથી મુસલસલ ચાંદ હોવાની ખબરો આવે કે જૂઠ હોવાનો શક ન રહે તો ઠીક, નહીતો ૩૦ રોઝા પૂરા કરી લેવા જોઇએ. હદીસમાં છે:

åæ†i oju]æ†_Ëi Ÿ æ Ù ¡ ãö]]æ†i oju]çÚç ' i Ÿ #' ä×³ö] Ùç³‰… Ù^³Î
àn‰×$ é , Â]ç×ÛÒ^Ê ÜÓn×Â ÜÆ á^Ê èm]æ… oÊ æ !äö]æ… , Î^Ê ÜÓn×³Â Ü³Æ á^³Ê
DMSP VéçÓŽÚ Vän×Â ĐËjÚE

જેનો મતલબ એ છે કે જયાં સુધી ૨૯મી શાબાન એ ચાંદ ન દેખાય અથવા દેખાયાનું સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી રોઝો રાખવો નહી એજ પ્રમાણે જયાં સુધી ઇદનો ચાંદ ન દેખાય અથવાચાંદ હોવાનું સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી ઇદ કરો નહી.

ખુલાસો એ કે ૨૯મી રમઝાનના ચાંદ હોવું સાબિત થાય તો તમારે ઇદ કરવી, નહી તો સવાલમાં લખવા મુજબ જયારે કે તમારી પાસે રમઝાનના ચાંદની કોઇ ગવાહી આવી નથી તો તમારા હિસાબ પ્રમાણે ૩૦ રોઝા પૂરા કરવા જોઇએ.

æ Î ñ^ŽÛö] †‰Ò] än×Â æ g â„Ûö] †â^¾ o×Â †fjÃÚ †nÆ Äö^_Ûö] Í ¡ ³j ì] æ
èmæ… Üa , ßÂ k f$]ƒ] h †ÇÛö] Øâ] èm¨†e Ñ†ŽÛö] Øa] Ý^×nÊ pçjËö] ä³n×³Â
æ] é•^ãŽö] á^ß$] ØÛvjm á^Ò oÚ^Žö] èÚ ¡ Ãö] Ù^Î g qçÚ Đm†³_³e Ô ò³öæ]
Øâ] á]]†f ì]]ƒ] ^Ú Í ¡ í e †f í ö] ˜ nËjŠm æ] o • ^Ïö] ÜÓu o³×³Â] , ³ãŽm
DMON) N VoÚ^•E èm^Óu äþŸ å¨…]„Ò é , ×e

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૩૦/૮/૭૮ ઇ.

ચાંદ જોવાનું બયાન

૧૨૨૦ ચંદ્ર દર્શન વિશે શરઇ હુકમ

સવાલ : ચાંદ દર્શન વિશે શરઇ શું હુકમ છે? અને રેડિયો, તાર, ટેલિફોનની ખબર વિશે સ્પષ્ટતા કરશો.

જવાબ : ઇસ્લામી અહકામનો આધાર ચાંદ જોવા ઉપર છે. ચાહે પોતે ચાંદ જુએ અથવા શરઇ તૌર પર ચાંદ જોવું સાબિત થાય. અગર મતલઅ (આસમાનનો તે ભાગ જયાંથી ચાંદ નિકળે છે) સાફ ન હોય આસમાનમાં વાદળો હોય જેને લઇ આમ રીતે ચંદ્રદર્શન ન થઇ શકે તો એક દીનદાર નમાઝી શરીઅતના પાબંદ પરહેઝગાર મુસલમાન મર્દ અથવા એક દીનદાર નમાઝી શરીઅતના પાબંદ પરહેઝગાર મુસલમાન ઔરત પોતાના ચાંદ જોવાની ગવાહી આપે તો તેના બયાન પર રમઝાનના ચાંદ હોવાનો ફેસ્લો કરવામાં આવશે.

ઇદ સાબિત થવા માટે આસમાન ઉપર વાદળા હોય તો શરીઅતના પાબંદ બે મુસલમાન મર્દ અથવા એક મર્દ અને બે ઔરતો જે નમાઝી અને શરીઅતના પાબંદ હોય તેઓ કોઇ મુફતી અથવા ભરોસાપાત્ર આલિમના સામે પોતાના ચાંદ જોવાની ગવાહી આપે તો તેમની ગવાહીથી ઇદના ચાંદ હોવાનો ફેસ્લો કરવામાં આવશે. અગર મતલઅ સાફ હોય તો રમઝાન અને ઇદ બન્નેના સાબિત હોવા માટે એકજ હુકમ છે કે એટલા લોકોનું ચાંદ જોવું જરૂરી છે કે જેમને જુઠાડી ન શકાય. અને મુફતી કે આલિમને તેઓની ગવાહી પર ઇત્મીનાન અને ગલબએઝન હાસિલ થઇ જાય તો ચાંદ હોવાનો ફેસ્લો કરવામાં આવશે. (આલમગીરી, શામી, હિદાયહ)

નોટઃ એ યાદ રાખવું જરૂરી છે કે ચાંદ કોઇ પણ વખતે

અદ્રશ્ય થતો નથી બલ્કે હંમેશા આસમાન પર મૌજૂદ રહે છે. અલબત્ત જુદી જુદી જગ્યાએ જુદા જુદા સમયે ઉગતો અને આથમતો રહે છે ભારતમાં જ મગરિબ અને ફજરની નમાઝ કોઇ જગ્યાએ એક કલાક પહેલાં થાય છે કોઇ જગ્યાએ એક કલાક પછી, અને ઇસ્લામી તારીખનો આધાર ચાંદ મૌજૂદ હોવા પર નથી. પરંતુ ચાંદ જોવા પર છે. આપ સલ.નું ફરમાન છે ચાંદ જોઇ રોઝો રાખો અને ચાંદ જોઇ રોઝો ખતમ કરો. સાથો સાથ રમઝાન ઇદ અને બકરી ઇદની હયસિયત બીજી કોમોના જેમ તેઓના તહેવારો જેવી નથી. પરંતુ તેની હયસિયત ઇબાદતની છે. ચાંદ જોવા પર એક ઇબાદત પુરી થાય છે. અને બીજી ઇબાદત શરૂ થાય છે. એનાથી સાફ સાફ જણાય છે કે મકસદ ચાંદનુ આસમાન પર મૌજૂદ હોવું નથી. બલ્કે મકસદ ચાંદ જોવું છે. એજ કારણે જંત્રી, વેધશાળા (observetory) સાથે ચાંદને કોઇ સંબંધ નથી. જેઓ એના સાથે મેળવી અથવા રેડિયો વિગેરેની ખબરના આધારે દરેક જગ્યાએ એક સાથે ઇદ કરવાની કોશિશ કરે છે તેઓ શરીઅતની ઇચ્છા વિરૂધ્ધ કરે છે.

તાર, ટેલિફોન, ટી.વી દ્વારા ચાંદની ખબરના હુકમ વિશે જણાવવાનું કે ટેલિફોનથી મળનાર ખબર શરઇ ગવાહીના દરજામાં નથી કારણકે શહાદત એટલે ગવાહી માટે ગવાહોનું મજલિસમાં હોવું જરૂરી છે. ટેલિફોનમાં મજલિસમાં બોલનાર હોતો નથી. માટે મતલઅ સાફ ન હોય અને રમઝાનના ચાંદની ખબર ટેલિફોનથી મળે તો ખબર દેનારની અવાઝ ઓળખવામાં આવે ખબર દેનાર ભરોસાપાત્ર હોય તો પોતે અમલ કરી રોઝો રાખી શકે છે. પરંતુ બીજા કોઇને રોઝો રાખવા માટે જબરદસ્તી કરી શકાય નહી. તારનો પણ એજ હુકમ છે.

ઇદના ચાંદ માટે ગમે તેટલા ફોન અથવા તાર આવે કે

ટી.વી.થી ખબર રીલે કરવામાં આવે તો પણ રોઝો છોડવો જાઇઝ નથી. જયાં સુધી શરઇ શહાદતથી ઇદનો ચાંદ સાબિત ન થાય. (કિફાયતુલ મુફતી વિગેરે)

રેડિયો દ્રારા ચાંદની ખબર વિશે હુકમ એ છે કે રેડિયોથી પ્રસારિત થનારખબર જેમાં ફકત સમાચાર તરીકે જાણ કરવામાં આવે છે કે ફલાણી જગ્યાએ ચાંદ થઇ ગયો અથવા ફલાણાં આલિમે ચાંદ થયાની જાહેરાત કરી છે એવી કોઇ ચોખવટ હોતી નથી કે ચાંદ જોનાર કોણ છે? કેટલા લોકોએ જોયો છે ચાંદ જોનારની શરઇ હાલત કેવી છે મતલઅ સાફ હતો કે નહી તો આવી જાહેરાતનો વિશ્વાસ કરી ચાંદ હોવાનો ફેસ્લો કવામાં આવશે નહી. માટે રેડિયોની આવી ખબરથી ન રોઝો રાખવું જાઇઝ છે અને ન ઇદ કરવી જાઇઝ છે.

રેડિયોથી રોઝહ અથવા ઇદનું એલાન એ પ્રમાણે કરવામાં આવે કે ફલાણા ફલાણા જવાબદાર આલિમોની ચાંદકમિટી સામે શરઇ ગવાહી આવવાથી ચાંદ સાબિત થયો છે. (અને ચાંદ કમિટીના બધા સભ્યો મુસલમાન શરીઅતના પાબંદ અને ચાંદ બાબતના મસાઇલથી જાણકાર હોય) અને હાજર સભ્યોના નામો પણ બોલવામાં આવે અને એલાન કરનાર ચાંદ કમિટીના પ્રમુખ અથવા બીજી કોઇ ભરોસાપાત્ર કમિટીના મુસલમાન પ્રતિનીધી હોય તો રેડિયોનું એલાન મોઅતબર ગણાશે. પરંતુ ભારતમાં તો શું પાકિસ્તાનમાં પણ શરઇ રૂએ માન્ય એલાન થતું નથી. એજ કારણે રેડિયોનું એલાન મોઅતબર સમજવામાં આવતુ નથી. (ફતાવા મહમૂદિયહ વિગેરે) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

«૧૨૨૧» રૂઅયતે હિલાલ બાબત અમુક સવાલો

સવાલ : (૧) આપણા અતરાફમાં ભરૂચ, સૂરત, તડકેશ્વર. રાંદેર આ ચાર હિલાલ (ચાંદ) કમિટીઓ છે એ ચારેવની હુદુદે

વિલાયત (જેમાં એમના ફેસ્લા પર અમલ કરવું દુરૂસ્ત હોય) કયાં સુધી છે?

(૨) ચાલુ વરસે બકરી ઇદના ચાંદ વિશે જે હેન્ડબિલો દારૂલ ઉલૂમ કંથારિયાથી દરેક જગ્યાએ રવાના થયા હતા તેનાજ આધારે જે લોકોએ ઇદ તેમજ કુરબાની કરી તેનો શરઇ હુકમ શું છે? શું આ હેન્ડબીલો બહાર પડવા પછી પણ હેન્ડબીલમાં મજકૂર ગવાહો પાસે જઇ ગવાહી લેવી જરૂરી હતી કે નહી?

(૩) ચાંદ કમિટીએ ચાંદ થવાની શહાદત લિધા પછી ચાંદ થવાની જાહેરાત કયા શબ્દોમાં કરવી તે શબ્દો સ્પષ્ટપણે દર્શાવિશો.

(૪) એક ચાંદ કમિટીનો ફેંસ્લો બીજી ચાંદ કમિટી માટે કઇ કઇ શરતો સાથે માન્ય રાખી શકાય? અને બીજી કમિટીએ તેનું એઅલાન કયા શબ્દોમાં કરવું?

(૫) ફકત રેડીયો પાકિસ્તાનના એઅલાન પર રમઝાન તેમજ ઇદ મનાવવાનો શરઇ હુકમ શું છે? તે મુજબ ગામમાં એઅલાન કરી શકાય કે નહી? જયારે હિંદુસ્તાન અને પાકિસ્તાનનો મતલઅ એક છે તેમજ પાકિસ્તાનમાં શરઇ કાનૂન અનુસાર ચાંદ કમિટી રચવામાં આવી છે અને ચાંદનું એઅલાન પણ શરઇ કાનૂન પ્રમાણે થાય છે તો પછી આ એઅલાન મોઅતબર ન હોવાનું કારણ શું?

(૬) કોઇ ચાંદ કમિટી પોતાને ત્યાં ચાંદ સાબિત થવાની જાહેરાત દૈનિક પેપરો દા.ત. પ્રતાપ વિગેરે મારફત કરે તો એના આધારે જયા જયાં પેપરો પહોંચે ત્યાંના લોકો માટે રમઝાન તેમજ ઇદ મનાવવાનો શું હુકમ છે?

(૭) દિલ્હી, મુંબઇ તેમજ કલકત્તાથી રમઝાન ત્થા ઇદના થતા એઅલાનો અહિંયાની ચાંદ કમિટીઓ માટે દલીલ બની શકે કે નહી? બની શકે તો કઇ શરતો સાથે? ખાસ કરી દિલ્હી જામેઅ મસ્જિદના

ઇમામ સાહબના એઅલાનની શું હકીકત છે? તે લખશો.

જવાબ : અસલ જવાબ પહેલાં એટલું જાણવું જરૂરી છે કે ફુકહાએ ચાંદ સાબિત થવા માટે નીચે દર્શાવેલ તરીકાઓ માન્ય રાખ્યા છે.

(૧) આમ રૂઅયત (૨) આસમાન ઉપર વાદળ હોય અને વાદળોને લઇ આમ લોકો ચાંદ જોઇ ન શકે તો રમઝાન માટે એક પરહેઝગાર, આદિલ મુસલમાન મર્દ અથવા ઔરત, કાઝી અથવા મોઅતબર આલિમ કે ચાંદ કમિટીના આલિમો પાસે પોતે ચાંદ જોયાની ખબર આપે અને ઇદ તેમજ ઇદે અદહા માટે બે દીનદાર આદિલ, મુસલમાન મર્દ અથવા એક મર્દ અને બે ઔરતો પોતાના ચાંદ જોવાની ગવાહી આપે અને કાઝી અથવા ચાંદ કમિટી તેઓની ગવાહી માન્ય રાખે તો ચાંદ સાબિત ગણાશે. (હિદાયહઃ આલમગીરીઃ ૧/૧૯૮ દુર્રે મુખ્તાર મઅશ્શામીઃ ૨/૧૨૫)

(૩) ચાંદ સાબિત થવા માટે ત્રીજો તરીકો એ છે કે એક શહેરના કાઝી અથવા મોઅતબર આલિમ કે ચાંદ કમિટીએ શરઇ ગવાહીના આધારે રોઝો રાખવાનો અથવા ઇદ કરવાનો ફેસ્લો કર્યો તે વખતે બે દીનદાર માણસો શરૂઆતથી છેવટ સુધીમાં હાજર હોય તેઓ બીજા શહેરના કાઝી, મુફતી અથવા ચાંદ કમિટી પાસે જઇ ગવાહી આપે કે ફલાણા કાઝી અથવા ચાંદ કમિટી પાસે ચાંદની ગવાહી આપી અને તેમણે માન્ય રાખી ફલાણા દિવસે રોઝો રાખવાનો કે ઇદ કરવાનો હુકમ કર્યો તે વખતે હમો પણ હાજર હતા ગવાહોમાં ગવાહીની દરેક શરતો મૌજૂદ હોય તો આ બીજી ચાંદ કમિટી શહાદત અલલ કાઝીના આધારે ચાંદ સાબિત થવાનો ફેસ્લો કરી શકે છે. (દુર્રે મુખ્તાર મઅશ્શામીઃ ૧૨૮)

(૪) ચોથો તરીકો એ છે કે એક શહેરથી બીજા શહેરમાં ઘણા લોકોનું વારંવાર આવવાનું થાય અને તેઓ કેહતા રહે કે ફલાણા શહેરમાં

ફલાણા દિવસે ચાંદ જોઇ રોઝો રાખ્યો છે અથવા ઇદ કરી છે તો એ ઉપરથી પણ બીજા શહેરની ચાંદ કમિટી ચાંદ હોવાનો ફેસ્લો કરી શકે છે પરંતુ માત્ર અફવા કે જેનો બયાન કરનાર પણ માલુમ ન હોય તો એવી અફવા મોઅતબર ગણાશે નહીં. (દુર્રે મુખ્તાર મઅશ્શામીઃ ૨/૧૨૮)

(૫) બિમારી અથવા સફરને લઇ અસલ ગવાહો ગવાહી માટે હાજર થઇ શકતા ન હોય તો અસલ ગવાહોમાંથી દરેક પોતાની ગવાહી પર બે દીનદાર મુસલમાનો ગવાહ બનાવે અને તે ગવાહો મોઅતબર આલિમ અથવા ચાંદ કમિટી સમક્ષ જઇ આ પ્રમાણે ગવાહી આપે કે હમારા સમક્ષ ફલાણા માણસે ફલાણી જગ્યા અને ફલાણી રાતમાં પોતે ચાંદ જોયાની ગવાહી આપી છે માટે હું ગવાહી આપું છું કે ફલાણાએ મને પોતાની ગવાહી પર ગવાહ બનાવ્યો છે માટે હું ગવાહી પર ગવાહી આપું છું જેને 'શહાદત અલશ્શહાદત' કહે છે (બહરૂર્રાઇકઃ ૨/૨૬૭ જવાહિરૂલ ફિકહઃ ૪૦૦)

(૬) કિતાબુલ કાઝી ઇલલ કાઝી પણ ચાંદ જોવા માટે શરીઅતમાં મોઅતબર ગણાય છે.

æ ànjñ†Ú] æ Øq... æ] àn×q... é³•^³ã • Ÿ] Ø³fÏ³i Ÿ èx³Â ð^³Û³ŠÖ^³e á^³Ò á] æ)M Vp†n , ÛÖ^ÂE èÖ] , ÃÖ] ½†jŽi æ é³•^³ãŽÖ] À³Ë³Ö æ èm†³v³Ö] ä³nÊ ½†³Že oÊ Ù ¡ ãÖ] èm¨†e á] , â^•],,Ò † ' Ú o • ^Î , ßÂ , ã• äþ]]æ , ³ã • DMVèm] , ³â],,ãÖ ‡^q p] o–Î pçÂ , Ö] ¼ñ]† • Å^Û r j‰] , qæ æ äÖ o • ^ÏÖ] o–Î èx³nÖ DMNT)N VoÚ^ŽÖ] ÄÚ ...^j í Ú ...•E ^Ûãi•^ãŽe ÜÓvm á] o • ^ÏÖ]

(૧) માટે જે ચાંદ કમિટીના મોઅતબર આલિમો સમક્ષ શરઇ તરીકાથી ચાંદ સાબિત થયો હોય તે આલિમોનો ફેસ્લો તેઓના વિસ્તાર સુધી મોઅતબર ગણાશે. (અહસનુલ ફતાવાઃ પે.૩૪૯માં મુફતી શફીઅ સા. રહ.નો એજ મત છે.)

(૨) હેન્ડબિલની હયસિયત યકીની દલીલના તૌર પર નથી. (કિફાયતુલ મુફતીઃ ૪/૨૦૩) માટે એ પછી પણ ગવાહી લેવું દુરૂસ્ત છે હવે જયારે કે શરઇ દ્રષ્ટિએ ઇદે અદહાનો ૨૯મો ચાંદ સાબિત થયો છે તો કુરબાની સહીહ થવા ન થવાનો કોઇ પ્રશ્ન રહેતો નથી.

(૩) ચાંદ કમિટી સામે ગવાહીના આધારે ચાંદ સાબિત થયો હતો તો ચાંદ કમિટી આ પ્રમાણે એઅલાન કરે કે 'હમારા સામે બે ગવાહોએ પોતે ફલાણા દિવસે ચાંદ જોવાની ગવાહી આપી છે અને હમારા સમક્ષ ગવાહો દીનદાર અને ભરોસાપાત્ર હોઇ એમની ગવાહીના આધારે હમોએ ફલાણી તારીખના ચાંદ થયાનો ફેસ્લો કર્યો છે''

(૪) શહાદત અલશ્શહાદત, શહાદત અલલ કાઝી અને કિતાબુલ કાઝી ઇલલ કાઝીની શરતોને નઝર સમક્ષ રાખી ફેસ્લો કરવામાં આવે.

(૫) મોઅતમદ અને મુફતાબિહી કોલ પ્રમાણે ઇખ્તેલાફે મતાલેઅ મોઅતબર નથી માટે પુર્વમાં કોઇ જગ્યાએ ચાંદ દેખાયો હોય અને દક્ષિણમાં રહેનારાઓ સામે શરઇ કાનૂન પ્રમાણે સાબિત થાય તો તેના ઉપર અમલ કરવું જરૂરી છે. (દુર્રે મુખ્તાર મઅશ્શામીઃ ૨/૧૩૧) માટે હુકૂમત તરફથી શરઇ કાયદા મુજબ ચંદ્ર દર્શનનો સુબૂત હાસિલ કરી ખાસ તરીકાએ એઅલાન કરવાનો બંદોબસ્ત હોય તો રેડિયોનું એઅલાન મોઅતબર ગણાશે એ શરતે કે મહીનો ૨૮ કે ૩૧ દિવસનો થતો ન હોય.

Ù^Î gâ„Û] àÚ xnv '] o×Â ÜãÚ^ p† ì Ÿ] é, ×f] oÊ †f í] š ^Ëj‰] ç ØÒ áæ•, ÃjÚ I ^Â^Ûq é, ×f] Ô ×i àÚ oi^i á] è • ^Ëj‰Ÿ] oßÃÚ ojÛu†] àÚ ÅçnŽ] •† r Ú Ÿ èmæ… á]]çÚ^ ' Üãþ] é, ×f] Ô ×i Øâ] àÂ †f í m Ü³ãß³Ú Ÿ æ é, ×f] Øâ] †ñ^Š ^ãe ' , vjm …^f ì] Än• , Î ^ÛÒ èÂ^•] àÛe Ü×³Â †³nÆ

DMNU (MNT)N VoÚ^Ž] ÄÚ …^j í Ú …•E ^ãjÂ^•] àÚ Ü×Ãm

o×Â , ãŽm Ü ^Ú ØfÏi Ÿ &nu Ý^ÓuŸ] †ñ^‰ oÊ é³•^³ãŽ] o³×³Â é³•^³ãŽ]

…^f ì Ÿ] h^e àÚ äþ] ^þ†Òƒ ^Û á^i]†Ú] æ Øq… æ] á ¡ q… , u]æ Øq… é•^³ã•

DNRS)N VÐñ]†] †veE Äñ] , f] oÊ],,Ò é•^ãŽ] h^e àÚ Ÿ

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૪/૧૦/૮૨

﴾૧૨૨૨﴿ ઇદના ચાંદ માટે તાર, ટેલિફોન, રેડિયોની ખબર

સવાલ : ઇદના ચાંદ જોવા વિશે શરઇ શું હુકમ છે? તાર, ટેલિફોન, રેડિયોની ખબર વિશે સ્પષ્ટતા કરશો.

જવાબ : ઇદ સાબિત થવા માટે આસમાન ઉપર વાદળા હોય તો શરીઅતના પાબંદ બે મુસલમાન મર્દ અથવા એક મર્દ અને બે ઔરતો જેઓ શરીઅતના પાબંદ હોય તેઓ કોઇ મુફતી અથવા ભરોસાપાત્ર આલિમ સામે પોતાના ચાંદ જોવાની ગવાહી આપે તો તેમની ગવાહીથી ચાંદ હોવાનું સાબિત થશે. અને જો મતલઅ (ચાંદ નિકળવાની જગ્યા) સાફ હોય તો એટલા લોકોનું ચાંદ જોવું જરૂરી છે કે જેમને જુઠાડી ન શકાય અને આલિમને તેઓની ગવાહી પર ઇત્મીનાન હાસિલ થાય તો ચાંદ હોવાનો ફેસ્લો કરવામાં આવશે. (આલમગીરી)

તાર, ટેલિફોન, ટી.વી વિગેરે દ્વારા ચાંદની ખબર શરઇ ગવાહી ગણાશે નહી. કારણ કે ઇદના ચાંદમાં ગવાહી આપવું અને ગવાહોનું આલિમ સામે હોવું જરૂરી છે. ઉપરોકત સાધનોમાં બોલનાર મજલિસમાં મૌજૂદ હોતા નથી માટે એ સાધનોની ખબર મોઅતબર ગણાશે નહી રેડિયોથી પ્રસારિત થનારી ખબર જે માત્ર સમાચાર રૂપે હોય છે જેમાં કોઇ પણ જાતની ખાસ ચોખવટ હોતી નથી માટે રેડિયોની ખબર પણ મોઅતબર ગણાતી નથી. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૨૨૩﴿ ચાંદ સાબિત થવા માટે રેડીયો કે ટેલીફોનની ખબરનો એઅતેબાર થશે?

સવાલ : રેડીયોથી એલાન કરવામાં આવે કે ચાંદ થઇ ગયો તો

તેનાથી ચાંદ સાબિત માની બીજા દિવસે રમઝાન કે ઇદ કરવું જાઇઝ છે? અથવા ટેલીફોનથી આપણો ઓળખીતો ખબર આપે કે ચાંદ થઇ ગયો તો તેની વાત સાચી માની આપણે રમઝાન કે ઇદ મનાવી શકીએ?

જવાબ : ચાંદ માટે રેડિયોની ખબર મોઅતબર નથી. રેડિયોની ખબરથી ન તો રમઝાન સાબિત થશે અને ન તો ઇદનો ચાંદ સાબિત થશે. અગર ટેલિફોન દ્વારા ચાંદની ખબર મળે, અવાજ ઓળખી શકાય અને ખબર પર વિશ્વાસ હોય તો પોતે રોઝો રાખી શકે છે પરંતુ બીજાઓને રોઝો રાખવા કહી શકાય નહીં. પરંતુ આવી વ્યકિતએ ઇદ બધા મુસ્લિમો સાથેજ કરવી જોઇએ ભલે એકત્રીસ રોઝા થાય, અગર ટેલીફોન દ્વારા ઇદના ચાંદની ખબર મળે તો ખબર આપનાર વ્યકિત મોઅતબર હોય અવાજ પણ ઓળખી શકાતો હોય તો પણ રોઝહ બંધ કરી દેવું દુરૂસ્ત નથી. (કિફાયતુલ મુફતીઃ ૪/૨૦૪) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૨૨૪﴿ ફોનની ખબરથી ચાંદનો સુબુત

સવાલ : અમારા ગામમાં ઇદનો ચાંદ ન દેખાવાના કારણે પાસેના ગામમાં તહકીક માટે ગયા તો ત્યાં મુંબઇથી તેમના સગાઓને ત્યાં ફોન દ્વારા મુંબઇમાં ચાંદ હોવાની ખબર આપી હતી. તેના ઉપર આધાર રાખી હમારા ગામમાં પણ ઇદ કરવામાં આવી તો શું ઇદની નમાઝ દુરૂસ્ત થયેલી ગણાશે? ઇમામે રોઝો રાખી ઇદની નમાઝ પઢાવી તો શું હુકમ છે?

જવાબ : આસમાનમાં વાદળ હોવાની હાલતમાં ઇદના ચાંદ માટે બે શરીઅતના પાબંદ નેક માણસોની ગવાહી હોવું જરૂરી છે. ટેલીફોનની ખબરમાં ખબર આપનારને જોઇ ન શકતા હોવાને લઇ તે વ્યકિત સામે હોતી નથી. હાલાંકે ગવાહી માટે રૂબરૂ હોવું જરૂરી છે. અને

અવાઝની ઓળખ શરીઅતમાં મોઅતબર નથી. માટે જે લોકોએ ફોનની ખબરથી ઇદ કરી છે તે શરીઅતની રૂએ દુરૂસ્ત નથી. અને એમની ખબરો પર આધાર રાખી તમારે પણ ઇદ કરવું દુરૂસ્ત ન હતું. ફીકહનો કાયદો છે ,‰^3Ê ,‰^3Ë3Ö] O33x3Â ð^33ß3fÖ] æ અર્થાત ફાસીદ પર આધારીત વસ્તુ પણ ફાસીદ ગણાય છે. (હીદાયહ : ૧૧૨)

શું ઇમામ સા. લોકોની જબરદસ્તીને વશ થઇને તો ઇદની નમાઝ પઢાવવા મજબુર નથી થયા? ફોનની ખબર પર આધાર રાખી જેમણે ઇદની નમાઝ પઢી છે તેમની નમાઝ અદા થયેલી ગણાશે નહી. અગર શરઇ શહાદત થી ચાંદ સાબીત ન થાય તો રોઝાની પણ કઝા કરવી જોઇએ. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૨૨૫﴿ રેડીયો દ્વારા ચાંદ થયાની ખબર આપવું

સવાલ : રમઝાનની ઇદના ચાંદ બાબત ઘણી જગ્યાએ ચાંદ દેખાયો હતો અને ઘણા ગામોએ ગવાહીના આધારે ઇદ પણ મનાવી હતી પાકિસ્તાન તેમ બીજી જગ્યાના રેડીયોએ પણ ચાંદ હોવાનું એ'લાન કર્યુ હતું તો રાંદેર ચાંદ કમિટીએ ચ્રાંદનો એઅતેબાર કેમ ન કર્યો? અને બીજી જગ્યાએ ચાંદની તહકીક માટે શા માટે ન ગયા? જેથી એકજ દિવસે ઇદ થતે,

જવાબ : મુસલમાનોની ઇદ બીજી કોમોના તેહવારોની જેમ એક તહેવાર નથી. બલ્કે એક ઇબાદત ખત્મ થઇ બીજી ઇબાદત શરૂ થાય છે. જેમાં શરીઅતના બતાવેલ ઉસૂલના વિરૂધ્ધ કરવું જાઇઝ નથી. પોતાના નઝદીક કોઇ ચીઝનો ગમે તેટલું યકીન હોય પરંતુ એ યકીન બીજાઓ ઉપર સાબિત કરવા માટે શરઇ શહાદત હોવું જરૂરી છે. શરઇ શહાદત વગર બીજાઓ માટે ફેસ્લો કરી શકાય નહી.

રેડીયોનું એઅલાન સહીહ થવા માટે (શરઇ રીતે માન્ય થવા માટે) જરૂરી છે કે જે લોકોએ ચાંદ જોયો હોય તે ચાંદ કમિટી જેમાં

હોશિયાર આલિમો પણ શામિલ હોય તેમના પાસે જઇ પોતે ચાંદ જોવાની ગવાહી આપે અને એ કમિટી ગવાહી માન્ય રાખે તે પછી એ કમિટી તરફથી ચાંદ હોવાનું રેડિયો પર એઅલાન કરવામાં આવે કે હમારા સામે ચાંદની ગવાહી આવી છે તેને માન્ય રાખી હમો એલાન કરીએ છીએ એ પ્રમાણે એઅલાન હોય તો રેડીયોના એઅલાનથી ઇદ કરવામાં આવશે. પરંતુ આજ-કલ ખબર રૂપે ઝાહિર કરવામાં આવે છે કે ફલાણી જગ્યાએ ચાંદ થઇ ગયો છે માટે એ પ્રમાણેની ખબર માન્ય રખાશે નહી. શરીઅતનો એ પણ હુકમ છે કે એક જગ્યાએ ચાંદ દેખાયો નહીં તો બીજી જગ્યાએ માણસો મોકલી અથવા બીજા સાધનોથી ચાંદની ખબર મોકલાવવી જરૂરી નથી. મદીનામાં પહાડો પર ચઢીને અને તકલ્લુફ કરી ચાંદ જોવાનો હુકમ આપ સલ. એ આપ્યો નથી. (ઇમદાદુલ ફતાવાઃ ૨/૯૮ નિઝામુલ ફતાવાઃ ૨૨૮)

રાંદેર ચાંદ કમિટી પાસે કોઇ મોઅતબર ગવાહો આવ્યા નથી જેને લઇ ઇદનો હુકમ અપાયો નહી. ઇસ્લામના કુરૂને ઉલામાં એકી સાથે ઇદ કરવામાં આવે તેનો કોઇ એહતેમામ કરવામાં આવ્યો નથી એકજ ઇદ આગળ-પાછળ ઘણા વખત થઇ છે અને હાલ પણ મક્કા, યુ.કે. ભારત વિગેરેમાં દર વરસે થાય છે છતાં રાંદેર 'ચાંદ કમિટી'એ બને તેટલી શકયતાથી ચાંદ માટે કોશિશ કરી હતી. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૦/૯/૮૧ ઇ. ૧૦/ઝીલ કઅદહ ૧૪૦૧ હિ.

૧૨૨૬ ટેલિફોન કે પત્ર વડે ચાંદ થયાની ખબર આવવી

સવાલ : હમારા ગામમાં ઇદનો ચાંદ દેખાયો નહી, ગામના કોઇ પણ માણસે તે દિવસે ચાંદ નથી જોયો, પરંતુ બહાર ગામથી ટેલિફોનથી ખબર આવી કે ઇદનો ચાંદ થઇ ગયો છે, અને ટેલિફોન પર વાત કરનારની અવાજ પણ ઓળખાય છે કે વાત કરનાન કોણ છે, તો ટેલિફોનથી ખબર મળવાથી બીજા દિવસે ઇદ કરી શકાય કે

નહી? તે ખબર મોઅતબર ગણી શકાય?

(૨) ૨૯મી શઅબાનના રમઝાનનો ચાંદ દેખાયો નહી તેથી તેને ત્રીસો ગણી રમઝાન શરૂ કરવામાં આવ્યા પછીથી ૨૦ રમઝાનના બહારથી લખાણ સાથે ખબર આવી જેમાં પાંચ લોકોના નામ હતા પરંતુ જોનારાઓના ગવાહોના નામ નહી હતા અને ત્યાંના મોલાનાએ જાહેર કરી દિધુ હતું કે રમઝાન ૨૯થી શરૂ થઇ ગયા હતા. તો ૩૦મીનો રોઝો કઝા કરવામાં આવશે?

જવાબ : ટેલિફોનની ખબરથી ચાંદનો સુબૂત થતો નથી, તે વડે પ્રાપ્ત થયેલ ખબર મોઅતબર નથી. અલબત્ત રમઝાનના ચાંદ વિશે ટેલિફોનથી ખબર આવે અને અવાજની ઓળખ થઇ શકે અને પોતાને પણ ચાંદ થઇ ગયા હોવાનો યકીન થઇ જાય તો જેને ફોન આવ્યો છે તે પોતે રોઝો રાખી શકે છે. પણ બીજાને કહી શકતો નથી, ટેલિફોનથી મળેલ ખબર વડે રમઝાન કે ઇદના ચાંદનો સુબૂત થતો નથી. અને ઇદનો ચાંદ હોય તો યકીન થઇ પણ જાય તો પણ પોતે રોઝો રાખવું અને ઇદ ન કરવું જરૂરી છે. (કિફાયતુલ મુફતીઃ ૪/૨૦૪)

(૨) ચાંદના સુબૂત માટે પત્ર મોઅતબર નથી, અને તેનાથી ચાંદ દેખાયાનો સુબુત થતો નથી. અલબત્ત જયારે પત્રો પર એ'તેમાદ હોય તો અમલ કરી શકાય છે. આ વરસે એટલે કે સનઃ ૧૪૦૦ હિ. મુતાબિક ૧૯૮૦ ઇ.નો રમઝાનનો ચાંદ શરઇ ગવાહોથી ૨૯મો સાબિત થયો છે એટલે એક રોઝાની કઝા કરવી જરૂરી છે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૮/ સપ્ટેમ્બર ૧૯૮૦ ઇ.

૧૨૨૭ રમઝાનના ચાંદ બાબત ટેલીફોન કે રેડીયોની ખબર

સવાલ : રમઝાનના ચાંદ જોવા વિશે શરઇ શું હુકમ છે? રેડિયો તાર-ટેલિફોનની ખબર વિશે સ્પષ્ટતા કરશો.

જવાબ : ઇસ્લામી અહકામનો આધાર ચાંદ જોવા ઉપર છે. ચાહે પોતે ચાંદ જુએ અથવા શરઇ તૌર પર ચાંદ જોવું સાબિત થાય. અગર મતલઅ (આસમાનનો તે ભાગ જયાંથી ચાંદ નિકળે છે) સાફ ન હોય આસમાનમાં વાદળો હોય જેને લઇ આમ રીતે ચંદ્રદર્શન ન થઇ શકે તો એક દીનદાર નમાઝી શરીઅતના પાબંદ પરહેઝગાર મુસલમાન મર્દ અથવા એક દીનદાર નમાઝી શરીઅતના પાબંદ પરહેઝગાર મુસલમાન ઔરત પોતાના ચાંદ જોવાની ગવાહી આપે તો તેમની ખબર અને બયાન પર રમઝાનના ચાંદ હોવાનો ફેસ્લો કરવામાં આવશે. અને અગર મતલઅ સાફ હોય વાદળાં ન હોય તો એટલા લોકોનું ચાંદ જોવું જરૂરી છે જેમને જુઠાડી ન શકાય. અને એ બધાના જુઠા હોવાની શંકા ન રહે તો રમઝાનના ચાંદ હોવાનો ફેસ્લો કરવામાં આવશે. (શામી, હિદાયહ)

અગર મતલઅ સાફ ન હોય અને રમઝાનના ચાંદની ખબર ટેલીફોનથી મળે તો અને અગર ખબરદેનાર નો અવાઝ ઓળખવામાં આવે અને ખબર આપનાર ભરોસાપાત્ર હોય તો જેને ખબર મળી હોય તે પોતે ખબર પર અમલ કરી રોઝો રાખી શકે છે. પરંતુ બીજા કોઇને રોઝો રાખવા માટે જબરદસ્તી કરી શકાશે નહી.

મુફતીએ હિંદ હઝરત મુફતી કિફાયતુલ્લાહ રહ.એ લખે છે 'અગર દૂસરે શહર સે કિસી શખ્સકો રમઝાન કે ચાંદ કી ખબર ટેલિફોન પર મિલે ઔર ઉસકો યકીન હો જાએ કે ફુલાં શખ્સ કી આવાઝ હે ઔર ઉસમેં કોઇ શુબહ બાકી ન રહે તો યે શખ્સ અપને ઇસ યકીન પર અપને નફસ કે લિયે અમલ કર સકતા હે લેકિન દૂસરોં કો નહી કેહ સકતા કે તુમ રોઝા રખો. ઔર ન આમ તોર પર રમઝાન કે સુબુત કા હુકમ દિયા જા સકતા હે. (કિફાયતુલ મુફતીઃ ૪/૨૦૪)

રેડિયોથી પ્રસારિત થનાર ખબર જેમાં ફકત સમાચાર તરીકે

ખબર આપવામાં આવે છે કે ફલાણી જગ્યાએ ચાંદ થઇ ગયો છે અથવા ફલાણા આલિમે ચાંદ થયાની જાહેરાત કરી છે. એ વાતની કોઇ ચોખવટ હોતી નથી કે ચાંદ જોનાર કોણ છે તેની શરઇ હાલત કેવી છે તેમજ ખબર પ્રસારિત કરનાર મુસ્લિમ છે કે ગૈર મુસ્લિમ તો રેડિયોની એવી ખબરથી રમઝાન સાબિત થશે નહી અને રોઝો રાખવું જાઇઝ નથી. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

(૧૨૨૮) <u>બીજી જગ્યાએથી ચાંદની ખબર આવવી</u>

સવાલ : વાંકાનેર કાઠિયાવાડના અતરાફમાં ઝિલહજના ચાંદ જોવાની કોઇ ગવાહી મળી ન હતી જામિઅહ હુસૈનિયહના તાલિબે ઇલ્મો આવ્યા જેમની સાથે ત્યાંનો ફતવો પણ આવેલ કે અહી ચાંદની શરઇ ગવાહી મળવાથી તા. ૧૬/૬/૮૬ શનીવારના ઇદુદ્દુહા નક્કી કરવામાં આવી છે. તો અમારે એના ઉપર અમલ કરવો જરૂરી છે. મારૂં મંતવ્ય એમ રહ્યું કે વાંકાનેર એરિયામાં કયાંથી પણ શહાદત આવી નથી અને સમગ્ર એરિયામાં ૧૭/૮/૮૬ રવીવારની ઇદ નક્કી થઇ છે માટે તે દિવસે ઇદ મનાવવી તો જેમણે મંગળવારના કુરબાનીઓ કરી છે એ દુરૂસ્ત થશે ખુલાસાથી જવાબ આપવા મહેરબાની કરશો.

જવાબ : કિતાબુલ કાઝી ઇલલ કાઝીની શરતો નજર સમક્ષ રાખી શહાદત નામું લખવામાં આવે તો તેના ઉપર મકતૂબ ઇલયહએ એટલે જેમના ઉપર લખવામાં આવ્યું હોય તેમણે અમલ કરવું જરૂરી છે. પરંતુ જયાં સુધી શરઇ શહાફત ન હોય તો માત્ર સામાન્ય લખાણ પર કોઇ ફેસ્લો થઇ શકતો નથી. કારણકે લખાણ અને પત્રમાં ફેરફાર થવાનો સંભવ છે જેથી માત્ર સામાન્ય લખાણ અને પત્ર અમલને પાત્ર ગણાશે નહી. (શામીઃ ૪/૪૮૯,૩૯૦)

અલબત્ત પત્ર અને પત્રીકાઓ એવી રીતે છપાવવામાં આવે કે જેનાં જૂઠા હોવા કે ફેરફાર થવાની કોઇ શંકા ન હોય તો તેના ઉપર

અમલ કરવું જાઇઝ થઇ શકે છે જો કે એવી હાલતમાં પણ કતઇ હુજ્જત થઇ શકતું નથી. (કિફાયતુલ મુફતીઃ ૪/૨૦૩)

તમારે ત્યાં કોઇએ ચાંદ જોયો નથી તેમજ શરઇ ગવાહી પણ પહોંચી નથી તો તા. ૧૯/૮/૮૬ મંગળના કરેલ કુરબાનીઓ ખુદાપાકથી ઉમ્મીદ છે કે કબૂલ કરી લેશે રાંદેરની પત્રીકા આપને પહોંચી તો બે દીનદાર માણસોને મોકલી તહકીક કરવું આપના માટે જરૂરી હતું જે આપે આપની ઝિમ્મેદારી ચુકેલ ગણાશે.

VoÚ^•E èm†nã_ö] † ' j í ³Ú o³Ê ^³Û³Ò Ø³Ã³jË³m æ …æ^³m ¼³ í ³ö] áŸ
äÛ‰] g jÒ]ƒ] Üãþ^Ú‡ oÊ á^Ò †Ú] Üj í ö] xjËö] oÊ Ù^³Î DPTU)P
Ÿ oÒ äÛi^ì • Ïþ Ä • æ æ ^eçjÓÚ " ^ ' … äÛ‰] ØÃq Ô ' ö] o³Ê
DOUL)P VoÚ^•E î ö] ^ßþ^Ú‡ oÊ]„â < nö æ Øm , fjö] äÎ†_m

બિસ્મિહી તઆલા, જવાબ ખરો છે.

અબ્દુલ ગની કાવી કાનલ્લાહુ લહૂ

ખાદિમે દારૂલ ઇફતા અશરફિયહ રાંદેર ૨૫/૮/૮૬

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૨૨૯﴿ ફિજીથી ન્યુઝિલેન્ડ ચાંદ થયાની ખબર આવવી અને તેના પર અમલ

સવાલ : અહીયા ન્યુઝિલેન્ડમાં મોટા ભાગે વાદળો અને વરસાદ રહેતો હોય છે, જેના લિધે આકાશ સાફ ખુલ્લું રહેતું નથી, તેથી રમઝાન અને બંન્નેવ ઇદના ચાંદના સુબૂતમાં દર વરસે ઇખ્તિલાફ થાય છે, કેમકે ચાંદ જોવાનો મોકોજ નથી મળતો, અહીયાથી ફીજી ટાપૂ લગભગ ૧૩૦૦ માઇલ દૂર છે. જે બીજો દેશ છે. ન્યુઝિલેન્ડ અને ફીજી ટાપુનો ટાઇમ એક સરખો છે. અને બંન્નેવના તુલૂઅ અને ગુરૂબમાં લગભગ ૩૦-૪૦ મિનિટનો ફરક છે. અગર ફીજી ટાપૂથી હિલાલ કમિટી રમઝાન અને ઇદના ચાંદ વિશે ખબર આપે તો

ન્યુઝિલેન્ડવાળા તેના પર અમલ કરી શકે?

જવાબ : અગર ફિજીથી હિલાલ કમિટી ન્યુઝિલેન્ડવાળાઓને ટેલિગ્રામ કે ટેલિફોન વડે ખબર આપે તો તેનો હુકમ એ છે કે રમઝાન અને ઇદના ચાંદ માટે ટેલિગ્રામ કે ટેલિફોન કે રેડિયોની ખબર શરઇ રૂએ મોઅતબર નથી. રમઝાનના ચાંદ માટે અગર ટેલિફોનથી ખબર આપવામાં આવે અને યકીન થઇ જાય કે ફલાણા માણસનો અવાજ છે અને કોઇ શક ન રહે તો જેને ટેલિફોન આવ્યો છે તે પોતે તો અમલ કરી રોઝો રાખી શકે છે પરંતુ બીજાઓને કહી શકતો નથી, અને ટેલિફોન વડે પ્રાપ્ત થયેલ ખબર પર ન તો રમઝાનનો ચાંદ સાબિત થઇ શકે છે ન તો ઇદ નો. અને અગર ઇદના ચાંદની ખબર ટેલિફોનથી મળે તો અવાજની ઓળખ થઇ પણ જાય અને યકીન પણ થઇ જાય તો પણ રોઝો છોડવું અને ઇદ કરવું દુરૂસ્ત નથી. (કિફાયતુલ મુફતીઃ ૪/૨૦૪)

અગર ગવાહો રૂબરૂ હાજર થાય તો આકાશ ચોખ્ખું ન હોવાની સૂરતમાં રમઝાનના ચાંદ માટે એક મર્દ કે એક ઓરત અને ઇદ કે બકરી ઇદના ચાંદના સુબૂત માટે બે મર્દ અથવા એક મર્દ અને બે ઔરતોની ગવાહી જરૂરી છે. જે આદિલ અને શરીઅતના પાબંદ હોય. તેઓ આવીને ગવાહી આપે તો ચાંદનો સુબૂત થઇ શકે છે. (આલમગીરીઃ હિદાયા)

ફીજીથી ન્યુઝિલેન્ડ ખબર આવવાની બે સૂરતોનો હુકમ લખવામાં આવ્યો છે આમ તૌર પર આજ બે સૂરતો હોય છે, આના વગર બીજી કોઇ સૂરત ખબર પ્રાપ્ત કરવાની હોય તો તે જાણવા પછી તેનો હુકમ બતલાવી શકાય છે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૨૩૦﴿ એક દેશની રૂઅયતનો બીજા દેશમાં એઅતેબાર થશે?

સવાલ : કીગાલી રૂવાન્ડા સાઉથ આફ્રિકામાં આવેલો એક નાનો

દેશ છે પહાડો ઉપર બનેલો છે ત્યાંથી દરિયો લગભગ પંદર સો ૧૫૦૦ કી.મી. દૂર છે. જેમાં યુગાન્ડા, તાન્ઝીયા, કોંગો આવેલા છે.

અહી સુબ્હે સાદિક સાડા ચારથી પોણા પાંચ દરમિયાન અને મગરિબ ૬:૨૫ થી ૨૭ દરમિયાન રહે છે. આંઠથી નવ મહિના વરસાદ રહે છે. બાકી મહીનાઓમાં પણ કોઇક વખત પડી જાય છે. હમારા શહેરમાં મુસ્લિમ સંસ્થા છે જેની શાખાઓ દરેક શહેરોમાં છે. તેમના એલાન મુજબ રમઝાન, ઇદ, બકરી ઇદ થાય છે. અમુક સઉદીથી પઢીને આવેલ છે જેથી સઉદીનો ફોલો થાય છે જે હમારે ત્યાંથી ઘણું દૂર છે. પ્લેનમાં જવા પર ૪ થી ૫ કલાક થાય છે. એક કલાક ટાઇમમાં ફરક છે સઉદી એક કલાક આગળ છે. કેન્યામાં ચાંદ જોવાય છે તે પણ ૧૫૦૦ કી.મી. દૂર છે. હમારા ત્યાં ચાંદ દેખાતો નથી અકસર ત્રીસોજ થાય છે. કોઇકવાર આસમાન સાફ હોય તો દેખાય છે. કોઇ કેન્યા કોઇ ઇન્ડિયા (જે હમારા ટાઇમથી સાડા ત્રણ કલાક આગળ છે) ફોલો કરવા કહે છે. (કિંવા ત્યાંની રૂઅયત પર અહી ચાંદ થવાનો ફેસ્લો કરવા કહે છે) કોઇ લોકલ ભાઇઓ સાથે રમઝાન ત્યા ઇદ કરવા કહે છે તો હમારે ચાંદમાં કોનો ફોલો કરવો તે જણાવશો.

જવાબ : નબીએ કરીમ સલ.નું ફરમાન છેઃ]æ†_Ê] æ äjm¨†ö]çÚç ‘
DNQR)M V Ì m† • p…^ í eE äjm¨†ö

ચાંદ જોઇને રોઝા રાખવાનું શરૂ કરો અને ચાંદ જોઇને ઇદ મનાવો. જેથી અમુક શરીઅતના પાબંદ માણસોએ ચાંદ જોયો અને તેઓએ ગવાહી આપી તો તે જગ્યાના બધા લોકો પર અમલ કરવું જરૂરી છે.

તેવીજ રીતે જે જગ્યા પર ચાંદ જોવામાં આવ્યો ત્યાંથી બીજી જગ્યા પર શરઇ રીતે ગવાહી પહોંચી તો ગવાહીનો એઅતેબાર કરી તે બીજી જગ્યાના લોકો પર અમલ કરવું પણ જરૂરી છે. હાફિઝ ઇબ્ને

હજર અસકલાની રહ. એ લખ્યું છેઃ Ýç ’ ö] ÐnxÃje Ô ŠÛi ,Î æ
|† • p…^fö] xjÊE ^â†nÆ , xfö] Øa] èm¨†e , xfö] Ý]^ö] oö] gâƒ àÚ èm¨†3ö^3e
DMLQ)P Vp…^ í fö]

અલ્લામા શામી રહ. લખે છેઃ ,ßÂ æ ^þ ,ßÂ ,ÛjÃÛö] çâ æ
]çÚç ‘ &m ,u oÊ èm¨†ö] Ðx_Ûe ^Ú^Â h^_í ö] ÐxÃjö èxe^ßvö] æ ènÓ3ö^3Û3ö]
DUR)N VoÚ^•E äjm¨†ö

પરંતુ આ તેજ વખતે છે જયારે કે રૂઅયતની જગ્યા એટલે દૂર ન હોય કે ત્યાંની રૂઅયતનો એઅતેબાર કરવા પર આમ તૌર પર અહી મહીનાના દિવસોમાં એક દિવસ કે તેથી વધુનો ફરક ન થતો હોય. અને સાથેજ રૂઅયતની જગ્યા પર ચાંદનો સુબૂત શરઇ રીતે થયો હોય અને ત્યાંથી શરઇ રીતે ગવાહી આવી હોય તોજ તે રૂઅયતનો એઅતેબાર થશે.

તેથી દૂરના દેશો એટલે કે કોઇ જગ્યાની રૂઅયતના કારણે બીજી કોઇ એવી દૂરની જગ્યા પર રૂઅયતનો ફેસ્લો કરવામાં આવશે નહી કે જેનાથી મહીનાના નક્કી દિવસોની ગણત્રી ૨૯ કે ૩૦ માં ફરક આવી જાય. એટલે કે મહીનો ૨૮ દિવસ કે ૩૧ દિવસનો થઇ જાય. જેથી કોઇ જગ્યાની રૂઅયતનો એઅતેબાર કરવાથી અગર મહીનો ૨૮ કે ૩૧ દિવસનો થતો હોય તો પછી તેનો એઅતેબાર થશે નહી. અલ્લામા શબ્બીર અહમદ ઉસ્માની રહ. લખે છેઃ †33fjÃ3m á] o333Ç33fß33m
” ç ’ ßö] áŸ ,u]æ Ýçm àÚ †%Ò^e àni , xfö] àne I æ^Ëjö] Ý^ö á] ^ãÊ ¡ j ì]
^ÛnÊ ^ãe ØÛÃm Ÿ æ ØfÏi ¡ Ê àn$ ¡ $ æ] àm†ŽÂ æ èÃŠi †ãŽö] áçÓe èu† ’ Ú
DMMMO)O VÜãxÛö] xjÊE å†%Ò] àÚ ,m‡] ^Ú oÊ Ÿ æ • ,Ãö] ØÎ]

તર્જુમોઃ મુનાસિબ એ છે કે એવી બે દૂરની જગ્યાઓમાં એક ની રૂઅયતનો બીજી જગ્યામાં એઅતેબાર થશે નહી જયાંની ચાંદની તારીખોમાં એક દિવસથી વધારેનો ફરક હોય કેમકે નુસૂસમાં સ્પષ્ટ છે

કે મહીનો ૨૯ કે ૩૦ દિવસ નો હોય છે (ન ઓછું ન વધારે) તો એવી જગ્યાની ગવાહી પર અમલ કરવામાં આવશે નહી જયાંની ગવાહી પર અમલ કરતા મહીનો ૨૯ દિવસથી ઓછો અથવા ૩૦ દિવસથી વધારે થઇ જતો હોય (ફતહુલ મુલહિમ શર્હે મુસ્લિમઃ ૩/૧૧૩)

તમારે ત્યાં કીગાલી રૂવાંડા (સાઉથ આફ્રિકા)માં જયાંથી પણ ગવાહી આવતી હોય અગર તે બંન્નેવ જગ્યાઓ દરમિયાન અગર ચાંદની તારીખોમાં એક દિવસનો ફરક રહેતો હોય કિંવા ત્યાંનો એઅતેબાર કરતા મહીનો ૨૮ કે ૩૧ દિવસનો થઇ જતો હોય તો એઅતેબાર કરવામાં આવશે નહી. અગર એટલો ફરક ન હોય તો અગર રેડીયોની ખબર હોય તો અગર રેડીયો વિશે એ યકીન હોય કે તે શરઇ સુબૂત થઇ ગયા પછી રૂઅયતનો એલાન કરે છે તો તેના પર અમલ દુરૂસ્ત છે. (રિસાલા મસાઇલે રોઝહઃ ૩૮) (રૂઅયતે હિલાલ કા મસ્અલાઃ મોલાના બુરહાનુદ્દીન સંભલીઃ ૯૬,૧૧૦)

૧૫/શઅબાન ૧૪૧૯ હિ. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૨૩૧ એક દેશની રૂઅયતથી બીજા દેશમાં ચાંદ હોવાનો ફેસ્લો કરવો

સવાલ : ઇંગ્લેન્ડમાં હવામાનની ખરાબીના કારણે મોટેભાગે આકાશ વાદળવાળું હોય છે તેથી રમઝાન અને ઇદોના ચાંદ સાબિત થવા માટે દર વરસે બીજા દેશોથી ચાંદની ખબર જાણવાની મોહતાજી રહે છે. મુફતિયાને કિરામથી એ વિશે પુછતા નજીકી મુસ્લિમ દેશની રૂઅયત પર અમલ કરવું અહવત બતલાવવામાં આવ્યું હતું, તેથી મરાકિશની ખબર પર હમો અમલ કરિએ છિએ, પરંતુ ત્યાંથી ખબર મંગાવવાની સૂરતમાં ખબર ઘણીજ મોડી આવે છે. જેના લિધે અહીયા ઘણી તશવીશ રહે છે અને લોકોમાં ઇન્તેશાર રહે છે. તો શું હમો સઉદી અરબિયાના રેડિયોની ખબર પર અમલ કરી શકીએ છિએ.

જવાબ : સઉદી અરબિયામાં હનફી મઝહબ અમલમાં નથી. અને હનફીયહ અને બીજા મસલકોમાં ચાંદ સાબિત માનવામા તરીકાઓ પણ જુદા જુદા છે. જેમકે ફિકહની કિતાબો અને ફતાવાના વાંચનથી ખબર પડે છે તેમજ હનફિયહનો અસલ મઝહબ તો એ છે કે એક દેશની રૂઅયતથી બીજા દેશમાં ચાંદ સાબિત થાય છે. જેને ફિકહી પરિભાષામાં એમ કહેવાય છે કે ઇખ્તિલાફે મતાલેઅ શરઇ રૂએ મોઅતબર નથી. (દુર્રે મુખ્તાર મઅશ્શામીઃ ૨/૧૩૧)

પરંતુ મુતઅખ્ખિરીને અહનાફે દૂરના દેશોમાં જેમકે અલ્લામા ફખરૂદ્દીન ઉસ્માની ઝયલઇ રહ. એ તબયીનુલ હકાઇક : ૧/૩૨૧માં મલિકુલ ઉલમા અલ્લામા કાસાની રહ.એ બદાઇઉસ્સનાઇઅ : ૨/૮૩માં અલ્લામા આફંદી રહ.એ મજમઉલ અનહુર ૧/૨૩૯માં અને આ છેલ્લા દૌરના ઉચા દરજાના મુહક્કિક અલ્લામા અનવરશાહ કશમિરી રહ. એ અરફુશ્શઝી : ૩૦૩ માં અલ્લામા શબ્બીર અહમદ ઉસ્માની એ ફત્હુલ મુલહિમ : ૩/૧૧૩માં વગેરે એ ઇખ્તિલાફે મતાલેઅનો એઅતેબાર કર્યો છે. એટલે કે દરેક કોમ પર તેની રૂઅયતનો એઅતેબાર થશે બીજા લોકોની રૂઅયતથી અમલ કરવું લાઝિમ નથી. જમીઅતે ઉલમાએ હિંદના સન:૧૩૭૦ના ઇજલાસમાં અમુક શરતો સાથે રેડિયોની ખબર મોઅતબર હોવાનો ફેસ્લો કરવામાં આવ્યો છે પરંતુ તે પણ હિંદુસ્તાન અને પાકિસ્તાન માટે છે. જેમ કે ફેસ્લાની આ ઇબારત ''યે હુકમ તમામ હિંદુસ્તાન ઔર પાકિસ્તાન કે લિયે હે'' એના પર દલાલત કરે છે કે આ હુકમ દૂરના દેશો માટે નથી. (રૂઅયતે હિલાલ રમઝાન વ ઇદ કે મસાઇલ વ દલાઇલઃ ૧૦૦ અઝઃ મોલાના મોહંમદ મિયાં રહ.)

તેથી ઇંગ્લેન્ડ દેશ માટે સઉદી હુકૂમતનો ફેસ્લો ખાસ કરી ઇદ અને બકરી ઇદ માટે શરઇ રૂએ માન્ય ગણાશે નહી. શરઇ કાયદા

મુજબ આપ સાહેબો ઉલમાએ કિરામ જે દિવસે ઇદ અને બકરી ઇદ નક્કી કરશો તેજ તમારા માટે ઇદનો દિવસ ઠરશે. # ofß÷] á]

áçv–i Ýçm ̇v • Ÿ] æ áæ†_Ëi Ýçm †_Ë÷] æ áçÚç ' i Ýçm Ýç ' ÷]

અર્થાતઃ રોઝાનો દિવસ તેજ છે જેમાં તમો રોઝા રાખો, અને ઇદુલ ફિત્રનો તેજ દિવસ છે જેમાં તમો ઇદ મનાવો અને કુરબાનીની ઇદનો તેજ દિવસ છે જેમાં તમે કુરબાની કરો. (તિરમિઝીઃ ૧/૮૮ અબૂદાવૂદઃ ૩૧૮)

તેથી શરીઅતે મુતહહરહએ બુનિયાદ રૂઅયત અથવા શરઇ શહાદત પર રાખી છે અથવા બીજી સૂરતમાં તમારા નજીકના ઇસ્લામી દેશ મોરોક્કો આવેલ છે તેનાથી તહકીક કરી અમલ કરવામાં આવે હદઉપરાંત શકમાં પળવાની જરૂરત નથી.

ઉલમાનો ઇજમાઅ છે કે દૂર દૂરના દેશોમાં જેમકે હિજાઝ અને ઉન્દુલુસમાં એક જગ્યાની રૂઅયતનો એઅતેબાર બીજા દેશમાં કરવામાં આવશે નહી. èn^ß÷] á], ×f÷] oÊ Ô ÷]ƒ ̇Â]†m Ÿ äÞ]]çÃÛq]

DNST V, ãj r Û÷] èm], eE ‡^ r v÷] æ ‹ ÷, Þ Ÿ^Ò

તેથી આપ લોકો માટે નજીકના દેશનો એઅતેબાર કરવામાં આવશે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૨૩૨﴿ ખગોળશાસ્ત્રીયોની ગણત્રી મુજબ ચાંદની તારીખ નક્કી કરી તે મુજબ રમઝાન કે ઇદ કે બીજા મહીનાઓ સાબિત થશે?

સવાલ : મોટે ભાગે મુસલમાનો ચાંદ જોઇનેજ મહીનો શરૂ કરે છે, અને ચંદ્રદર્શન બાબત અમુક કાયદાઓ પણ શરીઅતમાં બયાન કરવામાં આવેલ છે. જેના વગર ચાંદ સાબિત થતો નથી. છતાં મુસલમાનોમાંથી અમુક ફિરકાઓ ચાંદ જોવાની કડાકુટમાં પડતા નથી પરંતુ ખગોળશાસ્ત્રીયોની ખાસ ગણત્રી મુજબ ચાંદની તારીખ નક્કી કરી લે છે અને તે મુજબ રમઝાન અને બીજાઓ મહીનાઓ શરૂ કરે છે. અને ૩૦ રોઝાઓ પૂરા કરી ચાંદ જોયા વગર ઇદ પણ કરે છે.

તેમજ ઝિલહિજ્જહનો ચાંદ સાબિત થયો હોય કે ન થયો હોય તેજ ખગોળશાસ્ત્રીઓની ગણત્રી મુજબ જે તારીખ નક્કી કરવામાં આવે છે તે મુજબ ઇદ પણ કરી લે છે અને ચાંદ નજર આવવામાં અને આ નક્કી તારીખોમાં ઘણો ફરક હોય છે.

તો પુછવાનું એ કે આ રીતે ખગોળશાસ્ત્રીયોની ગણત્રી મુજબ ચાંદન તારીખ નક્કી કરી લેવું જેમ કે મિસરી તારીખ છે અને તે મુજબ ચાંદ જોયા વગર રમઝાન શરૂ કરવું અને તે મુજબ ઇદ કરવું શરઇ રૂએ જાઇઝ છે? ઝિલહિજ્જહની તારીખો પણ આ રીતે ચાંદ જોયા વગર નક્કી કરી લેવું અને એ હિસાબે ૯ ઝિલહિજ્જહ નક્કી કરી હજનો જરૂરી ફર્ઝ અદા કરવું સમય પહેલા અદા કરેલુ કહેવાશે કે નહી? અને સમય પહેલા કોઇ ફર્ઝની અદાયગી શરઇ રૂએ માન્ય છે?

હાલમાં હજની તારીખો જે નક્કી કરવામાં આવે છે તે મિસરી તારીખ વડે નક્કી કરવામાં આવે છે કે ચંદ્રદર્શન વડે નક્કી કરવામાં આવે છે?

જવાબ : હદીસ શ.માં છેઃ oÛÆ] á^Ê !!äjm¨†÷]æ†_Ê] æ äjm¨†÷]çÚç '

DNQR)M Vp...^ í eE à‰n×$ á^fÃ• é, Â]ç×ÛÒ^Ê ÜÓn×Â

બીજી હદીસમાં છેઃ †ãŽ÷] g Švÿ Ÿ æ g jÓÞ Ÿ ènÚ] èÚ] àvÞ

(NQR)M Vp...^ í eE àn‰×$ é†Ú æ àm†ŽÂ æ ^ÃŠi é†Ú oßÃm]„³Ó³â æ]„³Ó³â

DOPS)M VÜ×ŠÚ

મજકૂર હદીસમાં અમલનો આધાર ચંદ્રદર્શન પર રાખવામાં આવ્યો છે. ચાંદના આસમાન પર ફકત મૌજૂદ હોવાને મેઅયાર બનાવવામાં આવ્યુ નથી. હદીસના અલફાઝમાં ગૌર કરતા જણાય છે કે હદીસના અલફાઝ XÜÓn×Â oÛÆ]ZZ જયારે ચાંદ ન દેખાય તો ત્રીસની ગણત્રી પૂરી કરો એ વાતને બતલાવે છે કે ચાંદ જો આસમાન પર મોજૂદ પણ હોય અને તમને ન દેખાય તો પણ તમે ત્રીસની ગણત્રી

પૂરી કરો. (àn‰x$ é³ , ³Â]ç³x³Û³Ò]) જેનાથી સાફ માલમ પડયું કે ચાંદનુ ફકત આસમાન પર મૌજૂદ હોવું શરીઅતમાં માન્ય નથી બલ્કે તેને શરઇ રૂએ જોવું જરૂરી છે.

તિરમિઝીમાં છે æ á^–Ú… Øfî]çÚç ' i Ÿ #' äx] Ùç‰… Ù^Î ^Ü‡çm àn‰x$]çxÛÒ^Ê èe^nÆ äÞæ• kñ^q á^Ê äjm¨¨†ö]æ†_Ê] æ ä³jm¨¨†³ö]ç³Úç³ ' W é†nÇö] æ] èÚ^vŠÖ^Ò á^ŠÞŸ] Ø ì] ^Ú Ø³Ò èe^³nÇ³ö]E DMLS) M Vp„³Ú†³iE DoÆ å•^Ú , r ßÛö]

એનાથી જણાયું કે અસલ વસ્તુ રૂઅયત છે નકે ચાંદનું આસમાન પર હોવું. આ કારણો ને લઇ વગર વિચારે કહી શકાય છે કે વીમાનથી વાદળોના ઉપર ચાંદનું જોવું અથવા જંતરીના કારણે અથવા બીજા કોઇ યંત્ર વડે ચાંદનું જોવું અથવા ગણીતના આધારે ચાંદની તારીખ નક્કી કરવી અને ખગોળશાસ્ત્રીયોની ગણત્રી મુજબ ચાંદનો સુબૂત માની તે મુજબ અમલ કરવું આ તરીકાઓ શરીઅતથી બંધ બેસતા નથી. પરંતુ જંતરી અને ખગોળ શાસ્ત્ર અને ગણીતના કાયદાઓનો ચાંદની રૂઅયતમાં એઅતેબાર નથી.

îö] gŠvÞ Ÿ æ gjÓÞ Ÿ ènÚ] èÚ] ^³Þ] નો મતલબ બયાન કરતા અલ્લામા તીબી રહ. લખે છે oö] Ÿ †ãŽö] èÊ†ÃÚ oÊ ð^–Ï•]Ÿ] á] DNPP) P VéçÓŽÚ | †• l ^Î†ÚE èÚ^ r ßö] Øa] änxÂ ^ÛÒ h^Švö] æ h^jÓö]

મુલ્લા અલી કારી રહ.એ આ હદીસની શરહ આ શબ્દોમાં કરી છે: ^ãÛxÂ Øe ^ßjß‰ æ ^ßm , â àÚ < nö áçÛ r ßÛö] å•^jÃm ^Ú ØÛÃö] á] æ D^–m]E àn‰x$ é†Ú æ àm†ŽÂ æ ^ÃŠi é†Ú å]†Þ ^Þ^Ê Ù ¡ ãö] èm¨¨†e Ð×Ãjm

અલ્લામા ઇબ્ને આબિદીન રહ.એ લખ્યું છે: Üãöçî †fjÃm Ÿ èn×Óö^e å^Çö] Øe h^Švö] , ÛjÃm Üö Å…^Žö] á] Å^ÛqŸ^e DànÛ r ßÛö] ÙçÎE DUN) N V…^jvÛö] •…E

ખુલાસો એ કે ગણીત કે બીજા યંત્રો પર ભરોસો કરવું શરઇ

રૂએ મોઅતબર નથી. પરંતુ ચંદ્રદર્શન વિશેના ગૈરજરૂરી તરીકાઓ ન અપનાવવાનો એ મતલબ નથી કે લોકો ઘરોમાં બેસી રહે અને ચાંદ જોવાની જરૂરતજ મહસૂસ ન કરે બલ્કે બનીશકે એટલુ ચાંદ જોવાની પૂરી કોશિશ કરવી જોઇએ આપ સલ.એ ચાંદ જોવાની ઘણી તાકીદ કરી છે. અને રમઝાનના ચાંદનો શઅબાનથી એહતેમામ કરવાનો હુકમ આપ્યો છે. DMLS) M Vp„Ú†iE á^–Ú†ö á^fÃ• Ù ¡ â]ç ' u]

અને જેને ચાંદ દેખાય તેની શરઇ ઝિમ્મેદારી છે કે મુફતી કે હિલાલ કમિટીના રૂબરૂ હાજર થઇ ચાંદ જોયાની શહાદત આપે અને પોતાનો ફરીઝો અદા કરે.

અહી એક ગલત ફહમી પણ દૂર કરી દેવામાં આવે છે કે અમુક લોકોની દિલી તમન્ના હોય છે કે આખી દુનિયામાં એકજ દિવસે ઇદ મનાવવામાં આવે અને એકજ દિવસે રમઝાન ચાલુ થાય પરંતુ આ શકય નથી કેમકે દુનિયાના પુર્વ અને દક્ષિણ અને તેના કિનારાઓ વચ્ચે એટલો લાંબો અંતર છે કે એક જગ્યા એ જયારે સુરજ ડુબી જાય છે અને ચંદ્રદર્શન થાય છે તો બીજી જગ્યાએ તેજ ઘડીએ સુરજ ઉગે છે અને કોઇ જગ્યાએ તો અડધો દિવસ થયો હોય છે તો જે જગ્યાએ ઇદનો ચાંદ દેખાયો અને ઇદ મનાવવાનો ફેસ્લો કરવામાં આવ્યો તો બીજી જગ્યાએ જયાં સુરજનો ઝવાલ થયો હોય અને ઝોહરનો વખત શરૂ થયો હોય અને ઇદની નમાઝનો ટાઇમ પણ ખત્મ થઇ ચુકયો હોય ત્યાં ઇદ મનાવવાનો ફેસ્લો કેવી રીતે કરવામાં આવે? તેમજ બીજી પણ એક વાત વિચાર પ્રેરક છે કે ઇદ ફકત એક તેહવાર નથી કે તેમાં આન બાનના દર્શાવવામાં આવે અને રંગરેલી મનાવવામાં આવે બલ્કે ઇદ એ ઇતાઅત ફરમાંબરદારી અને ઇબાદતમાં દાખિલ છે. જેથી તેમાં બંદાની શાન ઝાહિર થાય તેવા કામો કરવા અને અલ્લાહ અને અલ્લાહના રસૂલના જે હુકમો છે તે પૂરા

થાય તેનો ખ્યાલ રાખવામાં આવે.

અને આપ સલ.નું ફરમાન છેઃ æÙ¡ ã̈]]æ†i oju]çÚç ’ i Ÿ̈
DNQR)M Vp…^ í eE åæ†i oju]æ†_Ëi Ÿ̈

એક બીજી હદીસમાં છેઃ á^Ê äj¨¨†ö]æ†_Ê] æ äj¨¨†ö]çÚç ‘
DOPS)M VÜ×ŠÚE àn%×$]æ… , Î^Ê ÜÓn×Â oÛÆ]

એટલે કે ચાંદ જોઇ રોઝો રાખો અને ચાંદ જોઇ ઇફતાર કરો (ઇદ કરો) અગર (વાદળ વગેરેને કારણે) ચાંદ ન દેખાય તો મહીનાના ૩૦ દિવસ પૂરા કરો. (આલાતે જદીદહ કે શરઇ અહકામ)

એટલે કે ચાંદ જોઇ રોઝો રાખો અને ચાંદ જોઇ ઇફતાર કરો અને મહીનો કયારેક ૨૯નો હોય છે અને કયારેક ૩૦નો.

મજકૂર હદીસોના આધારે ઉલમાએ લખ્યું છે કે શરીઅતમાં કાંતો ચાંદ જોવું દલીલ છે કાંતો ચાંદ જોવાની શરઇ શહાદત દલીલ છે. આ બે બાબતો વડેજ ચાંદ સાબિત થઇ શકે છે. અગર આ બન્ને માંથી કોઇ ન હોય તો ૩૦ દિવસ પૂરા કરવામાં આવે. તેથી ખગોળશાસ્ત્રીય ગણત્રી કે મિસરી તારીખ કે જંતરી વિગેરે પર અમલ કરી રમઝાન કે ઇદ શરૂ કરવું જાઇઝ નથી. હજની તારીખો ચાંદ જોઇ નક્કી કરવામાં આવે છે. (માખુઝ અઝ ઇમદાદુલ ફતાવાઃ ૨/૯૦,૯૧ ફતાવા સંગ્રહઃ ૨/૩૧૦) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૨૩૩﴿ ચાંદ બાબતે ખગોળશાસ્ત્રીય ગણતરીને અગ્રિમતા આપવી.

સવાલ : અહી બ્રિટનમાં અવામ અને અમુક ઉલમાનો અકીદો છે કે (૧) ઓબઝરવેટીની પેશીનગોઇ અને તેમના હિસાબ ચોક્કસ હોવાથી રમઝાન અને બંને ઇદો વિગેરેમાં ચાંદની સાબિતી માટે તેના ઉપર અમલ કરવું જરૂરી છે. (૨) ઓબઝરવેટીની પેશિનગોઇ વિરૂધ્ધ ચાંદ હોવાની શકયતા પહેલા અગર ચાંદ હોવાની ગવાહી આપવામાં આવે તો એ રદ કરી આપવામાં આવશે. (૩) ચાંદ જોવાની શહાદત

અને ગવાહી પણ તેજ મોઅતબર ગણાશે જે હિસાબ મુજબ ચાંદ હોવાની શકયતા પછી આપવામાં આવે. અને તે પણ ભરોસાપાત્ર ગણાશે. જે ઓબઝરવેટી બતાવશે. ખુલાસો એ કે એમના અકીદા સાયન્ટીફિક તહકીકાત તથા ઇન્સાનના હાથોથી બનાવેલ ટેકનિકલ સાધનો તેમજ આકાશી ગણતરિઓને બિલ્કુલ સાચી અને સચોટ માની ચાંદ દર્શનનો આધાર રાખે છે તથા એમના હિસાબ અથવા નક્કી સમય પહેલાં ગમે ત્યાંથી પણ ચાંદ જોવાનો શરઇ સુબૂત મળી જાય અથવા મુફતિયાને કિરામ તરફથી ચાંદ હોવાનું એલાન કરવામાં આવે તો પણ એ લોકો ટેકનિકલ સાધનો ઓબઝરવેટીની પેશિનગોઇ પર ચોક્કસ ભરોસો રાખી પોતે અમલ કરવા મજબૂર કરતા હોય તો દીનમાં નવી વાત કાઢેલ ગણાશે કે નહી? એમને મસ્જિદ મદ્રેસાની ખિદમતમાં રાખી શકાય કે કેમ? તફસીલ થી કુર્આન અને હદીસની રૂએ જવાબ આપવા મહેરબાની કરશો

જવાબ : શરીઅતે મુતહહરહમાં રોઝા અને ઇદનો આધાર ચંદ્ર દર્શન પર રાખવામાં આવ્યો છે. ચાંદ જોવામાં આવે અથવા શરઇ ગવાહીથી ચાંદ હોવાનું સાબિત થાય તો રમઝાનમાં રોઝા શરૂ કરવામાં આવશે. તેમજ ઇદ મનાવવામાં આવશે. ઇમામ બુખારી રહ.એ ખાસ એ બાબતે બુખારી શરીફમાં ઉનવાન (વિષય) બાંધ્યો છે કે ચાંદ જોઇ રોઝો રાખો અને ચાંદ જોઇ રોઝો ખત્મ કરો. હઝ. અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિ.થી રિવાયત છે કે આપ સલ.એ રમઝાનનો ઝિક્ર કરતા ફરમાવ્યું જયાં સુધી ચાંદ ન જુઓ રોઝો ન રાખો. તેમજ ઇફતાર ન કરો. અગર વાદળ હોવાને લઇ ચાંદ ન દેખાય તો ત્રીસ દિવસ પૂરા કરો. અને ફરમાવ્યું જેમણે શકવાળા દિવસમાં રોઝો રાખ્યો તેમણે આપ સલ.ની નાફરમાની કરી. (બુખારી શ.૧/૨૫૫)

મુખ્તાર અને પસંદીદહ મઝહબ જેના ઉપર જમહૂર ઉલમાનો

મત છે એજ છે કે ત્રીસ દિવસો પૂરા કરો અને એ ગણતરીને પૂરી કરો. અમુક આલિમોનું કહેવું છે કે એનાથી મકસદ ચંદ્રની રફતાર (ચાલ)નો અંદાજો અને તારાઓ બડે હિસાબનું વર્ણન છે. પરંતુ એ કોલ દુરૂસ્ત નથી. એ જયોતિષોનું મંતવ્ય છે જેનો ભરોસો નથી. Ù^Î æ Ùçϊ]]„â æ Ýç r ßÖ] h^Šu ¼f—Ö] æ †ÛÏÖ] Ù‡^ßÚ †¿, Ïi •]†ÛÖ] á] Üã—Ãe

DNQR)M Vp…^ í e än•^uE än×Â ,ÛjÃ Ÿ ànÛ r ßÛÖ] ÙçÎ á^Ê ,, ‘

મુલ્લા અલી કારી રહ.એ લખ્યું છે કે o³Â•] à³Ú Ùç³Î Å^³³fi] Ÿ àâ^ÓÖ] oßÃÚ o³Ê ä³pŸ I ^³r ³ãÛ³Ö] Í æ†³u Ü³×³Â જે લોકો ઇલ્મે હિસાબ (ખગોળશાસ્ત્ર)નો દાવો કરે છે તેમની તાબેદારી કરવામાં આવશે નહી. કારણકે એ જયોતિષના હિસાબમાં છે. (શરહે ફિકહે અકબરઃ ૧૩૫)

અલ્લામા શામી રહ.એ લખ્યું છે ~ vÚ ànÛ í i Ü r ßÖ] Ý^Ó³u] á] જયોતિષોની વાતો માત્ર અંદાજી હોય છે. (શામીઃ ૧/૪૫) માટે સવાલમાં અવામ અને ઉલમાના ચંદ્ર દર્શન વિષે જે અકીદા લખવામાં આવ્યા છે તે શરઇ તેમજ અકલી દ્રષ્ટિએ દુરૂસ્ત નથી. ફરામીને નબવી સલ.ના તદ્દન વિરૂધ્ધ છે. ઓબઝરવેટી સામે શરઇ ગવાહી કબૂલ ન કરવું મુફતીઓના ફતવાને ન માનવું એમાં ફિસ્કની બૂ આવી રહી છે. ઉલમા અહી સુધી ફરમાવે છે કે કોઇ માણસ બીજાને એમ કહે કે આ મામલામાં શરીઅતનો હુકમ આ છે અને તેના જવાબમાં એમ કહેવામાં આવે કે હું રસ્મો રિવાજ પર અમલ કરૂં છું શરીઅત પર નહી તો અમુક આલિમોના નઝદીક તે કાફિર થઇ જાય છે. Ü‰†e àÚ Ù^ÏÊ] „Ò è$•^vÖ] å„â oÊ Å†ŽÖ] ÜÓu å†nÇÖ Øq†Ö] Ù^Î] ƒ]

DNSN)N Vp†n ,Û^Â pæ^jÊ ! î ñ^ŽÛÖ] ~ Ãe ,ßÂ †ËÓ Å†Že á ÜßÒ oÚ …^Ò

એવા અકાઇદ રાખનારને મસ્જિદ અને મદ્રેસાની ખિદમત માટે રાખવું દુરૂસ્ત નથી કે જે અહાદીસના મુકાબલામાં દુન્યવી

ગણતરીઓને અગ્રીમતા આપતો હોય. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

(૧૨૩૪) <u>ઓબઝરવેટીની આગાહી ને યકીની અને ઇજમાઇ માનવાનો અકીદો ગલત છે.</u>

સવાલ : હમારે ત્યાં યુરોપ અને અને બ્રીટનમાં અમુક લોકો સિવાય હમમસલક ઉલમાઓની એક નાની જમાઅત છે જેમના રૂઅયતે હિલાલ વિશે આપણા અસલાફ અને ઉમ્મતના અકીદાઓ વિરૂધ્ધ નીચે મુજબના અકીદાઓ છે.

અકીદોઃ ૧ : ઓબઝરવેટીની આગાહી અને તેની ગણત્રી યકીની અને ઇજમાઇ હોવાના કારણે રમઝાન અને ઈદૈનના ચાંદ સાબિત થવા માટે તેના મુજબ અમલ કરવું જરૂરી છે.

અકીદોઃ ૨ : ઓબઝરવેટી (ગ્રીનવીચવાળઓ)ની આગાહીના વિરૂધ્ધ રૂઅયતે હિલાલ અને સુબૂતે હિલાલ વિશે જે ગવાહી (ચાંદ દેખાયાની) હશે તે નિશંક રદ કરવામાં આવશે.

અકીદોઃ ૩ : ચાંદ હોવાની શકયતા પણ તે મોઅતબર ગણાશે જે ઓબઝરવેટીવાલા બતલાવશે.

અકીદો : ૪ : ચાંદ દેખાયાની ગવાહી પણ તે મોઅતબર ગણાશે જે (ન્યુમોનની ગણત્રી મુજબ) ચાંદ હોવાની શકયતા બતલાવ્યા બાદ હોય. વિગેરે.

ખુલાસો એ કે તેમને ત્યાં અકીદાઓની રૂએ યકીની રીતે નવી સાઇન્સી તહકીકાત (માણસોના હાથોથી બનેલા સાધનો) અને ખગોળશાસ્ત્રની આગાહીને યકીની અને ઇજમાઇ માની તેને સુબૂતે હિલાલ અને રૂઅયતે હિલાલ વિશે આધાર અને સ્તંભ બનાવી તેના બતલાવેલ ટાઇમો અથવા કલાકોથી પહેલા અરબ અજમ કયાંયથી પણ ચાંદ દેખાયાનો શરઇ સુબુત મળી જાય અથવા મુફતિયાને કિરામ તરફથી ચાંદ સાબિત થયાનો એલાન થઇ જાય તો પણ આ લોકો તેને

માનવા માટે બિલકુલ તૈયાર નથી બલ્કે ખગોળશાસ્ત્રની આગાહી પહેલા ચાંદ જોનારા જોઇએ એટલા અગણિત મુસ્તનદ ઉલમા, સુલહા કે મશાઇખ હોય અથવા દીનદાર મુસલમાનોનો એક સમુહ હોય તો પણ આ સાહેબો તેમની ગવાહીને (મઆઝઅલ્લાહ) મરદૂદ બાતિલ અને ખોટી બતલાવે છે. લગીરે ઝિઝક કે શક પણ નથી કરતા.

સવાલ એ છે કે આ ખગોળશાસ્ત્રીય ઉલમાઓનો સુબુતે રૂઅયતે હિલાલ વિશે મશીની ઓબઝરવેટીની ગણીતની આગાહીને અકીદા રૂપે અને ઇજમાઇ માની તેને બુનિયાદ અને આધાર અને દીનનો એક ભાગ સમઝી તે મુજબ અમલ કરવું અને બીજાને તે મુજબ અમલ કરવા પર ઉભારવું આ દીનમાં નવી વાત દાખલ કરવા સમાન છે કે નહી?

અગર દીનમાં નવી વાત દાખલ કરવા સમાન છે તો તેમને ગુમરાહ અને ગુમરાહ કરનાર કહેવાશે કે નહીં? અથવા તેમને બિદઅતી કહેવામાં આવશે?

મજકૂર અકીદાઓ રાખનારા અહલે ઇલ્મ ને (આ અકીદાઓ સાથે) મસ્જિદો અથવા મદ્રસાઓની ખિદમતો પર ચાલુ રાખવા મુનાસિબ છે કે નહીં? ઉમ્મીદ છે કે તસલ્લી બખ્શ જવાબથી નવાઝશો.

જવાબ : શરીઅતે મુતહહરહમાં રોઝા અને ઇદનો આધાર રૂઅયતે હિલાલ (ચંદ્ર દર્શન) પર રાખવામાં આવ્યો છે. ચાંદ દેખાય અથવા શરઇ ગવાહી વડે ચાંદ થઇ ગયાનો સુબૂત થઇ જાય ત્યારે રમઝાનના રોઝા શરૂ કરવામાં આવે. અને એવીજ રીતે ઇદ મનાવવામાં આવે.

ઇમામ બુખારી રહ.એ ખાસ એ બાબતે બુખારી શરીફમાં ઉન્વાન (વિષય) બાંધ્યો છે. કે ચાંદ જોઇ રોઝો રાખો અને ચાંદ જોઇ રોઝો ખત્મ કરો (ઇદ મનાવો). હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમમ

રદિ.થી રિવાયત છે કે આપ સલ.એ રમઝાનનો ઝિક્ર ફરતાં ફરમાવ્યું ‘જયાં સુધી ચાંદ ન જુઓ રોઝહ ન રાખો તેમજ ઇફતાર ન કરો’ આગળ વાદળાને લઇ ચાંદ ન દેખાય તો ત્રીસ દિવસ પૂરા કરો અને ફરમાવ્યું જેમણે શકવાળા દિવસમાં રોઝો રાખ્યો તેમણે આપ સલ.ની નાફરમાની કરી. (બુખારી શ.૧/૨૫૫)

મુખ્તાર અને પસંદિદહ મઝહબ જેના ઉપર જમહૂર ઉલમાનો મત છે એજ છે કે ત્રીસ દિવસો પૂરા કરો અને એ ગણતરીને પૂરી કરો. અમુક આલિમોનું કહેવું છે કે એનાથી મકસદ ચંદ્રની રફતાર (ચાલનો) અંદાઝ અને તારાઓ વડે હિસાબનું વર્ણન છે. પરંતુ એ કોલ દુરૂસ્ત નથી. એ જયોતિષોનું મંતવ્ય છે જેનો ભરોસો નથી. Ù^Î æ Ùçİö]],„â æ Ýç r ßö] h^Šu ¼f—ö] æ †ÛÏö] Ù‡^ßÚ †m, Ïi •]†Ûö] á] Üã—Ãe DNQR)M Vp…^ í e än•^uE !än×Â ,ÛjÃm Ÿ ànÛ r ßÛö] ÙçÎ á^Ê ,m, ‘ †nÆ

મુલ્લા અલી કારી રહ.એ લખ્યું છે કે oÂ•] àÚ ÙçÎ oÊ Å^fi] Ÿ !àâ^Óö] oßÃÚ oÊ äÞŸ l ^ r ãÛö] Í æ†u Ü×Â

જે લોકો ઇલ્મે હિસાબ (ખગોળશાસ્ત્ર)નો દાવો કરે છે તેમની તાબેદારી કરવામાં આવશે નહી. કારણ કે એ જયોતિષોના હિસાબમાં છે. (શરહે ફિકહે અકબરઃ ૧૩૫)

અલ્લામા શામી રહ.એ લખ્યું છે કે ànÛ í i Ýç³ r ³ß³ö] Ý^³Ó³u] á] ˜ VÚ જયોતિષોની વાતો માત્ર અંદાજિત હોય છે. (શામીઃ ૧/૪૫)

શરીઅતના હુકમનો આધાર ગણીત કે ખગોળ શાસ્ત્રના જ્ઞાન પર નથી. અને ન તો તેમના મંતવ્યોનો એઅતેબાર થશે. તેથી સવાલમાં અવામ અને ઉલમાનો જે અકીદો લખ્યો છે અગર તે સાહેબોના આ અકીદાઓ દિલથી છે તો અફસોસના લાયક છે. કે ‘‘ઓબઝરવેટીની આગાહી અને તેમની ગણત્રી યકીની અને ઇજમાઇ હોવાના કારણે રમઝાન અને ઈદૈનના ચાંદ સાબિત થવા માટે તેમના

મુજબ અમલ કરવું જરૂરી છે. અને ઓબઝરવેટીની આગાહીના વિરૂધ્ધ જે ગવાહી ચાંદ દેખાયાની આવશે તે નિશંક રદ કરવામાં આવશે અને ગવાહી પણ તે મોઅતબર ગણાશે જે ચાંદ હોવાની શકયતા બતલાવ્યા બાદ હોય.'' આ મુજબના અકીદાઓ શરઅન અને અકલન સહીહ નથી. બિલકુલ ખુલ્મખુલ્લુ ફરમાને નબવીના વિરૂધ્ધ છે.

Ù^Î æ]æ†_Ê^Ê åçÛjm…]ƒ] æ]çÚç ' Ê Ù ¡ ãÖ] Üjm…]ƒ] # ofßÖ] ÙçÎ h^³e àÂ ÄÊ^Þ àÂ # Ü‰^ÏÖ] ^e] oËÂ , ÏÊ Ô ŽÖ] Ýçm Ý^ ' àÚ …^Û³Â à³Â # Ù ¡ ãÖ]]æ†i oju]çÚç ' i Ÿ Ù^ÏÊ á^—Ú… †Òƒ # äxÖ] Ùç‰… á] †ÛÂ àe] Vp…^³ í ³eE ä³³Ö]æ… , ³Î^³Ê Ü³Ó³nx³Â Ü³Æ á^³Ê åæ†³³i o³³ju]æ†³³_³³Ë³³i Ÿ æ æ àn$ ¡ $ äÖ]æ … , Î •]†ÛÖ] á] …ç`Û rÖ] änxÂ p„Ö] …^j í ÛÖ] DNQR(NQQ)M æ ^ßfâ„Ê ]„â g â]çÛÖ] oÊ Ù^Î änÊ ÜjßÒ p„Ö] †ãŽÖ] oÊ • , ÃÖ] ]„a ]çxÛ³Ò] á] Üã—Ãe Ù^Î æ Ì x í Ö] æ Ì xŠÖ] …ç`Ûq æ èËnßu oe] æ Ô Ö^³Ú g³â„³Ú , m , ‰ †nÆ ÙçÏÖ]]„â æ Ýç rßÖ] h^Šu ¼f • æ †ÛÏÖ] Ù‡^ßÚ †m , Ïi •]†³Û³Ö] DNQR)M Vp…^ í e Vän•^u Ì ^ÃÛÖE änxÂ , Û³jm Ÿ à³nÛ³ r ³ß³Û³Ö] Ùç³Î á^³Ê àâ^ÓÖ] Ø%Ú çãÊ èni¤] ' •çvÖ^e ÜxÃÖ] oÂ•]]ƒ] Ü rßÛÖ] æ †u^ŠÖ] àâ^Ó³Ö] àâ^ÓÖ] oßÃÚ oÊ äÞŸ Ì ^ÛãÛÖ] Í æ†vÖ] Ü³x³Â o³Â•] à³Ú Ùç³Î Å^³fi] Ÿ æ DMOQ V†fÒŸ] äÏËÖ] | †•E

ઓબઝરવેટીની આગાહી અને તેમની ગણત્રીના યકીની અને ઇજમાઇ હોવાનો અકીદો રાખવું શરીઅત વિરૂધ્ધ છે. Ý ¡ ŠÖ] änxÂ äÖçÏÖ ä³jm¨†Ö]æ†_³Ê] æ ä³³jm¨†³Ö]ç³Úç³ ' અને ઓબઝરવેટીના વિરૂધ્ધ શરઇ ગવાહીને પણ ન માનવું અને રદ કરવું શરઇ કાનૂન વિરૂધ્ધ છે. á] DPQ)M VoÚ^•E ~ vÚ ànÛ í i ànÚç rßÖ] Ý^Óu]

આ અકીદાઓમાં ફિસ્કની ગંધ આવી રહી છે. Ù^Î]ƒ] æ ÜßÓnÚ …^Ò†‰†e àÚ Ù^ÏÊ]„Ò è$•^vÖ] å„â oÊ Å†ŽÖ] ÜÓu å†nÇÖ Ø³q†³Ö]

DNSN)N Vp†n , ÛÖ^Â pæ^jÊE î ñ^ŽÛÖ] ~ Ãe , ßÂ †ËÓm Å† • äÞ

ઉલમા અહી સુધી ફરમાવે છે કે કોઇ માણસ બીજાને એમ કહે કે આ મામલામાં શરીઅતનો હુકમ આ છે અને તેના જવાબમાં એમ કહેવામાં આવે કે હું રસ્મો રિવાજ પર અમલ કરૂં છું શરીઅત પર નહી તો અમુક આલિમોના નજીક તે કાફિર થઇ જાય છે. Ù^Î]ƒ] …^Ò Ü‰†‰ †e àÚ Ù^ÏÊ]„Ò è$•^vÖ] å„â oÊ Å†ŽÖ] ÜÓ³u b†³nÇ³Ö Ø³q†³Ö] DNSN)N Vp†n , ÛÖ^Â pæ^jÊE î ñ^ŽÛÖ] ~ Ãe , ßÂ †ËÓm Å†Že á ÜßÓnÚ

આવા અકીદાઓ ધરાવનારને મસ્જિદો અને મદ્રસાઓની ખિદમત પર રાખવું સહીહ નથી જેઓ હદીસોના વિરૂધ્ધમાં દુન્યવી ગણત્રીને અગ્રીમતા આપતા હોય. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૩૧/જુલાઇ ૨૦૦૦

﴾૧૨૩૫﴿ ચાંદની રૂઅયતને ઓબ્ઝોરેટ્રી પર પરખવું જરૂરી છે?

સવાલ : ચાંદની રૂઅયતને ઓબ્ઝોરેટ્રી પર પરખવું જરૂરી છે? કે તેના મુવાફિક હોય તો અમલ કરવામાં આવે નહી તો નહી? અથવા ફકત દીનદાર મુસલમાનોની રૂઅયતનો એઅતેબાર કરવામાં આવશે?

જવાબ : આપનો સવાલ કે ચાંદની રૂઅયતને ઓબ્ઝોરેટ્રી પર પરખવું જરૂરી છે? તેનો જવાબ એ છે કે હદીસ શ.માં કહેવામાં આવ્યું છે કે ઇલ્મે નુજૂમ (સિતારાઓના જ્ઞાન, ખગોળ શાસ્ત્ર) પર અમલ કરવું આપણો તરીકો નથી. બલ્કે આપણો મદાર રૂઅયત (ચંદ્ર દર્શન) અથવા રૂઅયત (ચંદ્ર દર્શન)ની શરઇ શહાદત પર છે. äxÖ] Ùç‰… Ù^Î DOMS V•¨]•çe]E î Ö]]„Óâ æ]„Óâ †ãŽÖ] g Švþ Ÿ æ g jÓþ Ÿ ènÚ] èÚ] ^Þ] #

બીજા શબ્દોમાં કહિયે તો શરીઅતે ચાંદ સાબિત થવાનો દારો મદાર ચંદ્રની ચાલ ચલગતની ગણત્રી પર એટલા માટે નથી રાખ્યો કે તે ગણત્રી કેટલી પણ ચોક્કસ કેમ ન હોય પરંતુ તેમાં ભૂલની શકયતા રહે છે તેથી શરીઅતે મુતહહરહએ ચાંદ સાબિત થવાની બુનિયાદ

રૂઅયત અથવા શરઇ શહાદત પર રાખી છે. જે નબી સલ.ના કોલ ‘દીન એકદમ સરળ છે’ ના અનુસાર છે. અને તેની કાર્યપધ્ધતી એક દમ સરળ છે. તેથી રમઝાન અને ઇદોના ચાંદ માટે ઓબ્ઝોરેટ્રીની રૂઅયતનો બિલ્કુલ એઅતેબાર થશે નહી. ચાહે તેની ગણત્રીમાં કોઇ વખત પણ ભૂલ ન થઇ હોય. (દરસે તિરમિઝીઃ ભા.૨) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૨/ જાન્યુઆરી૧૯૮૭ ઇ.

﴾૧૨૩૬﴿ ચાંદ કમિટીના સભ્યો કેવા હોવા જોઇએ?

સવાલ : કઠોરમાં રમઝાનના ચાંદની ખબર અમુક માણસોએ આપી જેમને ખબર આપી તે ભાઇ અમારા ગામના મોલ્વી સાહેબ પાસે ગયા તો તેમણે તે વાત માન્ય ન રાખી અને કહ્યું કે જયાં સુધી ખબર લાવનારની રૂબરૂ વાત ન કરૂં ત્યાં સુધી માનિશ નહી. પાછળથી સામે ગામ ખોલવડમાં માઇકમાં ચાંદનું એઅલાન સાંભળી બધા તૈયાર થયા કે ખોલવડમાં એઅલાન થાય છે તે હિસાબે બરાબર છે તો એનો ખુલાસો જણાવશો. ચાંદ કમિટી ગામમાં રાખવું કેવું છે? અને તે કઇ રીતની તેનો ખુલાસો કરશો?

જવાબ : શરીઅતનો હુકમ એ છે કે એક શહેર અથવા ગામમાં લાઇટ દ્વારા અથવા માઇક દ્વારા ચાંદ હોવાનું એઅલાન કરવામાં આવે તો બીજા ગામવાળાઓને તેને માન્ય રાખી રોઝો રાખવું જરૂરી છે એને લઇ તમારા ગામના મોલ્વી સાહેબે પાસેના ગામના માઇક દ્વારા અપાયેલી ખબર માન્ય રાખી એ યોગ્ય છે.

àÚ Ø•^ßÏö] è¨… æ] ÄÊ], Ûö] Å^ÛŠe Ýç ’ ö] p†Ïö] Øa] Ý^× äþ] †³â^³¿³ö] æ ØÛÃ×ö èfqçÚ è r u à¿ö] èf×Æ æ à¿ö] èf×Æ , ÑËi é†â^¾ èÚ ¡ Â äþŸ † ’ ³Û³ö]
DMNQ)N V…^jvÛö] •…E

ચાંદ કમિટીના સભ્યો દીનદાર, શરીઅતના પાબંદ હોવા જોઇએ, બેહતર એ છે કે બધાજ સભ્યો આલિમ હોય એ ન થઇ શકે

તો કમથી કમ કમિટીમાં એક જાણકાર આલિમનું હોવું જરૂરી છે પરંતુ એ યાદ રાખવું જોઇએ કે મુસ્લિમ હુકૂમત ન હોવાને લઇ એ દીનદાર, મસાઇલનો જાણકાર આલિમ ચંદ્ર દર્શનમાં મુસ્લિમ હાકિમના હુકમમાં ગણાય છે માટે દીનદાર હોશિયાર આલિમ પાસે શરઇ ગવાહી સાબિત થવા પછી તે ચાંદ થવાનું એઅલાન કરે તો તેના ઉપર તે ગામના લોકો તેમજ આસ-પાસના લોકો ઉપર અમલ કરવું જરૂરી થશે.

OLU)MVè^Â†ö] é , ÛÂE äÚ^ÏÚ Üñ^Î änÊ ÜÒ^u Ÿ é , ×³e o³Ê èÏ³%ö] Ü³ö^³Ã³ö] æ
DOPN Vpæ^jËö] àŠu]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૩/ રમઝાન ૧૪૦૦ હિ.

﴾૧૨૩૭﴿ ૩૦મીના ચાંદ ન દેખાય તો..

સવાલ : શું ફરમાવે છે ઉલમાએ કિરામ નીચેના મસ્અલામાં કે જે લોકોએ ૨૯/ ઝિલકઅદહ બુધવારના ઝિલહિજ્જહનો ચાંદ થઇ ગયો હોવાનો એઅલાન કરી ૧૬/ ઓગષ્ટ ૧૯૮૬ શનીવારના બકરીઇદની નમાઝ પઢી લિધી અને કુરબાની પણ કરી લિધી તે એઅતેબારથી ૫ / સપ્ટેમ્બર ૧૯૮૬ ઇ. જુમ્આના દિવસે ઝિલહિજ્જહની ૩૦ તારીખ પુરી થઇ ગઇ અદિલ્લએ શરઇયહથી આ મસ્અલો સાબિત છે કે ચાંદ કાં તો ૨૯ નો હોય છે અથવા ૩૦નો, ૫/સપ્ટેમ્બર ૧૯૮૬ જુમ્આના દિવસે ૩૦ દિવસ પૂરા થઇ ગયા અને આકાશ ચોખ્ખું હોવા છતાં મોહર્રમનો ચાંદ દેખાયો નહી અને ન તો બીજે કયાંકથી શરઇ ખબર આવી. આ સૂરતમાં ૫/સપ્ટેમ્બર ને ઝિલહિજ્જહની ૨૯ તારીખ માનવામાં આવે કે ૩૦? અગર ૩૦ માનવામાં આવે તો ચાંદ ન થવાની સૂરતમાં જે લોકોએ ૧૬/ ઓગષ્ટ શનીવારના ઇદની નમાઝ પઢી અને કુરબાની કરી તો શરઇ રૂએ તેઓની નમાઝ અને કુરબાનીનો શું હુકમ છે? અને મોહર્રમુલ હરામ ૧૪૦૭નો આશુરાનો દિવસ કયા દિવસે રાખવામાં આવશે? શરઇ દલીલોથી વિગતે જવાબ આપવા મહેરબાની

કરશો.

જવાબ : ફુકહાએ કિરામનો સર્વમાન્ય કાયદો છે કે ઝિલહિજ્જહનો ચાંદ વાદળો હોવાની સૂરતમાં બે મરદ અથવા એક મરદ અને બે ઔરતોની ગવાહીથી સાબિત થાય છે.

ÜnÛÇö^e kf‰m ¡Ê Ù]ç• Ù¡ãÒ èr vö] pƒ Ù¡â p] †_Ëö^Ò ö³v³ • Ÿ] æ
DMUT Vp†n , Ûö^Â NRU)N VĐñ]†ö] †veE ànjñ†Ú] æ Øq... æ] àn×q†e Ÿ]

આને નજર સમક્ષ રાખી ૨૯ ઝિલકઅદહ ૧૪૦૬ના આકાશ વાદળોવાળું હોવાના કારણે ત્રણ મોઅતબર ગવાહોની કસમિયા ગવાહી પર ઝિલહિજ્જહના ચાંદનો ફેસ્લો કરવામાં આવ્યો હતો.

હવે ઝિલહિજ્જહના ૩૦ દિવસ પૂરા થવા છતાં મોહર્રમનો ચાંદ દેખાયો નહીં તો તેમાં બેચેની અને પરેશાનીનું કોઇ કારણ નથી. હદીસ શ.માં છે:

æ áæ†_Ëi Ýçm †_Ëö] æ áçÚç ' i Ýçm Ýç ' ö] Ù^Î # ofßö] á] ž†m†³â o³e] à³Â
Øâ] ˜ Ãe †ŠÊ æ àŠu gm†Æ &m , u] „â öŠnÂ çe] Ù^Î áçv–i Ýçm öv • Ÿ]
Ü¿Â æ èÂ^Û r ö] ÄÚ †_Ëö] æ Ýç ' ö]] „â oßÃÚ ^Ûþ] Ù^ÏÊ &³m , ³v³ö]] „³â Ü³×³Ã³ö]
DOMT V•¨]• çe] TT)M Vp„Ú†iE Œ^ßö]

અર્થાતઃ રોઝાનો દિવસ તેજ છે જેમાં તમો રોઝા રાખો, અને ઇદુલ ફિત્રનો તેજ દિવસ છે જેમાં તમો ઇદ મનાવો અને કુરબાનીની ઇદનો તેજ દિવસ છે જેમાં તમે કુરબાની કરો.

એટલે કે શરઇ સુબુત થઇ ગયા પછી ઇદ મનાયવી અને કુરબાની કિધી તો ઇદ અને કુરબાની સહીહ થઇ ગઇ. હવે શક અને વસવસામાં મુબ્તલા ન થવું જોઇએ. એટલા માટે કે અસલ મદાર શરઇ સુબૂત પર છે.

ફિકહી મસ્અલો પણ છે કે હાજિયોએ વુકૂફે અરફા કરી લિધું તે પછી અમુક લોકોએ ગવાહી આપી કે હાજિયોએ દસમી

ઝિલહિજ્જહના વુકૂફે અરફા કિધું છે (કિંવા ગવાહોએ ગવાહી આપી કે ઝિલકઅદહના ૨૯ દિવસ થયા હતા અને ૯મીના અરફાતમાં વુકૂફ કરવાનું હોય છે પણ લોકોએ ચાંદને ત્રીસો ગણી જે વુકૂફ કર્યુ હતું તે ગલત છે ચાંદ ૨૯મીનો થયો છે તેથી વુકૂફે અરફા લોકોનું ૧૦મીનું થઇ ગયું) તો આ ગવાહી કબૂલ કરવામાં આવશે નહીં. અને મુસલમાનોએ પોતાના ઇજતિહાદ અને આપસી મશવેરાથી જે વુકૂફે અરફા કિધું છે તે અલ્લાહના નઝદીક મોઅતબર છે. અને હજ સહીહ થઇ ગયું. નહી તો ગવાહી માની લેવામાં સખત તકલીફ અને હરજમાં મુબ્તલા થવું પડશે તેથી શરીઅતે તે ગવાહીનો એઅતેબાર કર્યો નથી.

æ Ýçm oÊ]çËÎæ]ƒ] èÊ†Â Øâ] !!!! t †u àÚ àm , ö] oÊ ÜÓn×Â äx³ö] Ø³Ã³q ^³Ú
Ì Îçö] k Îæ á] DNTO Vèm] , âE Üâæ^q] †ãßö] Ýçm]ç³Ë³Îæ Ü³äþ] Ýç³Î , ³ãŽm
èÊ†Â Ýçm äþ] pæ... æ •^ãjq] àÂ Œ^ßö] änÊ Ì Ïm p„ö] Ýçnö] äxö] , ³ß³Â èÊ†³Ã³e
äx—Ëe å^Ëþ , Îæ , m , Žö] t †vö] Ý^ö •^ãjqŸ] , Ãe ‡]ç r ö^e ÜÓ³v³m Ü³ö ç³x³Ê
DTR)O V†m , Ïö] xjÊE ànÛxŠÛö] àÂ oßÇö]

તેથી શરઇ સુબૂતથી ઉલમાએ હક્કાનિય્યિને ચાંદ સાબિત થયાનો ફેસ્લો કરવાના લિધે ઇદ અને કુરબાનિયો સહીહ થઇ ગઇ. હદીસ શ.માં છેઃ àŠu äxö] , ßÂ çãÊ ^fŠu áçÛxŠÛö] åæ... ^Ú અર્થાતઃ જે કામને નેક દીનદાર શરીઅતના પાબંદ મુસલમાનો સારૂ સમઝે તે અલ્લાહના નઝદીક પણ સારૂ છે. (બદાઇઅઃ ૬/૨૨૦)

યવમે આશુરા ૧૫/સપ્ટેમ્બર સોમવારના નક્કી કરવામાં આવ્યું છે. ફકત ૪/ મોહર્રમુલ હરામ ૧૪૦૭ હિ.

જવાબ સહીહ છે.

અબ્દુલ ગની કાવી કાનલ્લાહુ લહૂ

ખાદિમે ઇફતા અશરફિયા રાંદેર

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૨૩૮ લોકોમાં ઇખ્તેલાફ ન થાય તે કારણે ૧૦મીના બદલે ૧૧મીના ઇદ કરવું જાઇઝ છે?

સવાલ : ચાલુ વરસ ૧૪૧૪ હિ.ની ઇદુલ અઝહા શનીવાર તા. ૨૧/૫/૯૪ના રોજ મનાવવામાં આવી, પરંતુ ઘણા લોકોએ અજ્ઞાનતા અને જહાલતના કારણે ૨૯મી ઝિલકઅદહનો ચાંદ થયાનો ફેસ્લો ઠુકરાવી દિધો. અને ગુજરાતના મોટા શહેરોમાંજ નહી બલ્કે નાના નાના ગામડાઓમાં બલ્કે એક ઘરમાં બે બે ઇદો અલગ અલગ દિવસે (શની-રવી) થઇ.

અને જે લોકોએ ઇદની નમાઝ શનીવારે પઢી તેમાં મોટાભાગના લોકોએ બાદિલેનાખાસ્તા ઇદની નમાઝ પઢી અને કુર્બાની રવીવારે કરી હાલાંકે કુરબાની માટે અફઝલ દિવસ ઇદનો છે. અને ઉમ્મતમાં ઇદનો જે શોક હોય છે અને ખાસ કરી બકરીઇદના દિવસોમાં (અય્યામે તશરીક)માં લોકોને ઇબાદતનો શોક મસ્જિદથી લગાવ જે દર વરસે રહે છે તે ઇખ્તેલાફના કારણે ન રહ્યો. અને ઉમ્મતના નાસમઝ અને જાહિલ લોકોએ ચાંદનો ફેંસ્લો કરનાર નેજ નહીં પરંતુ પૂરી દઅવતની મેહનત કરનાર અને અકાઇદે દેવબંદવાળાને અપશબ્દોજ નહી પરંતુ જંગ અને જિદાલની નોબત સુધી પહોંચ્યા.

કેટલાક ઉમ્મતના લોકોએ મસ્જિદો પણ છોડી દિધી. તો શું શરીઅત આ વાતની ઇજાઝત આપે છે કે? હવે પછી ગમે ત્યારે આવો પ્રશ્ન ઉપસ્થીત થાય અને મસ્લીહતન ૧૦મીના બદલે ૧૧મીની ઇદની નમાઝ પઢવામાં આવે? શું આ શરઇ રૂએ સહીહ છે? જેથી ઉમ્મતમાં ઇત્તેહાદ અને ઇત્તેફાક એકતા અને સંપ બાકી રહે. જેની તાલીમ ખાસ ઇસ્લામ આપે છે.

આવા ઇખ્તેલાફના મોકા પર ઇસ્લામ દુશ્મન લોકો હંસતા

હોય અને દિલથી આવા કુસંપને પસંદ કરતા હોય તો શું દુશ્મનને આ રીતે ઇખ્તેલાફ કરી રાજી અને ખુશ કરતા રહીશું? અને નાસમઝ અને બદ્દીનો સાથે દીનદાર પણ કંઇ ન સમઝે?

અને ખાસ કરી અમારા દાહોદ શહેરમાં જેમાં આઠેવ કોમ ઘાંચી, પઠાણ, સૈયદ, કુંજડા, મલેક, કસાઇ વિગેરે રહે છે જયારે એકજ દિવસે ઇદની નમાઝ પઢવામાં આવે ત્યારે ગલતફહમીવાળા (એહલે બિદઅત)ના મોટા મોટા ચોધરી જેવા લોકો અમારી સાથે જુમ્આ મસ્જિદના અંદર ઇદની નમાઝ પઢે છે અને દીનની વાતો સાંભળે છે જેથી તેઓ હવે અહલે અકાઇદે દેવબંદથી માનૂસ થઇ કરીબ આવી રહ્યા છે અને દાવતના કામ કરવાવાળાથી નફરત દુશ્મની વિગેરે દૂર થઇ રહી છે. ત્યારે આવો ઇખ્તેલાફ થવાથી બંન્ને કોમો (અહલે દેવબંદ, અને એહલે બિદઅત) વચ્ચેનું અંતર વધી રહ્યું છે.

તો અમુક સમઝદાર લોકોનું કહેવું છે કે આવો અવસર આવે અને ઇખ્તેલાફ ઉભો થાય ત્યારે ગુજરાતના લોકો ગમે ત્યારે ઇદ કરે પણ આપણા કસ્બા સીટીના લોકો ભેગા મળી આપસમાં સમજૂતી કરી એકજ ઇદ મનાવવા પર ભાર મુકે. અગર જો નાસમઝ અને દાવતથી ગલતફહમીવાળા લોકો ચાહે તેમની અકસરિયત (બહુમતી) હોય કે અકલિય્યત (લઘુમતી)માં હોય ન માને તો ૧૦મીના બદલે ૧૧મીના ઇદ કરવામાં આવે તો શું આમ કહેવું અમુક લોકોનું સહીહ અને ખરૂં છે? જેમાં ઇત્તેફાક ઇત્તેહાદ અને એકતા જળવાઇ રહે. વિગતે જવાબ આપશો.

જવાબ : ચાલુ વરસ ૧૪૧૪ હિ. ૧૯૯૪ ઇ.ના વરસમાં ઇદે અઝહાના મોકા પર ચાંદ અંગે જે મતભેદ થયા બે દિવસ ઇદની નમાઝ અદા કરવામાં આવી એ ઘણાંજ દુ:ખની વાત છે. અલ્હમ્દુલિલ્લાહ

ઉલમાએ હક્કાનિયિન હંમેશા ઇત્તેફાક, ઇત્તેહાદ માટે કોશિશ કરતા રહે છે. પરંતુ અલ્લાહ અને રસૂલ સલ.નો ફેસ્લો હોય ત્યાં તેનું વિરૂધ્ધ કરવું અને કોઇની વાત માનવી જાઇઝ નથી. કુર્આને પાકમાં છે:

ét n í ö] Üãö áçÓ m á]]†Ú] äöç‰… æ ä×ö] o–Î]ƒ] èßÚ©Ú Ÿ æ àÚ©Ûö á^³Ò ^³Ú

Dh]^uŸ] é…ç‰E

તર્જુમો: જયારે અલ્લાહ અને તેના રસૂલ સલ. કોઇ વાતનો ફેસ્લો કરી આપે તો મોઅમિન મર્દ અને ઔરત માટે તેમાં કોઇ ઇખ્તિયાર રહેતો નથી. રોઝા, અને ઇદ, બકરીઇદ માટે આસમાનમાં વાદળા હોય તો બે શરીઅતના પાબંદ દીનદાર મર્દ અથવા એક મર્દ અને બે ઔરતો પોતાના ચાંદ જોવાની ગવાહી આપે તો તેમની ગવાહી માન્ય રહેશે. æ] àn×q… é•^ã• Ÿ] †_Ëö] Ù ¡ â oÊ ØfÎi Üö è×Â ð^ÛŠö^e á^Ò]ƒ] æ àm , nã•]æ , ãŽj‰] æ DMUR Vèm] , âE †_Ëö^Ò ȯv • Ÿ] æ àni†Ú] æ Ø³q… ð] , ãŽö] àÚ áç • †i àÛÚ àni]†Ú] æ Øq†Ê àn×q… ^Þ çÓm Üö á^Ê ÜÓö^q… àÚ

DNTN Vå†ÏeE

બકરીઇદના મોકા પર વાદળા હોવાને લઇ આમ રૂઅયત થઇ ન શકી. અને એક દારૂલ ઉલૂમના ઉસ્તાદ અને દીની તાલિબે ઇલ્મોએ પોતાના ચાંદ જોવાની ગવાહી આપી, (બે ગવાહો કાફી હોવા છતાં ૬ મોઅતબર ગવાહોએ શહાદત આપી) તો અલ્લાહના ફરમાન અને ફુકહાના મત અનુસાર એમની ગવાહી ન માનવાનું કોઇ કારણ? જેમના સામે ગવાહી આવી ગઇ અને શરીઅત મુજબના ગવાહોને લઇ ગવાહી માન્ય રાખી ચાંદ હોવાનો ફેંસ્લો કરવો જરૂરી થઇ ગયો અને ઇદની નમાઝ અદા કરવી પણ વાજિબ થઇ ગઇ. શરઇ કારણ વગર બીજા દિવસે ઇદની નમાઝ અદા કરવાથી ઇદની નમાઝ મકરૂહ થશે.

oÞ^‰ö] Ýçnö] oö] †n ì ^jö^e •…æ , Î æ èÃÛ r ö^Ò o³–Ï³i Ÿ á] ^³ãnÊ Ø³ ' Ÿ] á]

DMQP Vèm] , âE Œ^nÏö] o×Â † ' jÏm äÚ , Â , ßÂ æ …„Ãö] , ßÂ

શામી જે ફિકહે હનફીની મશહૂર કિતાબ છે તેમાં લખ્યું છે કે ‘ઇદની નમાઝ વગર ઉઝરે મુઅખ્ખર કરવામાં આવશે નહી’ †ì©i æ

DSTO)M V…^jvÛö] •…E …„Â †nÆ àÚ †ì©i ¡ Ê †_ÛÒ …„Ãe

બહરૂર્રાઇકમાં છે: બકરીઇદની નમાઝ ઉઝર વગર પહેલા દિવસથી મુઅખ્ખર કરવી મકરૂહે તહરીમી છે. àÂ …„Â †nÇö ^â†n ì ^i á]

DMRO)N V†v‹E åæ†ÓÚ ÙæŸ] Ýçnö]

જામિઉર્રુમૂઝમાં છે: ઇદે અઝહાની નમાઝ વગર ઉઝરે પહેલા દિવસથી મુઅખ્ખર કરવું બુરૂં છે. અને જે લોકો બિજા દિવસે પઢવા માટે કહે છે એ વાત સહીહ નથી. †nÇe ÙæŸ] Ýçnö] àÂ †n ì ^jö] oÊ ð^‰]

&ö^‰ö] Ÿ oÞ^‰ö] Ýçnö] oÊ o× ' m äÞ] ÜãßÂ æ pæ^v_ö] | † • o³Ê ^³Û³Ò …„ ³Â

DMRU V‡çÚ†ö] ÄÚ^qE èvnv ‘ †nÆ èm]æ†ö] å„â æ †_Ëö^Ò

તો શરઇ શહાદત અને ગવાહી આવવા પછી અગર કોઇ પણ વરસાદ વિગેરેના ઉઝર વગર ઇદની નમાઝ બીજા દિવસે અદા કરવામાં આવતે તો શરીઅત વિરૂધ્ધ થાતે. આપ સલ.નું ફરમાન અને શરીઅતનો હુકમ એ છે કે દીનદાર, મોઅતબર અને દીનના વિખ્યાત અનુભવી લોકોની જમાઅત પૂરી તહકીક કરી ચાંદ હોવાની ખાતરી થવા પછી કુરબાની કરશે તો તેમની કુરબાની કબૂલ ગણાશે. ભલે એવા લોકો ગણત્રીમાં ઓછા હોય. æ #' ofßö] Ù^Î é†m†â oe] àÂ

p] Œ^ßö] Ün¿Â æ èÂ^Û r ö] ÄÚ p] D&³m , ³v³ö]E áç³v³–³i Ýç³m ȯ³v³ • Ÿ]

o×Â ȯv • Ÿ] á] DTT Vp„Ú†iE • , Ãe è×n×Î k Þ^Ò ç³ö æ Ü³¿³ÂŸ] •]ç³Šö]

…^f ì ^e p] Ù ¡ ãö] èmæ†e á^Ò ð]ç‰ àn Ïm o×Â äßÚ Üi† ' æ ÜjÏÏvi ^Ú g Šu

p… , ö] g ÒçÓö]E àÏnj‰]]ƒ] é„ ì]çÚ ä×ö] , ßÂ ÜÓö < nö æ …^n ì Ÿ] Ùæ , Ã³ö]

Dp„Ú†i | †•

મોલાના વસિયુલ્લાહ રહ. ફરમાવે છે: કષરતે રાય કો બાઝ

સિવાદે અઅઝમ બળી જમાઅત સે તઅબીર કરતે હેં ઔર ઉસી માઅના કો બિનાએ જમહુરિયત કરાર દેતે હેં હાલાંકે સિવાદે અઅઝમ સે મુરાદ બિયાઝે અઅઝમ હે યઅની નૂરે શરીઅત જિસ જમાઅત મેં હો. (વસિય્યતુલ ઇરફાનઃ ૪૧ એપ્રીલ:૯૨ઇ.)

આપ સલ.એ પોતાની જાત માટે કોઇથી બદલો લિધો નથી. પરંતુ જયાં દીની કામમાં નુકસાન થતું હોય દીનના હુકમો તુટતા હોય તો તેના માટે સઝા આપતા હતા બલ્કે આપ સલ.એ એવા મોકા પર બદદુઆ પણ ફરમાવી છે.

એક વખતે આપ સલ. કઅબા પાસે નમાઝ પઢતા હતા. અને કાફિરોએ આપના ખભા ઉપર હોજરી મુકી દીધી, હઝરત ફાતિમા રદિ. એ હટાવી આપ સલ.એ નમાઝ પછી કાફિરો માટે બદદુઆ ફરમાવી.

ÜÏj ßnÊ äx0] èÚ†u Ô ãj ßm á] Ÿ] äŠË ß0 # äx0] Ùç‰... ÜÏjÞ] ^Ú ěŽñ^Â à³Â # äx0] Ùç‰... ^ÛßnÊ Ù^Î ž•çÃŠÚ àe äx0] ,fÂ àÂ D Ô 0^Ú ^>©ÚE ^ãe ä³x³0 ÜÓm] ÜãßÚ Øñ^Î Ù^Î ƒ] ÜãŠ0^ r Ú oÊ •m†Î ÄÛq æ èfÃÓ0] ,ßÂ ox ' m Ü³ñ^³Î ^ÛxÊ !!!äe ® r nÊ ^â ¡ ‰ æ ^ãÚ• æ ^ã$çÊ o0] ,ÛÃnÊ á ¡ Ê Ù]‡æ^ q o³0] Ýç³Ï³m ^ÛxÊ];q^‰ # of ß0] k f$ æ änËjÒ àne äÃ • æ # ä³x³0] Ùç³‰... ,³ r ³‰ Ô n×Â Üãx0] •m†Ïe Ô n×Â Üãx0] Ù^Î éçx ' ³0] # ä³x³0] Ùç³‰... ó³—³Î àe èfÏÂ æ Ì x Ì àe ènÚ] æ èfjÂ àe ,nÛç0] æ èÃne... àe èfjÂæ Ý^Žâ àe æ†ÛÃe

DSP)M (OS)M V Ì m† • p...^ í eE ,nÛç0] àe é...^ÛÂ æ ¼nÃÚ oe]

અહિંયા પણ નમાઝ અને કુરબાનિયોનો મામલો હતો શરઇ કારણ વગર બીજે દિવસે નમાઝ અદા કરવામાં શું અદા થાતે? અમુક લોકો શરીઅતની વાત ન માને તો શું શરીઅતને તેમના તાબે કરી દઇ શરીઅતનો હુકમ ઠુકરાવી તેમની વાત માની લેવી? જયારે કે આપ સલ.નું ફરમાન છેઃ ચાંદ જોઇ અથવા આદિલ નેક માણસોની

ગવાહીથી ચાંદ થવાનો યકીન પૂરી ખાતરી હોય અને નેક દીનદાર લોકો ભલે તેમની સંખ્યા ઓછી હોય જે દિવસે રોઝો રાખશે ઇદ કરશે કુરબાની કરશે તો તે મકબૂલ ગણાશે. # of ß0] àÂ ž†m†â oe] gÂ

DTT V Ì m† • p„Ú†i OMT V•¨]•çe]E áçv—i Ýçm ÜÒ^v •] æ áæ†_Ëi Ýçm ÜÒ†_Ê

મસ્જિદ સાથે લગાવ માત્ર ઇદના દિવસોમાંજ નહીં બલ્કે ઇમાનદારની શાન તો એ છે કે હંમેશા ઇબાદત કરતો રહે. અલ્લાહપાકે હંમેશા નમાઝથી મસ્જિદને આબાદ રાખનાર માટે ફરમાવ્યું છેઃ Ý^Î] æ † Ì Ÿ] Ýçn0] æ äx0^e àÚ! àÚ äx0] ,q^ŠÚ †ÛÃm ^Ûþ]

DMT Väeçi å...ç‰E éçx ' 0]

તર્જુમોઃ અલ્લાહની મસ્જિદોને આબાદ કરવું તે લોકોનુંજ કામ છે જેઓ અલ્લાહ પર ઇમાન રાખે છે અને આખિરત પર ઇમાન લાવ્યા અને નમાઝ કાયમ રાખતા હોય.

અલ્લાહપાકે ચાંદનો મામલો કોઇને સોંપ્યો નથી. ૨૯ અને ૩૦ પણ થઇ શકે છે. અને થાય છે. તો આગળ પાછળ ઇદો થવી સંભવીક છે. ઇદ તહેવાર નથી બીજી કોમના જેમ કે એકજ દિવસમાં ઉજવવામાં આવે બલ્કે અલ્લાહપાકની ઇબાદત છે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

રોઝાને ફાસિદ કરનાર અને ન કરનાર કામોનું બયાન

૧૨૩૯ જે કામોથી રોઝો તુટી જઇ કઝા લાગુ પડે છે

સવાલ : કયા કારણો સર રોઝો તુટી જાય છે?

જવાબ : જે કામોથી રોઝો તુટી જઇ કઝા લાગુ પડે છેઃ

(૧) જાણી જોઇ ઉલ્ટી કરવી પછી તે થોડી હોય કે વધારે.

(૨) વુઝૂમાં કુલ્લી કરતી વખતે ઇરાદા વગર ગળાથી નીચે પાણી ચાલ્યુ જવું.

(૩) બીડી-સિગારેટ પીવી તેમજ અગરબત્તી કે ગુલાબનો ધુમાડો સુંઘવો.

(૪) દાંતમાં રહેલી કોઇ પણ ચીજ ચણા જેટલી કે એથી વધુ હોય તે ખાઇ જવું.

(૫) નાક-કાનમાં તેલ કે દવા નાંખવી.

(૬) રાત સમજીને સુબ્હે સાદિક પછી સેહરી કરવી.

(૭) સૂરજ ડુબી ગયો છે એમ સમજી રોઝો ઇફતાર કરી નાંખ્યો અને હજુ સુરજ આથમ્યો ન હોય.

(૮) અગર ઔરતને રોઝાની હાલતમાં હૈઝ આવે તો રોઝો તોડી પાછળથી તેની કઝા કરી લે.

નોટઃ સુબ્હે સાદિક પછી ઔરત હેઝથી પાક થાય તો બાકી દવસમાં રોઝાદારો જેમ રહેવું જોઇએ અને પાછળથી એ દિવસના રોઝાની કઝા કરી લેવી જોઇએ. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૨૪૦﴿ રોઝાની હાલતમાં કાન, આંખમાં પાણી ચાલ્યુ જવું

સવાલ : રોઝાની હાલતમાં કાન અથવા આંખમાં પાણી કે દવા નાંખવાથી શું રોઝો તુટી જાય છે?

જવાબ : રોઝાની હાલતમાં કાનમાં પાણી આપ મેળે ચાલ્યુ જાય અથવા ઇરાદા પુર્વક નાંખવામાં આવે તેનાથી રોઝો તુટતો નથી. અલબત્ત કાનમાં તેલ નાંખવાથી અગર પેટમાં ચાલ્યુ જાય તો રોઝો તુટી જાય છે.

આંખમાં દવા નાંખવાથી રોઝો તુટતો નથી. તેમજ સુરમો નાંખવાથી રોઝો તુટતો નથી. ભલે દવા તથા સુરમાનો અસર (મઝહ) ગળામાં માલમ પડે. કારણકે આંખ વડે પેટમાં કોઇ ચીઝ જવા માટે

રસ્તો નથી. અને રોઝાની હાલતમાં પેટમાં જવાથી રોઝો તુટી જાય છે. અને આંખમાં દવા કે સુરમો નાંખવાથી છિંદ્ર વડે ગળામાં અસર માલમ પડે છે. (હિદાયહ) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૨૪૧﴿ આંખ કે કાનમાં દવા નાખવાથી રોઝો તુટી જશે?

સવાલ : રોઝામાં આંખ કે કાનમાં દવા નાંખવી જાઇઝ છે કે નહી?

જવાબ : રોઝાની હાલતમાં આંખમાં દવા નાખવાથી રોઝો તુટતો નથી. DMUL)M Vp†n, Û0^ÂE äÚç ‘ †_Ëm Ÿ äßnÂ oÊ ð]æ, 0] àÚ ^ön• †_Î] ç0

અલબત્ત કાનમાં દવા નાખવાથી રોઝો તુટી જશે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૨૪૨﴿ રોઝાની હાલતમાં નાકમાં દવા અથવા પાણીના ટીપા નાખવા

સવાલ : રોઝાની હાલતમાં નાકમાં દવા અથવા પાણીના ટીપા નાખવાથી રોઝો તુટી જશે?

જવાબ : રોઝાની હાલતમાં નાકમાં દવા અથવા પાણીના ટીપા નાંખવા ન જોઇએ. અગર દવા અથવા પાણીના ટીપાં નાકમાં નાખવાથી એ ટીપા દિમાગ સુધી પહોંચી જશે તો રોઝો તુટી જશે.

g ‘ “ ím Ÿ ÜÓv0] æ Ì þŸ] oÊ ð]æ, 0] g ‘ ½çÃ0] æ ¼Ãj‰] æ] à³Ï³ju]
oÎ]†Ú o×Â pæ^_v›E å†_Ê] äÆ^Ú• o0] Ø ‘ çÊ ð^Û0] ĐŽßj‰] ç0 Øe ð]æ, 0]
DORS V | ¡ Ë0]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૨૪૩﴿ રોઝાની હાલતમાં આંખમાં દવાના ટીપા નાંખવા / સુરમો લગાવવો

સવાલ : રોઝાની હાલતમાં આંખમાં દવાના ટીપા નાંખી શકાય? તેમજ સુરમો લગાવી શકાય

જવાબ : આંખમાં દવા કે સુરમો નાંખવાથી રોઝો તુટતો નથી ભલે તેની અસર ગળામાં માલમ પડે એજ પ્રમાણે માથામાં તેલ નાંખવાથી

રોઝામાં કંઇ ખરાબી કે કરાહત આવતી નથી. (હિદાયહ, જવાહિરૂલ ફિકહ: ૧/૩૭૯) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૨૪૪ રોઝાની હાલતમાં આંખમાં દવા નાંખવી અને ઇન્જેકશન લેવું

સવાલ : રોઝાની હાલતમાં આંખમાં દવા ટપકાવી શકાય છે? અને ડોકટર કહે તો ઇન્જેકશ લઇ શકાય છે?

જવાબ : રોઝાની હાલતમાં આંખમાં દવા ટપકાવવાથી રોઝો તુટતો નથી અને રોઝામાં કોઇ જાતનું નુકસાન આવતુ નથી એજ પ્રમાણે રોઝાની હાલતમાં ઇન્જેકશન પણ લઇ શકાય છે. àÚ ^òn• †_Î] çÖ
ä³Ï×u oÊ ä³ÛÃ› , qæ á] æ ^³þ , ³ß³Â ä³³Úç³ ' †³_³Ë³m Ÿ ä³³nß³nÂ o³Ê ð]æ , ³Ö]
DNLO)M Vp†n , ÛÖ^ÂE

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૨૪૫ રોઝાની હાલતમાં મિસ્વાક કે મંજન વાપરવું

સવાલ : રોઝાની હાલતમાં મિસ્વાક કે મંજન વાપરી શકાય?

જવાબ : રોઝહમાં મિસ્વાક કરવું દુરૂસ્ત છે. ભલે મિસ્વાક તાજું હોય કે સુકું હોય દિવસમાં ગમે તે સમયે મિસ્વાક કરવામાં આવે તો દુરૂસ્ત છે. અલબત્ત મંજન કરવાથી રોઝો મકરૂહ થાય છે. (હિદાયહ: ૨૦૧, મરાકિલ ફલાહ: ૨૧૦)

રોઝહમાં સખત જરૂરત વગર ટુથ પાવડર, ટુથપેસ્ટ વાપરવું મકરૂહ છે. (જવાહિરૂલ ફિકહ: ૧/૩૭૯) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૨૪૬ રોઝામાં મંજન કે કોલગેટ કરવું

સવાલ : રોઝાની હાલતમાં મંજન અથવા કોલગેટ કરવું જાઇઝ છે કે કેમ?

જવાબ : રોઝાની હાલતમાં મંજન દાંતમાં કરવું મકરૂહ છે. અગર મંજન કરવાથી એમાંથી કંઇ ગળામાં ઉતરી જશે તો રોઝો તુટી જશે. અને એક રોઝાની કઝા લાઝિમ થશે. અલબત્ત મિસવાક (દાતણ)

કરવું દુરૂસ્ત છે. પછી તે લીલી હોય કે સુકી. અગર લિમડાનું દાંતણ હોય અને તેની કડવાસ મોમાં માલમ પડે તો પણ કરાહત આવશે નહી. (હિદાયહ)

કોલગેટ કરવામાં ગળામાં એનો મઝા માલમ પડે છે. માટે સખત જરૂરત વગર કોલગેટ કરવું મકરૂહ ગણાશે. (જવાહિરૂલ ફિકહ: ૧/૩૭૯)ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૨૪૭ રોઝાની હાલતમાં ઇન્જેકશન લેવું

સવાલ : રોઝાની હાલતમાં ઇન્જેકશન લઇ શકાય?

જવાબ : ઇન્જેકશન લેવાથી રોઝો તુટતો નથી. કારણ કે રોઝો તુટવા માટે જરૂરી છે કે કોઇ પણ ચીઝ પેટ સુધી તેના અસલ રસ્તેથી પહોંચાડવામાં આવે અને ઇન્જેકશનથી દવા બદનના દરેક ભાગમાં પહોંચે છે. માટે દવા અથવા ગ્લુકોઝના ઇન્જેકશન રોઝહની હાલતમાં લેવાથી રોઝો તુટશે નહી. (આલાતે જદીદહ)

અલબત્ત ગ્લુકોઝ અથવા તાકતના ઇન્જેકશન લેવાથી રોઝાનો મકસદ ખત્મ થઇ જાય છે માટે એવા ઇન્જેકશન લેવા મકરૂહ છે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૨૪૮ નસમાં ઇંજેકશન લેવું

સવાલ : નસમાં ઇંજેકશન લેવાથી રોઝો તુટી જાય છે કે નહી?

જવાબ : નસમાં ઇંજેકશન લેવાથી રોઝો તુટતો નથી ઇંજેકશન દ્વારા પેટમાં દવા પહોંચાડવામાં આવે તો રોઝો તુટી જાય છે. (કિફાયતુલ મુફતી) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૪/૮/૭૮ ઇ.

૨૮/શઅબાન ૧૪૯૮ હિ.

૧૨૪૯ રોઝામાં ધુમાડો સુંઘવો, એટલોસ દવા સુંઘવી

સવાલ : રોઝહની હાલતમાં અગરબત્તી, લોબાન, બીડીનો ધુમાંડો સુંઘવો જાઇઝ છે? અને ફુલ મોગરો કે ગુલાબ હોય તો તેને સુંઘી

શકાય? એટલોસ નામની દવા રોઝાની હાલતમાં સુંઘી શકાય?

જવાબ : રોઝહની હાલતમાં અગરબત્તી, લોબાન, બીડીનો ધુમાંડો જાણી જોઇને સુંઘવાથી રોઝો તુટી જશે અને કઝા કરવી જરૂરી થશે. અગર ઇરાદા વગર ધુમાડો ચાલ્યો જાય તો રોઝો તુટશે નહીં. અલબત્ત અત્તર, ફૂલ, જેમાં ધુમાડો હોતો નથી સુંઘવું દુરૂસ્ત છે. (શામીઃ ૨/૧૩૪ તહતાવી અલા મરાકીઃ ૩૬૧)

એટલોસ નામની દવા જે શીશીમાં ભરી સુંઘવામાં આવે છે અને તેની તેઝી દિમાગ સુધી પહોંચે છે એ દવા સુંઘવાથી રોઝો તુટી જશે અને કઝા જરૂરી થશે. (ફતાવા દારૂલ ઉલૂમઃ ૬/૪૧૮) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

(૧૨૫૦) રોઝાની હાલતમાં દમનો મરીઝ પમ્પ વાપરી શકે?

સવાલ : રોઝાની હાલતમાં દમનો મરીઝ પમ્પ ઇસ્તેઅમાલ કરી શકે છે?

જવાબ : રોઝાની હાલતમાં ખોરાક, દવા અથવા કોઇ ચીઝ રોઝાદારના અસલી રસ્તાથી જઠરમાં દાખલ થાય તો રોઝો તુટી જાય છે. પમ્પના ઝરિયે મોંના રસ્તાથી દવા ફેફડાઓમાં દાખલ થાય છે. માટે રોઝાની હાલતમાં પમ્પ ઇસ્તેઅમાલ કરવાથી રોઝો તુટી જશે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

(૧૨૫૧) રોઝામાં અત્તર કે ફૂલ સુંઘવું, ધુંવાડો લેવો

સવાલ : રોઝામાં અત્તર કે ફુલ સુંઘી શકાય? અને લોબાન કે ખુશ્બૂ કે અન્ય કોઇ ધુંવાડો રોઝામાં લેવો જાઇઝ છે કે કેમ?

જવાબ : રોઝાની હાલતમાં અત્તર લગાડવું, ફુલ સુંઘવું જાઇઝ છે. એનાથી રોઝો તુટતો નથી. પરંતુ ખુશબૂની કોઇ ચીઝ સળગાવી તેનો ધુવાડો લેવામાં આવે અથવા સુંઘવામાં આવે તો રોઝો તુટી જશે. અલબત્ત અગર રોઝાદારના ગળામાં પોતાના ઇરાદા અને ઇખ્તિયાર

વગર ધુમાડો ચાલ્યો જાય તો એનાથી રોઝો તુટતો નથી. મોલાના થાનવી રહ.એ લખ્યું છે લોબાન સળગાવવું અને પાસે મુકી સુંઘતો રહ્યો તો રોઝો તુટી જશે. અને કઝા વાજિબ થશે. અલબત્ત અત્તર કેવડો ગુલાબનું ફુલ વિગેરે એવી ખુશબુ સુંઘવામાં આવે જેમાં ધુવાડો ન હોય તો તે દુરૂસ્ત છે. (બહિશ્તી ઝેવરઃ ૩) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

(૧૨૫૨) રોઝામાં ઉલટી થાય તો રોઝો તુટી જશે?

સવાલ : રોઝામાં ઉલટી થાય તો રોઝો તુટી જશે?

જવાબ : આપ મેળે ઉલ્ટી થઇ ગઇ એનાથી રોઝો તુટતો નથી પછી તે થોડી હોય અથવા મોં ભરીને થઇ હોય.

અગર જાણી જોઇને ઉલ્ટી કરવામાં આવે તો રોઝો તુટી જશે, મોં ભરીને હોય કે ન હોય, જાણી જોઇને ઉલ્ટી કરવામાં આવે તો પણ ઇમામ મોહંમદ રહ.ના નઝદીક રોઝો તુટી જાય છે. અને ફતવો એજ કોલ પર છે. આપ સલ.નું ફરમાન છેઃ ~ Ïn×Ê ð^Ïj‰] á]

કઝા લાઝિમ થશે કફ્ફારો નહી. (હિદાયહઃ ૧૯૮)

અગર જાણી જોઇને ઉલટી કરવામાં આવે તો આપ સલ.એ રોઝાની કઝા કરવા માટે ફરમાવ્યું. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

(૧૨૫૩) રોઝાની હાલતમાં જાણી જોઇને ઉલટી કરે તો રોઝો તુટી જશે.

સવાલ : મોહતરમુલ મકામ, વાજિબુલ એહતેરામ હઝરત મુફતી સાહબ દામત બરકાતુહુમ, વ મદ્દત ફુયૂઝુહૂમ

બાદ સલામ મસનૂન! સુરતથી નિકળતો પેપર ઉમ્મીદ વાંચ્યું જનાબવાલાના ફતાવાઓ પઢયા, એક ફતવામાં કદાચ પ્રેસની કે નકલ કરનારની ભૂલ થઇ હોય એમ લાગે છે, ઉમ્મીદ છે કે સહીહ રેહનુમાઇ ફરમાવશો.

ઉમ્મીદમાં એક સવાલ ''જાણી જોઇને ઉલટી કરવાથી રોઝો તુટે છે કે નહી''ના જવાબમાં આપે લખ્યું છે જવાબઃ અગર જાણી જોઇને ઉલટી કરવામાં આવે તો રોઝો તુટી જશે મોં ભરી ને હોય કે ન હોય જાણી જોઇને ઉલટી કરવામાં આવે તો પણ ઇમામ મુહંમદ રહ.ના નઝદીક રોઝો તુટી જાય છે. અને ફતવો એજ કોલ પર છે.

હાલાંકે બહિશ્તી ઝેવર ત્રીજો ભાગ મસ્અલા નં.૧૫ પર લખ્યું છે કે અગર અપને ઇખ્તિયાર સે કે કી ઔર ભર મુંહ હો તો રોઝહ ટુટ જાતા હે અગર ઉસસે થોડી હો તો ખુદ કરને સે ભી નહી ગયા. ફતાવા અશરફિયહમાં ફત્હુલ કદીરના હવાલાથી રોઝો ન ટુટવા વિશે લખવામાં આવ્યું છે. (પેજઃ૨૦૧) તેથી અગર મારી ભૂલ થતી હોય તો ઇસ્લાહ ફરમાવશો. અને ખરી રેહનુમાઇથી નવાઝશો.

જવાબ : આપને જાણી જોઇને ઉલટી કરવાના મસ્અલામાં ઇશ્કાલ પૈદા થયો પરંતુ પુરી તવજ્જુહથી મસ્અલો લખ્યો છે. હકીકતમાં જાણી જોઇને ઉલટી કરવાની સુરતમાં જયારે કે મોઢું ભરી ને ન હોય રોઝાના ટુટવા ન ટુટવા વિશે સહાબએ કિરામનો પણ ઇખ્તિલાફ હતો

પરંતુ સાહિબે હિદાયા, અયનુલ હિદાયા અને સાહિબે બઝલુલ મજહૂદનો રૂજહાન અગર જાણી જોઇને ઉલટી કરવામાં આવે તો અગરચે મોઢું ભરી ને ન હોય રોઝાના ટુટી જવા વિશે છે. નીચે લખેલ ઇબારતને જુઓ. änxÂ g r æ äfxÇ Üö æ äq]† ì] , ÛÃi àÚ Ýç ' Ø_f æ æ oÃÊ^Žö] æ ÜÎ...] àe , ‡ æ †ÛÂ àe] æ øxÂ],,â o³ö] g³âƒ , ³Î æ ð^³—³ï³ö]

DOQS)O V•çãr Ûö] Ù,,eE ènËßvö] kö^Î Ô ö],,Ò

હદીસ શ.માં છે કે તે માણસ પર રોઝાની કઝા કરવી જરૂરી છે જેણે જાણી જોઇને ઉલટી કરી તો આમાં મોઢું ભરીને હોય કે ન હોય બંન્નેવ દાખલ છે. અને ફતહુલ કદીર વિગેરેમાં લખ્યું છે કે આ ઝાહિરૂરરિવાયત છે. (અયનુલ હિદાયાઃ ૧/૯૦૦)

અગર જાણી જોઇને ઉલટી કરી તો ઇમામ અબૂયુસુફ રહ. કહે છે કે આ સુરતમાં અગર ઉલટી વધારે હોય (મોઢું ભરીને હોય) તો રોઝો તુટી જશે. અને અગર થોડી હોય (મોઢું ભરીને ન હોય) તો રોઝો તુટશે નહી. અને જમહૂર, અને ઇમામ શાફઇ, રહ. ઇમામ માલિક રહ., ઇમામ અહમદ રહ. અને ઇમામ મોહંમદ રહ.ના નઝદીક મુતલકન ઉલટી કરવા પર રોઝો તુટી જાય છે. તે મોઢું ભરીને હોય કે ન હોય. હનફિયહમાં ફતવો ઇમામ મુહંમદ રહ.ના કોલ પર છે. (મઆરિફે મદનિયહઃ ૧૦/૩૨) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૬/રમઝાન ૧૪૧૬ હિ.

﴾૧૨૫૪﴿ <u>રોઝામાં દાંત કઢાવવાથી રોઝો તુટી જશે?</u>

સવાલ : રાઝાની હાલતમાં દાંત કઢાવ્યો તો શું રોઝો તુટી જશે?

જવાબ : રોઝામાં દાંત કઢાવ્યો તો અગર લોહી નિકળી પેટમાં ચાલ્યું જાય તો રોઝો તુટી જશે અને કઝા લાઝિમ થશે. કફફારો નહી આવશે. શામીમાં છેઃ æ á^—Ú... oÊ ä‰† • Ä×Î àÚ ÜÓu Ü×Ã],,â àÚ æ VoÚ^•E ð^—Ïö] änxÂ g r nÊ ^Ûñ^þ ç³ö æ ...^³ãß³ö] o³Ê ä³Êç³q o³ö] Ý , ³ö] Ø³ ì •

DOUR)N

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૨૫૫﴿ <u>રોઝામાં દાંત કે દાઢ કઢાવવું અને મોમાં દવા લગાવવી</u>

સવાલ : રોઝામાં દાંત કે દાઢ કઢાવવું અને મોમાં દવા લગાવવી જાઇઝ છે કે કેમ?

જવાબ : સખત જરૂરત હોય તો જાઇઝ છે, અને સખત જરૂરત ન હોય તો મકરૂહ થશે. દાંત કે દાઢ કાઢવામાં અને દવા લગાડવામાં લોહી અથવા દવા પેટમાં ચાલી જશે અને તેનો મઝહ ગળામાં માલમ પડે તો રોઝો તુટી જશે. અને કઝા કરવી જરૂરી થશે. (શામીઃ ૨/૪૨૬)

હદીસ શ. માં છે કે આપ સલ.એ બે માણસોને જોયા કે એક બીજાના બદનમાંથી લોહી કાઢી રહ્યો હતો એ જોઇ આપે ફરમાવ્યું XÝçrvÛ³ö]æÜ³q^³³v³ö] †³_³Ê]Z એનો એક મતલબ એ બયાન કરવામાં આવ્યો છે કે રોઝો તુટી જવાનો ભય છે. (અબૂ દાવૂદઃ ૩૨૨) ફક્ત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૨૫૬ રોઝામાં ઠંડક માટે ભીગેલું કપડું માથા પર મુકવું

સવાલ : રોઝામાં ઠંડક માટે ભીગેલુ કપડું માથા પર મુકવું દુરૂસ્ત છે કે કેમ?

જવાબ : હદીસમાં છે એક સહાબી બયાન કરે છે કે મેં 'અર્જ' (મક્કા મદીનાની વચમાં એક જગ્યાનું નામ છે)નામી જગ્યામાં આપ સલ.ને જોયા કે આપ રોઝાની હાલતમાં ગરમીને લઇ માથા ઉપર પાણી નાંખતા હતા. (અબુદાવુદઃ ૩૨૨) એનાથી સાબિત થયું કે રોઝામાં ઠંડક માટે નહાવું માથા પર ઠંડુ પાણી નાંખવું અથવા ભીગેલું કપડું માથા ઉપર મુકવું દુરૂસ્ત છે. એનાથી રોઝો તુટતો નથી. સહી અને મુફતાબિહી કોલ એજ છે. (શામીઃ ૨) ફક્ત ખુદાપાક જાણનાર છે.

રોઝાની કઝા, કફ્ફારા અને ફિદયાનું બયાન

૧૨૫૭ બીમારી અથવા હૈઝને લઇ છુટેલા રોઝાની કઝા એકી સાથે કરવી જરૂરી છે?

સવાલ : બીમારી અથવા ઔરતને હૈઝને લઇ રમઝાનમાં રોઝા ન રાખી શકે તો છુટેલ રોઝાની એકી સાથે કઝા કરવી જરૂરી છે?

જવાબ : રમઝાનમાં છુટેલ ફર્ઝ રોઝા પોતાના ઝિમ્મેથી અદા થવા

માટે બને ત્યાં સુધી જલ્દીથી તેની કઝા કરી લેવી જોઇએ પોતાના ઝિમ્મે બાકી ન રહી જાય એનો ખ્યાલ રાખવો જરૂરી છે. માટે લગાતાર એકી સાથે રોઝા કઝા કરી લેવું બેહતર છે. જુદા-જુદા સમયે રોઝાની કઝા કરવામાં આવે તો પણ દુરૂસ્ત છે. ð^•á]á^—Ú… ð^—Î
DNLN Vèm], âE äÃe^i ð^•á]æ äÎ†Ê

એક ઔરતે હઝરત અબૂહુરૈરહ રદિ.થી રમઝાનના રોઝાની કઝા વિશે પુછયું તો હઝરત અબૂહુરૈરહ રદિ. એ જવાબ આપ્યો જે પ્રમાણે ચાહો કઝા કરી લો અલ્લાહપાક આસાની કરનાર છે. સખ્તી કરનાર નથી. (રસાઇલુલ અરકાનઃ ૨૧૯) ફક્ત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૨૫૮ રેડિયોની ખબર પર રોઝો રાખી લિધો પછીથી શરઇ ગવાહીથી ચાંદ સાબિત થઇ ગયો તો શું પહેલા રોઝાની કઝા કરવી પડશે?

સવાલ : અહી અતરાફમાં ચાંદ દેખાયો નથી, અને ગવાહી પણ આવી નથી, છતાં ઇમામ સાહબે પાકિસ્તાન, મુંબઇ, અમદાવાદ રેડિયોની ખબરને લઇ તરાવીહ અને રોઝા રાખવાનો હુકમ કરી આપ્યો. અમુક લોકોએ રોઝો રાખ્યો પરંતુ અમુક અહલે ઇલ્મે કહ્યું કે જયાં સુધી સુબુત ન થાય ત્યાં સુધી રોઝો રાખવો ન જોઇએ અગર શરઇ સુબૂત ચાંદનો થઇ જાય તો શું ઇમામ સાહબનાં કહેવાથી રોઝો રાખનારાઓએ કઝા કરવી પડશે?

જવાબ : ચાંદની સાબિતી માટે, તાર, ટેલિફોન, રેડિયોની ખબર શરીઅતમાં મોઅતબર ગણાતી નથી માટે તમારા ઇમામ સાહબે રેડિયોની ખબરના આધારે તરાવીહ અને રોઝા રાખવાનો હુકમ કર્યો એ શરીઅત વિરૂધ્ધ છે. પરંતુ પાછળથી શરઇ તૌર પર ચાંદ સાબિત થઇ ગયો હોય તો જે લોકોએ ઇમામ સાહબના કહેવાથી રોઝો રાખ્યો

છે તેમનો રમઝાનનો ફર્ઝ રોઝો અદા થઇ ગયો છે. કઝા કરવાની જરૂર નથી. રાંદેરમાં ગવાહોની ગવાહીના આધારે લગભગ રાત્રે એક વાગ્યે ચાંદ હોવાનું એઅલાન કરવામાં આવ્યું હતું. Ýç㎜ áçÚç ’ ㎜ Ÿ æ á^—Ú… Ýç ‘ pç㎜ p] ^â , u] åçqæ oÔæ èxòŠÛö] å„a æ ^Âç_i Ÿ] Ô Žö] DMUO Vè㎜] , âE î ö] ä㎜^ r ㎜ á^—Ú… àÚ Ýçnö] á] †ã¾ á] Ü$ åæ†ÓÚ çâæ ફક્ત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૫/ રમઝાન ૧૪૯૫ હિ. ૨૨/૯/૧૯૭૫ ઇ.

﴾૧૨૫૯﴿ ટેલીફોનની ખબર પર રોઝો રાખી તોડી દીધો તો એની કઝા અને કફફારો છે?

સવાલ : અહીંયા દાહોદમાં રાતના ૯:૦૦ વાગે ગોધરોથી મોઅતબર માણસોની શરઇ ગવાહી મુજબ ટેલિફોન વડે ચાંદ થયાની ખબર આવી જેનો એલાન જામેઅ મસ્જિદના લાઉડ સ્પીકર વડે કરવામાં આવ્યો. અને ૧૧:૦૦ વાગે તરાવીહ પઢવામાં આવી, અમુક લોકોએ ૧:૦૦ વાગે ચાંદ ન થયાનો એલાન કરાવ્યું રવીવારે લોકોએ રોઝો રાખી લિધો હતો પરંતુ પછી અમુક લોકોએ રોઝોએ તોડી નાંખ્યો અહીયા સુધી કે સાંજના ૪:૦૦ વાગે પણ અમુક લોકોએ રોઝો તોડી નાંખ્યો હવે જે લોકોએ તરાવીહ પઢી અને રોઝો રાખ્યો તેમનો રોઝો થયો કે નહી? અગર ૨૯મો ચાંદ હોય તો જે લોકોએ રોઝો તોડી નાખ્યો તેઓ કઝા કરશે કે નહી?

જવાબ : તમારે ત્યાં વાદળોના કારણે ૨૯મી શઅબાનનો ચાંદ દેખાયો નહી અલબત્ત ગોધરાથી ટેલીફોન વડે ખબર આવી અને જેમ કે સવાલમાં લખ્યું છે કે ટેલીફોનની ખબર પર ચાંદ થઇ ગયાનો એલાન કરવામાં આવ્યો તો ટેલીફોનની ખબર ચાંદ સાબિત થવા માટે શરઇ તૌર પર મોઅતબર નથી. અગર ટેલીફોનની ખબર પર કોઇને યકીન થઇ જાય તો તે પોતે તેના પર અમલ કરી શકે છે મગર બીજાને રોઝો રાખવા માટે કહી નથી શકતા કે તમે રોઝો રાખો. અને

ન તો આમ તૌર પર રમઝાનના સાબિત થવાનો હુકમ આપી શકાય છે. (કિફાયતુલ મુફતીઃ ૪/૨૦૪)

જે લોકોએ રોઝો રાખ્યો નથી અથવા રાખીને તોડી દીધો ફક્ત એ કારણે કે ટેલીફોનની ખબરથી ચાંદ સાબિત થતો નથી અને ચાંદ જોયાની શરઇ ગવાહી આવી નથી તો તેમના પર તે રોઝો તોળવાથી કઝા નથી. કેમકે એ રોઝો શકવાળો છે. પરંતુ હવે જ્યારે કે ૨૯નો ચાંદ સાબિત થઇ ગયો છે તો એક રોઝો છુટી જવાને લઇ કઝા કરવી પડશે. અને અગર શરઇ તૌર પર ચાંદ સાબિત થઇ ગયા પછી રોઝો તોળવામાં આવે તો રમઝાનનો રોઝો જાણી જોઇ તોડી દેવાના કારણે કઝાની સાથે કફફારો પણ આપવો પડશે. á] †ã¾ á] Ü$, ã• àÛÊ oö^Âi Ù^Î æE äÚ^ ‘ æ †ãŽö] , ã• äÞŸ ä㎜^ r ㎜ á^³—³Ú… à³Ú Ýç³nö] Ÿ] Ýç ‘ ¡ Ê á^fÃŽö] î ×Šè]]f] Ý ¡ Šö] än×Â Ù^Î æ äÛ ’ n×Ê †³ãŽö] Ü³Ó³ß³Ú DMUO)M Vè㎜] , âE !áçß¿Ûö] oßÃÚ oÊ äÞŸ än—Ï㎜ Üö †_Ê] á] æ Dá^—Ú… ફક્ત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૨૬૦﴿ રોઝા રાખવાની તાકત ન હોય તો ફિદયો આપવામાં આવે

સવાલ : મેં મન્નત માની હતી કે મારૂં આ કામ થઇ જશે તો હું બે મહીનાના રોઝા રાખિશ, અને તે કામ અલ્લાહના ફઝલથી થઇ ગયું, પરંતુ મારામાં રોઝા રાખવાની તાકત નથી તો શું મારા વતી બિજો કોઇ રોઝા રાખી લે તો ચાલી જશે?

જવાબ : અગર હાલમાં રોઝા રાખવાની તાકત નથી અને હવે પછી પણ એવી તાકત મળવાની ઉમ્મીદ નથી કે જેમાં રોઝા રાખી શકે તો દરેક રોઝાના બદલે ફિદયો આપવામાં આવે પરંતુ બીજાથી રોઝા રખાવડાવવું દુરૂસ્ત નથી. એનું કારણ એ છે કે ઇબાદતે બદનિયહ (બદનથી થતી ઇબાદત)માં નિયાબત દુરૂસ્ત નથી. Ÿ ÆE^³³fÂ à³³è] à³³Â æ †_Ê] Ì Ã—Ê gq… Ýç ‘ …„Þ ! , u] àÂ , u] Ýç ’ ㎜ Ÿ æ , u] àÂ , u] o³×³ ’ ³㎜

DPRQ Vpæ^jË0] àŠu] (MSP) N VoÚ^Ž0] ÄÚ ...^j í Ú ...•E p , Ê p] †ËÒ

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૫/જાન્યુઆરી ૧૯૮૬

૧૨૬૧ છુટી જતા રોઝાના કફફારા માટે કેટલો ફિદયો આપવો?

સવાલ : મારી ઉમર ૩૮ વર્ષની છે મેં અત્યાર સુધી પાંચ વખતની નમાઝો પાબંદીથી પઢી નથી. બે-ત્રણ વર્ષથી હજ અદા કર્યા પછી પાંચે વખતની નમાઝ પઢું છું મારાથી કઝા નમાઝ પઢાતી નથી. તો નમાઝના ફિદયા તરીકે કેટલા પૈસા આપવા જોઇએ તેમજ માસિક આવવાથી રમઝાનના રોઝા બાકી છે તેની મેં અત્યાર સુધી કઝા કરી નથી તો આ છુટી જતા રોઝાના કફફારા માટે કેટલો ફિદયો આપવો જોઇએ?

જવાબ : કુર્આને પાકમાં છેઃ àÓŠÚ Ý^Ã> è, Ê äþçÏn_ àm„0] o³x³Âæ અર્થાતઃ જે લોકો રોઝો રાખવાની તાકત રાખતા ન હોય તેઓએ એક મિસ્કીનને ખાવું ખવડાવવું છે. (સૂ.બકરહઃ ૧૮૪) માટે જે લોકો એટલા વૃધ્ધ હોય કે દિવસે દિવસે કમઝોરી વધતી જતી હોય જેને લઇ રોઝો રાખવાની તાકત રાખતા ન હોય મૃત્યુના નજીક હોય તેવા લોકો રોઝો ન રાખે અને દરેક રોઝાના બદલામાં ફિદયો આપી દે તો દુરૂસ્ત છે. એમના સિવાય બીજાઓએ રોઝાના બદલામાં ફિદયો આપવો દુરૂસ્ત નથી. માટે તમારા જે રોઝા છુટી ગયા છે તેના બદલામાં રોઝા રાખવા જરૂરી છે. ફિદયો ચાલશે નહી. ગરમીમાં રોઝા ન રાખી શકાય તો સરદીમાં છુટેલા રોઝાઓની કઝા કરી લેવામાં આવે. નમાઝનો પણ એજ હુકમ છે. કે નમાઝની કઝા કરવાની તાકત હોય તો કઝા કરવી જોઇએ. કઝા કરવાની તાકત હોવા છતાં ફિદયો આપવો દુરૂસ્ત નથી. દર રોઝની ફર્ઝ અને સુન્નતો પઢી તેના સાથે છુટેલ નમાઝો પઢતા રહેવું તેમજ દિવસમાં પણ નમાઝોની કઝા કરવા માટે ટાઇમ નક્કી કરી તે ટાઇમમાં છુટેલી નમાઝ અદા કરતા રહેવું. (શામીઃ ૨/૧૬૩, આલમગીરીઃ ૧/૨૦૭) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૨૬૨ બીમાર હોવાથી રોઝો ન રાખી શકે તો ફિદયો કેટલો આપે?

સવાલ : અગર કોઇ માણસ બીમાર હોવાથી રોઝો ન રાખી શકે તો ફિદયો કેટલો આપવો જોઇએ?

જવાબ : બીમાર માણસ એટલી હદે પહોંચી ગયો હોય કે ઘડપણ અથવા બીમારી ને લઇ તાકત ન રહે અને રોઝો ન રાખી શકે એમ હોય અને ભવિષ્યમાં પણ રોઝો રાખી શકે એમ ન હોય જેને ''શૈખેફાની'' કહેવામાં આવે છે. એવો વૃધ્ધ માણસ દરેક રોઝાના બદલામાં સદકએ ફિત્રના બરાબર પોણા બે કીલો ઘઉં ગરીબને આપી દે અથવા દરેક રોઝાના બદલામાં એક ગરીબને સવાર સાંજ પેટ ભરીને ખવડાવી આપે તો દુરૂસ્ત છે. પરંતુ એ યાદ રાખવું જરૂરી છે કે મરણ સુધી રોઝો રાખવાની તાકત ન આવે તો રોઝાના બદલામાં આપેલ ફિદયો ચાલી શકશે. પરંતુ જો ફિદયો આપવા પછી ગમે ત્યારે પણ રોઝો રાખવાની શકિત આવી જાય તો રોઝો રાખવો જરૂરી છે. અને આપેલ ફિદયો નફિલ ગણાશે. અગર બીમાર માણસ શેખેફાનીના હુકમમાં ન હોય તો માત્ર બીમારીને લઇ પોતાની હયાતીમાં ફિદયો આપવો જાઇઝ નથી. પરંતુ બીમારીથી તંદુરસ્તી પ્રાપ્ત થવા સુધી છુટેલ રોઝાની કઝા કરી લે. (હિદાયહઃ ૨૦૨,૩૯૫ શામીઃ ૨/૧૬૩) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૨૬૩ બીમારીને લઇ રોઝા બદલ ફિદયો આપવું

સવાલ : રમઝાનમાં બીમારીને લઇ કેવી હાલતમાં રોઝો ન રાખવાની ઇજાઝત છે? રોઝાનો ફિદયો કેટલો આપવો અને ફિદયાનો શું હુકમ છે?

જવાબ : બીમારને રોઝહ રાખવામાં બીમારી વધી જવાનો ભય હોય અથવા મોતનો કે બદનના કોઇ અવયવની હલાકતનો ખતરો હોય તો એવા બીમારે રમઝાનમાં રોઝો ન રાખી રમઝાન પછી

બીમારીમાં જેટલા રોઝા ન રાખ્યા હોય તેની કઝા કરી લેવાનો હુકમ છે. પરંતુ માત્ર પોતાનો ખ્યાલ રોઝહ ન રાખવા માટે કાફી નથી. બલ્કે વધુ પડતો ખ્યાલ હોય દા.ત. આગળનો પોતાનો અનુભવ હોય કે આવી હાલતમાં રોઝો રાખવાથી બીમારી વધી ગઇ હતી અથવા કોઇ મુસલમાન, દીનદાર હોશિયાર, અનુભવી ડો. અથવા હકીમ રોઝહ ન રાખવા માટે કહે. આ બે સુરતો સિવાય પોતાના વહમ અને ખ્યાલથી રોઝો છોડી દેવો જાઇઝ નથી. આલમગીરીમાં છેઃ (Š †Ûö] äßÚ æ á] æ Å^ÛqŸ^e †_Ë ç–Â h^âƒ æ] Ì ×jö] äŠËÞ o×Â Í ^ì]ƒ] ~ ³†³Û³ö] !†_Ê]]ƒ] ð^–Ïö] än×³Â æ ^³Þ, ³ß³Â Ô ö„³Ê å•^³Û³jÂ] æ] è׳ Â l •^³‡ Í ^³ì •^ãjq^e Ô öƒ èÊ†ÃÚ Ü$ DOOS)O VäÏËö] é, ÛÂ (NLS)M Vp†n, ³Û³ö^³ÂE DNLS)M Vp†n, Ûö^ÂE ~ †Ûö]

એવો વૃધ્ધ મર્દ કે ઔરત જેમાં મોટી ઉમર થવાને લઇ રોઝો રાખવાની તાકત ન હોય અને ભવિષ્યમાં પણ તાકત આવે એવી ઉમ્મીદ ન હોય એના પર રોઝા રાખવા ફર્ઝ અને જરૂરી નથી. બલ્કે દરેક રોઝહના બદલામાં પોણા બેકિલો ઘઉ અથવા એટલા ઘઉની કીમત ગરીબ ઝકાતના મુસ્તહિકને આપે. અગર ફિદયો આપવા પછી રોઝહની તાકત આવી તો રોઝા રાખવા પડશે. ફિદયો નફલી સદકો થઇ જશે. (હિદાયહઃ આલમગીરીઃ ૧/૨૦૭ ઉમ્દહઃ ૪/૩૪૨)

ફિદયામાં દરેક ગરીબને પૂરા પોણા બે કિલો ઘઉ આપવા જરૂરી છે અગર એક ગરીબને એનાથી ઓછા આપવામાં આવે તો અદા થશે નહી. (ઉમ્દહઃ ૩/૩૪૩) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૨૬૪ રોઝાના બદલે ફિદયો

સવાલ : એક માણસ ઝિંદગીની આખરી મંઝિલ પર છે અશકિત પણ ઘણી છે રોઝો રાખવાની તાકત નથી તો તે શું કરે?

જવાબ : જે માણસ ઝિંદગીની આખરી મંઝીલ પર પહોંચી ગયો

હોય એટલે કે એટલો કમઝોર હોય કે રોઝો રાખવાની તાકત ન હોય, મજબૂર હોય તેમજ પાછળથી પણ શકિત આવવાની ઉમ્મીદ ન હોય દિવસે દિવસે કમઝોરી વધતી જતી હોય અથવા એવો બીમાર હોય કે તંદુરસ્તીની ઉમ્મીદ ન હોય તો રોઝાના બદલામાં ફિદયો આપવો જાઇઝ છે.

દરેક રોઝાના બદલામાં સદકએ ફિત્રના વજન પ્રમાણે એટલે કે લગભગ પોણા બે કિલો ઘઉ અથવા એટલા ઘઉની કીમત આપવામાં આવે. નમાઝનો પણ એજ ફિદયો છે. (કુર્આને હકીમ, હિદાયહ)

એક ફિદયામાંથી થોડું થોડું એકથી વધારે ગરીબોને આપવું તેમજ અમુક રોઝા, નમાઝનો ફિદયો એક ગરીબને આપવો પણ જાઇઝ છે. (શામીઃ ભા.૨)

૧૨૬૫ નઝરના રોઝાના બદલે ફિદયો આપવું

સવાલ : મેં એવી મન્નત માની હતી કે હું બીમારીમાંથી તંદુરસ્ત થઇ જઇશ તો એક મહીનાના નફલ રોઝા રાખિશ અને અલ્લાહે મને શિફા પણ આપી દિધી તો તંદુરસ્તી મળવા પછી હાલમાં મેં ૧૧ રોઝા નફલ રાખી લિધા છે અને ૧૯ રોઝા રાખવાના બાકી છે અને મેં એવી પણ નિય્યત નથી કરી કે એક સાથે આખા મહીનાના રોઝા રાખિશ માટે છુટક છુટક રોઝા ૧૧ રાખ્યા છે અને ૧૯ રોઝા બાકી છે પણ હાલમાં હું રોઝા રાખી શકું એમ નથી કારણ કે કમ શકિત છે તો આપ સાહબને પુછવાનું એ કે આ નફલ રોઝાના બદલામાં કોઇ ફિદયો છે કે કેમ?

જવાબ : તમોએ તંદુરસ્તી મળવાથી એક મહીનાના રોઝા રાખવાની મન્નત માની હતી અને તંદુરસ્તી અલ્લાહે આપી તો મન્નતના રોઝા રાખવા જરૂરી છે એકી સાથે અથવા છુટા છુટા રાખી

શકો છો. ૧૧ રોઝા રાખી લિધા છે અને ૧૯ રોઝા બાકી છે તો શકિત અને તાકત આવવા પછી બાકીના રાખશો ફિદયો આપવો દુરૂસ્ત નથી. રોઝા રાખવામાં વાજિબની નિય્યત કરવી જરૂરી છે. નફિલની નિય્યત કરવી દુરૂસ્ત નથી. l ^Ê ^Ú …, Ïe änÖæ äßÂ ṗ, Ê l ^Ú Ü$ x ' á] æ æ äßÂ ^ãÚç ' l ^Ê Ý^㎡] …, Ïe p] å…, Ïe Dèv ' Ö] , Ãe p]E å, Ãe • ^Â á] ä³ß³Â

DOMP)M Vè㎡^Îçö] | † • E èÚ^ÎŸ] æ èv ' Ö] …, Ïe p] ^Ûâ…, Ïe Ÿ]

ઉમ્દતુલ ફિકહમાં છે: કઝાએ રમઝાન, નઝરે મુઅય્યન વગૈરહમેં સેહરી ખાના નિય્યત કે કાઇમ મકામ નહી બલ્કે ઉન રોઝોં કે લિયે નિય્યત કા હોના ઔર નિય્યત મેં રોઝે કા તઅય્યુન કે કોનસા રોઝા રખ રહા હે લાઝમી હે. (૩/૨૦૨) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૨૬૬﴿ મન્નતમાં વાજિબ થયેલ રોઝાના બદલે ફિદયો કે ગરીબો ને ખાવાનું ખવડાવી દે તો ચાલે?

સવાલ : એક માણસે એમ મન્નત માની કે અગર તે માણસ પરિક્ષામાં પાસ થઇ ગયો તો તે પાંચ રોઝા રાખશે, અને તે હકીકતમાંપરિક્ષામાં પાસ પણ થઇ ગયો અને તે માણસ પર પાંચ રોઝા રાખવા વાજિબ પણ થઇ ગયા, પરંતુ આ માણસ રોઝા ન રખે તો શું કોઇ એવી સુરત પણ છે જેનાથી તેના માથેથી આ મન્નત ઉતરી જાય. એટલે ગરીબ ફકીરોને ખાણું ખવડાવી કે પૈસા આપી આ મન્નત પૂરી થઇ શકે છે?

જવાબ : પરિક્ષામાં પાસ થવા પર પાંચ રોઝા રાખવાની નઝર માની અને તે પાસ થઇ ગયો તેથી શરત પૂરી થવા પર નઝરના પાંચ રોઝા રાખવા જરૂરી છે. રોઝાના બદલે ફિદયો આપવું ગરીબોને ખાણું ખવડાવવું જાઇઝ નથી. આપ સલ.નું ફરમાન છે: જે માણસે નઝર માની અને કોઇ વસ્તુ ને નક્કી કરી લિધું પછી તેના પૂરા થવા પર

નઝરને પુરૂ કરવું જરૂરી છે. અલ્લામા રમલી રહ. ફરમાવે છે: કે આ હદીસ માં સ્પષ્ટ રીતે બયાન કરવામાં આવ્યું છે કે જે નઝર માની હોય તેના વગર બીજી કોઇ વસ્તુથી તે નઝરને પૂરી કરવું દુરૂસ્ત નથી. …æ„ßÛÖ^e ȯÊæ p] äe ȯÊæ , qæ æ ½†Že ^Ïx ÃjÚ æ] ^Ïx _Ú]÷„Þ …„Þ àÚ]„â ȹ×Ú†Ö] Ù^Î oÛ‰ ^Ûe ð^Êçö] än×ÃÊ oÛ‰ æ …„Þ àÚ Ý ¡ Šö] än׳Â ä³Öç³Ï³Ö VÐÖ^ í Ö] èvßÚ äŽÚ^ve æ Ðñ]†Ö] †veE Ù , fÖ] ‡]çq Ý , Â æ äßnÃi oÊ x³㎡†³ ' Ý^x㎡ äÞ] •]†ÛÖ] æ äe ð^ÊçÖ] ä³Ú^³Ö p] …f^³ß³Ö] Ý^³Ö ½†³ŽÖ] , ³q æ DNUQ)P Ý^Óu] oÊ g×_Ú (UM)O V…^jvÛÖ] •…E ^ãÚ^jÖ] ojÖ] èe†ÏÖ] Ø³ ' ^³e ð^³Êç³Ö] D…„ßÖ]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૯/૯/૮૯ ઇ.

﴾૧૨૬૭﴿ ફિદયાની રકમ તાલિબે ઇલ્મને આપવી

સવાલ : નમાઝ-રોઝાના ફિદયાની રકમથી કોઇ તાલિબે ઇલ્મની મદદ કરી શકાય છે?

જવાબ : વાજિબ ફિદયાના મુસ્તહિકો પણ તેજ છે જે ઝકાતના મુસ્તહિક છે. તેથી અગર તાલિબે ઇલ્મ હકદાર હોય તો તેને નમાઝ-રોઝા ના ફિદયાની રકમ આપવું દુરૂસ્ત છે. æ éçÒ^Ö] Í † ' Ú àÚ Ô Öƒ †nÆ æ …„ßÖ] æ é…^ËÓÖ] æ †_ËÖ] èÎ , ' Ö ^ßnÖ] Í † ' Ú çâ æ †³ŽÃ³Ö] VoÚ^ŽÖ] ÄÚ …^j í Ú …•E î ³Ö] à³nÓ³ŠÚ æ †³nÏ³Ê ç³â æ èfq]ç³Ö] l ^³Î , ³ ' ³Ö]

D Í † ' Ûö ^e^e TL)SU)N

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૨૬૮﴿ જે દિવસે ફિદયો આપે તે દિવસના ઘઉંની કીમતનો એ'તેબાર કરવામાં આવશે.

સવાલ : એક માણસ બીમારીને લઇ અશકત થઇ ગયો છે તેનામાં રોઝા રાખવાની તાકત નથી તેના ઝિમ્મે રોઝાઓનો ફિદયો બાકી છે અને તે મોટી રકમ છે તે થોડી થોડી અદા કરતો રહે છે અને એક

વર્ષથી અદા કરી રહ્યો છે અને પછીથી ઘઉંનો ભાવ વધી ગયો તો ફિદયામાં એક વર્ષ પહેલાની કીમત ગણવામાં આવશે કે હાલમાં ઘઉંની જે કીમત હોય તે હિસાબે ફિદયો આપવો પડશે?

જવાબ : રોઝાઓનો ફિદયો એકી સાથે ન આપતા થોડો થોડો આપવાની સૂરતમાં અદા કરતી વખતે ઘઉંની જે કીમત હોય તે હિસાબે રકમ આપવી જોઇએ. તેથી એક વર્ષ પહેલા ઘઉંની જે કીમત હતી એક વર્ષ પછી ફિદયો અદા કરતી વખતે તેનો હિસાબ લગાવવામાં આવશે નહી. બલ્કે ફિદયો અદા કરતી વખતે ઘઉંની જે કીમત હોય તે હિસાબે આપવું જરૂરી છે. æ hçqçÖ] Ýçm èÛnÏÖ] †fjÃi æ …]• pæ^jÊ (OL)N VoÚ^ŽÖ] ÄÚ …^3j í 3Ú …•E x3 ' Ÿ] ç3â æ ð]•Ÿ] Ýç3m Ÿ^3Î DMLT)R VØÛÓÚ Ýç×ÃÖ]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૭/૬/૮૦

નફિલ રોઝાઓ નું બયાન

﴿૧૨૬૯﴾ શવ્વાલના છ રોઝાનો સવાબ

સવાલ : શવ્વાલના રોઝાનો સવાબ બતાવશો, એ રોઝા કેવી રીતે રાખવા? રમઝાનના કઝા રોઝા રાખવાથી શવ્વાલના રોઝાનો સવાબ મળશે?

જવાબ : આપ સલ.એ ફરમાવ્યું, જે માણસ રમઝાનના રોઝા રાખે અને શવ્વાલના પણ છ રોઝા રાખે તો તેને હંમેશા રોઝા રાખવાનો સવાબ મળશે. (મિશ્કાત: ૧૭૯)

મતલબ એ કે રમઝાન મહિનાના રોઝા રાખવા પછી શવ્વાલના છ રોઝા રાખવાથી પુરા વરસ રોઝા રાખવાનો સવાબ

મળશે. અને હંમેશા રોઝા રાખવાથી આખી જીંદગી રોઝા રાખનાર ગણાશે. શવ્વાલના છ રોઝા ઇદના બીજા દિવસથી એક સાથે રાખવા દુરૂસ્ત છે. પરંતુ શવ્વાલ માસમાંજ જુદા જુદા દિવસોમાં રાખવા અફઝલ અને મુસ્તહબ છે. (શામીઃ ૨/૧૭૧)

રમઝાનના કઝા રોઝા શવ્વાલમાં રાખવાથી શવ્વાલના છ રોઝાનો સવાબ હાસિલ થશે નહી. કારણકે ä3Ãfi] Ü$ á^3—3Ú… Ý^3 ' à3Ú Ù]ç3ŽÖ] à3Ú k333ŠÖ]થી જણાય છે કે એ છ રોઝહ રમઝાન સિવાયના હોવા જોઇએ. અને આ કારણ પણ છે કે ઓછામાં ઓછો દરેક નેકીનો સવાબ દસ ગણો મળે છે. એ હિસાબથી રમઝાન મહીનાના રોઝહનો સવાબ દસ મહીના બરાર થયો અને શવ્વાલના છ રોઝહનો સવાબ બે મહીના બરાબર એમ બન્ને રોઝાનો સવાબ મળી એક પુરા વરસનો થયો માટે હંમેશા રોઝાનો સવાબ પ્રાપ્ત કરવા માટે કઝા રોઝા સિવાય શવ્વાલમાં બીજા છ રોઝા રાખવા જોઇએ. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴿૧૨૭૦﴾ રજબ, શઅબાન, રમઝાનના લગાતાર રોઝા રાખવા

;જીધ, ¿ અમુક નવજવાનો કેટલાક વરસોથી લગાતાર ત્રણ મહીના એટલે કે રજબ શઅબાન અને રમઝાનના રોઝા રાખે છે તો એ વિશે કુર્આન અને હદીસની રૂએ બતાવશો કે એ અમલ સહીહ છે?

જવાબ : હુઝૂર અલ.નું ફરમાન છેઃ áçÏn_i ^3Ú o3Ö^3Û3Â] à3Ú]æ„3ì તમારામાં જેટલા અમલની તાકત હોય તે ઇખ્તિયાર કરો.(મુસ્લિમઃ ૧/૩૬૫)

હઝરત આયશા રદિ. ફરમાવે છે કે રમઝાન શરીફ સિવાય પૂરા મહીનાના રોઝા રાખતા મેં આપ સલ.ને જોયા નથી. (મુસ્લિમઃ ૩૬૫)

માટે દર વરસે લગાતાર ત્રણ મહીનાના રોઝા રાખવા

મુનાસિબ નથી. આપ સલ.એ દર મહીનામાં ત્રણ દિવસના રોઝા રાખવા ફરમાવ્યું છે. તેના ઉપર અમલ સુન્નતના મુવાફિક ગણાશે. લગાતાર રોઝા રાખવાથી કમઝોરી આવી ઇબાદતમાં તેમજ પોતાના જરૂરી અને ઝિમ્મેદારી પૂરી કરવામાં ખલલ થતો હોય તો રોઝા મકરૂહ ગણાશે. રોઝા તો આખા વરસમાં ગમે ત્યારે રાખી શકાય છે. નફિલ રોઝા માટે કોઇ દિવસ નક્કી નથી અને પોતાના તરફથી ત્રણ મહીના રોઝા માટે નક્કી કરી લેવા શરીઅતના વિરૂધ્ધ ગણાશે.

pæçÞE äÜ èvÜ^ ‘ èßŠÜ] ØÒ Øe ànÃÛÜ] á^Ú^e “ j í Ú †nÆ Ø³Ë³ß³Ü] Ýç³ ‘ á]
DORQ)M VÜxŠÛÜ] oxÂ

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૪/રજબુલ મુરજ્જબ ૧૪૨૦ હિ.

૧૨૭૧ શકના દિવસનો રોઝો

સવાલ : શઅબાનની ૨૯મી તારીખના ચાંદ ન દેખાય તો બીજે દિવસે રોઝો રાખી શકાય કે નહી? અને શકવાળા દિવસનો શું અર્થ થાય છે?

જવાબ : શકનો અર્થ એ છે કે કોઇ ચીજના હોવા ન હોવામાં શંકા થવી, અહી એનો અર્થ એ થાય છે કે ૨૯મી શઅબાનમાં વાદળા હોવાને લઇ ચાંદ જોઇ ન શકાય તો તે પછીનો દિવસ રમઝાનનો છે કે નહી તેમાં શક થવું, તો તેના બીજે દિવસને શકવાળો દિવસ કહેવામાં આવે છે. અગર શકવાળાદિવસમાં રમઝાન સાબિત ન હોવા છતાં રમઝાનની નિય્યતથી રોઝો રાખવામાં આવે તો મકરૂહે તહરીમી છે. આપ સલ.નું ફરમાન છે કે જેણે શકવાળા દિવસમાં (રમઝાનની નિય્યતથી) રોઝો રાખ્યો તો તેણે અબુલ કાસિમ સલ.ની નાફરમાની કરી વળી એમાં રાફઝિયો સાથે મુશાબહત અને સરખામણી થાય છે કે તેઓ ચાંદ જોયા વગર જંત્રીથી રોઝો શરૂ કરી દિયે છે.

બીજી સુરત એ છે કે એવા શકવાળા દિવસમાં મન્નત

વિગેરેનો કોઇ રોઝો બાકી હોય તો તે રાખવામાં આવે એ પણ મકરૂહે તનઝીહી છે.

ત્રીજી સુરત એ છે કે નફિલની નિય્યતથી પોતાની આદત મુજબ રોઝો રાખવામાં આવે દા.ત. દર મહીનાની છેલ્લી તારીખમાં રોઝો રાખવાની આદત હોય તો એવા માણસ માટે આદત પ્રમાણે નફિલ રોઝો રાખવું જાઇઝ છે. આપ સલ.નું ફરમાન છે કે ‘‘રમઝાન હોવાના શકવાળા દિવસમાં નફિલ રોઝા સિવાય કોઇ રોઝો રાખવામાં ન આવે.’’

અગર નફિલ રોઝાની આદત ન હોય તો ખાસ લોકો જે મસ્અલાથી જાણકાર હોય તેઓ નફિલ રોઝો રાખી શકે છે. અને આમ લોકો જેમને શકમાં રહેવાની શંકા હોય તેમને નફલ રોઝાથી પણ મના કરવામાં આવશે.

ચોથી સુરત એ છે કે એ પ્રમાણે નિય્યત કરવામાં આવે કે અગર રમઝાન સાબિત થશે તો મારો રમઝાનનો રોઝો અને અગર રમઝાન સાબિત નહી થાય તો મારો રોઝો નહી હશે એવી નિય્યત પણ કરવું જાઇઝ નથી. આવી નિય્યતથી અગર રમઝાનનો ચાંદ સાબિત થાય તો પણ રમઝાનનો રોઝો ગણાશે નહી.

પાંચમી સુરત એ છે કે એ પ્રમાણે નિય્યત કરવામાં આવે કે અગર રમઝાન સાબિત થાય તો મારો રમઝાનનો રોઝો થશે અને રમઝાન સાબિત ન થાય તો નફિલ રોઝો થશે આ પ્રમાણે પણ નિય્યત કરવું દુરૂસ્ત નથી. છતાં અગર પાછળથી રમઝાનના ચાંદની ગવાહી આવી જાય તો આ સુરતમાં એનો રમઝાનનો રોઝો ગણાશે. (તિરમિઝી શરીફ, હિદાયહઃ ૧૯૩,૧૯૪ ઉમ્દતુર્રિઆયહ) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

સેહરી અને ઇફતારીનું બયાન

《૧૨૭૨》 સેહરીનો સમય કયાં સુધી રહે છે?

સવાલ : શું સેહરીનો સમય ફજરની અઝાન સુધી રહે છે?

જવાબ : કુર્આને પાકમાં છેઃ ¼4n í ö] ÜÓö ànfjm öju]ç³e†³•] æ]ç³x³Ò †³r Ë³ö] à³Ú •ç³‰Ÿ] ¼4³n í ³ö] à³Ú ~ ³neŸ] તર્જુમોઃ તમે ખાતા પીતા રહો અહીયા સુધી કે સુબ્હે સાદિકની સફેદ લીટી રાતની કાળી લિટીથી અલગ પડી જાય. (સુ.બકરહ)

ફજર બે પ્રકારની હોય છે એક ફજરે સાદિક અને બીજી ફજરે કાઝિબ,

પહેલા પુર્વ દિશાથી અડધા આસમાન સુધી લંબાઇમાં ખંભાની માફક અજવાળું ફેલાય છે તેને ફજરે કાઝિબ કહે છે આ અજવાળું ફજરે સાદિકથી અડધો કલાક પહેલાં દેખાય છે પછી તે ગાયબ થઇ જાય છે અને ફરિ પુર્વ દિશાથી એક અજવાળું આસમાનની ચોળાઇમાં ફેલાય છે પછી તે અજવાળું વધતું જાય છે તે અસલ ફજર છે જેને સુબ્હે સાદિક કહે છે. આ ફજરે સાદિકથી પહેલા પહેલા રોઝાદાર માટે ખાવું પીવું દુરૂસ્ત છે. ફજરે સાદિકના નિકળી જવા પછી ખાવું પીવું દુરૂસ્ત નથી. (ઇનાયા બર ફતહુલ કદીર)

આજ ફજરે સાદિકથી રોઝાનો વખત શરૂ થાય છે. અને ફજરની નમાઝનો પણ વખત આજ ફજરે સાદિકથી શરૂ થાય છે. તેથી રોઝાનો સમય શરૂ થઇ જવા પછી સેહરીનો સમય ખત્મ થઇ જાય છે. એનાથી પહેલા પહેલા સેહરીનો વખત રહે છે. ફિકહે હનફીની મશહુર કિતાબ હિદાયામાં છેઃ ob^%ö] † r Ëö] Åçx> ànu àÚ Ýç ' ³ö] k ³Îæ ‹ ÛŽö] hæ†Æ o³ö] અર્થાતઃ શરઇ રોઝાનો વખત બીજી ફજર (સુબ્હે

સાદિક)ના નિકળવાથી લઇ સૂરજ ડૂબવા સુધીનો છે.

ફજરની અઝાન સુબ્હે સાદિક પછીજ થાય છે. તેથી ફજરની અઝાન સુધી સેહરીનો વખત રહેતો નથી બલ્કે તેનાથી પહેલા સુધી છે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

《૧૨૭૩》 ફજરની અઝાન સુધી સેહરી ખાવી

સવાલ : એક માણસ જાણી જોઇને સેહરીના ટાઇમે મોડું કરે છે અને જયારે તેનાથી કહેવામાં આવે છે કે સેહરીનો ટાઇમ પુરો થઇ ગયો છે તો કહે છે કે મેં જે કરૂં છું તેજ સહીહ છે. તો શું સેહરીનો છેલ્લો ટાઇમ અને ફજરની અઝાનનો ટાઇમ એકજ છે કે અલગ-અલગ? તફસીલથી બતાવશો.

જવાબ : તમે જાણતા હશો કે ફજર બે હોય છે. ૧. ફજરે કાઝીબ અને ૨. ફજરે સાદીક ફજરે કાઝીબ તે ફજરને કહે છે કે જે સફેદી લંબાણમાં હોય છે પછી થોડીવાર પછી આ સફેદી ખતમ થઇને કાળાશ આવી જાય છે તે ફજરે કાઝીબ છે તેનાથી ન તો ઇશાંનો વખત પુરો થાય છે અને ન તો દિવસના હુકમો સાબીત થાય છે. તે વખતે રોઝહદાર માટે ખાવું પીવું જાઇઝ હોય છે. બીજી હોય છે સુબ્હે સાદીક જે સફેદી આસમાનના કિનારા પર ચોળાઇમાં ડાબે-જમણે ફેલાયલી હોય છે અને દર ઘડીએ ઉજાસમાં વધારો થતો જાય છે. તે ફજરથી દિવસના હુકમો સાબીત થાય છે. આજ ફજરની નમાઝનો શરૂ વખત છે. અને રોઝહદાર માટે આ ટાઇમથી ખાવું-પીવું હરામ થઇ જાય છે.

ફજરની અઝાન સુબ્હે સાદિક પછીજ થાય છે. તેથી ફજરની અઝાન સુધી સેહરીનો વખત રહેતો નથી બલ્કે તેનાથી પહેલા સુધી છે. એટલે માલમ પડયું કે સેહરીનો છેલ્લો ટાઇમ અને ફજરની અઝાનનો ટાઇમ અલગ-અલગ છે. † r Ëö] Äx_m ànu † r Ëö] k Îæ Ùæ] Ÿ Ý ¡ ¾ äfÏÃm æ æ , fm p„ö] Š ^nfö] ça æ h ƒ^Ò Ùæ Ÿ] á]†³ r ³Ê †³ r ³Ë³ö] ! †³n_³jŠÛ³ö]

p„Ö] š ^nfÖ] ça oÞ^‚Ö] æ …^`ßÖ] Ý^Óu] àÚ ðo• äe k f‚m Ÿ æ ð^ŽÃÖ] k³Î æ ä³e t †³ í ³m äe k f‚m Ô Ö„Ö ]†n_jŠÚ ðÛ‰ †Žjßm oju •]•^m Ù]^m Ÿ ĐÊŸ] oÊ š †jÃm æ †n_³jŠm o•^Î pæ^jÊE ! š †ËÖ] ð]•] ‡]çq æ Üñ^ ’ ×Ö h]†ŽÖ] æ Ý^Ã_Ö] èÚ†u àÚ …^`ßÖ] Ý^Ó³u]

DOON)MV oÚ^• (OQ)MV á^ì

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૪/૧૦/૭૯

૧૨૭૪ બે તકવીમમાં ફરક હોય તો ખત્મે સેહરી કોના આધારે કરવામાં આવે?

સવાલ : હમારે ત્યાં બે તકવીમો ચલણમાં છે. એક તકવીમમાં મગરિબ અને ઇશા તેવીજ રીતે સુબ્હે સાદિક અને તુલૂએ આફતાબમાં ઓછુ અંતર છે. અને બીજીમાં વધારે.

ઓછા ટાઇમવાળી તકવીમ કંથારિયાથી છપાયેલી છે અને વધારે ટાઇમવાળી તકવીમનો આધાર મુફતી કિફાયતુલ્લાહ રહ.નો તે ફતવો છે જેમાં શામીના હવાલાથી મુફતી સાહબે લખ્યું છેઃ મગરિબ અને ઇશા વચ્ચે જેટલો ટાઇમ રહે છે તેટલોજ ટાઇમ સુબ્હે સાદિક અને તુલૂએ આફતાબ વચ્ચે રહે છે બંનેમાં ટાઇમ સરખો રહે છે, જે મુફતી સાહબના બતલાવેલ ટાઇમ મુજબ એક કલાક ૨૧ મિનિટથી ઓછો અને એક કલાક ૩૮ મિનિટથી વધુ હોતો નથી.

હવે સવાલ આમ મહિનાઓ કરતા રમઝાનમાં ખાસ કરી પૈદા થાય છે, કે અગર રમઝાનમાં ખત્મે સેહરી કંથારિયાવાલી તકવીમના આધારે કરવામાં આવે તો મુફતી સાહબના ફતવાની રૂએ ખત્મે સેહરી સુબ્હે સાદિક પછી થાય છે. અને અગર મુફતી સાહબના અંતરને ખરો માની અમલ કરવામાં આવે અને સુબ્હે સાદિક થવાના પાંચ મિનિટ પછી અઝાન આપવામાં આવે તો બીજી તકવીમની રૂએ સુબ્હે સાદિક પહેલા અઝાન આપવું લાઝિમ આવે છે, તો સહીહ રેહનુમાઇ કરશો.

જવાબ : આ તો આપ લોકો જાણોજ છો કે નમાઝ અને રોઝાના વખતો માં ઇફતારી અને સેહરીનો આધાર શરીઅતે મુતહહરહ એટલે કે કુર્આન અને હદીસોમાં બતાવવામાં આવેલ નિશાનિયો અને અલામતો જ છે. તકવીમનો આધાર ગણીત (હિસાબ) પર હોય છે. તેથી શરીઅતે બતાવેલ તરીકાને છોડી તકવીમ પર ભરોસો કરી લેવો સહીહ નથી. અસલ આધાર હદીસોમાં બતાવવામાં આવેલ વખતો છે. તકવીમ ફકત સહારો છે.

તેથી અસલ તો એજ છે કે આપ લોકો હિમ્મત કરી ગુરૂબે આફતાબ અને સુબ્હે સાદિક જુઓ. અને ફિકહથી મેળવી અમલ કરો. તેમજ નબવી ફરમાન Ô f‚†m Ÿ ^3Ú o3Ö] Ô f‚†3m ^3Ú Å• જે વસ્તુ શકવાળી હોય તેને છોડી દો અને વગર શકવાળી વસ્તુને ઇખ્તિયાર કરો'' પર અમલ કરો.

તેથી શકવાળા મામલાને છોડી ઇત્મિનાન અને દિલના સુકૂનવાલી વાત પર અમલ કરો.

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૫/ઝિલહિજ્જહ ૧૪૧૯ હિ.

૧૨૭૫ ખત્મે સેહરીની જાણ માટે અઝાન આપવી

સવાલ : રમઝાન માસમાં સેહરીનો વખત ખત્મ થઇ રહ્યો છે તે બાબતની જાણ કરવા માટે અઝાન આપવી શરીઅતની રૂએ જાઇઝ છે? હમારે ત્યાંના મૌલાના હઝરત બિલાલ રદિ.ની હદીસથી ઇસ્તેદલાલ કરી ઉપરોકત અઝાન સુન્નત ઠેરવે છે તે બરાબર છે?

જવાબ : સેહરી ખત્મ થવાની જાણ કરવા માટે અઝાન આપવું સુન્નત નથી, હઝરત બિલાલ રદિ.ની હદીસની મુકાબ્લામાં બીજી હદીસમાં સાફ તૌર પર મના કરવામાં આવ્યું છે કે એ બિલાલ રદિ. સુબ્હેસાદિક પહેલા અઝાન ન આપો. માટે હઝરત બિલાલ રદિ.ની હદીસથી ઇસ્તેદલાલ કરી એ અઝાનને સુન્નત ઠેરવવું દુરૂસ્ત નથી. ❀

än×Â äÞ] oÏãnfö] å]æ... ^Ûö ä×fÎ † r Ëö] oÊ áƒ©m Ÿ ,Ûv³Ú æ èË³nß³u o³e] à³Â
Ù^q... Ý^ÚŸ] oÊ Ù^Î † r Ëö] Ä×_m oju áƒ©i Ÿ Ù ¡ e ^m Ù^Î Ý ¡ Šö] æ é ¡ ' ³ö]
DNRO(NRN)M VÐñ]†ö] †veE é^Ï$ å•^ß‰]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૨૭૬ ઇફતારીની થોડી મિનિટ પહેલાં બધાએ ભેગા મળી દુઆ માંગવું

સવાલ : મસ્જિદમાં રમઝાનુલ મુબારકમાં ઇફતારી પહેલાં ઇમામ / ખતીબ દુઆ માંગે અને હાજર રહેલા આમીન કહે શું આ રીતે મજમૂઇ દુઆ માંગી શકાય?

જવાબ : સહાબા, તાબેઇન, તબેતાબિઇનના ઝમાનામાં જે રિવાજ ન હોય અને દીનમાં તે કરવામાં આવે એ બિદઅત ગણાય છે. બિદઅત ઘણીજ બુરી ચીઝ છે. આપ સલ.નું ફરમાન છે જયારે કોઇ કવમ બિદઅત કાઢે છે તો તેની જગ્યાની સુન્નત ઉઠાવી લેવામાં આવે છે, માટે કોઇ સુન્નત પર અમલ કરવો બિદઅતની રસમ કાઢવાથી બેહતર છે. (મિશ્કાત: ૩૧) ÄÊ... Ÿ] èÂ , e Ýçl ' , u] ^Ú Ý ¡ Šö] än×Â Ù^Î
DOM V éçÓŽÚE èÂ , e &m , u] àÚ †n ì èßŠe Ô ŠÛjÊ èßŠö] àÚ ^ã×‰Ú

હઝ. અબ્દુલ્લાહ બિન મસઉદ રદિ.ના વિશે લખવામાં આવ્યું છે કે અમુક લોકો ઝોરથી લાઇલાહ ઇલ્લલ્લાહ તેમજ આપ સલ. પર દુરૂદ પઢતા હતા તો તેઓને મસ્જિદમાંથી કાઢી મુકયા અને કહ્યું કે હું તમોને બિદઅત કરનાર સમજું છું. (શામી: ૫/૩૦૫)

મુલાકાત કરવી સુન્નત છે પરંતુ નમાઝો પછી એક બીજા સાથે મુલાકાત કરવાને મકરૂહે તહરીમી કહ્યું છે કારણ કે નમાઝો પછી હંમેશા મુલાકાત કરતા રહેવું સાબિત નથી (શામી: ૧/૮૩૭)

માટે મઝકૂર તરીકાથી દુઆ કરવું પણ મકરૂહ ગણાશે. કારણકે એ તરીકો અસ્લાફથી સાબિત નથી. માટે એને છોડી આપવું

જરૂરી છે. áçx ' m æ àò××ãm , r ŠÛö] àÚ èÃÚ^q t † ì] äÞ] z•çÃŠÚ àe] àÂ
oÊ è×òŠÛö] †u , Î æ ànÂ , jfÚ Ÿ] ÜÒ]...] ^Ú Üãö Ù^Î æ]†ãq #' ofßö] o×Â
Üâ†nÆ æ ^ßñ^Û×Â ~ Ãe | †³ ' , ³Î Dä³nÞ^³Û³‰Â OQL)Q Vo³Ú^³•E èm†³n í ³ö]
^Ú æ èß‰ èvÊ^ ' Ûö] á] ÄÚ I]çx ' ö] g ÏÂ é•^jÃÛö] èvÊ^³ ' ³Û³ö] èa]†³Ó³e
änÊ ^ãn×Â èf¾]çÛö] æ Ä • çÛö]],,â " ç ' ì oÊ †$©i Üö ^³ãÞç³Ó³ö Ÿ] Õ]ƒ
Dá^jŠÒ^µ RRL)M änÞ^Û‰Â TOS)M VoÚ^•E änÊ èß‰ äÞ^e Ý]†vö] Üâçi

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૪/૧૨/૨૦૦૪

૧૨૭૭ કેટલા વખત પછી રોઝો ખોલવાથી રોઝો મકરૂહ થાય છે?

સવાલ : અહી પહાડી મુલ્ક છે, સુરજ આથમે છે તે દેખાતો નથી તેથી અહી રોઝો ખોલવાનો વખત કેલેન્ડરમાં આપવાના વખતથી પાંચ મિનિટ વધારે રોઝો ખોલવાનો વખત રાખે છે તેથી કેટલી મિનિટ પછી રોઝો ખોલે તો મકરૂહ થાય?

જવાબ : પહાડી મુલક હોવાથી સુરજ દેખાતો ન હોય તો જયારે સુરજ આથમવાનું પુરૂં યકીન થઇ જાય ત્યારે રોઝો ઇફતાર કરવો જોઇએ. સુરજ આથમવા પછી આસમાન પર સિતારા ઝાહિર થવા પહેલાં રોઝો ઇફતાર કરી લેવો જોઇએ. äß¾ o×Â g ×Çm Üö ^Ú †_Ëm Ÿ æ
Õ ^fj•] Øfl gvjŠÛö] Øn r Ãjö] änÊ æ DMQS)M Vèm‡]^e àÂ †veE ! ‹ ÛŽö] hæ†Æ
ØÒ ànfi æ ^â...çã¾ p] Ýç r ßö] Õ ^fj•] Øfl gvjŠÛö] Øn r Ãjö] æ!!!^³—³m] Ýç³ r ³ß³ö]
DOSO V | ¡ Ëö] oÎ]†Ú o×Â pæ^_ã¾E^â•]†ËÞ^e Ü r Þ

૧૨૭૮ રોઝા ઇફતારી માટેની દુઆ

સવાલ : રોઝા ઇફતારી માટેની દુઆ બતાવશો

જવાબ : રોઝો ઇફતારી કરતી વખતે આ દુઆ પઢે:

I †_Ê] Ô Î‡... o×Â æ kÛ ' Ô ö Üã×ö]

અલ્લાહુમ્મ લક સુમતુ વ અલા રિઝકિક અફતરતુ

રોઝો ઇફતર કરવા પછી આ દુઆ પઢે:

ä×ö] ð^Žþ] †qŸ] k f$ æ Ñæ†Ãö] k ×je] æ ªÛ¿ö] gâ f

ઝહબઝ્ઝમઉ વબતલ્લતિલ ઉરૂકુ વસબતલ અજરૂ ઇન્શાઅલ્લાહ ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

(૧૨૭૯) રોઝા ઇફતારની દુઆ રોઝો ખોલવા પછી પઢવામાં આવે.

સવાલ : રોઝા ઇફતારની જે દુઆ છે

I †_Ê] Ô Î‡… o×Â æ kÛ ‘ Ô ö Üã×ö]

તે દુઆ વિશે એક ભાઇ કહે છે કે આ દુઆ રોઝો ખોલતા પહેલા પઢવાની નથી બલ્કે રોઝો ખોલી લિધા પછી પઢવાની છે શું આ વાત ખરી છે?

જવાબ : જે ભાઇ એમ કહે છે કે રોઝા ઇફતારની દુઆ રોઝો ઇફતાર કર્યા પછી પઢવી સુન્નત છે એમનું એ કહેવું દુરૂસ્ત છે. આપ સલ. રોઝો ઇફતાર કર્યા પછી દુઆ પઢતા હતા. (મિરકાત શરહે મિશ્કાતઃ ૨/૫૧૪ અનવારૂલ મઅબૂદ શરહે અબીદાઉદઃ ૨/૨૭૮)

Üã×ö] …^_ÊŸ] ‚Ãe †Î p^Ó×Ûö] àe] Ù^Î ð^Â• p] Ù^Î †_Ê]]f] # of³ö] á] V I ^Î†Ú (NST)NV•çfÃÛö] áçÂE I †_³Ê] Ô Î‡… o³×³Â æ k³Û³ ‘ Ô ö

DQMP)N

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૬/૪/૭૮ ઇ.

રોઝાનાં મુતફર્રિક મસાઇલ

(૧૨૮૦) હૈઝવાળી ઔરત રમઝાનમાં ખાઇ પી શકે છે?

સવાલ : રમઝાનમાં ઔરત હૈઝ આવવાથી રોઝહ રાખીડ ન શકે તો ખાઇ પી શકે? અથવા રોઝદારના જેમ ખાવું દુરૂસ્ત નથી તેમના જેમ રહે?

જવાબ : હૈઝને લઇ ઔરત રમઝાનમાં રોઝહ રાખી ન શકે એ હાલતમાં રોઝા નમાઝ પઢવી હરામ છે. માટે દિવસમાં ખાવું-પીવું દુરૂસ્ત છે. પરંતુ બીજાઓ સામે ખાય નહી અને આખા દિવસ દરમિયાન પાક થઇ જાય તો બાકી દિવસમાં રોઝેદારોની મુશાબહતમાં ખાય-પીએ નહી. રમઝાનના એહતેરામનો તકાઝો એ જ છે કે રોઝદારોની જેમ બાકી દિવસમાં રહે. અને હૈઝની હાલતમાં રોઝહ હરામ છે તો મુશાબહત કરવી પણ હરામ થશે. !ä×l‰Ú äe äfŽjö^Ê Ý]†u ^ãö Ýç ’ ö] á]

DNOO)M(NRT)M VoÚ^•E

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

(૧૨૮૧) ઇદ રમઝાનનું ઇન્આમ

સવાલ : રમઝાન ઇદની ફઝીલત બતાવશો.

જવાબ : રમઝાનુલ મુબારક જે આત્મ સંઘર્ષ તથા અલ્લાહની ઇબાદત દ્વારા પવિત્રતા પામવાનો માસ છે, પોતાની મહેચ્છાઓ પર કાબૂ અને પ્રભુત્વ મેળવવાનો માસ છે. સર્જનહારની પ્રસન્નતા પ્રાપ્ત કરવા માટે પોતાની ખુશીઓ અને અંતરની ઇચ્છાઓ કુર્બાન કરવાનો માસ છે. તે માસની પુર્ણાહુતી તે ખુશીના દિવસ સાથે કરવામાં આવે છે જેને ઇદ કહેવામાં આવે છે.

આમ જ્યારે એક માસ અલ્લાહના આદેશ અનુસાર માનવી પોતાનાં રાત-દિવસ પસારે કરે છે તો અલ્લાહ તઆલા તરફથી ઇન્આમ સ્વરૂપે તેને ઇદ મળે છે. ઇદની સાચી ખુશી અને વિશેષ આનંદ તેજ મુસલમાનને પ્રાપ્ત થાય છે કે જેણે અલ્લાહની રહમતથી રમઝાનનો હક અદા કર્યો હોય.

ઇદનાં દિવસે રોઝા રાખનાર બંદાઓના સન્માન અને બદલો આપવા સંબંધે અલ્લાહપાક ફરિશ્તાઓને કહે છે કે તેમનું વળતર એજ છે કે તેમને વળતર રૂપે માફી આપવામાં આવે. રોઝા

રાખનારાઓ માટે આથી વધુ ખુશી અને ઇન્આમ બીજુ શું હોઇ શકે કે બંદા પોતાના માલિકના દરબારમાં આ રીતે યાદ કરવામાં આવે. અને રોઝા રાખનારાઓના બદલા અને ઇન્આમ અંગે અલ્લાહ તઆલા પોતે ફરિશ્તા સમક્ષ સંબોધન કરી ફરમાવે છે કે આ નેક નિય્યત ધરાવતાં રોઝાદારોનાં રોઝા અને ઇબાદતના બદલામાં હું તેમનાથી ખુશ થયો અને તેમને ગુનાહોથી માફી આપવામાં આવી.

ઇદગાહમાં ઇદની નમાઝ અદા કરનાર બંદાઓ પોતાના સર્જનહાર સમક્ષ મસ્તક ઝુકાવી પોતાની તૃટીઓ અને ભુલોનો સ્વીકાર કરી પોતાના મુખ અને અમલથી પ્રદર્શિત કરે છે કે અય અલ્લાહ! અય સર્વજગતના પાલનહાર જેવા રોઝા રાખવા જોઇએ તેવા રોઝા નથી રાખી શકયા, જેવી ઇબાદત કરવી જોઇએ તેવી નથી કરી શકયા, અમે ઇકરાર કરીએ છીએ કે તારી ખુદાઇનો યથાયોગ્ય હક અદા કરી શકયા નથી. અય માલિક અમે ગુનેહગાર છીએ પરંતુ બળવાખોર નથી.

અલ્લાહ તરફથી પણ એલાન કરવામાં આવે છે કે અય મારા બંદાઓ! જે કંઇ માંગવા ચાહો તે માંગો, આજના આ ખુશીના મોકા પર તમે જે માંગશો તે હું તમને અર્પણ કરિશ અને જેમાં તમારો ફાયદો હોય તેવો શ્રેષ્ઠ ફેસ્લો કરીશ. મારા આધિપત્ય અને ઇઝઝતના સોગંદ જયાં સુધી તમે મારા પ્રત્યે શુભ ભાવના રાખશો હું તમારા ગુનાહોને છુપાવતો રહીશ. હવે તમે પોતાનાં ઘરો તરફથી એવી પરિસ્થિતિમાં પાછા ફરો કે તમારા ગુનાહો માફ થઇ ચુકયા છે.

આપ સલ.એ ફરમાવ્યું છે કે ઇદના દિવસે બધા ફરિશ્તાઓ માર્ગો પર ઉભા રહી કહે છે કે અય ઇમાનવાળાઓ! તમારા દયાળુ અલ્લાહના દરબાર (ઇદગાહ) તરફ આવો. તેણે તમને રમઝાનના દિવસોમાં રોઝા રાખવા અને રાત્રીના ઇબાદત કરવાનો હુકમ આપ્યો,

તમે તે હુકમને પુરો કર્યો માટે તેનું ઇન્આમ લેવા માટે આગળ આવો. અને જયારે ઇદની નમાઝથી ફારિગ થઇ પાછા ફરે છે તો ફરિશ્તાઓ ફરીથી કહે છે કે એ ઇમાનવાળાઓ! ખુશ થઇ જાઓ, અલ્લાહ તઆલા એ તમારા ગુનાહોને માફ કર્યા છે. ઇદનું ઇન્આમ અને ફળશ્રુતી મેળવી પોતાનાં ઘરો તરફ પાછા જાઓ. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૨૮૨ સદકએ ફિત્રની રકમ ઇદ પછી અદા કરી શકાય?

સવાલ : અગર સદકએ ફિત્રની રકમ રમઝાન પછી અદા કરવામાં આવે તો અદા થશે કે નહી?

જવાબ : મુસ્તહબ એ છે કે ઇદુલફિત્રના દિવસે ઇદગાહ જવા પહેલા સદકએ ફિત્ર અદા કરી દેવામાં આવે. કારણ કે આપ સલ.એ ઉમ્મત પર સદકએ ફિત્ર વાજિબ થવાની બે હિકમતો બયાન કરી છે.

(૧) રોઝેદારથી રોઝાની હાલતમાં જે બેહુદા નકામી વાતો થઇ હોય તેને કફ્ફારો બની જાય અને (૨) બીજી હિકમત ગરીબો માટે ખાવાનો બંદોબસ્ત થઇ શકે. છતાં અગર ઇદના દિવસ સુધી અદા કરવામાં ન આવે તો માફ થશે નહી. પાછળથી અદા કરવું જરૂરી છે.

૧૨૮૩ આખા વરસના રોઝા રાખવાની મન્નત માની હવે તેની તાકત નથી

સવાલ : એક માણસ મધ દરિયે ડૂબવા લાગ્યો તેજ હાલતમાં તેણે મન્નત માની કે અગર જિવતો બહાર નિકળી જશે તો એક વરસના રોઝા રાખશે. તે જિવતો નિકળી આવ્યો પરંતુ આખા વરસના રોઝા રાખવાની તેનામાં તાકત નથી તો હવે તે શું કરે?

જવાબ : પૂછેલી સૂરતમાં મજકૂર માણસને પોતાની મન્નત મુજબ આખા વરસના રોઝા રાખવાની તાકત નથી તો જેમ શૈખે ફાની (તે ડોસો માણસ જેને અત્યારે પણ રોઝો રાખવાની તાકત નથી અને હવે

પછી પણ એવી તાકત મળવાની ઉમ્મીદ નથી કે જેમાં તે રોઝો રાખી શકે) તો તેના માટે જે હુકમ છે કે દરેક રોઝાના બદલે ફિદયો આપવું પડે છે તેમ આ માણસ પણ દરેક રોઝાના બદલે સદકએ ફિત્ર મુજબ ફિદયો આપતો રહે. અને અગર તેની પણ તાકત ન હોય તો અલ્લાહ તઆલાથી માફી માંગતો રહે. અને ઇસ્તિગફાર કરતો રહે.

Î n• oÊ †Ú^ÛÒ †ËÒ æ †_Ê] èŽnÃÛ^e äÙ^çj•Ÿ Ì Ã³—³Ê , ³eŸ] Ýç³ ' …„³þ VÜ , Î pæ^jËÙ] àŠu] MSP) N V…^jvÛÙ] •…E é†_ËÙ^Ò ÜÃ_ äþ] àÚ oþ^Ë³Ù] DPRP (ORQ

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૩/ ઝિલહિજ્જહ ૧૪૦૬ હિ.

એઅતેકાફનું બયાન

«૧૨૮૪» <u>એઅતેકાફની ફઝીલત</u>

સવાલ : એઅતેકાફની ફઝીલત બતાવશો.

જવાબ : મોઅતકિફનો પુરો વખત નમાઝના હુકમમાં ગણાય છે. કારણકે મસ્જિદમાં રહીને નમાઝ બાજમાઅતના ઇન્તેઝારમાં રહે છે. એક મોકા પર ઇશાની નમાઝમાં જરૂરતને લઇ તાખીર થઇ તો આપ સલ. એ ફરમાવ્યું ^âçÛi†¿jþ] ^Ú éç³x³ ' oÊ Ü³Ó³þ] ^³Ú] જયાં સુધી તમો નમાઝના ઇન્તેઝારમાં રહ્યા નમાઝ પઢવાના હુકમમાં રહ્યા. (બુખારી શ.: ૮૧) મુઅતકિફમાં ફરિશ્તાઓની આદત પૈદા થાય છે. દરેક વખત અલ્લાહના ઝિક્ર અને ઇતાઅતમાં રહે છે. નાફરમાનીથી દૂર રહે છે. જરૂરત પ્રમાણે ખાવામાં મશગૂલ રહે છે. એઅતેકાફ દુન્યાના કામોથી દૂર રહેવાનો ઝરિયો છે. દુન્યાના કામોથી પોતાને અલગ કરી અલ્લાહની ઇબાદતમાં રહે છે. અને અલ્લાહ પાકની નજદીકી હાસિલ થાય છે. રોઝા સાથે એઅતેકાફ કરનાર અલ્લાહનો મેહમાન ગણાય

છે. એઅતેકાફ કરનાર મસ્જિદ એટલે અલ્લાહ પાકના મઝબૂત કિલ્આમાં મહફૂઝ થઇ જાય છે. જેથી શયતાન અને દુન્યાથી મહફૂઝ રહે છે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

«૧૨૮૫» <u>એઅતેકાફની હકીકત</u>

સવાલ : એઅતેકાફ ની શું હકીકત છે? અગર કોઇ દસ દિવસથી ઓછા દિવસનો એઅતેકાફ કરે તો સુન્નત એઅતેકાફ ગણાશે કે નહી? એઅતેકાફ કરનાર મસ્જિદની સહનમાં નિકળી શકે છે કે કેમ?

જવાબ : રમઝાન શરીફના છેલ્લા દસ દિવસનો એઅતેકાફ સુન્નતે મુઅક્કદહ અલલ કિફાયહ છે. અગર મોટા શહેરના મોહલ્લામાં અને નાના ગામડાની પુરી આબાદીમાંથી કોઇ પણ એઅતેકાફ નહી કરશે તો બધા સુન્નત છોડવાના ગુનેહગાર થશે. અને અગર કોઇ અદા કરી લેશે તો બધા તરફથી સુન્નત અદા થઇ જશે. (જવાહિરૂલ ફિકહ)

એઅતેકાફ રમઝાનના છેલ્લા પુરા દસ દિવસનો સુન્નત છે. સુન્નત એઅતેકાફ દસ દિવસથી ઓછો હોતો નથી. çâ áçßŠÛÙ] á^³Ò DMTL) N VoÚ^•E äÚ^Ûje †ŽÃÙ] Í ^³Ó³jÂ] એજ કારણે ચારેવ ઇમામોના નઝદીક ૨૦મી રમઝાનના સુર્યાસ્ત પહેલા મોઅતકિફ મસ્જિદમાં દાખલ થઇ જાય. (મિશ્કાતઃ ૨/૫૦૦) આપ સલ.નો એક અમલ રહ્યો છે. પુરા દસ દિવસથી ઓછા દિવસનો એઅતેકાફ કરવા થી અથવા સુર્યાસ્ત (ગુરૂબે આફતાબ) પછી મસ્જિદમાં દાખલ થવાથી સુન્નત એઅતેકાફ ગણાશે નહી. નફિલ ગણાશે. મોઅતકિફે મસ્જિદમાં રહેવું જોઇએ. કુદરતી જરૂરત (પેશાબ-પાખાના) અથવા શરઇ જરૂરત (જુમ્આની નમાઝ માટે) વગર થોડીવાર માટે પણ મસ્જિદમાંથી બહાર નિકળશે તો એઅતેકાફ તુટી જશે. અને મસ્જિદથી તે જગ્યા મુરાદ છે

જે પાંચ વખતની નમાઝ પઢવા માટે નક્કી હોય છે. સહેન અને વરન્ડો અગર જમાઅતખાનામાં દાખલ ન હોય તો ત્યાં જવાથી એઅતેકાફ તુટી જશે. ઠંડક માટે તેમજ જુમ્અહના ગુસલ માટે નિકળવું જાઇઝ નથી. (જવાહિરૂલ ફિકહ) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૨૮૬﴿ એઅતેકાફમાં શું કરવું જોઇએ?

સવાલ : એઅતેકાફમાં શું કરવું જોઇએ?

જવાબ : એઅતેકાફમાં તિલાવતે કુર્આન વધુ ને વધુ કરવું જોઇએ. હઝરત ઈમામ અબૂહનીફા રહ. રમઝાનમાં દરરોજ એક કુર્આન ખત્મ કરતા હતા મોટા-મોટા બુઝુર્ગોનો રમઝાનમાં કુર્આન પઢવાનો મઅમૂલ રહ્યો છે. અબ્દુલ્લાહ બિન ઇદ્રીસ રદિ. એ પોતાના છોકરાઓને મોત વખતે કહ્યું કે રડો નહી આ ઓરડામાં મેં ચાર હજાર કુર્આન ખત્મ કર્યા છે.

એઅતેકાફમાં અલ્લાહનો વધુને વધુ ઝિક્ર કરવામાં આવે. સુબ્હાનલ્લાહ, અલ્હમ્દુલિલ્લાહ, લાઇલાહ ઇલ્લલ્લાહુ વલ્લાહુ અકબર, સુબ્હાનલ્લાહી વબિહમ્દીહી સુબ્હાનલ્લાહિલ અઝીમ, લાહવલ વલા કુવ્વત ઇલ્લા બિલ્લાહિલ અલિય્યીલ અઝીમ પઢવામાં આવે. એ સિવાય દુરૂદ શરીફ પઢવામાં આવે. તેમજ અલ્લાહની જનાબમાં ખુબ ખુબ દુઆઓ કરવામાં આવે.

મૌલાના અબ્દુલ હય રહ.એ ફરમાવ્યું છે કે તરાવીહ ઘણી અજીબ ચીઝ છે. એનાથી દરેક મુસલમન દરરોજ બીજા દિવસોના મુકાબ્લામાં અલ્લાહથી વધુ નજદીકી હાસિલ કરે છે. કારણકે તરાવીહમાં ૨૦ રકાઅતો છે. જેમાં ૪૦ સજદહ કરવામાં આવે છે. અને દરેક સજદો અલ્લાહ તઆલાની નજદીકી પ્રાપ્ત કરવાની સર્વ શ્રેષ્ઠ ચીઝ છે. કે એનાથી વધુ ઉચ્ચ દરજ્જો કોઇ ચીઝ થી હાસિલ થઇ શકતો નથી. એજ મકામ આપ સલ. મેઅરાજમાં લાવ્યા હતા. અને

આપને મેઅરાજમાં એટલી નજદીકી હાસિલ થઇ કે મુસલમાનો માટે નમાઝનો તોહફો લઇને આવ્યા. જેના વિશે આપ સલ.નું ફરમાન છે àÚ©Ûö] t]†ÃÚ éçx ' ö] નમાઝ મોમિનની મેઅરાજ છે.

સજદામાં જે મુસલમાન પોતાની પેશાની જમીન ઉપર મુકી દેશે તો તેને મેઅરાજ એટલે નજદીકી હાસિલ થશે. અને એજ અલ્લાહની નજદીકી હાસિલ કરવાનું સ્થાન છે. કુર્આને હકીમમાં છેઃ æ ,³r³³‰] æ h†jÎ] સજદાથી અલ્લાહની નજદીકી હાસિલ કર. (સૂ.૧૯)

હદીસ શ.માં છેઃ બંદા અલ્લાહના સૌથી વધુ નજીક સજદાની હાલતમાં હોય છે. સજદો એક ખાસ મરતબો રાખે છે. અને રમઝાનમાં ૪૦ સજદા તરાવીહના ઝરિયે વધુ અર્પણ કર્યા. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૨૮૭﴿ એઅતેકાફના કેટલાક મસ્અલા

સવાલ : મસ્જિદ જેમાં જમાઅતખાનું, સહેન, વુઝૂખાનું, પેશાબખાનું અને આસ-પાસ ખુલ્લી જગ્યા હોય છે એમાં કઇ જગ્યા એઅતેકાફ માટેની હદમાં ગણાય છે?

(૨) એ હદબંદીમાંથી કયા કયા કારણે મોઅતકિફને બહાર જવાની ઇજાઝત છે?

(૩) મોઅતકિફ જમાઅતખાનામાં બેસી મુલાકાતિઓ સાથે વાતો કરી શકે છે?

(૪) કાગળો બેસી વાંચી શકે છે? જવાબો લખી શકે છે?

(૫) ખાવા પીવા પછી હાથ ધોવા, કોગળા કરવા, વાસણો ધોવા મોઅતકિફ પોતાની હદ બહાર જઇ શકે છે?

(૬) મોઅતકિફ માટે ફર્ઝ ગુસલ સિવાય બીજા ગુસલ કરવાની કેમ મનાઇ છે?

(૭) પેપરો જેમાં દીની, દુન્યવી વાતો ઉપરાંત ફોટાઓ હોય

મોઅતકિફ એવા પેપરો વાંચી શકે? અને મસ્જિદમાં લાવી શકે?

(૮) શબેકદ્રની તલાશમાં ઇબાદત કર્યા પછી મોઅતકિફ સુઇ જાય તો તેનું સુવું ઇબાદત ગણાશે?

(૯) કયા-કયા સંજોગોમાં એઅતેકાફ ફાસિદ થાય છે? અને કયારે તેની કઝા કરવી જરૂરી થાય છે?

જવાબ : આમ બોલ-ચાલમાં પૂરા મસ્જિદના એરિયાને અને જે ચીઝો મસ્જિદની જરૂરત માટે હોય છે સહેન, હોઝ, ગુસલખાનું, પેશાબખાનું, વરંડો એ દરેકને લોકો મસ્જિદ કહે છે. પરંતુ શરઇ દ્રષ્ટિએ જે જગ્યાએ પાંચ વખતની નમાઝ જમાઅત સાથે પઢવા માટે નક્કી કરવામાં આવે છે અને જયાં જનાઝાની નમાઝ પઢવામાં આવતી નથી તેને હકીકતમાં મસ્જિદ કહેવામાં આવે છે.

ઇમદાદુલ ફતાવામાં છેઃ ઔર મસ્જિદ વહી મવઝઅ (જગ્યા) હે જહાં નમાઝ પઢી જાતી હે ન કે કુલ ઇહાતા. (ઇમદાદુલ ફતાવાઃ ૨/૧૬૫)

એઅતેકાફમાં અસલ ચીઝ એ છે કે મસ્જિદ એટલે જમાઅતખાનાની હદ સિવાય શરઇ જરૂરત વગર બાહર નિકળશે તો એઅતેકાફ ટુટી જશે. એ માટે વાજિબ અને રમઝાનના સુન્નત એઅતેકાફ બંન્નેનો એકજ હુકમ છે. નફિલ એઅતેકાફ થોડી વાર માટે પણ થઇ શકે છે. મસ્જિદમાં દાખલ થતી વખતે એઅતેકાફની નિય્યત કરી અને નમાઝ પઢી પછી જમાઅતખાનાની બહાર નિકળી ગયો તો આ પણ એઅતેકાફ પૂરો થઇ ગયેલો ગણાશે. આ નફિલ એઅતેકાફ ગણાશે.

(૨) મોઅતકિફે જમાઅતખાનાની હદની બહાર પેશાબ-પાખાના માટે, ફર્ઝ ગુસલ માટે, વુઝૂ ન હોય તો વુઝૂ કરવા માટે નિકળવાની ઇજાઝત છે. અગર એવી મસ્જિદમાં એઅતેકાફ કરવામાં આવે જયાં જુમ્અહની

નમાઝ થતી ન હોય તો એ જગ્યાએથી જુમ્અહની નમાઝ માટે એટલા પહેલા નિકળી શકે છે કે ત્યાં પહોંચી ખુત્બાં પહેલાંની સુન્નતો પઢી શકે. મોઅઝ્ઝિન કે ગૈરમોઅઝ્ઝિન એઅતેકાફની હાલતમાં અઝાન કહેવા માટે મસ્જિદની હદથી બહાર નિકળી શકે છે. (હિદાયહઃ ૨૧૦ શામીઃ ૨/૧૮૧) èq^v Ÿ] , r ŠÛ] àÚ t † í Ÿ

äqçj h^_í] áŸ ‹ ÛŽ] Ùæ^i ànu t†³ í³ !!! èÃ³Û³ r³] æ] á^³ŠÞŸ] o× ' æ ^ãÒ]…•] äßÓÛ k Îæ oÊ t † í äßÂ], nÂe ä³^³ß³Ú á^³Ò á] æ å , ³Ã³e èq^v Ÿ] tæ† í] än×Â Ý†u æ DNML Vè], âE ^j‰ è]æ… oÊ æ ^Ãe…] ^ã×fÎ V…^³jvÛ] •… æ …^³j í ³Ú …•E áƒ©³Ú †³nÆ ç³ æ á]ƒ] æ ènÂ†³• æ] á^³³ŠÞŸ] D Í ^ÓjÂŸ] h^e Ýç '] h^jÒ (MTM)N

(૩) મોઅતકિફે એઅતેકાફની હાલતમાં કુર્આનેપાકની તિલાવત, અલ્લાહનો ઝિક્ર, અંબિયા અલ. તેમજ સાલેહીનના વાકેઆત અને દીની કિતાબો પઢતા રહેવું જોઇએ. જરૂરત પ્રમાણે વાત-ચીત કરવી જાઇઝ છે. પરંતુ ફુઝૂલ અને બેકાર વાતો કરવી મકરૂહ છે. મસ્જિદમાં બેકાર વાતો કરવી ગૈર મોઅતકિફ માટે પણ જાઇઝ નથી તો મોઅતકિફે તો અવશ્ય બચવું જોઇએ. તેમજ જમાઅતખાનાના બહાર પણ બેકાર વાતો કરવી જાઇઝ નથી. તો મસ્જિદમાં કેવી રીતે દુરૂસ્ત થઇ શકે છે? (મરાકિલ ફલાહઃ ૩૮૪, બહરઃ ૨/૩૦૪, શામીઃ ૨/૧૮૫) †n‰ æ äj‰]…• æ Ü×Ã] æ &, v] æ †Ò„] æ á•†Ï] è]†Î Ý‡ ¡ ^Ú] æ à ,] …çÚ] èe^jÒ æ ànv^ '] è^Óu æ ð^nfÞŸ] " ' ³Î æ #' ‑ ³f³] æ oÎ]†Ú !ó] Ì ÓjÃÛ^Ê Ì ÓjÃÛ] †nÇ ‡ç³ r³ ¡ ³Ê †³nì †³nÇ³e Ü³x³Ó³j] Ÿ p] †n í e Ÿ] Ü×Ój] æ k Û '] æ ÄnfÛ] …^—u] å†Ò æ OTP Vpæ^_v› äÛçÛÃ çâæ àŠu] oâ oj] p•^fÃ ØÎ æ ó^Ãi äçÏ×³Ê †³n í ³e Ÿ] Ü³x³Ó³j V†veE ó] , r ŠÛ^Ê †n í e Ÿ] , r ³ŠÛ³] t…^³ì Ü³x³Ó³j Ÿ á] o³—³jÏ³ DOLP)N

(૪) જરૂરી ચીઝનું વેચાણ કરવું કે ખરીદવું તે ચીઝને મસ્જિદમાં લાવ્યા વગર મોઅતકિફ માટે જાઇઝ છે તો જરૂરી કાગળો લખવા પણ દુરૂસ્ત છે.

(૫) મોઅતકિફે ખાધા પછી હાથ ધોવા, કોગળા કરવા, વાસણ ધોવા જમાઅતખાનાથી બહાર જવું જાઇઝ નથી. મસ્જિદમાં વાસણ મુકી નીચે પાણી ન પડે એ રીતે હાથ ધોઇ લે. (અહસનુલ ફતાવાઃ ૪/૫૦૦)

(૬) મોઅતકિફના ફર્ઝ ગુસલ સિવાય જુમ્અહના સુન્નત કે ઠંડક માટે મસ્જિદથી બહાર ગુસલ માટે નિકળવાનું મના હોવાનું અસલ કારણ તો આપ સલ.ની તાબેદારી છે. કારણકે જે જરૂરત મસ્જિદમાં પૂરી થઇ શકતી ન હોય તેવી જરૂરત માટે આપ સલ. મસ્જિદથી બહાર નિકળતા હતા. äßÚ ,e Ÿ ^Ûö Ÿ] èq^vö t † í ㎜ Ÿ æ kö^Î ^ãþ] æèŽñ^Â àÂ DOOQ V•¨]• çe]E , r ŠÛö] oÊ ^ã×ÃÊ …ç ’ j㎜ Ÿ p]

અકલી કારણ રૂપે એમ કહી શકાય છે કે મોઅતકિફની હાલત કોઇના સાથે મોહબ્બત કરનાર વ્યકિતના જેવી છે કે જેનું પોતાના મહબૂબ સિવાય બીજા કોઇના તરફ ધ્યાન હોતું નથી. પોતાના બદન કે કપડાંનો પણ ખ્યાલ હોતો નથી. પોતાના મહબૂબની મોહબ્બતમાંજ તલ્લીન રહે છે મોઅતકિફની પણ એજ હાલત છે કે ખુદાપાકના સિવાય કોઇના પણ તરફ તેનું ધ્યાન હોતું નથી. અને અલ્લાહપાકને પોતાના બંદાનું ઇખ્લાસ ભર્યું એવુંજ કામ પસંદ છે જેમકે શહીદનું ખૂન, રોઝાદારના મોંની વાસ, અલ્લાહપાકના ખોફથી રડનારના આંસૂ, ગુસલ માટે નિકળવાથી અલ્લાહની ઇબાદતમાં ખલલ પડે છે એ કારણથી મના કરવામાં આવ્યું છે. (મસાલિહે અકલિયહના સહારે)

(૭) મસ્જિદમાં મોઅતકિફે બિન જરૂરી વાતો કરવી, ફોટાઓવાળા પેપરો લાવવા દુરૂસ્ત નથી. એમ કરવાથી એઅતેકાફના હુકમ તેમજ

મસ્જિદની તઅઝીમ વિરૂધ્ધ ગણાશે.

અલ્લાહના હુકમો પર અમલ કરવામાં અને તેની તઅઝીમ કરવામાંજ દુનિયા અને આખિરતની ભલાઇ છે. અને તઅઝીમ તે લોકોજ કરે છે જેમના દિલમાં અલ્લાહ તઆલાનો ખોફ હોય છે. કુર્આને હકીમમાં છેઃ äe… ,ßÂ äö †n ì çãÊ ä×ö] I ^Ú†u Ü¿Ãm àÚ æ અર્થાતઃ જે કોઇ અલ્લાહના માનનિય હુકમોની તઅઝીમ કરશે તો એ તેના માટે તેના પરવરદિગારના નઝદીક બેહતર છે. (સૂ.હજઃ ૧૮ઃ આ.૩૦)

(૮) મોઅતકિફની મિસાલ (ઉદાહરણ) એવી છે કે કોઇ માણસ કોઇના દરવાજા પર અડંગો નાંખી બેસી જાય કે જયાં સુધી મારી માંગ પૂરી થશે નહી ત્યાં સુધી અહીથી જઇશ નહી. મોઅતકિફ પણ પોતાની હાલતથી અલ્લાહની જનાબમાં કહે છે કે જયાં સુધી મારા ઇરાદા પૂરા નહી થાય અને ગમ અને તકલીફ દૂર નહી થાય ત્યાં સુધી અહીજ કાયમ રહીશ. એજ કારણે મોઅતકિફ અલ્લાહની નજદીકી હાસિલ કરી લે છે. અને મોઅતકિફ જયારે ઇખ્લાસથી એઅતેકાફ કરે છે તો તે એક નમાઝ પછી બીજી નમાઝના ઇન્તેઝારમાં રહે છે. જેને લઇ દરેક હાલતમાં નમાઝનો સવાબ મળે છે. માટે મોઅતકિફનું સુવૂં, બેસવૂં, દરેક કામ ઇબાદતમાં ગણાશે. (તહતાવીઃ ૩૮૬,૩૮૭)

(૯) મોઅતકિફ તબઇ જરૂરત (એટલે પેશાબ, પાખાના) માટે નિકળે અને જે જરૂરત માટે મસ્જિદની બહાર નિકળવાની ઇજાઝત છે તો તે જરૂરત પૂરી કરી તે પછી થોડીકવાર માટે પણ ત્યાં થોભશે તો એઅતેકાફ તુટી જશે. તેમજ મજકૂર શરઇ જરૂરત વગર બહાર નિકળશે તો પણ એઅતેકાફ તુટી જશે. (શામીઃ ૨/૧૮૨, હિદાયહ)

અગર કોઇ જરૂરતને લઇ રોઝો તોડવો પડે તો રોઝો તોડવાથી એઅતેકાફ પણ તુટી જશે. તેમજ રાત સમજી ખાતો રહ્યો અને હકીકતમાં સુબ્હે સાદિક થઇ ચુકી હતી તો રોઝો મોઅતબર

ગણાશે નહી. અને એઅતેકાફ તુટી જશે. તેમજ સૂરજ ડૂબી ગયો છે એમ સમજી રોઝો ઇફતાર કરી નાંખ્યો તો પણ એઅતેકાફ તુટી જશે. રોઝાની હાલતમાં કોગડા કરવામાં પાણી પેટમાં ચાલ્યું ગયું તો એ સૂરતમાં પણ રોઝો અને એઅતેકાફ તુટી જશે. (રિસાલા અહકામે એતેકાફઃ ૧૫,૧૬)

રમઝાનનો સુન્નત એઅતેકાફ તુટી જાય તો એક દિવસની કઝા વાજિબ છે. (શામીઃ ૨/૧૮૦) p„Ö] ÝçnÖ] o—ÏnÊ å†nÆ ÙçÎ o×Â ^Ú] DMTL)N VoÚ^•E äŠËße Ýçm ØÒ Ù¡ Ïj‰Ÿ å, ŠÊ]

રમઝાનનો મસનૂન એઅતેકાફ ફાસિદ થઇ જાય તો પણ મસ્જિદથી બહાર નિકળી જવું જરૂરી નથી. બલ્કે બાકી દિવસોમાં નફિલ એઅતેકાફની નિય્યતથી એઅતેકાફ ચાલુ રાખવામાં આવે. તેમાં રમઝાનનો સુન્નત એઅતેકાફ તો અદા નહીં થશે અલબત્ત નફિલ એઅતેકાફનો સવાબ મળશે. (રિસાલા અહકામે એઅતેકાફ, અઝઃ મોલાના મોહંમદ તકી ઉસ્માનીઃ ૧૮) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૨/૬/૧૯૯૦ ઇ.

《૧૨૮૮》 એઅતેકાફમાં બીમારીને લઇ રોઝો રાખી શકાયો નહી તો એઅતેકાફ માટે શું હુકમ છે?

સવાલ : એઅતેકાફમાં બીમાર થઇ જવાથી રોઝો રાખી શકાયો નહી, પરંતુ મસ્જિદમાં રહ્યો તો શું હુકમ છે?

જવાબ : સુન્નતે મુઅક્કદહ એટલે રમઝાનના આખિરી દસ દિવસોનો એઅતેકાફ સુન્નતે મુઅક્કદહ અલલ કિફાયહ છે જેમાં રોઝા શરત છે. માટે બીમારી વિગેરેને લઇ રોઝહ રાખી ન શકાયા તો એ નફિલ ગણાશે. અને જે દિવસનો એઅતેકાફ તુટી ગયો તેની કઝા વાજિબ છે પણ દસ દિવસની કઝા બેહતર છે. (ઝુબ્દહ, ઇમદાદુલ ફતાવા) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

《૧૨૮૯》 મદ્રસામાં એઅતેકાફ થઇ શકે?

સવાલ : હમારી મસ્જિદ ખુલ્લી છે એ મસ્જિદની જમણી તરફ આમ રસ્તા હોવાને લઇ ચોરી પણ થયા કરે છે રસ્તાની બાજુમાં લોટ દળવાની ઘંટી છે તેનો પણ શોર થાય છે અને રેડિયોનો પણ અવાજ આવે છે બીજું કે મસ્જિદમાં દુન્યવી વાતોથી મસ્જિદનો અદબ જળવાય એમ નથી મસ્જિદની બાજુમાં મદ્રસો છે જયાં એકાંત હોવાના કારણે શોર થતો નથી અને ઇબાદતમાં દિલ લાગે એમ છે તો એવી હાલતમાં મસ્જિદમાં એઅતેકાફ ન કરતા મદ્રસાની માળ પર એઅતેકાફ કરવામાં આવે તો થઇ શકે કે નહી?

જવાબ : એઅતેકાફ સહીહ થવા માટે મસ્જિદ હોવું જરૂરી છે. માટે મસ્જિદ હોવા છતાં મસ્જિદ છોડી મદ્રસામાં એઅતેકાફ કરવું દુરૂસ્ત નથી. અગર મસ્જિદની જમણી તરફ પબ્લીક રસ્તો હોવાને લઇ શોર થય છે તો એવી તરફ એઅતેકાફ કરવું જોઇએ જે તરફ શોર ઓછો થતો હોય. મસ્જિદ સિવાય બીજી જગ્યાએ એઅતેકાફ કરવું મર્દોએ જાઇઝ નથી. એઅતેકાફની હાલતમાં બેકાર વાતો અને દુન્યવી કામોથી બચવું જોઇએ. p] D&f×Ö]E ^Â†• Í ^ÓjÂŸ] p] çâ æ änÊ ÝçÏi ØnÎ æ ‹ Û í Ö] änÊ o×³ ‘ èÂ^³Û³q ,³ r ³ŠÚ o³Ê Ì Ó³jÃ³Û³Ö] &³fÖ DÝ^nÏÖ] ÄÚE ÜnÎ] æ áf] ^ÛnÊ x ’ m o÷] xnv ’ Ö] æ Ýçm oÊ é†Ú çÖ æ èÂ^Û r ³Ö] D†ã÷Ÿ] ÄÛ r ÚE èv ’ ×Ö á^›†• ènßÖ] æ , r ŠÛÖ] oÊ áçÓÖ] æ &f×Ö] àÒ†Ö^Ê ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૭/૧૦/૭૩ ઇ.

《૧૨૯૦》 નમાઝે જનાઝા અદા કરવા કે બીમાર પુરસી માટે મોઅતકિફનું મસ્જિસ્દ થી બહાર નિકળવું

સવાલ : ઝૈદે રમઝાનમાં અખીરી અશરાનો એઅતેકાફ એ નિય્યત સાથે કર્યો કે અગર મસ્જિદમાં જનાઝો આવશે તો નમાઝે જનાઝા માટે બહાર નિકળીશ તેમજ બીમારની બીમાર પુરસી માટે જવાની નિય્યત

કરી તો નીય્યતના આધારે મસ્જિદથી નીકળી શકે કે કેમ?

જવાબ : મોઅતકિફ પોતાની શરઇ તેમજ તબઇ જરૂરી હાજત માટે નીકળી શકે છે . જેમકે જુમ્આની નમાઝ માટે અને પેશાબ પાખાના માટે નિકળી શકે છે. એ સિવાય બીજા મોઅતબર કામ માટે નિકળશે તો પણ એઅતેકાફ ટુટી જશે. માટે જનાઝાની નમાઝ અદા કરવા અથવા બીમાર પુરસી માટે નિય્યત કરવા છતાં મસ્જિદમાંથી ખાસ એ કામો માટે બહાર નિકળશે તો સુન્નત એઅતેકાફ અદા થશે નહી. (અહસનુલ ફતાવાઃ ૪/૪૯૯)

æ èÃÛq^Ò ènÂ† • èÚ‡Ÿ èq^vÔ Ÿ] , r ŠÚŸ] à³Ú Ì Ó³jÃ³Û³Ô] t †³ í ³n Ÿ æ é‡^ßq , ãŽn Ÿ æ Ì ÓjÃÛÔ] •çÃn Ÿ æ ¼³in³Ç³Ô] æ Ùç³fÖ³Ò ènÃ³nf› èq^³v³Ô DNRS)M Vpæ^jËÔ] ä ' ¡ ì E

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૭/૭/૮૭ ઇ.

૧૨૯૧ મોઅતકિફે જમાઅતખાનાની બહારની સીળી વાપરવું

સવાલ : મસ્જિદમાં રમઝાન શરીફમાં ઉપરના જમાઅતખાનામાં એ'તેકાફ માટે અમુક માણસો બેસે છે જમાઅત નીચેના જમાઅતખાનામાં થાય છે ઉપરથી નીચે જવા માટે જમાઅતખાનાથી બહારના ભાગમાં સીળી છે ત્યાંથી જવાનું હોય છે તો મોઅતકિફ જમાઅત માટે એ સીળીથી જાય તો એઅતેકાફ તુટી જશે?

જવાબ : મોઅતકિફ દિની જરૂરત માટે પોતાની એ'તેકાફની જગ્યાએથી નીકળી શકે છે જમાઅત સાથે નમાઝ પઢવું એ પણ દીની જરૂરત છે માટે ઉપરના જમાઅતખાના માંથી જમાઅતખાનાના બહારના સીળીના જરિયે નીચે જમાઅતખાનામાં જમાઅત સાથે નમાઝ પઢવા માટે આવવું દુરૂસ્ત છે. (ઇમદાદુલ ફતાવાઃ ૨/૧૬૩) હંમેશા નીચે જમાઅત થાય છે તો વગર ઉઝરે ઉપરના જમાઅતખાનામાં એઅતેકાફ કરવું મુનાસિબ નથી. ફકત કુદાપાક જાણનાર છે .

૧૮/૨/૧૯૮૦

૧૨૯૨ મુઅતકિફ મસ્જિદના ગુસલખાનામાં ગુસલ માટે જઇ શકે છે?

સવાલ : મુઅતકિફ મસ્જિદના ગુસલખાનામાં ગુસલ કરવા માટે જઇ શકે છે?

જવાબ : ફર્ઝ ગુસલ સિવાય ફકત ઠંડક હાસિલ કરવા માટે ગુસલ કરવાની નિય્યતથી જવું જાઇઝ નથી. ખાસ ગુસલ માટે નિકળશે તો એઅતેકાફ તુટી જશે. અલબત્ત પેશાબ પાયખાનાની હાજત હોય અને એના માટે મસ્જિદથી નીકળે અને પોતાની તબ્ઇ જરૂરતથી ફારિગ થઇ જેટલા ટાઇમમાં વુઝૂ થાય છે ગુસલખાનામાં એનાથી ઓછા ટાઇમમાં બે ચાર લોટા બદન પર નાંખી દે તો દુરૂસ્ત છે. કપડા પણ એઅતેકાફગાહમાં (મસ્જિદમાં) ઉતારીને જાય જેથી એટલો વખત પણ ગુસલખાનામાં થોભવું ન પડે ખાસ નિય્યતથી જવું જાઇઝ નથી. (ઝુબ્દહ) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૨૯૩ એઅતેકાફની હાલતમાં છાપા વાંચવું

સવાલ : રમઝાનમાં એઅતેકાફની હાલતમાં છાપા વાંચવા કેવું છે? કારણકે કામ કાજ અને ધંધા વિશે ઘણીજ ભીડભાડ થાય છે મારે છાપા વાંચી શકાય કે કેમ?

જવાબ : એઅતેકાફનો મકસદ અને એની હિકમત અને રૂહ એ છે કે દરેક તરફથી અલગ થઇને પોતાનું દિલ અલ્લાહ તઆલા તરફ લગાવી લેવું અને અલ્લાહના ઝિક્ર અને ઇબાદતમાં મશ્ગૂલ રહેવું (આદાબુલ એઅતેકાફઃ પેજઃ ૧૪, ૧૮)

હઝરત અતા બિન રબાહ રહ. જેઓ અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ રદિ.ના શાગિર્દ છે, તેઓ ફરમાવે છે એઅતેકાફ કરનારની મિસાલ એ માણસ જેવી છે જે કોઇ બાદશાહના દરવાજા પર પોતાની

જરૂરતના માટે પડી જાય કે જયાં સુધી જરૂરત પુરી ન થાય ત્યાં સુધી અહીથી જઇશ નહી. એજ પ્રમાણે મોઅતકિફ પણ એઅતેકાફ કરી પોતાની હાલત વડે અલ્લાહની જનાબમાં કહે છે જયાં સુધી મારા ગુનાહો માફ નહી કરો તકલીફો અને ફિક્રો દૂર નહી કરો ત્યાં સુધી અહીથી જઇશ નહીં. (નુરૂલ ઇઝાહ) માટે એઅતેકાફની હાલતમાં મસ્જિદમાં છાપાઓ વાંચવા ન જોઇએ. ખાસ કરી ગુજરાતી પેપરો જેમાં બેશરમીના ફોટાઓ છપાય છે તેને મસ્જિદમાં લઇ જવું જાઇઝ નથી. ગુનાહનું કામ છે એઅતેકાફ કરનાર પોતાની સખત જરૂરતને લઇ કોઇ ચીઝ ખરીદી કે વેચી શકે છે પરંતુ તે ચીઝને મસ્જિદમાં લાવવું જાઇઝ નથી, તો મસ્જિદમાં છાપાઓ લાવવા કઇ રીતે જાઇઝ થઇ શકે છે? ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૫/૪/૮૪

﴾૧૨૯૪﴿ એઅતેકાફની હાલતમાં કોર્ટમાં જઇ શકાય? ખાવાનું લેવા ઘરે જઇ શકાય? હજામને મસ્જિદમાં બોલાવી હજામત કરાવી શકાય?

સવાલ : મેં એક મહીનાનો એઅતેકાફ કર્યો છે તો એ એઅતેકાફ કેવો ગણાશે? સુન્નત કે નફિલ? બીજું કે રમઝાનમાંજ કોર્ટમાં મારા કેસની તારીખ છે તો એઅતેકાફની હાલતમાં કોર્ટમાં જઇ શકું કે નહી? અને એઅતેકાફમાં ખાવું પહોંચાડનાર કોઇ નથી તો હું ખાવું લેવા ઘર જઇ શકું કે નહી? હું સુન્નત ગુસલ તેમ મસ્જિદમાં હજામને બોલાવી હજામત કરી શકું?

જવાબ : રમઝાનનાં છેલ્લા ૧૦ દિવસનો એઅતેકાફ સુન્નતે મુઅક્કદહ છે. તમોએ પૂરા મહીનાનો એઅતેકાફ કર્યો છે તો બાકીનાં ૨૦ દિવસનો એઅતેકાફ નફિલ ગણાશે.

ઇન્સાની હાજત પેશાબ પાખાના સિવાય એઅતેકાફની હાલતમાં નિકળવું જાઇઝ નથી. માટે એઅતેકાફની સાથે કોર્ટમાં જશો તો એઅતેકાફ ખત્મ થઇ જશે. અને પાછો એઅતેકાફ કરશો તો

નવેસરથી એઅતેકાફ ગણાશે. અને એ સુરતમાં પૂરા મહીનાનો એઅતેકાફ કરેલો કહેવાશે નહી. ^Ê^ÓjÂ] Ì ÓjÃÛö] o×Â á] änxÂ Ý†u æ VoÚ^Žö] ÄÚ…^j í Ú…•E Ø_fÚ Ÿ äßÚ áŸ t æ†³ í ³ö] ä³x³Ê Ø³Ë³ß³ö] ^³Ú] ^³fq]æ DMTL)N

ખાવું લાવવા માટે કોઇને નક્કી કરવું જોઇએ જે તમને ખાવું પહોંચતુ કરે અગર કોઇ ખાવું લાવનાર ન જ હોય તો ઘરે ખાવું લેવા જવું દુરૂસ્ત છે. પણ ખાવું મસ્જિદમાંજ ખાવું જોઇએ, ખાવું લેવા જાવ તે વખતે એક મિનિટ પણ વગર કારણે રોકાશો તો એઅતેકાફ તુટી જશે. æ h†Žö] æ ØÒ ¡ ö h†ÇÛö] , Ãe t † í Øn Î æ è†nã¿ö] pæ^jËö] oÊ s ñ]çvö] àÚ áçÓ „òßnvÊ äö oi^ àÚ , r ³ Ü³ö]f] ^³Ú o³x³Â ä³x³Û³u o³ß³f DOLO)N VÐñ]†ö] †ve MTP)N VoÚ^•E ¼ñ^Çö] æ Ùçfö^Ò è…æ†—ö]

એઅતેકાફની હાલતમાં ફર્ઝ ગુસલ સિવાય બીજા કોઇ ગુસલ માટે નિકળવું જાઇઝ નથી. તેમજ હજામત પણ કરાવવી ન જોઇએ એમાં મસ્જિદના આલુદા થવાનો ભય છે.

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૦/૯/૭૫ ઇ.

﴾૧૨૯૫﴿ એઅતેકાફ કરનાર ઘરે ગુસલ કરવા જઇ શકે?

સવાલ : એઅતેકાફ કરનાર ઘરે ગુસલ કરવા જાય તો શું હુકમ છે? અથવા બીડી પીવા માટે બહાર નિકળે તો તેનો શું હુકમ છે? મોઅતકિફ દુન્યવી વાતો કર્યા કરે છે અને મસ્જિદમાં આમ તેમ ફર્યા કરે છે તો એના માટે શું હુકમ છે? તેમજ મસ્જિદમાં બાલ મુંડાવે છે અને એના સાથે ગૈર મોઅતકિફ ખાય છે તો એનો શું હુકમ છે?

જવાબ : શરીઅતનો કાનૂન એ છે કે એઅતેકાફ કરનારે જમાઅતખાનામાંજ રહેવું જોઇએ. પેશાબ, પાયખાના માટે મસ્જિદના જમાઅતખાનાથી બહાર જઇ શકે છે. વગર કારણે એક સેકંડ પણ બહાર નિકળશે તો એઅતેકાફ તુટી જશે માટે ફકત બીડી પીવાની

નિચ્યતથી નિકળશે તો એઅતેકાફ તુટી જશે. તેમજ મસ્જિદમાં અગર ગુસલનો ઇન્તેઝામ હોય તો તેને છોડી દૂર ઘર સુધી ફર્ઝ ગુસલ કરવા જશે તો પણ એઅતેકાફ તુટી જશે. äÊ^ÓjÂ^Ê èËnß³u o³e] Ùç³Î o³Ê ^³Ú]æ ÙçÎ k vi †ã , Ïö] xjÊ èÛq æ] Ùçe æ] ¼ñ^Æ †nÇe èÂ^‰ t † ì]ƒ] , ‰^Ê VÝç×Ãö] …]• pæ^jÊE …^ãþ æ] Ønö àÚ èÂ^‰ , r ŠÛö] à³Ú t †³ ì ç³ö æ èã] , ³ãö] DNON)P VojËÛö] k ã^ËÒ (QLQ)R

એઅતેકાફ કરનારે ફુઝૂલ દુન્યવી વાતો કરવી ન જોઇએ. તેમજ મસ્જિદમાં હજામત પણ ન કરવી જોઇએ. એમાં મસ્જિદનાં આલુદહ થવાનો ભય છે. એઅતેકાફ કરનાર જે મસ્જિદમાં એઅતેકાફ કરે તેના જમાઅતખાનામાં કોઇ પણ જગ્યાએ ફરી શકે છે. (ફતાવા દારૂલ ઉલૂમઃ ૬/૫૦૩)

ગૈર મોઅતકિફે એઅતેકાફની નિય્યત વગર મસ્જિદમાં ખાવું ન જોઇએ. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૧/૧૦/૭૬

<u>﴾૧૨૯૬﴿ એઅતેકાફની હાલતમાં બીડી સિગારેટ પીવા માટે મસ્જિદથી બહાર નિકળવું / સુન્નત એઅતેકાફ ફાસિદ થાય તો તેની કઝા કેવી રીતે કરવી.</u>

સવાલ : અગર કોઇ માણસ એઅતેકાફમાં જમાઅતખાના બાહર વાતચીત અને બીડી સિગરેટ પીએ તો તે પી શકે કે નહીં? જમાઅતખાનાની બહાર હોઝ પર વાત-ચીત કરે તો શું એઅતેકાફ તુટી જશે? અગર એઅતેકાફ તૂટી જાય તો એની કઝા કરવી પડશે? અને કઝા કરવાનો શું તરીકો છે?

જવાબ : હઝરત આઇશા રદિ. ફરમાવે છે કે આપ સલ. એઅતેકાફમાં ઇન્સાની જરૂરત સિવાય મકાન (હુજરા)માં આવતા ન હતા (અબૂદાવૂદ શરીફઃ ૩૩૪) માટે મોઅતકિફે ઇન્સાની જરૂરત પેશાબ-પાખાના અને શરઇ જરૂરત જેમ કે જુમ્અહની નમાઝ સિવાય

જમાઅતખાનાથી બહાર થોડી વાર માટે પણ જશે તો એઅતેકાફ તુટી જશે. DNML Vèã] , âE äÊ^ÓjÂ] , ŠÊ …„Â †nÇe èÂ^‰ , r ŠÛö] àÚ t † ì çö æ

માટે ખાસ વાત-ચીત કરવા માટે અથવા બીડી સિગરેટ પીવા માટે જમાઅતખાનાથી બહાર નિકળશે તો એઅતેકાફ તુટી જશે. તેમજ વુઝૂ કરવા માટે હોઝ પર ગયો અને ત્યાં વાત કરવા માટે થોભશે તો જરૂરત વગર જમાઅતખાનાથી બહાર થોભવાને લઇ એઅતેકાફ તુટી જશે. અલબત્ત પેશાબ પાખાના માટે નિકળે અને રસ્તામાં ચાલતા ચાલતા કોઇના સાથે વાત-ચીત કરી લે તેમજ બીડી સિગારેટ પી લે પરંતુ ખાસ એના માટે રસ્તામાં થોભે નહીં તો એઅતેકાફ તુટશે નહી. આપ સલ. એઅતેકાફની હાલતમાં જયારે જરૂરત માટે નિકળતા અને બીમાર પાસેથી પસાર થતા તો ચાલતા ચાલતા થોભવા વગર તબિયત પૂછી લેતા હતા. (અબૂદાવૂદઃ ૩૩૫) મોઅતકિફ પણ થોભવા વગર વાત કરી લે કે બીડી પી લે તો એઅતેકાફ તુટશે નહી. અગર કોઇને બીડીની સખત આદત હોય કે ન પીવાથી તબિયત બગડવાનો સંભવ હોય તો બીડી માટે તે નિકળી શકે છે કુલ્લી કરી મોં સાફ કરી મસ્જિદમાં આવી જાય (ફતાવા રશિદિયહ)

અગર રમઝાનનો સુન્નત એઅતેકાફ તુટી જાય તો રમઝાનના જે દિવસનો એઅતેકાફ તુટી ગયો હોય તે દિવસની કઝા રોઝા સાથે કરવી જરૂરી છે. પરંતુ પૂરા દસ દિવસ અથવા કમથી કમ બાકીના દિવસોના એઅતેકાફની કઝા કરી લેવામાં એહતિયાત છે. (શામીઃ ૨/૧૮૦) ð^–Î Ýæ^ö á] æ Åæ†Žö^e áçßŠÛö] í ^³Ó³jÂŸ] Ýæ^³ö , ßÂ p]E å†nÆ ÙçÎ o×Â ^Ú] {ì ‰çã oe] ÙçÎ o×Â t † í Ú änÎ^e æ] äÃnÛq VoÚ^•E äŠËße Ýçã ØÒ Ù ¡ Ïj‰Ÿ å , ŠÊ] p„ö] Ýçnö] o–Ï³nÊ DèË³nß³u o³e] DMTL)N

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૦/૯/૯૦ ઇ.

《૧૨૯૭》 મોઅતકીફ જુમ્આના ગુસલ માટે નીકળે તો એઅતેકાફ ટુટી જશે?

સવાલ : મોઅતકીફ જુમ્આના ગુસલ માટે નીકળેતો એઅતેકાફ ટુટી જશે? ટુટી જાય તો કઝા કરવી પડશે?

જવાબ : મોઅતકીફ જનાબતના ગુસલ માટે નીકળી શકે છે. બીજા ગુસલ માટે નીકળવાની ઇજાઝત નથી. અને નીકળશે તો એઅતેકાફ ટુટી જશે. અગર એઅતેકાફ સુન્નત ન હોય તો તેની કઝા કરવું વાજીબ તો નથી. પણ કઝા કરી લે તો બેહતર છે. અને અગર રમઝાનના છેલ્લા અશરાનો એઅતેકાફ હોય તો રમઝાનના જે દિવસનો એઅતેકાફ તુટી ગયો હોય તે દિવસની કઝા રોઝા સાથે કરવી જરૂરી છે.

Ÿ , r ŠÛö] àÚ t † ì Ü$ äŠËÞ o×Â g r ã]†³nÆ à³Ú Ø³q†³ö] Ì Ó³jÂ]]ƒ] Ýæ^öDNLR Vèn^ ì pæ^jÊ (l]† r + Ü×ŠÚ å† , ß³‰ pæ^³jÊE !ä³n×³Â ðo³• o×Â t † í Ú änÎ^e æ] äÃnÛq ð^–Î Ýæ^ö á] æ Åæ†Žö^e áçßŠÛö] Í ^Ó³jÂŸ] p„ö] Ýçnö] o–ÏnÊ DèËnßu oe] , ßÂ p]E å†nÆ ÙçÎ o×Â ^Ú] {Ì ‰çn oe] ÙçÎ DMTL)N VoÚ^•E äŠËße Ýçn ØÒ Ù ¡ Ïj‰Ÿ å , ŠÊ]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

《૧૨૯૮》 એઅતેકાફમાં પર્દો રાખવો / મસ્જિદમાં ગેર મોઅતકિફે ખાવું.

સવાલ : રમઝાન મહિનામાં હમારા ગામની બંન્ને મસ્જિદોમાં લોકો એઅતેકાફમાં એક પર્દો બાંધીને બેસે છે બધાં ભાઇઓ એક પર્દામાં સાથે રહે છે મસ્જિદમાં જગ્યા ઘણી છે પરંતુ એકી સાથે વચમાં પર્દો કર્યા વગર રહે એ કેવું? એઅતેકાફ કરનાર ભાઇઓ સાથે ગેર મોઅતકિફ પણ તરાવીહ પછી મસ્જિદમાં ખાય છે તો શું મસ્જિદમાં

ખાઇ શકાય છે?

જવાબ : એઅતેકાફનો પર્દો એટલા માટે કરવામાં આવે છે કે ખાવા અને સુવાની હાલતમાં લોકોથી પર્દો રહે અને એકાંતમાં રહી ઝિક્ર અને ઇબાદત સારી રીતે કરી શકાય એમાં એનો પણ ખ્યાલ રાખવો ઝરૂરી છે કે ઝરૂરતથી વધારે મસ્જિદમાં જગ્યા રોકવામાં ન આવે જેથી નમાઝીઓને અને અવર જવરમાં કોઇને તકલીફ ન પહોંચે માટે એક સાથે બધા મોઅતકિફોએ રહેવું દુરૂસ્ત છે. પરંતુ દરેકની વચમાં પર્દો કરી લેવું બેહતર છે કે એકાંતમાં ઇબાદત વિગેરે સારી રીતે થઇ શકે એકથી બીજાને તકલીફ નહી પહોંચે અને પર્દાનો પણ ખ્યાલ રહે. ખાસ મોઅતકિફો સાથે ખાવા માટે ગેર મોઅતકિફોએ મસ્જિદમાં જમા થવું અને ખાવું જાઇઝ નથી. મસ્જિદના અદબનો ખ્યાલ રાખવો જરૂરી છે.

, r ŠÛö] oÊ #' ä×ö] Ùç‰… „ í i] p] † r ju] Ù^Î äÞ] k ³e^³$ à³e , ³n‡ à³Â æ ^Â†–i †ÓËö] æ †Ò„ö Ÿ å•]†ËÞ] æ ^Âç_i äiç×³ ' ³ö †³n ' ³u à³Ú é³†³ r ³u æ ØÒŸ] Ù^u Œ^ßö] àÂ å^ r vnö †n ' vö] ØÃ r Ê ^ËÓjÃÚ á^Ò ä³Þ] †³â^³¿³ö] æ †n ' u àÚ , r ŠÛö] oÊ é† r vö] ƒ^ í i] ‡]çq äßÚ „ ì çn æ èÚ^Šö] æ Ýç³ß³ö] æ äÃŠn ^ÛÚ †‰Ò] o×Â å^ r vn Ÿ á] †â^¾ ç³â ^³Û³Ò ½†³jŽn à³Ó³ö åç³v³Þ VÙ„eÊ àn× ' Û³ö] o³×³Â Ð³nn–³i ä³³nÊ Ô öƒ à³Ú †³‰Ò] å„ ³ ì] áŸ Ý]†³uŸ] Änfn æ Ý^ßn æ h †Žn æ Ì ÓjÃÛö] p] ØÒ^n æ èn^Îçö] àjÚ o³Ê Ù^³Î DORR)N †nÆ ØÃËn Ÿ p] ä³u† • o³Ê {p…^³Î o³×³Â ¡ ³Ú Ù^³Î å†³nÆ Ÿ ä³³nÊ p†³jŽn æ DMTQ)N VoÚ^•E , r ŠÛö] oÊ …çÚŸ] å„â àÚ ^òn • Ì ÓjÃÛö]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

《૧૨૯૯》 ફકત રાતના એઅતેકાફની નઝર માનવી સહીહ નથી.

સવાલ : અગર કોઇ માણસે નઝર માની કે મારૂ ફલાણું કામ થઇ જશે તો મગરિબથી ફજર સુધી એઅતેકાફ કરિશ તો શું તેના પર તે

નઝર પુરૂ કરવું જરૂરી છે?

જવાબ : નઝરના એઅતેકાફ માટે રોઝો જરૂરી છે. અને રોઝો દિવસનો હોય છે રાતનો હોતો નથી. તેથી દિવસની નિય્યત વગર ફકત રાતના એઅતેકાફની નિય્યત માનવું સહીહ નથી. અને મગરિબથી ફજરના એઅતેકાફની નઝર માનવા પર કંઇ પણ લાઝિમ નથી. á]æ Í ^ÓjÂŸ] äÚ^ xm Ýçn0] pçÞ æ èxn0 Ì ÓjÂ] á] ϖÂ äx0 Ù^Î Øq...

DMLT)M Vá^ì o•^Î pæ^jÊE än×Â ðo• Ÿ ç⑀ Ü0

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨/સફર ૧૪૦૭ હિ.

૧૩૦૦ રમઝાન મહીનાના છેલ્લા અશરાનો એઅતેકાફ

સવાલ : રમઝાન મહીનાના એ'તેકાફનો ઇસ્લામમાં શું દરજો છે? પોતાના શહેરોની મસ્જિદોને છોળી કોઇ બિજા શહેર કે ગામડાની ખાસ મસ્જિદમાં પોતાના શેખ અને મુરશિદના કારણે અથવા બિજા કોઇ કારણસર દર વરસે રમઝાન મહીનામાં દસ દિવસ કે એક મહીનાનો ઇજતિમાઇ એઅતેકાફ કરવું કુર્આન અને હદીસની રૂએ શું હુકમ રાખે છે?

જવાબ : હુઝૂર અકદસ સલ.એ હંમેશા એઅતેકાફ કર્યો છે. અને વફાતના વરસે ૨૦ દિવસનો એઅતેકાફ કર્યો હતો. એટલે રમઝાન મહીનાના છેલ્લા અશરાનો એઅતેકાફ સુન્નતે મુઅક્કદહ અલલ કિફાયહ છે. પોતાના મોહલ્લાની મસ્જિદમાં કોઇ એક માણસે પણ એઅતેકાફ કરી લિધો તો સુન્નત અદા થઇ જશે. હિદાયત અને ફૈઝ હાસિલ કરવા અને સુન્નતની નિય્યતથી એઅતેકાફ માટે ભેગા થવું દુરૂસ્ત છે. આપ સલ.ની સાથે સહાબએ કિરામનુ એ'તેકાફ કરવું એ માટે ઘણી સારી દલીલ છે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૩/ શવ્વાલ ૧૪૦૪ હિ.

૧૩૦૧ એઅતેકાફ ખત્મ થવા પર ભેગા મળી દુઆ કરવું

સવાલ : જયારે ઇદનો ચાંદ દેખાય છે અને મોઅતકિફ ભાઇઓ ઘરે જવાના હોય છે તો વસતીમાંથી કોઇ માણસ બેસીને અથવા કોઇ મોઅતકિફ ભાઇ બેસીને બધા તેમની પાસે ભેગા થઇ દુઆ માંગે તો આવી રીતે કરવું શરઇ રૂએ સહીહ છે?

જવાબ : જે કામ શરીઅતથી સાબિત ન હોય તે કામ રદ બાતલ ગણાય છે. અને જે કામનો નમૂનો પુર્વજોમાં ન હોય અને તેને જરૂરી સમજી લેવામાં આવે તો અથવા જરૂરી સમજવા જેવો વર્તાવ કરવામાં આવે તેને બિદઅત કહેવામાં આવે છે મશહૂર મુહદ્દિસ ઇમામ નવવી રહ. ફરમાવે છે. æÐf‰ Ù^ÚÚ †nÆ o×Â ØÛÂ ðo• ØÒ èÂ, f0] pæç⑀0] Ù^Î VéçÓŽÚ än•^uE #" äx0] Ùç‰... , ãÂ oÊ àÓ⑀ Ü0 ^Ú '], ³u] Â†³Ž0] o³Ê DNS

આપ સલ.નું ફરમાન છેઃ oÊ ' , u] àÚ #" äx0] Ùç‰... Ù^Î

DNS VéçÓŽÚE !•... çãÊ ä⑀Ú < n0 ^Ú],„â ^Þ†Ú]

અર્થાતઃ જેણે શરીઅતમાં કોઇ નવી વાત કાઢી જે શરીઅતથી સાબિત ન હોય તે રદ છે. (મિશ્કાતઃ ૨૭) માટે એઅતેકાફ ખત્મ થવા પછી લોકોને બેસાડી દુઆ કરવી એનો કોઇ સુબૂત નથી. ઇદની રાત પણ મુબારક રાત છે. દુઆની કબૂલિયતની ઉમ્મીદ છે પોત પોતે એકલાએ દુઆ કરવી જોઇએ. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૩/શવ્વાલ ૧૪૧૮ હિ.

૧૩૦૨ એઅતેકાફ કરનારે પણ મસ્જિદનો અદબ જાળવવો જોઇએ.

સવાલ : રમઝાનમાં પાછલા દસ દિવસનો લોકો એઅતેકાફ કરે છે પરંતુ મસ્જિદમાં જયાં ફાવે ત્યાં સુઇ જાય છે ઇફતાર વખત તેમજ ચા-પાણી કે ખાતી વખતે વાત-ચીત કરે છે. કુર્આન શરીફ જોરથી પઢે છે તો એના માટે શું હુકમ છે? તે જણાવશો.

જવાબ : એઅતેકાફ કરનાર માટે જરૂરતને લઇ મસ્જિદમાં ખાવા પીવાની ઇજાઝત આપવામાં આવી છે. પરંતુ એઅતેકાફ કરનારે મસ્જિદને ઘર કે કલબ ન બનાવવું જોઇએ. બલ્કે મસ્જિદનો અદબ જાળવવું જરૂરી છે. કુર્આને હકીમમાં છેઃ એ પયગમ્બર સલ. મારા બંદાઓને કહી દો કે તેજ વાતો કરો જે બેહતર હોય. (પા.૧૫ સૂ.બની ઇસ્રાઇલ)

તો જયારે કે મસ્જિદ બહાર નેકીના કામોનાં સિવાય બીજી વાતો કરવાથી મના કરવામાં આવ્યું છે તો મસ્જિદમાં એવી વાતો કરવાથી બચવું ઘણું જરૂરી છે. અને ખાસ કરી મોઅતકિફ માટે તો સારી વાતો સિવાય બીજી વાતો કરવાથી બચવાની ઘણી જરૂરત છે. મોઅતકિફ માટે કુર્આનની તિલાવત, હદીસ અને દીની કિતાબો એઅતેકાફની હાલતમાં વાંચવી જોઇએ. (બહરૂર્રાઇકઃ ૨/૩૦૪)

ફત્હુલ કદીરમાં છે કે મસ્જિદમાં દુન્યવી વાતો નેકીઓને એ પ્રમાણે ખાય જાય છે જેવી રીતે આગ લાકડાને ખાઇ જાય છે. જે માણસ મસ્જિદમાં દુન્યવી વાતો કરે છે તો અલ્લાહ તઆલા તેનાં ચાલીસ દિવસનાં અમલો ખતમ કરી આપે છે. (આદાબુલ મસાજિદઃ ૩૦)

મસ્જિદમાં કુર્આનની તિલાવત પણ એ પ્રમાણે કરવી જોઇએ કે નમાઝીઓ તેમજ ઝિક્ર કરનારાઓને ખલલ ન પહોંચે. માટે એઅતેકાફ કરનારે એઅતેકાફના અદબો અને મસ્જિદની હુરમત જાળવી એઅતેકાફ કરવો જોઇએ. Ÿ] Ü×Ój Ÿ äÞ] çâ æ &Ö^%Ö] ^Ú] æ
o–jÏ äÚçÛÃe çâ æ àŠu] oâ ojÖ] ÙçÏ p•^fÃÖ ØÎ æ oÖ^Ãi äÖçÏ×Ê †n í ³e
æ á^nfÖ] è^Æ oÊ]„Ò oÖæ] , rŠÛÖ^Ê †n í e Ÿ] , rŠÛÖ] t…^ì Ü×Ó³j Ÿ á]
Ô ß¾ ^ÛÊ Ì ÓjÃÛÖ] †nÇÖ å†Ó äÞ^Ê †fì †n í ³e Ü³×³Ó³jÖ] ^³Ú] æ à³nnfjÖ] o³Ê
†n‰ æ < … , jÖ] æ Ü×ÃÖ] æ & , vÖ] æ á•†ÏÖ] é]†Î Ý^× æ]çÖ^Î ! Ì ÓjÃÛ³×³Ö

à , Ö] …çÚ] äe^jÒ æ ànvÖ^ ' Ö] I ^^³Ó³u æ ð^³nfÞŸ] " ³ ' ³Î æ # o³fß³Ö]
Ü×Ój Ÿ æ DOLP)N VÐñ]†Ö] †ve (OTP V| ¡ËÖ] oÎ]†Ú o×Â pæ^_³v³>E
, •] Í ^ÓjÂŸ] kÎæ oÊ †%Ö^e Ü×ÓjÖ] èÚ†u á^Ê änÊ Ü$] Ÿ ^Ûe p] †³n í ³e Ÿ]
Dsvö] h^jÒ ØnfÎ W ‡çÚ†Ö] ÄÚ^qE å†nÆ oÊ äßÚ

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૨/૧૩/૭૭ ઇ.

﴾૧૩૦૩﴿ <u>એઅતેકાફમાં ખાવું પીવું</u>

સવાલ : મોઅતકીફ મસ્જીદમાં ખાઇ પી શકે છે?

જવાબ : મોઅતકીફ મસ્જીદમાં ખાઇ પી શકે છે. અને કોઇ માણસ થોડીવાર માટે એઅતેકાફની નીય્યત કરે તેને પણ મસ્જીદમાં ખાવું દુરૂસ્ત છે. જેની એઅતેકાફની નિય્યત ન હોય તેના માટે ખાવું જાઇઝ નથી.

એઅતેકાફની નીય્યત કરી મસ્જીદમાં દાખલ થાય અને કોઇ અલ્લાહનો ઝીક્ર કરી લીએ પછી આરામ કરવું હોય તો કરી શકાય છે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૩૦૪﴿ <u>એઅતેકાફ નહી કરનારે મસ્જિદમાં ખાવું</u>

સવાલ : હમારા મોહલ્લાની મસ્જિદમાં રમઝાનના આખરી અશરહમાં એઅતેકાફમાં લોકો બેસે છે દરેક સાથે બેસીને ખાય છે અમુક વખતે બીજા ઓળખીતાઓને અથવા ઇમામ મુઅઝ્ઝિનને ખાવા બોલાવવામાં આવે છે તેઓ પણ મસ્જિદમાં ખાય છે અમુક વખતે બહારના સફીરને સાથે ખવડાવે છે શું આ દુરૂસ્ત છે? કેવી રીતે ખાવું જોઇએ?

જવાબ : મસ્જિદ ઇબાદત, તિલાવત, ઝિક્ર વઅઝ અને દીની તઅલીમ માટે હોય છે. મસ્જિદમાં નેકી અને ભલાઇની વાત જેમાં ગુનોહ ન હોય તેજ કરવામાં આવે. જરૂરત વખતે મબાહ વાત કરવી દુરૂસ્ત છે. દીની વાત સિવાય બીજી વાત જરૂરત વગર કરવી જાઇઝ

નથી. મકરૂહ છે. જરૂરત વગર દુન્યાની વાત નેકીઓને એ પ્રમાણે ખત્મ કરી આપે છે જેમ આગ લાકડીઓને ખત્મ કરી આપે છે . (દુર્રે મુખ્તાર મઅશ્શામીઃ ૨/૧૮૫)

મુઅતકિફે મસ્જિદ સિવાય બીજી જગ્યાએ ખાવું પીવું જાઇઝ નથી. મસ્જિદમાં ખાવું પીવું મોઅતકિફ માટે ખાસ છે. અથવા મુસાફિર જેના માટે મસ્જિદની બહાર વ્યવસ્થા ન હોય તેણે મસ્જિદમાં જરૂરતન ખાવું જાઇઝ છે. (અરાબાહઃ ૧/૬૧૯) æ h†• æØÒ^e Ì ÓjÃÛö] “ ì æ

DMTP)N V...^j í Ú ...•E Ýçþ

માટે મુઅતકિફ સિવાય ગેર મુઅતકિફે મસ્જિદમાં ખાવું પીવું દુરૂસ્ત નથી. મુઅતકિફોએ પણ દોસ્ત બિરાદરોને બુલાવવા ન જોઇએ. મસ્જિદનો પુરેપુરો એહતેરામ જાળવે હોલ જેવો મામલો ન કરે ખાવામાં મસ્જિદની જગ્યા ઘેરી લેવામાં ન આવે જેથી નમાઝીઓને ખલલ પહોંચે તેમજ મસ્જિદનું ફર્શ ખરાબ ન થાય તેનો ખ્યાલ રાખવામાં આવે કારણકે મસ્જિદને સ્વચ્છ રાખવું વાજિબ છે. †â^¿Ö] æ äÈn¿ßi áŸ ä$çx Üö æ , r ŠÚ ØÇjŽ Üö]f] h†Žö] æ ØÒŸ] Ýç³Ö³ö] Ø³¾Ú á]

DMTP)N VoÚ^•E g q]æ

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

☆☆☆☆☆
☆☆☆☆
☆☆☆
☆☆
☆

કિતાબુલ હજ

(૧૩૦૫) હજની ફઝીલત અને આદાબ

સવાલ : હજની ફઝીલત અને હજના આદાબ અને હજમાં જવા પહેલા અને જવા પછીની જરૂરી ખ્યાલ રાખવાની વાતો બતલાવશો.

જવાબ : હજ એક તરફ સર્વશ્રેષ્ઠ ઇબાદત છે તો બીજી તરફ મોહબ્બતનો સફર છે. હજથી જયાં ગુનાહોની સફાઇ થાય છે તો આ વાતનો પણ સખત ખતરો છે કે મામૂલી નાફરમાની પણ અલ્લાહની નારાઝગીનું કારણ ન બની જાય.

'નેકી બરબાદ ગુનાહ લાઝિમ' સાબિત ન આવે માટે હજના મુબારક સફરમાં દરેક કદમ પર એહતિયાતની જરૂર છે. જેથી તે બાદશાહના દરબારની હાજરીના અમુક અદબ અહી રજૂ કરવામાં આવે છે.

(૧) હજમાં જવા પહેલાં હાજી સાહેબોએ પોતાની નિય્યત સહીહ કરી લેવી જોઇએ કે હજ ફકત અલ્લાહની ખુશનુદી અને એક ફર્ઝ અદા કરવાની નિય્યતથી કરવામાં આવે. લોકોના વખાણ કે હાજી હોવાનો દેખાવ કરવાની નિય્યત ન હોય.

(૨) હજનો સફર કરવા પહેલાં દરેક ગુનાહથી તૌબા કરી લેવી જોઇએ, અને પોતાના ઉપર લોકોના જે હકો હોય તે પૂરા કરી આપવામાં આવે. તથા પોતાની પાસે જે કોઇની અમાનત હોય તેને ચુકવી આપે. જેથી ખાલિક અને મખ્લૂકની હક અને જવાબદારીઓથી મુકત થઇ સાચા અર્થમાં હજની રૂહ અને મઝા હાસિલ થાય.

(૩) હજ કબૂલ થવાનો આધાર એના ઉપર છે કે હજના પૂરા ખર્ચમાં જરા પણ હરામ માલ મળેલો ન હોય, માત્ર હલાલ માલજ વાપરવામાં આવે. અગર કોઇએ હરામ માલથી હજ કરી તો તેના ઉપરથી હજનો ફર્ઝ ઉતરી જશે પરંતુ તેને હજનો સવાબ મળશે નહી.

(૪) હાજી માટે જરૂરી છે કે હજના જરૂરી ખર્ચમાં બખીલી ન કરે. એટલા માટે કે હજના ખર્ચા પર બરકત અને સવાબનો વાયદો છે. જેમકે હુઝૂરે પાક સલ.નું ફરમાન છે કે હજમાં ખર્ચ કરવું અલ્લાહના રસ્તામાં ખર્ચ કરવા બરાબર છે. કે એક રૂપિયાના બદલામાં સાતસો રૂપિયા ખર્ચ કરવાનો સવાબ મળે છે.

હઝ. અબ્દુલ્લાહ બિન મસઉદ રદિ.થી રિવાયત છે કે આપ સલ.એ ફરમાવ્યું ‘હજ અને ઉમરહ સાથે અદા કરો, એટલા માટે કે આ બંનેમાંથી દરેક ગરીબી, અને ગુનાહોને એવા દૂર કરે છે. કે જેવી રીતે આગની ભઠ્ઠી લોખંડ, સોનું અને ચાંદીના મેલને દૂર કરે છે. અને મકબૂલ હજનો સવાબ જન્નત સિવાય કંઇ નથી. (મિશ્કાત શ.)

હજ અને ઉમરહ સાથે કરવાનો મતલબ એ છે કે જો તમે ઉમરહ કર્યો છે તો પછી હજ પણ કરો અને હજ અદા કરી છે તો ઉમરહ પણ કરો. કારણકે એ ગુનાહો અને ગરીબીને દૂર કરે છે. ગરીબીનો અર્થ જાહેરી ગરીબી પણ થઇ શકે છે અને બાતિની ગરીબી પણ એટલે કે હજ કરવાથી અલ્લાહ તઆલા માલ-દૌલત આપે છે. અથવા દિલ ગની કરી આપે છે.

(૫) હજના અદબમાંથી એ છે કે હજમાં જનાર હજના સફર દરમિયાન ગુનાહો અને ખોટા કામોથી સંપુર્ણ રીતે દૂર રહે, ખરાબ-અપશબ્દ પણ ન બોલે, બેશર્મીના કામો કે લડાઇ ઝગડો ન કરે, જેમકે અલ્લાહનું ફરમાન છે ‘હજના નિશ્ચિત મહિના છે જેણે પોતાના ઉપર હજ ફર્ઝ કરી લિધી તો તેના માટે બેશરમીના કામો, ગુનાહ અને ઝગડો ન કરવો જોઇએ. (સૂ.બકરહ: ૧૯૭)

મતલબ એ કે હજ સમય દરમિયાન નાના-મોટા ગુનાહો પર પાબંદી રાખે તથા પાછલા ગુનાહો પર અફસોસ કરવા સાથે તૌબહ કરે કેમકે ગુનાહોથી તૌબહ ન કરવું પણ કબીરહ ગુનાહમાં ગણાય છે. એવીજ રીતે કોઇ નમાઝ કઝા ન થવા પામે, અને કોશિશ એ કરવી જોઇએ કે આ મુબારક સફરમાં દરેક નમાઝ જમાઅત સાથે તકબીરે ઉલા સાથે પઢવામાં આવે.

માટે જે આદમી હજની શરતો, ફર્ઝો, વાજિબાત, સુન્નત, મુસ્તહબ્બાત અને અદબનો ખ્યાલ રાખી હજ અદા કરશે તેના માટે આપ સલ.એ બશારત આપી છે. ‘હઝ. અબૂહુરૈરહ રદિ.થી રિવાયત છે કે આપ સલ.એ ફરમાવ્યું, જે માણસ અલ્લાહ માટે હજ કરે અને હજના એહરામની હાલતમાં પોતાની ઔરતથી અલગ રહે તથા બુરાઇઓમાં ન લાગે તો તે એવી રીતે (ગુનાહોથી પાક થઇ) પાછો ફરે છે કે જેવી રીતે પેદાઇશના દિવસે ગુનાહોથી પાક હતો.

જયારે કોઇ માણસ હલાલ માલથી હજ માટે જાય છે અને તલબિયહ એટલે ‘લબ્બૈક...’ પઢે છે, તો આસ્માનથી ફરિશ્તો આવાઝ આપી કહે છે કે ‘લબ્બૈક વ સઅદૈક’ હું તારી ખિદમત માટે હાજર છું, અને કહે છે કે તારા હજના સફરનો ખર્ચ અને દરેક ખર્ચ હલાલ છે માટે તારી હજ મકબૂલ અને તારી કોશિશ મબરૂર છે અને હરામ માલથી હજમાં જનાર જયારે તલબિયહ પઢે છે તો આસમાનથી

ફરિશ્તો કહે છે કે તારો ખર્ચ હરામ, માટે તારી હજ મકબૂલ નથી. અને તારી કોશિશ બેકાર છે.

èfn> ØÒ Ÿ] äx¤] ØfÏn Ÿ

...æ†fÚ äx¤] k ne su àÚ ØÒ ^Ú

અર્થાતઃ અલ્લાહ તઆલા પવિત્ર અને સાફ માલ કબૂલ કરે છે માટે દરેક હાજીની હજ મબરૂર થતી નથી.

(૬) હાજી માટે મુનાસિબ છે કે દરેક મુસ્લિમ માટે બક્ષિશની દુઆ કરે. કારણકે આપ સલ.એ ફરમાવ્યું, કે અલ્લાહ તઆલા હાજીને અને હાજી જેના માટે બક્ષિશ ચાહે તેને પણ માફ કરી દે છે. (હિદાયહઃ ૨૩૨) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૩૦૬﴿ હજ્જે મબરૂર કોને કહે છે?

સવાલ : હજ માટે જનાર હાજી માટે શું જરૂરી છે? કઇ બાબતનો ખ્યાલ રાખવો જોઇએ? હજ્જે મબ્રૂર કોને કહેવામાં આવે છે? એનો ફાયદા પણ બતાવશો.

જવાબ : હજ ઘણીજ મહત્વની ઇબાદત છે. અને હજનો સફર મુહબ્બતનો સફર છે. હજથી ગુનાહોની સફાઇ થાય છે. એનો પણ ખતરો છે કે એમાં મામુલી કોતાહી પવિત્ર જગ્યાઓની બેહુરમતીથી અલ્લાહપાકની નારાઝગીનું કારણ બની ‘‘નેકી બરબાદ ગુનાહ લાઝિમ’ની કહાવત સાબિત થઇ શકે છે.

આલમગીરીઃ ૧/૨૧૯માં છે (૧) હજમાં જનાર હાજીએ સૌ પ્રથમ પોતાની નિય્યત અલ્લાહપાકની રઝામંદી અને હજના ફર્ઝ અદા થવાની હોવી જોઇએ. લોકોની તારીફ કે હાજી કહેવડાવાનો ખ્યાલ ન હોવો જોઇએ.

(૨) હજમાં જવા પહેલાં પોતાના ગુનાહોથી તવબહ કરી લે. હુકૂકુલ ઇબાદ અદા કરી આપે. ગીબત કરી હોય, દુશ્મનાવટ હોય તેમજ

સગા સ્નેહીઓના ઘરે જઇ માફી માંગી હકો અદા કરાવી લે. કે આ શે’રનો હકદાર ન બને.

બતવાફે ખાનહ રફતમ બહરમ રાહ ન દાદમ

તુ કે બેરૂને ખાનહ ચે કરદી કે દરૂને ખાનહ આઇ

તવાફ માટે ગયો, પરંતુ એમ કહી ઠુકરાવી આપ્યો કે તે બાહર કેવા કામો કર્યા છે કે તવાફ માટે આવ્યો છે.

(૩) હજનો પુરો ખર્ચ હલાલ માલથી હોવો જોઇએ, લેસ માત્ર હરામ માલ ન હોય, હજના કબુલ હોવાનો આધાર ખાસ હલાલ ખર્ચ પર છે. જયારે હાજી હલાલ અને પાક માલથી હજ કરે છે અને તલબિયહ પઢે છે તો આસમાનથી એક પુકારનાર આવાઝ આપી કહે છે æ Ônf¤ Ôn,³Ã³³‰ અને કહે છે તારા સફરનો ખર્ચ, તારી સવારી અને બીજો ખર્ચ હલાલ માલથી છે. માટે તારો હજ મકબૂલ અને તારી કોશિશ કામિયાબ છે. અને હરામ માલ લઇ જનારને આસમાનના ફરિશ્તાઓ કહે છે તારા સફરનો ખર્ચ હરામ અને નાજાઇઝ માલથી છે. માટે તારો હજ મકબૂલ નથી. અને તારી કોશિશ કામિયાબ નથી. માટે હરામ માલથી હજ કરનારના ઝિમ્મેથી હજનો ફર્ઝ તો ઉતરી જશે પરંતુ હજનો સવાબ મળશે નહી. ¡Ê èeçŠÇÚ k Þ^Ò á]æ!!! ä߀ š †Ë¤] ¼ÏŠn DOLU)N V†veE !ÙçfÏ¤] Ÿ,Ã¤ h^ ’n

હજ્જે મબરૂર તે હજને કહેવામાં આવે છે જે હલાલ માલથી કરવામાં આવે. અને હજમાં કોઇ ગુનાહનું કામ કરવામાં ન આવે. હજ પછીની ઝિંદગીમાં એ પ્રમાણેની તબ્દીલી આવે કે દુનિયાની રગબત ન રહે અને આખિરત તરફ ધ્યાન રહે. (અવજઝઃ ૨/૩૯૨ મિરકાતઃ ૩/૧૬૬)

હજના દીની ફાયદા એ છે કે હાજી દિલની ખુશીથી જે કંઇ જરૂરી ખર્ચ કરશે (ટિકિટ ખર્ચ, ભાડું વિગેરે) તો આપ સલ.નું

ફરમાન છે હજમાં ખર્ચ કરવો અલ્લાહના રાસ્તામાં ખર્ચ કરવા બરાબર છે. એક રૂા.ના બદલામાં સાતસો રૂપિયાનો સવાબ મળે છે. આપ સલ.નું ફરમાન છેઃ જે અલ્લાહના માટે હજ કરશે અને હજક દરમિયાન લડાઇ, ઝગડો કે બેશરમીની વાતો ન કરે તો ગુનાહોથી એ પ્રમાણે પાક સાફ થઇ જાય છે. જે પ્રમાણે તાજુ પૈદા થયેલ બાળક ગુનાહોથી પાક હોય છે. અને આપ સલ.નું ફરમાન છે અને હજ્જે મકબૂલ કો સવાબ તો જન્નતજ છે. (મિશકાતઃ ૨૨૧)

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૩૦૭ હજનો અર્થ અને ફઝીલત

સવાલ : હજનો અર્થ શું છે? હજ કોના ઉપર ફર્ઝ થાય છે? હજ કયારે કરવામાં આવે? હજની ફઝીલત શું છે? તે જણાવશો.

જવાબ : હજ ઇસ્લામનો એક ઘણોજ જરૂરી રૂકન છે. કુર્આને હકીમમાં છે 'અને અલ્લાહે (રાજી કરવા માટે) તે લોકો ઉપર આ ઘરનો હજ ફર્ઝ કર્યો છે જેઓ ત્યાં સુધી પહોંચવાની શકિત રાખતા હોય. (સૂ.આલે ઇમરાન)

હઝરત ઇબ્રાહીમ અલ. જયારે ખાનએ કઅબાની તઅમીરથી ફારિગ થયા તો અલ્લાહ તઆલા એ ફરમાવ્યું, કે લોકોને બોલાવો, તો હઝરત ઇબ્રાહીમ અલ. અબૂકુબૈસ નામના પહાડ ઉપર ચઢયા અને અવાજ આપ્યો 'ખબરદાર થાઓ કે અલ્લાહ તઆલા એ પોતાનું ઘર બનાવવાનો હુકમ આપ્યો અને તે બની ગયું, ખબરદાર થાઓ, ખાનએ કઅબહનો હજ કરો' તો જે લોકો બાપોની પીઠ અને માઓના રહમમાં હતા તેમને અલ્લાહપાકે અવાજ પહોંચાડી આપ્યો. તો જેમણે એક, બે કે એથી વધુ જેટલા વખત જવાબ આપ્યો હશે તે મુજબ હજ કરશે. કુર્આને મજીદમાં છેઃ 'અને લોકોમાં હજનું એલાન કરી દે કે જેથી લોકો તારી પાસે (હજ માટે) ચાલ્યા આવે. (ઇનાયહ

શરહે હિદાયહ) એજ રૂહાની ઉત્સાહના અસરથી લોકો હજારો માઇલ દૂરથી ખેંચાઇને ગમે તેટલી તકલીફ વેઠીને પણ ખાનએ કઅબા સુધી પહોંચે છે.

હજનો અર્થ ઇરાદો કરવો એવો થાય છે. અને શરઇ દ્રષ્ટિએ હજની નિય્યતથી એહરામ સાથે તવાફે ઝિયારત અને અરફાતમાં તેના વખતમાં થોભવાને હજ કહેવામાં આવે છે. (બહરઃ૨)

ઇસ્લામના ચાર પાયાઓમાંથી એક હજ પણ છે. આ તે વિશિષ્ટ ઇબાદત છે જે ખાનએ કઅબહ સિવાય બીજી કોઇ જગ્યાએ અદા કરી શકાતી નથી. જેમકે નમાઝ, ઝકાત અને રોઝા કોઇ પણ સ્થળે તેની શરતો મુજબ અદા થઇ શકે છે. જેના પાસે પોતાના બાલ-બચ્ચાઓં તેમજ જે લોકોનો ખર્ચ આપવો જરૂરી છે તેમના ખાવા-પીવા રહેવા માટે ઘર અને કપડાંનો ખર્ચ ઉપરાંત પોતાના આવવા જવાનો સફરનો ખર્ચ હોય, તેના ઉપર હજ ફર્ઝ છે. ઔરતના હજ અદા કરવા માટે એવા દીનદાર મહરમનું સાથે હોવું જરૂરી છે જેના સાથે હંમેશ માટે નિકાહ કરવું જાઇઝ ન હોય. (દુર્રે મુખ્તાર મઅશ્શામીઃ ૨) અલ્લાહ તઆલાનો ઇર્શાદ છેઃ અલ્લાહને રાજી કરવા તે લોકો ઉપર આ ઘરની હજ ફર્ઝ છે. જેઓ ત્યાં સુધી પહોંચવાની શકિત રાખતા હોય. (સુ.આલે ઇમરાન) આજ-કાલ સામાન્ય રીતે એવો ખ્યાલ થઇ ગયો છે કે હજમાં જનાર માટે જરૂરી છે કે દુનિયાના દરેક કામોથી ફારિગ થઇ જાય. અવલાદની શાદી વિગેરેના કામો પુરા થઇ ગયા હોય. જયારે દુનિયાનું કોઇ કામ બાકી ન રહે ત્યારે ખુદાના ઘરનો વિચાર કરવો જોઇએ. પરંતુ કુર્આની તઅલીમ મુજબ જે સમયે પણ હજના સફર માટે શકિતમાન બને તે વખતે બધા કામો છોડી હજ માટે જવું જરૂરી છે. ઇમામ અબુહનીફા રહ.થી પુછવામાં આવ્યું કે એક માણસ પાસે હજ કરવા જેટલી રકમ છે અને નિકાહ કરવાની પણ

જરૂરત છે તો શું પહેલા હજ અદા કરે યા નિકાહ કરી લિએ? જવાબ આપ્યો કે પહેલાં હજ અદા કરી લીએ. માટે હજ ફર્ઝ થયા પછી તુરત હજ માટેની કોશિશ કરવી અને હજ અદા કરવું જરૂરી છે. તેમાં ઢીલ કરવું જાઇઝ નથી. એજ ઇમાન અબૂહનીફા રહ. અને ઇમામ અબુ યુસુફ રહ.નો મત છે. (ફત્હુલ કદીરઃ ૨/૩૨૩)

હદીસમાં એવા માણસ માટે સખત વઇસ (ધમકી) આવી છે. જે શકિતમાન હોવા છતાં હજ માટે ન જાય, હુઝૂર સલ.નો ઈર્શાદ છે કે જે માણસ તંદુરસ્ત હોય અને હજ કરવાની શકિત ધરાવતો હોય છતાં પણ હજ અદા ન કરે તો તે ચાહે યહુદી થઇ મરે કે ઇસાઇ. એટલે કે હજ છોડવાને લઇ સખ્ત ગુનોહ લઇ મરણ પામશે. (મિશ્કાત)

હજ એ અલ્લાહ તરફથી તેની રહમતો અને મગફિરત લૂંટવાનો પેગામ છે. અને મુસલમાનોની કામિયાબી અને છુટકારાનું માધ્યમ છે. અબૂહુરૈરહ રદિ.થી રિવાયત છે કે આપ સલ.એ ફરમાવ્યું કે જેણે હજ કર્યો અને તેમાં ગુનાહોથી બચ્યો તો તે એવી રીતે ગુનાહોથી પાક થઇ પાછો ફરશે જેમકે તે દિવસે હતો જે દિવસે પેદા થયો હતો. (બુખારી) એજ રીતે આપ સલ.એ ફરમાવ્યું કે હજ અને ઉમરહ વારાફરતી કર્યા કરો. કારણ કે આ બન્ને મોહતાજી અને ગુનાહોને એ રીતે દૂર કરે છે જેવી રીતે ભઠ્ઠી લોખંડ અને સોના-ચાંદીના મેલને દૂર કરી આપે છે. અને મકબૂલ હજનો બદલો તો જન્નતજ છે. (તિરમિઝી)

હજમાં રવાના થતા પહેલાં બહુજ ફિકરની સાથે બંદાઓના હકોમાંથી પોતાને મુકત કરવાની કોશિશ કરવી જોઇએ. તેમના હકો અદા કરી દેવામાં આવે. અથવા માફ કરાવી લેવામાં આવે. અને પોતાના ગુનાહોની ખુદા પાસે સાચી તૌબહ કરી લેવી જોઇએ. દોસ્તો અને સગાઓ પાસે જઇ તેમને દુઆની દરખાસ્ત કરવામાં આવે.

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

(૧૩૦૮) હજથી સગીરહ ગુનાહો માફ થાય છે

સવાલ : હજ અદા કરવાથી ગુનાહો માફ થઇ જાય છે તો કયા ગુનાહો માફ થઇ જાય છે? તે જણાવશો. શું છુટેલી નમાઝ રોઝા પણ માફ થઇ જાય છે?

જવાબ : હઝરત અબૂહુરૈરહ રદિ.થી રિવાયત છે કે આપ સલ.એ ફરમાવ્યું, જેણે અલ્લાહ માટે હજ કીધી (અને હજ દરમિયાન) વાહિયાત અને બેકાર વાતો તેમજ કોઇના સાથે ઝગડો કર્યો નહી હોય તો હજ કરવાથી નવા જન્મેલ બચ્ચા જેવો ગુનાહોથી પાક સાફ થઇ જાય છે. (મિશ્કાતઃ ૨૨૧)

મઝકૂર હદીસમાં સાબિત થયું કે ઇખલાસ સાથે હજના બધા અરકાનો સહીહ રીતે અદા કરવાથી હજ પહેલાના ગુનાહો માફ થઇ જાય છે. પરંતુ એનાથી સગીરહ ગુનાહો માફ થાય છે. તેને અદા કરવું જરૂરી છે. અલબત્ત વખતસર નમાઝ ન પઢવાનો તેમજ રોઝા ન રાખવાનો અને ઝકાત અદા ન કરવાનો જે ગુનોહ લાગુ પડે છે હજ કરવાથી એ ગુનોહ માફ થઇ જાય છે. નમાઝ રોઝા મુઆફ થશે નહી. એની તો કઝા કરવીજ પડશે. તેમજ બંદાઓનું કર્ઝ કે તેમના હકો બાકી હોય હજ કરી લેવાથી એ પણ માફ થશે નહી. તે અદા કરવા જરૂરી છે. (મિરકાત શરહે મિશ્કાતઃ ૩/૨૨૧)

અલ્લામા ઇબ્ને નુજૈમ રહ.એ લખ્યું છે કે ઘણા લોકો એમ સમજે છે કે બંદાઓનું કર્ઝ મુઆફ થઇ જાય છે તેમજ નમાઝ, રોઝા, ઝકાત મુઆફ થઇ જાય છે પરંતુ એ હજ કરવાથી મુઆફ થતા નથી. અહલે સુન્નતનો ઇત્તેફાક છે કે કબીરહ ગુનાહ (માં-બાપની નાફરમાની કરવી, જુઠ બોલવું, જુઠી ગવાહી આપવી, જાદુ કરવું, દારૂ પીવું વિગેરે) તૌબા સિવાય મુઆફ થતા નથી. (દુર્રે મુખ્તાર,

રદુલ મોહતારઃ ૨/૩૫૦)ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

(૧૩૦૯) હજના પાંચ દિવસના કામોની તફસીલ

સવાલ : હજના જે પાંચ દિવસો છે તેમાં કયા-કયા કામો કેવી રીતે કરવાના છે? તે વિસ્તારથી સમજાવશો.

જવાબ : હજનો પહેલો દિવસ જે ૮મી ઝિલહજનો છે તેમાં ગુસલ કરી એહરામ બાંધી લો, એહરામની નિય્યતથી બે રકાઅત પઢીને માથા ઉપરથી ચાદર હટાવી હજની નિય્યત કરીને ઉંચા અવાજથી તલબિયહ પઢો. á] Ônfö Ôö Ômt•Ÿ Ônfö(ÔnföÜãxö] Ônfö Ôö Ômt•Ÿ ÔxÛö]æ ÔöèÛÃßö]æ ,Ûvö]

હરમમાં ફજરની નમાઝ પઢયા પછી મિના રવાના થાઓ. મિનામાં ઝોહર, અસર, મગરિબ, ઇશા અને નવમીની ફજર એમ પાંચ નમાઝો પઢવાની છે.

પછી બીજા દિવસે એટલે કે ૯મી ઝિલહજના મિનામાં ફજરની નમાઝ પઢયા પછી અરફાત તરફ રવાના થઇ જાઓ. વખતો વખત તલબિયહ એટલે કે !!!! ÔnföÜ³ãx³ö] Ônfö પઢતા રહો. અરફાતમાં થોભવાનો વખત ઝવાલથી લઇ સુરજ ડુબવા સુધીનો છે. એનાથી પહેલા રવાના થવાથી દમ વાજિબ થશે. અરફાતમાં ઝોહર અને અસર પોત પોતાનાં વખતમાં પોતાની જગ્યાએ સાથીઓ સાથે જમાઅતથી પઢવી. ઇમામે-હજ સાથે જમાઅતથી નમાઝ પઢવી દુરૂસ્ત નથી. અરફાતમાં કિબ્લા તરફ મોઢું કરી ૧૦૦ વખત ચોથો કલિમો અને ૧૦૦ વખત કુલહુવલ્લાહ પુરી બિસ્મિલ્લાહ સાથે પઢવી. અને ૧૦૦ વખત નમાઝમાં પઢીએ છીએ તે દુરૂદે ઇબ્રાહીમ પઢવું આ પઢવાથી અલ્લાહ પાક પઢનારના ગુનાહો માફ કરી દે છે. અને અલ્લાહ પાક ફરમાવે છે કે પઢનાર જેનાં માટે સિફારિશ કરશે તે કબુલ કરવામાં આવશે. અરફાતમાં સુરજ ડુબ્યા પછી મગરિબની નમાઝ પઢયા વગર

મુઝદલિફા રવાના થઇ જાઓ અને મુઝદલિફા પહોંચી મગરિબ અને ઇશાની નમાઝો એક સાથે એક અઝાન અને બે તકબીરો સાથે પઢવામાં આવે. એક તકબીર પણ ચાલી શકે. બંને નમાઝો પઢી લિધા પછી પહેલા મગરિબની સુન્નતો અને પછી ઇશાની સુન્નતો અને વિત્ર પઢવામાં આવે. મુઝદલિફાની રાત શબેકદ્રથી પણ વધુ અફઝલ છે. દસમીના શૈતાનને કાંકરીઓ મારવા માટે મુઝદલિફાથી ચણા બરાબર કાંકરીઓ વણી લેવી સુન્નત છે. બીજા દિવસોની કાંકરીઓ જમરા (શૈતાનને કાંકરી મારવાની જગ્યા) સિવાય જયાંથી ચાહો લઇ શકો છો.

પછી ત્રીજા દિવસે એટલે કે ૧૦મી ઝિલહજના મુઝદલિફામાં અવ્વલ વખતમાં ફજરની નમાઝ પઢી ઝિક્ર દુઆમાં મશગૂલ રહો. અને સુરજ નિકળવાના થોડા સમય પહેલાં મુઝદલિફાથી મિના તરફ રવાના થઇ જાઓ. મિના પહોંચી સૌથી પહેલાં મોટા શૈતાનને સાત કાંકરીઓ મારવી. કાંકરી મારતી વખતે આ પઢો. †fÒ] äxö] äxö] Ü‰^e !àÛu†xö ^• … æá^_nŽxö ^ÛÆ…

પહેલી કાંકરી મારવાની સાથે લબ્બયક પઢવાનું બંધ કરી દો. કાંકરીઓ મારવા પછી કુરબાની કરો. તે પછી માથું મુંડાવો. આ કામો ક્રમવાર કરવા વાજિબ છે. આગળ પાછળ કરવાથી દમ વાજિબ થશે. માથું મુંડાવવાથી એહરામ ખતમ થઇ ગયું. હવે સીવેલા કપડા પહેરી શકાય છે. પછી મક્કા આવી તવાફે ઝિયારત કરવામાં આવે. આ તવાફ ફર્ઝ છે. જો દસમીનાં તવાફે ઝિયારત નહી થઇ શકે તો ૧૧મી અથવા ૧૨મી તારીખે પણ કરી શકાય છે. તવાફે ઝિયારતમાં રમલ અને સફા-મરવાની સઇ કરવી જરૂરી છે. અલબત્ત જો હજનું એહરામ બાંધવા પછી નફિલ તવાફ, રમલ અને ઇજતેબા સાથે સફા મરવાની સઇ કરી લિધી હોય તો તવાફે ઝિયારત પછી સફા મરવાની સઇ

કરવાની જરૂરત નથી.

દસમીના રમીનો ટાઇમ સુબ્હે સાદિક પછીથી ઝવાલ સુધી છે. ઝવાલ પછીથી લઇ સુરજ ડુબવા સુધી સહી વખત છે. અને સુરજ ડુબવા પછી રાતનાં મકરૂહ છે. પરંતુ બીમાર અથવા ઔરત તેમજ ઘણાં કમઝોર માણસો ભીડને લઇ રાતનાં કાંકરીઓ મારે તો મકરૂહ ગણાશે નહી.

જમરહ એટલે શૈતાનથી કમથી કમ પાંચ હાથ દૂર રહી કાંકરીઓ મારવામાં આવે. કાંકરીઓ મારતી વખતે હાથ એટલો ઉંચો કરવામાં આવે કે બગલનો ભાગ દેખાઇ જાય.

હજનો ચોથો દિવસ એટલે કે ૧૧મી ઝિલહજના ત્રણે શૈતાનને કાંકરીઓ મારવાની છે. સૌ પ્રથમ નાના શૈતાનને, પછી વચલા શૈતાનને અને તે પછી મોટા શૈતાનને કિબ્લા તરફ મોઢું કરી કાંકરીઓ મારવામાં આવે. શૈતાનની બિલ્કુલ સામે ઉભા ન રહેવું જોઇએ. બલ્કે જમણી તરફ શૈતાનનો વધુ ભાગ રહે એ પ્રમાણે ઉભા રહેવું. દરેક કાંકરી મારતી વખતે æ á^_nŽ×ö ^ÛÆ… †fÒ] ä×ö] ä×3ö] Ü3‰^3e àÛu†×ö ^÷… પઢવામાં આવે.

હજના પાંચમા દિવસ એટલે કે ૧૨મી ઝિલહજના પણ ૧૧મીના જેમ ત્રણે જમરાત (શૈતાન)ને ક્રમવાર સાત કાંકરીઓ મારવાની છે. ૧૧મી અને ૧૨મી તારીખનાં કાંકરીઓ મારવાનો વખત ઝવાલ પછીથી શરૂ થાય છે. માટે ઝવાલ પહેલાં કાંકરીઓ મારવી જાઇઝ નથી. ઝવાલથી લઇ સુરજ ડુબવા સુધી કાંકરીઓ મારવાનો સુન્નત વખત છે. અને ગુરૂબ થી સુબ્હે સાદિક સુધી મકરૂહ વખત છે. પરંતુ ઔરતો અને કમઝોર માણસો માટે રાતનાં કાંકરીઓ મારવી મકરૂહ નથી. અગર રાતનાં પણ કાંકરીઓ મારવામાં નહી આવે અહીયા સુધી કે સુબ્હે સાદિક થઇ ગઇ તો તે પછી કાંકરીઓ મારવાની કઝા કરવી

પડશે. અને દમ પણ વાજિબ થશે. ૧૨મીના ગુરૂબ પહેલાં મિનાથી મક્કા ચાલી આવવું જોઇએ. ગુરૂબ પછી તેરમીની રમી કર્યા વગર મિનાથી ચાલી આવવું મકરૂહ છે. અગર મિનામાં તેરમીના સુબ્હે સાદિક થઇ જાય તો તેરમીના પણ રમી કરવી વાજિબ થશે. નહી કરશે તો દમ વાજિબ થશે. અલબત્ત તેરમીના ઝવાલ પહેલાં પણ રમી કરવી દુરૂસ્ત છે.

મક્કાથી રવાના થતી વખતે તવાફે વિદાઅ કરવો વાજિબ છે. એવા વખતે ઔરતને માસિક આવ્યું હોય અને થોભી શકાય તેમ ન હોય તો તેનાં ઉપરથી માફ થઇ જશે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

(૧૩૧૦) હજ કેવી રીતે અદા કરવું?

સવાલ : હજ પઢવા જનાર હાજીએ આઠમી ઝિલહજ્જથી લઇ બારમી ઝિલહજ સુધી જેમાં હજના અસલ કામો કરવાના હોય છે તે વિગતે જણાવશો.

જવાબ : પહેલો દિવસ આઠમી ઝિલહજ :

હજનો એહરામ રાતથી અથવા આઠમીની સવારે ગુસલ કરીને બાંધી લેવું. એહરામ બાંધવા પછી હરમ શરીફમાં જઇ અથવા જયાં સહૂલત હોય ત્યાં બે રકાઅત નફિલ એહરામની નિય્યતથી પઢવી. એ નમાઝમાં એહરામની ચાદર માથા ઉપર ઓઢી રાખવી. સલામ ફેરવ્યા પછી ચાદરને માથા પરથી હટાવી માથું ખોલી નાંખવું જોઇએ. ત્યાર બાદ આ પ્રમાણે નિય્યત કરવી.

!oßÚ ä×fÏi æ oö å†ŠnÊ sv×ö] ,m…] oþ] Üã×ö]

તર્જુમોઃ એ અલ્લાહ! હું હજનો ઇરાદો કરૂં છું, તું એને મારા માટે આસાન કરી દે. અને મારા તરફથી એને કબૂલ ફરમાવી લે. હજની નિય્યત કરવા બાદ તલબિયહ એટલે લબ્બયક પઢવું. મર્દ આવાઝથી પઢે અને ઔરત ધીમેથી પઢે.

સૂરજ નિકળવા બાદ મક્કએ મુઅઝ્ઝમહથી મિના રવાના થવું જોઇએ. મિનામાં ઝોહર, અસર મગરિબ, ઇશા ફજર પાંચ નમાઝો પઢવી. મિના પહોંચીને કોઇ ખાસ કામ કરવાનું નથી. બીજા દિવસની સવાર સુધી માત્ર ત્યાં થોભવુંજ ઇબાદત છે. પરંતુ બની શકે ત્યાં સુધી એ વખત ઝિક્ર ઇબાદત તથા દુઆ અને ઇસ્તિગફારમાં ગુઝારવો જોઇએ.

બીજો દિવસ નવમી ઝિલહજ:

નવમી ઝિલહજના મિનામાં ફજરની નમાઝ પઢી સૂરજ નિકળવા બાદ લબ્બયક પઢતા. અરફાત તરફ રવાના થઇ જાઓ. બની શકે તો અરફાતમાં ઝવાલ પહેલાં ગુસલ કરી લેવું નહી તો ફકત વુઝૂ પણ ચાલી શકશે. પરંતુ ગુસલ કરવું મુસ્તહબ છે. (હિદાયહ)

નવમી ઝિલહજના દિવસે અરફાતમાં મસ્જિદે નમીરહમાં ઝોહર અને અસરની નમઝા એકી સાથે થશે. માટે એ મસ્જિદની જમાઅતમાં શરીક થઇ શકાય તો બંન્નેવ નમાઝો જમાઅત સાથેજ ઝોહરના વખતમાંજ પઢી લેવામાં આવે. અગર મસ્જિદે નમીરહની એ જમાઅતમાં શામિલ ન થઇ શકાય તો ઝોહર અને અસર પોત-પોતાના વખત પર પોતાના તંબુમાં જમાઅત સાથે અદા કરી લેવી જોઇએ. નવમી ઝિલહજના અરફાતમાં થોભવું ફર્ઝ છે. એનો વખત ઝવાલ પછીથી દસમી ઝિલહજની ફજર સુધીનો છે. એ ટાઇમ દરમિયાન થોડા ટાઇમ માટે પણ અરફાતમાં પહોંચી જાય તો હજ અદા થઇ જશે નહી તો હજ અદા થશે નહી.

ફાયદો:- અરફાતમાં ઝોહર અસર બન્ને નમાઝોને ઝોહરના વખતમાં એકી સાથે પઢવા માટે અમુક શરતો છે. (૧) ઇમામુલ હજનું હોવું. (૨) બન્ને નમાઝોમાં એહરામ હોવું. (૩) બન્ને નમાઝો જમાઅત સાથે પઢવી (૪) અરફાતનું હોવું.

સુરજ આથમતા સુધી અરફાતમાં થોભવું જોઇએ. સુરજ આથમવા બાદ મગરિબની નમાઝ પઢયા વગર મુઝદલિફહ રવાના થવું. સુરજ આથમતા પહેલાં મુઝદલિફહ રવાના થવાથી દમ દેવો પડશે. મુઝદલિફહ પહોંચીને ઇશાના વખતમાં મગરિબ અને ઇશાની નમાઝ એકી સાથે પઢવામાં આવશે. બન્નેવ નમાઝો દરમિયાન સુન્નત કે બીજી કોઇ નફલ ન પઢવી જોઇએ. ઇશાની ફર્ઝ પઢવા પછી મગરિબ ઇશાની સુન્નતો અને વિત્ર પઢવામાં આવે. મુઝદલિફહ પહોંચવા પહેલા રસ્તામાં કે બીજી કોઇ જગ્યાએ મગરિબની નમાઝ પઢી લિયે તો મુઝદલિફહ પહોંચી સુબ્હે સાદિક પહેલા ફરિથી મગરિબની નમાઝ પઢવી પડશે. મગરિબમાં અદાની નિય્યત કરવામાં આવશે કઝાની નહી. (હિદાયહ: ૨૨૮)

આ રાત મુઝદલિફહમાં ગુઝારવામાં આવશે. આ રાત બહુજ બરકતવંતી છે. અમુક આલિમોએ શબેકદ્રથી પણ અફઝલ બતાવી છે. માટે એને પણ અલ્લાહના ઝિક્ર દુઆ વિગેરેમાં ગુઝારવી જોઇએ. મિનામાં ત્રીજા જમરાને કાંકરીઓ મારવા માટે મુઝદલિફહથી સાત કાંકરી લેવી મુસ્તહબ છે. બીજા દિવસોની રમી માટે જયાંથી ચાહે લઇ શકે છે. ફજરની નમાઝ મુઝદલિફહમાં પઢી સુરજ નિકળવામાં બે રકાઅત અદા થઇ શકે એટલો વખત બાકી હોય ત્યારે મિના રવાના થવું જોઇએ. સુબ્હે સાદિક પહેલા મુઝદલિફહથી મિના રવાના થવામાં દમ દેવો પડશે.

ત્રીજો દિવસ દસમી ઝિલહજ:

૧૦મી ઝિલહજના મિના પહોંચી સુરજ નિકળવા પછીથી ઝવાલ પહેલા સુધીમાં ત્રણ જમરામાંથી ત્રીજા જમરા પર જે સૌથી છેલ્લો છે સાત કાંકરીઓ મારવી જોઇએ. દસમીના મોટા જમરાને કાંકરા મારવાનો વખત સૂરજ નિકળવા પછી બીજા દિવસની સુબ્હે સાદિક

સુધીનો છે. પણ પહેલાંજ કાંકરી મારી લેવું બેહતર છે. કાંકરીઓ મારવા માટે જમરાથી બે અઢી ગઝ દૂર એવી રીતે ઉભા રહેવું જોઇએ કે મિના જમણી તરફ અને મક્કએ મુઅઝઝમહ ડાબી તરફ રહે. કલિમાની આંગળી અને અંગુઠાથી પકડીને સાત કાંકરી મારવી જોઇએ. દરેક કાંકરી મારતી વખતે બિસ્મીલ્લાહી અલ્લાહુ અકબર પઢવું જોઇએ. અને સાથે આ દુઆ પઢતા રહો તો બેહતર છે.

^ r u äxÃq] Üãx0] á^Ûu†x0 ^ • ... æ á^_nŽx30 ^3Û3Æ... †3fÒ] ä3x30] ä3x30] Ü3Še
!]...çÓŽÚ ^nÃ‰ æ]...çËÇÚ ^fþƒ æ]...æ†fÚ

આજની કાંકરીઓ માર્યા પછી તલબિયહ પઢવું બંધ કરી દેવું જોઇએ. એના બદલમાં અલ્લાહનો ઝિક્ર અને ઇસ્તિગફાર કરતા રહેવું જોઇએ. કાંકરીઓ મારીને ફારિગ થયા પછી હજ્જે તમત્તુઅ યા હજ્જે કિરાન હોય તો કુર્બાની કરવી જોઇએ. એ કુર્બાની કરવી વાજિબ છે. (ઇફરાદ હજવાળા પર એ કુર્બાની વાજિબ નથી) કુર્બાનીથી ફારિગ થયા પછી માથું મુંડાવવું અથવા કતરાવવું વાજિબ છે. મિનામાં માથું મુંડાવવા પછી મક્કએ મુઅઝઝમહ જઇ તવાફે ઝિયારત કરવું જોઇએ. તવાફે ઝિયારત ફર્ઝ છે. એ તવાફ અદા કરવાનો વખત દસમી ઝિલહજથી લઇ બારમી ઝિલહજના સુરજ આથમવા પહેલા સુધીનો છે. પણ પહેલા દિવસે કરી લેવું અફઝલ છે. અગર પહેલા તવાફે કુદૂમમાં રમલ અને સઇ કરી ન હોય તો તવાફે ઝિયારત પછી હજની સઇ કરી લેવું.

ચોથો અને પાંચમો દિવસ (૧૧મી અને ૧૨મી ઝિલહજ):

મક્કએ મુઅઝઝમહમાં તવાફે ઝિયારતથી ફારિગ થઇ ફરીવાર મિના આવવાનું છે. ત્યાં અગિયારમી અને બારમી ઝિલહજના ત્રણેવ જમરાને (જેને આમ લોકો શયતાન કહે છે) કાંકરા મારવા વાજિબ છે. એનો વખત ઝવાલ પછીથી છે. બંન્નેવ દિવસોમાં ઝવાલ પહેલાં કાંકરા મારવા જાઇઝ નથી. એ પ્રમાણે કાંકરા મારવા કે પહેલા

'જમરએ ઉલા' (જેને આમ લોકો નાનો શયતાન કહે છે) પછી 'જમરએ વુસ્તા' (વચલો શયતાન) અને ત્યારે બાદ 'જમરએ ઉકબા' (મોટો શયતાન) ને કાંકરા મારવા. બારમીના મક્કએ મુઅઝઝમહ ચાલ્યા આવવું જાઇઝ છે. પણ તેરમીની સુબ્હ સાદિક વખતે મિનામાં રહો તો તેરમીના પણ કાંકરા મારવું વાજિબ થઇ જશે. હવે કાંકરા મારવા વગર જવું જાઇઝ નથી.

પાંચમો દિવસ બારમી ઝિલહજ:

આજે પણ ઉપર પ્રમાણે ત્રણેવ જમરાત (શૈતાનને) ક્રમવાર સાત સાત કાંકરીઓ મારવાની છે. ૧૧મી અને ૧૨મી તારીખનાં કાંકરીઓ મારવાનો વખત ઝવાલ પછીથી શરૂ થાય છે. માટે ઝવાલ પહેલાં કાંકરીઓ મારવી જાઇઝ નથી. ઝવાલથી લઇ સૂરજ ડૂબવા સુધી કાંકરી મારવાનો સુન્નત વખત છે. અને ગુરૂબ થી સુબ્હે સાદિક સુધી મકરૂહ વખત છે. પરંતુ ઔરતો અને કમઝોર માણસો માટે રાતનાં કાંકરીઓ મારવી મકરૂહ નથી. અગર રાતનાં પણ કાંકરીઓ મારવામાં નહી આવે અહીયા સુધી કે સુબ્હે સાદિક થઇ ગઇ તો તે પછી કાંકરીઓ મારવાની કઝા કરવી પડશે. અને દમ (કુર્બાની) પણ વાજિબ થશે. બારમીના ગુરૂબ પહેલાં મિનાથી મક્કા ચાલ્યા આવવું જોઇએ. ગુરૂબ પછી તેરમીની રમી કર્યા વગર મિનાથી મક્કા ચાલ્યા આવવું જોઇએ. ગુરૂબ પછી તેરમીની રમી કર્યા વગર મિનાથી ચાલ્યા આવવું મકરૂહ છે. અગર મિનામાં તેરમીના સુબ્હે સાદિક થઇ જાય તો તેરમીનાં પણ રમી કરવી વાજિબ થશે નહી. કરશે તો દમ વાજિબ થશે. અલબત્ત તેરમીનાં ઝવાલ પહેલાં પણ રમી કરવી દુરૂસ્ત છે.

મક્કાથી રવાના થતી વખતે તવાફે વિદાઅ કરવો વાજિબ છે. એવા વખતે ઔરતને માસિક આવ્યું હોય અને થોભી શકાય એમ ના હોય તો તેના ઉપરથી માફ થઇ જશે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૩૧૧ હજ કરવાથી પાછલા ગુનાહો માફ થઇ જાય છે તો શું હજ પહેલાંની નમાઝો પણ માફ થઇ જાય છે?

સવાલ : હદીસ શ.માં છે કે જે કોઇ હજ અદા કરે તેના સર્વે પાછલા ગુનાહ માફ થઇ જાય છે અને નવા જન્મેલ બચ્ચા જેવો પાક સાફ થઇ જાય છે, તો અગર પહેલાંની જે નમાઝો છુટી ગઇ હોય તો પણ માફ થઇ જાય છે?

જવાબ: હદીસ શ.માં છે કે હજ કરવાથી ગુનાહો માફ થઇ જાય છે પરંતુ હજ કરવાથી નાના ગુનાહો માફ થઇ જાય છે નમાઝ રોઝા, ઝકાત માફ થતા નથી. હજ કર્યા પછી પણ તેને અદા કરવું જરૂરી છે. અલબત્ત વખતસર નમાઝ ન પઢવાનો ગુનોહ તેમજ રોઝા ન રાખવાનો ગુનોહ અને ઝકાત ન આપવાનો ગુનોહ લાગુ પડે છે. એ ગુનોહ હજ કરવાથી માફ થઇ જાય છે. હજ કરવા છતાં નમાઝ માફ થશે નહી. એની કઝા કરવી પડશે. તેમજ બંદાઓનું કર્ઝ માફ થશે નહી. äÎçÏu àÚ éçx ' Ö] çvÞ †nì ^i æ å†nÆæ à³m , ³Ö] †³nì ^³i á] Ø³ ' ^³v³Ö] †nì ^jÖ] áæ• æ Ø ' Ÿ] áæ• o—Ú ^ÛÂ ¼ÏÊ †nì ^³jÖ] Ü³‰] ¼³Ï³ŠnÊ o³Ö^³Ã³i Œ^ßÖ] àÚ †n‰Ò äÛâçjm ^ÛÒ †nËÓjÖ] oßÃÚ < n×Ê †vfÖ] oÊ Ù^Î Ø³fÏ³jŠÛ³Ö] ,u] ØÏm Üö f] éçÒ^Ö] æ Ýç ' Ö] æ éçx ' Ö] ð^—Î] „Òæ äßÂ ¼ÏŠm à³m , ³Ö] á] UOM V†ñ^fÓÖ] sv Ö] †nËÓi oÊ g x_Ú ^—m] DOQL)N VoÚ^•E Ô Ö„e

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૩૧૨ શું જુમ્આની હજ હજ્જે અકબરી કહેવાશે?

સવાલ : જુમ્આના હજ થાય તો લોકોનું કહેવું છે કે હજ્જે અકબરી કહેવાય તો એની શું ફઝીલત છે? તે જણાવશો.

જવાબ: આપ સલ.એ હજ્જતુલ વિદાઅ કર્યો હતો તે જુમ્આનો દિવસ હતો, બીજા દિવસોના હજ કરતાં જુમ્આના દિવસે હજ થાય તો ૭૦ ઘણી ફઝીલત રાખે છે. એ કારણે જુમ્આના દિવસની હજની ફઝીલત

આવી છે એ કારણે એને હજ્જે અકબર કહેવામાં આવે છે. ઉમરહ ને હજ્જે અસગર (નાનો હજ) કહેવામાં આવે છે માટે ઉમરહના મુકાબલામાં પણ કોઇ પણ દિવસના હજને હજ્જે અકબર કહી શકાય છે. (દુર્રે મુખ્તાર મઅશ્શામી: ૨/૩૪૮) Ý^mŸ] Ø—Ê] àm‡… &m , u oÊ Ýçm †nÆ oÊ su ànÃf‰ àÚ Ø—Ê] çãÊ èÃ³Û³ r ³Ö] Ýç³m Ð³Ê]æ á^³Ê èÊ†³Â Ýç³m äxÖ] Ùç‰… àÂ x ' , Î DMMR)M Vänþ , Ú Í …^ÃÚ (NML V I ^Î†ÚE èÃÛ r ³Ö] àÚ Ø—Ê] çâ æ èÃÛq Ýçm ÐÊ]æ]f] èÊ†³Â Ýç³m Ý^³mŸ] Ø³—³Ê] Ù^³Î ä³þ] # †ËÇm æ è r u ànÃf‰ èm^Ú èÃÛ r Ö] èËÎçÖ DOPP)N Vo³Ú^³•E è r ³u à³nÃ³f‰ svÖ] çâ æ è r u ànÃf‰ Ù , Ãi èÃÛ r Ö] Ýçm èËÎçÖ] á] •…æ æ •†Ê Ø³Ó³Ö ^³ãnÊ †nŠËiE !†Ç ' Ÿ] svÖ] oÛŠi é†ÛÃÖ] áŸ †fÒŸ^e sv³Ö] Ì ' æ æ †³fÒŸ]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. DTRU)M Vá^nfÖ] | æ…

૧૩૧૩ હજ્જે મબરૂર કોને કહે છે? / હરામ માલથી હજ કરવું

સવાલ : હરામ માલથી હજ કરવું કેવું છે? હજ અદા થશે કે નહી? હજ્જે મબરૂર કોને કહે છે?

જવાબ: હલાલ કમાઇથી હજ કરવામાં આવે તો હજ અદા થઇ જશે ઇન્શાઅલ્લાહ.

હસને બસરી રહ.થી પૂછવામાં આવ્યું કે હજ્જે મબરૂર કોને કહે છે તો ફરમાવ્યું કે જે હજ હલાલ માલથી અદા કરવામાં આવે. (અવજઝ: ૩/૩૯૨) áçÓm Ù^Î …æ†fÛÖ] sv Ö^e äÖ ØnÎ äþ] àŠvÖ] àÂ DONU)O V Ô Ö^ŠÛÖ] ^qæ]E Ù ¡ u Ù^Ûe

હરામ માલથી હજ કરવામાં આવે તો માથેથી ફર્ઝ ઉતરી જશે પરંતુ હજનો સવાબ મળશે નહી. (બહર: ૨/૩૦૯)

મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજમાં છે: મસ્અલા: હરામ માલ સે હજ કરના હરામ હે. અગર ઉસને હજ કિયા તો ફર્ઝ સાકિત હો જાવેગા મગર હજ મકબૂલ ન હોગા (પેજ: ૮૧)ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.૩/૪/૮૨

હજની ફરઝિયત શરતો અને અરકાન

﴾૧૩૧૪﴿ હજનો નિસાબ

સવાલ : હજ કોના ઉપર ફર્ઝ છે? ઔરતો માટે મહરમનું ખર્ચ હોવું પણ જરૂરી છે?

જવાબ : જેની પાસે પોતાના બાલ-બચ્ચા તેમજ જે લોકોનો ખર્ચ આપવો જરૂરી છે તેમના ખાવા-પીવા રહેવા માટે ઘર અને કપડાંના ખર્ચ ઉપરાંત પોતાના આવવા જવાનો સફરનો ખર્ચ હોય તેના ઉપર હજ ફર્ઝ છે.

ઔરતના હજ અદા કરવા માટે એવા દીનદાર મહરમનું સાથે હોવું જરૂરી છે જેના સાથે હંમેશ માટે નિકાહ કરવું જાઇઝ ન હોય. (ફત્હુલ કદીર, શામીઃ ૨)

અગર મહરમ પોતાના ખર્ચથી ઔરત સાથે હજ માટે જવા તૈયાર ન હોય તો તેનો ખર્ચ પણ ઔરતના સિરે રહેશે. એવી સુરતમાં હજના અદા કરવા માટે પોતાનો અને મહરમનો ખર્ચ પણ હોવું જરૂરી છે. (મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજ)

અગર ઔરત પાસે પોતાનો ખર્ચ તો હોય પરંતુ મહરમ ને સાથે લઇ જવાનો ખર્ચ ન હોય તો પોતાનો ખર્ચ હોવાને લીધે હજ ફર્ઝ થઇ જશે. પરંતુ મહરમ ન હોવાને લિયે હજ ન કરવા બદલ ગુનેહગાર થશે નહી. અલબત્ત મરણ વખતે પોતાના તરફથી હજ કરાવવાની વસિય્યત કરવી જરૂરી છે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૩૧૫﴿ હજ કોના ઉપર ફર્ઝ છે? હજ ફર્ઝ ન હોય અને કરી લે તો

પછીથી ફરી હજ કરવું જરૂરી છે?

સવાલ : હજ કોના ઉપર ફર્ઝ છે? જેના ઉપર હજ ફર્ઝ ન હોય અને તે હજ અદા કરી લે તો શું હજ ફર્ઝ થવા પછી તેણે ફરીથી હજ કરવી જરૂરી છે?

જવાબ : જેના પાસે બાલ-બચ્ચાં તેમજ જે લોકોનો ખર્ચ આપવો જરૂરી છે તેમના ખાવા પીવા કપડાં અને રહેવા માટે ઘર ઉપરાંત પોતાના આવવા જવાનો સફરનો ખર્ચ હોય અને તે આકિલ બાલિગ હોય, તેના ઉપર હજ ફર્ઝ થાય છે. હજ ફર્ઝ હોવા છતાં હજ અદા ન કરે તો સખ્ત ગુનેહગાર થાય છે. આપ સલ.એ ફરમાવ્યું કે જેની પાસે બયતુલ્લાહ સુધી પહોંચવાનો ખર્ચ હોય અને હજ ન કરે અને બીમારી વિગેરેની કોઇ રૂકાવટ પણ ન હોય તો ચાહે યહૂદી થઇને મરે અથવા ઇસાઇ થઇને મરે. મતલબ એ કે યહૂદ અને નસારા ઇમાન ન લાવવનાને લઇ જેટલા સખ્ત ગુનાહો લઇને મરે છે તો શરઇ ઉઝર વગર હજ ન કરનાર ખુદાપાક તરફથી મળેલ માલની નેઅમતની નાશુક્રિયહ અને હજ છોડવાને લઇ સખ્ત ગુનાહની હાલતમાં મરે છે. (મિશ્કાતઃ ૨૨૨)

અગર આકિલ બાલિગ ઉપર હજ ફર્ઝ ન હોય અને મક્કા મોઅઝઝમા પહોંચી જઇ ફર્ઝ હજની નિય્યતથી હજ અદા કરે અથવા ફર્ઝ કે નફિલની નિય્યત કર્યા વગર માત્ર હજની નિય્યતથી હજ અદા કરે તો તે ફર્ઝ હજ અદા થયેલ ગણાશે. માલદાર થવા પછી તેના ઉપર હજ ફર્ઝ થશે નહી. પરંતુ ગરીબ આદમી કે જેના ઉપર હજ ફર્ઝ ન હોય નફિલ હજની નિય્યતથી હજ અદા કરશે તો માલદાર થવા પછી ફર્ઝ હજ અદા કરવું જરૂરી છે. (રસાઇલુલ અરકાનઃ ૨૩૬, શામીઃ ૨/૧૯૫, મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજઃ ૮૧) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

«૧૩૧૬» જેની પાસે જરૂરતથી વધુ જમીન હોય તેના ઉપર હજ ફર્ઝ છે?

સવાલ : એક માણસ પાસે જમીન છે જે પોતાની જરૂરતથી વધુ છે પરંતુ રોકડ રકમ નથી શું તેના ઉપર હજ ફર્ઝ થશે? તેણે હજ માટે જવું જરૂરી છે.

જવાબ : જે માણસ પાસે જમીન અથવા મકાન પોતાની જરૂરતથી વધારે હોય અને હજ ખર્ચ જેટલી જમીન વેચી આપવામાં આવે તો બાકી જમીનની ઉપજથી પોતાનું ગુજરાન થઇ શકતું હોય અથવા ગુજરાન ચલાવવામાં તે જમીનનો બિલ્કુલ ઉપયોગ થતો ન હોય તો જમીન વેચી હજ માટે જવું ફર્ઝ છે. તેમજ જરૂરતથી વધારે મકાન હોય અને વેચી દેવાથી પોતાને અને બાલબચ્ચાઓને રહેવામાં તકલીફ ન થાય તો હજ ખર્ચ જેટલું રકમનું મકાન વેચી હજ માટે જવું ફર્ઝ થશે.
änËÓ ^Ú ...] , ÏÚ Å^e çÕ ^Ú Å^n—Ö] àÚ ä³Ö á^³Ò á] èÃ³n • g³u^³ ' á^³Ò á]æ Vp†n , ÛÖ^³Â pæ^³jÊE ¡ Ê Ÿ] æ s³v³Ö] ä³³nx³Â š †³jÊ] æ èx³u]†³Ö] æ •]^³Ö]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. DMUR)N VoÚ^• (NMT)N

«૧૩૧૭» એક શવ્વાલના જે માણસ મક્કામાં હોય તેના ઉપર હજ ફર્ઝ થઇ જાય છે?

સવાલ : આ વાત મશહૂર છે કે કોઇ માણસ રમઝાન ઇદ (પ્રથમ શવ્વાલ) મક્કામાં કરે તો તેના ઉપર હજ ફર્ઝ થઇ જાય છે, શું આ સહીહ છે?

જવાબ : અસલ મસ્અલો એ છે કે કોઇ ગરીબ માણસ કે જેના ઉપર હજ ફર્ઝ નથી પરંતુ શોક અને મોહબ્બતને લઇ મક્કા માટે રવાના થયો અને હજના મહિના શવ્વાલ, ઝિલકઅદહ, ઝિલહજના દસ દિવસ દરમિયાન મક્કા પહોંચી ગયો અને હજ સુધીનો ખર્ચ પાસે હોય તો તેના ઉપર હજ ફર્ઝ થઇ જાય છે. અગર ખર્ચ ન હોય અથવા

હુકૂમત તરફથી હજ સુધી રહેવા અને હજ કરવાની ઇજાઝત ન હોય તો હજ ફર્ઝ થશે નહી. (ઝુબ્દતુલ મનાસિકઃ ૧/૧૪)

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૧/ શઅબાન ૧૪૨૩ હિ.

«૧૩૧૮» ગરીબને કોઇ હજ કરાવે તો માલદાર થવા પર ફરી હજ ફર્ઝ થશે?

સવાલ : અગર કોઇ માલદાર માણસ કોઇ ગરીબ માણસને જેના ઉપર હજ ફર્ઝ ન હોય તેને પોતાની સાથે હજ માટે લઇ જાય તો તે ગરીબનું ફર્ઝ હજ અદા થશે કે નફલ? અને તેણે ફરી તેની પાસે માલ આવે તો હજ માટે જવું પડશે?

જવાબ : અગર ગરીબ માણસે હજ કરતી વખતે ફર્ઝ હજની નિય્યત કરી અથવા મુતલક હજની નિય્યત કરી એટલે કે ફર્ઝ છે કે નફિલ તે વિશે કંઇ કહ્યું ન હોય તો તેનો આ હજ ફર્ઝ હજમાં ગણાશે. તે પછી તેની પાસે માલ આવી જાય તો ફરી હજ પઢવું ફર્ઝ રહેશે નહી. પરંતુ પહેલા નફિલની નિય્યતથી હજ કર્યુ હોય તો માલદાર થવા પર ફરીથી હજ પઢવું ફર્ઝ છે. (મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજઃ ૮૧,૯૨ ઝુબ્દતુલ મનાસિકઃ ૧૨) æ èÂ^_j‰Ÿ] , ÏËÖ sv Ö] än×Â g r Ü Ö àÚ æ ÄÏ su á^Ê èÂ^_j‰Ÿ] á] , qçÖ svÖ] än×Â š †jÊ] , ³Ï³Ê èÓ³Ú o³Ö] Ø³ ' æ Øñ^‰...E èÂ^_j‰Ÿ] , qæ á] æ èn^$ é†Ú š †jË³ Ÿ Ô Ö]ƒ , ³Ã³ Ü³$ ^³ • †³Ê DNOR Vá^Ò...Ÿ]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૫/૭/૭૨ ઇ.

«૧૩૧૯» જેની પાસે ખેતીની મોટી જમીન હોય તો તેના પર હજ ફર્ઝ છે?

સવાલ : મારી પાસે ખેતીની ઘણી મોટી જમીન છે, જેમાંથી અમુકમાં હું ખેતી કરૂં છું તેમાંથી જે ઉપજ થાય છે તેનાથી મારૂં ઘર ચાલે છે, અને મારા ઉપર દેવું છે મારા પાસે અલગ મુડી રકમ કે

જણસ કે રૂપિયા નથી જેથી મારી ઉપર ઝકાત પણ ફર્ઝ નથી, તો શું ખેતીની જમીનના કારણે મારા ઉપર હજ ફર્ઝ છે?

જવાબ : તમારૂં કર્ઝ અદા કરવા પછી તમારી ઝમીનમાંથી હજના ખર્ચ જેટલી ઝમીન વેચી આપો, અને તમારા હજના સફર દરમિયાન બાલ બચ્ચાઓનો ખર્ચ નિકળી શકે અને ઝમીન વેચવા પછી બાકી રહેલ ઝમીનથી તમારૂં ગુજરાન ચાલી શકતું હોય તો તમારા ઉપર હજ ફર્ઝ થશે. અને અગર ઝમીન વેચવા પછી બાકી રહેલી ઝમીનથી તમારૂં ગુજરાન ચાલી શકે એમ ન હોય તો હજ ફર્ઝ થશે નહી. á]æ æ•]ˆö] oËÓ ^Ú ...], ÏÚ Å^e çö ^Ú Å^—] àÚ äö á^Ò á] èÃn• g³u^³ ' á^³Ò ^Ú ..., Î èÃn—ö] àÚ äö oÏf æ å•Ÿæ] æ äö^nÂ èÏË³ æ ^³n^³q æ ^³fâ]f è׳u]†³ö] Vp†n, Ûö^Â pæ^jÊE ! ¡ Ê Ÿ] æ svö] änׂ š †³jË³ o³Î^³fö] è׳dz • ³³nó Ü׳Ã³Ú (ä³³_³]†³• æ s³v³ö] †³³nŠË³³i o³³Ê Ùæ Ÿ] h^³³³e NON(NOM)M DULVt^rvö]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૯/૮/૭૨ ઇ.

૧૩૨૦ __દુકાનમાં માલ છે અને દેવું પણ છે તેના પર હજ ફર્ઝ છે?__

સવાલ : એક માણસની કપડાની દુકાન છે, અને દુકાનમાં આઠ હઝારનો માલ છે, અને ગ્રાહકો પાસે સાત હઝાર રૂપિયા બાકી છે, અને દુકાનદાર પર પંદર હઝારનો દેવો છે, તેના છ છોકરાઓ છે. બધા શાદી લાયક છે. ઔરત પાગલ છે. તો આવી સુરતમાં તે હજ માટે જઇ શકે છે કે નહી? અગર જઇ શકે છે તો તેની શું સુરત છે?

જવાબ : જેની પાસે પોતાની જરૂરત અને દેવુ અદા કરવાની રકમ સિવાય એટલા રૂપિયા હોય કે તેમાંથી મક્કા મુઅઝઝમા સુધી જવા-આવવાનો ખર્ચ નિકળી શકે અને પોતાના બાલ-બચ્ચાઓ માટે એ ટલા રૂપિયા મુકી જાય જે તેના આવવા સુધી તેમનો ખર્ચ તેમાંથી નિકળી શકે એટલો માલ હોય તો તેના પર હજ ફર્ઝ છે. (ફતાવા

આલમગીરીઃ ૧/૨૧૭)

તેથી દુકાનનો માલ અને લોકો પાસે આપની જેટલી લેણી બાકી છે તે બધાને મેળવવામાં આવે અને એમાંથી તમારૂં જે પંદર હઝારનું દેવું છે તે બાદ કરી બાકી રકમ એટલી બચતી હોય કે હજના સફરનો જરૂરી ખર્ચ અને વાપસી સુધી બાલ બચ્ચાઓનો ખર્ચ એમાંથી નિકળી જતો હોય તો હજ કરવું ફર્ઝ છે. જયારે હજ ફર્ઝ થઇ ગયો અને અવલાદ શાદી લાયક હોય તો પેહલા હજ કરવું જરૂરી છે. (ફતાવા દારૂલ ઉલૂમ) svØe Ù^Î tæ^jŸ] svö] Ù^Ú äö àÛÂ Øö‰ Ÿæ äe sv tæ^jö] , ' Î , Îæ äe sv ^Ú , qæ]f] DNMN Vè], â ä³n•^³uE DNMS Vp†n, Ûö^ÂE è—†Ê svö] áŸ tæ^j

ઔરત અને બચ્ચાઓને કોઇ ભરોસાપાત્ર સગા સંબંધીને સુપુર્દ કરી દેવા જોઇએ. હજ માટે ઔરત અને બચ્ચાઓનો ઉઝર શરઇ રૂએ માન્ય નથી.

èq^u àÂ Ø•^Ê Ù^Ú äö áçÓ á] è׳u]†ö] æ•]ˆö] Ô×Ú †³nŠË³i æ oö] äÇ×f ^Ú ..., Î äjne ' ^$] æ äÚ , ì æ äŠfö æ äßÓŠÚ pç‰ ^Ú çâ æ ènׂ ' Ÿ] äÏËß Ô nÂ æ äbç• äe o—Ï ^Ú pç‰ æ ^n•^Ú Ÿ ^fÒ]... ^n^³q æ ^³fâ]f èÓ³Ú àÚ æ] å•Ÿæ] æ äjqæ‡ äqæ† ì kâ†Ò á]],,Ò æ !èÎ]†Ëö] k³Îæ o³ö] ä³ö^³nÂ t† í á^e Œ^e ¡ Ê Üãn×Â èÃn—ö] Í^í Ÿ çâ æ äjÏËþ äÚ^׳i à³Â Ü³â]ç³‰ DNMS)M Vp†n, Ûö^ÂE

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૩૧/૭/૭૪ ઇ.

૧૩૨૧ __ધંધામાં રોકાયલી રકમ વડે હજ પઢવું જરૂરી છે?__

સવાલ : એક માણસ પાસે હજ થઇ શકે એટલી રકમ છે પરંતુ તે રકમ ધંધા-વેપારમાં રોકાયલી છે હાલ છુટી થઇ શકે એમ નથી તો શું તેના ઉપર હજ કરવી જરૂરી છે?

જવાબ : દુર્રે મુખ્તાર અને શામી માં છેઃ Ù^Ú Œe... ð^Ïe ½†jŽ

æ á^Ïâ æ †q^jÒ oÚ^Žö] èÚ ¡ Ãö] Ù^Î Ÿ Ÿ] æ Ô ö„ö kq^ju] á] ä³jÊ†³v³ö Ÿ äÞŸ †‰Ò] Ÿ äö^nÂ äjm^ËÒ … , Î äe h^ŠjÒŸ] äßÓÛ³m ^³Ú •]†³Û³ö] æ Å…]^³Ú DMUS)N VoÚ^•E äö èm^ãÞ

વેપારી અને દુકાનદાર માટે પોતાનું ગુજરાન ચલાવી શકે એટલી મુડી જરૂરી સામાનમાં દાખલ છે એનાથી વધુ મુડી જરૂરતમાં સમઝવામાં આવશે નહી માટે જરૂરી ખર્ચથી વધુ મુડીનું રોકાણ કરેલું હોય તો હજ માટે જવું જરૂરી છે.]†q^i Øq†ö] á^Ò á] ð^Û×Ãö] ~ Ãe Ù^Î è×u]†ö] æ •]^ö] ä³ßÚ ÄÊ… çö ^³Ú …] , ÏÚ Ÿ^³³Ú Ô ×³Û³Ê é³…^³³ r³jö^³³e • ³³nÃ³m DNMT)M Vp†n , Ûö^ÂE

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૪/ રજબ ૧૪૦૫ હિ.

૧૩૨૨ સટ્ટાના માલથી હજ અદા થાય કે નહી?

સવાલ : સટ્ટાના માલથી હજ અદા થાય કે નહી?

જવાબ : હજ હલાલ માલથી ફર્ઝ થાય છે. અને હલાલ માલથીજ અદા કરવું જોઇએ. છતાં અગર સટ્ટાના રૂપિયાથી હજ કરવામાં આવે તો હજ અદા થઇ જશે. ફર્ઝ માથેથી ઉતરી જશે. પરંતુ હજનો સવાબ મળશે નહી. o ' ^ÃÛö] áŸ ‡^q äe su çö àÓö Ý]†vö] Ù^Ûö^e g r m Ÿ äÞ] DNON V‡çÚ†ö] ÄÚ^qE èöçfÏÚ †nÆ ^ãÞ] Ù^Ïm Ÿ ^ãe^>]]f^Ê l ^Â^>] Äß³Û³i Ÿ oÊ •…æ ^ÛÒ Ý]†vö] èÏËßö^e ØfÏm Ÿ äÞ^Ê Ù ¡ u èÏËÞ Øn ' v³i o³Ê , ³ãj r ³m æ æ ^ãÃÚ äßÂ š †Ëö] ¼ÏŠm äÞ] ÄÚ D^fn> Ÿ] ØfÏm Ÿ g n> ä×ö] á]E &³m , ³v³ö] ÙçfÏö] Ý , Ãö h^¼m ¡ Ê äöçfÎ Ý , Â æ ä>çÏ‰ àne oÊ^ßi Ÿ æ èeç ' ÇÚ k Þ^³Ò á] àÚ æ DOLU)N VÐñ]†ö] †ve (svö] Õ…^i gÎ^ÂE é† ì ¤] oÊ gÎ^³Ã³m Ÿ æ ÑçÏvö] ð^—Î æ ^â†nÆæ éçÒ^ö] æ éç× ' ö^Ò èjñ^Ëö] ä×ö] ÑçÏu ð]•] ^ã>†³• àe Œ^fÂ àÂ DNNM)O V l ^³Î†³ÚE èn • †³Ã³ö] æ ènÞ , ³fö] æ ènö^³Û³ö] •^³fÃ³ö] &ö^$Ø ' Ê î ö] äjÚŸ ^Â• # ä×ö] Ùç‰… á] Œ]•†Ú

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૭/૪/૧૯૮૦

૧૩૨૩ ઉમરહ કરવાથી હજ ફર્ઝ થઇ જાય છે?

સવાલ : અમુક લોકો કહે છે કે ઉમરહ કરવાથી હજ કરવું પણ જરૂરી થઇ જાય છે આ કયાં સુધી સહીહ છે?

જવાબ : આખા વરસમાં જયારે પણ ઉમરહ કરવામાં આવે તો ઉમરહ કરવાના લિધે હજ ફર્ઝ થઇ જવાનો ખ્યાલ ગલત છે. અલબત્ત જે ગરીબ હજના મહીનાઓમાં એટલે કે શવ્વાલ, ઝિલકઅદહ અને ઝિલહિજ્જહના દસ દિવસો દરમ્યાન મક્કા પહોંચી ગયો અને હજના દિવસોનો ખર્ચો તેની પાસે હોય તો તેના પર હજ કરવું જરૂરી થઇ જાય છે. (ઝુબ્દતુલ મનાસિકઃ ૧/૧૪ રસાઇલે અરકાનઃ ૨૩૬) oö] Ø ' æ æ èÂ^_j‰Ÿ] , ÏËö svö] än×Â g r m Üö àÚ æ (OR(UN V t ^ r vö] Ü×ÃÚE èÂ^_j‰Ÿ] á] , qçö svö] än×Â š †jÊ] , ÏÊ èÓÚ

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. DNOR Vá^Ò…Ÿ] Øñ^‰…

૧૩૨૪ ગરીબ માણસને તેનો દોસ્ત હજ પઢવા લઇ ગયો તો તે હજ ફર્ઝ ગણાશે કે નફિલ?

સવાલ : ફતાવા મુસ્લિમ ગુજરાત, ફતાવા સંગ્રહ પાનું ૩૪૦ ઉપર લખ્યું છે કે એક માણસ ઉપર હજ ફર્ઝ ન હતી તેનો દોસ્ત પોતાના ખર્ચે હજ પઢવા લઇ ગયો અને તેણે હજ અદા કરી પાછળથી તેની માલી હાલત સુધરી અને તેના ઉપર હજ ફર્ઝ થઇ ગઇ તો તેણે કરેલી હજ ફર્ઝ ગણાશે? કે બીજી વાર હજ કરવી જોઇએ? જવાબઃ આગળ કરેલ હજ ફર્ઝ ને બદલે લેખાઇ ચુકી હવે જશે તો નફલ હજનો સવાબ મળશે. તો મને મુંઝવતો પ્રશ્ન એ છે કે આગળ નફલ હજ થઇ તો કઇ રીતે એ હજ ફર્ઝના બદલે ગણાશે. એ વિષે વિગતવાર કિતાબોના હવાલા સહિત જણાવશો.

જવાબ : અસલ મસ્અલો એ છે કે જેનાં ઉપર હજ ફર્ઝ ન હોય અને પગપાળા અથવા કોઇ માણસ હજ માટે તેને લઇ ગયો અને તે

હજના દિવસોમાં મીકાત સુધી પહોંચી ગયો અને હવે હજ કરવા સુધીના તેની પાસે પૈસા હોય તો તેની ઉપર હજ ફર્ઝ થઇ જાય છે તેથી ગરીબ માણસે હજ કરતી વખતે અગર ફર્ઝ હજની નિય્યત કરી હોય અથવા ફર્ઝ, નફલ વિગેરે કોઇ પણ જાતની નિય્યત કરવા વગર ફકત હજની નિય્યત કરી હોય તો એ તેની ફર્ઝ હજ ગણાશે. માટે માલદાર થવા પછી ફરીથી હજ ફર્ઝ થશે નહી. કારણકે મીકાત સુધી પહોંચી જવાથી તેના પર હજ ફર્ઝ થઇ ગઇ હતી. અલબત્ત અગર ગરીબ માણસે હજ કરતી વખતે નફલ હજની નિય્યત કરી હોય તો માલદાર થવા પછી ફરીથી ફર્ઝ હજ કરવી પડશે. Ø ‘ æ]ƒ] o³Î^³³Ê¤] æ •]^ö] Ÿ] äÏu oÊ ½†jŽ Ÿ &³nu o³Ó³Û³ö^³Ò ç³ãÊ l ^³Ï³nÚ o³ö] ^nÞ^$ äÚ^ö ¡ Ëþ å]çþ çxÊ !!!! oŽÛö] àÂ]^q^Â àÓ Ü³ö á] èx³u]†³ö] Svö] Åçlæ ¼ñ]† • DST V t ^ r vö] ÜxÃÚ (MUQ) N V…^jvÛ³ö] •…E DMUO) N V…^jvÛö] •…E ØËßö] ènþ Ý , Â æ !!! èÃŠi š †Ëö] àÂ

મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજ માં છેઃ અગર બાહિર કા રેહનેવાલા ફકીર શખ્સ મીકાત તક પહોંચ ગયા ઔર ચલને પર કાદિર હે તો ઉસકે લિયે ભી મક્કા મુકર્રમાવાલોં કી તરહ સવારી શર્ત નહી, ઝાદે રાહ શર્ત હે. (પેજઃ૭૮) (યઅની ઝાદે રાહ હોગી તો હજ ફર્ઝ હો જાએગા) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

《૧૩૨૫》 બાલિગ બચ્ચાઓને તેમના માં-બાપ પોતાના ખર્ચે હજ કરાવે તો તેમની ફર્ઝ હજ ગણાશે?

સવાલ : બાલિગ બચ્ચાઓને તેના માં-બાપ હજ કરાવે તો તે બચ્ચાઓનું હજનું ફર્ઝ (ઝિંદગી)નું અદા થઇ જશે કે નહી? અને એના માટે માં-બાપને હજ ઉપર લઇ જવા પહેલા બખ્શિશ જેવી નિય્યત જરૂરી છે કે નહી? જો એવી કોઇ શરત શરીઅતની રૂએ હોય તો તે જણાવવા મહેરબાની કરશો?

જવાબ : હજ ફર્ઝ થવા માટે જરૂરી છે કે મક્કા સુધી જવા અને આવવાનું ભાડું અને જરૂરી ખર્ચ પાસે હોય અને જેમનો ખર્ચ ઉઠાવવો જરૂરી છે (ઔરત અને નાબાલિગ અવલાદ) તેમના હજથી આવવા સુધીનો ખર્ચ તેમને ભરણ પોષણનો ખર્ચ આપી જાય. અગર મજકૂર ખર્ચ ન હોય તો હજ ફર્ઝ થશે નહી.

એવી સુરતમાં માં-બાપ બાલિગ અવલાદને પોતે ખર્ચ કરી હજ કરાવે તો હજ ફર્ઝ થશે નહી. અને ફર્ઝ હજ તરફથી તે હજ ગણાશે નહી. માલદાર થવા પછી પોતાની ફર્ઝ હજ અદા કરવી જરૂરી રહેશે. અલબત્ત હજ જેટલી રકમ બખ્શિશ તરીકે આપે અને અવલાદ કબૂલ કરી પોતાના કબ્જામાં લઇ લે અને એ પછી એ રકમથી ફર્ઝ હજ અદા કરે તો ફર્ઝ હજ અદા થયેલ ગણાશે.
æ é…^ÂŸ] áæ• é…^qŸ] æ Ô xÛö] p†_e èxu]†ö] æ •]^ö] oxÂ é… , Ïö] ^ãßÚ æ æ à , ö]çö^Ò ä³nxÂ ä³ö ä³ß³Ú Ÿ à³Ú èãq à³Ú èu^³eŸ] k ³þ^³Ò ð]ç³‰ èu^³eŸ] änxÂ g r Ÿ äe Svnö Ù^Ú äö g âæ çö æ gþ^qŸ^Ò Üâ†næ æ] à•ç³ö ç³Û³ö] †vfö] oÊ ^ÛÒ è…^Ãö] æ] èu^eŸ^e g r ¡ Ê DNMS) M Vp†n , Ûö^³ÂE ä³öç³fÎ DMUP) N VoÚ^•E

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૯/ ઝિલહિજ્જહ ૧૪૨૦ હિ.

《૧૩૨૬》 હજ માટે પૈસા રાખ્યા હતા હવે બીમારીને લઇ હજ માટે જઇ શકાય એમ નથી તો શું કરવું?

સવાલ : એક માણસે હજ માટે પૈસા જુદા રાખી મુકયા છે, હવે તેની તબિયત સારી ન હોવાને લઇ હજ માટે જઇ શકતો નથી. તો એ રકમ મસ્જિદના બાંધકામમાં આપી દે તો ચાલી શકે કે કેમ?

જવાબઃ તંદુરસ્તીની હાલતમાં હજ ફર્ઝ હતી. અને હજ માટે પૈસા પણ રાખેલા હતા. હવે બીમારીને લઇ હજ માટે જવાય એમ નથી તો એ પૈસાથી બીજાને હજ્જે બદલ માટે મોકલવું જરૂરી છે. અગર હજ્જે બદલ

કરાવ્યા પછી પોતે હજ કરી શકે એવી તંદુરસ્તી આવી જાય તો ફરી પોતે હજ કરવું જરૂરી થશે. અને હજ્જે બદલ નફલ થઇ જશે. માટે હજ માટે રાખેલ રકમ મસ્જિદના બાંધકામમાં વાપરવામાં આવે તો પણ ફર્ઝ હજ અદા થશે નહી. Üö æ á, fö] xnv ' çâ æ èxu]†ö] æ •]^ö] Ô xÚ ç³ö æ oÊ]„Ò Í ¡ ì ¡e Ù^Ûö^e t^ruŸ] äÚ^ö ^qçxËÚ æ] ^ßÚ‡ …^³ ' o³ju s³v³n †nŠËi oÊ ÙæŸ] h^fö] Ô ‰^ßÛö] h^jÒ (p†n, Û³ö^³Â pæ^³jÊE ¼³nv³Û³ö]]„Óâ l çÛö] kÎæ oö] t^ruŸ] kÎæ àÚ ^ rÄö] èÚ], j‰] D^ãßÚ æE Dsv³ö] l ^Ú á^Ê oÂ]†Ú áçÓn ~ n†Ú çâ æ äŠËÞ à³Â s³u] ç³ö o³ju Ä³n], ³fö] o³Ê D†nÇö] àÂ svö] oÊ †ŽÂ Äe]†ö] h^fö] p†n, Ûö^Â pæ^jÊE Ø_e oÊ^Ãi á] æ åæ^q]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૩/૨/૮૦

(૧૩૨૭) નાબાલિગ હજ કરે તો બાલિગ થવા પછી ફરી હજ કરવું જરૂરી છે?

સવાલ : મારો એક છોકરો જેની ઉંમર ચૌદ (૧૪) વર્ષની છે તેને હું મારા સાથે હજમાં લઇ જવા ચાહું છું, તો શું તેની ફર્ઝ હજ અદા થઇ જશે? અને ભવિષ્યમાં આ છોકરા પાસે માલ હોય અથવા ન હોય તો આ ઉંમરે કરેલી હજ મેઅતબર ગણાશે કે ફરીવાર હજ પઢવી પડશે?

જવાબ : શરીઅતમાં જેટલી ઇબાદતો છે, જેમકે નમાઝ, રોઝહ, ઝકાત એ દરેક ઇબાદત બાલિગ ઉપર લાઝિમ થાય છે. નાબાલિગ પર ઇબાદતો ફર્ઝ થતી નથી હજ પણ એક ઇબાદત છે. માટે નાબાલિગ ઉપર હજ ફર્ઝ નથી. આપ સલ.નું ફરમાન છે ત્રણ રકમની વ્યકિત શરીઅતના હુકમની પાબંદ નથી જે પૈકી એક નાબાલિગ છે. of ' ö] ' ¡ ‰ö] àÂ ÜxÏö] ÄÊ… DNMN)M Väm], âE ànÇö^fö] oxÂ gq]æ svö] !Üñ^ßö] æ áçß r Ûö] æ

તમો ૧૪ વર્ષના છોકરાને હજમાં લઇ જવા ચાહો છો તો અગર

બાલિગ હોવાની અલામત એહતેલામ વિગેરે ઝાહિર થઇ હોય તો બાલિગ ગણાશે. અને હજ અદા થઇ શકે એટલી રકમના માલિક બનાવી આપી હજમાં લઇ જાવ તો ફર્ઝ હજ ગણાશે. અગર છોકરામાં બાલિગ હોવાની અલામત ઝાહિર ન હોય અને ઇસ્લામી તારીખ પ્રમાણે પૂરા પંદર વર્ષ થયા હોય તો પણ બાલિગ ગણાશે. નહી તો નાબાલિગ ગણાશે. અને એવી સૂરતમાં નફિલ હજ ગણાશે. અને બાલિગ થવા પછી એના ઉપર હજ ફર્ઝ થાય તો હજ અદા કરવી જરૂરી થશે. નાબાલિગ હોવાની હાલતમાં કરેલ હજ ફર્ઝ હજના બદલામાં ગણાશે નહી. આપ સલ.નું ફરમાન છે જે બચ્ચાએ દસ હજ કર્યા અને પછી તે બાલિગ થયો તો તેણે ફર્ઝ હજ કરવાની રહેશે. (હિદાયહ: ૨૧૨) ^Ûn] of ' ö] Ý†u]]f] DNMN Vèn], âE Ý ¡ ‰Ÿ] èru änxÃÊ sru †ŽÂ su o³f ' , ÃfÊ Š †Ëö] àÂ ^Ûãn^ rn Ÿ ^Âç_i ^ÛãßÚ pf^jn å^n•] æ s³v³ö^³e , ³fÃ³ö] æ] é, ÛÂE svö] ^Ûãn×Â gqæ å†nÆ æ •]^³ö] o³x³Â]…, ³Î á] Ð³jÃ³ö] æ Éç³x³fö] DONP Vèn^Â†ö]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૯/૧૨/૧૯૯૨ ઇ.

(૧૩૨૮) માં-બાપને છોડીને હજ માટે જઇ શકાય?

સવાલ : એક માણસ ઉપર હજ ફર્ઝ છે. હજ અદા થઇ શકે તેટલો ખર્ચ પણ મૌજૂદ છે. પરંતુ પોતાના બાપની ઝિમ્મેદારી તેના પર હોવાથી તે જઇ શકે એમ નથી. અને બાપને હજ માટે સાથે લઇ જવા માટેનો ખર્ચ નથી તો શું એકલો હજ માટે જઇ શકે? અગર જાય તો ગુનેહગાર થશે?

જવાબ : અગર બાપ પોતાનું ગુજરાન ચાલવી શકે એમ હોય કે તેમના પાસે પોતાની રકમ હોય અથવા મેહનત અને કામ કરી પોતાનું ગુજરાન કરી શકે તેવી સ્થીતીમાં હોય અથવા હજમાં જવા વિચાર રાખનાર માણસ હજના સફર દરમિયાન પોતાના બાપના ગુજરાન

માટે ખર્ચ આપી જાય તો આવી સુરતમાં હજ માટે જઇ શકે છે.

અગર બાપ પોતે પોતાનું ગુજરાન કરવા માટે શકિતમાન ન હોય (બીમારી કે વૃધ્ધાવસ્થાને કારણે) અને છોકરો પણ ખર્ચ આપી શકે એવી સ્થીતીમાં ન હોય અને ખર્ચનો બંદોબસ્ત કરવા વગર જવાથી બાપને કે માં-બાપ બંનેને તકલીફ પહોંચે એમ હોય તો જયાં સુધી બાપના ખર્ચનો બંદોબસ્ત કરી ઇત્મીનાન ન થાય ત્યાં સુધી હજ માટે ન જાય.

á^Ò á^Ê å]çe] Ô ö*f* å†Ò æ é†ÛÂ æ] s³u o³ö] †³Ê^³Šm á] Ø³q†³ö] •]…]]*f*]
!t† ím Ÿ äþ^Ê änö] ^ÛãjÏËþ æ àm†ŠÃÚ ^þ^Ò á^e ^Ûãnö] èÃn—ö] Í ^ ím

જયારે કોઇ માણસ હજ કે ઉમરહનો સફર કરવાનો વિચાર કરે અને તેના જવાથી માં-બાપ નારાજ હોય તો અગર તેઓના ગરીબ હોવાને લઇ (અથવા કમાવા માટે શકિતમાન ન હોવાને લઇ) માં-બાપનું ગુજરાન છોકરાને શિરે હોય અને તેના જવાથી માં-બાપને ખર્ચ માટે તકલીફ થાય એમ હોય તો હજ માટે ન જાય. (આલમગીરીઃ ૫/૩૬૫) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

(૧૩૨૯) <u>બાપ પોતાના ગુજરાનનો ખર્ચ ના હોવાથી ફર્ઝ હજ પઢવા જવા માટે ના કહે છે તો શું કરવું?</u>

સવાલ : એક માણસ ઉપર હજ ફર્ઝ છે. પરંતુ બાપ પોતાના ગુજરાન માટે ખર્ચ ન હોવાથી ના કહે છે. તો બાપના ના કહેવા છતાં હજમાં જવાથી ગુનેહગાર થશે?

જવાબ : અગર બાપના પાસે પોતાના ગુજરાન માટે ખર્ચ ન હોય અને પોતે કમાઇ શકતા પણ ન હોય, જેને લઇ માં-બાપનો ખર્ચો છોકરા પર લાઝિમ થતો હોય અને છોકરા પાસે હજના જરૂરી ખર્ચ સિવાય પોતાના પાસે એટલી રકમ ન હોય કે હજના સફર દરમિયાનનો ખર્ચ માં-બાપને આપી જાય અને હજમાં જવાથી

માં-બાપને તકલીફ પહોંચવાનો ભય હોય તો જયાં સુધી માં-બાપના ખર્ચ માટે બંદોબસ્ત અને ઇત્મીનાન ન થાય ત્યાં સુધી હજ માટે જવું નહી.

અને અગર બાપ પોતાના ગુજરાન માટે ખર્ચ મેળવવાની તાકત રાખતા હોય અથવા છોકરો હજના સફર દરમિયાનનો ખર્ચ આપી શકતો હોય તો ખર્ચ આપી માં-બાપની ઇજાઝત વગર પણ ફર્ઝ હજ માટે જઇ શકે છે. (આલમગીરીઃ ૩૬૫)ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

(૧૩૩૦) <u>માં બીમાર હોય તો તેને છોડી ફર્ઝ હજ માટે જવું જાઇઝ છે?</u>

સવાલ : મારા પર હજ ફર્ઝ છે અને હું આ વરસે હજ માટે જવાનો હતો મારી ટિકિટ પણ આવી ચુકી છે, પણ મારી માં સખત બીમાર થઇ ગઇ છે. ડોકટરોનો ઇલાજ ચાલુ છે પરંતુ તબીયત સારી નથી થતી. તો શું મારે ફર્ઝ હજને છોડી મારી માં ની ખિદમતમાં શરીક રહેવું જોઇએ? કે હજમાં જવું જોઇએ? એમ તો મારા બિજા ભાઇ ખિદમત માટે છે. જવાબ આપી આભારી કરશો.

જવાબ : માં કમઝોર અને સખત બીમાર હોય તમારી ખિદમતની તેમને જરૂરત હોય તો તેમની ઇજાજતથી ફર્ઝ હજ માટે જઇ શકાય છે. ઇજાઝત વગર જવું મકરૂહે તહરીમી છે. અગર બીજા ભાઇ ખિદમત માટે છે અને તમારા ગેરહાજર હોવાથી ખિદમતમાં તમારી માંને કોઇ તકલીફ કે તમારી જરૂરત રહેતી ન હોય તો જવામાં કોઇ વાંધો નથી.

DMUM)N VoÚ^•E äe Œªe ¡Ê Ì Ã—ö] än×Â Ì ím Üö]*f*] †nfÓö] †nŠö] oÊ æ

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૨/ ઝિલકઅદહ ૧૪૫૭ હિ.

(૧૩૩૧) <u>કર્ઝદારે કર્ઝ ચુકવ્યા વગર હજ માટે જવું</u>

સવાલ : એક માણસ વેપારી હતો અને તેના ઉપર કર્ઝ થઇ જવાથી દેવાળું કાઢવું છે. હવે તેની પાસે અમુક રકમ આવી છે. તો શું એ માણસ કર્ઝ ચુકવ્યા વગર હજ માટે જઇ શકે છે?

જવાબ : વેપારમાં દેવાળુ કાઢવાનો મતલબ તો એ છે કે વેપાર-ધંધામાં તેને ખોટ ગઇ છે. અને લેણદારનું દેવું અદા કરવાની તેમાં તાકત નથી. એવા માણસ માટે શરીઅતનો હુકમ એ છે કે તે એમ કહે કે મારી પાસે કર્ઝ અદા કરવા માટે કંઇજ નથી. તો એની એ વાતની પૂરી ખાત્રી અને ચોકસાઇ કરવામાં આવશે. જેના માટે જેલમાં પણ મોકલી શકાય છે. અને તહકીક પછી જયારે પૂરી ખાત્રી થઇ જાય કે કર્ઝ અદા કરવા માટે કંઇજ નથી તો તેને કર્ઝ અદા કરવા માટે મોહલત આપવામાં આવશે. અને જેમ જેમ માલ આવે તેમ તેનાથી કર્ઝ અદા કરવું જરૂરી છે. á^Ò çö äÞ] äß¾ o×Â g×Çm é, Ú äŠfu †ÏËö] Å•] á]
DPOL)N V†ãÞŸ] ÄÛ r ÚE !å†ã¾Ÿ Ù^Ú äö

કોઇ પણ કર્ઝદારે હજ અદા કરવા પહેલાં પોતાનું કર્ઝ અદા કરવાની ફિકર કરવી અને કર્ઝ અદા કરી આપવું જરૂરી છે. મજકૂર કર્ઝદાર પાસે જે રકમ આવી છે. તેનાથી કર્ઝ અદા કરે અને હજ પણ કરી શકે એટલી રકમ ન હોય તો સૌ પ્રથમ કર્ઝ અદા કરવું જરૂરી છે. કારણકે એ રકમમાં કર્ઝદારોનો હક છે. જેથી એના ઉપર હજ ફર્ઝ નથી. અને એવી સુરતમાં હજ અદા કરશે તો નફિલ ગણાશે. અગર કર્ઝ અદા કરવામાં ન આવે તો અલ્લાહ તઆલા કર્ઝ વિશે પકડ કરશે. પરંતુ નફિલ હજ અદા નહી કરશે તો તેના માટે કોઇ પકડ થશે નહીં. છતાં કર્ઝદાર ભાઇ હજમાં જવા ચાહે તો કર્ઝ માંગનારાઓ (લેણદારો)થી ઇજાઝત મેળવી લે. અથવા કોઇ ભરોસાપાત્ર માણસને દેવા માટે પોતાનો જામિન બનાવી લે. તો હજમાં જઇ શકે છે. Ÿ] äe o–Ïm Ù^Ú äö àÓm Üö á] áçm, Ûö sv×ö tæ† í ö] å†Óm
!Üm†Çö] áf^m á]

અર્થાતઃ અગર દેવાદાર પાસે કર્ઝ અદા થઇ શકે એટલી રકમ ન હોય તો તેણે હજ માટે જવું મકરૂહ છે. અલબત્ત અગર લેણદારો

ઇજાઝત આપી દે તો હજ માટે જવામાં કરાહત રહેશે નહીં. (બહરૂર્રાઇકઃ ૨) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૩૩૨﴿ જેની ઉપર દેવું હોય તેના ઉપર હજ ફર્ઝ છે?

સવાલ : અહી યુકેમાં માણસને ઘર ખરીદવા માટે પુરતા પૈસા ન હોય તો અમુક રકમ આપી બાકીની રકમ સરકાર પાસેથી લોન પેટે મળે છે. અને તે હફતેથી ભરવાની હોય છે, મેં પણ ઘર ખરીદવા માટે લોન લીધેલી છે. હું નસીબદાર છું મારી પાસે રકમ જમા છે તો મારી ઉપર હજ ફર્ઝ છે કે નહી?

જવાબ : જેની પાસે રહેવાનું ઘર, કપડાં અને ઘરવખરીનો જરૂરી સામાન અને કર્ઝ અદા કરવાની રકમ સિવાય એટલી રકમ હોય કે મક્કએ મુઅઝઝમા જવા અને આવવાનો દરમિયાની ખર્ચ તેમાંથી નિકળી જતો હોય અને હજથી પાછા આવવા સુધી પોતાના બાલ બચ્ચાઓનો પણ ખર્ચ એમાંથી નિકળી જતો હોય તો તેના ઉપર હજ ફર્ઝ છે. પૂછેલી સુરતમાં ઘર માટે લોન પેટે જે રમ લીધી છે તેટલી રકમ બાદ કર્યા બાદ તમારી પાસે એટલી રકમ બાકી રહે કે દરમિયાની ખર્ચ સાથે હજ કરી શકો અને તમારા આવવા સુધી બાલ-બચ્ચાઓ માટેનો ખર્ચ બાકી રહે તો તમારા ઉપર હજ કરવી ફર્ઝ છે. અને તમારે હજ માટે જવું જોઇએ.
á] è×u]†ö] æ •]^ö] Ô ×Ú †nŠËi æ Dè×u]†ö] æ •]^ö] o×Â é³…, ³Ï³ö] ^³äß³Ú æE æ äÚ, ì æ äŠfö æ äßÓŠÚ pç‰ ^Ú çâ æ äjq^u àÂ Ø³ • ^³Ê Ù^³Ú ä³ö áç³Ó³m o–Ïm ^Ú pç‰ æ ^n•^Ú Ÿ ^fÒ]… ^nñ^q æ ^fâ]f é³Ú oö] äÇ×fm ^Ú …, Î äjne ' ^³$] !äÊ]† ' Þ] kÎæ oö] åçvÞ æ äßÓŠÚ èÚ†Ú æ äö^nÂ èÏËßö Ô ŠÛm æ äÞç³m• ä³e oÊ ^ÛÒ †njÏi Ÿ æ †m„e… †nÆ àÚ ¼‰çö] äö^nÂ èÏ³Ë³Þ æ ä³jÏ³Ë³Þ o³Ê †³fjÃ³m æ
Dsvö] hçqæ ¼ñ]† • ÙæŸ] h^fö] p†n, Ûö^ÂE ànfjö]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૩/૯/૭૭ ઈ.

«૧૩૩૩» **હજ્જમાં નફલની નિય્યત કરે તો ફર્ઝ હજ અદા થશે?**

સવાલ : એક ઔરત પર હજ ફર્ઝ હતી તેનો ઇન્તેકાલ થઇ ગયો તેણે હજ કરી નથી અને વસિય્યત પણ કરી નથી છોકરાઓએ પોતાના ખર્ચે તેના તરફથી નફલ હજ કરાવડાવ્યું તો તેનાથી મર્હુમાના ઝિમ્મેથી ફર્ઝ હજ અદા થઇ જશે?

જવાબ : જયારે મર્હુમા ઔરત પર હજ ફર્ઝ હતું તો ફર્ઝની નિય્યતથી હજ કરાવડાવવું જરૂરી હતું નફલ હજ કરાવવાથી ફર્ઝ હજ ઝિમ્મેથી ઉતરશે નહી. અલ્લામા શામી રહ.એ ફર્ઝ હજ અદા થવા માટેની શરતોમાંથી એક શરત એ પણ બયાન કરી છે કે નફિલની નિય્યત ન હોય. Ý, Â æ !!! š †Ëö] àÂ svö] ÅçÎæ ¼ä]† • Äe]†ö] Åçßö]

DènÞ^Û¹ÂMUO)N VoÚ^•E ØËßö] ènÞ

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૧/જમાદિસ્સાની ૧૪૧૯ હિ.

«૧૩૩૪» **હરામ રકમથી હજ અદા કરવું**

સવાલ : અગર કોઇ હરામ માલથી હજ અદા કરે તો હજ અદા થશે કે નહી?

જવાબ : હજ અલ્લાહ પાક તરફથી મુસલમાનો ઉપર ફર્ઝ કરેલ એક પવિત્ર ફર્ઝ છે. અને ઇસ્લામના પાંચ રૂકનોમાંથી એક અહમ રૂકન છે જે હલાલ માલથી ફર્ઝ થાય છે. અને હલાલ માલથીજ હજ અદા કરવામાં આવે. આપ સલ.નું ફરમાન છે કે અલ્લાહ તઆલા પાક છે અને પાક ચીજને કબૂલ કરે છે. (મિશ્કાતઃ ૨૪૧)

હરામ માલથી હજ ફર્ઝ થતી નથી અને ખુદાપાક હરામ માલથી હજ કબૂલ કરતો પણ નથી માટે હલાલ માલ હાસિલ કરવાની કોશિશ કરવી જોઇએ છતાં હરામ રકમથી હજ અદા કરવામાં આવશે તો હજની ફરઝિય્યત ઝિમ્મેથી ઉતરી જશે. પરંતુ હજનો સવાબ મળશે નહી. ¼ÏŠ㎜ äÞ] ÄÚ èÏËße ØfÎ㎜ Ÿ äÞ^Ê Ù ¡ u èÏËÞ Øn ' vi oÊ , ãj r㎜

V†veE !ÙçfÎö] Ý , Ãö h^¾㎜ ¡ Ê èeç ' Ç³Ú k ³Þ^³Ò á] æ !^³ãÃ³Ú ä³ß³Â š †³Ë³ö]

DNON V‡çÚ†ö] ÄÚ^q (MON)M V†ãÞŸ] ÄÛ r Ú (OLU)N

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

«૧૩૩૫» **હરામ માલથી હજ કરવું**

સવાલ : અગર કોઇ માણસ હરામ કમાઇની રકમથી હજ અદા કરે તો હજ અદા થશે કે નહી? અથવા હલાલ-હરામ બંને રકમ ભેગી હોય અને તે રકમથી હજ કરવા જાય તો તેનો શું હુકમ છે?

જવાબ : માણસે હલાલ માલ હાસિલ કરવાની કોશિશ કરવી જરૂરી છે. હરામ માલને અલ્લાહ તઅલા કબૂલ કરતા નથી. હદીસ શરીફમાં છેઃ ^fn> Ÿ] ä×ö] ØfÎ㎜ Ÿ g n> ä×ö] á] અલ્લાહપાક દરેક એબોથી પાક છે. અને પાક અને પવિત્ર માલ કબૂલ કરે છે.

હજ ઇસ્લામનો પાંચમો રૂકન છે. જે હલાલ માલથી ફર્ઝ થાય છે. અને હલાલ માલ થીજ હજ અદા કરવી જોઇએ અને હલાલ રકમ હાસિલ કરવાની કોશિશ કરવી જોઇએ છતાં કોઇ હરામ રકમ અથવા સટ્ટાના રૂપિયાથી હજ અદા કરશે તો હજ અદા થઇ જશે. તેના સિરેથી હજનો ફર્ઝ ઉતરી જશે. તથા આખિરતમાં હજ છોડનાર નહી કહેવાશે. પરંતુ હજનો સવાબ મળશે નહી. અને ખુદાપાકની ઝાતથી ઉમ્મીદ છે કે આખિરતમાં હજ છોડવાની સઝા મળશે નહી. Ÿ äÞ]

ÄÛ r Ú NON V‡çÚ†ö] ÄÚ^qE ‡^q äe su çö àÓ³ö Ý]†³v³ö] Ù^³Û³ö^³e g ³ r ³㎜ èÏËßö^e ØfÎ㎜ Ÿ ä³Þ^Ê Ù ¡ ³u èÏ³Ë³Þ Ø³n ' ³v³i o³Ê , ³ãj r ³㎜ æ DMON V†³ãÞŸ]

DOLU)N V†veE ÙçfÎö] Ý , Ãö h^ ' ㎜ ¡ Ê !!Ý]†vö]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૬/નવેમ્બર ૧૯૯૩ ઇ.

«૧૩૩૬» **હજના ફર્ઝ અને વાજિબ**

સવાલ : હજના ફર્ઝ અને વાજિબ કયા કયા છે? તેમાંથી અગર કોઇ છુટી જાય તો તેનો શું કફફારો છે?

જવાબ : હજ ઇસ્લામનો પાંચમો રૂકન છે. શરીઅતના કાનુન મુજબ નમાઝમાં જે પ્રમાણે, ફર્ઝ વાજિબો અને સુન્નતો છે તેજ પ્રમાણે હજમાં પણ છે. ફર્ઝ છુટવાથી હજ અદા થશે નહી. અને વાજિબ છુટી જવાથી દમ (કુર્બાની) કરવું વાજિબ થાય છે. અને એ કુર્બાની હરમમાં કરવી જરૂરી છે. હરમ સિવાય બીજી કોઇ જગ્યાએ કુર્બાની કરવી અથવા કુર્બાનીના બદલે પૈસા આપવા દુરૂસ્ત નથી.

હજમાં ત્રણ ફર્ઝ છે. (૧) એહરામ બાંધવું, (૨) અરફાતમાં થોભવું, (૩) તવાફે ઝિયારત કરવું.

હજના વાજિબો ૧૧ છે. (૧) અરફાતમાં સુરજ ડુબવા સુધી થોભવું. (૨) મુઝદલિફામાં દસમી તારીખના સુબ્હે સાદિક પછી થોડીવાર થોભવું. (૩) સફા-મરવાની સઇ કરવી (જે તવાફે કુદૂમ પછી પણ થઇ શકે છે, અને તવાફે ઝિયારત પછી પણ થઇ શકે છે. આ બેમાંથી કોઇ એક પછી પણ કરી લેવામાં આવે તો અદા થઇ જશે) (૪) શૈતાનને કાંકરા મારવા. (૫) હલક અથવા કસર (બાલ કતરાવવા) હરમમાં કરવું. જિદ્દહમાં કે હરમની બહાર હલક કરાવવાથી દમ વાજિબ થશે. (૬) કિરાન અને તમત્તુઅ કરનારે શુક્રિયહની કુર્બાની કરવી. (૭) કિરાન અને તમત્તુઅ કરનારે ક્રમવાર આ ચાર કામો કરવા. રમી, કુર્બાની,હલક (માથું મુંડાવવું) અને તવાફે ઝિયારત. (૮) કિરાન અને તમત્તુઅ કરનારે બારમીડ ઝિલહજના સુરજ ડુબવા પહેલા કુર્બાની કરવી. (૯) તવાફે ઝિયારત જે ફર્ઝ તવફ છે તે તવાફ બારમીના સુરજ ડુબવા પહેલાં કરી લેવું. (૧૦) હલક અથવા કસર બારમીના સુરજ ડુબવા પહેલાં કરી લેવું. (૧૧) તવાફે વિદઅ (અંતિમ તવાફ) કરવું. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

(૧૩૩૭) અરફાતમાં પઢવાની દુઆ

સવાલ : અરફાતમાં પઢવાની દુઆ અને તેની ફઝીલત બતાવશો.

જવાબ : અરફાતમાં થોભવાના સમયે જેટલું પણ ઝિક્ર દુઆ થઇ શકે તેમાં કમી ન કરવી જોઇએ. વારંવાર આવો વખત મળવું મુશકેલ છે. એનાં માટે કોઇ ખાસ દુઆ નક્કી નથી. અલબત્ત આપ સલ.થી નીચેની દુઆ પઢવી સાબિત છે.

!†, Î ðo• ØÒ o×Â çâ æ ,Ûvö] äö æ Ô ×Ûö] äö äö Ô †• Ÿå ,uæ ä×ö] Ÿ] äö] Ÿ
æ oiç× ‘ Ô ö Üã×ö] ÙçÏ ^ÛÚ]†n ì æ ÙçÏi p„ö^Ò ,Ûvö] Ô ö Üã×ö]
!o$]†i oe… Ô ö æ oeÚ Ô nö] æ oi^ÛÚ æ p^nvÚ æ oÓŠ
!†ÚŸ] èu^_• æ … , ’ ö] è‰ç‰ææ æ †fÏö] h]„Â àÚ Ô e ƒçÂ] o] Üã×ö]
!x†ö] äe ðo r i ^Ú †• àÚ Ô e ƒçÂ] æ x†ö] äe ðo r i ^Ú †n ì Ô ×ò‰] o] Üã×ö]
!]…ç pt ’ e oÊ æ]…ç oÃÛ‰ oÊæ]…ç of×Î oÊ ØÃq] Üã×ö]
oÊ Œæ^‰æ àÚ Ô e ƒçÂ] æ p†Ú] oö†Š æ p… , ‘ oö | †•] Üã×ö]
!†fÏö] h]„Â æ †ÚŸ] é^_• æ … , ’ ö]

લા ઇલાહ ઇલ્લલ્લાહુ વહદહુ લાશરીક લહૂ લહુલ મુલ્કુ વલહુલ હમ્દુ વહુવ અલા કુલ્લિ શયઇન કદીર.

અલ્લાહુમ્મ લકલહમ્દુ કલ્લઝી તકૂલ વખયરમ મિમ્મા નકૂલ. અલ્લાહુમ્મ લક સલાતી વનુસુકી વ મહયાય મમાતી ઘ ઇલયક મઆબી વ લક રબ્બી તુરાસી. અલ્લાહુમ્મ ઇન્ની અઉઝૂ બિક મિન અઝાબિલ કબ્રી વ વસવસતિસ્સદરી વ શતાહતિલ અમરી.

અલ્લાહુમ્મ ઇન્ની અસઅલુક ખયરી મા તજીઉ બિહિર્રીહુ, વ અઉઝૂ બિક મિન શર્રી મા તજીઉ બિહિર્રહુ.

અલ્લાહુમ્મજઅલ ફિ કલ્બી નુરન વફી સમઇ નુરન વ ફી બસરી નુરા.

અલ્લાહુમ્મશરહલી સદરી વ યસ્સીર લી અમરી વ અઉઝૂ બિક મિન વસાવિસીસ્સદરી વ યસ્સિરલી અમરી વ અઉઝૂ બિક મિન વસાબિસ ફીસ્સદરી વ શતાતિલ અમરી વ અઝાબિલ કબ્ર.

એક રિવાયતમાં છે કે જે મુસલમાન અરફાતનાં દિવસે ઝવાલ પછી થોભીને કિબ્લા તરફ મોં કરી ૧૦૦ વખત લાઇલાહ ઇલ્લલ્લાહુ વહદહૂ લા શરીક લહુ લહુલ મુલ્કુ વલહુલ હમ્દુ વહુવ અલા કુલ્લિ શયઇન કદીર અને પછી ૧૦૦ વખત કુલ હુવલ્લાહ, ૧૦૦ વખત નમાઝનું દુરૂદ પઢે તો અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે કે અય મારા ફરિશ્તાઓ તે બંદાનો શું બદલો થઇ શકે છે જેણે મારી પાકી અને મોટાઇ અને બડાઇ બયાન કિધી અને તઅરીફ કરી અને મારા નબી પર દુરૂદ મોકલ્યું, મેં તેને બખ્શી દિધો. અને તેનાં માટે તેની સિફારિશ કબૂલ કરી. અગર મારો આ બંદો અરફાતમાં બધા થોભનારાઓ માટે પણ સિફારિશ કરશે તો હું કબૂલ કરિશ અને જે દુઆ ચાહે તે માંગે. (મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજ)

હાજી માટે મુનાસિબ છે કે દરેક મુસ્લિમ માટે બક્ષિશની દુઆ કરે. કારણકે આપ સલ.એ ફરમાવ્યું, કે અલ્લાહ તઆલા હાજીને અને હાજી જેના માટે બક્ષિશ ચાહે તેને પણ માફ કરી દે છે. (હિદાયહ: ૨૩૨) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૩૩૮ **હજમાં તવાફ કેટલા પ્રકારનાં છે?**

સવાલ : હજમાં તવાફ કેટલા પ્રકારના છે?

જવાબ : હજમાં તવાફ ત્રણ પ્રકારના છે. (૧) તવાફે કુદૂમ (૨) તવાફે ઝિયારત (૩) તવાફે વિદાઅ.

તવાફે ઝિયારત દરેક હાજીએ કરવો ફર્ઝ છે. કુર્આને પાકમાં છેઃ Ð3njÃ3Ö] k 3nfÖ^3e]ç3Êç33 _33nÖ æ એનાથી તવાફે ઝિયારતનું ફર્ઝ હોવું સાબિત થાય છે.

મીકાતથી બહાર રહેનાર હાજી ઉપર તવાફે કુદૂમ મક્કામાં આવતાની સાથે તવાફ કરવું સુન્નત છે.

અને મીકાતથી બહાર રહેનાર હાજી ઉપર તવાફે વિદાઅ

કરવું વાજિબ છે. તવાફે વિદાઅનો ઇબ્તેદાઇ વખત તવાફે ઝિયારત પછીથી છે. માટે તવાફે વિદાઅ કરવા પછી મક્કએ મુઅઝઝમહમાં અમુક ટાઇમ રહ્યા પછી પોતાના વતન પાછા ફરે તો પણ તવાફે વિદાઅ મોઅતબર ગણાશે. અને મુસ્તહબ વખત અય્યામે નહર (૧૦-૧૧-૧૨મી ઝિલહજ) અને હજના બધા કામો પૂરા કરી જયારે ઘર તરફ સફર કરવાનો ઇરાદો હોય તે ટાઇમે તવાફે વિદાઅ અદા કરવું મુસ્તહબ છે. અને એ તવાફ પછી તુરત સફર શરૂ કરવામાં આવે. એજ કારણે ઇમામ અબૂહનીફા રહ.નો મત એ છે કે અગર કોઇ માણસે તવાફ કરવા પછી તે રાત સુધી રહ્યો તો ફરીથી તવાફે વિદાઅ કરી લેવાનું હું પસંદ કરૂં છું. (આલમગીરીઃ ૧/૨૪૯)

માટે રમીએ જિમાર કરવા પછી ઘર તરફ સફર કરવાના ટાઇમે તવાફે વિદાઅ કરવામાં આવે. (શામીઃ ૨/૨૫૫, આલમગીરીઃ ૨૪૯) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૩૩૯ **ફર્ઝ તવાફના ચક્કરોમાં શક થઇ જાય તો..**

સવાલ : જો ફર્ઝ તવાફ (તવાફે ઝિયારત અથવા ઉમરહ)માં ચક્કરોની સંખ્યામાં શક થઇ પડે તો શું કરવું જોઇએ? તે જણાવવા વિનંતી છે.

જવાબ : તવાફે ઝિયારત અથવા ઉમરહના તવાફના ચક્કરોની સંખ્યામાં શક થઇ પડે તો એહતિયાતન જે ચક્કરમાં શક થયો હોય તેને ફરીથી અદા કરી લેવામાં આવે. ½]ç•]•],Â]oÊ Ô•çÖ æ

æ änÊ Ô•p„Ö]½†ŽÖ]•^Â]p]…^jíÛÖ]†m†vjÖ]oÊ Ù^Î!å•^Â]à3Ò†3Ö]

á^Ò…]oÊ Ô•çÖ æ†vfÖ]oÊ],,Ò æ ä×Ò Í]ç_Ö] ,nÃm ä3þ]•]†3Û3Ö] < 3nÖ

æ]á^Ò ^Ê]ç> änÊ Ô•^Úp•©m p]^nþ^$ p•©m î ñ^ŽÛÖ]èÚ^3Â Ù^3Î s3v3Ö]

DMQL V t^rvÖ] Ü×ÃÚE äßÚ ^>ç•

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૨/૪/૨૦૦૩

ઔરત માટે મહરમનું બયાન

(૧૩૪૦) ઔરત માટે મહરમની શરત

સવાલ : ઔરતના હજ માટે જવા વિશે શું હુકમ છે? અગર કોઇ સાથે જનાર ન હોય તો શું કરવું? એક માણસ સઉદિયહમા. છે તે પોતાની માંને હજમાં બોલાવે છે જિદ્દા અને હજમાં સાથે રહેશે પરંતુ વતનથી જિદ્દા સુધી તે ઔરતના સાથે કોઇ જનાર નથી તો જઇ શકે કે કેમ?

જવાબ : ઔરતના હજ અદા કરવા માટે એવા દીનદાર મહરમનું સાથે હોવું જરૂરી છે જેના સાથે હંમેશ માટે નિકાહ કરવું જાઇઝ ન હોય. (ફત્હુલ કદીર)

અગર મહરમ પોતાના ખર્ચથી ઔરત સાથે હજ માટે જવા તૈયાર ન હોય તે અગર ઔરત પોતાના ખર્ચથી મહરમ સાથે લઇ જઇ શકતી હોય તો પોતાના ખર્ચે લઇ જવું જરૂરી છે. અને તેનો ખર્ચ ઔરતના સીરે રહેશે. એવી સુરતમાં ઔરતના હજ અદા કરવા માટે પોતાનો અને મહરમનો ખર્ચ પણ તેણીની પાસે હોવું હજ અદા કરવા માટે શર્ત છે. (મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજઃ ૮૫)

અગર ઔરત પાસે પોતાનો ખર્ચ તો હોય પરંતુ મહરમને સાથે લઇ જવાનો ખર્ચ ન હોય તો પોતાનો ખર્ચ હોવાને લીધે હજ ફર્ઝ થશ જશે. પરંતુ મહરમ ન હોવાથી હજ માટે જવું જરૂરી નથી. અલબત્ત મરણ વખતે પોતાના તરફથી હજ કરાવવાની વસિય્યત કરવી જરૂરી

છે. આપ સલ.નું ફરમાન છે ઔરત એક રાત-દિવસના સફરની મંઝિલ માટે પણ મહરમ વગર જાય નહી. (મિશ્કાતઃ ૨૨૧)

શેખ અબ્દુલ હક મુહદ્દિસ દહેલવી રહ. લખે છે કે મતલબ એ છે કે ઔરત જુવાન હોય અથવા મોટી ઉમરની ઘરડી હોય મરહમ વગર થોડી દૂર પણ એકલી બિલ્કુલ સફર કરે નહીં. એમાંજ એહતિયાત છે. (લમ્આત)

માટે કોઇ પણ ઔરતે મહરમ વગર સફરમાં જવું જાઇઝ નથી. જિદ્દહમાં પોતાના છોકરા અથવા મહરમ મળી જવાથી એકલા સફર કરવાનો બદલ થશે નહી. અને મહરમ વગર સફર કરવાનો ગુનોહ થશે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

(૧૩૪૧) ઔરત મહરમ વગર હજમાં જઇ શકે?

સવાલ : એક ઔરત હજ કરવા ચાહે છે, તો તેના માટે તે વગર મહરમે હજ કરવા જવા ચાહતી હોય તો જઇ શકે છે? અને મહરમ વગર ઔરતોને હજ માટે મોકલવું કેવું છે?

જવાબ : ઔરત પર હજના વુજૂબે અદાની શરતોમાંથી એક શરત એ છે કે ઔરત જવાન હોય કે ડોસી આખા સફરમાં તેની સાથે તેનો પતિ અથવા એવો કોઇ મહરમ તેની સાથે હોય જેની સાથે હંમેશ માટે નિકાહ હરામ હોય. આપ સલ.નું ફરમાન છેઃ કે મુસલમાન ઔરત માટે જાઇઝ નથી કે પતિ અથવા ઝીરહમ મહરમ વગર હજમાં જાય.

તેથી ઔરત માટે મહરમ વગર હજમાં જવું જાઇઝ નથી. અને ન તો તેને એવી રીતે મોકલવું જાઇઝ છે. ગુનેહગાર થશે. કેમકે ફિત્નાનો ડર છે અગર ઔરતોની મોટી જમાત હોય તો પણ જવું જાઇઝ નથી. કેમકે વધારે ઔરતો હોવાથી ફિત્નો વધારે થશે. મહરમ ન મળે અને ઝિંદગીમાં હજ ન કરી શકે તો હજ્જે બદલની વસિય્યત કરે. Üu… pƒ æ] tæ‡ ÄÚ Ÿ] svi á] èÛ×ŠÚ é]†ÚŸ Øv‼ Ÿ æÚ^Ú] oé] àÂ

æ] äe svi Ý†vÚ ^ãÖ áçÓm á] é¿†ÛÖ] oÊ †fjÃ³m æ DS)ML Vá³ß³ŠÖ] ð¡ ³Â]E æ Ý^m] é‰×$ èÓÚ àne æ ^ãßne á^Ò]f] ^Ûâ†nÇe s³v³i á] ^³ãÖ ‡ç³ r³m Ÿ æ t æ‡ Ý†vÛÖ] áæ , e ^ãÞŸ æ Ý†vÚ ^ãÃÚ æ Ÿ] é¿†Ú] àrvi Ÿ Ý¡ ³ŠÖ] ä³n×³Â ä³Öç³Î tæ^Ö] •çqæ á] DNMO Vãm] , âE ^â†nÆ Ý^Û—Þ^e •]•^i æ èßjËÖ] ^ãn×Â Í^ím ÄÚ äÞ] xjËÖ] oÊ å…^jì] p„³Ö] æ ð]•] ½†³• Ý] hç³qæ ½†³• Ý†³v³Û³Ö] æ] š†ÛÖ] ÄßÚ á] ð^'mŸ] g rnÊ ð]•Ÿ] hçqæ ½†• Ð m†_Ö] àÚ] æ èv³ ' ³Ö] ðo• g rm Ÿ ÙæŸ] o×Â æ Ý†vÚ ,Öæ t æ‡ ,qçmÜÖ æ] Ðm†³_³Ö] Íç³ì æ] oÞ^¥Ö] xq… æ Äñ] , fÖ] oÊ ÙæŸ] xv ' †ãßÖ] oÊ æ †vfÖ] oÊ ^ÛÒ Ô Ö]f àÚ ÄÛrÚ (NLL)N VoÚ^•E xjËÖ] oÊ å…^jì] æ á^ín•^Ï³Ö ^³Ã³fi èm^³ãß³Ö] o³Ê

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. DNRN)M V†ãÞŸ]

૧૩૪૨ ઔરત મહરમ વગર બીજી ઔરતો સાથે સફર કરી શકે?

સવાલ : શું ફરમાવે છે ઉલમાએ દીન નીચેના મસ્અલામાં કે કોઇ પણ મુસ્લિમ ઔરત શાદી શુદહ ગૈર શાદી શુદહ કે બેવા મહરમ વગર ટ્રેન કે બસમાં શાદીની બરાતમાં કે મૈયતમાં શામિલ થવા માટે એકલી બીજી ઔરતો સાથે જઇ શકે છે? અને આવો સફર કરવો જાઇઝ છે કે નાજાઇઝ?

જવાબ : આપ સલ.નું ફરમાન છે કોઇ માણસ ઔરત સાથે તનહાઇ કરે નહી. એટલે પરાયો મર્દ અને પરાઇ ઔરત એકાંતમાં કોઇ જગ્યાએ ભેગા મળે નહી. (મિશ્કાતઃ ૨૨૧)

ઔરતે મહરમ વગર સફર કરવા બાબત હદીસો જુદી જુદી આવેલી છે તેના અનુસંધાનમાં હઝરત શૈખ અ.હક મુહદ્દિસ દહેલવી રહ. એ લખ્યું છે કે આ બધી હદીસો કે જેનાથી ઔરતને એકલા સફર કરવાનું મના હોવું સાબિત થાય છે અને જેમાં સફરની મિકદારમાં પણ ઇખ્તેલાફ છે એ બધી હદીસોનું મકસદ એ છે કે ઔરત શોહર વગર અથવા એના મહરમ વગર જેના સાથે હંમેશા

હંમેશ નિકાહ કરવો હરામ હોય એકલી બિલ્કુલ સફર ન કરે (ભલે સફર લાંબો હોય કે ટુંકો હોય) માટે વર્તમાન ઝમાનામાં જયારે ફિત્ના ફસાદનો ડર ડગલે ને પગલે છે ખરાબ માહોલને લઇ બેશર્મી અને બેહયાઇ વધી ગઇ છે તો એહતિયાતનો તકાઝો એ છે કે ઔરત એકલી બિલ્કુલ સફર ન કરે સફર થોડી દૂરનો હોય અથવા વધુ લાંબો હોય કારણકે ફિત્ના ફસાદનો ડર દરેક હાલતમાં રહે છે. (મિશ્કાતઃ ૩/૧૭૦ મઝાહિરે હકઃ ૬૫૦)

માટે શાદી વિગેરેમાં પોતાનો શોહર અથવા ભરોસાપાત્ર નેક મહરમ વગર જવું જાઇઝ નથી. Øq… áçx ím Ÿ #' ä×Ö] Ùç‰… Ù^Î Ÿ p… , íÖ] á , nÃ‰ oe] àÂ Ý†vÚ ^ãÃ³Ú æ Ÿ] èñ†³Ú] á†³Ê^³Ši Ÿ æ é³¿†³Ú^³e é†m†â oe] àÂ æ !^ãßÚ Ý†vÚ æƒ æ] ^ãqæ‡ ^ãÃÚ æ Ÿ] ànÚçm é¿†Û³Ö] †³Ê^³Ši è×nÖ æ Ýçm é†nŠÚ †Ê^Ši á] †ì Ÿ] ÝçnÖ] æ ä×Ö^e àÚ©i é¿†ÚŸ Øvm Ÿ ^ÂçÊ†³Ú VéçÓÛ•E Ýçm ÀËÖ oÊ æ è×nÖ é†nŠÚ ÀËÖ oÊ æ ^ãn×Â ÄÚ Ý†³v³Ú pƒ Ã³Ú Ÿ] o×Â ^ãu^Óþ än×Â Ý†u à³Ú Ý]†³v³Ö^³e •]†³Û³Ö] DMSL)O V I ^³Î†³Ú (NNM < nÖ ^Ë×ÓÚ áçÓm á] ½†Že é†â^³ ' ³Ú æ] Å^³•… æ] èe]†³Î g³fŠe ,³ne^³jÖ] DMSL)O V I ^Î†ÚE áçÚ^Ú †nÆ Ÿ æ o‰çrße

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૭/૪/૯૫

૧૩૪૩ સાસ પોતાના જમાઇ સાથે હજ મટે જઇ શકે?

સવાલ : સાસુ પોતાના દામાદ (જમાઇ) સાથે હજ માટે જઇ શકે છે?

જવાબ : ઔરતે હજમાં જવા માટે મહરમ હોવું જરૂરી છે. અને મહરમ તે છે જેના સાથે હંમેશા હંમેશ નિકાહ જાઇઝ ન હોય. સાસુ સાથે દામાદના નિકાહ જાઇઝ નથી. માટે સાસુ પોતાના સગા દામાદ સાથે હજમાં જઇ શકે છે અલબત્ત એ જરૂરી છે કે ફિત્નાનો ખોફ ન હોય નહી તો ન જવું જોઇએ. ફિત્નાનો ખોફ હોય તો પડોશી વિગેરેને

રોકવાનો હક છે. oÊ ^ßÓŠ㎜ á] ^ÛãxÊ Ý] æ t æ‡ àÚ k Þ^e ènßÏö] oÊ Ù^Î á] á]†n r ××Ê èe^• è㎜†ã ’ ö] k Þ^Ò á] æ èß³jË³ö] ^³Ê^³ í ³㎜ Ü³ö]ƒ] é³ , ³u]æ …]• DONP)Q VoÚ^•E èßjËö] ^Ê^ ì]ƒ] äßÚ ^âçÃßÛ㎜

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૫/ સફર ૧૪૨૪ હિ.

﴾૧૩૪૪﴿ પડોશી ઔરતો સાથે હજમાં જવું

સવાલ : એક ૭૦ વરસની વૃધ્ધા ઔરત પર હજ ફર્ઝ છે. પોતે હજ કરી શકે એટલી રકમ છે. પરંતુ મહરમ સાથે જનાર નથી. દુરના સગાઓ તેમજ મોહલ્લાના લોકો હજ માટે જનાર છે. તો શું એ દુરના સગાઓ અથવા મોહલ્લાના લોકો સાથે હજ માટે જઇ શકે છે?

જવાબ : હદીસ શરીફમાં છે કે આપ સલ.એ ફરમાવ્યું 'જે ઔરત અલ્લાહ અને કયામતના દિવસ પર ઇમાન રાખતી હોય તેના માટે તેણીના બાપ, ધણી અથવા ભાઇ, બેટા અથવા મહરમ વગર ત્રણ દિવસથી વધુ એટલે ૪૮ માઇલ કે એથી વધુ અંતરનો સફર કરવું જાઇઝ નથી. (મુસ્લિમ શરીફઃ ૪૩૪ અબુદાઉદઃ ૨૪૨)

બીજી હદીસમાં છે કે મુસલમાન ઔરત માટે પોતાના ધણી અથવા મહરમ વગર હજ માટે જવું જાઇઝ નથી. (એઅલાઉસ્સુનનઃ ૧૦/૭)

ફિકહની દરેક કિતાબોમાં છે કે ઔરત હજ માટે જાય ત્યારે તેની સાથે તેનો શોહર અથવા એવો મહરમ હોવું જરૂરી છે કે જેની સાથે હંમેશ માટે નિકાહ કરવું હરામ હોય ચાહે ઔરત વૃધ્ધ હોય અથવા જુવાન હોય. (જવહરતુનનિયરહઃ ૧/૧૫૪)

માટે ઔરતના હજમાં જવા માટે શોહર અથવા મહરમનું હોવું જરૂરી છે. મહરમ તેને કહેવામાં આવે છે જેના સાથે હંમેશા નિકાહ કરવા હરામ હોય. ,ne^jö] o×Â ^ãjvÒ^ßÚ äö ‡ç r㎜ Ÿ àÚ Ý†vÛö] æ DMUU)NVoÚ^•E

માટે ઔરત ભલે ગમે તેટલી વૃધ્ધા હોય મહરમ વગર હજમાં જવું જાઇઝ નથી. અગર પોતાના હજના ખર્ચ સિવાય મહરમના હજનો ખર્ચ પણ હોય એટલે વૃધ્ધા ઔરત પાસે બે વ્યકિતના હજનો ખર્ચ હોય તો મહરમને પોતાના ખર્ચે હજ માટે લઇને જવું જરૂરી છે. èÏËÞ æ Svö] ð]•] oö] Ø‰çji ^ãÞŸ ^ãn×Â Ý†vÛö]

અર્થાતઃ મહરમનો ખર્ચ ઔરત ઉપર જરૂરી છે કારણકે ઔરતના હજ માટે મહરમ ઝરિયો બને છે. (હિદાયહઃ ૨૧૪ શામીઃ ૧૯૯ ખુલાસાઃ ૧/૨૭૭)

અગર મહરમનો ખર્ચ ન હોય માત્ર પોતાનાજ હજનો ખર્ચ હોય તો મહરમ ન હોવાથી ઔરતે હજ માટે જવું જરૂરી નથી. રકમ સાચવી રાખે. ભવિષ્યમાં મહરમ મલી જાય તો તેના સાથે જઇ હજ અદા કરે અગર ન મલે તો એ રકમથી હજ કરાવવાની વસિય્યત કરવી જરૂરી છે. એજ કોલ સહીહ છે. Üö æ] Š †Ûö] ÄßÚ ð^ ’ ㎜Ÿ] g r㎜ DMOO)M V†ãÞŸ] ÄÛ rÚ (NLL)N VoÚ^•E Ý†vÚ Ÿ æ t æ‡ ,qç㎜

માટે ઔરત જુવાન હોય કે વૃધ્ધા, શોહર કે મહરમ વગર હજમાં જવું જાઇઝ નથી. જશે તો ગુનેહગાર થશે. અને સાથે લઇ જનાર પણ ગુનેહગાર થશે. Svi á] èÛ×ŠÚ èñ†ÚŸ Øv㎜ Ÿ èÚ^Ú] oe] àÂ Ý†vÚ Üu… pƒ æ] t æ‡ ÄÚ Ÿ]

અર્થાતઃ મુસલમાન ઔરત માટે જાઇઝ નથી કે શોહર અથવા ઝીરહમ મહરમ વગર હજમાં જાય. (એઅલાઉસ્સુનનઃ ૧૦/૭ હિદાયહઃ ૨૧૩, શામીઃ ૨/૨૦૦) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૩૪૫﴿ ઔરત તેના બેહનોઇ સાથે હજમાં જઈ શકે?

સવાલ : મારી માસીના શોહરનો ઇન્તેકાલ થઇ ગયો છે, તેણી પર હજ ફર્ઝ છે પણ મહરમ ન હોવાને લઇ જઇ શકતા નથી આ વરસે મારા માં-બાપ હજ માટે જઇ રહ્યા છે તો હું મારી માસીને મારા

માં-બાપ સાથે હજ માટે મોકલી શકું?

જવાબ : પોતાના માં-બાપ સાથે પોતાની માસીને હજ માટે મોકલી શકતા નથી ઔરત પર હજ ફર્ઝ થવા માટે રસ્તાના ખર્ચ સિવાય 'મહરમ' સાથે હોવું જરૂરી છે. અગર મહરમનો ખર્ચ ન હોય માત્ર પોતાનાજ હજનો ખર્ચ હોય તો મહરમ ન હોવાથી ઔરતે હજ માટે જવું જરૂરી નથી. રકમ સાચવી રાખે. ભવિષ્યમાં મહરમ મલી જાય તો તેના સાથે જઇ હજ અદા કરે અગર ન મલે તો એ રકમથી હજ કરાવવાની વસિય્યત કરવી જરૂરી છે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૩૪૬﴿ જિદ્દામાં મહરમનું મળી જવું

સવાલ : અગર ઔરત એકલી હજનો સફર કરે એવી રીતે કે મુંબઇથી જિદ્દા સુધી અને પાછા ફરતી વખતે જિદ્દાથી મુંબઇ સુધી કોઇ મહરમ નથી જિદ્દાથી મહરમ સાથે થઇ જાય અને હજના પૂરા સમય દરમિયાન તે મહરમ સાથેજ રહેશે તો આવી રીતે ઔરત માટે હજ કરવું જાઇઝ છે કે નહી?

જવાબ :

† ì ¤] Ýçnö] æ äxö^e àÚ©i èñ†ÚŸ Øvm Ÿ # äxö] Ùç‰… Ù^Î Ù^Î z, nÃ‰ àÂ ^âç ì] æ] ^ãqæ‡ æ] ^âçe] ^ãÃÚ æ Ÿ]]‡;Â^ ' Ê Ý^m] è$ ¡ $ ÑçÊ]†Ë‰ †³Ê^³Ši á] !^ãßÚ Ý†vÚ Üu… æf æ] ^ãße] æ]

એટલે કે અલ્લાહ અને આખિરતના દિવસ પર ઇમાન લાવનાર ઔરત માટે હલાલ નથી કે તેણી બાપ કે પતિ કે છોકરા કે ભાઇ વિગેરે મહરમો વગર ત્રણ દિવસ કે તેથી વધુનો સફર કરે. (અબૂદાવૂદઃ ૨૪૨ મુસ્લિમઃ ૪૩૪) બીજી હદીસમાં છેઃ

Ý†vÚ æf æ] t æ‡ ÄÚ Ÿ] svi á] èÛxŠÚ èñ†ÚŸ Øvm Ÿ æÚ^Ú] oè] àÂ

એટલે કે કોઇ મુસલમાન ઔરત માટે પતિ કે મહરમ વગર હજ કરવું હલાલ નથી. (એઅલાઉસ્સુનનઃ ૧૦/૭)

મજકૂર બન્નેવ હદીસોથી જણાયું કે જયારે કે વતન અને જિદ્દા દરમિયાન ૪૮ મીલથી વધુનો અંતર છે તો વગર મહરમે હજ માટે જવાની શરઇ રૂએ ઇજાઝત નથી. જિદ્દામાં મહરમનું મળી જવું કાફી નથી. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૧/૮/૭૦ ઇ.

﴾૧૩૪૭﴿ બહેન બેહનોઇ સાથે હજ કરવા જઇ શકાય?

સવાલ : કયા ફરમાતે હૈં ઉલમાએ દીન કે એક ઔરત હજ કરવા ચાહે છે પરંતુ તેની સાથે કોઇ મહરમ નથી હવે તેની બહેન અને બેહનોઇ હજ કરવા જઇ રહ્યા છે તો શું આ પણ બેહનોઇની વિલાયતમાં હજ પઢવા જઇ શકે છે?

જવાબ : જેની સાથે હંમેશા નિકાહ કરવું જાઇઝ નથી તેને શરીઅતમાં મહરમ કહેવામાં આવે છે બેહનોઇ સાથે હંમેશા નિકાહ કરવું હરામ નથી, બહેન નિકાહમાં ન હોય તો બેહનોઇ સાથે નિકાહ કરવું જાઇઝ છે. માટે બેહનોઇ મહરમ નથી. äÖ ‡çr m Ÿ àÚ Ý†vÛö] æ

DMUU)N VoÚ^•E !èm†ã ' æ] Å^•… æ] èe]†Ïe , ne^jö] o×Â ^ãjvÒ^ßÚ

મહરમ વગર ઔરતે હજ માટે જવું જાઇઝ નથી માટે પુછેલી સુરતમાં ઔરત પોતાના બેહનોઇ સાથે હજ માટે જઇ શકતી નથી જશે તો ગુનેહગાર થશે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૩૪૮﴿ મોં બોલા ભાઇ સાથે હજમાં જઇ શકાય?

સવાલ : એક બેવા બાઇ જેની ઉંમર ૩૫ વર્ષની છે, તેના નાના ચાર બાળકો છે તેનો પડોશી સાથે ધણીની હયાતીથી ઘણા સારા સંબંધો છે. અને એ પડોશી એ બેવા બાઇને સગી બહેનથી પણ અફઝલ માને છે. એ પડોશી પોતાની ઔરત સાથે હજમાં જઇ રહ્યો છે તો એ બેવા બાઇ પોતાના પડોશી સાથે હજમાં જઇ શકે છે કે નહી? ખુલાસાથી જવાબ આપશો.

જવાબ : હદીસ શ.માં આપ સલ. એ ફરમાવ્યું છે કે જે ઔરત

અલ્લાહ અને કયામતના દિવસ પર ઇમાન રાખતી હોય તેના માટે તેણીના બાપ, ધણી અથવા ભાઇ, બેટા અથવા મહરમ વગર ત્રણ દિવસથી વધુ એટલે ૪૮ માઇલ કે એથી વધુ અંતરનો સફર કરવું જાઇઝ નથી. (મુસ્લિમ શરીફઃ ૪૩૪ અબુદાઉદઃ ૨૪૨)

બીજી હદીસમાં છે કે મુસલમાન ઔરત માટે પોતાના ધણી અથવા મહરમ વગર હજ માટે જવું જાઇઝ નથી. (એઅલાઉસ્સુનનઃ ૧૦/૭)

ફિકહની દરેક કિતાબોમાં છે કે ઔરત હજ માટે જાય ત્યારે તેની સાથે તેનો શોહર અથવા એવો મહરમ હોવું જરૂરી છે કે જેની સાથે હંમેશ માટે નિકાહ કરવું હરામ હોય ચાહે ઔરત વૃધ્ધ હોય અથવા જુવાન હોય. (જવહરતુનનિયરહઃ ૧/૧૫૪)

ફિકહે હનફીની મશહૂર કિતાબ 'હિદાયહ'માં છે કે (ઔરત વૃધ્ધ હોય કે જુવાન) ઔરત માટે હજમાં જવા માટે જરૂરી છે કે તેણીના સાથે તેણીનો ધણી અથવા મહરમ હોય. અને આ બંને સિવાય ઔરત માટે હજમાં જવું જાઇઝ નથી. કારણકે મહરમ વગર ફિત્નાનો ખોફ છે. એજ કારણે એકલી ઔરતો સાથે પણ જવાને ના કહ્યું છે. કારણકે બીજી ઔરતોના સાથે હોવાથી ફિત્નો વધી જશે. (હિદાયહઃ ૨૧૩)

માટે પુછેલી સુરતમાં હદીસ અને ફિકહની કિતાબોથી સાબિત થયું કે બેવા બાઇ એ પોતાના પડોશી સાથે હજમાં જવું હરગિઝ જાઇઝ નથી. ભલે ગમે તેટલો ગાઢ સંબંધ હોય. અને સગી બહેનથી પણ અફઝલ માનવાથી હકીકતમાં સગી બહેન થઇ જતી નથી. માટે મોં બોલા પડોશી ભાઇ સાથે હજમાં જવું જાઇઝ નથી.

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૪/૧/૮૧ ઇ.

૧૩૪૯ <u>મોં બોલો છોકરો અથવા મોં બોલો દૂધ ભાઇ સાથે હજમાં</u>

<u>જઇ શકાય?</u>

સવાલ : એક વિધવા બાઇ પર હજ ફર્ઝ છે, હજમાં જવા માટે કોઇ મહરમ સગા નથી, પરંતુ એક દૂરનો સગો જઇ રહ્યો છે, તો તેને મોં બોલો છોકરો અથવા દૂધ ભાઇ બનાવીને તેની સાથે હજ પઢવા જઇ શકાય?

જવાબ : હદીસ શરીફમાં છે કે મુસલમાન ઔરત માટે પોતાના ધણી અથવા મહરમ (જેની સાથે હંમેશા નિકાહ કરવું હરામ હોય) વગર હજ માટે જવું જાઇઝ નથી. ÄÚ Ÿ] svi á] èÛ×ŠÚ éæ†ÚŸ Øvm Ÿ Ý†vÚ æ] tæ‡

એટલે કે કોઇ મુસલમાન ઔરત માટે પોતાના ધણી અથવા મહરમ વગર હજ કરવું હલાલ નથી. (એઅલાઉસ્સુનનઃ ૧૦/૭)

બીજી હદીસમાં છે કે આપ સલ.એ ફરમાવ્યું કોઇ મર્દ કોઇ ઔરત સાથે એકાંતમાં ન રહે અને કોઇ ઐરત મહરમ વગર હરગિઝ સફર ન કરે. એક સહાબીએ કહ્યું યા રસૂલલ્લાહ સલ. મારૂં નામ જિહાદમાં લખાયેલું છે અને મારી ઔરત હજ માટે જઇ રહી છે, તો આપ સલ.એ ફરમાવ્યું જા તુ તારી ઔરત સાથે હજ કર. Ùç‰… Ù^Î Ù^ÏÊ Ý†vÚ ^ãÃÚ æ Ÿ] éæ†Ú] á†Ê^Ši Ÿ æ éæ†Ú^e Øq… áçx í ³m Ÿ #" ä³x³Ö] Ù^Î èq^u oiæ†Ú] kq† ì æ],,Ò æ],,Ò éæ^Æ oÊ kfjÒ] äxÖ] Ùç‰… ^m Øq… Ý¡ ŠÖ] änxÂ Ù^Î DNNM VéçÓŽÚE änxÂ ĐËjÚ Ô iæ†Ú] ÄÚ s r u^³Ê g³âƒ] VéçÓŽÚE änxÂ ĐËjÚ Ý†vÚ æƒ ^ãÃÚ æ Ÿ] è×nÖ æ Ýçm é†nŠÚ éæ†Ú] †³Ê^³Ši Ÿ DNNM

માટે પુછેલી સુરતમાં બેવા ઔરત પોતાના મહરમ સાથે જેમકે છોકરો, બાપ, ભાઇ અને એવા સગા કે જેની સાથે હંમેશા નિકાહ થઇ શકતા ન હોય તેમની સાથે હજમાં જવું જાઇઝ છે. પરાયા માણસ સાથે હજમાં જવું જાઇઝ નથી. જશે તો સખ્ત ગુનેહગાર થશે. ઝુબાનથી મોં

બોલો છોકરો કહેવાથી અથવા દૂધ ભાઇ કહેવાથી હકીકતમાં છોકરો કે ભાઇ થઇ જતો નથી. અને એમનાંથી નિકાહ હરામ થતું નથી માટે મોં બોલા છોકરો કે દુધભાઇ કહીને એમની સાથે હજમાં જવું શરિઅતની રૂએ જાઇઝ નથી. કુર્આને હકીમમાં છેઃ અને ન તમારા પાલક પુત્રોને તમારા સગા દિકરા બનાવ્યા છે. એ તો તમારાજ મોંહની તમારી વાત છે. અને અલ્લાહ સત્ય વાત કહે છે. અને તેજ સીધો માર્ગ બતાવે છે. (પારહ:૨૧) અગર છેલ્લી ઘડી સુધી મહરમ ન હોવાને લઇ ઔરત હજ માટે ન જઇ શકે તો વસિય્યત કરવું જરૂરી છે. æ Ðvö] ÙçÏ äxö] æ ÜÓa]çÊ^e ÜÓöçÎ ÜÓöƒ ÜÓñ^ße] ÜÓñ^nÂ•] ØÃq ^Úæ

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.D h]^u] å...ç‰ NMV^µE !ØnfŠö] p, ã çà

﴾૧૩૫૦﴿ જમાઇ સાથે હજ પઢવા જઇ શકાય?

સવાલ : એક વિધવા ઔરત પોતાના જમાઇ (દામાદ) સાથે હજ પઢવા માટે જવા ચાહે છે તો શું પોતાના જમાઇ સાથે હજ માટે જઇ શકે છે?

જવાબ : દામાદ મહરમ છે, માટે અગર કોઇ જાતના ફિત્નાનો ખોફ ન હોય તો દામાદ સાથે હજ માટે જવું દુરૂસ્ત છે. અગર દામાદ સાસુ જવાન હોય અને શહવત ફિત્નાનો ખોફ હોય તો સાથે સફર ન કરે અને ફિત્નાના ખોફથી સાસુ પોતાના દામાદ સાથે હજ માટે જાય નહી. ...•E èe^Žö] é†ã ' ö] æ ^Â^• ... k ì Ÿ Ÿ] èu^fÚ Ý†vÛö^e éçx í ö] æ äßÓŠ á] ^Ûãx Ê Ý] æ t æ‡ àÂ k i^Ú ènßÏö] oÊ Ù^Î èe^Žö] é†ã ' ö] æ D...^j í Ú ^âçÃßÛ á] á]†n r xxÊ èe^• é†ã ' ö] kÞ^Ò á] æ èßjÉö] ^Ê^ í Üö]ƒ] ...] , ö] o³Ê

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. DONP)Q V...^jvÛö] •...E èßjÉö] ^ãnxÂ]çÊ^ ì]ƒ] äßÚ

﴾૧૩૫૧﴿ ઔરત એકલી હજ કરવા જઇ શકે?

સવાલ : શું ફરમાવે છે મુફતિયાને કિરામ અને ઇસ્લામી શરીઅત આ મસ્અલામાં કે કોઇ ઔરત એકલી હજ કરવા જઇ શકે કે નહી?

કોર્ટમાં રજૂ કરવાનું હોઇ, મારી વાલિદા સાથે હું હજમાં જઇ શકું?

જવાબ : નબી સલ.નું ફરમાન છેઃ કે જે ઔરત અલ્લાહ અને કયામતના દિવસ પર ઇમાન ધરાવતા હોય તેના માટે હલાલ (જાઇઝ) નથી કે મહરમ વગર એક રાત-દિવસનો સફર કરે બીજી હદીસમાં આપ સલ.નું ફરમાન છે કે ઔરત મહરમ વગર સફર ન કરે અને મહરમ વગર કોઇ પરાયો મર્દ ઔરત પાસે ન જાય.

હદીસથી જણાય છે કે ઔરત સાથે મહરમ ન હોય ત્યાં સુધી થોડો કે વધુ મુદ્દતનો સફર કરવો હરામ છે. ચાહે ઔરત જવાન હોય કે વૃધ્ધા. ભલે ને તે હજનો સફર હોય કે બીજા કોઇ પ્રકારનો હોય. (બુખારીઃ ૧૪૮,૨૫૦ હાશિયએ બુખારીઃ ૧)

માટે શરઇ દ્રષ્ટિએ મહરમ વગર હજમાં જવું જાઇઝ નથી. સફર માટે મહરમ હોવું ઔરત માટે જરૂરી છે. કારણ કે સફરમાં દરેક કદમ પર એટલે કે પાસપોર્ટ બનાવવામાં, ફોર્મ ભરવામાં કાયદા કાનૂન માટે મર્દની જરૂર પડે છે તો પરાયા મર્દ સાથે વાસ્તો ન પડે એ કારણે મહરમ જેમકે બાપ, ભાઇ, દિકરો કે જેની સાથે હંમેશા માટે નિકાહ કરવા હરામ હોય એવી વ્યકિત ઔરત સાથે હોવી જરૂરી છે.

Ù^Î Ù^Î æ†m†â oe] àÂ DMPS)M Vp...^ í eE éçx ' ö] †n ' ³Ï³i Ü³Ò o³Ê h^³e æ Ýçm é†nŠÚ †Ê^Ši á] † ì ¤] Ýçnö] æ äxö^e àÚ©i é«†ÚŸ Øvm Ÿ # o³fß³ö] DMPT)M Vp...^ í eE èÚ†u ^ãÃÚ < nö èxnö

Ÿ # ofßö] Ù^Î Ù^Î zŒ^fÂ àe] àÂ DNQL Vp...^³ í ³eE ð^³Šß³ö] s³u h^³e Ý†vÚ ^ãÃÚ æ Øq... ^ãnxÂ Ø³ ì , ³m Ÿ æ Ý†³v³Ú pƒ Ä³Ú Ÿ] é³«†³Û³ö] †³Ê^³Ši á] o–jÏnÊ †ËŠö] ÝçÛÂ Ùæ^ßji ÀËxö] ÝçÛÂ oßnÃö] Ù^³Î DNQL Vp...^³ í ³eE svnö]†n%Ò æ] á^Ò ¡nxÎ]‡ç r Â æ] kÞ^Ò èe^• Ý†vÚ áæ , e ^â†Ë‰ Ý†³v³m DT Vp...^ í e än•^u NNM Vp...^ í e | † • oßnÂE å†nÆ æ]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૪/ શવ્વાલ ૧૪૨૪ હિ.

《૧૩૫૨》 ઔરત તેના બનેવીના બનેવી સાથે હજમાં જઇ શકે?

સવાલ : એક બેવા બાઇ અમેરીકામાં રહે છે તેણીનો ભાઇ સાથે હજમાં જવા નથી ચાહતો તો શું એ બેવા બાઇ પોતાના બનેવીના બનેવી જે પોતાની ઔરત સાથે હજમાં જવાના છે તેમના સાથે હજ માટે જઇ શકે છે?

જવાબ : ઔરત જુવાન હોય કે વૃધ્ધા, મહરમ વગર હજમાં જવું જાઇઝ નથી ભલે તેણી સાથે રિશ્તેદાર અથવા પડોશની ઔરતો પોતાના મહરમ સાથે જતી હોય તો પણ પોતાના મહરમ વગર ઔરતે જવું જાઇઝ નથી. ઔરત માટે હજમાં જવું ત્યારે ફર્ઝ થશે કે જયારે પોતાનો અને પોતાની સાથે મહરમને લઇ જવા માટે રકમ હોય અને બંનેનો ખર્ચ ઉઠાવી શકે અગર મહરમને લઇ જવા માટે ખર્ચ ન હોય તો હજ માટે જવું ફર્ઝ નથી અગર મૌત સુધી મહરમ ન મળે તો હજ્જે બદલની વસિય્યત કરવી ફર્ઝ થશે.

મહરમ તે માણસ છે જેના સાથે હંમેશા હંમેશ નિકાહ કરવા હરામ હોય. મઝકૂર સુરતમાં ભાઇને રાજી અને તૈયાર કરવામાં આવે બનેવીના બનેવી સાથે હજમાં જવું જાઇઝ નથી. ગૈરમહરમ સાથે સફર કરવાનો ગુનોહ થશે. (ફતાવા આલમગિરીઃ ૧/૨૦૪ શામીઃ ૨ અહસનુલ ફતાવાઃ ૪/ ૫૨૨)

હદીસ શ.માં છે કે જે ઔરત અલ્લાહ અને રસૂલ સલ. પર ઇમાન રાખતી હોય તેણી માટે એક દિવસ એક રાતનો સફર મહરમ વગર કરવું જાઇઝ નથી.]f] é‡çrÂæ] kÒ èe^• éæ†Û×ö Ý†vÛö] ^ãßÚ æ oÊ è×u]†ö] æ èÏËßö] ^ãn×Â g r i æ !Ý^m] è$¡$ é†nŠÚ èÓÚ àne æ ^Ûãßne á^³Ò äö ‡çrm Ÿ àÚ Ý†vÛö] æ DNLP)M Vp†n, Ûö^ÂE ^ãe svnö Ý†vÛ×ö ^³ãö^³Ú MUU)N V...^jvÛö] •...E èm†ã ‘ æ] Å^• ... æ] èe]†Ïe , ne^jö] o×Â ^ãjv³Ò^³ß³Ú æ äx^e àÚ©i èñ†ÚŸ Øvm Ÿ ànvnv ’ ö] &m, u DQNN)P Vpæ^jËö] àŠu]

•...E ^ãn×Â Ý†vÚ Üu... pf ÄÚ Ÿ] è×nö æ Ýçm é†nŠÚ †³Ê^³Ši á] †³ì ¤] Ýç³nö] DMUU)N V...^jvÛö]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. મંગલ ૫/ રજ્જબુલ મુરજ્જબ ૧૪૧૯ હિ.

《૧૩૫૩》 ઔરત મહરમ વગર કેટલા દૂરનો સફર કરી શકે?

સવાલ : હું જોગેશ્વરી મુંબઇમાં રહું છું, અને જોગેશ્વરીથી મુંબઇ સેન્ટ્રલ લગભગ ૨૧ કિલોમિટર દૂર છે. તો હું જોગેશ્વરીથી મારી માંને મારા ડ્રાયવર સાથે એકલો મુંબઇ મોકલું અને તેમની સાથે કોઇ મહરમ ન હોય તો આવી રીતે એકલા મુંબઇમાંજ મોકલવું પછી તે ગમે તેટલા કિલોમિટર હોય મોકલી શકાય છે?

નોટઃ હમો પાંચ ભાઇઓ છિએ. પોતાના વ્યવસાયમાં વ્યસ્ત છીએ તો આવી મજબૂરીમાં માં ને કે પોતાની પત્નીને મહરમ વગર મુંબઇમાં ને મુંબઇમાંજ મોકલિએ તો દુરૂસ્ત છે? તફસીલથી જવાબ આપી આભારી કરશો.

જવાબ : નબીએ કરીમ સલ.નું ફરમાન છેઃ ÄÚ Ÿ] éæ†Ûö] †Ê^Ši Ÿ Vp...^³ í eE Ý†vÚ ^³ãÃ³Ú æ Ÿ] Ø³q... ^³³ãn×³Â Ø³ì , ³m Ÿ æ Ý†³v³Ú Ü³u... pf DNQL)M

અર્થાતઃ ઔરત તેના મહરમ વગર સફર ન કરે અને મહરમ ન હોય ત્યારે અજાણો માણસ ઔરત પાસે એકાંતમાં ન આવે.

આ હદીસમાં મહરમ વગર ઔરતને સફર કરવાથી મુતલકન મના કરવામાં આવ્યું છે. ચાહે થોડી દૂરનો સફર હોય કે વધુ લાંબો સફર હોય હજ માટે હોય કે હજ વગર બિજા કોઇ કામ માટે. Ù^Î áæ, e ^â†Ë‰ Ý†vm á] o–ÏnÊ †ËŠö] ÝçÛÂ Ùæ^ßjm ÀË³x³ö] Ýç³Û³Â o³ß³nÃ³ö] DNNM)ML VoßnÂE å†nÆ æ] svxö]†n%Ò æ] á^Ò ¡n×Î ^ãÃÚ Ý†vÚ

મહરમ વગર સફર કરવામાં રિવાયતો અલગ અલગ છે એક રિવાયતમાં છે DNQM)M Vp...^ í eE ànÚçm é†³nŠÚ é³æ†³Ú] †³Ê^³Ši Ÿ બીજી

રિવાયતમાં છે : èxnö æ Ýçm étnŠÚ †Ê^Ši á] † ì ¤] Ýçnö] æ äx3ö^3e à3Ú©3i Ÿ Vo߃ÂE ^Úçm †Ê^Ši Ÿ ä߃ pæ… æ DMPT)M Vp…^3 í 3eE èÚ†3u ^3ãÃ3Ú < 3nö DNNP)ML

જેથી શૈખ અબ્દુલ હક મુહદ્દિસ દહેલવી રહ.એ લખ્યું છેઃ તમામ રિવાયાત જિનમેં હદ્દે સફર કે બારે મેં ઇખ્તિલાફ હે ઉનકા મકસદ સફર કી કોઇ હદ મુકર્રર કરના નહી બલ્કે રિવાયાત કા મકસદ યે હે કે ઔરત તનહા સફર ન કરે ચાહે કિતની હી મુખ્તસર મસાફત કયું ન હો લિહાઝા મૌજૂદહ દૌર મેં એહતિયાત કા તકાઝા યહી હે કે ઔરત મુતલકન તનહા સફર ન કરે સફર થોળી દૂર કા હો યા ઝિયાદહ (મઝાહિરે હક કિતાબુલ હજઃ ૨/૬૩)

તેથી હાલના સમયમાં જયારે કે ફિત્ના ફસાદનો ઘણો ડર રહે છે અને માહોલ પણ ખરાબ છે તેથી એહતિયાતનો તકાઝો એજ છે કે ઔરત બિલ્કુલ પણ મહરમ વગર સફર ન કરે. તેથી તમો તમારી માં અને પત્નીને ડ્રાયવર સાથે નથી મોકલી શકતા. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૩૫૪ વૃધ્ધ ઔરતે મહરમ વગર હજ માટે જવું

સવાલ : એક ૭૦ વરસની વૃધ્ધા ઔરત પર હજ ફર્ઝ છે પોતે હજ કરી શકે એટલી રકમ છે પરંતુ સાથે જનાર મહરમ નથી દૂરના સગાઓ તેમજ મોહલ્લાના લોકો સાથે હજ માટે જઇ શકે છે?

જવાબ : ઔરતના હજમાં જવા માટે શોહર અથવા મહરમનું હોવું જરૂરી છે. મહરમ તેને કહેવામાં આવે છે કે જેના સાથે હંમેશા નિકાહ કરવા હરામ હોય ,ne^jö] o×Â ^ãjvÒ^ßÚ ‡çrm Ÿ àÚ Ý†v3Ûö] æ (શામીઃ ૨/૧૯૯)

માટે ઔરત ગમે તેટલી વૃધ્ધા હોય મહરમ વગર હજમાં જવું જાઇઝ નથી. અગર પોતાના હજના ખર્ચ સિવાય મહરમના હજનો ખર્ચ પણ હોય એટલે કે વૃધ્ધા ઔરત પાસે કુલ બે વ્યકિતના હજ

માટેનો ખર્ચ હોય તો મહમરને પોતાના ખર્ચે હજ માટે લઇને જવું જરૂરી છે. svö] ð]•] oö] Ø‰çji ^3ãÞŸ ^3ãnx3Â Ý†3v3Ûö] èÏ3Ë3Þ æ અર્થાતઃ મહરમનો ખર્ચ ઔરત ઉપર જરૂરી છે. કારણ કે ઔરતના હજ માટે મહમર ઝરિયો બને છે. (હિદાયહઃ ૨૧૪ શામીઃ ૧૯૯ ખુલાસાઃ ૧/૨૭૭)

અગર મહરમનો ખર્ચ ન હોય માત્ર પોતાનાજ હજનો ખર્ચ હોય તો મહરમ ન હોવાથી ઔરતે હજ માટે જવું જરૂરી નથી. રકમ સાચવી રાખે. ભવિષ્યમાં મહરમ મળી જાય તો તેના સાથે જઇ હજ અદા કરે અગર ન મળે તો એ રકમથી હજ કરાવવાની વસિય્યત કરવી જરૂરી છે. એજ કોલ સહીહ છે. Üö æ] š †Ûö] ÄßÚ ð^ ' mŸ] gnrm Ý†vÚ Ÿ æ tæ‡ ,qçm (શામીઃ ૨/૨૦૦ મજમઉલ અનહુરઃ ૧/૧૩૩)

માટે ઔરત જુવાન હોય કે વૃધ્ધા શોહર કે મહરમ વગર હજમાં જવું જાઇઝ નથી. જશે તો ગુનેહગાર થશે. અને સાથે લઇ જનાર પણ ગુનેહગાર થશે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૨/ રબિઉસ્સાની ૧૪૨૦ હિ.

૧૩૫૫ ઔરત દિયર સાથે હજમાં જઇ શકે? / ઔરત હજ્જે બદલમાં જઇ શકે? / સટ્ટાના પૈસાથી હજ પઢી શકાય?

સવાલ : ઔરત પોતાના દિયર એટલે ધણીના નાના ભાઇ સાથે હજની સફર કરી શકે છે? ઔરત હજ્જે બદલમાં જઇ શકે છે?

જવાબ : હદીસ શરીફમાં છે કે કોઇ મુસલમાન ઔરતે પોતાના ધણી અથવા મહરમ કે જેના સાથે હંમેશ માટે નિકાહ કરવું જાઇઝ ન હોય એવા માણસ વગર હજ માટે જવું જાઇઝ નથી માટે ઔરતે પોતાના દિયર સાથે હજમાં જવું જાઇઝ નથી. જશે તો ગુનેહગાર થશે.

Üu… æf æ] t æ‡ ÄÚ Ÿ] svi á] èÛxŠÚ é憆ÚŸ Øvm Ÿ æÚ^Ú] oe] àÂ

અર્થાતઃ કોઇ મુસલમાન ઔરત માટે શોહર અથવા મહરમ વગર હજ

કરવું હલાલ નથી. (એઅલાઉસ્સુનનઃ ૧૦/૭)
VoÚ^•E , neªjö] o×Â ^ãjvÒ^ßÚ äö ‡çr ³m Ÿ Ý†³v³Û³ö] æ Ý†³v³Ú æ] t æ‡ Ä³Ú DMUU)N

ઔરત હજ્જે બદલ કરી શકે છે પરંતુ મર્દને હજ્જે બદલમાં મોકલવું અફઝલ છે. બેહતર એ છે કે એવા મર્દને હજ્જે બદલમાં મોકલવામાં આવે જે હજના મસાઇલથી જાણકાર હોય, èv ' ö ½†jŽm æ svm Üö àÚ é…æ†vö] su ‡^ r Ê Ù^ÃÊŸ] èv³ ' ³ö …ç³Ú^³Û³ö] èn׳â] èe^³nß³ö] DOOM)N VoÚ^•E ò0æ] Üâ†nÆ æ èÚ] çö æ éœ†Ûö]
ફક્ત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૩૫૬﴿ જિદ્દામાં મહરમ મળી જવાની ઉમ્મીદ પર ઇન્ડિયાથી વગર મહરમે હજનો સફર કરવો

સવાલ : એક માણસ સઉદિયામાં છે એમના વાલિદનો ઇન્તેકાલ થઇ ગયો છે અને વાલિદહની ઉમર ૬૦ વરસની છે, એમના ઉપર હજ ફર્ઝ નથી પરંતુ સઉદિયામાં રહેનાર ભાઇ પોતાની વાલિદાને હજ કરાવા ચાહે છે તો મુંબઇથી જિદ્દહ સુધી મહરમ વગર જઇ શકે છે કે કેમ? જિદ્દહ એરપોર્ટ ઉપર એમને લેવા માટે હાજર રહેશે તો આ રીતે હજ કરવું કેવું છે?

જવાબ : આપ સલ.નું ફરમાન છેઃ ઔરત એક રાત દિવસના સફરની મંઝિલ માટે પણ મહરમ વગર જાય નહી. (મિશ્કાતઃ ૨૨૧) એનો મતલબ એ છે કે ઔરત જવાન હોય કે ડોસી મહરમ વગર થોડી દૂર પણ જાય નહી. અને ઔરત એકલી બિલ્કુલ સફર કરે નહીં. એમાંજ એહતિયાત છે. (લમઆત) માટે કોઇ પણ ઔરતે મહરમ વગર સફરમાં જવું જાઇઝ નથી. જિદ્દામાં મહરમ મલી જવાથી એકલા સફર કરવાનો બદલ થશે નહી. અને એકલા સફર કરવાનો ગુનોહ થશે. ફક્ત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૨/૨/૧૯૮૮

﴾૧૩૫૭﴿ શોહરનો મક્કામાં ઇન્તેકાલ થઇ જાય તો ઔરત હજના અરકાન કેવી રિતે અદા કરે?

સવાલ : એક મર્દ અને એક ઔરત (પતિ-પત્નિ) હજ માટે મક્કા આવ્યા અચાનક ત્યાં હજ અદા કરવા પહેલાંજ શોહરનો ઇન્તેકાલ થઇ ગયો અને ઔરતનો કોઇ ભાઇ કે મહરમ મક્કા કે મદીનામાં નથી તો ઔરત હજ ઉમરહ નફિલ તવાફ વિગેરે કરી શકે છે? અને મદીના ઝિયારત માટે જઇ શકે છે? અને ઇદ્દત મક્કામાં પૂરી કરે કે પોતાના વતનમાં પૂરી કરવી? તફસીલથી જવાબ આપશો.

જવાબ : ફિકહની ઇબારતોથી આજ જણાય છે કે ઇદ્દત હજને રોકનાર છે. તેથી અગર મક્કામાં શોહરનો ઇન્તેકાલ થઇ ગયો અને ઔરત એહરામની હાલતમાં છે તો ઉમરહના અરકાન અદા કરી હલાલ થઇ જાય. એટલે કે એહરામ ઉતારી નાંખે. અને આવતા વરસે હજ અદા કરે. અગર હજનો મોકો ન મળે તો ઇન્તેકાલ વખતે વસિય્યત કરી જાય.

પરંતુ પુછેલ સુરતમાં શોહરના મક્કામાં ઇન્તેકાલ થઇ જવાના કારણે અને ઔરતના ત્યાં રહેવા છતાં હજ ન કરવા અને અરફાતના વુકૂફમાં પણ ન જવામાં ઘણીજ મુશકેલી અને તકલીફનો સામનો કરવો પડશે, કેમકે તે ઔરત અગર હજ કર્યા વગર પાછી વતન ચાલી જાય તો તેણે આવતા વરસે ફરિ પાછું મક્કા આવી હજ કરવું પડશે અને હજ માટે મહરમ મળવું અને હજના ખર્ચાનો બંદોબસ્ત આ બધા કાર્યોમાં ઘણી મુશકેલી આવી શકે છે તેથી આ ઔરત પણ એવીજ મઅઝૂર ગણાશે જેમકે શોહરનો ઇન્તેકાલ કોઇ ગામ કે જંગલમાં થયો હોય અને ઔરતને પોતાની ઝાત પર ખતરો હોય તો બીજી જગ્યાએ જઇ ત્યાં ઇદ્દત ગુઝારવું દુરૂસ્ત છે. તેથી મજકૂર સુરતમાં પણ અરફાતમાં વુકૂફ માટે જાય તો ઉઝર સમઝી શકાય છે.

નહીં તો ઔરત માટે ઘણી મુશકેલીઓ આવી શકે છે. અગર ઉમરહના અરકાનો અદા કરી હલાલ થઇ જાય તો હજની કઝા કરવી પડશે તેથી આવી સુરતમાં ઇદ્દતવાળી ઔરતે ભરોસાપાત્ર નેક ઔરતો સાથે હજ અદા કરી લેવી જોઇએ. (ઉમ્દતુલ ફિકહ: ૪/૬૦) k þ^Ò á] æ àÚ• † ì • Ä • çÚ o‰] o—Ûi á] ^ã×Ê ^ãŠËþ o×Â àÚªi Ÿ é‡^3Ë3Ú æ] èm†3Î o3Ê DMNT)N V†m , Ï‰] xjÊE ^ãi , Ú o—Ûi oju äßÚ t † í i ¡Ê

મક્કામાં ઇદ્દતવાળી ઔરત માટે અરફાત જઇ વુકૂફ કરવાની ગુંજાઇશ સખત જરૂરતના કારણે છે કેમકે ફિકહનો કાયદો છે l]…ç3¿3v3Û3‰] x3nfi l]…æ†33—33‰] જરૂરતના કારણે મના થયેલ કામો કરવા મબાહ થઇ જાય છે. તેથી ઇદ્દતવાળી ઔરત માટે હજના અરકાન અદા કરવા માટે નિકળવાની તો ગુંજાઇશ છે પરંતુ ઉમરહ કે નફલ તવાફ કરવા માટે ઇદ્દતવાળી ઔરતે બહાર નિકળવું પડશે અને ઇદ્દતવાળી ઔરત માટે ઘરથી બહાર નિકળવું જાઇઝ નથી á] ö‰æ] é , jÃÛ×‰ < n‰ æ Ý†vÚ †nÇe †Ë3Š‰] áæ• ^3Ú o3‰] t †3 í 3i á] é3e†3Û3×3‰ DPML Vèm] , âE તેમજ ^ãi… , Ïe é… , ÏÚ é3…æ†3—3‰] જરૂરત જરૂર પુરતીજ મબાહ થાય છે. (કવાઇદુલ ફિકહ) તેથી ઉમરહ કે નફલ તવાફ માટે જવું દુરૂસ્ત નથી. મદીના તય્યિબહની હાઝરી માટે જવાનો પણ એજ હુકમ છે.

અગર વફાતની ઇદ્દત મક્કામાં પૂરી કરી શકતી હોય તેનો બંદોબસ્ત હોય તો ઇમામઅબૂહનીફા રહ.ના નઝદીક મક્કામાંજ ઇદ્દત પૂરી કરે અલબત્ત ઇમામઅબૂયુસુફ અને ઇમામ મોહંમદ રહ.ના નઝદીક અગર સાથે મહરમ હોય તો ઇદ્દત ખતમ થવા પહેલાં વતન પરત ફરી શકે છે. æ] ^‰×$ ^ãÏ×_Ê èÓÚ o‰] ^ãqæ‡ ÄÚ é‡†Û‰] k q†3 ì]f] Ý†vÚ ^ã‰ á^Ò á] t † í i Ü$, jÃi oju t † í m Ÿ ^ãßÊ † ' Ú oÊ!!!!^ãßÂ l ^3Ú ¡Ê †ÛvÚ ^ãÃÚ á^Ò á] , ÛvÚ æ Ì ‰çm çe] Ù^Î æ ÊËnß3u o3e] , 3ß3Â]„ 3â æ

æ] † ' Ú oÊ k þ^Ò DPLU Vèm] , âE , jÃi á] Øfî † ' Û‰] àÚ t † í i á^3e Œª3e ^Ú , r i æ ^ã‰^Ú æ ^ãŠËþ o×Â ^ãnÊ àÚ^i á^e äÛ3$, 3jÃ3i èÚ^3ÎŸ] x3 ' 3i èm†3Î ÄÚ …^j í Ú …•E {^ÚŸ] , ßÂ k fqæ á]]„Ò æ ^Î^Ëi] ^Ú†vÚ , r i Ü‰ á] äq^jv3i Ñ ¡ › Ÿ] o×Â pçjË‰] Ü$ ènq]†Š‰] pæ^3jË3‰] o3Ê Ù^3Î DTQR)N Vo3Ú^3Ž‰] DMU VojËÛ‰] Ü‰…E , ÛvÚ ÙçÎ Ü$ Ì ‰çm oe] ÙçÎ Ü$ èËnßu oe] ÙçÎ o×Â ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૩૫૮﴿ ઔરતે મોઢું ઢાંકવા માટે પ્લાસ્ટીકની કેપનો ઉપયોગ કરવો

સવાલ : ઔરત એહરામમાં નિકાબના મોં તરફના ભાગમાં પ્લાસ્ટીક લગાડી આપે કે જેથી કપડું મોંને લાગે નહી તો શું આ દુરૂસ્ત છે?

જવાબ : ઔરત માટે એહરામમાં મોં ઉપર કપડું ન લાગે એનો ખ્યાલ રાખવો જરૂરી છે. તે માટે કોઇ એવી યુકિત (તરકીબ) કરે કે મોં સાથે કપડું ન લાગે અને પરદો પણ થઇ જાય એ જરૂરી છે. માટે પ્લાસ્ટીક લગાડે અને તે મોં થી અલગ રહે મોં સાથે લાગે નહી તો દુરૂસ્ત છે. (મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજ: ૧૧૦) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૩૫૯﴿ ઔરતો વિશે હજના જરૂરી મસાઇલ

સવાલ : હજમાં ઔરતોએ ખાસ ખ્યાલ રાખવા જેવી વાતો તરફ ધ્યાન દોરશો.

જવાબ : ઔરતોએ એહરામની હાલતમાં દરરોજની જેમ સિવેલા કપડાં પહેરવા જોઇએ. માથું ખુલ્લું ન રાખે. તલ્બિયહ જોરથી ન પઢે.

તવાફમાં પોતાની હાલત પર ચાલે.

ભીડને લઇ તવાફ પછીની બે રકાઅત મકામે ઇબ્રાહીમ પાસે પઢવાનો મોકો ન મળે તો હરમ શરીફમાં બીજી કોઇ જગ્યાએ પઢી લે.

સફા મરવહમાં પોતાની હાલત પર ચાલે દોડે નહી.

એહરામથી હલાલ થવા માટે આંગળીના ટેરવા (પોરવા)

બરાબર માથાના બાલ કાટવામાં આવે.

હૈઝને લઇ ૧૦,૧૧,૧૨મી ઝિલહજના તવાફે ઝિયારત ન કરી શકે તો પાક થઇ કરી લે તથા તાખીરનો દમ વાજિબ થશે નહી.

હૈઝને લઇ તવાફે વિદાઅ કરી શકે એમ ન હોય તો તવાફે વિદાઅ કર્યા વગર વતન ચાલ્યા આવવાથી તવાફે વિદાઅ છોડવાનો દમ વાજિબ થશે નહી. એવી સુરતમાં હરમ શરીફમાં ન જાય બલ્કે હરમ શરીફના દરવાજા બહાર ઉભા રહી દુઆ કરે અને ખાનએ કઅબાની ઝિયારત કરી રવાના થઇ જાય. (ઉમ્દતુલ ફિકહઃ ૪/૪૬૧)

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૩૬૦ ઇદ્દતની હાલતમાં હજ માટે જવું

સવાલ : ઔરત તલાક કે શોહરના મોતની ઇદ્દત પુરી થવા પહેલાં હજ માટે જઇ શકે છે?

જવાબ : ઇદ્દતની હાલતમાં ઔરત હજ માટે જઇ શકતી નથી. અગર જશે તો ગુનેહગાર થશે. આવતા વર્ષે કોઇ મહરમ સાથે હજ માટે જાય. (શામીઃ ભાગઃ ૨) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

હજના વાજિબ અને સુન્નતો

૧૩૬૧ વુકૂફે મુઝદલિફા

સવાલ : મુઝદલિફામાં થોભવાનો સમય કયાં થી કયાં સુધીનો છે? અગર કોઇ તેમાં ન રોકાય તો તેના માટે શું હુકમ છે? મુઝદલિફાથી કયારે રવાના થવું મુસ્તહબ છે?

જવાબ : મુઝદલિફામાં થોભવાનો વખત સુબ્હે સાદિકથી તુલૂએ

આફતાબ સુધી છે. માટે અગર કોઇ માણસ મુઝદલિફામાં મઝકૂર વખતમાં થોભ્યો નહી અને સુબ્હે સાદિક પહેલાંજ મુઝદલિફાથી મિના ચાલ્યો ગયો તો દમ વાજિબ થશે. અને જો સુબ્હે સાદિક પછી અંધારામાં જ મુઝદલિફા ચાલ્યો ગયો તો દમ વાજિબ થશે નહીં. જયારે સુર્ય નિકળવામાં બે રકાઅત પઢી શકાય એટલો વખત બાકી રહે ત્યારે મુઝદલિફાથી રવાના થવું મુસ્તહબ છે. ઔરત અગર ભીડના કારણે મુઝદલિફામાં ન થોભે અને અરફાતથી સીધી મિના રવાના થઇ જાય તો દમ વાજિબ થશે નહી. (હિદાયહઃ ૨૨૮)

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૩૬૨ હજ દરમિયાન મુઝદલિફામાં થોભવું

સવાલ : હજ દરમિયાન મુઝદલિફામાં થોભવું કેવું છે? મુઝદલિફામાં થોભવાનો વખત કયાંથી કયાં સુધીનો છે? ભીડને લઇ ઔરતો ન થોભે તો શું હુકમ છે?

જવાબ : મુઝદલિફામાં થોભવાનો ટાઇમ દસમી ઝિલહજના સુબ્હે સાદિકથી લઇ સુર્યોદય સુધી છે. આ ટાઇમમાં થોડીવાર માટે પણ થોભવું વાજિબ છે. વગર ઉઝરે એ થોભવાને છોડી દેવાથી દમ (કુર્બાની) વાજિબ થશે. અલબત્ત કમઝોરી, બીમારી અથવા ઔરતો ભીડને લઇ ન થોભે તો દમ વાજિબ થશે નહીં. મઝકૂર ટાઇમમાં થોભવું વાજિબ છે. અને મુઝદલિફામાં રાત ગુજારવું અને ફજરની ખુબ રોશની થવા સુધી થોભવું સુન્નતે મુઅક્કદહ છે. માટે મુઝદલિફામાં સુબ્હે સાદિક પહેલાં અને સુર્યાસ્ત પછી થોભવાથી એ વુકૂફ મોઅતબર ગણાશે નહીં. આપ સલ.એ હઝરત ઉમ્મે સલમા રદિ. અને હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ રદિ. જે હજુ નાની ઉમરના હતા એવા કમઝોરો અને બિમારોને મુઝદલિફામાં વુકૂફ (થોવા) વગર અરફાતથી મિના મોકલી આપ્યા હતા. માટે બીમારી

અને ઉઝરને લઇ છોડવાથી દમ આવશે નહીં. અને વગર ઉઝરે છોડવાથી દમ વાજિબ થશે. (મિશ્કાતઃ ૨૩૦, હિદાયહઃ ૨૨૮, શામીઃ ૨/૨૪૪) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૩૬૩﴿ મુઝદલિફામાં એક અઝાન અને બે તકબીર સાથે મગરિબ ઇશાં પઢવામાં આવે.

સવાલ : અલ્લાહ તઆલાના ફઝલો કરમથી આ વરસે હજ પઢવાની સઆદત હાસિલ થઇ છે આપની કિતાબ ''હજ ના ફર્ઝ અને વાજિબો'' સાથે હતી તે ઘણીજ ઉપયોગી થઇ તે રેહબર બની તેનો સવાબ આપની નિય્યત મુજબ તમામને પહોંચશે. આમીન..

આ કિતાબમાં એક મસ્અલા માટે અન્ય હાજી સાહેબો સાથે મતભેદ થયો અને વિવાદ સર્જાયો હતો તે બાબતે આપ ખુલાસો કરશોજી.

મુઝદલિફામાં આપના લખવા મુજબ એક અઝાન અને બે તકબીરો સાથે મગરિબ અને ઇશા પઢવા જણાવેલ અન્ય કિતાબોમાં એક અઝાન એક તકબીરથી મગરિબ અને ઇશા પઢવા લખ્યું છે તો સહીહ શું છે?

જવાબ : મુઝદલિફામાં મગરિબ અને ઇશા બંને નમાઝો એકી સાથે પઢવાની છે અઝાન તો એક વખત કહેવાની છે. પરંતુ તકબીર બંને નમાઝોમાં જુદી જુદી કહેવી જોઇએ કે એક તકબીર કહેવી જોઇએ તો હઝરત જાબિર રદિ. રિવાયત કરે છે કે આપ સલ. એ હજ્જતુલ વિદાઅમાં એક અઝાન અને બે ઇકામત કહી નમાઝ પઢી હતી એજ કારણે મુખ્તાર અને પસંદીદહ વાત એજ છે કે બે ઇકામત કહેવામાં આવે. હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદિ.ની રિવાયતમં એક તકબીર કહેવામાં આવ્યું છે હનફી મઝહબમાં એજ મશહૂર છે પરંતુ રાજેહ બે તકબીર કહેવું છે.

V•¨]•çe]E ànjÚ^Î] æ , u]æ á]ƒ^e ð^ŽÃö] æ h†ÇÛö] àne ÄÛ r Ê èËö•^Ûö] oi] èÚ^Î^e ànjÃÖ… ð^ŽÃö] æ ^$ ¡ $ h†ÇÛö] ^ße o× ' ÄÛ r e ^ß³Ç³x³e ^³Û³x³Ê DNRP á] ^Ïe^‰ ^ß×Î ^Ú ÐnÏvjö] àÓö Í ^ß³uŸ] , ³ß³Â …ç³ãŽÛ³ö] ç³â]„ ³â é³ , ³u]æ æ DNRS V•¨]• oe] än•^uE ànjÚ^Î^e ÄÛ r ö] çâ Í ^³ß³uŸ] , ³ß³Â …³j í ³Û³ö] {ÛvÚ æ Ì ‰ç³ ç³e] Ù^Î äe æ èÚ^ÎŸ] • , Ãi , ß³Â | ^³v³ ' ³ö] o³Ê k³f$ p„ ³ö]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. DNRQ Vèm^Â†ö] é , ÛÂE

﴾૧૩૬૪﴿ ભીડને લઇ મુઝદલિફામાં ન થોભવું.

સવાલ : અમો મરદો, ઔરતો અને બે-ત્રણ ઝઇફ માણસો મળી હજમાં ગયા. વુકૂફે અરફાત કરી ગુરૂબે આફતાબ પછી એક ટ્રક ભાડે કરી મુઝદલિફા રવાના થયા. ભીડને લઇ પોલિસે ટ્રક થોભાવા ન દિધી. જેથી મુઝદલિફાની હદની બહાર ગાડી થોભાવી પડી, મજબૂરીને લઇને. ઔરતો અને સામાનને ત્યાં રાખી અમો મુઝદલિફાની હદની અંદર આવી સુબ્હે સાદિક સુધી ત્યાંજ મુકામ કર્યો. તો મજકૂર સૂરતમાં હમારા ઉપર દમ લાઝિમ થશે. વિગતે જણાવવા મહેરબાની કરશો.

જવાબઃ મુઝદલિફામાં સુબ્હે સાદિકથી લઇ સુર્યોદય સુધી તેના ટાઇમમાં થોડી વાર માટે પણ થોભવું વાજિબ છે. વગર ઉઝરે એ થોભવાને છોડી દેવાથી દમ (કુરબાની) વાજિબ થશે. અલબત્ત કમઝોરી, બિમારી અથવા ઔરતો ભીડને લઇ મુઝદલિફામાં ન થોભે તો એ મજબૂરીને લઇ દમ વાજિબ થશે નહી. મુઝદલિફામાં થોડીવાર માટે થોભવું વાજિબ છે. અને ફજર સુધી થોભવું અને રાત ગુજરાવું સુન્નત છે. માટે ભીડને લઇ ઔરતોએ મુઝદલિફામાં રાત ગુઝારી નથી અને મરદોએ હદ બહાર નિકળી પાછા આવી રાત ગુજારી છે માટે કોઇના ઉપર પણ દમ લાઝિમ થશે નહી. äe áçÓm á^e …„Ãe äjÓ†i]ƒ]

Vä³m] , âE ä³n×Â ðo• Ÿ Ý^³u^ö] Í ^³³ í ³i é³c†³Ú] k ³þ^³³Ò æ] è×³Â æ] Ì Ã³ •

é , ÛÂE DNPP)N VoÚ^•E èËn_ö çö æ èÂ^‰ äßÚ g q]çö] ... , ³Î æ DNNT)M
DNRQ)M Vèm^Â†ö]

ફક્ત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૫/૧૧/૭૯

૧૩૬૫ <u>કમઝોર માણસ અરફાતથી સીધો મિના ચાલ્યો જાય અને મુઝદલિફામાં ન થોભે તો ચાલે?</u>

સવાલ : અહકામુલ હજ ગુજરાતી પેજ નં.૫૮ લખ્યું છે કે ઔરત અગર ભીડના કારણે મુઝદલિફામાં ન થોભે અને મિના ચાલી જાય તો દમ વાજિબ થશે નહી. તો મારા જેવા સઇફ અને કમઝોર માણસ અરફાતથી મિના ચાલ્યા જાય તો ચાલે ખરૂં?

જવાબ : મુઝદલિફામાં થોભવાનો અસલ વખત દસમી ઝિલહજના સુબ્હે સાદિકથી લઇ સૂરજ નિકળવા સુધીનો છે. એ દરમિયાન થોડીવાર પણ ત્યાં થોભવું વાજિબ છે. ઉઝર વગર ન થોભવાથી દમ વાજિબ થશે.

અલબત્ત કમઝોર હોય, ભીડનો ડર હોય તો રાતના ત્યાંથી ચાલ્યા જવું દુરૂસ્ત છે. અને દમ કે સદકો કોઇ ચીઝ વાજિબ થશે નહી. એ યાદ રાખવું કે અરફાતથી મુઝદલિફામાં મગરિબ ઇશાંની એકી સાથે બન્નેવ નમાઝો પઢવાની છે મુઅલ્લિમની મોટર મુઝદલિફામાં તમોને છોડી આપશે એ રાતની ફઝીલત શબેકદ્ર બરાબર છે માટે થોડી તકલીફ વેઠી થોભવું જોઇએ. Í çÎçö] k³Îæ Ü³$
kÃx›]f^Ê] , q †ËŠm oö] † r Ëö] Åçx› à³nu à³Ú èË³ö•^³Û³ö] o³Ê p] ^³ãnÊ
oÊ ^ÛÒ ‡^• ^ãe †Î æ] k Îçö]] „â oÊ ^ãnÊ Ì Îæ çöæ ä³jÎæ t †³ì ‹ ³Û³Žö]
, u ‡æ^q çö æ ànnfjö] oÊ] „Ò ‡ç r m Ÿ å , Ãe æ äxfÎ æ èÊ†Ãe Í çÎçö]
èxÂ äe k Ò]f] Ÿ] ^ãe Í çÎçö] Õ †jö Ý• änxÃÊ † r Ëö] Åçx› ØfÎ èËö•^Ûö]
oÊ] „Ò änxÂ ðo• ¡ Ê ¡ nö ^ãßÚ ÄÊ , Ê Ý^³u^³ö] Í ^³ í ³Ê Ì Ã³ • æ] š †³Ú æ]
Vèm] , ãö] | † • oßnÂ (NOM(NOL)M Vp†³n , ³Û³ö^³³ÂE t ^³³âç³ö] t]†³Šö]

DSO)P VäÏËö] é , ÛÂ MPQP

ફક્ત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૨/ રજબ ૧૪૨૩ હિ.

૧૩૬૬ <u>રાતના મુઝદલિફાથી મિના ચાલ્યું જવું</u>

સવાલ : હજમાં જોવામાં આવ્યું કે મુઅલ્લિમ રાતના સમયેજ મુઝદલિફાથી મિના હાજીઓને લઇ જાય છે તો એ વિશે શું હુકમ છે? તે જણાવશો.

જવાબ : ૧૦મી ઝિલહજના સુબ્હે સાદિકથી સુર્યોદય સુધીમાં થોડીવાર માટે પણ મુઝદલિફામાં થોભવું વાજિબ છે. ઉઝર વગર એ ટાઇમમાં થોભવાને છોડી દેવાથી દમ એટલે કે કુર્બાની વાજિબ થશે.

અલબત્ત કમઝોરી, બીમારી અથવા ઔરતો ભીડને લઇ મુઝદલિફામાં એ ટાઇમમાં ન થોભે અને મિના ચાલ્યા જાય તો મજબૂરીને લઇ એમના ઉપર દમ વાજિબ થશે નહી. પરંતુ ઇન્સાન તરફથી મુઝદલિફામાં થોભવામાં કોઇ રૂકાવટ આવી જાય તો દમ લાઝિમ થાય છે.

પુછેલી સુરતમાં મુઅલ્લિમ હાજીઓને ૧૦મી ઝિલહજના સુબ્હે સાદિક થવા પહેલાં રાતનાંજ મુઝદલિફાથી મિના લઇ જાય તો દમ વાજિબ થશે. અને એ દમ મિનામાં આપવું પડશે. (હિદાયાઃ ૧/૨૨૮, શામીઃ ૨/૨૪૪, ઉમ્દતુર્રિઆયહઃ ૧/૨૬૫)

àÚ ... „Â] „â á] àÚ Ý• änxÃÊ ...^ ' u^e èËö•^Ûe Í çÎçö] çâ l ^Ê ç³ö

ફક્ત ખુદાપાક જાણનાર છે. DNPQ)N VoÚ^•E Ì ' m ¡ Ê Ñçx í Ûö] g ^q

૧૩૬૭ <u>રમીનો વખત</u>

સવાલ : ચાલુ વરસે હજમાં જવા વિચાર છે માટે હજ સંબંધી અમુક મસાઇલની સમજુતી આપવા વિનંતી છે. રમીનો વખત કયાંથી કયાં સુધીનો છે. અગર વખત પહેલાં રમી કરવામાં આવે તો શું હુકમ છે? કુર્બાની લાઝિમ થશે?

જવાબ : રમી (શેતાનને કાંકરા મારવા)નો વખત દસમી ઝિલહજના દિવસે સુબ્હે સાદિકથી શરૂ થઇ અગિયારમી ઝિલહજની સુબ્હે સાદિક સુધી રહે છે. પરંતુ સુર્યોદયથી લઇ ઝવાલ સુધીનો સુન્નત વખત છે. ઝવાલથી ગુરૂબ સુધી મબાહ વખત છે. અને ગુરૂબ પછી મકરૂહ વખત ગણાય છે. ૧૧ અને ૧૨મીના રમીનો વખત ઝવાલથી લઇ બીજા દિવસના સુબ્હે સાદિક સુધીનો છે. પરંતુ ઝવાલથી ગુરૂબ સુધી સુન્નત વખત ગણાય છે. અને ગુરૂબથી સુબ્હે સાદિક સુધી ગૈર મઅઝૂર (સશકત) માટે મકરૂહ વખત ગણાય છે. (અવજઝ: ૩) ઔરતો અને કમઝોર વ્યકિતઓ માટે દસમીના ઝવાલ પહેલાં અને ૧૧-૧૨ના રાતના રમી કરવી અફઝલ છે. અગર કોઇ દિવસની રમી તેના વખત પહેલાં કરી લિધી હોય તો સહીહ વખતમાં ફરીથી રમી કરવી જરૂરી છે. અને સહીહ વખતમાં ફરીથી રમી કરી લેવાથી દમ એટલે કુર્બાની લાઝિમ થશે નહી. અગર વખત પછી રમી કરવામાં આવે તો કુર્બાની લાઝિમ થશે. (જવહરતુન્નિયરહ, શામીઃ ૨) ફકત

﴾૧૩૬૮﴿ <u>રમી વિશે</u>

સવાલ : રમી કરવું વાજિબ છે કે સુન્નત? અગર રમીમાં તરતીબ (ક્રમ) બદલાય જાય તો શું કરવું? અગર બિમાર કે તંદુરસ્ત ભીડને લઇ બીજા પાસે રમી કરાવી લે તો ચાલી શકે?

જવાબ : ૧૧, ૧૨ અને ૧૩મીના રોજ જમરએ ઉલા, જમરએ વુસ્તા અને જમરએ ઉલા જમરએ વુસ્તા અને જમરએ કુબરા આ ત્રણે જમરાઓની રમી કર્વું વાજિબ છે. અને ત્રણે જમરાઓની ક્રમવાર રમી કરવી સુન્નત છે. અગર કોઇએ પ્રથમ બીજા અને ત્રીજા જમરાની રમી કરી લિધી અને પહેલા જમરા એટલે કે જમરએ ઉલાની રમી છોડી દીધી તો જમરએ ઉલાની રમી કરવા પછી બીજા અને ત્રીજાની ફરીથી રમી કરી લે તો બેહતર છે. અને અગર ફકત છુટેલા જમરાની

રમી કરી લે તો પણ દુરૂસ્ત છે. (હિદાયહ: ૨૮૩)

રમી સહીહ થવા માટે જરૂરી છે કે હાજી પોતે પોતાની રમી કરે, ભીડને લઇ બીજા પાસે રમી કરાવવું જાઇઝ નથી. અગર ભીડના ખોફથી બીજા પાસે રમી કરાવી લીધી તો દમ વાજિબ થશે. અલબત્ત અગર કોઇ એવો બીમાર હોય કે રમીની જગ્યા સુધી પહોંચવામાં સખત તકલીફ થતી હોય અથવા બીમારી વધી જવાનો ડર હોય તો બીજાને ઇજાઝત આપી પોતાની તરફથી રમી કરાવી લેવું દુરૂસ્ત છે. (અવજઝ: ૩) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૩૬૯﴿ <u>રમીમાં નિયાબત</u>

સવાલ : હજમાં રમી બીજા પાસે કરાવી લિયે તો ચાલે?

જવાબ : મર્દ, ઔરત બિમાર, કમઝોર દરેકે પોતે રમી કરવી જોઇએ. શરઇ ઉઝર વગર બીજા પાસે કાંકરી મરાવવું જાઇઝ નથી. શરીઅતમાં તે ઉઝર મોઅતબર ગણાય છે જેને લઇ બેસીને નમાઝ પઢવી દુરૂસ્ત છે. એવો માણસ પોતાના તરફથી બીજા પાસે રમી કરાવી શકે છે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૩૭૦﴿ <u>૧૧મી,૧૨મીના ભીડના ઉઝરથી રાતના રમી કરી શકાય? અથવા બીજા પાસે રમી કરાવી શકાય?</u>

સવાલ : રમી કરવાનો વખત કયાંથી કયાં સુધીનો છે? અને ભીડના ઉઝરને લઇ રાતના રમી કરે ચાલી શકે કે નહી? અથવા બીજા પાસે રમી કરાવે તો ચાલી શકે કે નહી?

જવાબ : દસમી ઝિલહજના સુબ્હે સાદિકથી સુર્યોદય સુધી રમી કરવું કરાહત સાથે જાઇઝ છે. અને સુર્યોદયથી ઝવાલ સુધી સુન્નત છે. અને ઝવાલથી સુર્યાસ્ત સુધી રમી કરવું જાઇઝ છે. દસમી ઝિલહજ પછી અગિયાર અને બારમી ઝિલહજના રમીનો વખત જમહૂર આલિમોના નઝદીક ઝવાલ પછીથી શરૂ થાય છે. માટે એ બે દિવસોમાં

અગર ઝવાલ પહેલાં રમી કરવામાં આવે તો ફરીથી રમી કરવી પડશે. ૧૧ અને ૧૨મીના ઝવાલથી લઇ સુર્યાસ્ત સુધી રમીનો મસ્નૂન વખત છે. અને એ બન્ને દિવસો પછીની રાતમાં સુબ્હે સાદિક સુધી વગર ઉઝરે રમીમાં મોડું કરવું મકરૂહ છે. (આ બન્ને રાતો પાછલા દિવસના તાબે ગણાય છે) માટે ભીડના ઉઝરથી રાતના રમી કરવું દુરૂસ્ત છે. અગર રાતમાં પણ રમી કરવામાં ન આવે તો દિવસમાં પણ રમી કરી લેવામાં આવે. પરંતુ આવી હાલતમાં ઇમામ અબુહનીફા રહ.ના મત મુજબ મોડું કરવાથી દમ વાજિબ થશે. રમીના સહીહ થવા માટે એ શર્ત છે કે હાજી પોતે રમી કરે. તાકત હોવા છતાં બીજા પાસે રમી કરાવવું જાઇઝ નથી. ભીડ ઉઝર નથી. માટે ભીડને લઇ બીજા પાસે રમી કરાવવામાં આવે તો દમ વાજિબ થશે. (અવજઝુલ મસાલિકઃ ૪/૬૬૧,૬૬૨, ગુન્યહઃ ૧૦૦, હાશિયએ ઝુબ્દહઃ ૧૬૪, મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજઃ ૨૦૧) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૩૭૧﴿ <u>કયારે બીજા પાસે રમી કરાવી શકાય?</u>

સવાલ : ઔરત તેમજ મર્દ કયારે પોતાની રમી બિજા પાસે કરાવી શકે?

રમી કે કુર્બાની કરવા જવા માટે લોકો ઉતાવળ કરે છે તેથી ધક્કા મુક્કી થાય છે અને લોકોને તકલીફ પહોંચે છે તો આવી રીતે જવું કેવું છે?

જવાબ : ઔરતે તેમ મરદે પોતે રમી કરવી જરૂરી છે. ફુકહા ફરમાવે છે કે 'રમી' માટે તે માણસ પોતાનાં તરફથી બીજાને નાઇબ બનાવી શકે છે જે ઉભો રહી નમાઝ પઢી શકતો ન હોય અથવા માઝૂર હોય ચાલી શકતો ન હોય અને તેને કોઇ ઉઠાવીને લઇ જનાર ન હોય તેમજ વ્હીલ-ચેર વિગેરેનો બંદોબસ્ત થઇ શકતો ન હોય એવા ઉઝર વગર બીજા પાસે કાંકરી મરાવવામાં રમી છોડવાનાં

હુકમમાં ગણાશે. અને દમ લાઝિમ થશે. એક દિવસની પણ રમી છોડવાથી પૂરો દમ (કુર્બાની) લાઝિમ થશે.

રમી કરવા જવામાં તેમજ કુર્બાની કરવા માટે એટલી જલ્દી અને ઉતાવળ કરવી કે જેથી ભીડને લીધે પોતાને અથવા બીજાને તકલીફ પહોંચવાનો ખતરો હોય તો તેમ કરવું હરામ છે.

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૩૭૨﴿ <u>હલાલ થવા માટે માથાના ચોથાઇ ભાગના બાલ કતરાવવા</u>

સવાલ : એહરામથી હલાલ થવા માટે માથાના કેટલા બાલ લેવા જોઇએ? માથાના અમુક ભાગમાંથી થોડા વાળ લઇ લેવાથી ચાલે કે કેમ? તે જણાવશો.

જવાબઃએહરામથી ફારિગ થવા માટે આખા માથાના બાલ મુંડાવવા અથવા કતરાવવા મુસ્તહબ છે. અને હનફી મઝહબમાં માથાના ચોથાઇ ૧/૪ ભાગના બાલ મુંડાવવા અથવા કતરાવવા જરૂરી છે. જોકે ચોથાઇ ભાગના બાલ મુંડાવવા કે કતરાવવા મકરૂહ છે. બાલ કતરવામાં આવે તો મર્દો અને ઔરતોએ આંગળીના બેડકાથી કંઇક વધુ કાપવામાં આવે. તે આખા માથાના બાલ અથવા ચોથાઇ માથાના ભાગ બરાબર કપાવવા જરૂરી છે. બે-ત્રણ જગ્યાએથી કાપવાથી ચોથાઇ ભાગ બરાબર નહી થશે. તો એહરામ ખુલશે નહી. (હિદાયહઃ ૨૩૦, મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજઃ ૧૭૪) oÊ ð^q ^Ú Ÿ] ^m], ãö] oÊ ‡ç r m Ÿ æ …^ ' Ê èfÃÓö] Èö^e ^m, â , n ' ö] ð]^q oÊ oö^Ãi Ù^Î DNTL Väm], âE ^m^v³—³ö] †vßÚ ^ã×Ò èÓÚ t^rÊ æ †vßÚ ^ã×Ò oßÚ Ù^Î æ é…^ËÒ çâ Ý• ØÒ o³Ê ¡³ '] æ DNTM Vä³m], âE Üâ†nÆ æ Ý†vö] à³nÒ^³ŠÚ o³x³Â Ñ, ³ ' ³jm á] ‡ç³ r ³m æ æ DMSP V t^r vö] Ü×ÃÚE è×ÛþŸ] …], ÏÚ å†Ã• Œ¨… àÚ „ ì^m á] †n ' Ï³jö] DNOL Väm], âE ð]ç‰ Ô öƒ oÊ é文†Ûö] æ Øq†ö]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૮/ જાન્યુઆરી ૧૯૮૮ ઇ.

﴿૧૩૭૩﴾ એહરામથી નિકળવા માટે બાલ કપાવવાની મિકદાર

સવાલ : એહરામ ખોલવા માટે મર્દોએ માથાના કેટલા વાળ કાપવા જોઇએ? અને ઔરતો એ કેટલા વાળ કાપવા જોઇએ? અગર વાળ નાના હોય તો તેના માટે શું હુકમ છે?

જવાબ : એહરામ ખોલવા માટે માથું મુંડાવવું અથવા ઓછામાં ઓછું ચોથાઇ માથાનાં વાળ આંગળીનાં એક બેડકા (ટેરવા)ની લંબાઇથી સ્હેજ વધુ કપાવવું જોઇએ. જો વાળ નાના હોય અથવા લંબાઇમાં આંગળીના બેડકા બરાબર કાપી શકાય એમ ન હોય તો માથું મુંડાવવું જરૂરી થશે. બેડકાથી નાના વાળ કાપવાથી એહરામ ખુલશે નહી.

ઔરતોએ ચોટીના નીચેના ભાગે એક બેડકાથી વધુ બાલ કાપવા જરૂરી છે. જેથી માથાના ચોથાઇ વાળ બરાબર થઇ શકે.

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴿૧૩૭૪﴾ માથું મુંડાવવું અફઝલ છે કે કતરાવવું? અગર પૂરા સરના બાલ ન કપાવે, વચ્ચે વચ્ચેથી કપાવી લે તો ચાલે?

સવાલ : હજમાં માથું મુંડાવવું અફઝલ છે કે કતરાવવું? અગર કોઇ માણસ પુરૂં માથું ન મુંડાવે અને ન કતરાવે બલ્કે માથાના જુદા જુદા ભાગમાં બે ત્રણ કૈંચી મારી થોડા થોડા બાલ કાપી લે તો માણસ હલાલ થશે કે નહી? તે જણાવશો.

જવાબઃ હજમાં હલાલ થવા માટે માથું મુંડાવવું અફઝલ છે. અગર કસ્ર એટલે બાલ કતરાવવામાં આવે તો પણ દુરૂસ્ત છે. હજમાં ચોથા ભાગનું માથું મુંડાવવું અથવા કતરાવવું વાજિબ છે. એના વગર એહરામ ખુલશે નહી. આખા માથાના બાલ મુંડાવવા કે કતરાવવા મુસ્તહબ છે. કૈંચીથી માથાના જૂદા-જૂદા ભાગમાંથી બાલ કતરાવવામાં આવે અને ચોથા ભાગ જેટલા કતરાય જાય તો પણ દુરૂસ્ત છે.

(હિદાયહઃ ૨૩૦ મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજઃ ૧૯૦) Ð×v Ü$ gu] á] xe„ Ü$
DNOL Vèm] , âE Ø—Ê] Ð×vö] æ Œ]†ö] Äe†e Ð×vö] oÊ oËjÓ æ † ' Ï æ]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૪/૧૨/૧૯૮૦

﴿૧૩૭૫﴾ માથું મુંડાવવું જરૂરી છે કે બાલ કતરાવવાથી પણ ચાલી શકે?

સવાલ : હજમાં પુરૂં માથું મુંડાવવું કે બાલ નાના કરાવવાથી ચાલી શકે?

જવાબઃ એહરામ ખોલવા માટે માથું મુંડાવવું અફઝલ છે. તેમજ બાલ કતરાવવા પણ દુરૂસ્ત છે. માથું મુંડાવનાર પર આપ સલ.એ ત્રણ વખત રહમતની દુઆ ફરમાવી છે. અને એમાં આપ સલ.ની પૂરી તાબેદારી થાય છે. (હિદાયહઃ ૨૩૦) Ý¡ Šö] än×Â äöçÏö Ø—Ê] Ð×vö] æ
#' ä×ö] Ùç‰†e , je]!!! †Ú] ØÒ Ð×vö] æ !^$¡ $ äö^Î ànÏö^v³ö] ä³×³ö] Ü³u…
DNOL Väm] , âE

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૩/રમઝાન ૧૪૦૩ હિ.

﴿૧૩૭૬﴾ એક હાજી બીજા હાજીના વાળ કાપી શકે?

સવાલ : હાજી એ હલાલ થવા માટે માથું મુંડાવવું અથવા કતરાવવું જરૂરી છે, તો હાજી જે એહરામની હાલતમાં છે બીજા હાજીનું માથું મુંડી શકે છે કે કેમ?

જવાબ : એહરામ બાંધનાર હાજી હજના તમામ અરકાન અદા કરી ચુકયો હોય અને ફકત હવે હલક (માથું મુંડાવવું) બાકી હોય તો બીજા મોહરિમ (એહરામ બાંધનાર) હાજીનું હલક અથવા કસ્ર (માથું મુંડવું અથવા વાળ કતરવા) એહરામની હાલતમાં કરી શકાય છે. એહરામની હાલતમાં હલક કરવાથી જિનાયત ગણાશે નહીં. અને એક બીજાનો હલક કરવાથી કોઇ દમ લાઝિમ થશે નહી. (ગુન્યહ, અહસનુલ ફતાવાઃ ૪/૫૧૨) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૩૭૭﴿ તવાફે ઝિયારતમાં ઇઝતિબાઅ અને રમલ કરવું જરૂરી છે?

સવાલ : હજ્જે તમત્તુઅ કરનાર જયારે તવાફે ઝિયારત કરે તો ઇઝતેબાઅ અને રમલ કરવું જોઇએ? કારણકે હજનાં અહકામમાં અમુક જગ્યાએ લખ્યું છે કે જે તવાફ પછી સઇ કરવાની હોય તેમાં રમલ અને ઇઝતેબાઅ કરવું જોઇએ જયારે અમુક લોકો એવું કહે છે કે તમત્તુઅ કરવાવાળાએ ઇઝતેબાઅ અને રમલ ન કરવું જોઇએ સહીહ તરીકો શું છે?

જવાબ : હજ્જે તમત્તુઅ કરનાર જયારે હજનું એહરામ બાંધી હજના અરકાન અદા કરે અને માથું મુંડાવવા પછી તવાફે ઝિયારત કરે તેના પહેલાં ત્રણ ફેરાઓમાં રમલ અને તે પછી હજની સઇ કરે તો ઇઝતિબાઅની જરૂરત નથી અલબત્ત હજનું એહરામ બાંધવા પછી નફિલ તવાફ અને સઇ કરી હોય તો તવાફે ઝિયારતમાં રમલ અને સઇ કરવાની જરૂરત નથી. (હિદાયહ: ૨૪૧ શામી: ૨/૨૬૯ મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજ: ૨૧૬) p•©Ú äÞŸ •†ËÛ0] t^v0] äxÃËm ^Ú ØÃÊæ ä0 Í]ç> Ùæ]]„â áŸ å , Ãe ÖÃŠm æ Ì …^m^0] Í]ç> oÊ ØÚ†m äÞ] Ÿ] sv×30 ^Ú , Ãe ÄjÛjÛ0]]„â á^Ò ç0 æ é†Ú oÃ‰ , Î äÞŸ •†ËÛ0] Í ¡ í3e s3v30] o3Ê é…^m^0] Í]ç> oÊ ØÚ†m Ü0 Ö ßÚ o0] | æ†m á] ØfÎ oÃ‰ æ Í ^> sv0^e Ý†3u] DNPM) M Vèm] , âE é†Ú Ô 0]„e oi] , Î äÞŸ å , Ãe ÖÃŠm Ÿ æ

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૩૭૮﴿ ૧૧મીના તવાફે વિદાઅ કરવું દુરૂસ્ત છે?

સવાલ : હજની મોસમમાં અમુક ભાઇઓ ૧૧મી ચાંદના રમીએ જિમાર કરી તવાફે વિદાઅ કરવા માટે મક્કા જાય અને ૧૨માં ચાંદે ફરી મિના રમીએ જિમાર કરી સીધા મિનાથી જીદ્દહ ચાલ્યા જાય તો શું આ પ્રમાણે ૧૧મીના તવાફે વિદાઅ કરવું દુરૂસ્ત છે? અને આ પ્રમાણે તવાફે વિદાઅ કરવાથી કોઇ ચીઝ લાગુ પડતી હોય તો લખશો.

જવાબ: મીકાતથી બહાર રહેનાર હાજી ઉપર તવાફે વિદાઅ કરવું વાજિબ છે. તવાફે વિદાઅનો ઇબ્તેદાઇ વખત તવાફે ઝિયારત પછીથી છે. અને મુસ્તહબ વખત અય્યામે નહર (૧૦-૧૧-૧૨મી ઝિલહજ) અને હજના બધા કામો પૂરા કરી જયારે ઘર તરફ સફર કરવાનો ઇરાદો હોય તે ટાઇમે તવાફે વિદાઅ અદા કરવું મુસ્તહબ છે. અને એ તવાફ પછી તુરત સફર શરૂ કરવામાં આવે. એજ કારણે ઇમામ અબૂહનીફા રહ.નો મત એ છે કે અગર કોઇ માણસે તવાફ કરવા પછી તે રાત સુધી રહ્યો તો ફરીથી તવાફે વિદાઅ કરી લેવાનું હું પસંદ કરૂં છું. (આલમગીરી: ૧/૨૪૯)

માટે બેહતર એ છે કે રમીએ જિમાર કરવા પછી ઘર તરફ સફર કરવાના ટાઇમે તવાફે વિદાઅ કરવામાં આવે. kÎæ á^jÎæ ä0 æ Ý , Â á^Ò]ƒ] é…^m^0] Í]ç> , Ãe ä0æ] DÙæŸ^ÊE h^fvj‰Ÿ] kÎæ æ ‡]ç3 r30] èÚ^ÎŸ] çßm Ü0 æ è߉ ç0 æ èÓÛe èÚ^ÎŸ] Ù^>] Ü$ Ô 0„0 Í ^> ç0 oju †ËŠ0] ^ÛnÏÚ Ý]• ^Ú kÎ©Ûe < n×Ê å† ì • ^Ú] æ äÊ]ç> ‡^3q]…]• ^3â„3 í 3jm Ü30 æ ^3ãe á] Do Þ^%0] æE ð}•] ÄÏm æ Í ç_m á] äxÊ èÚ^ÎŸ] pçß3m Ÿ ^3Ú^3Â Ý^3Î] ç30 o3ju o0] Ý^Î Ü$ Í ^> ç0 äÞ] {ÊËnßu oe] àÂ pæ… oju †ËŠ0] é3•]…] , 3ß3Â ä3Ã3Îç3m àÂ b , `Â † ì • knf0] Äm•çi áçÓn0]† ì • ^Ê]ç> Í ç_m á] o0] gu^Ê ð^ŽÃ0] Ý^Â á^Ò]ƒ] é…^m^0] Í]ç> , Ãe äjÎæ Ùæ] á] Ðñ]†0] †v3f0] o3Ê]„3Ò å•…ç3Ú ‡^q]…]• ^â„ í jm Ü0 æ èÓÛe èÚ^ÎŸ] Ù^>] Ü$ Ô 0]„Ò Í ^> ç0 oju †Ë3Š0] DNPU Vp†n , Û0^Â (NQQ) N VoÚ^•E äÊ]ç>

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૧/૧૦/૧૯૮૩

﴾૧૩૭૯﴿ ૧૨મીની રમી ભીળના કારણે બીજા પાસે કરાવી શકાય?

સવાલ : અગર કોઇ માણસ મિનામાં ભીળભાળના કારણે ત્રીજા દિવસે એટલે કે ૧૨મીની રમી પોતે ન કરે બલકે કોઇ ઉઝર વગર ફકત ભીળના કારણે બીજાથી રમી કરાવડાવી લે તો તેના પર દમ

આવશે કે નહીં? શું અઇમ્મએ અરબઅહમાંથી કોઇના નઝદીક ૧૨મીની રમીમાં ગુંજાઇશ છે?

જવાબ : રમી સહીહ થવા માટે જરૂરી છે કે હાજી પોતે રમી કરે કુદરત હોવા છતાં બીજાથી રમી કરાવવું જાઇઝ નથી. ભીળ હોવું ઉઝરમાં દાખલ નથી. તેથી ભીળના કારણે બીજા કોઇથી રમી કરાવડાવી તો દમ વાજિબ થશે. á] D¼ñ]†Žö] àÚE h^f×ö] |†• oÊ æ ^qæ]E …„Ãö] ‚ßÂ ‡çr i æ é… ‚Ïö] ‚ß³Â èe^³nß³ö] ‡ç³ r³i ¡ ³Ê ä³ŠË³ß³e o³Ú†³m æ éæ†Û×ö]…„Â Ý^u^ö] Í ç ì]ç×Ãq Üãþ] à³nfi ‚³Î DRRM)O V Ô ö^³ŠÛ³ö] oö] å†n ì ^i æ] ‹ ÛŽö] Åç×› ØfÎ oÚ†ö] Üm ‚Ïi oÊ Ì Ã³• æ] è×³Â ä³e à³Û³ö] Í ç í i ÜãŠËþ^e]çÚ†m Üö ç×Ê é…æ†–ö] Ý ‚ Ãö ÜãßÂ èe^nßö] ‡]çq oÊ Ÿ Øn×³ö] DMRP V Ô ‰^ßÛö] é‚e‡ än•^u (MLL Vèn߯E èm ‚Ëö] ÜãÚ^×i Ý^u^ö]

મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજમાં છે: શરાઇતે રમીને બયાન કરતા લખ્યું છે રમી કે સહીહ હોને કી દસ શરતે હૈં ...(૬) ખુદ રમી કરના કિસી દૂસરે સે બાવજૂદ કુદરત હોને કે બિલા ઉઝર રમી કરાના જાઇઝ નહી. (૨૦૧)

૧૦મી ઝિલહજ પછીના દિવસો એટલે કે ૧૧મી ૧૨મીના રમીનો વખત જમહૂર ઉલમા અને ઇમામોના નઝદીક ઝવાલ પછી છે. તેથી આ બે દિવસોમાં અગર ઝવાલ પહેલા રમી કરવામાં આવે તો રમીને દોહરાવવું વાજિબ છે. ઉલમાએ લખ્યું છે કે ૧૧મી ૧૨મીના ઝવાલથી ગુરૂબ સુધીનો વખત રમી માટે મસ્નૂન છે. અને આ બંન્નેવ દિવસો પછી જે રાત આવે તેમાં સુબ્હે સાદિક સુધી વગર ઉઝરે રમી કરવું મકરૂહ છે. તેથી ભીળના ઉઝરના કારણે પછીની રાતમાં રમી કરવું સહીહ છે. અગર રાતના પણ રમી કરવામાં ન આવે તો હવે દિવસનાજ રમી કરી લે અગરચે ઝવાલ પહેલા કરે. પરંતુ દિવસના રમી કરવાની સુરતમાં ઇમામ અબૂહનીફા રહ.ના નઝદીક રમીની

તાખીરના કારણે એક દમ વાજિબ થશે. Ð†Žjö] Ý^m] oÚ… oßñÃö] Ù^Î àe] &m ‚u oÊ ÀÊ^vö] Ù^Î æ èÛñŸ] än×Â ÐËi] ‚Î ‹ ÛŽö] Ù]æ‡ ‚Ãe ä×v³Ú oÚ†m á] èßŠö] á] o×Â Øn Ö• ^ßnÚ… ‹ ÛŽö] kö]‡]ƒ^³Ê à³nv³jþ ^³ß³Ò ‡³Û³Â á] Ø ' ^vö] æ …ç`Û r ö] Ù^Î äe æ Ù]æ^ö] ‚Ãe ôv • Ÿ] Ýçm †nÆ oÊ …^Û³ r ³ö] Ü$ ä×fÎ Ÿ Ù]æ^ö] àÚ ‡]ç r ö] k Îæ †vßö] Ý^m] àÚ &ö^³ö] æ o³þ^³‰ö] Ýç³nö] o³Ê ØÒ àÚ hæ†Çö] ‚Ãe æ áçŠÚ k Îæ Ýçnö]]„â àÚ hæ†Çö] oö] Ù]æ^³ö] à³Ú ^qæ]E îö] …æ„ÃÚ †nÆ åæ†ÓÚ k ³Îæ ‚³Ç³ö] à³Ú †³ r ³Ë³ö] Åç³×³› o³ö] Ýç³m ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. DRRN(RRM)O V Ô ö^ŠÛö]

૧૩૮૦ તવાફની નમાઝ અસર પછી પઢી શકાય? અગર અસર પછી તવાફ કર્યો અને મગરિબ પછી તવાફની નમાઝ પઢે તો ચાલે?

સવાલ : અગર કોઇ માણસે અસર પછી તવાફ કર્યો તો ત્યાર બાદ તવાફ પછીની જે નમાઝ છે તે પઢી શકે કે નહી? અગર તવાફ અને સઇ કરી લિધા પછી અસરનો એટલો ટાઇમ છે કે ફકત બાલ કપાવી શકે છે અને મગરિબનો ટાઇમ થઇ જાય છે તો તવાફની આ નમાઝ મગરિબ પછી પઢે તો પઢવું કેવું છે? અગર મગરિબ પછી પઢશે તો ગુનેહગાર થશે કે નહી?

જવાબ: અસર અને ફજરની નમાઝ પછી તવાફ કરવામાં આવે તો તવાફની બે રકાઅતો સૂરજ ડૂબવા અને ફજરમાં સૂરજ નિકળવા પછી અદા કરવામાં આવે તુલુઅ અને ગુરૂબ પહેલાં બે રકાઅતો પઢવું મકરૂહ છે. અગર પઢી હોય તો ફરીથી પઢી લેવું બેહતર છે. માટે અસર પછી તવાફ કરવામાં આવે તો મગરિબની નમાઝ પઢી પછી તવાફની નમાઝ અદા કરી તે પછી મગરિબની સુન્નતો પઢવામાં આવે. (શામી: ૨/૨૩૨, ૧/૩૪૮)

å†ÓjÊ |^fÚ kÎæ oÊ ^ÃË• o× ' Ü$ ^þ^ßj‰] †rvö] Ý¡j‰^e Í]ç_ö] Ü³j ì æ Í]ç_ö] ojÃÒ… Ü$ h†ÇÛö] o× ' m† ' Ãö] ‚Ãe Í ^> çö æ èa]†Óö] kÎæ o³Ê

æ èa]†Óö] ÄÚ kv ‘ ØnÎ åæ†ÓÚ kÎæ oÊ ^â ¡ ‘ çö æ h†³Ç³Û³ö] èß³‰ Ü³$
Voþ^‰ö] ð^ rö] VoÚ^•E ^â , nÃ™ á] guŸ^Ê ^ãnÊ o³—³Ú á^³Ê ^³ãÃ³_³Î g³r³™
oÊ Í]ç_ö] á^Ò çö æ å†â^³¾ Í]ç_ö] ojÃÒ… æ ØËßö] å†Òæ DNON VävË³ ‘
oÊ pæ^v_ö] äq† ì] ^Ú än×Â Ù , ™ æ ^v™† ‘ Üö æ åæ†Ó³Û³ö] k³Îç³ö] Ô öƒ
æ xf ’ ö] é ¡ ‘ , Ãe æ] † ’ Ãö] , Ãe Í ^› äþ] ð]†ËÂ àe ƒ^ÃÚ à³Â …^³$¤] | †³•
xf ’ ö] , Ãe é ¡ ‘ àÂ #' ä×ö] Ùç‰… oãþ Ù^ÏÊ Ô öƒ àÂ ØòŠÊ Ø ’ ™ Ü³ö
VoÚ^•E ! ‹ ÛŽö] h†Çi oju † ’ Ãö] , Ãe é ¡ ‘ àÂ æ ‹ ÛŽö] Äx_³i o³ju
DOPT)M

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૭/રબીઉલ અવ્વલ ૧૪૦૫ હિ.

﴾૧૩૮૧﴿ મકરૂહ વખતમાં તવાફની બે રકાઅત અદા કરવી

સવાલ : અગર કોઇ માણસે અસર પછી તવાફ કર્યો તો તવાફ કરી લીધા પછી સુર્યાસ્ત પહેલાં તવાફની બે રકાઅત પઢી શકે કે નહી? અને અગર તવાફ કર્યા પછી મગરિબની નમાઝોનો ટાઇમ થઇ જાય તો તવાફની બે રકાઅત મગરિબ પછી પઢવું કેવું છે?

જવાબ : જે પ્રમાણે ફજરની નમાઝ પછી અને અસરની નમાઝ પછી નફિલ નમાઝ પઢવું મકરૂહ છે. એજ પ્રમાણે એ મકરૂહ વખતમાં તવાફની નમાઝ પઢવું પણ મકરૂહ છે. (હિદાયહ: ૧/૭૦)

માટે અસર અને ફજરની નમાઝ પછી તવાફ કરવામાં આવે તો તવાફ પછી જે રકાઅતો પઢવાની વાજિબ થાય છે તે સુરજ ડુબવા પછી અને ફજરમાં સુરજ નિકળવા પછી અદા કરવામાં આવે.

અગર એ બે રકાઅતો મકરૂહ વખતમાં પઢી હોય તો ફરીથી પઢી લેવી બેહતર છે. માટે અસર પછી તવાફ કરવામાં આવે તો મગરિબની ફર્ઝ નમાઝ પઢી પછી તવાફની બે રકાઅતો પઢવામાં આવે. અને તવાફની એ બે રકાઅતો પઢવા પછી મગરિબની સુન્નતો પઢવી જોઇએ. Ü$ Í]ç_ö] ojÃÒ… Ü$ h†ÇÛö] o× ’ ™ † ’ Ãö] , Ãe Ì Î]çö]æ

VoÚ^•E !^â , nÃ™ á] guŸ^Ê!!!åæ†ÓÚ kÎæ oÊ ^ãn× ‘ çö æ h†Ç³Û³ö] èß³‰
DNON)N

હઝરત મઆઝ બિન અફરા રદિ.એ અસર પછી તવાફ કર્યો અને તવાફની બે રકાઅત અદા કરી નહીં તો એ વિશે તેમને પુછવામાં આવ્યું તો જવાબ આપ્યો કે રસૂલુલ્લાહ સલ. એ ફજર પછી સુરજ નિકળવા સુધી અને અસરની નમાઝ પછી સુરજ ડુવા સુધી નફિલ નમાઝ પઢવાથી મના ફરમાવ્યું છે. (શામી: ૧/૩૪૮)

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૩૮૨﴿ મગરિબની અઝાન પછી જમાઅત ઉભી થવા પહેલાં તવાફની નમાઝ પઢી શકાય?

સવાલ : મક્કા માં મગરિબની અઝાન પછી થોડો ટાઇમ વિતી ગયા પછી જમાઅત ઉભી થાય છે તો તે દરમિયાન તવાફની નમાઝ પઢી શકાય છે?

જવાબ : તવાફની નમાઝ તવાફ પછી મુત્તસિલ પઢવું મસનૂન છે. અને દેર કરવું મકરૂહ છે. એ શરતે કે મકરૂહ વખત ન હોય. જેમકે અસર પછી. તેથી અગર અસરની નમાઝ પછી તવાફ કર્યો તો પહેલા મગરિબની ફર્ઝ નમાઝ પઢી પછી તવાફની બે રકાઅત પઢી પછી મગરિબની સુન્નતો પઢે. અને અગર જમાઅત ઉભી થવાને વાર હોય અને તે થોડાક ટાઇમમાં આસાનીથી તવાફની બે રકાઅત પઢી શકતા હોય તો પઢી શકાય છે. (ઝુબ્દહ: ૧/૧૧૫ મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજ: ૧૩૩)ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૮/રબીઉસ્સાની ૧૪૧૪ હિ.

﴾૧૩૮૩﴿ હજમાં જતી વખતે બધાથી માફી-તલાફી કરીને જવું

સવાલ : એક માલદાર માણસ હજ પઢવા ગયા પણ ખાનદાનમાં બૈરા વિગેરેના ઝગડાના લિધે સગી બહેનો ત્થા બીજી ચચાઝાદ ખાનદાનથી મળ્યા નહી માટે શું હુકમ છે?

જવાબ : હજના સફરના આદાબમાંથી એ છે કે હજને માટે રવાના થતા પહેલાં અગર બંદાઓના કંઇક હક હોય ચાહે પોતાના ઘરવાલાઓના કે સગા સંબંધીઓના તેમના હકો અદા કરવામાં આવે, અને સગા સંબંધીઓ પાસે જઇ તેમને મલે અને તેમનાથી દુઆ ચાહે. અને એના માટે હજમાં જનારે પોતે તેમના પાસે જવું જોઇએ.

અગર એમ કરવામાં ન આવે તો હજ તો અદા થઇ જશે. પણ હજના અદબના વિરૂધ્ધ ગણાશે.

Üa æ Ô ö„ö Ü`ni^m æ Ü`ñ^Â• g x_m æ Ü`xvjŠm æ äþ]ç ì] æ äx3â] Å•ç3m æ

V†m, Ïö] xjÊ (NOP)M V sv3ö] h]•• Vp†3n, 3Û3ö^33ÂE Ý, 3Î]ƒ] ä33þç3i^33m

૨૨/૩/૭૦ ઇ. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. DNMU)N

૧૩૮૪ અગર માફી-તલાફી કર્યા વગર હજ માટે ચાલ્યા જાય તો..

સવાલ : એક માણસ હજ માટે ગયા, પણ ખાનદાનમાં ઝગડાના લીધે અમુક સગાઓ સાથે મળ્યા નહી, માટે શું હુકમ છે?

જવાબ : હજના સફરના અદબમાંથી એ છે કે હજ માટે રવાના થવા પહેલાં લોકોના પોતાના ઉપર જે કર્ઝ હોય તે અદા કરી દેવામાં આવે. કોઇનો નાહક માલ લીધો હોય તે આપી દેવામાં આવે. ઇબાદતમાં જે કંઇ સુસ્તી થઇ હોય તેના પર શરમીદા થઇ અદા કરતા રહે. પોતાના ઘરવાલાઓ, સગા-સંબંધીઓ અને જેમના સાથે ઝગડો હોય તેમના પાસે જઇ તેમનાથી મુલાકાત રકે. તેમનાથી દુઆ ચાહે. અને એના માટે હજમાં જનો પોતે તેમના પાસે જવું જોઇએ. અગર એમ કરવામાં ન આવે તો હજ તો અદા થઇ જશે. પણ હજના અદબના વિરૂધ્ધ ગણાશે. (આલમગીરીઃ ૧/૨૨૦, ફત્હુલ કદીરઃ ૨/૨૧૯) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

બરકતવાળી જગ્યા અને વસ્તુઓનું બયાન

૧૩૮૫ રૂકને યમાની ને ઇસ્તેલામ કરવું

સવાલ : રૂકને યમાનીને ઇસ્તેલામ કરવું તેમ બોસો દેવું બંન્નેવ વાંચવામાં આવ્યું છે અમુક કિતાબોમાં બોસો દેવું બિદઅત છે એમ લખ્યું છે એ બંન્નેમાં સહીહ શું છે તે બતાવશો. અને બંન્નેમાં શું તફાવત છે તે જણાવશો.

જવાબઃ ઇસ્તેલામનો અર્થ હજરે અસવદને બોસો દેવું અથવા હાથ લગાડવાનો થાય છે. મુનજિદમાં છેઃ ''પત્થર કો હાથ સે છૂના યા મુંહ સે ચુમના'']ƒ] å, m k Ûxj‰] ÙçÏjÊ äxfÎ (Ì Óö^e ävŠÚ V † r vö] Üxj‰]

D, r ßÛö]E ^ãjxfÎ æ] ^ãjvŠÚ

તવાફ વખતે હજરે અસવદ જે જગ્યાએ છે તેને ડબલ ફઝીલત હાસિલ છે બિનાએ ઇબ્રાહીમી પર હોવાની અને ત્યાં હજરે અસવદ મૌજૂદ હોવાની આ બંન્ને ફઝીલતો હાસિલ હોવાના કારણે હજરે અસવદને બોસો દેવા અને હાથ લગાડવાનો હુકમ છે. રૂકને યમાનીને બિનાએ ઇબ્રાહીમી પર હોવાની માત્ર એકજ ફઝીલત હાસિલ છે. એ કારણે તવાફ વખતે રૂકને યમાની ને ફકત હાથ લગાડવાનો હુકમ છે. બોસો દેવાનો હુકમ નથી. (મિરકાતઃ ૩/૨૦૬)

oþ^Ûnö] Ý ¡ j‰] ^Ú] æ ^Ûãe æ] èxfÏö^e æ] , nö^e ^3Ú] ä3ŠÛ3ö †3 r 3v3ö] Ý ¡ 3j‰] æ

á^Ò…] èÃe…] k nfö] oÊ oþ ¡ ÏŠÃö] Ù^Î ^ßfâ„Ú àÂ x3nv3 ' 3ö] o3x3Â , 3nö^3fÊ

änxÂ Üna]†e] , Â]çÎ oxÂ äþçÒ æ änÊ •ç‰Ÿ] † r vö] áçÒ á^3jx3n—3Ê ÙæŸ]

æ ÙæŸ] ØfÏm Ô ö]„ö æ ¼ÏÊ Üna]†e] , Â]çÎ ox3Â ä3þç3Ò o3þ^3%ö] æ Ý ¡ 3Šö]

àÚ ,ÛvÚ ÙçÎ ça æ oÞ^Ûnö] àÒ†ö] Ønfïi Üã—Ãe g vj‰] æ oÞ^‰ö] Ü3x3jŠm
DNLR)O V l ^Î†ÚE àÒ†ö] o×Â ^‰^nÎ ^ße^v ‘]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.   ૨૭/ઝિલહિજ્જહ ૧૪૦૬ હિ.

﴾૧૩૮૬﴿ ઝમઝમનું પાણી પકાવવામાં વાપરી શકાય?

સવાલ : ઝમઝમનું પાણી પકાવવામાં વાપરી શકાય?

જવાબ : વાપરી શકાય છે. ન વાપરવાનુ કોઇ કારણ જણાતુ નથી.

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૩૮૭﴿ એહરામની ચાદરોને ઝમઝમમાં ભિગાવી કફન માટે રાખવું

સવાલ : હાજી લોકો હજ અદા કરવામાં એહરામની વગર સિવેલી ચાદરો પહેરી હજનું એહરામ બાંધે છે તેને ઝમઝમના પાણીમાં ભીગવી પોતાના કફન માટે રાખવું કેવું છે? અથવા પોતાની જીંદગીમાં આ કપડું પહેરે કે કોઇને આપી દે તે માટે શરીઅતનો શું હુકમ છે?

જવાબ : કફનમાં સફેદ કપડું હોવું તેમજ જે કપડા પહેરી પોતાની જીંદગીમાં નમાઝ પઢતો રહ્યો હોય તે કપડાઓમાં મૈયતને દફનાવવાને ફુકહાએ મુસ્તહબ લખ્યું છે. એહરામની ચાદરોમાં પણ હજ સમય દરમિયાન નમાઝ પઢી છે અને હજ તો ફર્ઝ અદા કરી ચુકયો છે તેને માટે તેને કફનમાં ઇસ્તેઅમાલ કરવું દુરૂસ્ત છે. અને બરકત માટે કફનમાં વાપરવામાં આવે તો વાંધો નથી. આમ મુસલમાનોનો એના પર અમલ રહ્યો છે. અને ઝમઝમમાં ભીગવેલ કાપડને કફનમાં બરકત માટે ઇસ્તેઅમાલ કરવાને તફસીરે રૂહુલ બયાનમાં જાઇઝ બતલાવ્યું છે. અને મૈયતને એનાથી ફાયદો પહોંચવાની ઉમ્મીદ છે જો કે કબરમાં અસલ કામ આવનાર પુંજી તો નેક અમલ છે જીંદગીમાં પોતે પહેરે અથવા બીજાને પહેરવા આપી દે તે પણ દુરૂસ્ત છે. æ] Š ^nfö] äfu]
],„â àÚ æ QRM VÝ ¡ ‰Ÿ] èÂ†• | †• (ULP)M VoÚ^•E ^ãnÊ o× ’ m á^Ó3Ú
DPSU)O Vá^nfö] | æ… äe Ùç×fÛö] àËÓö] æ Ý^Ú‡ ð^Ú Ønfïö]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.   ૨૬/નવેમ્બર ૧૯૯૩ ઇ.

﴾૧૩૮૮﴿ ઝમઝમથી જનાબતનું ગુસલ તેમજ વુઝૂ વિશે

સવાલ : ઝમઝમના પાણીથી વુઝુ તેમજ ગુસલ થઇ શકે કે નહી?

જવાબ : ઝમઝમના પાણીથી જનાબતનું ગુસલ કરવું તેમજ કપડા અથવા બદનથી નાપાકી દૂર કરવું જાઇઝ નથી. બલ્કે અમુક આલિમોએ ઝમઝમથી નાપાકી ધોવાને અને દૂર કરવાને હરામ કહ્યું છે. અલબત્ત બરકત ખાતર જયારે કે નાપાકીનું ગુસલ ન હોય ગુસલ કરવું જાઇઝ છે. બલ્કે જયાં સુધી મક્કએ મુઅઝ્ઝમામાં હોય વધુ ઝમઝમનું પાણી પીવું અને ઝમઝમથી ગુસલ કરવું અને વુઝૂ કરવું મુસ્તહબ છે. બેવુઝૂ માટે પણ ઝમઝમથી વુઝૂ કરવું દુરૂસ્ત છે. å†3Ó3m æ
ènÏnÏvö] è‰^ r ßö] èö]‡]],„Ò æ Då†ÓmE Ù^ŠjÆŸ] Ÿ Ý^Ú‡ ð^Û3e ð^3 r 3ß3j‰Ÿ]
æ DOQN)N VoÚ^•E Ô öf Üm†vi ð^Û×Ãö] ~ Ãe †Òf oju äÞ , e æ äeç$ à3Ú
àÚ †%Óm á] èÓÛe àÚ ØÓö g vjŠm ^ÛÚ o3•†3 í 3ö] | †3• à3Â …]ç3ÞŸ] o3Ê
V Ô ö^ŠÛö] ^qæ]E èÓÛe Ý^Î ^Ú ä3ö Ø3ŠjÇ3m æ ^3 • ç3jm æ Ý^3Ú‡ ð^3Ú h†3•
èa]†Óö] oËÞ á] èa]†Ò ¡ e Ý^Ú‡ ð^Ú æ DOLO V t ^ r v3ö] Ü3x3Ã3Ú (RNQ)O
DMRR)M VoÚ^Žö] ÄÚ …^j í Ú …•E &f í ö] Í ¡ í e ' , vö] ÄÊ… oÊ ” ^ì

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.   ૧૬/ઓગષ્ટ ૧૯૭૯ ઇ.

﴾૧૩૮૯﴿ ઝમઝમના પાણીથી વુઝૂ ગુસલ

સવાલ : ઝમઝમના પાણીથી વુઝૂ, ગુસલ કરી શકાય કે નહી તે જણાવશો.

જવાબ : ઝમઝમના પાણીથી જનાબત (ફર્ઝ)નું ગુસલ કરવું નાપાક કપડાં ધોવા એ પાણીથી બદન ઉપરથી નાપાકી દૂર કરવી જાઇઝ નથી.

અમુક આલિમોએ તો એ કામ માટે ઝમઝમના પાણીને વાપરવાને મકરૂહે તહરીમી કહ્યું છે. અલબત્ત બરકત માટે ઝમઝમથી

નહાવું બદન ઉપર નાંખવું ગુસલ કરવું દુરૂસ્ત છે. બલ્કે જયાં સુધી મક્કા માં રહે ત્યાં સુધી વધું ઝમઝમ પીવું એનાથી બરકત માટે વુઝૂ કરવું બરકત માટે બદન પર નાંખવું મુસ્તહબ છે.

અને જેનું વુઝૂ ન હોય તેણે ઝમઝમથી વુઝૂ કરવું પણ દુરૂસ્ત છે. (શામીઃ ૨/૨૫૩ અવજઝઃ ૩/૬૨૫)

ઝમઝમના કૂવાની ચારે તરફની જમીન મસ્જિદનો ભાગ છે. માટે ત્યાં થુંકવું, નાક સાફ કરવું, જનાબતની હાલતમાં આવવું જાઇઝ નથી. અને તે જગ્યાના મસ્જિદના ભાગ હોવાના કારણે તે જગ્યાએ બેવુઝૂ માણસે વુઝૂ કરવું જાઇઝ નથી. એ જગ્યાએ બરકત માટે બદન ઉપર પાણી નાંખવામાં વાંધો નથી. (મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજ) ફ ક ત ખુદાપાક જાણનાર છે.

હજના હુકમો

(૧૩૯૦) <u>એહરામ બાંધી લિધા પછી હજથી રોકી દેવામાં આવે તેના માટે હુકમ</u>

સવાલ : ચાલુ વરસે હજ્જે બયતુલ્લાહ જવા માટે હું મારા બીજા બે ભાદીના સાથીઓ એક ભાઇ તથા તેની ઔરત સાથે મુંબઇ એરપોર્ટ પર તા. ૨૬/૬/૯૦ના પહોંચ્યા, ભાદીવાલી બહેનની ટિકિટમાં મૂળ નામ કરતાં ફેરફાર હોય કસ્ટમ ઓફિસરે સ્વીકારી નહી. તા.૨૬/૬/ ચાલુ વરસે હાજીઓને ભારતથી લઇ જવાનો છેલ્લો દિવસ હતો. અને તે દિવસે અને બીજા દિવસે પણ બીજા પ્લેનોમાં જવા માટે ઘણી કોશિશ કરી જોઇ પણ અમને સફળતા મળી નહી પ્લેનથી જનાર હાજીઓને મુંબઇથી એહરામ બાંધવાના હોય અમે નિય્યત કરી

એહરામ બાંધી લિધા હતા. છેવટે તા.૨૭/૬ના મજબૂરન અમારે એહરામ ખોલી નાંખવા પડયા. તો

(૧) મેં અને મારા સાથીઓને જે એહરામ બાંધી છોડી દેવા પડયા તે અંગે કોઇ હુકમ લાગુ પડે છે?

(૨) મારી હજ બીજી વખતની હતી, જયારે મારા સાથીઓની પ્રથમ ફર્ઝ હજ હતી તો તેમને અને મને એ હજ અંગે શું હુકમ લાગુ પડે છે?

(૩) જો મારી કે મારા સાથીઓ માટે સંજોગો અનુકુળ ન થાય અને ફરિ હજમાં ન જવાય તો શરીઅત મુજબ કોઇ હુકમ લાગુ પડે છે?

(૪) યુ.કે.વાળા ભાઇએ મને ટપાલથી એવું જણાવ્યું હતું કે મારે હુઝૂર સલ.ના ઇસાલે સવાબ માટે હજમાં જવું. તો મારે કેવી હજ પઢવાની હતી. અને તે અંગે શરીઅતનો કોઇ હુકમ લાગુ પડે છે? તે શરીઅતની રોશનીમાં વિગતવાર જણાવશો.

જવાબઃ (૧) એહરામ સહીહ થવા માટે હજ અથવા ઉમરહની નિય્યત અને તલબિયહ એટલે લબ્બયક... પઢવું જરૂરી છે. (દુર્રે મુખ્તાર મઅશ્શામીઃ ૨/૨૧૯ શરહે વિકાયહઃ ૧/૨૫૮)

VoÚ^•E ènßÖ] ½†Že ènf×jÖ^e ^Â…^• †n ' ä]Þ ^Ú†vÚ äe †n ' ^Û³nÊ g ³x³_³Ú
DNQT)M Vä^Îçö] |†•E Ý†u] , ÏÊ ^æ^Þ ofÖ]ƒ] æ DNMU)N

મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજમાં લખ્યું છેઃ એહરામ કે લિયે નિય્યત ઔર તલબિયા દોનોં કા હોના ઝરૂરી હે. (મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજઃ ૧૦૦)

માટે મુંબઇથી એહરામ બાંધતી વખતે નિય્યત અને તલબિયહ તમોએ પઢયું હોય તો તમારૂં એહરામ સહીહ ગણાશે. અને એ એહરામ સહીહ થવા પછી હજ કે ઉમરહ માટે એહરામ બાંધ્યું હોય તે અદા કરવું જરૂરી છે. ઓફિસરે તમોને જવા માટે ના કહ્યું ન હતું તમો તો જઇ શકતા હતા પરંતુ સાથીઓના લિધે ગયા નહી, તો આપના

માટે હુકમ એ છે કે આવતા વરસે ચાલુ સાલના હજની કઝા અને ઉમરહ કરવું જરૂરી છે. અને એ એહરામ બાંધી હજ કર્યા વગર છોડી દેવાને લઇ દમે જિનાયત એટલે કુરબાની પણ કરવી જરૂરી છે. એ કુરબાનીનું ગોશ્ત તમારા માટે અને માલદારો માટે ખાવું જાઇઝ નથી. ગરીબોને આપી દેવામાં આવે. (આલમગીરીઃ ૧/૨૫૪ હિદાયહઃ ૧/૨૭૦,૨૭૧ શરહે વિકાયહઃ ૧/૨૭૩) é†ÛÂ æ äñ^—Î svö] ˜ Ê… oÊ æ ˜ Ê… oÊ á] Ý]†uŸ] èÊ^•] oÊ †ŽÂ p•^vö] h^fö] (NQP Vp†n, Û³ö^³Â (á]æ DNSL Väm], âE svö] kñ^Ê oßÃÚ ^Ú oÊ äþŸ é†Û³Â æ ä³ñ^³—³Î s³v³ö] ^ã—Ê†ö Ý• æ ^ãnÊ Åæ†Žö] èv ' ö ^ãñ^—Î än×Â æ ^ÃÚ^q †n ' m è r v³e Ý†³u] Ý]†uŸ] é, `Â àÚ t æ† í ö] àÓÛm Ÿ DNSN Väm], âE ^ãþ]æ] ØfÎ Øn×v³jö^³e DNSO)M Väm^Îæ | †•E Ù^ÃÊŸ^e Ÿ]

મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજમાં છેઃ જિસ હજ કા એહરામ તર્ક હુવા હે આઇંદા સાલ ઉસકી કઝા ઔર એક ઉમરહ ઔર એક દમ ઉસકે તર્ક કી વજા સે વાજિબ હોગા. (મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજઃ ૨૬૭)

(૨) એહરામ બાંધી લિધા પછી જેમને હજ માટે ઓફિસર તરફથી જવા દેવામાં આવ્યા નથી એમના માટે હુકમ એ હતો કે કુરબાની થઇ શકે એટલી રકમ કોઇના સાથે હરમ (મિના)માં કુરબાની કરવા માટે મોકલે અને ત્યાં કુરબાની કરવા માટે (કુરબાની ના દિવસો ૧૦-૧૧-૧૨ સિવાય પણ આ કુરબાની થઇ શકે છે) તારીખ અને ટાઇમ નક્કી કરી આપે અને નક્કી કરેલ તારીખ અને ટાઇમ આવી ગયા પછી એહરામ ખોલી શકે છે. હરમમાં જાનવર ઝબહ થવા પહેલાં એહરામ ખોલી હલાલ થઇ જવું જાઇઝ નથી. માટે જેમને જવા દેવામાં નથી આવ્યા તેમણે હજની નિય્યત કરી હોય તો આવતા વરસે કઝા તરીકે હજ અને ઉમરહ કરવો જરૂરી છે. અગર ફકત ઉમરહની નિય્યત કરી હોય તો ફકત ઉમરહની કઝા કરવી જરૂરી છે.

(આલમગીરીઃ ૧/૨૫૫, શામીઃ ૩૧૯ હિદાયહઃ ૨૭૩,૨૭૪ રસાઇલુલ અરકાનઃ ૨૭૨)

જેમને જવા દેવામાં આવ્યા નથી તેમને હજુ પણ હરમ (મિના)માં જાનવર ઝબહ કરાવવું જરૂરી છે. એ દરમિયાન એહરામ વિરૂધ્ધ જેટલી વખત કામો થશે તેટલા કફ્ફારા આપવા પડશે. (મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજઃ ૨૭૪)

મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજમાં છેઃ અગર વકતે મુકર્રરહ સે પેહલે હલાલ હો ગયા તો કફ્ફારા જિનાયત કા વાજિબ હોગા. અગર જિનાયત મુકર્રર હોગી તો કફ્ફારા ભી મુકર્રર હોગા. (પેજઃ ૨૭૪)

(૩) તમારી નફિલજ હજ હતી અને સાથીઓની ફર્ઝ હજ હતી બંન્ને માટે એજ હુકમ છે કે આવતા વરસે એ હજ અદા કરવી પડશે. તમારે નફિલની કઝા તરીકે અને સાથીઓએ ફર્ઝ તરીકે અદા કરવી. æ äÂæ†• gfŠe p] Åæ†Žö^e è r u ä×Ëþ çö æ è r u àÚ Ø³u á] ä³n×³Â g³r³m !Åæ†Žö^e äö †ÚŸ^e ð^—Ïö] gq]æ çãÊ š †Ë³ö] ^³Ú] Ø³Ë³ß³ö] o³Ê]„³â ^³ãnÊ DONM)N VoÚ^•E

માટે હજ માટે મજબૂરીને લઇ ન જઇ શકાય તો વસિય્યત કરવી જરૂરી છે.

äßÛ‰e æ] p, ãö^e &Ãfm á] çãÊ …^ ' uŸ] ÜÓu ^Ú] ÄßÚ Ü$ Ý†u] àÚ † ' vÛ³ö] !ð^Û×Ãö] èÚ^Â Ùçl çâ æ Øvm Ÿ xe„m Üö ^Ú æ äßÂ xe„m æ ^m, â ä³e p†³jŽnö Øfl Ý]†uŸ] l]…ç¿vÚ àÚ ^òn• ØÃÊ çö oju xe„ö] Øfl p] ä×fl Ø³v³m Ÿ æ]f] Ü$]† ' vÚ àÓm Üö]f] Ý†vÛö] o×Â g r m ^Ú än×³Â g³r³m p, ³ãö] x³ef æ Øe^Î àÚ é†ÛÂ æ è r u än×ÃÊ svö^e]•†ËÚ á^Ò æ p, ãö^e † ' vÛö] Ø×v³i àÚ DNQQ)M Vp†n, Ûö^ÂE ^ãþÓÚ é†ÛÂ än×ÃÊ é†³Û³Ã³ö^³e]•†³Ë³Ú á^³Ò á] ÝçnÖ] Ô öf oÊ ØvnÊ änÊ xe„m ^Úçm Ä—m æ p, `m &Ãfm á] än×³Ã³Ê †³ ' ³u] oju Ø×vjö] äö ‡çr m Ÿ æ p, ãö] àÚ †Šnj‰] ^ÛÊ Üi† ' u] á^Ê oö^Ãi äöçÏ³ö

p ,ãö] Èxfm oju ÜÓ‰¨…]çÏxvi Ÿ æ oö^Ãi äöçÏö Ý†vö] oÊ p ,³ãö] x³e„³m
oÊ {ÛvÚ Ý^ÚŸ] ,ßÂ Ÿ] ð^• k³Îæ p] o³Ê p ,³ãö] x³e f ‡ç³ r³m æ ä³x³v³Ú
Ü$ ^Ú†vÚ oÏfm p ,ãö] , r m Üö á] æ !†vßö] Ýçne å ,nÏm äþ^Ê svö^³e Ý]†³uŸ]
æ # äxö] Ùç‰… áŸ é†ÛÃö] ð^–Î änxÂ g r m Øxvi á] é†ÛÃö^e † ' vÛ³ö]
su änxÂ g r m Øxvi á] svö^e † ' vÛö] æ ènfm , vö] é†ÛÂ]ç–Î äe^v³ ']
è r u Ý]†uŸ] k Îæ pçþ á] æ]„Óâ ^³Û³Ó³u s³v³ö] k³ñ^³Ê áŸ é³†³Û³Â æ
Ô ö]f äþ] svö] ànnÃi änxÂ < nö æ Ý ¡ ³‰Ÿ] è r ³u Ÿ] pç³ß³m ¡ ³Ê Ý ¡ ³‰Ÿ]
Øñ^‰…E á¤] Ô ö„Ò ØfÎ änxÂ kþ^Ò ^ÛÒ Ý ¡ ‰Ÿ] è r u áŸ kñ^Ëö] sv³ö]
DNSN VoxÃö] , fÂ ! ÝçxÃö] †ve ‡] á^Ò…Ÿ]

ફક્ત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૭/૭/૯૦ઇ.

❁૧૩૯૧❁ હજના એક દિવસ પહેલા ઔરતને હૈઝ આવી જાય તો..

સવાલ : હજના એક દિવસ આગળ ઔરતને હૈઝ આવી ગયું તો શું કરવું?

જવાબ : હજના એક દિવસ પહેલાં ઔરતને હૈઝ આવે તો ગુસલ કરી એહરામની નિય્યત કરી લે. અને હજના દરેક અરકાન અદા કરતી રહે માત્ર તવાફે ઝિયારત હૈઝની હાલતમાં અદા ન કરે. પાક થઇ ગુસલ કરવા પછી એ તવાફ કરી લે એવી સુરતમાં ૧૨મી ઝિલહજ પછી પણ તવાફે ઝિયારત કરશે તો દમ (કુરબાની) લાઝિમ થશે નહી. (ઉમ્દતુલ ફિકહઃ ૫૨૫) ફક્ત ખુદાપાક જાણનાર છે.

❁૧૩૯૨❁ અગર ઔરતને એહરામ બાંધવા પછી હૈઝ આવે તો એહરામ છોડી શકે છે?

સવાલ : અગર ઔરતને એહરામ બાંધવા પછી હૈઝ આવે તો એહરામ છોડી શકે છે?

જવાબ : એહરામમાં મરદે વગર સિવેલી બે ચાદરો પહેરવી જોઇએ. પરંતુ બેપર્દગી ન થાય એ કારણે ઔરતો એહરામની હાલતમાં સીવેલાં

કપડાં પહેરી શકે છે. (ફતાવા ઉસ્માનીઃ ૫૪) અગર એહરામ બાંધવા પહેલાં અથવા એહરામ પછી ઔરતને હૈઝ આવે તો એહરામ છોડવાની જરૂર નથી. હૈઝની હાલતમાં હજના બધા કામો અદા કરે, ફક્ત તવાફ ન કરે. (મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજઃ ૧૨૪) é憆Ûö] k³•^³u]f] æ
Ÿ ^Ûþ] †nÆ t^vö] äÃß ' m^ÛÒ kÃß‰ æ kÚ†u]æ k³x³Šj Æ] Ý]†³uŸ] ,³ß³Â
DNPQ)M Vèm] ,âE žŽñ^Â &m , vö † `_i oju knfö^e Í ç_i

ફક્ત ખુદાપાક જાણનાર છે.

❁૧૩૯૩❁ તવાફની હાલતમાં હૈઝ આવી જાય તો...

સવાલ : એક ઔરતને તવાફ કરતી વખતે હૈઝ આવી ગયું તો બાકી તવાફ કરવા કે નહી? કરવા તો કયારે કરવા?

જવાબ : ઔરતને તવાફની હાલતમાં હૈઝ આવે તો તવાફ છોડી પાક થયા પછી ગુસલ કરી તવાફ કરી લે. અગર હૈઝ આવવા પહેલાં તવાફે ફર્ઝ કરી શકતી હતી છતાં જાણી જોઇને મોડું કર્યુ કે હૈઝ આવી ગયું તો દમ (કુરબાની) વાજિબ થશે નહી તો વાજિબ થશે નહી. (ઉમ્દહઃ ૫૨૫) ૨૦/ એપ્રીલ ૧૯૯૩ ઇ.

❁૧૩૯૪❁ તવાફે ઝિયારતના ટાઇમે હૈઝ આવી જાય તો..

સવાલ : તવાફે ઝિયારત અદા કરવાના ટાઇમે કોઇ ઔરતને હૈઝનું ખૂન આવી જાય તો તે શું કરે?

જવાબ : તવાફે ઝિયારતના ટાઇમે હૈઝ અથવા નિફાસ (બચ્ચુ પેદા થવા પછીનું ખૂન) નું ખુન ચાલું હોય અથવા તે ટાઇમે આવે તો બારમી ઝિલહજ પછી પણ તવાફ કરી લે. ઉઝરને લઇ તાખીર થવાથી કુર્બાની વાજિબ થઇ જશે. (ફતાવા ઉસ્માની)

❁૧૩૯૫❁ મક્કા પહોંચી શોહર મરણ પામે તો શું ઔરત હજ અદા કરી શકે?

સવાલ : એક બાઇ પોતાના શોહર સાથે હજ માટે ગઇ, મક્કા

પહોંચ્યા પછી હજ પહેલાંજ શોહરનો ઇન્તેકાલ થઇ ગયો તો શું ઔરત મૌતની ઇદ્દતમાં હજ અદા કરી શકે કે નહી?

જવાબ : જે ઔરત તલાક કે મોતની ઇદ્દતમાં હોય તેણીએ સખત જરૂરત વગર ઘરથી બહાર નિકળવું જાઇઝ નથી. કુર્આને હકીમમાં છે à³q†³ í ³ Ÿ æ à³`iç³ à³Ú à³âç³q†³ r ³³i Ÿ æ અર્થાતઃ ઇદ્દત દરમિયાન તેણીઓને તેમના ઘરોમાંથી કાઢો નહી. અને ન તેણીઓ પોતે નિકળે. (સુ.તલાક) અને ઉલમા ફરમાવે છે કે ઇદ્દતની હાલતમાં ઔરતે હજમાં જવું ત્યારે જાઇઝ નથી કે ઔરત હજ માટે પોતાના ઘરેથી રવાના થઇ ન હોય, પરંતુ મઝકૂર સુરતમાં મક્કા પહોંચીને શોહરનો ઇન્તેકાલ થઇ ગયો છે તો ઇદ્દતની હાલતમાં મક્કા શરીફમાં ઔરતે એકલું રહેવું પણ મુશ્કેલ છે. અને ત્યાંજ ઇદ્દત પુરી કરવી પણ મુશ્કેલ છે. જેથી ભરોસાપાત્ર ઔરતો સાથે તેણીએ હજના અરકાન અદા કરી લેવા જોઇએ. Øa] tæ†ì kÎæ ^â†Ë ‘ àÚ èÃ^Ûö] é,Ãö] ^ãæçqçe é†fÃö] æ DNLL)N VoÚ^•E !^â,xe

એટલે કે ઇદ્દત હજમાં જવાથી રોકનાર ત્યારે બને છે જયારે કે ઔરત પોતાના ઘરેથી હજ માટે નીકળી ન હોય. (શામીઃ ૨/૨૦૦)

પુછેલી સુરતમાં તો ઔરત હજ માટે રવાના થઇ મક્કા પહોંચી ગઇ છે અને ત્યાં શોહરનો ઇન્તેકાલ થયો છે માટે હજ અદા કરી લેવામાંજ બેહતરી છે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

«૧૩૯૬» અય્યામે હજ પૂરા થવાના એક દિવસ પહેલાં ઔરતને હૈઝ આવ્યું તો

સવાલ : અય્યામે હજ પૂરા થવાના એક દિવસ પહેલાં ઔરતને હૈઝ આવ્યું તો ઔરત માટે શું હુકમ છે?

જવાબ : હજના દિવસોમાં હૈઝ આવે તો દરેક હજના અરકાન વિગેરે કરી શકે છે ફકત તવાફની મનાઇ છે તે પાક થવા બાદ કરી

લે. DOPQVè] ,âE †ã_ioju kfÖ^e Íç_iŸ^ãÞ] †Æ

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

મીકાતનું બયાન

«૧૩૯૭» હાજી એહરામ કયાંથી બાંધે?

સવાલ : એહરામ કયાંથી બાંધવું જોઇએ?

જવાબ : એહતિયાત એમાંજ છે કે હવાઇ જહાઝથી જનાર હાજીઓ જહાઝમાં સવાર થતી વખતેજ એહરામ બાંધી નિય્યત કરી લે અગર વગર એહરામે હવાઇ જહાઝથી જિદ્દા પહોંચી ગયા તો દમ એટલે એક બકરાની કુર્બાની હરમમાં કરવી વાજિબ થશે. ગુનોહ પણ થશે. જેને લઇ હજ પણ કામિલ નહી ગણાશે. (જવાહિરૂલ ફિકહઃ ૧/૭૪૫)

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

«૧૩૯૮» એહરામ ઘરેથી પહેરવું કે જિદ્દહ જઇ પહેરવું?

સવાલ : એહરામ ઘરેથી પહેરવું કે જિદ્દહ જઇ પહેરવું?

જવાબઃ એહરામની પાબંદીઓ બરાબર જાળવી શકતો હોય તો પોતાના ઘરેથી એહરામ બાંધવું બેહતર છે. અગર એહરામની પાબંદીઓ જાળવી શકાય એમ ન હોય તો ''મીકાત''થી એહરામ બાંધવું જોઇએ. (હિદાયહઃ ૨૧૪)

áçÓ ^Ûþ] èËnßu oe] àÂ æ !^i^q knÎ]çÛö] å,„³â o³x³Â Ý]†³uŸ] Ý,³Î á^³Ê DNMP Vä] ,âE …ç¿vÚ oÊ ÄÏ Ÿ àÂ äŠËþ àÓÛ á^Ò]ƒ] Ø—Ê]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

«૧૩૯૯» એહરામ કોટન નું હોવું જોઇએ કે પોલિસ્ટર પણ ચાલે?

સવાલ : એહરામ કોટન નું હોવું જોઇએ કે પોલિસ્ટર પણ ચાલે?

જવાબઃ એહરામ માટે વગર સીવેલા બે કપડા હોવા જોઇએ, નવા હોય

અથવા જૂના, પરંતુ સાફ અને સ્વચ્છ હોવા જોઇએ. (હિદાયાઃ ૨૧૬) કોટન કે ટેરી કોટન દરેક પ્રકારનું કપડું ચાલી શકે. àneç$ < fÖ æ

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.DNMR Väm], âE ^ñ]•… æ]:::]‡] àn×Ú‡ æ] àm, m, q

﴾૧૪૦૦﴿ મક્કાવાસી મીકાતથી બહાર જાય તો ફરીથી મક્કામાં આવવા માટે એહરામ બાંધી ઉમરહ કરવો જરૂરી છે.

સવાલ : હું મક્કામાં સર્વીસ માટે આવ્યો છું, અને મક્કામાંજ મુકીમ છું. કેટલિક વખતે કામ માટે મારે જિદ્દહ જવું પડે છે તો જિદ્દહ થી પાછા મક્કા જતી વખતે શું એહરામ બાંધીને જવું પડશે? મક્કાવાસીઓ એહરામ બાંધીને જતા નથી. મારે ઉમરહ કરવું હોય તો હું જિદ્દહ જઇ એહરામ બાંધી પૂરો કરી શકું કે નહી?

જવાબઃ શરીઅતનો હુકમ એ છે કે મક્કામાં રહેનાર પછી તે મક્કાવાસી હોય કે બહારથી નોકરી માટે આવી રહ્યો હોય મક્કાથી મીકાત (એહરામ બાંધવાની જગ્યા) સુધી આવે પરંતુ મીકાતથી બહાર નિકળે નહી તો એહરામ વગર મક્કામાં જઇ શકે છે. અગર મીકાતથી બહાર નિકળી જાય તો એહરામ બાંધીને જવું અને ઉમરહ કરવો જરૂરી છે. (ફત્હુલ કદીરઃ ૨/૧૩૩) તમારે ઉમરહ કરવો હોય તો મક્કાવાસીઓના જેમ મીકાતથી બહાર આવી એહરામ બાંધવું જોઇએ. અને ઉમરહ અદા કરવામાં આવે. (હિદાયહઃ ૨૧૬)

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૪૦૧﴿ હિલ કોને કહેવાય? / જિદ્દાવાસી એહરામ કયાંથી બાંધે?

સવાલ : હિલ કોને કહેવાય, અને જિદ્દહવાસીઓ માટે મીકાત કયાંથી લાગુ પડે? તેઓ કયાંથી એહરામ બાંધે?

જવાબ : હરમની ચારેવ તરફ હરમની હદો બહારની જગ્યા મીકાત સુધી હિલ કહેવાય છે, અને ત્યાંના રહેવાસીઓ હિલ્લી કહેવાય છે. (મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજઃ ૮૦ ફતાવા ઉસ્માનીઃ ૬૩)

જિદ્દામાં રહેનારાઓ જિદ્દાથી એહરામ બાંધી શકે છે, હઝરત મૌલાના મુફ્તી મોહંમદ શફી સાહબ રહ. મુફ્તીએ પાકિસ્તાને જિદ્દાને મીકાત ગણ્યુ છે. (જુઓ જવાહિરૂલ ફિકહઃ ૧/૪૮૭)

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૪૦૨﴿ મીકાતથી આગળ એહરામ વગર જતા દમ આપવું પડશે.

સવાલ : હું નોકરી માટે મક્કા ગયો પરંતુ કંપનીવાળા જિદ્દાથી એહરામ વગર મક્કા લઇ ગયા તો મારે શું કરવું?

જવાબઃ જેનો મક્કા શરીફ જવાનો ઇરાદો હોય ભલે નોકરી માટે અથવા કોઇ કામ માટે તો તેના માટે જરૂરી છે કે મીકાતથી એહરામ બાંધી હજ અથવા ઉમરહ કરી લે માટે એહરામ વગર જવાથી દમ (કુરબાની) કરવી જરૂરી છે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૪૦૩﴿ નોકરી માટે મક્કા જાય તો એહરામ બાંધવું જરૂરી છે?

સવાલ : હરમમાં નોકરી ધંધા માટે જે લોકો જાય છે તો મીકાત પરથી એહરામ બાંધવો જરૂરી છે? અગર કોઇ માણસ એહરામ ન બાંધે તો તેના પર દમ વાજિબ છે?

જવાબ : હરમથી બહાર રહેનાર મક્કા શ. જવાનો ઇરાદો કરે તો એહરામ બાંધીને જવું ઇમામ અબૂહનીફા રહ.ના નઝદીક જરૂરી છે. અગર વગર એહરામે જશે તો દમ (કુરબાની) વાજિબ થશે. મક્કા જવામાં હજની નિય્યત હોય કે ઉમરહની અથવા પોતાની નોકરી ધંધા માટે જવું હોય દરેક સુરતમાં એહરામ બાંધી જવું જોઇએ અને હજ અથવા કમથી કમ ઉમરહ અદા કરી લે તે પછી પોતાના કામ-કાજ વિગેરે શરૂ કરે. oÖ] än×Â èÓÚ Ùç ì • , ' Î o×Â ^ãnÖ] oãjþ]]ƒ] oÎ^ÊŸ] ^Ú , Ãe Ý]†uŸ] á] DNMP Vèm], âE ^þ, ßÂ , ' Ïm Ü³Ö æ] s³v³Ö] ,³ ' ³Î Ý†³v³m Vèm], âE ànÓŠßÖ] , u] ð]•^e Ÿ] äßÂ t æ† í ×³Ö Ð³m†³› Ÿ ^³v³nv³ ' ,³Ï³Ã³þ]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. DNSQ

﴿૧૪૦૪﴾ મદીના શ.થી મક્કા પાછા ફરતા એહરામ બાંધવું જરૂરી છે?

સવાલ : હજ પહેલાં જે લોકો ઉમરહ કરી મદીના શ.જાય છે તો પાછા આવતી વખતે એહરામ બાંધવો જરૂરી છે?

જવાબ : મદીના શ.થી પાછા ફરતા ઝુલહુલયફા (બીરેઅલી) પર પહોંચે તો એહરામ બાંધવું જરૂરી છે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴿૧૪૦૫﴾ મક્કાનો રહેવાસી મદીના ઝિયારત માટે જાય તો પાછા ફરતા એહરામ બાંધીને આવવું જરૂરી છે?

સવાલ : એક માણસ મક્કામાં નોકરી કરે છે તે મદીના ઝિયારત માટે જાય તો ફરિથી મક્કા આવતા એહરામ બાંધવું જરૂરી છે કે વગર એહરામે પણ મક્કામાં દાખલ થઇ શકે છે?

જવાબ : મક્કાનો રહેવાસી જયારે મીકાતની બહાર નિકળી જાય તો પાછા ફરતા તેના માટે એહરામ બાંધવું જરૂરી છે. અને હજ અથવા કમથી કમ ઉમરહ અદા કરવું જરૂરી છે. તેથી મક્કામાં નોકરી કરતો માણસ જયારે મદીના ઝિયારત માટે આવે તો મક્કા પાછા ફરતા મીકાત એટલે કે ઝુલહુલયફાથી એહરામ બાંધવું જરૂરી છે.]ƒ] oÓÛ̈] †nÇe ^Ãq]… èÓÚ Ø ì , ä] ä̈ å‡æ^ r Ü̈ æ Ñç̈] È×fÊ èq^vÚ èÓÚ à³Ú t †³ ì V† , Ï̈] xjÊE Ý]†u^e Ÿ] èÓÚ Ø ì , á] ä̈ àÓ Ü̈ kÎç̈] ‡æ^³q á^³Ê Ý]†³u]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. DNMM)N V…^jvÛ̈] •… (MOO)N

﴿૧૪૦૬﴾ ઘરેથી એહરામ ન બાંધતા જિદ્દાથી બાંધી શકાય?

સવાલ : જિદ્દાથી એહરામ બાંધી શકાય કે નહી?

જવાબ : હજ તેમજ ઉમરહ માટે મક્કા શરીફ જનાર માટે એહરામ બાંધવાની શરીઅતે અમુક હદ નક્કી કરી છે કે જે તે દેશની હદ પર પહોંચે તો ત્યાંથી એહરામ બાંધવું તેના માટે જરૂરી છે. જેને મીકાત કહેવામાં આવે છે. એહરામ વગર ત્યાંથી પસાર થવાથી 'દમ' એટલે કુર્બાની કરવી જરૂરી થાય છે.

હિંદુસ્તાનથી જનાર હાજી માટે મીકાત 'યલમલમ' છે. આમ ઉલમા 'યલમલમ'થી એહરામ બાંધવાને જરૂરી માને છે. ત્યાંથી એહરામ વગર આગળ ચાલ્યો જશે તો દમ આપવા માટે કહે છે. જોકે અમુક આલિમોનું એમ પણ કહેવું છે કે આજ-કાલ હિંદુસ્તાનથી જવામાં 'યલમલમ' અથવા તો તેની સીધમાંથી સફર હોતો નથી. માટે જિદ્દહથી એહરામ બાંધવાની ગુંજાઇશ છે. પરંતુ એહતિયાત એમાંજ છે કે 'યલમલમ'થી એહરામ બાંધવામાં આવે. (જવાહિરૂલ ફિકહ: ૧)

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴿૧૪૦૭﴾ મક્કાનો રહેવાસી મદીના ઝિયારત માટે જાય તો મક્કા પરત ફરતા એહરામ બાંધવું જરૂરી છે?

સવાલ : એક માણસ મક્કામાં નોકરી કરે છે તે મદીના ઝિયારત માટે જાય તો પાછો મક્કા આવે તો એહરામ બાંધીને આવવું જરૂરી છે કે વગર એહરામે પણ આવી શકે છે?

જવાબ : મક્કાનો રહેવાસી જયારે મક્કાથી બહાર નિકળી જાય તો પાછા ફરતા તેના માટે મીકાતથી એહરામ બાંધી આવવું જરૂરી છે. અને હજ અથવા કમમાં કમ ઉમરહ અદા કરવું જરૂરી છે. તેથી મક્કામાં નોકરી કરતો માણસ જયારે મદીના જાય તો મક્કા પરત ફરતા ઝુલહુલયફા (બીરે અલી) થી એહરામ બાંધી પ્રવેશ કરવો જરૂરી છે. á] ä̈ å‡æ^ r Ü̈ æ kÎç̈] È×fÊ èq^vÚ èÓÚ àÚ t † ì]ƒ] oÓÛ̈] Ÿ] èÓÚ Ø ì , á] ä̈ àÓ Ü̈ kÎç̈] ‡æ^q á^Ê Ý]†u] †nÇe ^Ãq]… èÓÚ Ø ì , ³ DNMM)N V…^jvÛ̈] •… (MOO)N V† , Ï̈] xjÊE Ý]†u^e

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴿૧૪૦૮﴾ એહરામની હાલતમાં જે કામો કરવા મના છે

સવાલ : એહરામની હાલતમાં કયા-કયા કામો કરવા મના છે?

જવાબ : સોહબત કરવી અથવા ઔરતને ચુમ્બન કરવું તેમજ

શહવતથી હાથ લગાડવો, લડાઇ ઝગડો તેમજ કોઇ પણ ગુનાહનું કામ કરવું, મરદે સિવેલા કપડાં પહેરવા, માથું તેમજ મોં ઢાંકવું એહરામમાં મના છે. અલબત ઔરત માથું ઢાંકી શકે છે,

તેમજ ખુશ્બૂ લગાડવું, બદનના કોઇ પણ ભાગના વાળ તેમજ નખ કાપવા અથવા કપાવવા, શિકાર કરવું તેમજ શિકાર માટે કોઇ પણ પ્રકારની મદદ કરવી, બદન કે કપડાના ઉપરથી જૂં મારવી પણ એહરામની હાલતમાં મના છે.

ઔરતે એહરામની અહાલતમાં મોં પર કપડું નાંખવું મના છે. અને પરાયા મર્દો સામે ખુલ્લા મોંએ આવવું એ પણ જાઇઝ નથી. માટે મોં પર કોઇ એવી ચીજ લગાવી કપડું નાંખવું જોઇએ કે કપડું મોં સાથે લાગે નહી. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

(૧૪૦૯) હિલ્લી જુમ્આની નમાઝ પઢવા એહરામ વગર મક્કા જઇ શકે છે?

સવાલ : હિલનો રહેવાસી એહરામ વગર મક્કા જઇ શકે છે? અમુક લોકો કહે છે કે એહરામ બાંધી જવું જરૂરી છે, અને તવાફ પછી પોતાનું કામ કરી શકે છે, જયારે અમુકનું કહેવું છે કે એહરામ વગર જઇ શકાય છે અને ઘણા માણસો જુમ્આની નમાઝ પઢવા સાદા લિબાસમાં મક્કા જાય છે તો ખરી હકીકત શું છે?

જવાબ : મીકાતની અંદર રહેનારાઓ માટે વગર એહરામે મક્કામાં દાખલ થવું જાઇઝ છે. અલબત્ત મીકાતથી બહાર રહેનારાઓ માટે મક્કએ મુઅઝઝમા વગર એહરામે જવું જાઇઝ નથી. તમો જયાં રહો છો અગર તે જગ્યા મીકાતની અંદર છે તો મક્કએ મુઅઝઝમા વગર એહરામે જવું અને મસ્જિદે હરામમાં સીવેલા કપડા પહેરી જુમ્આની નમાઝ પઢવા માટે જવું જાઇઝ છે. ØÛv áì] äö I ^ÏnÛö] Øì]• á^Ò àÚ æ DNMP Vèn] ,âE îö] èq^vö] Ý]†u] †nÇe èÓÚ

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

(૧૪૧૦) હૈઝવાળી ઔરત માટે એહરામ

સવાલ : હૈઝની હાલતમાં ઔરત એહરામ કેવી રીતે બાંધે?

જવાબ : ઔરતને એહરામ વખતે હૈઝ આવે તો ગુસલ કરી એહરામ બાંધે, અને તવાફે ઝિયારત સિવાય હજના બધા અરકાન અદા કરે. (હિદાયહ)

તવાફે ઝિયારતના ટાઇમે હૈઝ અથવા નિફાસ (બચ્ચુ પેદા થવા પછીનું ખૂન) નું ખુન ચાલું હોય અથવા તે ટાઇમે આવે તો બારમી ઝિલહજ પછી પણ તવાફ કરી લે. ઉઝરને લઇ તાખીર થવાથી કુર્બાની વાજિબ થઇ જશે. (ફતાવા ઉસ્માની) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

(૧૪૧૧) મર્દો અને ઔરતો માટે એહરામ બાંધવાનો સુન્નત તરીકો

સવાલ : એહરામ બાંધવાનો સુન્નત તરીકો શું છે? ઔરતો એહરામ કેવી રીતે બાંધે?

જવાબ : એહરામ બાંધવાનો સુન્નત તરીકો એ છે કે એહરામની બે ચાદરો બાંધીને માથા પર કપડું રાખી બે રકાઅત નફિલ નમાઝ પઢે, પછી માથા ઉપરથી કપડું હટાવી હજ કરવું હોય, તો હજની અને ઉમરહ કરવું હોય તો ઉમરહની યા હજ અને ઉમરહ બન્ને કરવું હોય તો બન્નેની નિય્યત કરે. એ પછી તલબિયહ પઢે. તલબિયહ પઢવાથી એહરામની પાબંદીઓ લાઝિમ થઇ જશે.

ઔરત એહરામમાં સીવેલા કપડાં પહેરી શકે છે. ઔરતને એહરામની હાલતમાં માથું ઢાંકવું લાઝિમ છે. એટલા માટે કે માથું સતરમાં દાખલ છે. માટે એહરામની હાલતમાં માથું ખુલ્લું ન રાખે. ઔરતના માટે એહરામની હાલતમાં ચહેરા પર કપડું લગાવવું મના છે. કપડું ચહેરાથી અલગ રાખવું જોઇએ. પરંતુ પરાયા પુરૂષોથી બેપર્દા

રહેવું પણ મના છે. એટલા માટે લાકડીઓની બનાવેલ કોઇ વસ્તુ કે પ્લાસ્ટીકની હેટ પેશાની પર મુકી દે. અને એના ઉપર કપડું નાંખી દે. તો એ દુરૂસ્ત છે. એ પ્રમાણે કરવાથી ચહેરો પણ દેખાશે નહી. અને કપડું પણ ચહેરાથી લાગશે નહી. (હિદાયહ, મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજ)

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

(૧૪૧૨) નફલ તવાફમાં એહરામ બાંધવું જરૂરી છે?

સવાલ : નફલ તવાફમાં એહરામ બાંધવું જરૂરી છે?

જવાબ : હજ ઉમરહ સિવાય નફિલ તવાફમાં એહરામ બાંધવાની જરૂરત નથી. ૧૯/૫/૯૩ ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

(૧૪૧૩) એહરામની હાલતમાં ગુસલની હાજત થઇ જાય તો..

સવાલ : એહરામની હાલતમાં ગુસલની હાજત થઇ જાય તો કપડું તેજ ધોઇને પહેરવું કે બીજું બદલવું?

જવાબ : ઓછામાં ઓછા બે એહરામ રાખવા જોઇએ જેથી એક નાપાક થાય મેલુ થાય તો બીજું બદલી શકાય માટે એહરામ નાપાક થાય તો બદનની નાપાકી ધોઇ ગુસલ કરી બીજું એહરામ પહેરી લેવું. અને નાપાક કપડું ધોઇ નાંખવું એજ કપડું પહેરવું જરૂરી નથી.
ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

(૧૪૧૪) એહરામના કપડા પર ચોંટાડવા માટેની પટ્ટી મારવી

સવાલ : આજ-કાલ એવી પટ્ટી મળે છે કે જે કપડાં પર સીવી દેવામાં આવે તો તે ભાગ કપડાનાં બીજા ભાગ સાથે ચોંટી જાય છે જેવી રીતે કપડું બટન લગાડવાથી બંધ થઇ જાય છે તો અગર એહરામવાળો માણસ તેહબંદના નીચે કપડા ઉપર મજકૂર પટ્ટી ચોંટાડી આપે કે સતર ખુલે નહી તો શું આ દુરૂસ્ત છે?

જવાબ : મરદે એહરામમાં બે ચાદરો વગર સીવેલી પહેરવાની હોય છે માટે તેહબંદને પટ્ટી લગાડવાથી સીવેલી લુંગીના જેમ થઇ જશે માટે

એ પ્રમાણે પટ્ટી લગાડવી દુરૂસ્ત નથી. (મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજઃ ૧૦૫)

મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજમાં છેઃ જો કપળા બદનકી હયઅત પર સિલા હુવા હો ઉસકા પહેનના એહરામમેં જાઇઝ નહી. (૧૦૫)
ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

હજ્જે કિરાન અને તમત્તુઅ

(૧૪૧૫) હજના પ્રકાર

સવાલ : હજ કેટલા પ્રકારના છે તેની વિગત જણાવશો.

જવાબ : એહરામના એઅતેબારથી હજ ત્રણ પ્રકારના છે (૧) ઇફરાદ (૨) કિરાન (૩) તમત્તુઅ

ઇફરાદ કરનાર હાજીને મુફરિદ કહેવામાં આવે છે જેણે હજના મહીનાઓમાં ફકત હજની નિય્યતથી એહરામ બાંધ્યું હોય એ હાજી મક્કા જઇ પહેલા તવાફે કુદૂમ કરે એટલે ખાનએ કઅબહના સાત ચક્કર લગાવે તે પછી મક્કામાં એહરામની હાલતમાં નફિલ તવાફ જેટલા ચાહે કરી શકે છે ઉમરહ ન કરે અને એજ એહરામ થી હજ અદા કરે હજથી ફારિગ થઇ દસમી ઝિલહજના જમરએ ઉકબહને (મોટા શૈતાનને) સાત કાંકરી મારી માથું મુંડાવી એહરામ ખોલી આપે. તો તેનો હજ્જે ઇફરાદ થઇ ગયો. ઇફરાદ કરનારે હજની કુર્બાની કરવી વાજિબ નથી. અલબત્ત મુસ્તહબ છે.

(૨) કિરાનઃ એનો અર્થ બે ચીઝોને મેળવી આપવું, કિરાન કરનાર હાજીને કારિન કહેવામાં આવે છે. કારિન તે હાજીને કહેવામાં આવે છે જેણે એહરામ બાંધતી વખતે હજ અને ઉમરહ બન્નેની એકી સાથે

નિય્યત કરી હોય હજ અને ઉમરહ બંન્નેની એક સાથે નિય્યત કરનાર હાજી મક્કા પહોંચી સૌથી પહેલા ઉમરહ અદા કરે એટલે તવાફ અને સફા મરવાની સઇ કરે માથું ન મુંડાવે ઉમરહ અદા કરવા પછી બને એટલું જલ્દી તવાફે કુદૂમ અદા કરે. એહરામની હાલતમાં રહે અને હજ અદા કરે દસમી ઝિલહજના શૈતાનને કાંકરા મારીને હજની કુર્બાની કરે આ બન્ને ઇબાદતો પછી માથું મુંડાવી એહરામ ખોલી નાખે.

નોટઃ કિરાન કરનારને (૧) રમી એટલે શૈતાનને કાંકરી મારવી (૨) કુર્બાની કરવી અને (૩) માથું મુંડાવવું આ ત્રણેવ કામ ક્રમવાર કરવા વાજિબ છે. એટલે પહેલાં રમી કરે પછી કુર્બાની કરે અને તે પછી માથું મુંડાવે આગળ પાછળ થવાથી દમ વાજિબ થશે.

નોટઃ તવાફે ઝિયારતમાં તરતીબ વાજિબ નથી મજકૂર ત્રણેવ કામો પહેલાં અથવા પછી અથવા વચમાં તવાફે ઝિયારત કરવો સુન્નત છે. (મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજઃ ૨૩૦)

(૩) તમત્તુઅઃ એનો અર્થ ફાયદો ઉઠાવવાનો થાય છે. તમત્તુઅ એને કહેવામાં આવે છે કે હાજી હજના મહિનાઓમાં મીકાતથી પહેલાં ઉમરહનું એહરામ બાંધે. ઉમરહ અદા કરી માથું મુંડાવી એહરામ ખોલી નાંખે હલાલ થઇ જાય પછી સાતમી અથવા આઠમી ઝિલહજના હરમથીજ હજનું એહરામ બાંધી હજ અદા કરે. તમત્તુઅ કરનાર ઉમરહ અને હજ બન્ને માટે અલગ અલગ એહરામ બાંધી બન્ને અદા કરે. (હિદાયહઃ શામી વિગેરે) તમત્તુઅ કરનાર પર તવાફે કુદૂમ વાજિબ નથી. ઉમરહ કરવા પછી નફિલ તવાફ જેટલા ચાહે કરી શકે છે. (મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજઃ ૨૩૮) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૪૧૬﴿ તમત્તુઅમાં દમે શુક્રની તાખીરમાં દમ આપવું પડશે.

સવાલ : એક માણસ હજ પઢવા માટે ગયો તેમણે ફર્ઝ હજ પહેલા

કરી હતી આ એમની નફલ હજ હતી, અને તમત્તુઅની નિય્યત કરી હતી, અને ઘરે કુર્બાની કરવામાં આવી છે તો એ કુર્બાની તમત્તુઅની કુર્બાનીના બદલામાં ચાલશે કે નહી? અને નફિલ તમત્તુઅને લઇ મિનામાં કુર્બાની કરવું જરૂરી છે?

જવાબ : હજ ફર્ઝ હોય કે નફિલ તમત્તુઅ કરવાથી એક સફરમાં હજ અને ઉમરહ બે રૂકન અદા કરવાના શુક્રિયહમાં કુર્બાની કરવું વાજિબ છે. માટે તમત્તુઅ કરવાથી શુક્રિયહની કુર્બાની વાજિબ હતી અને હાજી સાહેબે એ વાજિબ કુર્બાની મિનામાં કરી નથી તો હવે બે કુર્બાની કરવી પડશે. એક તમત્તુઅની અને બીજી જિનાયતની. (ફતાવા ઉસ્માનીઃ ૧૫૦)

બકરીઇદની કુર્બાની તમત્તુઅની કુર્બાનીની જગ્યાએ ચાલશે નહી. (ઉમ્દતુર્રિઆયહઃ ૩૪૧) Üö é^Že kv—Ê é«†Ûö] kÃjÛi]ƒ]æ

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. DNPQ Vè] , âE !èÃjÛö] Ý• àÚ ^â^ r

﴾૧૪૧૭﴿ હજની ત્રણ કિસ્મો અને દરેકને અદા કરવાનો તરીકો

સવાલ : હજની કેટલી કિસ્મો છે? અને દરેકને અદા કરવાનો તરીકો બતાવશો.

જવાબ : હજ ત્રણ પ્રકારની છે. (૧) અગર મીકાત થી ફકત હજની નિય્યત કરી એહરામ બાંધવામાં આવે તો એને 'ઇફરાદ' કહેવામાં આવે છે. (૨) મીકાતથી હજ અને ઉમરહ બન્નેની નિય્યત કરી એહરામ બાંધવામાં આવે તો એને 'કિરાન' કહેવામાં આવે છે. (૩) હજના મહીનાઓમાં હનફી મઝહબ પ્રમાણે (શવ્વાલ, ઝિલ્કદ અને ઝિલહજના દસ દિવસોમાં) મીકાતથી ઉમરહની નિય્યત કરી એહરામ બાંધી ઉમરહનાં કામો (તવાફ એ સઇ) અદા કરી હલાલ થઇ જવું અને પછી તેજ વરસે હજનો એહરામ (હરમથી) બાંધી હજ કરવામાં આવે એને 'તમત્તુઅ' કહેવામાં આવે છે.

અગર ઇફરાદની નિય્યત કરી ન હોય તો તવાફે કુદૂમ અને સઇ કરવા પછી એહરામની હાલતમાં મક્કએ મુકર્રમહમાં થોભે અને હજનાં દિવસોમાં હજ અદા કરે. અગર મીકાતથી કિરાનની નિય્યત કરી હોય તો પહેલાં ઉમરહ કરે અને પછી હજનો ઉમરહ (તવાફ અને સઇ) કરી મક્કામાં એહરામ સાથે થોભે. અને હજનાં દિવસોમાં હજ અદા કરે. અને અગર તમત્તુઅની નિય્યત કરી હોય તો ઉમરહ અદા કરી માથું મુંડાવીને હલાલ થઇ જાય પછી હજનાં દિવસોમાં એટલે ૮મી ઝિલહજનાં મસ્જિદે હરામ અથવા હરમની કોઇ પણ જગ્યાએથી હજનું એહરામ બાંધી હજ અદા કરવામાં આવે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

(૧૪૧૮) કિરાનનું એહરામ બાંધવા પછી કોઇ મજબૂરીને લઇ ખોલી શકાય?

સવાલ : કિરાનનું એહરામ બાંધવા પછી કોઇ મજબૂરીને લઇ ખોલી શકાય કે નહી? ખોલવા માટે શું કરવું? તે જણાવશો.

જવાબ: એહરામ જયારે સહીહ રીતે બંધાઇ ગયું તો હવે હજ અને ઉમરહ અદા કર્યા વગર ખોલવું જાઇઝ નથી. માટે કિરાનનું એહરામ બાંધ્યું છે તો શરઇ ઉઝર વગર ખોલવું જાઇઝ નથી. અગર કોઇ ઉઝર હોય જેમ કે બિમારી વગેરે અને હજ માટે જઇ શકાય એમ ન હોય તો કિરાનનું એહરામ છે માટે બે કુરબાની મિનામાં કરાવ્યાં પછી એહરામ ખોલી હલાલ થઇ શકે છે. અને કુરબાની ઝબહ થવા પહેલા હલાલ થશે નહી. અને બીજા વરસે હજ અને બે ઉમરહ કરવું જરૂરી છે એહરામ ખોલવા માટેની આ કુરબાની દસમી ઝિલહજ્જ પહેલાં પણ ઝબહ કરવું જાઇઝ છે. (હિદાયહ) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૬/૧૦/૭૯

(૧૪૧૯) દમે શુક્રની તફસીલ

સવાલ : હાજીએ કુર્બાની કયાં કરવી? વતનમાં કે મક્કામાં? તે

જણાવશો.

જવાબ : તમત્તુઅ અને કિરાન કરનાર હાજી પર એક સફરમાં બે ઇબાદતો ઉમરહ અને હજ એક એહરામથી કરવાના શુક્રિયામાં જાનવર ઝબહ કરવું વાજિબ છે. અને જરૂરી છે. જેને દમે શુક્ર અથવા તમત્તુઅ કે કિરાનની કુર્બાની કહેવામાં આવે છે. અને એ કુર્બાની દસમી ઝિલહજના શૈતાનને કાંકરા મારવા પછી ઝબહ કરવામાં આવે છે અને મિનામાં જ ઝબહ કરવી જરૂરી છે. પોતાના વતનમાં તમત્તુઅ કે કિરાનની કુર્બાની કરવી દુરૂસ્ત નથી. કુર્આને પાકમાં છે જે કોઇ ઉમરહને હજ સાથે મેળવી ફાયદો ઉઠાવે તેના માટે જરૂરી છે કે કુર્બાનીનું જે જાનવર આસાનીથી મળે તેને ઝબહ કરે. (સૂ.બકરહઃ ૧૯૬)

અલબત્ત સુન્નતે ઇબ્રાહીમીની કુર્બાની જે માલદાર પર વાજિબ થાય છે અગર હાજી મુસાફિર હોય એટલે કે મક્કા પહોંચવા પછી મક્કએ મુઅઝ્ઝમહ અને મિનામાં થોભવાના દિવસો શામીલ કરી મક્કાથી વાપસી સુધી ૧૫ દિવસ થોભવાના થતા ન હોય તો એ મુસાફિર હાજી પર સુન્નતે ઇબ્રાહીમીવાલી માલદારીની કુર્બાની વાજિબ થશે નહી. અલબત્ત મક્કા પહોંચી મક્કએ મુઅઝ્ઝમહ અને મિનામાં થોભવાના દિવસો શામીલ કરી મક્કાથી વાપસી સુધી ૧૫ દિવસ રહેવાનો સમય થતો હોય તો મુકીમ હોવાને લઇ માલદારીની કુર્બાની વાજિબ થશે એવી સુરતમાં તમત્તુઅ કે કિરાન કરનાર હાજી પર બે કુર્બાની વાજિબ છે એક દમે શુક્ર એટલે હજની. અને બીજી સુન્નતે ઇબ્રાહીમી માલદારીની. માલદારીની કુર્બાની પોતાના વતનમાં પણ કરાવી શકે છે. (મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજઃ ૧૭૧) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

હજ્જે બદલનું બયાન

《૧૪૨૦》 હજ્જે બદલ વિશે વિગત

સવાલ : અગર કોઇ માણસ પોતે હજ કરે અને બીજાને હજ્જે બદલ માટે મોકલે એ બંનેની હજમાં શું ફરક છે? જેને હજ્જે બદલ માટે મોકલવામાં આવે શું તેના ઉપર હજ ફર્ઝ થશે? હજ્જે બદલમાં જનારે અરકાન અદા કરવામાં કંઇ ફરક કરવો પડશે? હજ્જે બદલમાં કેવા માણસને મોકલવામાં આવે?

જવાબ: જેના ઉપર હજ ફર્ઝ હોય તેવા અસલ માણસ માટે હજ અદા કરવાનો જે હુકમ છે હજ્જે બદલમાં જનાર માટે પણ તેજ હુકમ છે. અલબત્ત અમુક બાબતોમાં ફરક છે. જેના તરફથી હજ્જે બદલ કરવામાં આવે એહરામ વખતે તેના તરફથી હજ કરવાની નિય્યત કરવી જરૂરી છે.

શરઇ એઅતેબારથી તમત્તુઅ કે કિરાનની વાજિબ કુર્બાની હજ્જે બદલમાં જનારે પોતાના ખર્ચથી કરવી જોઇએ. અલબત્ત આમ તોર પર (સામાન્ય રિતે) હજ્જે બદલમાં જનાર માટે દરેક જરૂરી ખર્ચ કરવાની હજમાં મોકલનાર તરફથી ઇજાઝત હોય છે માટે સાફ શબ્દોમાં મોકલનારના રૂપિયામાંથી કુર્બાની કરવાની ઇજાઝત લેવી જરૂરી નથી. છતાં સાફ રીતે ઇજાઝત લઇ લેવું બેહતર છે. (અહસનુલ ફતાવાઃ ૪/૫૧૩)

હજ્જે બદલમાં જનાર મસાઇલનો જાણકાર હોય અને પોતે હજ કરેલી હોય એવી વ્યકિતને મોકલવું બેહતર છે. ગરીબ આદમી હજ્જે બદલ માટે જાય અને મીકાતથી મોકલનાર તરફથી એહરામ બાંધી લે તો મક્કએ મુઅઝ્ઝમહ પહોંચી એ ગરીબ ઉપર પોતાની હજ ફર્ઝ થશે

નહી. અને હજ્જે બદલમાં એવા માણસને મોકલવામાં આવે જેના ઉપર હજ ફર્ઝ ન હોય અગર ખુદ હજ્જે બદલમાં જનાર ઉપર અદા ફર્ઝ હોય અને તેણે પોતાની હજ અદા કરી ન હોય તો એવા માણસને હજ્જે બદલમાં મોકલવામાં આવે તો મોકલનારની હજ તો અદા થઇ જશે. પરંતુ કામ મકરૂહે તન્ઝીહી ગણાશે. અને જનાર માટે મકરૂહે તહરીમી ગણાશે. (શામીઃ ૨/૩૩૧)

બેહતર છે કે હજ્જે બદલમાં જનાર 'ઇફરાદ' એટલે ફકત હજનો એહરામ બાંધે અગર સરકારી કાનૂન ને લઇ એટલે કે કુર્રામાં નામ નિકળ્યું અને હજ્જે બદલ માટે હજના મહિનાના ઘણા દિવસો પહેલાં પહોંચવામાં આવે તો એવી મજબૂરીની સૂરતમાં 'તમત્તુઅ'ની ગુંજાઇશ છે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૩૦/૧/૮૯

《૧૪૨૧》 હજ્જે બદલમાં જનારના એહરામ વિશે

સવાલ : હજ્જે બદલમાં જનારે કેવું એહરામ બાંધવું જોઇએ?

જવાબ : હજ્જે બદલમાં જનારે મોકલનારની ઇજાઝત વગર તમત્તુઅ કરવું જાઇઝ નથી અગર ઇજાઝત આપે તો પણ મુહક્કિકીન આલિમોના મત મુજબ તમત્તુઅ કરવું જાઇઝ નથી (હા.મુ.હુ.: ૩૦૭)

પરંતુ મુફતી શફીઅ સાહબ રહ.એ લખ્યું છે હાલ હજ અને ઉમરહ કરવામાં ઇન્સાન આઝાદ નથી કે જયારે ચાહે જઇ શકે હુકુમતોની પાબંદીઓ સખત છે માટે હજ્જે બદલમાં જનાર અગર મજબૂરીમાં બહૂ પહેલાં મક્કા પહોંચી જાય અને લાંબો ટાઇમ હોય અને એહરામની પાબંદીઓ કરવી મુશકેલ હોય તો તમત્તુઅ કરી લેવાની ગુંજાઇશ છે. (જવાહિરૂલ ફિકહઃ ૧/૫૧૬) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

《૧૪૨૨》 ફર્ઝ હજ ઝિમ્મે બાકી હોય તો વારસદારોએ હજ્જે બદલ કરાવવું જરૂરી છે?

સવાલ : કોઇ વ્યકિતનો ઇન્તેકાલ થાય અને તેના ઝિમ્મે ફર્ઝ હોય

અથવા ફર્ઝ હજ બાકી હોય તો મર્હુમના વારસામાંથી પ્રથમ અદા કરી શકાય કે નહી? અગર વસિય્યત ન કરી હોય તો વારસદારો એ આ બંને વસ્તુ અદા ન કરે તો કોણ ગુનેહગાર મર્હુમ કે વારસદારો?

જવાબ : મરનાર વસિય્યત કરે કે ન કરે બંદાઓનું કર્ઝ તેના છોડેલા માલમાંથી અદા કરવું જરૂરી છે. ભલે કર્ઝ અદા કરવામાં બધો માલ ખત્મ થઇ જાય અને વારસાદારો માટે કંઇ પણ બાકી ન રહે તો પણ મર્હુમનું કર્ઝ સૌ પ્રથમ તેના માલમાંથી ચુકાવવામાં આવશે.

મરનાર પર હજ ફર્ઝ હોય અને પોતે ઝિંદગીમાં હજ અદા ન કરે અને હજ અદા કરવા માટે વસિય્યત કરી હોય તો કફન દફન અને કર્ઝ અદા કરવા પછી ૧/૩માંથી અદા કરાવવું જરૂરી છે. અગર હજનો જરૂરી ખર્ચ ૧/૩થી વધુ હોય અને વારિસો ૧/૩થી વધુ આપવા રાઝી ન હોય તો ૧/૩ ખર્ચમાં જે જગ્યાએથી હજ અદા થઇ શકે ત્યાંથી હજ કરાવવામાં આવે. àÚ äßÂ svm á] !!äßÂ svÖ^e p] äe †q¤] ½†Že æ svÖ] h^e (ONU)N VoÚ^•E Èxfm &nu àÛÊ Ÿ] æ &x³‰Ö] Ä³Ši] á] ä³ß³>æ D†nÇÖ] àÂ

અગર મરનાર પર હજ ફર્ઝ હોય અને હજ માટે વસિય્યત ન કરી હોય તો વારિસો પર હજ કરાવવું જરૂરી નથી. છતાં અગર બધા વારિસો બાલિગ હોય અને પોતાની રાઝીખુશીથી હજ કરાવે તો બેહતર છે અને ઇન્શાઅલ્લાહ મૈયત તરફથી ફર્ઝ હજ કરાવે તો બેહતર છે અને ઇન્શાઅલ્લાહ મૈયત તરફથી ફર્ઝ હજ અદા થઇ જશે. Ý¡‰Ÿ] èru àÂ ‡^q '…]çÖ] äßÂ Å†fjÊ t^ruŸ^e p] äe "çm ÜÖ á] DONT)N V…^jvÛÖ] •…E äxÖ] ð^Žþ]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૭/ રબિઉલ અવ્વલ ૧૪૧૮ હિ.

﴾૧૪૨૩﴿ <u>વાલિદાને હજ કરાવવાનો વાયદો કર્યો પરંતુ હજ કરાવવા પહેલાં વાલિદાનો ઇન્તેકાલ થઇ ગયો તો..</u>

સવાલ : એક માણસે પોતાની ઉમર રસીદા વાલિદાને હજ કરાવવા વાયદો કરેલો પરંતુ તેની વાલિદા હજ માટે જઇ ન શકી અને ઇન્તેકાલ થઇ ગયો તો એ માણસે પોતાની વાલિદા તરફથી હજ કરવું જરૂરી છે?

જવાબ : બાઇ ઉપર હજ ફર્ઝ હોય અને પોતાના તરફથી હજ કરાવવા માટે વસિય્યત કરી હોય તો છોકરાએ તેણીના કુલ માલમાંથી ૧/૩ માલમાંથી હજ કરાવવું જરૂરી છે. અગર હજ ફર્ઝ હોય અને વસિય્યત કરી ન હોય તો છોકરાએ હજ કરાવવું જરૂરી નથી. પરંતુ હજ કરાવવાનો વાયદો કરવાને લઇ માં તરફથી હજ કરાવવું બેહતર છે. ઇન્શાઅલ્લાહ મર્હુમ તરફથી હજ અદા થઇ જશે. અગર બાઇ ઉપર હજ ફર્ઝ ન હોય તો પણ વાઇદો કરવાને લઇ હજ કરાવી આપવું બેહતર છે. એવી સૂરતમાં મર્હુમાને નફિલ હજનો સવાબ મળશે. àÚ æ ,ßÂ],,a æ oÏe ^Ú &x‰e äÖ^ßÚ àÚ knÛÖ] àÂ svm!!! äßÂ svm á^³e o³ ' æ] ð^ ' mŸ] àÚ è$…çÖ] oxÂ ð]•Ÿ] Ýæ^Ö oÊ ,e Ÿ DNST Vèm] ,³âE {êË³nß³u o³e] äxÖ] ð^• á] p•^jm è$…çÖ] p•] çÖ],,â ÄÚ æ Ý^xm ÜÖ " çm ÜÖ]ƒ] äþ^Ê ^³þ ,³ß³Â DTP)N V†m ,ÏÖ] xjÊE DNLN Vèm] ,â än•^uE oÖ^Ãi

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૯/૪/૮૧

﴾૧૪૨૪﴿ <u>હજ્જે બદલમાં કિરાન અને તમત્તુઅ કરવું</u>

સવાલ : હાજી હજ્જે બદલમાં ઇજાઝતથી તમત્તુઅ અને કિરાન કરી શકે છે? કે ઇફરાદ કરવું જરૂરી છે? સખત ઠંડીમાં એહરામની હાલત પર બાકી રહેવું ઘણુ તકલીફદેહ છે. તો હજ્જે બદલ કરનારને શરીઅત તરફથી તમત્તુઅની ઇજાઝત છે?

જવાબ : બેહતર એ છે કે હજ્જે બદલમાં જનાર ઇફરાદ એટલે કે ફકત હજની નિય્યત કરે. જેની તરફથી હજ કરી રહ્યો છે અગર તેણે કિરાનની ઇજાઝત આપી છે તો કિરાન પણ કરી શકે છે. પરંતુ

દમે કિરાન (કુર્બાની) હજ્જે બદલ કરનાર પોતાના માલથી કરે હજ કરાવનારના રૂપિયાથી કુર્બાની કરવું જાઇઝ નથી.

તમત્તુઅ વિશે ઇખ્તેલાફ છે એહતેયાત એમાંજ છે કે હજ કરાવનારની ઇજાઝત હોવા છતાં તમત્તુઅ ન કરવામાં આવે. (ઝુબ્દતુલ મનાસિકઃ ૨/૧૫૮ મુઅલ્લિમ હુજ્જાજઃ ૨૮૪, ૩૦૭)

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૧/૧/૭૨ ઇ.

﴾૧૪૨૫﴿ મર્હુમા ભાભી તરફથી ભાઇએ હજ્જે બદલ કરવું

સવાલ : મારા મોટા ભાઇએ એક વખત હજ પઢી છે ચાલુ વરસે એમણે ફરી હજ પઢવા જવાનો ઇરાદો કર્યો છે, એમની નવી ઔરત છે તેણે હજ પઢી નથી તેને મારી મર્હુમ ઔરતની હજ્જે બદલમાં લઇ જવા ઇરાદો છે, તો એને હજ્જે બદલમાં લઇ જવાય કે નહી? એની પાસે પંદરસો રૂપિયાની જણસ છે અને પાંચ હજાર રૂપિયાના શેર છે.

જવાબ : સવાલમાં લખેલ હકીકત મુજબ બાઇ પાસે પંદરસો રૂપિયાની જણસો અને પાંચ હજાર રૂ.ના શેર છે માટે એ બાઇ ઉપર હજ ફર્ઝ છે. એમણે પહેલાં પોતાની હજ અદા કરવી જોઇએ. જેના ઉપર હજ ફર્ઝ થઇ ચુકી હોય એવાને મોકલવું મકરૂહે તન્ઝીહી છે. અને તેણે હજ્જે બદલ માટે જવું મકરૂહે તહરીમી છે. હજ્જે બદલ માટે એવા માણસને મોકલવું અફઝલ છે જેણે પોતાની હજ પઢી લિધી હોય છતાં મજકૂર બાઇને તેમના શોહર સાથે હજ્જે બદલ માટે મોકલવામાં આવે તો હજ અદા થઈ જશે.

Í ¡jìŸ] àÂ ^qæ†ì Ý¡‰Ÿ] èru äŠËþ àÂ su ,Î áçÓ‌ á] Ø³—³ÊŸ] æ å†nÆ àÂ é…æ†—×Ö su á] †¿ßÖ] än—jÏ‌ p„Ö] æ xjËÖ] oÊ Ù^Î Ü$ äÖç³Î o³Ö] Ô Öƒ ÄÚ æ Ü‌†vi èa]†Ò åæ†ÓÚ çãÊ än×Â hçqçÖ] ÐÏ³v³i ,³Ã³e á^³Ò á] îÖ] Ø—ÊŸ] æ Ü`ÖçÏÖ †Ú¤] o×Â ènã‌^ßi ^ãþ] Ðv Ö] æ †vfÖ] oÊ Ù^³Î x³ ’ ³‌
DOOM)N VoÚ^•E

બેહતર એ છે કે આપના ભાઇ જેઓ હજ કરી ચુકયા છે તેઓ મર્હુમા તરફથી હજ્જે બદલ કરે અને તેમની ઔરત પોતાની હજ પઢે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૭/૮/૬૯ ઇ.

﴾૧૪૨૬﴿ કમઝોર ઔરતની હજ્જે બદલ

સવાલ : હમારી દાદીમાંની ઉપર આશરે ૧૦૫ વર્ષ છે ઘણાજ કમઝોર છે, અને તેમના ઉપર હજ ફર્ઝ છે. તો તેમની હજ્જે બદલ પઢાવી શકાય છે? યા જાતે જવું જોઇએ?

જવાબ : તમારી દાદીમાં એટલા કમઝોર હોય કે પોતે ફર્ઝ હજ માટે ન જઇ શકતાં હોય તો એવી હાલતમાં હજ્જે બદલ માટે બીજાને મોકલી શકો છો. પણ પાછળથી મરણ પહેલાં તેમને તાકત આવી જાય તો ફર્ઝ હજ માટે જવું પડશે. અને તાકત નહી આવે તો એ હજ્જે બદલ ફર્ઝ હજની જગ્યામાં ગણાશે.

½†Že àÓÖ ¼ÏÊ ^r ÃÖ] ,ßÂ èe^nßÖ] ØfÏi š †ËÖ] svÒ ^³Û³ãß³Ú èfÒ†³Û³Ö]æ !…„ÃÖ] Ù]æ^e é•^ÂŸ] Ý^×i oju †ÛÃÖ] š †Ê äþŸ l çÛÖ] oÖ] ^³ r³Ã³Ö] Ý]æ•

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. DONS)N VoÚ^ŽÖ] ÄÚ …^jí Ú …•E

﴾૧૪૨૭﴿ મહરમ ન મળવાથી હજ્જે બદલ કરાવવું

સવાલ : જે ઔરત પાસે એટલા રૂપિયા ભેગા હોય કે એના ઉપર હજ ફર્ઝ હોય હવે અગર કોઇ હમસફર ન મળે તો એવી ઔરત જિંદગીમાં કોઇથી હજ્જે બદલ કરાવી શકે છે?

જવાબ : ઔરતનો અગર કોઇ મહરમ ન હોય તો પોતાની જિંદગીમાં ઔરત હજ્જે બદલ કરાવી શકે છે. પરંતુ હજ કરાવવા પછી અગર મહરમ મળી જશે તો હજ માટે જવું જરૂરી છે. અને પહેલો હજ નફલ ગણાશે. ^r ÃÖ] Ý]æ• ½†Že àÓÖ ¼ÏÊ ^r ÃÖ] ,ßÂ èe^nßÖ] ØfÏi ÄÚ …^jí Ú …•E !…„ÃÖ] Ù]æ^e é•^ÂŸ] Ý^×i oju †ÛÃÖ] š †Ê äþŸ l çÛÖ] oÖ]

૨૩/૨/૭૪ ઇ. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.DONS)N VoÚ^ŽÖ]

«૧૪૨૮» હજ્જે બદલ બાબત

સવાલ : (૧) મારા મર્હુમ વાલિદ ઉપર હજ ફર્ઝ હતી, પણ તેમણે હજ અદા કરી નથી, હવે હું મારી ફર્ઝ હજ અદા કરવા જાઉં છું, તો મારા વાલિદની હજ્જે બદલ માટે મારી અવરતને લઇ જઇ શકું કે નહી? (૨) મક્કા પહોંચી ત્યાંના કોઇ મુકામી માણસથી હજ્જે બદલ કરાવી શકું કે નહી?

(૩) હજ્જે બદલમાં કઇ કિસમનો એહરામ જરૂરી છે?

જવાબ : ઔરત મર્દ તરફથી હજ્જે બદલ કરી શકે છે. માટે તમો તમારી ઔરતને તમારા મર્હુમ વાલિદનાં હજ્જે બદલ માટે લઇ જઇ શકો છો.

અગર તમારા વાલિદW પોતાના તરફથી હજ્જે બદલ કરાવવા માટે વસિય્યત કરી ન હોય તો તમે તેમનાં તરફથી મક્કાથી હજ્જે બદલ કરાવી શકો છો. અન એ નફિલ હજ ગણાશે. અને તેનો સવાબ તમારા વાલિદ ને મળશે.

'ઝુબ્દતુલ મનાસિક' માં છે કે લોકો પોતાના માં-બાપ અને સગાઓ તરફથી હજ્જે બદલ કરાવે છે, પરંતુ ત્યાંના મુસલ્લીઓ પાસે હજ ન કરાવવું જોઇએ. કારણકે તેઓ અમુક માણસો પાસેથી પૈસા વસૂલ કરી હજ્જ કરાવે છે અને એમ સાંભળ્યું છે કે એક માણસથી હજ કરાવી તેનો સવાબ બધાને બખ્શી આપે છે. માટે કોઇ ભરોસાપાત્ર નેક અને સાલેહ માણસ પાસે હજ કરાવવું જોઇએ.

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

«૧૪૨૯» મારા મર્હુમ વાલિદની ફર્ઝ હજ તરફથી હું હજ કરી શકું?

સવાલ : મારા મર્હુમ વાલિદ પર હજ ફર્ઝ હતી, પરંતુ તેમણે હજ અદા કરી નથી તો હું મારા વાલિદ તરફથી હજ્જે બદલ કરાવું તો શું મારા વાલિદની હજ અદા થશે?

જવાબ : અગર તમારા વાલિદે પોતાના તરફથી હજ કરાવવા માટે વસિયત કરી હોય તો તેમણે છોડેલ માલમાંથી કફન-દફનનો જરૂરી ખર્ચ અને કર્ઝ હોય તો તે અદા કરવા પછી બાકી રહેલ માલના એક તૃત્યાંશ માલમાંથી હજ અદા થઇ શકતી હોય તો તેમના માલમાંથી વસિયત પર અમલ કરી હજ કરાવવી જોઇએ. (સિરાજીઃ ૫/૫૭૦)

અગર પોતાના તરફથી પોતાના માલમાંથી હજ કરાવવાની વસિય્યત કરી ન હોય અને તમો તમારા પૈસામાંથી તમો પોતે અથવા બીજા પાસે હજ્જે બદલ કરાવો તો અલ્લાહ તઆલાથી ઉમ્મીદ છે કે ઇન્શાઅલ્લાહ તમારા વાલિદની ફર્ઝ હજ તરફથી એ હજ અદા થઇ જશે. અને ફર્ઝ હજ છોડવાનો ગુનોહ થશે નહી. äßÂ ꭢ†fjÊ o ' çn̈0] o0̈]
xjÊE o0̈^Ãi äx0̈] ð^Žþ] äm^ r m {êËnßu çe] Ù^Î äŠË³ß³e s³v³0̈] æ] t ^³ r ³uŸ^³e

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. DSS V†m, Ï0̈]

«૧૪૩૦» હજ્જે બદલમાં જનારે કયા પ્રકારનોં એહરામ બાંધવો જોઇએ?

સવાલ : હજ્જે બદલમાં જનારે કયા પ્રકારનાં હજનો એહરામ બાંધવો જોઇએ? એટલે કે કયા હજની અદા કરવાની નિય્યત હોય છે? ઇફરાદ કે કિરાન કે તમત્તુઅની નિય્યત કરે?

જવાબ : બેહતર એ છે કે હજ્જે બદલમાં જનાર માણસ ઇફરાદ એટલે કે ફકત હજની નિય્યત કરે. અને જેના તરફથી હજ કરી રહ્યો છે જો તેણે કિરાનની ઇજાઝત આપી હોય તો કિરાન પણ કરી શકે છે. પરંતુ કિરાન કરવાના શુક્રિયહની કુર્બાની કરવી વાજિબ છે. અને તે મિનામાં કરવી જરૂરી છે. એ કિરાનની કુર્બાની હજ્જે બદલ કરનાર પોતાના માલથી કરે. જેના તરફથી હજ્જે બદલ કરવામાં આવે તેની ઇજાઝત વગર તેના રૂપિયામાંથી કુર્બાની કરવી જાઇઝ નથી. અલબત્ત અગર હજ્જે બદલમાં મોકલનાર પોતાની ખુશીથી પોતાના

માલમાંથી કિરાનની કુર્બાની કરવા કહે તો તેના માલમાંથી કુર્બાની કરવી દુરૂસ્ત છે. (હિદાયહઃ ૨૭૮)

એહતિયાત એમાંજ છે કે અસલ માણસની ઇજાઝત હોવા છતાં તમત્તુઅ કરવામાં ન આવે. (ઝુબ્દતુલ મનાસિકઃ ૨/૧૫૮, મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજઃ ૨૮૪)

પરંતુ હજના ઝમાનામાં હજ અને ઉમરહ કરવામાં દરેક માણસ સ્વતંત્ર નથી કે જે સમયે ઇચ્છે મક્કહ મુઅઝઝમહ જઇ શકે. દરેક તરફ કાનૂની પાબંદીઓ છે. એટલા માટે હજ્જે બદલમાં જનાર માટે હજના વખતથી પહેલાં જવાની મજબૂરી હોય અને વધુ દિવસો સુધી એહરામની હાલતમાં રહેવામાં એહરામની પાબંદીઓ કરવું મુશકેલ હોય તો તેના માટે તમત્તુઅ કરી લેવાની પણ ગુંજાઇશ છે. (જવાહિરૂલ ફિકહઃ ૧/૫૧૬) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

(૧૪૩૧) હજ્જે બદલ વિશે સમજુતી

સવાલ : હજ્જે બદલ વિશે સમજુતી આપશો.

જવાબ : જેનાં ઉપર હજ ફર્ઝ હતી અને હજ અદા કરવાનો મોકો હોવા છતાં હજુ અદા ન કરી અને પછી પોતે હજ અદા કરી શકે એવી તાકત ન રહી તો એવા માણસે બીજા પાસે પોતાની હજ્જે બદલ કરાવવી અને મરતી વખતે વસિય્યત કરવી જરૂરી છે.

અગર કોઇ માણસ બીમાર હોય, આંધળો હોય, લંગડો હોય અથવા લકવો થઇ ગયો હોય અને હજના સફરની શકિત ન રહે કે હજ માટે ન જઇ શકે અને સારૂં થવાની આશા ન હોય તો સહી કોલ પ્રમાણે હજ્જે બદલ કરાવવી અથવા વસિય્યત કરવી વાજિબ છે. (મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજ)

અફઝલ અને બેહતર એ છે કે હજ્જે બદલમાં એવા માણસને મોકલવામાં આવે જે આલિમ બા અમલ હોય, હજના મસાઇલથી ખૂબ

વાકિફ હોય અને પોતાની ફર્ઝ હજ પહેલાં કરી ચુકયો હોય. (મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજઃ ૩૦૮)

જેના પર હજ ફર્ઝ હોય અને એણે પોતાની હજ અદા કરી ન હોય એવાને હજ્જે બદલમાં મોકલવું મકરૂહે તનઝીહી છે. (દુર્રે મુખ્તાર મઅશ્શામીઃ ૨/૩૩૧)

અગર મૈયત પર હજ ફર્ઝ હોય અને વસિય્યત કરવા વગર મય્યતના બાલિગ વારિસો મૈયત તરફથી હજ કરાવશે અથવા અવલાદ વસિય્યત વગર પોતાના માં-બાપ તરફથી હજ કરશે અથવા કરાવશે તો ઇમામ અબુહનીફા રહ. ફરમાવે છે કે ઇન્શાઅલ્લાહ મૈયત તરફથી હજ અદા થઇ જશે. (શામી) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

(૧૪૩૨) બહેન ભાઇને હજ માટે મોકલે તો હજ કોની કહેવાશે?

સવાલ : મારો આ વર્ષમાં હજ માટે જવાનો વિચાર છે મારી સાથે મારા ફોઇ હજ માટે તૈયાર હતા પણ નાદુરૂસ્ત તબિયતના લિધે તેમના બદલે તેમના સગા ભાઇને હજ માટે તૈયાર કર્યા છે પોતાની બધી રકમ તે ગરીબ ભાઇને હજ માટે આપી છે તો સવાલ એ છે કે આવા સંજોગોમાં હજનો સવાબ ફોઇને અને એમના ભાઇ ને જે હજ માટે જનાર છે સવાબ મળશે? અને હજ કોની કહેવાશે? એકની કે બંન્નેવની તે જણાવશો.

જવાબ : તમારા ફોઇ ઉપર હજ ફર્ઝ હોય અને એ પોતાના ભાઇને પોતાના (ફોઇના) પૈસાથી હજ માટે મોકલે અને હજ્જે બદલમાં જનાર મોકલનાર તરફથી એટલે કે પોતાની બહેન તરફથી હજ અદા કરવાની નિય્યત કરે તો મોકલનાર ફોઇની ફર્ઝ હજ ગણાશે. અને હજ્જે બદલ કરનારને સફરનો સવાબ મળશે. àÂ š æ†ËÛÖ] sv Ö] ÄÏ
oÊ ^ÛÒ xnv ' Ö] çâ æ ½çŠfÛÖ] oÊ],,Ò gâ,,ÛÖ] àÚ †â^¿Ö] o³x³Â †³Ú¤]
DNOM(OOL)N VoÚ^•E èßŠÖ] àÚ ...^$¤] Ô Ö],,e ,ãŽ æ gjÓÖ] àÚ †n%Ò

,ãŽi Ô ö],„e æ äßÂ tçrvÛö] àÂ ÄÏ³ⅲ s³v³ö] á] g³â„³Û³ö] †³â^³¾ Ü³$
oru änÊ Ù^Î Ý ¡ Šö] än×Â äÞ^Ê èÛÃ‰ í ö] &ⅲ, vÒ h^fö] oÊ é•…]çö] …^fì Ÿ]
h]ç$ †Ú¥öæ t^vö] àÂ ÄÏⅲ svö] á] ,ÛvÚ àÂ æ p†³Û³jÂ] æ Ô ne] à³Â
D†nÇö] àÂ svö] h^e (NSS)M Vèⅲ] ,âE èÏËßö]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧/ડિસેમ્બર ૧૯૯૭

(૧૪૩૩) <u>સોસાયટીના ખર્ચે અરબસ્તાન જવું ત્યાંથી પોતાના ખર્ચે ફર્ઝ હજ અથવા હજ્જે બદલ કરવું.</u>

સવાલ : સોસાયટી પોતાના ખર્ચે બે માણસોને અરબસ્તાન ચંદા માટે મોકલે છે તેમાંથી એકે પોતાની હજ અદા કરી છે અને તે પોતાની મર્હુમા વાલિદહની હજ્જે બદલ કરવા ચાહે છે અને બીજી વ્યકિતએ હજ અદા કરી નથી તો તે પોતાની ફર્ઝ હજ અદા કરવા ચાહે છે હવે સવાલ એ છે કે એ બંને સંપુર્ણ રીતે સોસાયટીના ખર્ચે જઇ રહ્યા છે અને સોસાયટી કોઇ એક વ્યકિતની સંસ્થા નથી તો એ હજ્જે બદલ તેમજ પોતાની ફર્ઝ હજ સોસાયટીના ખર્ચે જઇ અદા કરી શકે કે કેમ?

જવાબ : હજ્જે બદલ સહીહ થવા માટે અમુક શરતો છે તેમાંથી આ પણ શરત છે કે જેના તરફથી હજ્જે બદલ કરવામાં આવે હજ તેના માલમાંથી કરવામાં આવે. માટે સોસાયટીની રકમથી હજ્જે બદલ કરવું દુરૂસ્ત નથી. હજ અદા થશે નહી. (આલમગીરીઃ ૨૭૩ જવાહિરૂલ ફિકહઃ ૫૦૧) á^Ê äßÂ tçrvÛö] Ù^Ûe …çÚ^Û³ö] s³u áç³Ó³ⅲ á] ^³ãß³Ú æ
Dp†n, Û^ÂE ä^Ûe svⅲ oju äßÂ ^rⅲ Üö äŠËÞ Ù^Ûe äßÂ t^vö] Åç_i

જેમણે હજ કરી નથી અને સોસાયટીના કામ માટે અરબસ્તાન જઇ રહ્યા છે એમના માટે બેહતર છે કે મીકાત (એહરામ બાંધવાની જગ્યા) પર પહોંચી હજ કરે ત્યાં સુધી પોતાનો ખર્ચ કરે. મતલબ એ કે હજનું એહરામ બાંધે ત્યારથી હજના અરકાનો અદા કરવા સુધી પોતાનો ખર્ચ કરે સોસાયટીની રકમ ખર્ચ કરે નહી.

ઝુબ્દતુલ મનાસિકમાં છેઃ જિસ ફકીર કે પાસ ન રાહે ખર્ચ હે ન સવારી કે લિયે કિરાયા વગૈરહ કી કુદરત હય, તો ઉસ પર હજ કરના ફર્ઝ નહી હય, મગર જબ મીકાત પર પહોંચા તો ઉસ પર હજ યા ઉમરહ કા એહરામ લાઝિમ હો ગયા. ફિર જબ મક્કા મુકર્રમા મેં આ કર દાખિલ હુવા ઔર કઅબતુલ્લાહ શરીફ મેં આ પહોંચા તો અબ ઉસ પર ફરઝિયતે હજ મુતઅય્યન હો જાએગી બિલ ઇત્તેફાક. (ઝુબ્દતુલ મનાસિક જદીદઃ ૧૪)

äöçì ,e æ ànÓŠßö] ,u] Ý]†u] än×Â g rⅲ Ý†v³ö] Ùç³ì ••]…]]f] o³Î^³Ê¤]
!Ÿ Ý] äe Ý†u] ð]ç‰ svö] èn• †Ê än×Â ànÃi èfÃÓö] o³ö] ä³öç³ ' æ èÓ³Ú o³ö]

૧૨/૯/૮૨ ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. DNT Vh^f×ö] | †•E

(૧૪૩૪) <u>જેણે પોતાની હજ પઢી ન હોય તેને હજ્જે બદલમાં મોકલવું</u>

સવાલ : એક બાઇ પોતાના મર્હુમોની હજ્જે બદલ પઢાવવા ચાહે છે જેને મોકલવા ચાહે છે તેણે પોતાની હજ પઢી નથી તો મોકલાવી શકાય કે નહી?

જવાબ : હજ્જે બદલમાં એવા માણસને મોકલવું અફઝલ અને બેહતર છે જેણે પોતાની હજ પઢી હોય અને હજના મસાઇલનો જાણકાર હોય જેના પર હજ ફર્ઝ હોય અને એણે પોતાની હજ પઢી ન હોય એવા ને હજ્જે બદલમાં મોકલવું મકરૂહે તન્ઝીહી છે. છતાં હજ અદા થઇ જશે. (શામીઃ ૨/૩૩૧)

સવાલમાં લખ્યું છે ''પોતાના મર્હુમોની હજ્જે બદલ પઢાવવા ચાહે છે'' એ યાદ રાખવું જોઇએ કે ફર્ઝ હજ એક વ્યકિત એક વખતમાં એકના તરફથીજ અદા કરી શકે છે અગર બે ત્રણ માણસો તરફથી ફર્ઝ હજ અદા કરવામાં આવે તો કોઇના તરફથી પણ હજ અદા થશે નહી. (મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજ) svⅲ Üö àÚ é…æ†—ö] ˜ â‡^rÊ
á] Ø—ÊŸ] æ Í ¡ íö] Ý, Ãö oöæ] Üâ†nÆ æ Ðâ]†³Û³ö^³Ò å†³nÆ æ é³œ†³Û³ö] æ

æ Ù^Î Ü$ Í ¡ í ö] àÂ ^qæ† ì Ý ¡ ³‰Ÿ] è r ³u ä³³ŠË³Þ à³Â s³u ,³Î áç³Ó³m
VoÚ^•E î ö] äŠËÞ àÂ su p„ö] Ô ‰^ßÚö^e Üö^Ãö] †vö] t ^r u] Ø³–³ËŸ]

૪/૧૧/૮૬ ઇ. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. DOOM)N

﴾૧૪૩૫﴿ હજ્જે બદલમાં જનારે પાતે હજ કરેલી હોવી જરૂરી છે?

સવાલ : જે માણસે પોતાની હજ કરી ન હોય તેવો માણસ હજ્જે બદલમાં જઇ શકે છે? અગર જાય તો હજ્જે બદલ અદા થઇ જશે? એ વિશે શું હુકમ છે? તે જણાવશો.

જવાબ : જે માણસ ઉપર હજ ફર્ઝ ન હોય જેને લઇ પોતાની હજ કરી ન હોય એવા માણસને હજ્જે બદલમાં મોકલવું દુરૂસ્ત છે. અને હજ્જે બદલ અદા થઇ જશે. હજ્જે બદલમાં જેણે પોતાની હજ અદા કરી હોય અને હજના મસાઇલના જાણકાર હોય તેવી વ્યકિતને મોકલવું અફઝલ છે. અને અગર હજ ફર્ઝ હોય તો પોતાની હજ છોડીને હજ્જે બદલમાં જવું જનાર માટે મકરૂહે તહરીમી છે.

એટલે જેના પર હજ ફર્ઝ ન હોવા ના કારણે પોતાની હજ કરી ન હોય તેણે હજ્જેબદલમાં જવું જવું જાઇઝ છે. (શામીઃ ૨/૩૩૧ બહરૂર્રાઇકઃ ૩/૬૯ કિફાયતુલ મુફતીઃ ૪/૩૩૨ ઇમદાદુલ અહકામઃ ૨/૧૯૭) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૪૩૬﴿ સઉદી અરબીયામાં રહેતો છોકરો અહીંયા રહેતા તેના વાલિદ તરફથી હજ્જે બદલ કરી શકે?

સવાલ : એક માણસને લકવા થઇ ગયો છે કુદરતી હાજત પણ બિસ્તરામાં કરે છે સારા થવાની કોઇ ઉમ્મીદ નથી. તેમનો છોકરો સઉદી અરબિયામાં નોકરી કરે છે તો શું તે ત્યાંથી હજ્જે બદલ કરી શકે છે?

જવાબ : બાપ લકવાની બિમારીમાં મુબ્તલા હોવાથી પોતે પોતાની ફર્ઝ હજ અદા કરી એમ નથી. તો પોતાના છોકરા પાસે હજ્જે બદલ

કરાવવું દુરૂસ્ત છે. પરંતુ પોતાના વતન (મોટા વરાછા)થી હજ્જે બદલ કરાવી શકે એટલી રકમ હોય તો પોતાના વતનથી હજ્જે બદલ માટે મોકલવામાં આવે. સઉદી અરબમાં રહેનાર પાસે હજ્જે બદલ કરાવવું મકરૂહ છે. (અહસનુલ ફતાવાઃ ૪/૫૧૯) á] än×Â g r m oÞ] †â^¿ö] æ
Ô ö]f áæ• ^Ûe o ' æ] ç×Ê èÃ‰ &×¾ö] oÊ á^Ò á] å , ×e àÚ È×fm ^Ûe o ' ç³m
DOOO)N VoÚ^•E Ü$^m å , ×e áæ• ^Þ^ÓÚ ànÂ æ]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૫/શવ્વાલ ૧૪૦૮ હિ.

﴾૧૪૩૭﴿ હયાત કે મરહૂમ સગાઓ તરફથી ઉમરહ અદા કરવું.

સવાલ : હું મારા મરહૂમ માં-બાપ તરફથી ઉમરહ કરી શકું તેમજ હયાત સગાઓ તરફથી ઉમરહ કરી શકું?

જવાબ : મરહૂમ માં-બાપ તેમજ હયાત સગાઓ તરફથી નફિલ ઉમરહ કરી શકો છો. જેવી રિતે નફિલ નમાઝ, રોઝહ, ખૈર ખૈરાત કરી તેનો સવાબ મરહૂમો તેમજ ઝિંદા સગાઓને પહોંચાડી આપવું દુરૂસ્ત છે. એજ પ્રમાણે ઉમરહ અદા કરી તેનો સવાબ મુરદા અને ઝિંદાઓને પહોંચાડવું જાઇઝ છે.

શરઇ દ્રષ્ટિએ નફિલ હજ, નફિલ ઉમરહ, નફિલ નમાઝ, રોઝહ, તિલાવત સૌ પ્રથમ ઇબાદત કરનાર તરફથી અદા થાય છે તે પછી બીજાઓને તેનો સવાબ પહોંચાડવામાં આવે છે બેહતર એ છે કે એક ઇબાદતમાં અનેકને શામિલ કરી સવાબ પહોંચાડવામાં આવે. àÚ
æ ‡^q ð^nuŸ] æ l]çÚŸ] àÚ å†nÇö äe]ç$ ØÃq æ Ñ , ³ ' ³i æ] o³×³ ' æ] Ý^³ '
^ÛßÊ äÞf] †nÇe å†nÆ àÚ su àÚ áŸ DTPP)M VoÚ^•E Üãnö] ^ãe]ç$ Ø³ ' ³m
D†nÇö] àÂ svö] h^e NSU)M Väm] , aE î ö] äö ä r u h]ç$ ØÃ r m

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧/ એપ્રીલ ૧૯૮૦

﴾૧૪૩૮﴿ મર્હુમ તરફથી ઉમરહ કરવું

સવાલ : અકસર લોકો હજ અથવા ઉમરહ માટે જાય છે અને

પોતાના મર્હુમ સગાઓ અથવા હયાત સગાઓ તરફથી ઉમરહ કરે છે આ સહીહ છે?

જવાબ : જેવી રીતે નફલ રોઝો, નમાઝ, તિલાવતે કુર્આનનો સવાબ મુર્દાઓ અને ઝિંદાઓને પહોંચાડવું સહીહ છે એવીજ રીતે નફિલ ઉમરહનો સવાબ પણ મુર્દાઓ અને ઝિંદાઓને પહોંચાડવું સહીહ છે. æ]^Úç ' æ]éçx ' å†nÇ0 äxÛÂ h]æ/ ØÃ r m á] ä0 á^ŠÞŸ] á]

DNSR)M Vèm], âE !...^Òƒ Ÿ] æ á•†Ï0] éæ ¡ jÒ ^â†nÆ æ] èÎ , '

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૧/૩/૭૯

«૧૪૩૯» નફલ હજ કે ઉમરહ એકથી વધુ માણસો તરફથી અદા કરવું

સવાલ : એક નફલ હજ અને ઉમરહ એક અથવા વધુ માણસો તરફથી કરવું જાઇઝ છે? એજ રીતે મર્હુમો અને હયાત માણસો તરફથી કરવું પણ દુરૂસ્ત છે?

જવાબ : એક નફલ હજ અને ઉમરહ એક અથવા અમુક માણસો તરફથી કરવું જાઇઝ છે. એજ રીતે મર્હુમો અને હયાત માણસો તરફથી કરવું પણ દુરૂસ્ત છે. એટલા માટે કે નફલ હજ કે ઉમરહ કરનાર તરફથી હોય છે. અને એનો સવાબ બીજાઓને પહોંચાડવામાં આવે છે. (હિદાયહઃ ૨૭૯, શામીઃ ૨/૮૮૪) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

જિનાયતનું બયાન

«૧૪૪૦» સદકો અને જઝાથી શું મુરાદ છે?

સવાલ : હજની એક કિતાબમાં લખેલું છે એક જૂંના બદલે રોટીનો ટુકડો અને બે-ત્રણ જૂંના બદલે એક મુઠ્ઠી ઘઉં અને ત્રણથી વધારે ગમે

તેટલી હોય પૂરો સદકો એટલે પૂરો સાઅ તો પૂરા સદકાથી એમ અર્ધા સાઅથી કેટલા કિલો મુરાદ છે? અને લખ્યું છે પોતાની બદનની જૂં પકડીને જમીન પર જીવતી નાંખી દેવી અથવા બીજાને મારવા માટે આપવાથી જઝા વાજિબ થશે. તો જઝા એટલે શું? તે જણાવશો.

જવાબ : હજની જિનાયતમાં જયાં માત્ર સદકો કહેવામાં આવે છે તેનાથી સદકએ ફિત્ર મુરાદ લેવામાં આવે છે. અને સાઅ અનાજના માપનું નામ છે. જેમાં સાડા ત્રણ કિલો (એટલે કે સાત સેર) ઘઉં આવી શકે, માટે હજમાં જયાં સદકાનું કોઇ ખાસ પ્રમાણ બતાવવામાં આવ્યું હોય જેમકે એક જૂં મારવાથી રોટીનો ટુકડો આપવો. અથવા ખજૂરની એક પેશી આપવી. તો ત્યાં તે મુજબ આપવામાં આવે. અને જયાં સદકાનું પ્રમાણ બતાવવામાં આવ્યું ન હોય ફકત એમ કહેવામાં આવ્યું હોય કે સદકો વાજિબ છે ત્યાં સદકએ ફિત્ર બરાબર અનાજ એટલે પોણા બે કિલો ઘઉં આપવામાં આવે એક સાઅ લગભગ સાડા ત્રણ કિલો ઘઉં આવી શકે તેને કહેવામાં આવે છે. (હિદાયહઃ ૨૪૬ અયની ૨/૧૫૩૪)

હજની જિનાયત (એહરામ વિરૂધ્ધ કરવું)માં શરીઅતે જિનાયતને લઇ જે કંઇ ગુનાહની સજા રૂપે આપવાનું નક્કી ઠેરવ્યું છે તેને ''જઝા'' કહેવામાં આવે છે. é..., ÏÚ †nÆ Ý]†uŸ] oÊ èÎ , ' ØÒ æ ^$, vÚ Ýæ, Ï0] Í]ç> Í ^> àÚ æ DNPR Vèm], âE †e à³Ú Å^³ ' Ì ' ³Þ o³ãÊ Å^ ' Ì ' Þ oãÊ èÎ , ' änÊ kfqæ Ä • çÚ ØÒ DNQN Vèm], âE èÎ , ' änxÃ³Ê æ] ØÛÎ æ] é•]†q ØjÏe g r m ^Ú Ÿ] †Ûi àÚ Å^ ' æ] †nÃ• àÚ Å^ ' æ] †e àÚ ð^• ^Ûe Ñ , ' jm änÊ á^Ê äñ^—Â] àÚ ç—Â æ] ä‰]... àÚ èxnxÎ I]†Ã³• è0]‡^³e Å^ ' Ì ' Þ çãÊ é..., ÏÚ †nÆ Ý]†uŸ] oÊ èÎ , ' ØÒ æ DMQOP)M Vo³ß³nÂE Ù^Î ð^• ^Ûe Ñ , ' jm ^ãxjÎ oÊ á^Ê é•]† r 0] æ] è×ÛÏ0] ØjÏe g r m ^Ú Ÿ] †e àÚ

Dsv0] h^jÒ MQMQ VoßnÂ (äm], âE Ý^Ã> àÚ Ì Ò çãÊ èËvj0] oÊ

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૪/ ઝિલહજ ૧૪૦૮

﴾૧૪૪૧﴿ કુરબાની પહેલાં હલક કરી લિધું તો..

સવાલ : હજમાં કુરબાની પહેલાં હલક કરવામાં આવે તો દમ આપવું પડશે?

જવાબ : કારિન (એકજ એહરામથી હજ અને ઉમરહ કરનાર) અને મુતમત્તેઅ (એકજ સફરમાં હજના દિવસોમાં ઉમરહ અને હજ કરનાર) માટે દસમી ઝિલહજના આ ત્રણ કામો કરવાના હોય છે. (૧) રમી (૨) કુરબાની (૩) માથું મુંડાવવું અથવા કતરાવવું એમાં આગળ પાછળ કોઇ કામ કરી લેવાથી કુરબાની વાજિબ થશે. માટે સવાલમાં લખવા પ્રમાણે પહેલાં હલક અને પછી કુર્બાની કરવામાં આવ્યું હોય તો અગર કારિન હોય તો બે કુરબાની કરવી પડશે.

મુફરિદ જેણે ફકત હજની નિય્યત કરી હોય તેણે કુરબાની કરવું મુસ્તહબ છે. એમાં કુરબાની પહેલાં માથું મુંડાવવામાં આવે તો દમ વિગેરે વાજિબ થશે નહી. (મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજ: ૧૮૮) Ð×u á^Ê

†vÕ] Ýçm g q]çÕ] DNQS)N Vèm], âE á^Ú• än×Ã³Ê x³e„³m á] Ø³fÎ á…^³ï³Õ]

Dèm^Â†Õ] é, ÛÂE Í]ç_Õ] Ü$ Ð×vÕ] Ü$ xe„Õ] Ü$ oÚ†Õ] ð^n•] èÃe…]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૪/૧૨/૧૯૮૦

﴾૧૪૪૨﴿ વખત પહેલા કાંકરા મારી લિધા પછી ફરીથી સહીહ વખતમાં માર્યા તો..

સવાલ : રમીએ જિમાર (શૈતાનને કાંકરા મારવા)ના વખત પહેલાં કોઇ હાજીએ કાંકરા મારી લીધા અને પાછળથી તેના સહીહ વખતમાં ફરીથી શૈતાનને કાંકરા માર્યા તો એ વિશે શું હુકમ છે? અગર હજમાં કોઇ કારણસર દમ (કુર્બાની) વાજિબ થઇ તો તેનું ગોશ્ત કોણ ખાઇ શકે?

જવાબ : હાજીએ વખત પહેલાં કાંકરા મારી લીધા પરંતુ પાછળથી કાંકરા મારવાના સહીહ વખતમાં એટલે કે તે દિવસની પછીની રાતમાં

સુબ્હે સાદિક પહેલાં કાંકરા માર્યા હોય તો જિનાયતની કુર્બાની વાજિબ થશે નહી. અગર બિજા દિવસે કાંકરા માર્યા હોય તો એક કુર્બાની કરવું વાજિબ છે. અને એ જિનાયતની કુર્બાનીનું ગોશ્ત ફકત ગરીબો થાય શકે છે. પોતે તેમજ માલદારોએ તે ગોશ્ત ખાવું દુરૂસ્ત નથી. અગર પોતે અથવા માલદારોએ ખાધું હોય તો તેટલા ગોશ્તની કીમત સદકો કરી આપવું જરૂરી છે. (જવહરતુન્નીયરહ: ૧૭૭) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૪૪૩﴿ તવાફે ઝિયારત અદા કર્યા વગર વતન આવી જાય તો..

સવાલ : એક ઔરત હજ માટે ગઇ ૧૦, ઝિલહજના મિનામાં તેણીને બાળકનો જન્મ થયો. જેથી તવાફે ઝિયારત કરવા વગર વતન આવી ગઇ તો તેણીએ શું કરવું?

જવાબ : તવાફે ઝિયારત ફર્ઝ છે. અલ્લાહ પાકનું ફરમાન છે: Æ

!ÐnjÃÕ] knfÕ^e]çÊç_nÕ]

માટે તવાફ છુટી જવાથી હજ સહીહ ગણાશે નહી. ફર્ઝ તવાફ હોવાને લઇ એનો બદલ પણ નથી. મરણ સુધી ફર્ઝ તવાફ હોવાને લઇ એનો બદલ પણ નથી. મરણ સુધી અદા થઇ શકે છે. ગમે ત્યારે પણ મક્કએ મુઅઝઝમહ જઇ તવાફ કરવું જરૂરી છે. અને મોડેથી અદા કરવાને લઇ દમે જિનાયત (કુર્બાની કરવું) વાજિબ થશે. (મજઉલ અનહુર: ૧/૨૯૫, હિદાયહ: ૨૫૩, શામી: ૨/૨૫૦) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૪૪૪﴿ કયા દમમાં ઉંટ આપવું જરૂરી છે? દમ કયાં આપવું?

સવાલ : કઇ ભૂલમાં ઉંટનો દમ આપવો જરૂરી છે? અગર કોઇ પર હજમાં દમ લાઝિમ થયું પરંતુ તેણે અત્યાર સુધી તે દમ આપ્યો નથી તો હવે તે દમ હરમમાં કરવું જરૂરી છે કે કોઇ પણ જગ્યાએ આપી દઇએ તો ચાલે?

જવાબ : હજમાં ભૂલ થવાથી જે દમ (કુરબાની) વાજિબ થાય છે તે દમ અદા કરવા માટે જરૂરી છે કે તે દમને હરમમાંજ ઝબહ કરવામાં આવે. કોઇ બીજી જગ્યાએ દમના જાનવરને ઝબહ કરવાથી દમ અદા થશે નહીં. હવે દમ અદા થઇ શકે એટલી રકમ મોકલી હરમમાં કુરબાની કરવામાં આવે. બીજી જગ્યાએ એ દમ અદા કરવું દુરૂસ્ત નથી.

ÈÖ^e ^m, â , n ' Ö] ð]^q oÊ oÖ^Ãi äÖçÏÖ Ý†vÖ] oÊ Ÿ] ^m], ãÖ] xef ‡ç³ r ³m Ÿ æ àne Ñ†Ê Ÿ ƒ] DNTT)M Vèm], âE é...^ËÒ çâ Ý• ØÒ oÊ ¡ '] ...^ ' ³Ê èfÃ³Ó³Ö]

Däm], a | †• äm^ßeE !ð]^ r Ö] oßÃÚ oÊ Ñ...^Ëi Ÿ æ I]...^ËÓÖ]

ફર્ઝ તવાફ નાપાકીની હાલતમાં કરવામાં આવે અથવા અરફાતમાં થોભવા પછી માથું મુંડાવવા પહેલાં ઔરત સાથે સોહબત કરવામાં આવે તો આ બે ગુનાહોમાં ઉંટની કુરબાની કરવી પડશે.

^—ñ^u æ] D^fßq àÒ†Ö] Í]ç› oÊ Ÿ] ðo• ØÒ oÊE svÖ] oÊ é^ŽÖ] ‡ç r ³i æ Ð×Ãi äÖ Ý• ØÒ oÊ oÚ^ŽÖ] èÚ ¡ ÃÖ] Ù^Î D Ð×vÖ] Øfl Í çÎçÖ] , Ã³e ä³ò³>æ æE

DOPO)N VoÚ^•E ØËßÖ] æ ...^ ' uŸ] æ èm^ß r Ö] æ †ÓŽÖ] Ý , Ò svÖ^e

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૪૪૫ જિનાયતના દમ (કુરબાની) માટે કેવું જાનવર જોઇએ?

સવાલ : જિનાયતના દમ (કુરબાની) માટે કેવું જાનવર જોઇએ? અને એના ગોશ્તને શું કરવું? અને એ કુરબાની કયાં કરવી?

જવાબ : જિનાયતના દમ માટે તેજ શરતો છે જે ઝિલહજના કુરબાનીના જાનવરો માટે છે જિનાયત માટેનું જાનવર હરમ એટલે મક્કા શરીફ અથવા મિનામાં ઝબહ કરવું જરૂરી છે. અને જિનાયતની કુરબાનીનું બધું ગોશ્ત ગરીબોમાં વહેંચી આપવું જરૂરી છે. જિનાયતની કુરબાની નું ગોશ્ત પોતે તેમજ માલદારોએ ખાવું દુરૂસ્ત નથી. માટે એમાંથી પોતે ખાધું હોય અથવા માલદારોને આપવામાં

આવ્યું હોય તો તેટલા ગોશ્તની કીમતનો સદકો કરી આપવું જરૂરી છે. (હિદાયહ: ૨૮૦,૨૮૧ મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજ: ૨૬૪) ફ ક ત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૪૪૬ દમે જિનાયતને હરમમાં ઝબહ કરવું જરૂરી છે.

સવાલ : અગર કોઇ હાજી પર હજમાં દમ વાજિબ થાય પણ તેણે તે વખતે દમ આપ્યુ નહી તો હવે તે દમને હરમમાં ઝબહ કરવું જરૂરી છે? કે કોઇ પણ જગ્યાએ કરી શકાય છે? અગર અય્યામે નહર વિતી જાય તો હવે દમ આપે કે તેની કીમતનો સદકો આપી દે?

જવાબ : હજમાં જિનાયતના કારણે જે દમ વાજિબ થાય છે તેને હરમમાં ઝબહ કરવું જરૂરી છે. હરમ વગર બિજી કોઇ જગ્યાએ જિનાયતના દમને ઝબહ કરવું અથવા દમના બદલે કીમતનો સદકો કરવું જાઇઝ નથી. કોઇની પણ સાથે કુરબાની થઇ શકે તેટલી રકમ મોકલી હરમમાંજ કુરબાની કરાવવું જરૂરી છે.

ÈÖ^e ^m, â , n ' Ö] ð]^q oÊ oÖ^Ãi äÖçÏÖ Ý†vÖ] oÊ Ÿ] ^m], ãÖ] xef ‡ç³ r ³m Ÿæ

DNTM Vèm], âE é...^ËÒ çâ Ý• ØÒ oÊ ¡ '] ...^ ' Ê èfÃÓÖ]

ઝુબ્દતુલ મનાસિકમાં છેઃ ઔર સબ અકસામે હદી કો હરમ મેં ઝબહ કરના ઝરૂરી હે. ખારિજે હરમ જાઇઝ નહીં. મગર દમે અઝહા ખારિજે હરમ ભી જાઇઝ હે કયુંકે હજ્જ ઔર ઉમરહ ઔર હરમ કે મુતઅલ્લિકાત મેં સે નહી. ઐસે હી દમે નઝર જિસમેં હરમ મેં ઝબહ કરને કી નિય્યત કી હો. (૨/૧૨૫)

મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજમાં છેઃ દમ કે અદા હોને કી યે શરતે હૈં: ....(૮) હરમ મેં ઝબહ કરના (૨૮૪) દમ કે બદલે કીમત દેના જાઇઝ નહી. (૨૮૫) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૪૪૭ સરદીના લિધે રાતના માથુ ચાદરથી ઢાંકી દિયે તો વાંધો છે?

સવાલ : ૮મી ઝિલહજના એહરામ બાંધી માથું ખુલ્લુ રાખવાનું

લખ્યું છે એહરામ બાકી રહે ત્યાં સુધી તો શું ફરજિયાત ખુલ્લું રાખવું જોઇએ? મને સરદી, કફની બીમારી છે તો રાતના માથે ચાદર નાખું તો વાંધો છે?

જવાબ : અગર મોહરિમ મર્દ પોતાનું માથું અથવા મોં એહરામની હાલતમાં ઢાંકી લિયે એક પૂરા દિવસ અથવા પૂરી રાત ઢાંકી લિયે તો તેના ઉપર દમ (કુર્બાની) વાજિબ થશે. અને એક દિવસ એક રાતથી ઓછો ટાઇમ ઢાંકી લિયે તો સદકએ ફિત્ર વાજિબ થશે. ભલે પોતાના ઇખ્તિયારથી અથવા ઝબરદસ્તી કરવાથી ઢાંકવામાં આવ્યું હોય અથવા ઉઝરથી કે ઉઝર વગર ઢાંકવામાં આવે તો પણ દમ વાજિબ થશે. માટે સરદીને લઇ તમો આખી રાત માથા પર ચાદર ઓઢશો તો માથા સાથે કપડુ લાગવાથી દમ વાજિબ થઇ જશે. (ઉમ્દતુલ ફિકહ: ૪/૪૯૭) èxÚ^Ò èxnÖ æ] ¡Ú^Ò ^Úçm ä‰œ... o_Æ æ] ^_n í Ú ^eç$ < fÖ á] æ ^Ûñ^Þ æ] änxÂ ^â†ÓÚ æ] < fxÖ] oÊ]...^j í ³Ú ä³Þç³Ò à³ne Ñ†³Ê Ÿ æ Ý• ä³nx³Ã³Ê Dän•^u æNPS Vèm] , âE

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૯/ રબીઉસ્સાની ૧૪૨૩ હિ.

૧૪૪૮ સદકો કયાં અદા કરવો?

સવાલ : હજમાં સદકો વાજિબ થાય તો કયાં અદા કરવો? મક્કામાં કે વતનમાં પણ અદા કરી શકાય છે?

જવાબ : હજમાં ભૂલ થવાની સુરતમાં જે સદકો અદા કરવો વાજિબ થાય છે તેનાથી સદકએ ફિત્ર મુરાદ લેવામાં આવે છે. અને એ સદકો એટલે પોણા બે કિલો ઘઉ અથવા એટલા ઘઉંની કીમત ગરીબ મોહતાજને આપવામાં આવે. આ સદકો મક્કામુઅઝ્ઝમા અથવા બીજી જગ્યાએ પણ અદા કરવું દુરૂસ્ત છે. (હિદાયહ: ૧/૨૫૦)

પરંતુ બીજી જગ્યાએ અદા કરવાની સુરતમાં મક્કામુઅઝ્ઝમામાં જેટલી કીમત થતી હોય તેટલી રકમ આપવામાં

આવે. બીજું વતનમાં અદા કરવા કરતા મક્કામાં અદા કરવું બેહતર છે. જેથી મક્કાના ગરીબોને ફાયદો પહોંચી શકે. Ÿ] xe„m Ÿ p , ãÖ] æ èÎ , ' Ö] ^Ú] ^â†nÆ oÊ Ý^Ã › Ÿ] ‡ç r m æ èfÃÓÖ] Èé^e ^m , â oÖ^Ãi äÖç³Ï³Ö èÓ³Û³e DNRL) M Vèm] , âE àÒ^Ú æ á^Ú‡ ØÒ oÊ èÖçÏÃÚ èe†Î

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૪૪૯ તવાફે ઝિયારત અદા કર્યા વગર ઘરે પાછા આવી જાય તો..

સવાલ : એક ઔરત તેના ધણી સાથે હજ માટે ગઇ હતી પછી તેને મિનામાં શૈતાનને કાંકરી મારવા પછી કુર્બાની કરવા પહેલા બચ્ચુ પૈદા થયું એટલે તેણે તવાફે ઝિયારત કર્યો નહી, હવે તેણે તવાફે ઝિયારત કરવું છે, તો હવે તેણીએ શું કરવું? તેની કઝા કરવી પડશે કે નહી?

જવાબ : પુછેલી સુરતમાં બચ્ચુ પૈદા થવાના કારણે ઔરતે તવાફે ઝિયારત કર્યુ નહી, તો ફર્ઝ છુટી જવાના કારણે હજ અદા થયું નથી મક્કા જઇ ફરીથી તવાફે ઝિયારત કરવું જરૂરી છે. અને મોડુ કરવાને લઇ દમ આપવું પડશે. ^Ú†vÚ oÏe äßÚ èÃe...] æ] àÒ†Ö] Í]ç› Õ † i çÖ æ ÄÛ r ÚE Ù , e äßÂ ‡ç r m ¡ Ê àÒ... äÞŸ ^âÊç_m oju äxa] o³Ö] Ä³q... á] æ] , ³e] DNQL)N VoÚ^•E Ì ^ÛÛÖ] ØfÎ Ì]çÊ Ÿ æ DNUQ)M V†`ÞŸ]

તવાફે ઝિયારત અદા કર્યુ ન હોય તો તે મોત સુધી ઝિમ્મે બાકી રહે છે. અને જયાં સુધી તવાફે ઝિયારત નહીં કરશે તે એહરામની હાલતમાં બાકી રહેશે. તેણે એહરામની પાબંદીઓ જાળવવી પડશે. તેને અદા કરવું જરૂરી છે. અને મોડુ કરવાને લઇ દમ આપવું પડશે. änxÃÊ äxa] oÖ] Äq... oju ¡ '] é...^m^Ö] Í]ç› Ì _m ÜÖçÖ æ DNQO Väm] , âE äßÚ Øxvjö] Ý] , ÃÞŸ Ý]†u Ÿ æ Ô Ö] „e •çÃm á]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૪૫૦ હજના જિનાયતની કુર્બાની વતનમાં થઇ શકે?

સવાલ : હજના જિનાયતની કુર્બાની ઘરે થઇ શકે કે કેમ? તે

જણાવશો.

જવાબ : હજમાં જિનાયત એટલે ભૂલને લઇ કુર્બાની વાજિબ થઇ હોય તે કુર્બાની હરમમાં ઝબહ કરવી જરૂરી છે. હરમ સિવાય બીજી જગ્યાએ કુર્બાની કરવી અથવા કીમત ખેરાત કરવી જાઇઝ નથી. અગર કુર્બાની કર્યા વગર હાજી વતન આવી જાય તો કુર્બાની થઇ શકે. એટલી રકમ મોકલી હરમમાં કુર્બાની કરાવવું જરૂરી છે. (હિદાયહ: ૨૮૧) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૪૫૧ હજમાં વાજિબ કુર્બાની વતનમાં અદા થઇ શકે?

સવાલ : હજમાં વાજિબ કુર્બાની પોતાના વતનમાં અદા થઇ શકે કે નહી? આનો ખુલાસો જણાવશો

જવાબ : હજમાં જિનાયત તેમજ 'તમત્તુઅ' અને કિરાનના શુક્રિયહની વાજિબ કુર્બાની પોતાના વતનમાં અદા થશે નહી. હરમ (મિના)માં ઝબહ કરવું જરૂરી છે. એક બકરી અથવા મોટા જાનવરના સાતમાં ભાગની કીમત કોઇને આપી હરમમાં કુર્બાની કરવા માટે તેને જિમ્મેદાર બનાવી દેવામાં આવે. (હિદાયહ: ૨૮૧) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૪૫૨ કમઝોર વ્યકિત ૧૦મીના બપોર પછી શૈતાનને કાંકરા મારે અને પછી કુર્બાની અને માથું મુંડાવે તો..

સવાલ : આપે લખેલ પુસ્તિકા ''હજનો તરીકો'' વાંચી. હજના અરકાનો ખુબજ સારી રીતે ટુંકમાં સમજાવવાની કોશિશ કરી છે. જઝાકલ્લાહ..

મારી ઉમરને લઇ અને નાદુરૂસ્ત તબિયતથી હજમાં જવાની હિમ્મત ન હતી હવે ઇરાદો કર્યો છે. ૧૦મી ઝિલહજના ચાર કામ ઘણાં મુશ્કેલ છે. તો પહેલા દિવસે શાંતી રાખી બપોર પછી મોટા થયતાનને કાંકરી મારૂં પછી કુર્બાની અને માથું મુંડાવું તો કેવું? એજ પ્રમાણે

બાકીના દિવસોમાં સાંજના કાંકરા મારૂં તો કેમ?

જવાબ : ઘણા હાજીઓ હજમાં તમત્તુઅ કરે છે. તમત્તુઅનો મતલબ એ છે કે મીકાતથી (અગર પ્લેનની મુસાફિરી હોય અને પહેલા મક્કા જવાનું હોય તો એરપોર્ટથી) ઉમરહનું એહરામ બાંધવામાં આવે. મક્કા શરીફ પહોંચી પહેલા ઉમરહ કરવામાં આવે. એટલે બયતુલ્લાહનો તવાફ અને સફા મરવાની સઇ કરી માથું મુંડાવી એહરામ ખોલી નાંખે અને આઠમી ઝિલહજના ફરીથી હજનું એહરામ બાંધી હજ અદા કરે.

એવા માણસે દસમી ઝિલહજના ઘણા કામો કરવાના હોય છે. (૧) મોટા શયતાનને કાંકરા મારવું. (૨) કુર્બાની કરવું (૩) માથું મુંડાવવું.

આ ત્રણેવ કામો ક્રમવાર કરવા વાજિબ છે. આગળ પાછળ કરવાથી હનફિયહના નઝદીક દમ વાજિબ થશે.

શયતાનને કાંકરીઓ મારવાનો વખતઃ- પહેલા દિવસે એટલે દસમી ઝિલહજના ફકત એકજ જમરહ એટલે મોટા થયતાનને કાંકરી મારવી જરૂરી છે. એનો વખત તુલૂએ આફતાબથી લઇ ઝવાલ સુધી મસ્નૂન વખત છે. અને ઝવાલથી લઇ સૂરજ ડૂબવા સુધી કોઇ પણ જાતની કરાહત વગર જાઇઝ છે. અને સૂરજ ડૂબવાથી આગલા દિવસની સુબ્હે સાદિક સુધી મકરૂહ છે. પરંતુ ભીડને લઇ કમઝોર, બીમાર માણસો અથવા ઔરતો રાતના કાંકરી મારે તો વગર કરાહતે જાઇઝ છે. તવાફે ઝિયારતનો વખત ૧૦,૧૧,૧૨મી ઝિલહજ સુધી છે. માટે તમે ૧૦મીના દિવસે સુરજ ડુબવા પહેલા સુધી શયતાનને કાંકરા મારશો તો જાઇઝ છે. અગર અશકિત અને કમઝોરીને લઇ રાતના સુબ્હે સાદિક પહેલા પહેલા મોટા થયતાનને કાંકરા મારશો તો પણ દુરૂસ્ત છે. અને ૧૧મી ૧૨મી ઝિલહજના ત્રણેવ શયતાનને કાંકરા

મારવાના છે. એનો વખત ઝવાલ પછી થી શરૂ થાય છે. અને સૂરજ ડૂબવા સુધી કાંકરી મારવામાં આવે તો કરાહત આવશે નહી. અને ઉઝર વગર સૂરજ ડૂબી જવા પછી રાતના સમયે સુબ્હે સાદિક સુધીમાં રમી કરશે તો મકરૂહ ગણાશે. પરંતુ વર્તમાન સમયમાં ભીડ ખુબજ થાય છે. જેથી કમઝોરો અને ઔરતોએ રાતના ગુરૂબ પછી પણ થયતાનને કાંકરા મારવા વગર કરાહતે જાઇઝ છે. ઔરતો ભીડને લઇ ત્રણેવ દિવસોમાં રાતના કાંકરીઓ મારે તો દુરૂસ્ત છે. ૧૩મી ઝિલહજના અગર હાજી સુબ્હે સાદિક સુધી મિનામાં રહે તો એ દિવસની રમી પણ વાજિબ થશે. અલબત્ત ૧૩મીના ઇમામ અબૂહનીફા રહ.ના નઝદીક ઝવાલ પહેલાં રમી કરવું દુરૂસ્ત છે. સારાંશ કે તાકતવર મર્દોએ રાતના સમયે રમી કરવું મકરૂહ છે. અલબત્ત ઔરતો અને કમઝોર મર્દોએ રાતના સમયે રમી કરે તો જાઇઝ છે. બલ્કે મુસ્તહબ છે. (કિતાબ આપકે મસાઇલ ઔર ઉનકા હલઃ ૪/૧૩૦) ,Ãe Ù]æ^ö] Øfî èÃe]†ö] Ýçnö] oßÃm Ýçnö]],„â oÊ oÚ†ö] Ý , Î á] æ
DNON Vèm] , âE èËnßu oe] , ßÂ ‡^q † r Ëö] Åçx›

ફક્ત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૪૫૩﴿ એહરામમાં ભુલથી થોડા બાલ કપાવી નાખ્યા તો..

સવાલ : હું ૧૪૦૦ હિજરીમાં હજ્જ માટે ગયો, મેં મીકાત પર હજ અને ઉમરહની એકી સાથે નિય્યત કરી હતી, મેં પહેલાં ઉમરહ અદા કર્યો ટાઇમ હોવાને લઇ હજ પહેલા મારી દાદીમા તરફથી ઉમરહ કર્યો એ ઉમરહ કર્યા પછી ભૂલથી માથાનાં થોડાક બાલ કપાવી નાંખ્યા અને એ પહેલાં મેં કુર્બાનીની પણ નિય્યત કરી હતી અને ભાગીદારીમાં મોટા જાનવરની કુર્બાની કરી હવે ચાલુ વરસે હજ માટે જવા વિચાર છે તો આગળની ભૂલ માટે ઇસ્લામમાં કંઇ છુટકારો હોય તો બતાવશો.

જવાબ : તમોએ મીકાતથી હજ અને ઉમરહની નિય્યત કરી હતી જેથી તમારો એ હજ 'કિરાન' કહેવાશે. એનો હુકમ એ છે કે પહેલાં ઉમરહ અદા કરવામાં આવે. તે પછી એ એહરામ બાકી રાખી હજના દિવસોમાં હજના અરકાન અદા કર્યા પછી દસમી ઝિલહજના કુર્બાની કર્યા પછી માથું મુંડાવવામાં આવે. એ પહેલાં માથું મુંડાવવું કે કતરાવવું ન જોઇએ. તમોએ હજના અરકાન પહેલાં થોડાં બાલ કપાવી નાંખ્યા છે તો પુરા માથા માંથી ચોથા (૧/૪) ભાગ બરાબર બાલ કપાવ્યા હોય તો જીનાયતની કુર્બાની આપવું જરૂરી હતું ગયા વરસે તમોએ એ જીનાયતની કુર્બાની આપી નથી તો હવે મિનામાં કુર્બાની આપી દેવામાં આવે. જીનાયતની કુર્બાની મિના (હરમ) સિવાય બીજી કોઇ જગ્યાએ અદા કરવું જાઇઝ નથી.

મીકાતથી હજ અને ઉમરહની નિય્યત કરવામાં આવે તો શુક્રિયહની કુર્બાની કરવું વાજિબ છે. માટે ગયા વરસે કરેલ કુર્બાની એ વાજિબ કુર્બાની ગણાશે. ફક્ત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૨૯/ શઅબાન ૧૪૦૧ હિ.

﴾૧૪૫૪﴿ મહેંદી લગાવી હજમાં જઇ શકાય?

સવાલ : અગર ઔરતો હજ પઢવા જવા પહેલા પોતાના ઘરમાં પોતાના બન્ને હાથોમાં અથવા ફક્ત પોતાના હાથોની આંગળિયોના નખો પર મહેંદી લગાવા ચાહે તો લગાવી શકે છે?

જવાબ : એહરામ બાંધવા પહેલા એવી ખુશ્બૂ લગાવવી કે એહરામ પછી તેની માત્ર ખુશ્બૂ બાકી રહે અલબત્ત તેની જાત એટલે કે માદ્દો બાકી ન રહેવો જોઇએ સહીહ કોલ મુજબ એ પ્રમાણે લગાવવું મકરૂહ નથી. માટે એહરામ બાંધવા પહેલા લગાવવામાં આવે અને એહરામ પછી માત્ર તેનો રંગ બાકી રહે છે. પરંતુ તેની જાત એટલે માત્રા બાકી રહેતા નથી તો એમ લગાડવું દુરૂસ્ત છે. અને હદીસ શરીફમાં મહેંદીને

ખુશ્બૂ ગણવામાં આવી છે.

‡çr㎜äÞ] o×Â]çÃÛq] æ DNNR) NV†㎜, Ïö] xjÊE ! gn› ð^ßv³ö] # Ù^³Î æ],,Ò æ èvñ]… knÏe á] æ Ý]†uŸ] , Ãe äßnÂ oÏf㎜ Ÿ ^Ûe Ý]†uŸ] ØfÎ g³n_³ö] l ^㎜]æ†ö] oÊ å†Ó㎜ Ÿ ^Þ, ßÂ Ô ŠÛö^Ò Ý]†uŸ] , Ãe äßnÂ oÏf㎜ ^Ûe g³n_³jö] DÝ]†uŸ] oÊ &ö^‰ö] h^fö] Vp†n, Ûö^ÂE xnv ' ö] çâ æ é†â^¿ö]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૬/૧/૭૪ ઇ.

«૧૪૫૫» <u>દમમાં બકરો વાજિબ થયો પણ કુર્બાની કરી નહીં અને વતન આવી ગયો તો હવે શું કરવું?</u>

સવાલ : હું ગયા વરસે હજ પઢવા ગયો હતો ત્યાં મારાથી એક ભૂલ થઇ ગઇ જેનાથી મારા પર દમમાં બકરો વાજિબ થયો પણ તે વખતે મારી પાસે ગુંજાઇશ ન હોવાથી હું તે વખતે દમમાં બકરો આપી શકયો નહી હવે મને વુસ્અત છે અને હું તે દમનો બકરો અદાકરવા માંગું છું તો મારા માટે શું રસ્તો છે? હું તે દમ કેવી રીતે અદા કરી શકું?

જવાબ : હજમાં ભૂલ થવાથી કુર્બાની વાજિબ થઇ હતી પણ કુર્બાની કરી નથી તો હવે કોઇ સાથે કુર્બાની થઇ શકે એટલી રકમ મોકલી હરમમાં કુર્બાની કરાવવી અથવા છ ગરીબોને દરેકને સદકએ ફિત્ર બરાબર ફિત્રો આપવો. બીજી જગ્યા કરતાં મક્કા શરીફના ગરીબોને આપવું એ અફઝલ છે. (ફતાવા ઉસ્માનીઃ ૧૫૧,૧૫૨)

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

«૧૪૫૬» <u>એહરામમાં લંગોટ કે ચડ્ડી પહેરી શકાય?</u>

સવાલ : એહરામની હાલતમાં લંગોટ અથવા ચડ્ડી પહેરી શકાય કે નહી? હજ પઢવા જનાર મક્કામાં કોઇને ઝકાત આપી શકે ખરા?

જવાબ : જે કપડું ઇન્સાનનાં બદનના આકાર પ્રમાણે સીવેલું હોય તેવું કપડું એહરામની હાલતમાં પહેરવું જાઇઝ નથી.

મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજ માં છેઃ એહરામ કી હાલત મેં ઐસા સિલા હુવા કપડા પહેનના મના હે જો બદન કી હયઅત પર કતઅ કર કે સિયા ગયા હો. જૈસે કુરતા, પાજામા, અચકન. (મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજઃ ૧૧૮,૨૭૩)

માટે એ કાયદા અનુસાર એહરામની હાલતમાં ચડ્ડી ન પહેરવી જોઇએ. અલબત્ત લંગોટ પહેરવાની ગુંજાઇશ છે.

જે જગ્યાએ ઝકાતી માલ હોય તે જગ્યાના ગરીબોનો તે માલમાં હક છે. માટે પોતાના વતનમાં ગરીબોને ઝકાત આપવી જોઇએ. અલબત્ત અગર પોતાના વતન કરતાં મક્કાએ મોઅઝઝમાના લોકો વધારે ગરીબ અને મોહતાજ હોય તો તેમને ઝકાત આપવું બેહતર છે. છતાં મક્કાનાં ગરીબોને ઝકાત આપવામાં આવે તો પણ ઝકાત અદા થઇ જશે. oö] Í † ' i oju Ù^Ûö] á^ÓÚ †fjÃ㎜ éçÒ^ö] oÊ æ •], Ú] OMO Vpæ^jËö] è ' ¡ ì E ènv • Ÿ] oÊ],,Ò æ Ä • çÛ³ö] Ô öf ð]†³Ï³Ê Dpæ^jËö]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૭/૬/૭૭ઇ.

«૧૪૫૭» <u>દમની કુર્બાની અદા કર્યા વગર વતન આવી જાય તો હવે શું કરવું?</u>

સવાલ : એક માણસ હજ પઢવા ગયો, હજના અરકાન અદા કરવામાં તેનાથી એવી ભૂલ થઇ ગઇ કે તેના ઉપર દમ દેવું એટલે કુર્બાની કરવી જરૂરી હતી પરંતુ તેણે દમની કુર્બાની કરી નથી. તો એ વિશે શું હુકમ છે? શું વતનમાં કીમત ગરીબોને આપી દેવી દુરૂસ્ત છે?

જવાબ : હજના અરકાન અદા કરવામાં ભૂલ થવાને લઇ દમ એટલે કુર્બાની કરવી લાઝિમ થાય તો તે કુર્બાની હરમ એટલે મિનામાં ઝબહ કરવી જરૂરી છે. હરમ સિવાય બીજી કોઇ જગ્યાએ દમની કુર્બાની ઝબહ કરવી જાઇઝ નથી. તેમજ કુર્બાનીના બદલે કીમત

આપી દેવી જાઇઝ નથી. જીનાયતની કુર્બાની કર્યા વગર હાજી પોતાના વતન ચાલ્યા આવે છે તો હવે કુર્બાની થઇ શકે એટલી રકમ કોઇના સાથે મોકલી હરમમાં કુર્બાની કરાવવી જરૂરી છે. આ પણ યાદ રાખવું જરૂરી છે કે જીનાયત એટલે હજમાં ભૂલ થવાને લઇ જે કુર્બાની કરવામાં આવે તેનું ગોશ્ત ગરીબો ખાઇ શકે છે. માલદાર તેમજ જે જીનાયતની કુર્બાની કરનાર પોતે તે ગોશ્ત પોતાના ઉપયોગમાં લઇ શકતો નથી. Ý• ØÒ oÊ ¡ ‘] …^ ’ Ê !Ý†vö] oÊ Ÿ] ^ã] , ãö] xe∕ ‡çr ã Ÿ æ

DNTP Vèã] , âE !é…^ËÒ çâ

ઝુબ્દતુલ મનાસિકમાં છે: ઔર સબ અકસામે હદી કો હરમમેં ઝબહ કરના જરૂરી હે. ખારિજે હરમ જાઇઝ નહી. (૨/૧૨૫)

મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજમાં છે: દમ કે અદા હોને કી યહ શર્ત હય હરમ મેં ઝબહ કરના. દમ કે બદલે મેં કીમત દેના જાઇઝ નહી. (મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજ: ૨૯૫)   ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૪૫૮﴿ <u>વખત પહેલા રમી કરી તો દમ આપવો પડશે.</u>

સવાલ : હાજી સાહબ હજ પઢવા માટે ગયા ત્યાં તેમણે શૈતાનને પત્થર મારવાનાં વખત પહેલાં પત્થર મારી આવ્યા લોકોએ તેમને કહ્યું કે પત્થર મારવાનો વખત હમણાં થયો છે તો ફરીથી પાછા પત્થર મારવા ગયા તો પુછવાનું એ કે એમણે નક્કી વખત પહેલાં પત્થર માર્યો છે તો કુર્બાની કરવું પડશે અને એ ગોશ્ત કોણ ખાય શકે છે?

જવાબ : સવાલમાં લખવા પ્રમાણે હાજી સાહબે વખત પહેલાં શૈતાનને કાંકરા માર્યા પરંતુ પાછળથી એ કાંકરા મારવાનાં વખતમાં એટલે કે તે દિવસની રાતમાં સુબ્હે સાદિક પહેલાં ફરીથી કાંકરા માર્યા હોય તો કુર્બાની કરવું જરૂરી નથી. અલબત્ત બીજા દિવસે કાંકરા માર્યા હોય તો એક કુર્બાની કરવું જરૂરી છે. અને તેનું ગોશ્ત ફકત ગરીબો ખાઇ શકે છે. પોતે તેમજ માલદારોએ એ ગોશ્ત ખાવું જાઇઝ

નથી. અગર ખાશે તો જેટલો ગોશ્ત પોતે અથવા માલદારોએ ખાધો હશે તેટલા ગોશ્તની કીમત સદકો કરવું પડશે. Ýçã oÚ… Õ †i á] æ

á] æ änxÂ ðo• ¡Ê äfnÏÂ Ønxö^e ^â•^Â] á^Ê Ý^i Ô Šþ áŸ Ý• änxÃ³Ê , ³u]æ oÊ oÚ… DMSS Vé†nßö] é†açr ö]E èËnßu oe] , ßÂ Ý• änxÃÊ , ³Ç³ö] à³Ú å•^³Â] á] Ü$ î ö] oöæŸ] Ý†ã Üö æ è‰ö^‰ö] æ ó_‰çö] Äe]†ö] æ] &ö^‰ö] æ] oþ^‰ö] Ýç³nö] Ý• änxÃÊ!!!!!oþ^‰ö] oö] å†³ ì] á] æ ä³nx³Â ðo³• Ÿ o³Ú†³ö] k ³Îæ o³Ê o³Ú… çö æ á]†Ïö] æ èÃjÛö] æ Åç_jö] p , â àÚ äxÒ] ‡çr ³ã æ DOPR)N Vo³Ú^³•E æ ^ãxÒ l]…^ËÓö] ð^Ú , Ò ^ã] , ãö] ènÏe àÚ è$ ¡ ‰ö] å„â †nÆ oö] ^â†nÆ àÚ ØÒ] VoÚ^•E !^nßÆ ÜÃ›] ç³ö]„³Ò æ Ø³Ò]^³Ú à³Û³• …^³ ’ ³uŸ] p , ³â æ …æ„³ß³ö

DOPP(OPO)N

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.   ૮/૩/૭૮ ઇ.

﴾૧૪૫૯﴿ <u>કારિને ફકત હજ કર્યો અને ઉમરહ ન કર્યો તો..</u>

સવાલ : એક માણસે હજમાં કિરાન (હજ અને ઉમરહની સાથે)ની નિય્યત કરી છે. મક્કા પહોંચ્યા પછી એલાન થયું કે આજે આઠમી ઝિલહજ છે માટે મિના જવાનું છે. માટે તેણે ઇફરાદના બધા અરકાન અદા કર્યા તો ઇફરાદની હજ થઇ કે નહી? અને ઉમરહની સઇ રહી ગઇ હતી તે તવાફે વિદાઅ પછી અદા કરી છે તો એનો શું હુકમ છે? અને કુર્બાની વાજિબ હોય તો કયાં અદા કરવું?

જવાબ : પુછેલી સુરતમાં કિરાનનું એહરામ બાંધ્યું હતું પરંતુ ફકત હજનાં અરકાન અદા કર્યા છે કિરાનનો ઉમરહ જે હજનાં અરકાન પહેલા અદા કરવાનો હતો તે અદા કર્યો નથી તો એવી સુરતમાં કિરાન ખત્મ થઇ ફકત ઇફરાદ બાકી રહેશે. અને હજનાં અરકાન અદા કરવાથી હજ અદા થઇ ગઇ છે. પરંતુ એહરામ વખતે ઉમરહ અદા કરવાની પણ નિય્યત હતી અને હજ પહેલા તે અદા કર્યો નથી તો ઉમરહ છોડવાના બદલામાં એક કુર્બાની કરવું વાજિબ છે. અને

ઉમરહનું એહરામ સહીહ હોવાને લઇ ઉમરહની કઝા કરવું પણ જરૂરી છે. ...^ ' ,ÏÊ l ^Ê†Â o¿] äqçi æ èÓÚ á...^Ï¿] Øì ,㎜ Ü¿ á^Ê ,Ãe äi†ÛÂ ~ Ê†¿ Ý• än×Â æ á]†Ï¿] Ý• äßÂ ¼Ï‰ æ Í çÎç¿^e äi†ÛÃ¿ ^—³Ê]... DNPL Vè㎜] ,âE ^`nÊ Åæ†Ž¿] èv ' ¿^â ð^—Î än×Â æ ^ÛnÊ Åæ†Ž¿]

અગર જિનાયતની કુર્બાની કરી ન હોય તો કોઇ સાથે કુર્બાની થઇ શકે એટલી રકમ મોકલી હરમમાં કુર્બાની કરાવવી જોઇએ. અગર પોતાના વતનમાં કુર્બાની કરવામાં આવે તો એનું ગોશ્ત ગરીબોમાં વહેંચી આપવું જોઇએ. એ ગોશ્ત પોતે તેમજ માલદારોએ ખાવું જાઇઝ નથી. o¿^Ãi ä¿çÏ¿ èÓÛe Ÿ] xe„㎜ Ÿ p ,ã¿] æ Üv×¿^e Ñ, ' i]f] å^ßÃÚ Ý^Ã_¿] àÂ å]^q] èÊçÓ¿^e xef á^Ê èfÃÓ¿] È¿^e ^㎜ ,â < n¿ æ DNRL Vè㎜] ,aE äßÂ hçß㎜ Ÿ èÎ]...Ÿ] áŸ Ý^Ã_³¿] èÛ³nÏ³e ð^³Êæ ä³nÊ æ &Ãf㎜ á] ä¿ Øe ...„jÃ㎜ ,Î Ô ¿f áŸ ^ãßnÃe é^Ž¿] &Ãe ^³þ†³Ò f ^³Û³e •]†³Û³¿] DNSO Vè㎜] ,âE äßÂ xe„i æ Ô ¿^ßâ é^Ž¿] p†jŽ㎜ oju èÛnÏ¿^e

ઇફરાદ હજમાં તવાફે ઝિયારત પછી સઇ કરી હોય તો દમ વાજિબ થશે નહી. અને અગર હજનાં અરકાન એટલે કે તવાફે કુદૂમ તેમજ તવાફે ઝિયારત પછી સઇ કરી ન હોય તો બીજી કુર્બાની વાજિબ થશે.ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૩/૩/૭૮ ઇ.

૧૪૬૦ એહરામની ચાદરને લુંગી તરીકે સીવી શકાય?

સવાલ : એહરામની ચાદરને લુંગી તરીકે સીવી શકાય?

જવાબ : સતર ખુલી જવાનો ભય હોય તો એહરામની ચાદરને સીવી લેવાની ગુંજાઇશ છે જરૂરત વગર લુંગીની જેમ સીવી લેવું મકરૂહ છે. (મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજ: ૧૨૮) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૪૬૧ એહરામની હાલતમાં ઉઝરના લિધે સિવેલું કપડું પહેરી શકાય?

સવાલ : ઠંડીને લઇ એહરામ પહેરી રાખવું જરૂરી છે? ચોવીસે

કલાક એહરામની હાલતમાં રહેવું પડે? અથવા સીવેલું કપડું પહેરી શકાય?

જવાબ : એહરામ પહેરયા પછી હલાલ ન થાય ત્યાં સુધી હંમેશા રાત દિવસ એહરામની હાલતમાં રહેવું જરૂરી છે. કોઇ ઉઝરને લઇ જેમકે સરદી એવી હોય કે જેનાથી મોતનો ભય હોય અથવા બીમાર થઇ જવાનો ડર હોય એવા ઉઝરથી એહરામમાં સીવેલું કપડું પહેરવું પડે તો ઉઝરના કારણે હોવાને લઇ કુર્બાની (દમ) કરે અથવા સદકએ ફિત્ર બરાબર અનાજ ઘઉં આપવામાં આવે અથવા ત્રણ રોઝા રાખવામાં આવે. રોઝા રાખવા અને સદકહ માટે એ હુકમ છે કે મક્કામાં અથવા પોતાના વતનમાં અદા કરી શકો છો કારણકે દરેક જગ્યાએ ઇબાદત ગણાય છે. અલબત્ત કુર્બાની (દમ) હરમમાંજ (મિનામાં) કરવી પડશે. †n í Ú çãÊ ...„Â àÚ Ð×u æ] < f¿ æ] g n_i á] æ Ü$ Ý^㎜] è‰×$ Ý^ ' ð^• á] æ ànÒ^ŠÚ èj‰ o×Â Ñ, ' i ð^• á] æ x³ef ð^³• á] Ô ¿]„Ò æ á^ÓÚ ØÒ oÊ é•^fÂ ä³þŸ ð^³• Ä³ • ç³Ú p] o³Ê p^³ r³㎜ Ýç³ ' ³¿] DNQL)M Vè㎜] ,âE èÎ , ' ¿]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૬/જમાદિલ અવ્વલ ૧૪૨૩ હિ.

૧૪૬૨ બાલ મુંડાવવા પહેલાં મુંછ કાપવી અથવા નખ કાપવા

સવાલ : હજમાં કુર્બાની પછી બાલ કાપવા પહેલાં કોઇ આદમી મુંછ અથવા નખ સાફ કરે તો શરીઅતનો શું હુકમ છે?

જવાબ : કુરબાની પછી માથાના વાળ મુંડાવવા કે કતરાવવા જરૂરી છે. અને તે પછી મુંછ અને નખ કાપે માટે માથાના બાલ મુંડાવવા પહેલાં મુંછના બાલ કે નખ કાપવામાં આવે તો જિનાયત ગણાશે. અને કફ્ફારો આપવો પડશે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૪૬૩ રમી, કુર્બાની અને હલક પહેલા તવાફે ઝિયારત કરી લે તો..

સવાલ : અગર કોઇ હાજી મુઝદલિફાથી મિના આવી સુબ્હે સાદિક

પછી તવાફે ઝિયારત કરે અને પછી મિના આવીને રમી કરે તે પછી કુર્બાની અને હલક કરી એહરામ ઉતારે તો આ રીતે કરવાથી દમ લાઝિમ આવે છે?

જવાબ : તવાફે ઝિયારત કરવાનો સમય ૧૦મી ઝિલહજના સુબ્હેસાદિકથી શરૂ થાય છે અને ૧૨મીના સૂરજ ડૂબવા સુધી વખત રહે છે આ ત્રણે દિવસો એટલે કે ૧૦-૧૧-૧૨મીના સૂરજ ડુબવા પહેલાં તવાફે ઝિયારત કરવું દુરૂસ્ત છે. માટે ૧૦મીના સુબ્હે સાદિક પછી મુઝદલિફાથી મક્કા આવી તવાફે ઝિયારત કરવામાં આવે તો દુરૂસ્ત છે. દમ વાજિબ થશે નહી. પરંતુ રમી, કુર્બાની અને હલક પછી તવાફે ઝિયારત કરવું સુન્નત છે. áŸ †vßö] Ýçm àÚ † r Ëö] Åçx› ,Ãe äjÎæ Ùæ] áçÓm oßÃm änxÂ gi†Ú Í]ç_ö] æ èÊ†Ãe Í çÎçö] k Îæ Ø³nx³ö] à³Ú ä³x³fÎ ^³Ú †vßö] Ýçm † r Ê Åçx› ,Ãe é…^m^ö] Í]ç› p] äjÎæ Ùæ] DNOM Vèm], aE å ,Ãe ÄnË• ojËÚ ‡] NRR Vèm^Îçö] | †•E †v³ß³ö] Ýç³m o³Ê p] Ø³—³Ê] ä³nÊ ç³â æ

Dgu^ ‘

મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજમાં છેઃ તવાફે ઝિયારત જો દસવી તારીખ કો હોતા હે ઉસ તવાફ કી સુન્નત યે હે કે રમી, કુર્બાની ઔર હલક કે બાદ કિયા જાવે અગર ઉનસે પેહલે તવાફે ઝિયારત કરેગા તો ભી ફર્ઝ અદા હો જાએગા (અહકામે હજઃ ૮૮)

મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજમાં છેઃ તવાફે ઝિયારત કો રમી ઔર હજામત કે બાદ કરના સુન્નત હે વાજિબ નહી. (મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજઃ ૧૯૫)

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૮/૩/૯૮ ઇ.

《૧૪૬૪》 એહરામમાં ચડ્ડી પહેરી શકાય?

સવાલ : એહરામમાં ચડ્ડી પહેરી શકાય કે કેમ? અગર પહેરવામાં આવે તો શું દમ વાજિબ થશે?

જવાબ : એહરામમાં સીવેલું કપડું પહેરવું મના છે. ઉઝરથી

પહેરવામાં આવે અથવા વગર ઉઝરથી પહેરવામાં આવે બન્નેનો એકજ હુકમ છે. અગર પૂરા એક દિવસ સુધી ચડ્ડી પહેરી રાખી હોય તો જિનાયતની કુર્બાની કરવી વાજિબ થશે. અને અગર એક દિવસથી ઓછો ટાઇમ પહેરી હોય તો સદકએ ફિત્ર બરાબર ઘઉ અથવા એટલા ઘઉની સઉદિયામાં જે કીમત થતી હોય તેટલી કીમત ગરીબોમાં ખૈરાત કરી આપવામાં આવે. હરમના ગરીબો અથવા પોતાના વતનના ગરીબોમાં પણ એ રકમ ખૈરાત કરી શકાય છે. (હિદાયહઃ ૨૪૭,૨૮૧) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

《૧૪૬૫》 એહરામમાં ચડ્ડી પહેરવાથી દમ આપવું પડશે?

સવાલ : એહરામમાં ચડ્ડી પહેરી પછી ખ્યાલ આવવાથી કાઢી નાંખી તો ચડ્ડી પહેરવું દુરૂસ્ત છે? દમ આપવો પડશે?

જવાબઃ એહરામમાં સિવેલું કપડું પહેરવું મના છે. પુછેલી સૂરતમાં પૂરા એક દિવસ સુધી ચડ્ડી પહેરી નથી, અમુક ટાઇમ પછી કાઢી નાંખી છે, તો સદકએ ફિત્ર બરાબર ઘઉ અથવા એટલા ઘઉની કીંમત સઉદીયામાં જે થતી હોય તેટલી કીંમત ગરીબોમાં ખૈરાત કરી આપવામાં આવે. હરમ અથવા બીજી જગ્યાના ગરીબોમાં રકમ ખૈરાત કરી શકો છો. Ý• änxÃÊ ¡Ú^Ò ^Úçm ä‰]… o_Æ æ] ^ vÚ ^çç$ ‹ fö á] æ Ñ , ’ jm á] ‡ç r m æ DNPS Vèm], âE èÎ , ‘ änxÃÊ Ô ö]ƒ à³Ú Ø³Î] á^³Ò á]æ èöçÏÃÚ èe†Î èÎ , ’ ö] áŸ oÃÊ^Žxö ^Ê ¡ ì Üâ†nÆ æ Ý†vö] ànÒ^ŠÚ o×Â ^³ãe DNTM Vèm], âE èe†Î †nÏÊ o×Â èÎ , ’ ö] æ

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૨/ મોહર્રમુલ હરામ ૧૪૦૪

《૧૪૬૬》 મુઝદલિફામાં થોભયા વગર ત્યાંથી મિના ચાલ્યા જાય તો દમ આપવો પડશે?

સવાલ : મુઝદલિફામાં થોભયા વગર ત્યાંથી મિના ચાલ્યા જાય તો દમ આપવો પડશે?

જવાબઃ મુઝદલિફામાં ૧૦મી ઝિલહજના સુબ્હે સાદિકથી રોશની થવા સુધીમાં થોડીવાર માટે પણ થોભવું વાજિબ છે. અને રાતથી સુબ્હે સાદિક સુધી થોભવું સુન્નતે મુઅક્કદહ છે. માટે અરફાતથી ડાયરેકટ શરઇ ઉઝર વગર (ઔરતો, ઝઇફો, બચ્ચાઓ) મિના ચાલ્યા જવાથી દમ વાજિબ થશે. અગર થોડી વાર માટે પણ સુબ્હે સાદિક પછી મુઝદલિફામાં પહોંચી જઇ પછી મિના જાય તો દમ વાજિબ થશે નહી. અલબત્ત સુન્નત વિરૂધ્ધ કરેલું કહેવાશે. ^þ, ßÂ gq]æ Ì Îçö]],„â Ü$ ^ãnÊ Í çÎçö] kÎæ Ü$ DNNT Vä] , âE Ý , ö] äÚ^×… „Â †nÇe ä³Ò†³i ç³ö o³ju æ äjÎæ t†ì ‹ ÛŽö] kÃ×›]ƒ^Ê], q†ËŠ á] oö] †rËö] Åç×› à³nu à³Ú æ ä×fÎ æ èÊ†Ãe Í çÎçö] oÊ ^ÛÒ ‡^q ^ãe †Ú æ] kÎçö]],„â oÊ ^³ãnÊ Ì Îæ ç³ö ¡Ê ^ãnÊ knf á] †nÆ àÚ †rËö] Åç×› , Ãe …^Ú ^ãe †Ú á^Ê !‡ç r Ÿ æ å , ³Ã³e h^fö] NMQ)M Vp†n , Ûö^ÂE èßŠö] ä³Ò†³je ^³ò³nŠÚ áç³Ó³ æ ä³n×³Â ðo³• Dsvö] ð]•] ènËnÒ oÊ ‹ Ú^ í ö]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૨/ મોહર્રમુલ હરામ ૧૪૦૪

મદીના મુનવ્વરહની ઝિયારતનું બયાન

૧૪૬૭ હજ કર્યા પછી મદીના જવું

સવાલ : હજ અદા કરવા પછી મદીના શરીફ જવું જરૂરી છે? અગર ન જઇ શકે તો હજ થઇ કે નહી?

જવાબઃ સહીહ કોલ પ્રમાણે હજ અદા કર્યા પછી મદીનએ તૈયિબહ જવું મુસ્તહબ છે. અગર કોઇ મદીના ન જાય અને હજ કરી વતન

ચાલ્યો આવે તો હજમાં નુકસાન આવશે નહી. હજ અદા થઇ જશે. પરંતુ સખ્ત મજબૂરી વગર મદીના શરીફ ન જવું સખ્ત મહરૂમીની વાત છે. એવા માણસ પર વઇદ આવી છે. આપ સલ.એ ફરમાવ્યુંઃ જેની પાસે ગુંજાઇશ હોય અને મારી કબરની ઝિયારત ન કરી તેણે મારા ઉપર ઝુલ્મ કર્યો, એક હદીસમાં આપ સલ.એ ફરમાવ્યુંઃ મારી કબરની ઝિયારત કરનાર માટે મારી સિફારિશ લાઝિમ થઇ જાય છે. (મરાકિલ ફલાહ તહતાવી સાથેઃ ૪૦૫, શામીઃ ૨/૩૫૨)

Øe l ^fvjŠÛö] àŠu] æ h†Ïö] Ø–Ê] àÚ #' ofßö] é…^³‡ k ³þ^³Ò ^³Û³ö oÊ Èö^e æ ^ãn×Â š †u #' äþ^Ê l ^fq]ç³ö] à³Ú Ý^³ö ^³Ú èq…• à³Ú h†³Ï³i …]‡ àÚ #' Ù^Î æ !oþ^Ëq , ÏÊ oþ…^ Üö æ èÃ‰ , qæ àÚ Ù^ÏÊ ^ãnö] h , ß³ö] oÊ oþ…]‡ ^ÛþÓÊ oi^ÛÚ , Ãe oþ…]‡ àÚ #' Ù^Î æ ojÂ^Ë• äö kfqæ p†³fÎ #' å†fÎ é…^‡ æ D #' ofßö] é…^‡ oÊ Ø ’ ³Ê (| ¡ ³Ë³ö] o³Î]†³ÚE o³i^³nu …^j í Ú …•E ànÛ×ŠÛö] Å^Ûq^e èeæ , ßÚ èÃ‰ äö àÛö èfq]æ ØnÎ Ø³e èeæ , ³ß³Ú

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. DOQN) N VoÚ^Žö] ÄÚ

મુતફર્રિકાતે હજ

૧૪૬૮ હજ ફિલ્મ વિશે

સવાલ : હજના દિવસોમાં ટી.વી.માં હજના અરકાન તવાફ, ઝિયારત કુરબાની વિગેરે બતાવવામાં આવે છે. લોકો ઘણાં શોકથી જુએ છે. શું એ જોવું જાઇઝ છે? એમાં હજની જાણકારી મળે છે?

જવાબ : આ વાત તો બિલ્કુલ જાહિરી છે કે ફિલ્મ વડે અને ટી.વી.માં હજના અરકાન બતાવવામાં અને જોવામાં એ અસલ હજ તો

નથીજ માટે એને માત્ર હજની નકલ કહેવામાં આવશે. અને હજના કોઇ પણ રૂકનની માત્ર નકલ કરવાથી શરીઅતમાં મના કરવામાં આવ્યું છે. જેમકે અરફાતમાં ૯ ઝિલહજના હાજીઓ થોભે છે. તો હાજીઓના એ થોભવાથી પોતાના વતનમાં નકલ ઉતારવાથી ફુકહાએ મના ફરમાવ્યું છે. કારણ કે ખાસ જગ્યામાં થોભવું ઇબાદત હોય તે જગ્યા સિવાય બીજી જગ્યાએ તેની નકલ ઉતારવાથી તે ઇબાદત ગણાતી નથી.

¡ Ê!!!!èÊ†Ãe ànËÎ]çÖ^e ^ãnfŽi Ä •]çÛÖ] „ãe oÊ èÊ†Â Ýçm Œ^ßÖ] ÄÛ³ r ³m á]
DNUP Vpæ^_v› o×Â | ¡ ËÖ] oÎ]†Ú (MQP Vèm] , âE äÞæ• é•^fÂ àÓm

જયારે ફકત અરફાતમાં થોભવાની બીજી જગ્યાએ નકલ ઉતારવી એ ઇબાદત ગણાતી નથી. મકરૂહ અને નાજાઇઝ છે. તો હજના અરકાનની નકલ કરવા ઉપરાંત કેટલિક બીજી ખરાબીઓ અને નુકસાનો છે. જેના કારણે હજ ફિલ્મ જોવું અને બતાવવું નાજાઇઝ ગણાય છે. (૧) હજ કરનાર બેપર્દા સ્ત્રીઓની તસ્વીરો હોવાથી શરઇ જરૂરત વગર જોવામાં આવે છે જે નાજાઇઝ છે. (૨) થીએટરમાં તેમજ ઘરોમાં ટી.વી.ના પર્દા પર હજ ફિલ્મ જોવા માટે પુરૂષો અને સ્ત્રીઓ ભેગા થશે અને શરઇ જરૂરત વગર પરાયા મર્દ અને ઔરતોએ ભેગા મળવું જાઇઝ નથી. શરીઅતમાં એવા નુકસાનને દૂર કરવું જરૂરી ઠેરવ્યું છે. મરાકિલ ફલાહમાં લખ્યું છેઃ આમ લોકોનાં ભેગા થવા અને ઓરતો અને જવાનોના સાથે મળવાથી જે નુકસાન છે તે કોઇથી અજાણ નથી અને ખરાબીને દૂર કરવું સૌ પ્રથમ જરૂરી છે. (મરાકી તહતાવીઃ ૨૯૪)

(૩) બૈતુલ્લાહને જોવાથી મુસલમાનના દિલને જે કયફિયત જે તેની અઝમત અને બૈતુલ્લાહની પવિત્રતાનો ખિયાલ આવે છે અને મુસલમાનના દિલને આકર્ષનાર ચીજ તે ખાસ જગ્યા માટેજ છે કે જયાં

અસલ બેતુલ્લાહ શ. મવજૂદ છે તેની નકલમાં તે વાસ્તવિકતા અને રૂહની તાઝગી કયાંથી હશે. સાથેજ એક ઇમાનવાળું હ્રદય અને કામિલ મુસલમાન આ વાતને કેવી રીતે સહન કરી શકે છે કે ફિલ્મો અને સ્ક્રીનો પર અત્યાર સુધી નગ્ન અને શરમનાક તસ્વીરો લાગી ચુકી છે, અને હવે પછી પણ લાગશે ત્યાં પવિત્ર બૈતુલ્લાહ અને હજની જગ્યાઓના ફોટા લગાડી તેની બેહુરમતી થવા દે અને એવા ચિહનો જોઇ બેહુરમતીમાં મુસલમાન મદદરૂપ બને આ વાત કામિલ મુસલમાન કદી પસંદ કરશે નહી. કુર્આને હકીમમાં છે જે કોઇ ખુદાઇ દીનની યાદગારોની પુરી અદબ રાખશે તો તે દિલી પરહેઝગારીની વાત છે. મતલબ કે જેના દિલમાં પરહેઝગારી અને ખુદાનો ડર હશે તે જરૂર ખુદાઇ યાદગીરીનો અદબ કરશે. (સુ.હજ આ.૩૨)

જે લોકોએ અત્યાર સુધી સિનેમા તરફ રૂખ કરેલ નથી તે લોકો હજ ફિલ્મ જોવા માટે દિલમાં સીનનો એહસાસ રાખી સિનેમા ઘરોમાં જર રહ્યા છે ધીમે ધીમે તેઓ માટે દરેક જાતની ફિલ્મો જોવા માટે રસ્તો સાફ થઇ જશે. શૈતાન માનવજાતનો હંમેશાથી દુશ્મન છે. તેનો સિધ્ધાંત એજ છે કે ધીમે ધીમે શરીઅત વિરૂધ્ધ કામોમાં ફસાવે છે માટે હજ ફિલ્મ જોવાથી બીજી સીનેમા જોવા માટે રસ્તો મોકળો થઇ જશે. (૫) આ પણ હકીકત છે કે હજ ફિલ્મ જોવું ન ઇબાદત છે અને ન તો શરઇ દ્રષ્ટિએ પસંદ છે અને ન તો માનવજાતની જરૂરત છે. તો પછી ફકત દિલ્લગી અને મનોરંજન માત્ર થયું અને દીની કામોને ખેલ તમાશા અને મનોરંજન તરીકે બતાવાય અને જોનારનું સઝાના પાત્ર અને અલ્લાહના ગઝબના હકદાર થવું કુર્આને કરીમમાં સ્પષ્ટ છે. અલ્લાહનું ફરમાન છે.. એ ઇમાનવાળોઓ મારી આયતોને મઝાક ન બનાવો અને આપ સલ.એ દિલ્લગી અને ખેલ તમાશામાં લગાવવાને હરામ ઠેરવ્યું છે. DOPS)Q VoÚ^ŽÖ] ÄÚ …•E Ý]†vÖ] Ü×ŠÛÖ] çãÖ ØÒ

તવાફ કરવા હજરે અસ્વદને ચુમવામાં ગૈર મુસ્લિમોને ગૈર સમજૂતી થવાનો ભય છે. હજના અરકાનના ઠુંઠા અને મઝાક ઉડાડવાનો મોકો મળશે અને એવી હાલતમાં તસ્બીહ તિલાવત હદીસ અને દીની વાતો કરવાથી ગુનો થાય છે. (આલમગીરીઃ ૫/૩૨૭)

માટે આનાથી બચવું અને રોકવું અવશ્ય જરૂરી છે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૪૬૯ હજની વિડીયો કેસેટ જોવું

સવાલ : હજની વિડીયો કેસેટ બહાર પડી છે, અને તે કેસેટમાં ફકત હજ બતાવેલ છે. તેમાં બીજું કંઇ ફિલ્મ ઉધ્ધ્યોગને લગતું આપેલ નથી. તો શું તે વિડીયો કેસેટ ઘરમાં સ્ત્રીએ અને કુટુંબને દેખાડવા માટે લાવી શકાય છે?

જવાબ : હજની વિડીયો કેસેટ જોવામાં કેટલાક દીની નુકસાનો છે.

(૧) વિડીયો મનોરંજન અને ખેલ-તમાશાનું સાધન છે. અને એવા વાહિયાત સાધનોને હજ જેવા પવિત્ર, મુબારક અને દીનના પાંચ રૂકનોમાંના એક રૂકનમાં વાપરવું દીનનું અપમાન છે.

(૨) ગૈર મુસ્લિમનોના પોતના ધર્મને ખેલ-તમાશો બનાવવાને લઇ કુર્આને હકીમમાં તેઓના એ કાર્યની બુરાઇ કરવામાં આવી છે. અલ્લાહનું ફરમાન છેઃ જેઓએ પોતાના ધર્મને ખેલ-તમાશો બનાવી રાખ્યો છે અને તેમ જેઓને દુનિયાની ઝિંદગીએ ધોકામાં નાંખી રાખ્યા છે તેઓથી કોઇ સંબંધ ન રાખ. (સૂ.અનઆમઃ ૩૦)

આ આયતની તફસીરમાં અલ્લામા જલાલુદ્દીન સુયુતી રહ.એ લખ્યું છે કે આ આયતમાં તે મુસલમાનો પણ દાખલ છે જેઓએ ઇસ્લામ ધર્મને ખેલ-તમાશો બનાવ્યો છે. અને દીનમાં નવી વાતો કાઢી છે. અમુક લોકોએ પોતાની નિસ્બત નેક લોકો સાથે રાખી મનોરંજનને અલ્લાહ સુધી પહોંચવાનો માર્ગ સમજી કાઢયો છે. અને

દીનમાં નવી વાતો કાઢી છે. (સાવી શર્હે જલાલૈનઃ ૨/૨૧) તો હજ જેવા પવિત્ર રૂકનને ફિલ્મના પર્દા દ્વારા જોવું કેટલું બુરૂં ગણાશે.

(૩) હજની વિડીયો કેસેટમાં હજના અરકાન અદા કરનાર મર્દો અને ઔરતોના ફોટાઓ હોય છે. ભલે એ હજ પઢનારના ફોટાઓ હોય પરંતુ મર્દ અને ઔરતોએ એકબીજાને જોવું શરઅન જાઇઝ નથી. એનાથી બેપર્દગી થાય છે.

(૪) એ કેસેટ મુસ્લિમ ગૈરમુસ્લિમ દરેક જોશે અને હજના મોટા ભાગના અરકાનો એવા છે જે અકલની કસોટીમાં પરખાતા નથી. માત્ર અલ્લાહના હુકમથીજે તે અદા કરવામાં આવે છે. જેમકે સફા-મરવાની સઇ, જમરાતને કાંકરા મારવું વિગેરે. તો તેઓને શરીઅતના મઝાકનો મોકો મળશે. જેનો સબબ મુસલમાન બનશે.

(૫) એમાં સ્વઘડિત અને જુઠી વાતો ઉપજાવી રજુ કરવાની શકયતા છે.

(૬) પવિત્ર સ્થાનો અને હજના કાર્યોની ઇઝઝત અને અદબ ખતમ થઇ જશે. અને જોયા વગર આ સ્થાનોને જોવાનો અને હજના કામો કરવાનો જે શોખ અને ઉમંગ રહે છે તે અગર ખતમ નથી થતો તો તેમાં કમી થવાનો ભય છે.

આમ આ બધા કારણોને લઇ વિડીયો કેસેટમાં હજનો પ્રોગ્રામ જોવું જાઇઝ નથી. (ઇમદાદુલ ફતાવા વિ.)ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૪૭૦ હજમાં જતી વખતે સાસના હાથને ચુમવું

સવાલ : હજમાં જતી વખતે પોતાની સાસુના હાથને ચુમીને જવું કેવું છે?

જવાબ : અગર જરાક પણ શહવતનો ડર હોય તો સાસનો હાથ ચુમવું જાઇઝ નથી. અગર હાથ ચુમવાથી પોતાના ઉપર કે સાસ પર શહવતનો ડર ન હોય તો એહતેરામના કારણે સાસનો હાથ ચુમવું

જાઇઝ છે. éç`Žö] àÚ]]f] äŠÛö Øu o‰þ] æ †Òf gþ ^ÛÚ å†¿þ Øu ^Ú æ änׂ Ù^Î æ èÛ›^Ê Œ]… ØfÏm á^Ò Ý ¡ Šö] änׂ ä³þŸ ^³ãnׂ æ ä³ŠË³þ o³×³Â VoÚ^Žö] ÄÚ …^j í Ú …•E èß r ö] èfjÂ ØfÎ ^Ûþ^ÓÊ ä³nö] Ø³q… Ø³fÎ à³Ú Ý ¡ ³Šö]

ફક્ત ખુદાપાક જાણનાર છે. D < Û×ö] æ †¿ßö] oÊ Ø ' Ê ONO)Q

૧૪૭૧ **હાજી ને હદિયો દેવું લેવું**

સવાલ : જયારે હાજી હજ માટે જાય છે તો તેના માટે સગા સંબંધીઓ અને દોસ્તારો મીઠાઇ કે રોકડ રૂપિયા લાવે છે અને તેમને આપે છે શું આ આપવું અને હાજીએ લેવું જાઇઝ છે?

જવાબ : ..અગર હદિયો રસમો રિવાજના કારણે આપવામાં આવે તો લેવું જાઇઝ નથી. અને અગર રસમો રિવાજની પાબંદી વગર દિલી મોહબ્બત અને લગાવના કારણે હદિયો આપવામાં આવે તો આપવું અને લેવું બંન્નેવ જાઇઝ છે. આ પણ રિવાજ છે કે જેઓ હજ માટે જનારને કંઇ તોહફો આપે છે તો હજથી આવવા પછી તેઓને તેમના હદિયાના બદલામાં કંઇ ન કંઇ આપે છે એવા રિવાજી હદિયા-તોહફા આપવા અને લેવા શરઇ દ્રષ્ટિએ દુરૂસ્ત નથી. ફક્ત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૪૭૨ **હજના સફરમાં નમાઝમાં કસર કયારે થશે?**

સવાલ : હજના સફરમાં નમાઝને કસર પઢવા કે પૂરી પઢવા બાબત શું મસ્અલો છે?

જવાબ : જે હાજી હજ માટે મક્કામાં એવા સમયે પહોંચે કે આઠમી ઝિલહજ સુધી પંદર દિવસથી ઓછા દિવસો રહેતા હોય અને મક્કામાં પંદર દિવસ અથવા એનાથી વધુ થોભવાની નિય્યત કરે તો પણ એની ઇકામત (થોભવાની) નિય્યત સહીહ નથી. તે મુસાફિરજ રહેશે. કારણકે આઠમી ઝિલહજના મિના અને નવમી ઝિલહજના અરફાતમાં જરૂર જવું પડશે. માટે કસર કરવું (ચાર રકાઅતવાળી નમાઝ ને બે

રકાઅત પઢવું) જરૂરી છે. (મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજઃ ૧૭૩)

જે હાજીએ મક્કએ મુઅઝઝમામાં પંદર દિવસ થોભવાની નિય્યત કરી અને આઠમી ઝિલહજ સુધી બરાબર પંદર દિવસ થતા હોય તો એ હાજી મક્કામાં મુકીમ ગણાશે. માટે નમાઝ પુરી પઢવી પડશે. પછી મિના અને અરફાતમાં પણ પુરી નમાઝ પઢવી પડશે. કારણકે મસ્અલો એ છે કે મુસાફિર કોઇ જગ્યાએ પંદર દિવસ થોભવાની નિય્યત કરે તો તે જગ્યા તેના માટે વતને ઇકામત ગણાશે. અને નમાઝ પૂરી પઢવી પડશે. પછી વતને ઇકામતથી ૪૮ માઇલ સફરનો ઇરાદો હોય તો કસર કરે, નહી તો નમાઝ પુરી પઢે કારણકે મક્કાથી મિના તથા અરફાત ૪૮ માઇલથી ઓછા અંતરે છે. (શામીઃ ૧/૭૪૨)

હાજીએ હજની અદાયગી માટે જુદી જુદી જગ્યાઓએ જવું પડે છે. અને કોઇ જગ્યાએ પંદર દિવસ થોભવાની નિય્યત હોતી નથી. તો ભલે જુદી જુદી જગ્યાઓ મળી પંદર દિવસ થઇ જતા હોય તો પણ મુસાફિર ગણાશે. અને નમાઝમાં કસર કરવું પડશે. (હિદાયહઃ ૧૪૭)ફક્ત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૪૭૩ **ઔરતોએ હરમમાં નમાઝ પઢવી કે નહીં?**

સવાલ : ઔરતોએ મસ્જિદે હરામ અને મસ્જિદે નબવીમાં નમાઝ પઢવાનો શું હુકમ છે? ઔરતોએ કયાં નમાઝ પઢવી?

જવાબ : ઔરતો પોતાના વતનમાં પોતાના ઘરમાં જમાઅત વગર એકલી નમાઝ પઢે છે. મક્કા અને મદીનામાં પણ પોતાના રહેઠાણની જગ્યામાં એકલા નમાઝ પઢવું અફઝલ છે. જે સવાબ હરમેપાક અને મસ્જિદે નબવી સલ.માં નમાઝ પઢવાનો છે. પોતાની જગ્યાએ એકલા નમાઝ પઢવામાં એનાથી વધુ સવાબ મળે છે. ઔરતો માટે પર્દાનો હુકમ દરેક જગ્યાએ બરાબર છે. અગર તવાફ દરમિયાન હરમ

શરીફમાં જમાઅત શરૂ થઇ જાય તો મર્દના બરાબર ઉભી ન રહે. એક તરફ ઉભી રહી નમાઝ પઢી લે. અને ભીડ ઓછી થવા પછી બાકી ચક્કરો જયાંથી છોડયા હતા ત્યાંથી પુરા કરી લે. અગર ઔરત જમાઅત સાથે મર્દોમાં નમાઝ પઢવા ઉભી થઇ જાય તો ત્રણ મર્દોની નમાઝ ફાસિદ થઇ જાય છે. જમણી અને ડાબી તરફના બે મર્દોની અને પાછળ સીધમાં ઉભા રહેનારની. માટે મર્દોએ એનો ખ્યાલ રાખવો જોઇએ કે પોતાના આગળ કે આજુબાજુ બરાબરમાં કોઇ ઔરત ઉભી ન રહે. æ ^ãßnÛ㎜ àÂ , uæ è$ ¡ $, ŠËi é , u]çÖ] †㎜ , ÏÖ] xjÊ o³Ê Ù^³Î DMST)M Vè㎜^Â†Ö] é , ÛÂE !^ãËx ì àÂ † ì • æ ^ãÖ^Û • àÂ † ì •

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૪૭૪﴿ પોતાના રિશ્તેદારો તરફથી તવાફ કરી શકાય?

સવાલ : અગર કોઇ માણસ પોતાના રિશ્તેદાર એટલે કે ભાઇ-બહેન ભાઇની ઔરત બનેવી પોતાની ઔરત તેમજ પોતાના બાલ બચ્ચાં અને ભાઇના બાલ બચ્ચા અને પોતાના માં-બાપ તરફથી તવાફ કરી શકે છે અગર તવાફ કર્યા હોય તો તેનો શું હુકમ છે? અને જો તવાફ કર્યા હોય તો કફફારો લાગુ પડશે કે કેમ? જવાબ આપી શુક્રીયહનો મોકો આપશો.

જવાબ : બયતુલ્લાહનો તવાફ નમાઝની જેમ છે. અલબત્ત તવાફમાં વાત કરવું જાઇઝ છે. અને નફિલ નમાઝ જેટલી ચાહે પઢી શકે છે. તેજ પ્રમાણે તવાફ પણ જેટલા ચાહે કરી શકે છે બલ્કે હજના જમાનામાં નફિલ નમાઝ કરતાં બાહરનાં માણસોએ તવાફ કરવું અફઝલ છે.

પોતાના માટે તવાફ કરવું જાઇઝ છે. તો બીજા ઝિંદા અને મુરદાઓ તરફથી તવાફ કરવું પણ જાઇઝ છે. અને તવાફ કરવાથી કફફારો આવશે નહી.

Í]ç_Ö] Ý ¡ ŠÖ] änxÂ Ù^Î éçx ' Ö] äfŽ㎜ äþŸ äÖ œ , e ^Ûx³Ò k ³nfÖ^³e Í ç³_³㎜æ knfÖ^e Í ç_㎜ æ Í]ç_Ö]],,ÓÊ Åç • çÚ †n ì éçx ' Ö] æ éçx ' ³Ö^³Ò k ³nfÖ^³e oÎ^Ê ¡ Ö èxÊ^þ éçx ' Ö] àÚ Ø—Ê] äþŸ Ô Öf æ oÃ‰ æ Ø³Ú… ¡ ³e •]…] ^³Ú †Ë³þ VÐñ]†Ö] †v³e NSP)M V†³ãþŸ] Ä³Û³ r ³Ú †³e o³Ï³jß³Û³Ö] …• NNO Vè㎜] , ³âE DNOP)N

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૯/૧૦/૧૯૮૦

﴾૧૪૭૫﴿ હજના સફરમાં હોવાથી માલદારીની કુરબાની કરવી કે નહી?

સવાલ : એક માણસ દર વરસે ઇન્ડિયામાં કુરબાની કરાવતા હતા ચાલુ વરસે હજ માટે ગયા હતા, તો ઇન્ડિયામાં કુરબાની કરાવી નથી તો કુરબાની માટે એક બકરો હમોએ બાંધ્યો છે તો એના ગોશ્તના હકદાર કોણ? રિશ્તેદારથી ગોશ્ત ખવાય કે નહી?

જવાબ : હાજી મક્કામાં મુસાફિર હોય એટલે મક્કામાં પંદર દિવસથી ઓછા રહેવાની નિય્યત હોય તો તેવા હાજી પર ઝિલહજના કુરબાનીના દિવસોની માલદાર હોવાની કુરબાની કરવું વાજિબ નથી. માટે વતનમાં કુરબાની કરવામાં આવે તો તે નફિલ કુરબાની ગણાશે. અને એ કુરબાનીનું ગોશ્ત ગરીબ તેમજ માલદાર દરેક ઉપયોગમાં લઇ શકે છે. (મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજઃ ૧૭૪)

અગર મક્કામાં મુકીમ હોય તો માલદારીની કુરબાની વાજિબ થશે. અને તે રહી ગઇ છે. તો કુરબાની માટે ખરીદેલ બકરો એટલે આખું જાનવર ગરીબને આપી દેવામાં આવે. (દુર્રે મુખ્તાર મઅશ્શામીઃ ૫/૨૭૯) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૨૫/ જમાદિસ્સાની ૧૪૦૮ હિ.

﴾૧૪૭૬﴿ હાજી ઉપર માલદારીની કુરબાની છે કે નહી?

સવાલ : હજ પઢવા જનારે માલદારીની કુરબાની મક્કામાં કરવી

પડશે?

જવાબ : જે લોકો હજ માટે મક્કા શરીફ હજથી પહેલાં એટલે કમમાં કમ ૮મી ઝિલહજ પહેલાં મક્કા પહોંચી ત્યાં પંદર દિવસ રોકવાની નિય્યત કરી લે તો તેમના ઉપર માલદારીની કુરબાની કરવી વાજિબ છે. એ કુરબાની મિનામાં કરે અથવા પોતાના વતનમાં કરાવે અને અગર હજથી પહેલાં મક્કા પહોંચી પંદર દિવસ થોભવાની નિય્યત ન હોય તો તે મુસાફિર ગણાશે. અને મુસાફિરની ઉપર માલદારીની કુરબાની વાજિબ નથી. માટે એવા હાજી ઉપર માલદારીની કુરબાની કરવી વાજિબ નથી. ÄÚ...^jíÚ...•E †Ê^ŠÚ t^uo×Â g r i ¡Ê DNMO V t^r vö] Ü×ÃÚ (NSQ)Q VoÚ^Žö]

અહીં એ વાતને ખાસ ધ્યાનમાં રાખવામાં આવે કે મક્કએ મુઅઝ્ઝમહની મ્યુનિસિપલટીએ મિનાને મક્કા શહેરમાં દાખલ કરી આપી છે. માટે મિના મક્કએ મુઅઝ્ઝમહની ફિના (મક્કા શહેરનો જરૂરીયાત માટેનો ભાગ) ગણાશે. માટે મિના મક્કહનો જ એક ભાગ થઇ જવાથી મિનાનો હુકમ પણ મક્કહ મુઅઝ્ઝમહના જેમ ગણાશે. માટે હાજીઓ મક્કા પહોંચવા પછી મક્કએ મુઅઝ્ઝમહ અને મિનામાં થોભવાના દિવસો શામીલ કરી મક્કાથી વાપસી સુધી ૧૫ દિવસ થોભવાના થતા હોય તો મુકીમ ગણાશે. અને અગર મક્કામાં આવ્યા પછી વાપસી દરમિયાન થોભવામાં ૧૫ દિવસથી ઓછા હોય તો મુસાફિર ગણાશે. હિન્દો, પાકના ઉલમાએ પોતે ત્યાં જઇ પ્રત્યક્ષ જોઇ તપાસી આ ફેંસ્લો કરયો છે. મુઝદલિફાને પણ ફિનાએ મક્કામાં શામિલ માન્યું છે.

નોંધ : આ મસ્અલાનો સંબંધ પવિત્ર મકામાત મિના, મુઝદલિફા, અરફાતની જે શરઇ હદ નક્કી કરવામાં આવી છે તેના સાથે નથી. કારણ કે મિના, મુઝદલિફા, અરફાતની હદ શરીઅત તરફથી નક્કી

છે. એમાં ફેરફાર થઇ શકે નહી. ફકત વલ્લાહુ અઅલમ..

(૧૪૭૭) વતનમાં માલદારીની કુર્બાની

સવાલ : એક વ્યકિત હજ માટે જઇ રહી છે તેણે વતનમાં પોતાની કુર્બાની રાખી છે તો હજમાં વતનની કુર્બાની ચાલી શકે કે બીજી કુર્બાની કરવી પડશે? અને વતનની કુર્બાનીનો શું હુકમ છે?

જવાબ : હજમાં જનાર વ્યકિતએ વતનમાં પોતાના તરફથી કુર્બાની કરવા નક્કી કર્યુ છે તો બેહતર એ છે કે કુર્બાનીના દિવસોમાં એ જાનવરની વતનમાં તેમના તરફથી કુર્બાની કરવામાં આવે અને હજમાં ઇફરાદ એટલે ફકત હજની નિય્યત કરી હોય તો તો ફકત હજ કરવાને લઇ (સાથે ઉમરહ ન મેળવ્યો હોવાથી) કોઇ કુર્બાની (ઉમરહ ને હજ સાથે મેળવવાની કુર્બાની) વાજિબ થશે નહી.

અને અગર કિરાન કે તમત્તુઅની નિય્યત કરવામાં આવે તો એક સફરમાં હજ અને ઉમરહ અદા કરવાના શુક્રિયહમાં વતનમાં કુર્બાની ચાલશે નહીં. મિનામાં તમત્તુઅ અને કિરાનની અલગ કુર્બાની કરવું જરૂરી છે. (હિદાયહઃ ૨૪૫, દુર્રે મુખ્તારઃ ૨ ઉમ્દતુર્રીઆયહઃ ૩૪૧) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

(૧૪૭૮) હાજીએ માલદારીની કુરબાની પોતાના વતનમાં કરવું જરૂરી છે?

સવાલ : ઝૈદ મક્કા શરીફ હજ માટે જઇ રહ્યો છે તો શું ઝૈદ માટે મક્કા વગર પોતાના વતનમાં પણ કુરબાની કરવું વાજિબ છે?

જવાબ : પહેલા એક વાત સમઝી લેવી જોઇએ કે મુસાફિર પર માલદારીની કુરબાની કરવી વાજિબ નથી અને મુસાફિર ન હોય મુકીમ હોય કે પોતાના વતનમાં હોય તો સાહિબે નિસાબ પર માલદારીની કુરબાની કરવી વાજિબ છે.

તેથી અગર હાજીઓ મક્કા પહોંચવા પછી મક્કએ મુઅઝ્ઝમહ

અને મિનામાં થોભવાના દિવસો શામીલ કરી મક્કાથી વાપસી સુધી ૧૫ દિવસ થોભવાના થતા હોય તો મુકીમ ગણાશે. અને અગર મક્કામાં આવ્યા પછી વાપસી દરમિયાન થોભવામાં ૧૫ દિવસથી ઓછા હોય તો મુસાફિર ગણાશે. મુસાફિર હોય તો કુરબાની કરવી વાજિબ નથી. અને મુકીમ હોય તો કુરબાની કરવી વાજિબ છે. અને તે કુરબાની મક્કામાં કે પોતાના વતનમાં જયાં પણ ચાહે કરી શકે છે.

મક્કએ મુઅઝ્ઝમહની મ્યુનિસિપલટીએ મિનાને મક્કા શહેરમાં દાખલ કરી આપી છે. માટે મિના મક્કએ મુઅઝ્ઝમહનો જ એક ભાગ છે. Ÿ t^v] oxÂ gq]æ †nÆ èn v • Ÿ] á] (†Ê^ŠÚ t^u oxÂ g r i ¡ Ê DNSQ)Q V...^ ' eŸ] †mç ßi (NON)O V I ^Î†Ú àm†Ê^ŠÛ] ^Ûn‰

અહી આ વાત પણ જાણી લેવી જોઇએ કે આ મસ્અલાનો સંબંધ પવિત્ર મકામાત મિના, મુઝ્દલિફા, અરફાતની જે શરઇ હદ નક્કી કરવામાં આવી છે તેના સાથે નથી. કારણ કે મિના, મુઝ્દલિફા, અરફાતની હદ શરીઅત તરફથી નક્કી છે. એમાં ફેરફાર થઇ શકે નહી. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૪૭૯﴿ મક્કામાં રાફ્જીઓના મુસાફરખાનામાં મફ્ત કિયામનો હુકમ

સવાલ : એક માણસ હજ અથવા ઉમરહ માટે મક્કા મુકર્રમહમાં જાય છે અને મક્કા મુકર્રમહમાં તે રાફ્જી બોહરાઓના મુસાફરખાનામાં કિયામ કરે છે જયાં રહેવાનું અને ખાવાનું મફત આપવામાં આવે છે એના માટે અહી સુરતથી સીફારીશી ચીઠ્ઠી લેવી પડે છે તો આવા (રીબાત) મુસાફરખાનામાં કિયામ કરવું શરઅંન જાઇઝ છે?

જવાબ : કુર્આને હકીમમાં છે än] Å^_j‰] àÚ k nf] su Œ^ß] ox³Â ä³x³ æ ¡ ³³³³³³nf‰ એટલે કે જે માણસ બયતુલ્લાહ સુધી જવાની તાકત ધરાવતો હોય એના ઉપર હજ કરવું ફર્ઝ છે. મતલબકે આવા-જવાનું ભાડું

અને મક્કામુકર્રમહમાં રહેવા દરમ્યાન જરૂરી ખર્ચ, મુઅલ્લીમની ફીસ, મકાનનું ભાડું વિ. એની પાસે હોય તો હજ ફર્ઝ છે. અગર આટલા રૂપીયા નથી તો હજ પણ ફર્ઝ નથી. ઉમરહ જીંદગીમાં એક વખત માલદાર ઉપર સુન્નતે મુઅક્કદહ છે, વારંવાર કરવું સુન્નતે મુઅક્કદહ નથી.

રાફ્જીઓના અકીદા અહલે સુન્નત વલ જમાઅતના વિરૂધ્ધ છે હઝરાતે શૈખેન (હઝ. અબુ બકર અને હઝ. ઉમર રદી.)ને બુરૂં-ભલું કહેવું એમનો અકીદો, તરીકો અને આદત છે. તેઓ એમના મજાર પર હાજર થતા નથી. હાલાંકે હુઝુર સલ.નો ફરમાન છે]çfŠi Ÿ oe^v '] મારા સહાબાને બુરૂં-ભલું ન કહો.

રાફ્જીઓના મુસાફરખાના (રિબાત)માં કિયામ કરવું ખાણું ખાવું મુરૂવ્વતના વિરૂધ્ધ છે બલ્કે જાઇઝ નથી. એમના ત્યાં રોકાવું એમનું ખાવું ગોયા એમના તરીકાને સારૂં સમઝવું છે. અને આ કુફ્ર નહીતો ફીસ્ક જરૂર છે. સાથે હુઝુર સલ.એ આ પણ ફરમાવ્યું છે Ÿ ä³³³ŠË³ Ù„³³ પોતાને ઝલીલ ન કરો. સીફારીશી ચીઠ્ઠી લખાવવું, એમનું ખાવું એમના તાબે થવા સમાન છે. જેનાથી હદીસમાં મનાઇ ફરમાવવામાં આવી છે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૧/રબીઉસ્સાની ૧૪૧૯હિ.

﴾૧૪૮૦﴿ હજની દુઆઓ કિતાબના અંદર જોઇ પઢવું

સવાલ : હજની દુઆઓ કિતાબના અંદર જોઇ પઢી શકાય છે?

જવાબ : હજની દુઆઓ કિતાબના અંદર જોઇ પઢી શકાય છે. (ફતાવા દારૂલ ઉલૂમ: ૬/૫૫૩)

ઇમામ મુહમ્મદ રહ.એ મબ્સૂતમાં હજની જગ્યાઓમાં કોઇ દુઆ મુકર્રર કરી નથી કારણ કે મુકર્રર દુઆઓની પાબંદીથી દિલની નરમી અને ખુશુઅ બાકી રહેતું નથી. અલબત્ત આપ સલ.થી જે

દુઆઓ પઢવી સાબિત છે. તે દુઆઓ બરકતનાં તોર પર પઢવામાં આવે તો બેહતર છે. (હિદાયહ: ૨૨૦)

હાજી માટે મુનાસિબ છે કે દરેક મુસલમાન માટે બખ્શીશની દુઆ કરે કારણકે આપ સલ.એ ફરમાવ્યું કે એ અલ્લાહ હાજીને અને હાજી જેના માટે બખ્શીશ ચાહે તેને પણ માફ કરી દે. (હિદાયહ: ૨૩૨) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

ઉમરહનું બયાન

«૧૪૮૧» ઉમરહની ફઝીલત અને તરીકો.

સવાલ : ઉમરહની ફઝીલત અને તરીકો બતાવશો.

જવાબ : આપ સલ. એ ફરમાવ્યું: હજ અને ઉમરહ કરનાર અલ્લાહનાં મહેમાન છે. અગર તેઓ ખુદાપાકથી દુઆ કરે છે તો તેમની દુઆ અલ્લાહ કબૂલ ફરમાવે છે. અને અગર ગુનાહની માફી ચાહે છે તો ગુનાહ માફ કરી દેવામાં આવે છે.

ઉમરહ કરવાનો તરીકો એ છે કે મીકાતથી એહરામ બાંધી બે રકાઅત નફિલ નમાઝ પછી આ પ્રમાણે નિય્યત કરવામાં આવે

oßÚ ^ãxfÏi æ oÖ ^a†ŠnÊ é†ÛÃÖ] ,m…] oþ] Üãx Ö]

તર્જુમો: એ અલ્લાહ! હું ઉમરહ કરવાનો ઇરાદો રાખું છું. એને મારા માટે આસાન કરી દે અને મારા તરફથી કબૂલ કર.

નમાઝ પછી માથા ઉપરથી એહરામની ચાદર ઉતારી ‘તલબિયહ’ પઢવામાં આવે. તલબિયહ આ છે

èÛÃßÖ] æ ,ÛvÖ] á] Ô nfÖ Ô Ö Ô m†•Ÿ Ô nfÖ (Ô nfÖ Üãx Ö] Ô nfÖ
Ô Ö Ô m†•Ÿ Ô xÛÖ] æ Ô Ö

પછી હરમમાં આવી કઅબતુલ્લાહના સાત ચક્કરો કાપી સફા

મરવહની સઇ કરવામાં આવે. સઇ પછી માથું મુંડાવી યા બાલ કતરાવી હલાલ થઇ જાઓ. આ એક ઉમરહ થઇ ગયો. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

«૧૪૮૨» ઝિંદા માણસો તરફથી ઉમરહ કરી શકાય?

સવાલ : જીવતા માણસ તરફથી ઉમરહ કરી શકાય? એક વ્યકિત બે-ચાર જીવતાઓ તરફથી ઉમરહ કરી શકે? એક વ્યકિત ચાર-પાંચ મર્હુમો તરફથી ઉમરહ કરી શકે?

જવાબ : જીવતા માણસ તરફથી ઉમરહ કરવું દુરૂસ્ત છે. જીવતાં માણસના કહ્યા વગર તેના તરફથી ઉમરહ કરવામાં આવે તો બે-ચાર માણસો તરફથી પણ ઉમરહ કરવું દુરૂસ્ત છે. અગર કોઇએ પોતાના તરફથી ઉમરહ કરવા માટે કહ્યું હોય અને તેના તરફથી ઉમરહ કરવાનું કબૂલ કર્યું હોય તો પૂરો ઉમરહ કરવાનો વાયદો કરવાને લઇ તેમાં બીજાને શામિલ કરવું યોગ્ય નથી.

એક ઉમરહ કરી તેનો ચાર-પાંચ મર્હુમોને સવાબ પહોંચાડવું પણ દુરૂસ્ત છે. મર્હુમો કે જીવતા તરફથી ઉમરહ કરવાનો હેતુ તેમને સવાબ પહોંચાડવાનો હોય છે માટે જેવી રીતે નફિલ હજ, નમાઝ, તિલાવત પઢી જીવતા કે મુર્દાઓને તેનો સવાબ પહોંચાડવામાં આવે છે એજ પ્રમાણે ચાર-પાંચ મર્હુમો તરફથી ઉમરહ કરવું કે ઉમરહ કરી તેનો સવાબ પહોંચાડવું બન્નેવ દુરૂસ્ત છે. ämçe] àÂ èrve Øâ] àÚ æ
DNSU Vèm] ,âE !äÖ äru h]ç$ ØÃrm ^Ûþ^Ê!!!!äm^rm

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૭/૬/૭૯ ઇ.

«૧૪૮૩» સાહિબે હયસિયત પર ઝિંદગીમાં એક વખત ઉમરહ કરવું સુન્નતે મુઅક્કદહ છે. / પોતાના તરફથી એકથી વધુ વખત ઉમરહ કરવું

સવાલ : એક માણસે એક વખત ઉમરહ કરવા પછી પોતાના તરફથી બીજા વખત ઉમરહ કરી શકે કે નહી? તેમજ માં-બાપ કે

રિશ્તેદારો તરફથી એકથી વધુ વાર ઉમરહ કરી શકાય કે નહી?

જવાબ : હયસિયતવાલા ઉપર પુરી ઝિંદગીમાં એક વખત ઉમરહ કરવું સુન્નતે મુઅક્કદહ છે. (હિદાયહઃ ૨૯૬)

એ પછી જેટલા વખત ઉમરહ કરવામાં આવે તે નફિલ ગણાશે. માટે પોતાના તરફથી તેમજ પોતાના રિશ્તેદારો તરફથી એક થી વધુ વખત ઉમરહ કરવું દુરૂસ્ત છે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૧/૬/૭૯ ઇ.

૧૪૮૪ હજના મહીનાઓમાં હિલ્લીએ ઉમરહ અદા કરવું

સવાલ : હજના મહીનાઓમાં હિલનો રહેવાસી ઉમરહ અદા કરી શકે છે? ઘણા લોકો કહે છે કે જો જિદ્દામાં રહેવા વાળા તથા હિલમાં રહેવાવાળા માણસો શવ્વાલની પહેલી તારીખથી લઇ ઝિલહજની દસ તારીખ સુધી મક્કા જઇ ઉમરહ કરશે તો દમ દેવો પડશે. અનેદમ નહી દેશે તો ઔરત તેના માટે હરામ રહેશે. તો આ વાત ખરી છે?

જવાબ : મક્કએ મુઅઝ્ઝમામાં રહેનારા તેમજ જે લોકો મીકાતની અંદર રહે છે અગર તેઓ હજના મહીનામાં હજ કરવાના હોય તો હજના મહીનામાં ઉમરહ કરવું તેમના માટે મકરૂહ છે. કેમકે તેઓ તમત્તુઅ કરનાર થઇ જશે. અને મક્કાવાસીઓ (મીકાતમાં રહેનાર પણ મક્કાવાસીના હુકમમાં છે) માટે તમત્તુઅ કરવું મકરૂહ છે. અને અગર હજનો ઇરાદો ન હોય તો હજના મહીનામાં એટલે કે શવ્વાલ, ઝિલકઅદહ અને ઝિલહજના દસ દિવસમાં ફકત ઉમરહ કરવું સહીહ છે. એટલે તમો જયાં રહો છો અગર તે જગ્યા મીકાતની અંદર છે અને હજનો ઇરાદો ન હોય તો હજના મહીનાઓમાં ફકત ઉમરહ કરવું દુરૂસ્ત છે. sv] †`•] oÊ ^ã×ÃÊ èa]†Ò àÚ èŠÛ í] Ý^Ÿ] o×Â •]^ áŸ l ^ÏnÛ] Ø ì]• oÊ àÚ æ ànÛnÏÛ] àÚ p] Üa^ß³Ã³Û³e à³Ú æ èÓ³Ú Ø³aŸ ÄjÛj] àÂ Üa æ ànÃjÛjÚ ]çÞçÓnÊ Ü`jß‰ oÊ]ç³ r³v³ á] Ü³`n׳ g³Ç³] Ü ]f] sv] †`•] oÊ é•†ËßÛ] é†ÛÃÛ] àÂ oÓÛ×] Äß ¡³Ê Ÿ] æ áç³Ã³ß³Û³

VoÚ^• (h^f×] | †•E á^nf] än×Ã³Ê Ì ³ ì à³Ú æ èß³Š] Ô ×³i o³Ê s³v³ DNQQ)M V Ô ‰^ßÛ] é, e‡NLT)N

જયારે કે હિલ્લી વગર એહરામે મક્કએ મુઅઝ્ઝમામાં દાખલ થઇ શકે છે તો તેના પર દમ વાજિબ થતો નથી. અને દમ ન દેવાની સુરતમાં ઔરતને તલાક પણ થશે નહી. તરૂમજ હજના મહીનાઓમાં જયારે ક હજનો ઇરાદો ન હોય ઉમરહ કરવું પણ જાઇઝ છે. તેથી દમ લાઝિમ થશે નહી. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૪૮૫ શવ્વાલ મહિનામાં ઉમરહ કરવું.

સવાલ : હું જિદ્દામાં નોકરી કરૂં છું, મારી હજ અદા કરી ચુકયો છું, મેં રમઝાન પછી શવ્વાલ મહિનામાં ઉમરહ અદા કર્યો તો એક મિત્રે કહ્યું કે શવ્વાલમાં ઉમરહ કરી શકતા નથી, માટે સહીહ હકીકત શું છે તે જણાવશો.

જવાબ : ઝિલહજની ૯-૧૦-૧૧-૧૨ અને ૧૩ તારીખોમાં ઉમરહ કરવું હજ કરનાર કે હજ ન કરનાર દરેક માટે મકરૂહે તહરીમી છે. મજકૂર પાંચ દિવસો સિવાય વરસ દરમિયાન ગમે તે દિવસમાં ઉમરહ કરવું જાઇઝ છે. ફત્હુલ કદીરમાં હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ રદિ.થી રિવાયત છે કે પાંચ દિવસોમાં ઉમરહ કરવું મના છે. તે સિવાય એ દિવસો પહેલાં અને પછી જેટલા ચાહે ઉમરહ કરી શકાય છે. તમો ફર્ઝ કરી ચુકયા છો માટે શવ્વાલ મહિનામાં ઉમરહ કરવું દુરૂસ્ત છે. મના નથી. o×Â Ù, !!èßŠ] ÄnÛq oÊ é^í^q é†ÛÃ] p] oâ æ ^â‡]çq xnv '] æ Ì ×Š] Ô ƒ oÊ Ì ×j ì], Î æ sv] †ã•] oÊ ^â‡]çq ä×] Ùç‰… o] å•^ß‰^e ävnv ' oÊ p…^³ í ³f] pæ…^³Ú Ø³n, ³e èâ]†³Ò Ø³e Ù^Î DOLP)N Väm^ßÂE †ÛÂ Äe…] é, ³Ã³Ï³] pƒ o³Ê †³Û³jÂ] # ä³p] # Ý^³m] è$ ¡ $ æ †v] Ýçm æ èÊ†Â Ýç³m Ý^³³m] èŠÛ³ ì Œ^³³fÃ³] à³e] p] †³v³f] DOLP)N V†m, Ï] xjÊÊ k ò• ^Ú ^â, Ãe æ] ^ã×fÎ †ÛjÂ] Ð m†Žj]

મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજમાં છેઃ હજ કે લિયે એક વકત મુઅય્યન હે ઉમરહ તમામ સાલ મેં હો સકતા હે. સિર્ફ પાંચ દિન (કે અલાવહ) (મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજઃ ૨૨૨ ઉમ્દતુલ ફિકહઃ ૪/૩૧૨)
ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૩/ શવ્વાલ ૧૪૧૦ હિ.

﴾૧૪૮૬﴿ જેની ઉપર હજ ફર્ઝ હોય તે ઉમરહ માટે જઇ શકે છે?

સવાલ : શું ફરમાવે છે ઉલ માએ દીન અને મુફતિયાને શરએ મતીન આ મસ્અલા બાબતમાં કે એક માણસ ઉપર હજ ફર્ઝ છે અને હાલમાં હજના દિવસો નથી પરંતુ તે માણસ હાલમાં ઉમરહ કરવા ચાહે છે તો શું એ માણસ ઉમરહ કરી શકે કે નહી? ખુલાસાવાર જવાબ આપવા મહેરબાની કરશો.

જવાબ : જે ઉમરહ કરવા માટે જઇ શકતો હોય તેનાં ઉપર પુરી ઝિંદગીમાં એક વખત ઉમરહ કરવું સુન્નતે મુઅક્કદહ છે. અને પુરા વરસમાં પાંચ દિવસ સિવાય (૯,૧૦,૧૧,૧૨,૧૩મી ઝિલહજ) જયારે પણ ઉમરહ કરવા ચાહે તો કરી શકાય છે. માટે હાલ ઉમરહ કરવા ચાહો છો તો ઉમરહ કરવું દુરૂસ્ત છે. અગર તમારા ઉપર હજ ફર્ઝ હોય તો પાછળથી હજ અદા કરવું જરૂરી છે. હજ ન કરવાથી ગુનોહ થશે. èŠÛì Ÿ] èßŠö] ÄnÛq ^ãjÎæ æ èfq]çe kŠnö æ èß‰ ^þ, ßÂ é†ÛÃö] pæ^jÊE !Ðm†Žjö] Ý^m æ †vßö] Ýçm æ èÊ†Â Ýçm oa æ é†ÛÃö] ä³nÊ å†³Ó³i Ý^³m] ...†Ïjm &nu †ÏjÊ] oju svm ÜxÊ ^Ûx ŠÚ äÓxÚ çö DNQN)M Vp†³n, ³Û³ö³Â DNOL)M Vp†n, Ûö^ÂE änxÂ ^ßm• äjÚf oÊ svö]
ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૮/૨/૭૯ ઇ.

﴾૧૪૮૭﴿ જેની પર હજ ફર્ઝ હોય તે ફકત ઉમરહ કરી શકે?

સવાલ : એક માણસ ઉપર હજ ફર્ઝ છે અને હજ અદા કરી નથી તો હજના મહીના સિવાય ઉમરહ કરવા જઇ શકે કે નહી?

જવાબ : માલદાર ઉપર હજ ફર્ઝ છે. અને ઉમરહ સુન્નતે

મુઅક્કદહ છે. અને ઝિલહજના પાંચ દિવસ એટલે ૯,૧૦,૧૧,૧૨ અને ૧૩મી ઝિલહજ સિવાય પુરા વરસમાં જયારે પણ ઉમરહ કરવા ચાહે તો કરી શકાય છે. માટે હજ ફર્ઝ છે તો સૌ પ્રથમ જલ્દીથી હજ કરવી જોઇએ અને હજના સફરમાં ઉમરહ પણ કરી લેવામાં આવે છતાં ફકત ઉમરહ માટે જઇ શકો છો. પરંતુ પાછળથી હજ ફર્ઝ હોવાને લઇ હજ કરવું જરૂરી છે. Ý^m] èŠÛì Ÿ] èßŠö] ÄnÛq ^ãjÎææ èß‰ ^þ, ßÂ é†ÛÃö]
ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.DNOL)M(NQN)M Vp†n, Ûö^ÂE !é†ÛÃö] änÊ å†Ói

﴾૧૪૮૮﴿ મક્કામાં રહેવા દરમિયાન તવાફ અફઝલ છે કે નફિલ નમાઝ? બીજાઓ તરફથી તવાફ કરી શકાય?

સવાલ : હજમાં જનાર વ્યાકિત પોતાના રિશ્તેદાર માં-બાપ વિગેરે તરફથી તવાફ કરી શકે છે કે કેમ? અને હજમાં જનારે મક્કા શરીફમાં રહેવા દરમિયાન નફિલ તવાફ કરવું અફઝલ છે કે નફિલ નમાઝ પઢવું અફઝલ છે?

જવાબ : હજમાં જનારે મક્કા શરીફમાં રહેવા દરમિયાન જયારે પણ ચાહે તવાફ કરી શકે છે. અને બૈતુલ્લાહનો તવાફ નમાઝના જેમ છે. જેમ નમાઝથી સવાબ મળે છે તેમજ નફિલ તવાફ પણ જેટલા વધુ કરશે તેટલો વધુ સવાબ મળશે. જે રીતે નફિલ નમાઝ જેટલી ચાહે પઢી શકે છે તેજ પ્રમાણે નફિલ તવાફ પણ જેટલા ચાહે કરી શકે છે. બલ્કે મક્કાવાસીઓ સિવાય બહારથી આવનાર હાજીઓએ વધુ નફિલ નમાઝ પઢવા કરતાં વધુ તવાફ કરવું અફઝલ છે. અને પોતાના માટે તવાફ કરવું જાઇઝ છે તો બીજાઓ તરફથી એટલે કે જીંદા અને મર્હૂમો તરફથી પણ તવાફ કરવું જાઇઝ છે. (હિદાયહઃ ૨૨૩, દુર્રૂલ મુન્તકાઃ ૧/૨૭૪, બહરઃ ૧/૨૩૪) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૪૮૯﴿ આફાકી માટે મક્કામાં અફઝલ ઇબાદત કઇ?

સવાલ : આફાકી (જે મક્કાનો રહેવાસી ન હોય) તેના માટે

મક્કામાં કઇ ઇબાદત સૌથી અફઝલ છે? વધુ ઉમરહ કરવા કે વધુ નફલ નમાઝો પઢવી?

જવાબ : આફાકી (જે મક્કાનો રહેવાસી ન હોય) તેના માટે મક્કામાં રહેવાની હાલતમાં વધુ ઉમરહ કરવા અને વધુ નફલ નમાઝ પઢવા કરતાં રમલ કર્યા વગર વધુ તવાફ કરવું બેહતર છે. (હિદાયહઃ ૨૨૨, બહરૂર્રાઇકઃ ૨/૨૩૪, દુર્રૂલ મુન્તકાઃ ૨૪૭, મુઅલ્લિમુલ હુજ્જાજઃ ૨૪૭) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૪૯૦ <u>બે વખત હજ પઢી લિધી હવે ઉમરહ કરવું અફઝલ છે કે સદકએ જારિયહ અફઝલ છે?</u>

સવાલ : એક ભાઇએ બે વાર હજ પઢી છે ને હવે એ ભાઇના ઘરવાલા એમને ઉમરહ કરવા જવાનું કહે છે એ ભાઇ કહે છે કે મેં બે હજ પઢી છે ઉમરહ કરવા કરતાં અમુક પૈસા સવાબે જારિયહમાં ખર્ચ કરૂં તો મને મારા કુટુંબ-કબીલા તેમ મારા મર્હુમોને પણ સવાબ મળે. ને સવાબે જારિયહમાં ખર્ચ કરૂં તો બીજાઓને પણ લાભ મળે. માટે ઉમરહ કરવો કે સવાબે જારિયહનું કામ કરવું?

જવાબ : અસલ આધાર જરૂરત પર છે, જેની જરૂરત વધારે હોય ફાયદો ઘણા લોકોને પહોંચતો હોય તે કામ કરવું અફઝલ ગણાશે. અગર કોઇ જગ્યાએ મસ્જિદની કે દીની તઅલીમ માટે મદ્રસાની જરૂરત હોય, મુસાફિરખાનાની જરૂરત હોય તો એ કામોમાં રકમ ખર્ચ કરવી ખૈર-ખૈરાત કરવાથી અને નફિલ હજ કરવાથી અફઝલ ગણાશે. અગર કોઇ માણસ મજબૂર ઇ ગયો હોય અથવા પરહેઝગાર નેક માણસ હોય કે આપ સલ.ના ખાનદાન (સૈયદ લોકો)માંથી હોય તો તેમની મદદ કરવી હજ અને ઉમરહ કરવાથી અફઝલ ગણાશે. (શામીઃ ૨/૩૪૮)

શામીમાં લખ્યું છે કે એક માણસે એક હજાર દીનાર લઇ

હજમાં જવાની તૈયારી કરી રસ્તામાં એક ઔરતે કહ્યું કે હું નબી સલ.ના ખાનદાનથી તઅલ્લુક રાખું છું હું જરૂરતમંદ છું માટે તારી પાસે કંઇ હોય તો મને આપી દો તો તે માણસે તે રકમ ઔરતને આપી દિધી જયારે તેના ગામના હાજીઓ હજ અદા કરી આવ્યા તો રકમ ખૈરાત કરનારને હજની મુબારકબાદી આપવા લાગ્યા તે માણસ તઅજ્જુબ કરવા લાગ્યો. આપ સલ.ને ખ્વાબમાં જોયા આપ સલ.એ ફરમાવ્યું એક સાદાત ખાનદાનની એક મજબૂર બાઇની મદદ અને સહાય કરી તેની ઇઝઝત કરી અલ્લાહે તારી શકલનો એક ફરિશ્તો પૈદા કરી આપ્યો તેણે તારા તરફથી હજ અદા કર્યો અને કયામત સુધી હજ અદા કરતો રહેશે. (શામીઃ ૨/૩૪૮) કુર્આને હકીમમાં છેઃ

DNS V å…^µ ,m, u å…ç‰E xjËÖ] Øfî àÚ ÐËþ] àÚ ÜÓßÚ pçjŠm Ÿ

અર્થાતઃ તમારામાંથી જેણે ફત્હે મક્કા પહેલાં માલ ખર્ચ કર્યો અને જિહાદ કર્યો તે બીજાઓના બરાબર નથી બલ્કે એવા લોકોનો દરજો ફત્હે મક્કા પછી ખર્ચ કરનાર કરતાં મહાન છે. કારણ કે ફત્હે મક્કા પહેલાં મુસલમાનોની કમી અને દુશ્મનો વધારે હતા એવા સમયે જાન-માલની સખત જરૂરત હતી. આવા સંજોગોમાં માલ ખર્ચ કરવું મહાન કામ છે. (રૂહુલ મઆનીઃ ૧૪/૧૭૨)

માટે જરૂરત હોય, લોકો મુસીબતમાં સપડાયા હોય, જેમકે હુલ્લડ ફસાદમાં થાય છે કે લોકોના ઘરો ખતમ થઇ જાય છે. ખાવાનું પણ હોતું નથી એવી સખત જરૂરતના મોકા પર નફિલ હજ અને ઉમરહ કરવા કરતા ગરીબ અને નિરાધાર લોકોની મદદ કરવામાં ઇન્શાઅલ્લાહ વધુ સવાબ મળશે. Ü¿Â] Ô òÖæ]!!!! ÜÓßÚ pçjŠm Ÿ
æ ‹ ËßÖ^e é† ’ ßÖ] oÖ] èq^vÖ] Ù^ÛÒ ‚ßÂ]ç×ÃÊ ^Ú]ç×ÃËm ^Û³þ] Ü³ãþŸ !èq…•
| æ… †nŠËiE !ÄËþ] Ô Ö]ƒ á^ÓÊ Üãñ] ‚Â] é†‰Ò æ ànÛ×ŠÛ³Ö] èx³Ï³Ö Ù^³Û³Ö]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. DMSN)MP Voþ^ÃÛÖ]

૧૪૯૧ નફલ હજ અફઝલ છે કે ગરીબની મદદ કરવી?

સવાલ : દર વરસે હજ અને ઉમરહ અદા કરવું બેહતર છે કે ગરીબની મદદ કરવી મસ્જિદ, મદ્રસાની મદદ કરવી બેહતર છે.

જવાબ : જે સમયે જેની વધુ જરૂરત અને અગત્યતા હોય તે મુજબ અમલ કરવામાં વધુ સવાબ મળશે. અને તે અમલ અફઝલ ગણાશે. આપ સલ.થી અલગ અલગ માણસોએ એકજ સવાલ કર્યો, p] ä×ö] oö] gu] Ù^Û³ÂŸ] અલ્લાહ ને કયો અમલ સૌથી વધુ પસંદ છે? તો એકજ સવાલમાં જુદા જુદા જવાબ આપ્યા કોઇને કહ્યું નમાઝ વખત પર પઢવી કોઇને કહ્યું ખાવું ખવડાવવું કોઇને કહ્યું માં-બાપની ખિદમત કરવી માટે જેમની હલાતના મુનાસિબ જે હાલત હતી અને જેમાં ઇસ્લાહ થતી તેમજ જેની જરૂરત અને અગત્યતા હતી તે મુજબ આપ સલ. એ દરેક ને જવાબ આપ્યા. (મિશ્કાતઃ ૫૮ મિરકાતઃ ૧/૩૮૭)

માટે જે સમયે જયાં ખર્ચ કરવાની વધુ જરૂરત હોય ત્યાં ખર્ચ કરવામાં વધુ સવાબ મળશે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૪૯૨ જેણે ઉમરહ કરવા માટે કહ્યું હોય તેની તરફથી ઉમરહ કરતા બીજાને તે ઉમરહમાં શામિલ કરી શકાય નહી.

સવાલ : હજ પઢવા જનાર જીવંત કે મર્હુમો તરફથી એક ઉમરહ કે એકથી વધુ માણસો તરફથી કરી શકે છે?

જવાબ : ઝિંદા માણસ તરફથી ઉમરહ કરવું દુરૂસ્ત છે. ઝિંદા માણસના કહ્યા વગર તેના તરફથી ઉમરહ કરવામાં આવે તો બે-ચાર માણસો તરફથી પણ ઉમરહ કરવું દુરૂસ્ત છે. અગર કોઇએ પોતાના તરફથી ઉમરહ કરવા માટે કહ્યું હોય અને તેના તરફથી ઉમરહ કરવાનું કબૂલ કર્યુ હોય તો પૂરો ઉમરહ કરવાનો વાયદો કરવાને લઇ તેમાં બીજાને શામિલ કરવું યોગ્ય નથી.

એક ઉમરહ કરી તેનો સવાબ ચાર-પાંચ મર્હુમોને પહોંચાડવું

પણ દુરૂસ્ત છે. મર્હુમો કે જીવતા તરફથી ઉમરહ કરવાનો હેતુ તેમને સવાબ પહોંચાડવાનો હોય છે. માટે જેવી રીતે નફિલ હજ, નમાઝ, તિલાવત વિગેરે માં-બાપ અને અનેક મર્હુમો તરફથી અદા કરવું દુરૂસ્ત છે. એજ પ્રમાણે ચાર-પાંચ મર્હુમો તરફથી ઉમરહ કરવું પણ દુરૂસ્ત છે. äru h]ç$ ØÃr ^Ûþ^Ê ä^ r äçe] àÂ èrve Øâ] àÚ æ ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. DNSU Vè], âE !äö

૧૪૯૩ હજના મહિનાઓમાં હિલ્લીએ ઉમરહ અદા કરવું

સવાલ : હજના મહિનાઓમાં હિલ્લી એટલે હરમથી બાહર રહેનાર ઉમરહ અદા કરી શકે કે નહી?

જવાબ : મક્કએ મુઅઝ્ઝમામાં રહેનાર તેમજ જે લોકો મીકાતના અંદર રહેતા હોય અગર એ લોકો હજ કરવાનો ઇરાદો રાખતા હોય તો હજના મહીનાઓમાં ઉમરહ કરવો એમના માટે મકરૂહ છે. કારણકે ઉમરહ અને પછી હજ કરશે તો તમત્તુઅ કરનાર ગણાશે. અને મક્કાવાસી તેમજ જેઓ મીકાતના અંદર રહેનાર હોય તેઓએ તમત્તુઅ કરવું મકરૂહ છે. અગર એ લોકોનો હજ કરવાનો ઇરાદો ન હોય તો હજના મહીના એટલે શવ્વાલ, ઝિલકઅદહ અને ઝિલહજના દસ દિવસમાં ફકત ઉમરહ કરવું દુરૂસ્ત છે. માટે સઉદિયહમાં તમો જે જગ્યાએ રહેતા હોય તે જગ્યા મીકાત એટલે એહરામ બાંધવાની જગ્યાથી અંદર હોય અને તમારો હજ કરવાનો ઇરાદો ન હોય તો હજના મહીનાઓમાં ઉમરહ અદા કરવું દુરૂસ્ત છે. અલબત્ત હજનાં પાંચ દિવસોમાં ઉમરહ કરવામાં ન આવે. àÚ èŠÛ í ö] Ý^] o×Â •]^ àÚ æ ànÛnÏÛö] àÚ p] ÜâßÃÛe ^Ú æ èÓÚ ØâŸ svö] †ã•] oÊ ^ã×ÃÊ èa]†Ò æ ànßòÛ_Ú áçÓnÊ Ü`ßß‰ oÊ sv á] ÜãnxÂ gö^Çö] áŸ I ^ÏnÛö] Øì]• oÊ DNLT)N VoÚ^•E !¡Ê Ÿ] æ ÅçßÛÚ Ä_Ûjö] àÂ Üa

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

નિકાહે સહીહનું બયાન

૧૪૯૪ નિકાહનો તરીકો

સવાલ : નિકાહનો તરીકો શું છે?

જવાબ : નિકાહનો તરીકો એ છે કે નિકાહની મજલિસમાં નિકાહ કરનાર બે ગવાહોના સામે કહે કે હું ફલાણી છોકરી સાથે નિકાહ કરૂં છું અને તેજ મજલિસમાં બાઇ અથવા બાઇ તરફથી તેણીએ નિમેલો વકીલ કહે કે મેં એ નિકાહની રજા આપી છે અને નિકાહની કબૂલાત એકી સાથે બન્નેવ ગવાહો સાંભળી લે તો એ પ્રમાણે નિકાહ થઇ જશે.

Ô ßÚ oj×ÒçÚ æ] æ] ojße kqæˆÒ o—Û×Ö ^Ã • æ Ùçfl æ h^r m^e , ÏÃß³m æ
½† • æ † ì ¤] ÀËÖ àn×Î^ÃÖ] àÚ ØÒ Å^Û‰ ½† • æ kqæˆi †³ ì ¤] Ùç³Ï³nÊ
^ãßÚ æ DoÚ^ŽÖ] ÄÚ …^j í Ú …•E !^ÃÚ ^ÛãÖçÎ ànÃÚ^‰ ànË×ÓÚ àm , â^• …ç—u
Dp†n , ÛÖ^ÂE ! , u]æ ‹ ×r Ú oÊ ÙçfÏÖ] æ h^r mŸ] áçÓm á]

પુછેલી સુરતમાં બે મુસલમાન ગવાહોની સામે નિકાહ કરનારને પુછવામાં આવે છે. અને તે મંજૂર કરે છે અને બાલિગ છોકરીની રજા લઇ તેનો વકીલ પણ હાં કહે છે. તો એ પ્રમાણે પઢાવેલ નિકાહ સહીહ અને દુરૂસ્ત છે. ત્રણ વાર પુછવું કંઇ જરૂરી નથી. એકજ વાર પુછવાથી નિકાહ બિલ્કુલ સહીહ અને દુરૂસ્ત છે.

kqæ‡ ànfÞ^ r Ö] ØnÒæ æ] àm†nÇ ' Ö] oÖæ Ù^Î çÖ äÞ^Ê ÀË×Ö] • , Ãi ½†³jŽm Ÿ
D R)N Vèm^Â†Ö] é , ÛÂE I]†Û—ÛÖ] ÄÚ^q oÊ äe | † ' oËÓm äÞ^Ê å„â àÚ

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૫/૪/૭૦

૧૪૯૫ તલાક આપવાના ઇરાદાથી નિકાહ કરવું

સવાલ : અગર તલાક આપવાના ઇરાદાથી કોઇ માણસ નિકાહ કરે તો નિકાહ થશે કે નહી? ઔરતને તો ખબર નથી કે આ માણસ

કિતાબુન્નિકાહ

થોડા દિવસ પછી મને તલાક આપશે. ઔરતનો તો તેની સાથે હંમેશ રહેવાનોજ ઇરાદો છે. તો એ વિશે શરીઅતે મોહંમદી શું કહે છે? આપ ફિકહો સુન્નતની રોશનીમાં જવાબ આપશો.

જવાબ : તલાક આપવાના ઇરાદાથી નિકાહ કરે એનાથી અગર મુરાદ એ હોય કે શરઇ તરીકા પ્રમાણે નિકાહ કરવામાં આવે પરંતુ શરારતને લઇ મર્દનો ઇરાદો એ હોય કે અમુક મુદ્દત પછી ઔરતને તલાક આપી દઇશ અને નિકાહ વખતે મુદ્દત નક્કી કરવામાં ન આવે ઔરત તેમજ લોકો એજ જાણતા હોય કે હંમેશ માટે નિકાહ થઇ રહ્યો છે તો એવી સુરતમાં નિકાહ દુરૂસ્ત થઇ જશે. પરંતુ વગર કારણે તલાક આપવાથી મર્દ સખ્ત ગુનેહગાર થશે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૮/૭/૭૯ ઇ.

૧૪૯૬ પોતાનાથી નાની ઉમરની છોકરી સાથે નિકાહ કરવા.

સવાલ : મુસલમાનોંમાં મર્દ પોતાનાથી નાની ઉમરની બાલિગા ઔરતથી અને મોટી ઉમરની બાલિગા ઔરતથી શાદીનો રિવાજ છે, આપણા પયગમ્બર સલ.ની પણ આ સુન્નત રહી છે. શું શરીઅતમાં મર્દ અને ઔરતના ઉમરની તફાવતની કોઇ કેદ છે? ૨૬ વરસની

ઔરત સાથે ૬૦ વરસનો તંદુરસ્ત મર્દ શાદી કરી શકે છે?

જવાબ : શરીઅત તરફથી નિકાહ માટે ઉમરની કોઇ કેદ નથી. છોકરા છોકરીની ઉમરમાં આપસની મસ્લેહતો અને બંન્નેની ઝિંદગી ગુઝારવાનો ખ્યાલ રાખી બંન્નેની ઉમરમાં બરાબરીની રિઆયત રાખવામાં આવે તો બેહતર છે.

આપ સલ.ના દરેક કામો શરઇ મસ્લેહતો આધારિત હતા. એમાં બેશુમાર મસ્લેહતો હતી. આપ સલ.ના કોઇ કામમાં શંકા-શક કરવામાં ન આવે. (ફતાવા મહમૂદિયહઃ ૯/૨૦૯)

અઝવાજે મુતહહરાત દર હકીકત મદ્રસએ મુહંમદિયહની તાલિબાત હતી. ૬૦ વરસનો વૃધ્ધ ૨૬ વરસની જુવાન ઔરત સાથે નિકાહ કરે તો નિકાહમાં વાંધો આવશે નહી. પરંતુ બંનેની ઝિંદગી સારી રીતે પસાર થવી મુશ્કેલ છે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૩/૭/૨૦૦૨ ઇ.

«૧૪૯૭» <u>લેપાલક બાપનું નામ લઇ લિધું તો નિકાહ થઇ જશે?</u>

સવાલ : ઝૈદ તે ઉમરનો છોકરો છે પણ બકરે તેને લેપાલક છોકરો બનાવ્યો છે. અને પાલી પોશી મોટો કર્યો છે. ઝૈદના નિકાહ વખતે નિકાહ પઢાવનારથી ભૂલ થઇ ગઇ તેણે એમ કહ્યું કે ઝૈદ જે બકરનો છોકરો છે તેની સાથે નિકાહ પઢાવ્યા. તેણે ઉમર જે તેનો હકીકી બાપ છે તેના બદલે બકરનું નામ લિધું તો ઝૈદના નિકાહ સહીહ થયા કે નહી?

જવાબ : પુછેલી સુરતમાં ઝૈદના નિકાહ સહીહ થઇ ગયા. કેમકે બાપની નિસબતનો મતલબ એ છે કે ઝૈદ જે બકરની તરબિયતમાં છે તેની સાથે નિકાહ થઇ રહ્યો છે. બલ્કે જો ઉમરનું નામ લેવામાં આવતે તો બની શકે છે કે ઝૈદની ઓળખાણ એટલી ન પડતે જેટલી કે બકરનું નામ લેવામાં તેની ઓળખાણ પડે છે. અને અસલ હેતુ

જહાલતને દૂર કરવું છે. અને અહી ઝૈદની શખસિયત ખબર પડી જહાલત દૂર થઇ ગઇ છે. તેથી નિકાહ સહીહ થઇ ગયા છે. oÊ å†n¿Þ

x ' ^—] •ç`Ž] , ßÂ I ^nÛi æ äßnÃÚ o×Â I ^Ú , ÏÛ] I †q ç VoÚ^³Ž]

DPOS)N VoÚ^•E è^ã r] ÄÊ… •ç ' ÏÛ] áŸ pçjË] èÃÎ]æ oâæ , ÏÃ]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

«૧૪૯૮» <u>નિકાહ પઢાવતી વખતે દુલ્હાને કેટલી વખત પુછવામાં આવે?</u>

સવાલ : નિકાહ પઢાવતી વખતે નિકાહ પઢાવનારે દુલ્હાને એકજ વખત પૂછે તો નિકાહ સહીહ થશે?

જવાબ : નિકાહ પઢાવનાર મોલ્વી સાહબ દુલ્હાને નિકાહની મંજૂરી માટે એકજ વાર પુછે છે અને નિકાહ કરનાર એકજ વાર હાં કહી નિકાહની મંજૂરી આપે છે તો એ એકજ વાર પુછવાથી નિકાહ બિલ્કુલ સહીહ અને દુરૂસ્ત છે. ત્રણ વાર પુછવું જરૂરી નથી. (ઇમદાદુલ ફતાવાઃ ૨/૧૯૩) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૩૦/૪/૭૦ ઇ.

«૧૪૯૯» <u>નિકાહના ઇજાબો કુબૂલ પહેલા કલિમો પઢાવવું જરૂરી નથી.</u>

સવાલ : એક માણસનો નિકાહ થઇ રહ્યો હતો અને પેશ ઇમામ સાહબે તેની પાસે કલિમો પઢાવ્યો નથી અને ફકત ખુત્બો પઢાવી ઇજાબો કુબૂલ કરાવી લીધું. તો તેનો નિકાહ સહીહ થયો કે નહી? અમુક લોકોનું કહેવું છે કે કલિમહ પઢાવ્યા વગર નિકાહ સહીહ નથી થતો તો મજકૂર સુરતમાં ફરીથી નિકાહ પઢાવવા પડશે કે નહી? તે જણાવશો.

જવાબ : નિકાહના સહીહ થવા માટે ઇજાબો કુબૂલ અને બે ગવાહોનું હોવું અને ગવાહોએ એકજ સમયે ઇજાબો કુબૂલ કા શબ્દો સાંભળવું જરૂરી છે. તેના વગર નિકાહ સહીહ થશે નહી. અલબત્ત કલિમએ તૈયિબહ પઢાવવું નિકાહના સહીહ થવા માટે શર્ત નથી. કલિમએ તૈયિબહ પઢાવ્યા વગર પણ નિકાહ સહીહ થઇ જાય છે.

તેથી ફરીથી નિકાહ પઢાવવાની જરૂર નથી. (ફતાવા દારૂલ ઉલૂમ જદીદ; ૭/૫૪, શરહે વિકાયહઃ ૮, ફતાવા દારૂલ ઉલૂમઃ ૮/૩૧૨)

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૫૦૦ મર્દ ગવાહો સામે એમ કહે કે તુ મારી ઔરત છે અને ઔરત એમ કહે કે તુ મારો ધણી છે તો એમ કહેવાથી નિકાહ થઇ જશે?

સવાલ : એક મર્દ અને એક ઔરત નિકાહના ઇરાદાથી ઔરત મર્દને પોતાના ધણી તરીકે કબૂલ કરે (એટલે કે પોતાનો ધણી કહે) અને મર્દ ઔરતને પોતાની ઔરત તરીકે કબૂલ કરે (એટલે પોતાની ઔરત કહે) આ પ્રમાણે ગવાહોની રૂબરૂ કહેવાથી નિકાહ સહીહ થઇ શકે છે?

જવાબ : બે માણસ સામે ઔરત મર્દને કહે કે હું મારી જાતને તારા નિકાહમાં આપું છું અને તેજ મજલિસમાં મર્દ બે ગવાહો સામે કબૂલ કરે તો નિકાહ સહીહ થયેલા ગણાશે. બાકી મર્દ ગવાહો સામે એમ કહે કે તુ મારી ઔરત છે અને ઔરત એમ કહે કે તુ મારો ધણી છે તો એમ કહેવાથી નિકાહ થયેલા ગણાશે નહી. àÂ pæ… èn^ í ö] oÊ Ù^Î oÊ |^Óßö] Ô ×Ú ØnËm èÚŸ] oÊ èfÎ†ö] Ô ×Ú ØnËm ^Ú ØÒ Ù^Î äÞ] èËnßu oe] æ] Ô n×Â oŠËße kÎ Ø ' i •çãŽö] ,ßÂ Øq†ö é†Û³ö] k³ö^³Î]f] é³†³v³ö] ^u^Óþ áçÓm k×fÎ Øq†ö] ÙçÏnÊ |^Óßö] äqæ o×³Â Ô ß³Ú o³ŠË³þ k³fâæ

DNL Vèn×Ú^Ò pæ^jÊE

•^vi] ÙçfÎö] æ h^ r mŸ] ¼ä]† • àÚ æ ÙçfÎö] æ h^ r mŸ^e |^Óßö] , ÏÃ³ß³m æ , ÏÃßm Üö < × r Ûö] Ì ×j ì] çö æ àm† • ^u á^ ' ³ í ³Žö] á^³Ò]f] < ³×³ r ³Û³ö]

DMT(MU Vèn×Ú^Ò pæ^jÊE

àÚ 1ñç• 6m] é†Ûö] kö^ÏÊ •çãŽö] àÚ † ' vÛe k‰] à³Ú á‡ 6³m] Ù^³Î ç³ö , ÏÃßm Ÿ äÞ] xnv ' ö] æ änÊ î ñ^ŽÛö] Ì ×j ì] |^Óþ ^Ûãßne àÓ³m Ü³ö æ k³‰]

DP)N Vpæ^jËö] è ' ¡ ì E |^Óßö]

DS)N Vèm^Îæ |†•E Ùnñç• æ á‡ ^Ú •çãŽö] ,ßÂ ^Ûãöç Ïm Ÿ

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૫૦૧ ફકત સર્ટીફિકેટ પર સહી કરી નિકાહ કરવા

સવાલ : છોકરો પરદેશમાં છે અને છોકરી ઇન્ડિયામાં છે એના નિકાહ કોઇ મજલિસથી થયા નથી અને કોઇ મજલિસ પણ થઇ નથી ફકત સર્ટીફિકેટ (કાગળિયા) પર બંન્નેવની સહી કરી છે અને નિકાહનો ખુત્બો કે કોઇ શાહિદ વકીલ વિગેરે પણ નથી થયા તો શું આ નિકાહ દુરૂસ્ત થઇ શકે છે? હાલ મીયા બીવી સાથે રહે છે તો તેનો હુકમ જણાવશો?

જવાબઃ નિકાહ સહીહ થવા માટે જરૂરી છે કે છોકરા અને છોકરી અથવા તેણી તરફથી તેનો વકીલ બે મુસલમાન ગવાહો સામે નિકાહની કબૂલાત કરે અને બંન્ને ગવાહો એકી સાથે નિકાહની એ કબૂલાત સાંભળે માટે ગવાહો ન હોય અથવા ઝુબાનથી બોલ્યા વગર ફકત સહી કરી આપે એનાથી નિકાહ થતા નથી.

Ÿ ànÊ†_ö] àÚ é•† r Ûö] èe^jÓö] á^Ê ànfþ^ r ö] , u] àÚ çö æ ÀËxjö] àÚ , ³e Ÿ

DQ)N Vèm^Â†ö] é , ÛÂE oËÓi

માટે ગવાહો સામે નિકાહ કરવામાં આવ્યા ન હોય ફકત કાગળ ઉપર છોકરા છોકરીએ સહી કરી હોય ઝુબાનથી નિકાહની કબૂલાત કરી ન હોય તો એ નિકાહ થયા નથી સાથે રહેવું હરામ છે. ઝિના ગણાશે. અવલાદ હરામી ગણાશે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૫૦૨ બાલિગ છોકરીના જબરદસ્તી નિકાહ કરાવવા

સવાલ : કુલસુમ બીબી પરદેશમાં છે અને ઝૈદભાઇ ઇન્ડિયામાં છે ઝૈદની શાદી ઇસ્લામી રીત રિવાજ મુજબ થઇ છે. કુલસુમને દબાણથી મેરેજ સર્ટી ઉપર સહી કરાવી છે સહી પછી કુલસુમે કહ્યું કે મારે તારા સાથે શાદી કરવી નથી અને મને દબાણથી સહી કરાવી છે અને

છોકરો ઝૈદ સાથે ફોનથી પત્ર વ્યવહારથી પણ વાત થઇ નથી તો શું છોકરી બીજા નિકાહ કરી શકે છે?

જવાબઃ છાકરી બાલિગ હોય અને ઝબરદસ્તીથી સહી કરાવી હોય છોકરી તરફથી મજકૂર નિકાહ માટે રઝામંદીની કોઇ નીશાની અત્યાર સુધીમાં જેમકે પત્ર વ્યવહાર કરવો ફોન પર વાત કરવી હદિયો મોકલવો કે કબૂલ કરવું એવું કાંઇ ન હોય અને વાલીએ બાલિગાના નિકાહ તેણીની રઝામંદી વગર કરાવ્યા હોય તો નિકાહ થશે નહી. kÞ^ÒE gn%Ö] æ Ý ¡ ÇÖ] …^n ì æ ^Þ , ßÂ †f r i Ÿ èÇÖ^fÖ] †ÓfÖ] æ

NO(MU)N Vèm^Îçö] | †• xm† ' Ö] èÖŸ• æ] D | ^ÓßÖ] , ßÂ]†Óe

આપ સલ.ના મુબારક સમયમાં એક ઓરત ખનસાના નિકાહ બાપે એમની રઝામંદી વગર કરાવી આપ્યા તેણીએ આપ સલ.ને આવીને કહ્યું તો નિકાહ ખત્મ કરી આપ્યા. Ý]„u kße ð^Šß ì àÂ

•†Ê ä×Ö] Ùç‰… k i^Ê Ô Ö]ƒ kâ†ÓÊ gn$ oâ æ ^ãqæ‡ ^â^e] á] èm…^ ' ³ÞŸ]

DSSM)N Vp…^ í eE ^ãu^ÓÞ

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૮/ રજબુલ મુરજ્જબ ૧૪૨૦ હિ.

૧૫૦૩ ધોકા થી નિકાહના કાગળ પર સહી કરાવી લેવું

સવાલ : એક મર્દને એક ઓરતકી ઇજાઝત ઓર ઓરતકે કહે બગેર એક તહરીર ઇસ કીસ્મકી એક કાગઝ પર લીખી કે મેંને યઅની ઓરતને અપની ઝાતકો ઉસ મર્દકે નિકાહમેં ઉન દો ગવાહો કે રૂબરુ બખ્શ દીયા. ફિર ઇસ તહરીર પર ઉસ ઓરતકી દસ્તખત લે લી, ગવાહો કે સામને ઇજાબો કબૂલ નહિં હુવા હે, બાદમેં ગવાહ કે તૌર પર દો આદમીયો કે અલગ અલગ હરફ ઇસ કાગઝમેં દસ્તખત લે લી હે તો કયા ઐસી સૂરતમેં નિકાહ સહીહ હુવા યા નહિં? ઓરતકા દુસરી જગહ નિકાહ હો સકતા હે?

જવાબ : મઝકુરહ સુરતમેં નિકાહ નહિં હુવા હે. ઓરત ખુદ

મુખ્તાર હે, દુસરી જગહ નિકાહ કર સકતી હે. નિકાહ સહીહ ન હોનેકી સબસે બળી વજહ યે હે કે બિલા તલફ્ફુઝ મહઝ તહરીરસે નિકાહ મુનઅકીદ નહિં હોતા હે. ઓર મજકુરહ સુરત મેં મરદ ઓર ઓરત દોનો જાનિબમેં તલફ્ફુઝ નહિં હે, બલ્કે સીર્ફ તહરીર હે. નિકાહ સહીહ ન હોનેકી દુસરી વજહ યે હે કે નિકાહકે વકત દો ગવાહોકા મૌજુદ હોના ઓર ઇજાબો કબૂલકા એક સાથ સુનના જરૂરી હે. ઓર યહાં ગવાહ મૌજુદ નહિં હે.બલ્કે સીર્ફ ગવાહો કે અલગ અલગ કાગઝ પર દસ્તખત લે લીયે હેં. લિહાઝા મજકુરહ તરીકે પર નિકાહ હુવા હી નહિં હે. ઓરતકા નિકાહ દુસરી જગહ બિલ્કુલ દુરૂસ્ત હે.

ÀË×jÖ] àÚ , e Ÿ äÞ] oÖ] é…^•] änÊæ^Ûã¿ËÖ Ùçflæ h^ r m ^Ú , ÏÃßm | ^ÓßÖ] ç³â

!oËÓi Ÿ ànÊ†_Ö] àÚ é•† r ÛÖ]èe^jÓÖ] á^Ê ànfÞ^ r Ö] , u] àÚ çÖæ

èe^jÓÖ]]ƒ]! , ÏÃßm ÜÖ k ×fÎ kfjÓÊ Ô jqæ^i gjÒ ç×Ê †Ê^u èe^jÓe , ÏÃßm Ÿ

!oËÓiŸ ÙçÎ ¡ e ànÊ†_Ö] àÚ

DM , ×qMQUV†ãÞŸ] ÄÛ r Ú (T , ×q !NSLV p†n , ÛÖ^Â(N , ×q !ORPV oÚ^• E

^Ûã¿ËÖ ^ÃÚ ànÃÚ^‰ ànÛ×ŠÚ anË×ÓÚ àni†uæ †uæ] àm†u …ç³—³u ½†³•æ

DNU KNVäm^Îæ | †•E ! ànÎ†ËjÚ ÄÛ‰ á] x ' m ¡ Ê

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૫૦૪ બીજા નિકાહ માટે પહેલી પત્નીની ઇજાઝત જરૂરી છે?

સવાલ : હું શાદીશુદહ છું.મે ૧૮ વરસ પહેલાં પહેલી પત્નીને તલાક આપી હતી,હું ફરીથી તેના સાથે નિકાહ કરવા ચાહું છું તો મૌજુદહ બીવીની ઇજાઝત લેવી જરૂરી છે?

જવાબ : એક પત્ની નિકાહમાં હોય તો બીજી ઓરત સાથે જરૂરત વગર નિકાહ ન કરે,ભલે બન્ને ઓરતોમાં ઇન્સાફ કરવાની ઉમ્મીદ હોય.બીજી ઓરત સાથે નિકાહ કરવાથી મૌજુદહ નિકાહમાં છે તેને

તકલીફ અને ગમ થશે એ ખ્યાલથી નિકાહ નહિં કરશે તો સવાબ મળશે.અગર બન્ને ઓરતોમાં ઇન્સાફ કરવાની ઉમ્મીદ ન હોય તો બીજા નિકાહ કરવા બિલ્કુલ ગુનોહ છે.અલ્લાહ તઆલાનું ફરમાન છે:

!é, u]çÊ]çÕ, ÃiŸ á] ÜjË ì á^Ê

જો તમોને ભય હોય આ વાતનો કે બન્નેવ ઓરતોમાં ઇન્સાફ નહી કરી શકશો તો એક ઓરત પર સબ્ર કરો.એકથી વધુ ઓરતો નિકાહમાં હોય તો ખાવા,પીવા,કપડાં,મુહબ્બત અને રાત્રે સુવામાં બરાબરી કરવી અને ઇન્સાફથી વર્તવું જરૂરી છે. (ઇસ્લાહે ઇન્કિલાબે ઉમ્મત અઝ મૌલાના થાનવી (રહ.) પેજ-૧૪૪ ભાગ/૨)

^Ûâ, u] oÕ] Ù^Úæ á^iæ†Ú] äÖ k Þ^Ò àÚ Üx‰æ änxÂ äxÖ] ox ‘ ofÖ] à³Â pæ…

DÜŠÏÖ] h^e N, xq!äm^Â†Ö] é, ÛÂE !Øñ^Ú äÏ•æèÚ^nÏÖ] Ýçm ð^q

આપ (સ.અ.વ.)એ ફરમાવ્યું જેના નિકાહમાં બે ઓરતો હશે અને એક ઓરત તરફ ઝુકી ગયો (બીજીનો ખ્યાલ નહી રાખશે) તો કયામતનાં દિવસે એ હાલતમાં આવશે કે તેના બદનનો એક ભાગ નીચો હશે અને બીજી તરફનો ભાગ ઉપર ઊઠેલા હશે.

બાલિગ થવા પછી ઓરતની તો શું,કોઇની પણ ઇજાઝત લેવાની જરૂરત નથી,પોતે નિકાહ કરી શકે છે.

ફક્ત ખુદાપાક જાણનાર છે. તા.૫/૮/૯૬

૧૫૦૫ ઔરત કહ્યામાં ન હોવાથી મર્દ બીજી શાદી કરી શકે?

સવાલ : મારી શાદી થવાને દસ વરસ થયાં છે, ત્રણ બાળકો છે પત્ની સાથે મતભેદ થતાં રહે છે, હાલ તો તેના બાપના ઘરે છે અને મારા ઘરે આવવા સમજાવવા છતાં સાફ ના કહે છે, વધુ ખેચતાણ કરવાથી જુદા થવા સુધી વાતો પહોંચી જાય છે, મારા કહ્યાસર નથી. પોતાની મરજી મુજબ દરેક હરકત કરે છે.આ હાલતમાં હું એને એના

બાપના ઘરે રહેવા દઉં અને બીજી શાદી કરૂં તો કંઇ ગુનોહ થશે?

મજકૂર સવાલ વિશે ઔરતનું બયાન

જનાબ મુફતી સાહેબ મજકૂર વિગત તદ્દન ખોટી છે,હું મારા ધણી જયાં કહે ત્યાં રેહવા રાજી છું,આજ સુધી મારી માં જઇફ અને અપંગ છે એટલે હું ત્યાં રહી હતી,છતાં હું રાજીખુશીથી ધણી જયાં કહે ત્યાં રેહવા તૈયાર છું અને એ અંગે મેં કાગળ લખી પુછાવ્યું પણ છે.એમનું બધું કહેલુ માનવા તૈયાર છું તો આ હાલતમાં મારો ધણી બીજી શાદી કરી શકે? હરણગામ

જવાબ : શરીઅતે મરદને ચાર ઓરતો કરવાની ઇજાઝત આપી છે.પરંતુ એ શરત સાથે કે દરેક ઓરતોમાં ઇન્સાફથી વર્તવામાં આવે.કુર્આન હકીમમાં છે કે જો તમને તેણીઓ વચ્ચે ન્યાય નહિં કરી શકવાની ધાસ્તી હોય તો એક જ કરો. (સૂરએ નિસાઅ)

Ÿ] ÜjË ì á^Ê !î Ö] Äé…æ &x$æ oÖ‰Ú ð^ŠÖ] àÚ ÜÓ³ h^³> ^³Ú]ç³v³Ó³Þ^³ÊE

Dé, u]çÊ]çÕ, Ãi

મતલબ એ છે કે એકથી વધુ પત્નિઓમાં ઇન્સાફ જાળવી ન શકવાની ધાસ્તી રહેતી હોય તો પછી એક જ ઓરત પર બસ કરો.

હદીસ શરીફમાં બેઇન્સાફી કરનાર શોહર માટે સખત વઇદ આવી છે. આપ (સ.અ.વ.)એ ફરમાવ્યું છે કે જેની બે ઓરતો હોય અને એકના તરફ ઝુકી ગયો તો કયામતના દિવસે એવી હાલતમાં આવશે કે તેનું એક તરફનું ધડ લકવા જેમ હશે.(મિશ્કાત પેજ-૨૭૯)

x³jÊE – t çxËÚ p] Øñ^Ú äÏ•æ èÛñÏÖ] Ýçm ð^q ^Ûâ], u] oÕ] Ù^ÛÊ á^jñ†Þ] äÖ k Þ^Ò àÚ

DÜŠÏÖ] h^e !†m, ÏÖ]

તમારૂં અને તમારી ઓરતનું સવાલમાં લખાણ જુદું જુદું છે,ઓરત તમારે ત્યાં રહેવાની તેમજ તમારા દરેક હુકમોનું પાલન કરવા કહે છે.માટે કુરઆન અને હદીસની તઅલીમ મુજબ જે ઉપર

લખવામાં આવી છે ઓરતને તમારા ઘરે રાખી એક ઓરત પર બસ કરો એ યોગ્ય લાગે છે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. તા.૨૫/૯/૮૦

《૧૫૦૬》 પાગલ છોકરીના નિકાહની સુરત

સવાલ : હમારી બહેન કુરૈશાની પહેલાં શાદી થઇ હતી, દિમાગની અશકિતના કારણે એના ધણીએ તલાક આપી છે. હવે લોકોના કહેવાથી ફરીથી નિકાહ કરાવ્યા છે. તો ગાંડી બાઇનાં નિકાહ સહીહ થયા કે કેમ? ભરૂચ.

જવાબ : જુવાન ગાંડી બાઇના નિકાહ તેણીનો વલી છોકરો, એ ન હોય તો બાપ, એ ન હોય તો ભાઇ નિકાહ કરાવી આપે તો શરીઅતની રૂએ નિકાહ સહીહ ગણાશે. માટે સવાલમાં પુછેલ ઔરત ગાંડી હોય અને વલીએ નિકાહ કરાવી આપ્યા હોય તો સહીહ ગણાશે.

oe]æ{ëËnßu oe] Ùçĵ oÊ ^ãße] ^ãu^Óþ] oÊ oÖçÖ^Ê ^ãße]æ ^âçe] èþçß r ÛÖ] oÊ ÄÛjq]]f]æ

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. DNUU V " äm], âE ! { Ì ‰çm

–૧૫૦૭™ મસ્જિદમાં નિકાહનો સુબૂત

સવાલ : સલામ બાદ અર્ઝે હાલ યે હેં કે ફિલહાલકે દોરમેં મસ્જિદમેં નિકાહ હો રહા હે,ઇસકે લિયે કોઇ કિતાબી સુબૂત હો તો લિખનેકી ગુજારીશ હે.હુઝૂર (સ.અ.વ.)કી કિતાબોમેં રાતકો શાદી હોના અફઝલ બતાયા હે ઓર શાદીકે મૌકે પર ગાના ગાનેકી ઓર દફ બજાનેકી હુઝૂર (સ.અ.વ.)ને ઇજાઝત દી હે.લિહાઝા કુર્આન,હદીસ ઓર કિતાબી માલુમાતકા રેફરન્સ (હવાલા) દેકર મસ્જિદમેં શાદી ઇસ્લામી કાનૂનકે મુતાબિક કર શકતે હે યા નહી?

જવાબ : એઅલાન કરી નિકાહ કરવું એટલે જાહેરમાં નિકાહ કરવા તેમજ મસ્જિદમાં નિકાહ કરવા મુસ્તહબ છે.આપ (સ.અ.વ.)નું ફરમાન છે:

| ^ÓßÖ]]„â]çßxÂ] Üx‰æ änxÂ äxÖ] ox ' äxÖ] Ùç‰… Ù^³Î k ³Ö^³Î èŽñ^³Â à³Â

! Í ç³³Ê , ³³Ö^³³³³e ä³³³³³³nx³³³Â]ç³³³e†³³³³ •]æ , ³³³q^³³³³³ŠÛ³³³Ö] o³³³³Ê åç³³³x³³³Ã³³³q]æ

DMNU V " p„Ú†i(NSN V " éçÓŽÚE

મસ્જિદમાં નિકાહ એટલા માટે કરવામાં આવે કે નિકાહની લોકોમાં જાણ થાય,મસ્જિદની બરકત હાસિલ થઇ શકે,મસ્જિદ ઇબાદતની જગ્યા છે અને નિકાહ પણ ઇબાદત છે.માટે નિકાહની સુન્નત ઇબાદત મસ્જિદમાં અદા કરવી મુસ્તહબ છે.ફિકહે હનફીના માયએ નાઝ ફકીહ અને જગ મશહૂર કિતાબ હિદાયહના શારેહ અલ્લામા ઇબ્ને હુમામ (રહ.)એ ફરમાવ્યું છે: નિકાહ ઇબાદત હોવાને લઇ મસ્જિદમાં નિકાહ કરવા તેમજ જુમ્આના દિવસે નિકાહ કરવા મુસ્તહબ છે.

äþçÒæ é•^fÂ äþŸ , r ŠÛÖ] oÊ | ^ÓßÖ] , ÏÂ å† • ^fÚ g vjŠm {Ý^ÛãÖ] àe] Ù^³Î

Ðñ]†Ö] †ve(N , ×q!NNO V " †m , ÏÖ] xjÊ(O , ×q!PNQ V " l ^Î†ÚE èÃÛ r Ö] Ýçm oÊ

DO , ×q!TL V "

મસ્જિદમાં નિકાહ હોવાનો સુબૂત તિરમિઝી શરીફની મઝકૂર હદીસ જે હઝરત આઇશા (રદી.)થી રિવાયત છે એનાથી થાય છે.તેમજ આપ (સ.અ.વ.)એ હઝરત અબૂબક્ર (રદિ.) હઝરત ઉમર (રદી.) હઝરત ઉસ્માન (રદી.) હઝરત તલ્હા (રદી.) હઝરત જુબૈર (રદી.)ને બોલાવી હઝરત ફાતિમા (રદી.)ના નિકાહ હઝરત અલી (રદી.) સાથે મસ્જિદમાં કર્યા હતા.આપ (સ.અ.વ.)ના કૌલ અને ફે'લથી વધુ સુબૂત મસ્જિદમાં નિકાહ હોવા માટે શું થઇ શકે? હઝરત ફાતિમા (રદી.)ના નિકાહ થયા તે પછી આપ (સ.અ.વ.) ઇશાં પછી હઝરત અલી (રદી.)નાં ઘરે તશરીફ લઇ ગયા અને દુઆ ફરમાવી એનાથી સાબિત થાય છે કે નિકાહ દિવસમાં થયા હતાં.આપ (સ.અ.વ.)ના ઝમાનામાં રાતના નિકાહ થતા રહ્યા હોય તો ઇશાં પછી

આપ (સ.અ.વ.)ના હઝરત અલી (રદી.)ના ઘરે જવાનો શું અર્થ? નિકાહમાં મકસદ તશહીર,એલાન છે.જેથી જેમના નિકાહ થઇ રહ્યા છે લોકો તે જાણી લે.રાતના અને મસ્જિદ સિવાય બીજી જગ્યાએ નિકાહ કરવામાં તશહીરનો મકસદ હાસિલ થતો નથી.એજ કારણે આપ (સ.અ.વ.)નું ફરમાન છે:

oÊ Í ,ö]æ Ý]†vö]æ Ù ¡ vö] àne ^Ú Ø ’ Ê Ù^Î Üx‰æ änxÂ äxö ox ‘ ofßö] à³Â

! |^Óßö]

હલાલ અને હરામમાં ફરક નિકાહમાં આવાઝ અને દફ વગાડવું છે.મતલબ એ કે લોકોમાં નિકાહનો ઝિક્ર કરો,એની તશહીર કરો અને દફ વગાડી ખૂબ સારી રીતે નિકાહને જાહેર કરો.(મિરકાત પેજ-૪૨૬ ભાગ/૩) જેથી નિકાહ અને ઝિનામાં ફરક થઇ જાય.

^Ú Ñ†Ê p] Ý]†vö]æ Ù ¡ vö] àne ^Ú Ø ’ Ê Üx‰æ änxÂ äxö] o³x³ ‘ o³fß³ö] à³Â

äe Üjm äÞ^Ê |^Óßö] oÊ äe† • p] Í ,ö]æ Œ^ßö] àne †nãŽjö]æ †Ò„ö] p] l ç ’ ö]^Ûãß³ne

DO,xq!PNR V ” éçÓŽÚ |† • l ^Î†ÚE !á ¡ ÂŸ]

નિકાહ વખતે દફ વગાડવું જાઇઝ છે.પરંતુ એમાં‘‘જાજન હોટા’’અરબમાં શાદીના મોકા પર અશઆર પઢી પોતાની ખુશી જાહેર કરવાનો રિવાજ હતો,માટે જાઇઝ અશઆર ગાવા દુરૂસ્ત છે.પરંતુ પરાઇ ઓરત અને બેરીશ (દાઢી વગર)નાં છોકરાથી એ સાંભળવું હરામ છે.શાહનાઇ ઢોલ વાજા વગાડવા હરામ છે. (મઝાહિરે હક) (ફત્હુલ કદીર પેજ-૨૨૪ ભાગ/૨)

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. તા.૨૯/૪/૯૨

–૧૫૦૮™ <u>છોકરીથી જબરદસ્તી નિકાહનામા પર સહી લેવાથી નિકાહ થશે?</u>

સવાલ : એક બાલિગ છોકરી ઉમર વર્ષ ૧૮ને તેણીની પડોશમાં રહેતા છોકરાનાં પડોશના નાતે વાતચીતનાં સંબધ હતા.તેણે એક

દિવસ આ છોકરી કોલેજમાં હતી ત્યાં આવીને તારી માં બીમાર થઇ ગઈ છે અને તને હમણાને હમણા બોલાવે છે એમ કહી રીક્ષામાં લઇ જઇને દાબદબાણથી એક વકીલ પાસે લઇ જઇ કેટલાક કાગળો ઉપર સહીઓ કરાવી લીધેલી,છોકરી તેજ વખતે ત્યાંથી છટકી નાસવા લાગેલી અને પોતાના ઘરે પહોંચી ગઇ.ઘરે આવતાં જ છોકરી બેભાન થઇ ગયેલી,ભાનમાં આવતાં છોકરીએ ઉપરોકત હકીકત વડીલોને જણાવી.ઉપરોકત હકીકતમાં છોકરા-છોકરીનાં નિકાહ થયેલા કહેવાય કે કેમ? છોકરાની માતા કહેવાડે છે કે છોકરીને અમારે ઘરે વહુ તરીકે મોકલી આપો.છોકરી હર સૂરતમાં જવા ના કહે છે.દીનની રોશનીમાં જવાબ જણાવશો.

જવાબ : ઇસ્લામમાં નિકાહ સહીહ થવા માટે અમુક શરતો છે,એ શરતો મૌજુદ હશે તો જ નિકાહ સહીહ ગણાશે.

(૧) નિકાહ વખતે મુસલમાન,આકિલ (ગાંડો ન હોય) બાલિગ બે મર્દ અથવા એક મર્દ અને બે ઓરતોનું ગવાહ તરીકે નિકાહની મજલિસમાં હાજર હોવું અને નિકાહની કબૂલાતને એકી સાથે સાંભળવું જરૂરી છે. (હિદાયહ પેજ-૨૮૬)

(૨) નિકાહના શબ્દો (એટલે મેં નિકાહ કર્યા,મેં આ નિકાહને કબૂલ કર્યા) ઝુબાનથી ઉચ્ચારવા જરૂરી છે,ઝુબાનથી બોલવા વગર માત્ર સહી કરી આપવાથી નિકાહ સહીહ થતા નથી. (ઉમદતુર્રિઆયહ ભાગ/૨)

(૩) છોકરો,છોકરી બાલિગ હોય તો નિકાહ સહીહ થવા માટે એમની રજામંદી જરૂરી છે.બાલિગની રજામંદી વગર નિકાહ કરવામાં આવે અને તે એ નિકાહ મંજૂર ન રાખે તો નિકાહ રદ બાતલ ગણાશે. (આલમગીરી પેજ-૨૮૭ ભાગ/૧,હિદાયહ પેજ-૨૯૪)

શરીઅતનાં મઝકૂર કાનૂનો મુજબ પુછેલી સૂરત જોવી

જોઇએ.સવાલમાં લખેલ હકીકત સત્ય હોય અને ખરેખર હકીકત એજ પ્રમાણે હોય જે સવાલમાં લખી છે તો એ નિકાહ સહીહ થયા નથી.

^ãÞƒ] †nÇe á^_x‰ æ] h] àÚ ØÏÃÖ] èvnv ' èÇÖ^e oxÂ ,u] |^Ó³Þ ‡ç³ r³n Ÿ

á]æ ‡^q l ‡^q] á^Ê ^ãi‡^q] oxÂ Í çÎçÚ |^ÓßÖ^Ê Ô Ö]ƒ ØÃÊ á^Ê ^fn$ æ] kÞ^Ò]†Óe

DM ,xq!NTS V " p†n ,Û^Â pæ^jÊE t^açÖ] t]†ŠÖ] oÊ],,Ò Ø_e l •...

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. તા.૨૩/૫/૯૩

—૧૫૦૯™ <u>કાઝીના નિકાહના ફેસ્લા કરી દેવાથી નિકાહ થઇ જશે?</u>

સવાલ : એક ઓરત એક મર્દ પર આશિક હો ગઇ ઓર ઉનકે માબૈન શાદી નહિં હુઇ ઓર વો ઓરત કેહતી હે કે ઉસ મર્દને મુજસે શાદી કી હે ઓર વો ઓરત અપને ઉપર દો શાહીદ (ગવાહ) ભી પેશ કરતી હે ઓર ઉસ ઓરતને ઉસકો અદાલતમેં પેશ કિયા ઓર કાઝીને ઉસકે માબૈન બીવીકા ફેંસલા દે દિયા.તો કયા વો મર્દ ઉસ ઓરતસે હમબિસ્તરી કર સકતા હે યા નહિં? મુદલ્લલ ઓર હવાલેકે સાથ તહરીર કરે.

જવાબ : મર્દ યા ઓરતને દો ગવાહોકે ઝરીએ ચાહે ગવાહ જૂઠે હો અપના નિકાહ સાબિત કિયા ઓર મુસલમાન આદિલ દીનદાર હાકિમને નિકાહ હોનેકા ફૈંસલા કર દિયા તો ઇસ્તિમ્તાઅ (ફાયદા હાસીલ કરના) હલાલ હોગા ઓર યૂં સમજા જાયેગા કે કાઝી ઓર હાકિમે શરઇને દો ગવાહોકે ઝરીએ અભી નિકાહ કર દિયા.ઓર યે નિકાહકા હુકમ ઝાહિરન વ બાતિનન યઅની ઇન્દલ્હાકિમ વ ઇન્દલ્લાહ નાફિઝ હો જાયેગા.

äÖ Øu äu^Óße o • ^Ï Ö] ÜÓvÊ á] ,â^• ,ã•æ èñ†Ú] |^³Ó³Þ Ø³q... o³Â•]]ƒ]

,ã•æ èñ†Ú] |^ÓÞ Øq... å ,ßÂ oÂ•] äÞ] zx ÂèÃÎ]æ ^ßËnß ' i h^e...] †Ò,,¹æ!Å^³jÛ³j‰Ÿ]

oßvÓÞ^Ê hƒ^Ò äÞ]çÖ äxÖ]æ kÖ^ÏÊ èñ†Ûö] kÚ^ÏÊ |^ÓßÖ^e zx Â ÜÓvÊ tæ^³Ö]] ,³â^³•

V " p,,ŽÖ] Í †ÃÖ]E ! Õ^qæ Õ] ,â^• zx Â Ù^ÏÊ Ü$^n ¡ nÒ ànßÚ©Û³Ö]†³nÚ] ^³n ä³e

DPLR

!p...^³³³ í ³³fÖ] å†³³Ó³³Þ]æ ^³³³ß³³ >^³³³eæ]†³³â^³³³³¾,, ³³Ê^³³³³Þ ð^³³³³—³³³Ï³³³Ö] á]

Dð^—ÏÖ] h^jÒ QMU V " pæ^jÊÖ] àŠu](PLQ V " p,,ŽÖ] Í †ÃÖ]E

¡ e^Î ØvÛÖ] á^Ò &nu D^f>^eæ]†³â^³¾ ...æ^³Ö] é³•^³ãŽe ð^³—³Ï³Ö] ,,³Ë³ß³næE

! |^ÓÞæ ÄnfÒ D•çÏÃÖ] oÊE!äâ...æ^e ÜÖ^Â †nÆ o • ^ÏÖ]æ

Øq†Ö] oÖ] èñ†ÛÖ] o • ^ÏÖ] ÜxŠn á]]†â^¾ ƒ^ËßÖ^e •]†ÛÖ] D^f>^eæ]†â^¾ äÖçÎE

á] ^ß>^e ƒ^ËßÖ^eæ ÜŠÏÖ]æ èÏËßÖ^e o—Ïæ Ô qæ‡ äÞ^Ê änÖ] Ô ŠËÞ o³Û³x³‰ ä³Öç³Ï³æ

!oÖ^Ãi äxÖ] àneæ ^ãßne ^ÛnÊ ànÓÛjÖ] ^ãÖ Øvæ ^ãnÿæ äÖ Øvn

],,Òæ ^ãnÿæ †ÓßÛxÖ Øu...æ‡ é•^ãŽe èÚ] Änfe o—Î çxÊ D |^Óþæ ÄnfÒ äÖç³ÎE

Øu Ô Ö],,Ò |^ÓßÖ^e o—Îæ ‹ ÓÃÖ^eæ] å ,u^q oâæ ^u^³Ó³Þ èñ†³Ú] o³x³Â o³Â•] ç³Ö

!å ,ßÂ ànÓÛjÖ] ^ãÖæ ð½çÖ] oÂ ,Ûx

DP ,xq!PRN V " oÚ^ŽÖ] ÄÚ ...^j í Ú...•E

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

—૧૫૧૦™ <u>ઝિનાથી હમલવાળી ઔરત સાથે નિકાહ સહીહ છે અને મહેર પણ આપવી પડશે.</u>

સવાલ : એક છોકરીના નિકાહ વખતે ઝિનાથી હમલ હતો,એવી હમલવાળી છોકરી સાથે અજાણતામાં નિકાહ થયા,નિકાહ પછી ચાર મહીના અને અગિયાર દિવસ પછી બચ્ચું પેદા થયું તો શું આ નિકાહ સહીહ ગણાશે? મહેર આપવી પડશે? અગર તલાક આપી દેવામાં આવે તો ઇદ્દતનો ખર્ચ આપવો પડશે? બોધાન

જવાબ : જે છોકરી સાથે નિકાહ કરવામાં આવ્યા છે તેને ઝિનાથી હમલ હતો,તો ઝિનાથી હામેલા ઓરત સાથે મુફતાબિહી કૌલ પ્રમાણે નિકાહ દુરૂસ્ત ગણાશે,નિકાહ કરનાર ઝાની સિવાય બીજો માણસ હોય અથવા ઝાની પોતે નિકાહ કરી લે,પહેલી સૂરતમાં એટલે ઝાની

સિવાય બીજો માણસ નિકાહ કરે એમાં ઇમામ અબૂ હનીફા અને ઇમામ મુહમ્મદ (રહ.)ના નજદીક નિકાહ સહીહ થઇ જાય છે અને મુફતાબિહી કૌલ એ જ છે.અલબત્ત બચ્ચું પેદા થવા સુધી સોહબત કરે નહિં અને અગર ઝિનાથી હામેલા ઓરત સાથે ઝાની પોતે જ નિકાહ કરે તો હનફી ત્રણે ઇમામોના નજદીક નિકાહ સહીહ ગણાશે.

મઝકૂર બંને સૂરતોમાં જયારે નિકાહ શરીઅતની રૂએ સહીહ થયા છે તો મહેર આપવી પડશે.કારણકે મહેર તો નિકાહ કરવાથી જ વાજિબ થઇ જાય છે અને અગર તલાક આપવામાં આવે તો ઇદ્દતનો ખર્ચ આપવો જરૂરી છે.

çö äÞ^e …^Ã•] änÊæ pçjËö] än×Âæ ànÊ†_ö] ,ßÂ ^Þ^ö] àÚ o×fu |^Óß³ö] x³ ‘ æ

DM,×q!ONU V ” †ãÞŸ] ÄÛ rÚE !Ñ^ËiŸ^e ^ñ^q äÞ^Ê oÞ]^ö] xÓÞ

oju ^âª_ï Ÿæ ð^Þ^ö] àÚ ¡Ú^u éæ†Ú] tæ^jï á] ‡çrï {ÛvÚæ ÊËnßu çe] Ù^Î

^ãe çâ oÞ‡ ,Î éæ†Ú] tæ^i]ƒ]æ!^ÛãöçÎ o×Â pçjËö]æ x ’ ïŸ {‰çï çe] Ù^³Îæ Ä³—³i

,ßÂ èÏËßö] ÐvjŠiæ ØÓö] ,ßÂ ^âª_ï á] äöæ ØÓö] ,ßÂ ^ñ^q |^ÓßöÊ Ø³fu ^³ãe †³ã¾æ

DM,×q!NTL V ” p†n,Ûö^Â pæ^jÊE !ØÓö]

æ] äße] ^ã×nfÏi ^ãi•†e ½çÏ‰ Ù^Ûju] ÄÚ àÓö ,ÏÃö] ‹ Ëße g³qæ †³ãÛ³ö] á]

V ” oÚ^•E !åçvÞæ o›çö^e äÚ^Ûi Ýæ^ö ,Ò^jï ^Û Þ]æ!Ùçì ,ö] ØfÎ ^³ãÎ ¡³_³e Ì ’ ³ß³i

DNUN V ” äï],â(N,×q!PQP

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

《૧૫૧૧》 <u>ફકત યુ.કે. બોલાવા માટે કાગળ પર નિકાહ કરવા</u>

સવાલ : એક છોકરીએ યુ.કે.એક છોકરાને બોલાવ્યો,પણ તે નિકાહ માટે ના કહે છે અને છોકરી કહે છે કે સગાનો છોકરો છે તો રજીસ્ટર્ડ થઇને તારો હક થઇ જાય એટલા માટે રજીસ્ટર્ડ થાઉં છું અને છોકરો છોકરી બંને રજીસ્ટર્ડ થઇ ગયા,તે પછી છોકરી બીજા સાથે ચાલી ગઇ અને નિકાહ કરી લીધા,બંને સાથે રહ્યા નથી.તો એ વિશે

શું હુકમ છે? બીજા નિકાહ સહીહ ગણાશે?

જવાબ : નિકાહ સહીહ થવા માટે નિકાહ વખતે બે મુસલમાન ગવાહોનું હોવું જરૂરી છે અને તેઓએ છોકરા છોકરીની નિકાહની કબુલાતને એકી સાથે સાંભળવું જરૂરી છે.અગર ગવાહોમાં બે મુસલમાન મરદ ન હોય બલ્કે મુસલમાન એક મરદ અને બે ઓરતો હોય તો પણ દુરૂસ્ત છે. (હિદાયહ પેજ-૨૮૬)

હમારી તહકીક પ્રમાણે યુ.કે.માં કોર્ટમાં નિકાહ રજીસ્ટર્ડ કરતી વખતે નિકાહ રજીસ્ટર્ડ કરનાર છોકરા-છોકરીને બે મુસલમાન ગવાહો સામે નિકાહની કબુલાત કરાવે છે અને નિકાહ કરનારાઓનાં સગા ત્યાં હાજર હોય છે, જો એમ જ થયું હોય તો નિકાહ સહીહ થઇ ગયા છે.માટે તલાક વગર છોકરી બીજા સાથે નિકાહ કરી શકતી નથી.તેના તલાક આપ્યા વગર છોકરીએ ચાલી જઇ જે નિકાહ કર્યા છે તે સહીહ ગણાશે નહી. રજીસ્ટર્ડ થનાર છોકરાના તલાક આપવા પછી ફરીથી નિકાહ કરવામાં આવે. (ફતાવા આલમગીરી પેજ-૧૪૮ ભાગ/૨,ફતાવા ખાનિયહ પેજ-૩૬૬)

ànÛ×ŠÚ ànÇö^e àn×Î^Â àï†u àï,â^• …ç—ve Ÿ] ànÛ×ŠÛö] |^ÓÞ ,ÏÃßï Ÿ

Ý¡Šö] än×Â äöçÏe |^Óßö] h^e oÊ ½†• é•^ãŽö] á] Ü×Â]!! àniæ†Ú]æ Øq…æ] à³n×³q…

DN,×q!NTR V ” äï],âE !•çãŽeŸ] |^ÓÞŸ

V ” p†³n,³Û³ö^³³Â(ORR V ” ä³³³nÞ^³³ì E !ØÓö] ,ßÂ †nÇö]èuçÓßÚ |^ÓÞ ‡çrïŸ

DN,×qMPT

ઉપર લખવા મુજબ ગવાહો સામે નિકાહ રજીસ્ટર્ડ થયા હોય તો એ નિકાહ સહીહ થઇ ગયેલા છે અને છોકરા-છોકરી સાથે રહ્યા નથી તો રજીસ્ટર્ડ થનાર છોકરો તલાક આપી દે. તે પછી તુરત જેની સાથે ચાલી ગઇ છે તેના સાથે ફરીથી નિકાહ કરી લેવામાં આવે.

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

–૧૫૧૨™ ફોનથી નિકાહ સહીહ થશે?

સવાલ : દુઆ સલામ બાદ જણાવવાનું કે શું ફોનના ઉપર નિકાહ થઇ ગયા હોય, પતિ-પત્નીએ ગવાહોના રૂબરૂમાં ઇજાબોકબૂલ કર્યા હોય તો હવે ફરી નિકાહ કરવા જરૂરી છે? માટે તે બાબત શાફી જવાબથી નવાજશો કારણકે કેનેડા ખાતે આ ફત્વા રવાના કરવાના છે.
બરબોધન, સુરત.

જવાબ : નિકાહ સહીહ થવા માટે જરૂરી છે કે છોકરો અને છોકરી અથવા એમના તરફથી જેમને નિકાહ કબૂલ કરવાની ઇજાઝત મળી હોય તે વકીલ બે મુસલમાન ગવાહો સામે નિકાહની કબૂલાત કરે.અને બન્ને મુસ્લિમ ગવાહો એકી સાથે નિકાહની કબૂલાત સાંભળે તો નિકાહ સહીહ ગણાશે.અગર બન્ને ગવાહો નિકાહની કબૂલાત એકી સાથે ન સાંભળે તો નિકાહ સહીહ થશે નહિં.માટે ફોનથી નિકાહ થવાનો અર્થ એ હોય કે છોકરા-છોકરીએ ફોન પર કોઇને પોતાના તરફથી નિકાહ માટે વકીલ બનાવ્યા હોય અથવા કાગળ લખીને મોકલ્યો હોય અને તે કાગળના આધારે નિકાહની મંજૂરી સમજી બે ગવાહો સામે નિકાહ થયા હોય તો ફરીથી નિકાહ કરવાની જરૂરત રહેતી નથી.

,u]æ ØÒ Dh^_í ö] Ý^ÏÚ äj]†Î áŸ h^jÓö^Ò ^ÛÓu ç³öæE Å^³Û³‰ ½†³•æ
^ÃÛ‰ á] x ' ¡Ê ^Ûã¿Ëö ^ÃÚ ànÃÚ^‰ ànË×ÓÚ à†u …ç³—³uæ †³ì Ÿ] À³Ë³ö ^³Û³ãß³Ú
DN ,×q!T V " ä^Â†ö] é ,ÛÂæ ä^ÏÎæ | †•E !ànÎ†ËjÚ

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૫૧૩﴿ બરેલ્વી આલિમએ પઢાવેલ નિકાહ સહીહ છે?

સવાલ : બરેલ્વી હઝરાત જો અપને અકાઇદમેં બેહદ ગુલુવ કિયે હુએ હેં, મસલન હુઝૂર (સ.અ.વ.)કો અલ્લાહ તઆલાકા નાયિબે મુત્લક માનના, જન્નતકી કુજીયાં આપ (સ.અ.વ.)કે દસ્તે અકદસમેં દે

દી ગઇ હે, અહમદ રઝાખાન આપ (સ.અ.વ.)કા બંદા, ઓર બરેલ્વી હઝરાત અહમદ રઝાખાન કે બંદે, ઓર જૈસા કે લિખતેં હેં ઉબૈદુર્રઝા, આપ (સ.અ.વ.)કા હર જગહ હાજિર નાઝિર હોના, માખુઝ (હવાલા) હક પર કોન હે? તો અબ અસલ સવાલ યે હેં કે એસે અકીદે કે એક સાહબ જો ઇન અકાઇદ કે કાઇલ થે, ઉન્હોને થાના બંબઇમે નિકાહ પળ્હાયા હે તો યે નિકાહ દુરૂસ્ત હે યા નહિં? કયા તજદીદે નિકાહકી જરૂરત હે?

જવાબ : બરેલ્વી હઝરાત અપને અકાઇદમેં તઅવીલ કરતે હેં.ઓર જબ તક કિસી કૌલમેં કોઇ બઇદસે બઇદ તઅવીલ એસી હો સકે જો મુજિબે કુફ્ર ન હો, વહાં તક કુફ્રકા હુકમ નહિં લગાયા જાયેગા.ઇસલિયે કે કુફ્ર બહોત ભારી ગુનાહ હે.ઇસ બિના પર ફુકહાએ કિરામ ફરમાતે હેં કે અગર નિન્નાનવે (૯૯) વજહ કુફ્રકી હો ઓર એક વજહ ઇસ્લામકી હો તો તકફીરે મુસ્લિમ જાઇઝ નહિં હે.લિહાઝા એહતિયાત ફીત્તકફીરકી બિના પર મુઅવ્વીલ કાફિર નહિ હોગા.

äqææ †nËÓjö] gqçi åçqæ è×òŠÛö] oÊ á^Ò]f] ^³â†³nÆæ ä³ ' ¡³ í ³ö] o³Êæ
à¿×ö ^ßnŠvi†nËÓjö] ÄßÛ p„ö] äqçö] oö] ØnÛ á] o³jË³Û³ö] o³×³Ã³Ê ä³Ã³ß³Û³ ,³u]æ
DO ,×q ! OUO V " …^j í Ûö]•…E !Ü×ŠÛö^e

લિહાઝા મઝકુર ફીસ્સવાલ નિકાહ સહીહ હે.શક વ શુબહ કરનેકી જરૂરત નહિ હે.

બરેલ્વી આલિમને સિર્ફ ઇજાબોકબૂલ કરાયા હે તો ઇસસે નિકાહમેં કુછ ફરક નહિં આતા.અલબત્તા બેહતર યે હે કે કિસી આલિમે સાલેહસે યે કામ લિયા જાયે તાકે સુન્નતકે મુતાબિક તમામ કામ અન્જામ પાવે ઓર બાઇષે બરકત હો. (ફતાવા દારૂલઉલુમ જદીદ, પેજ-૧૪૮, ૧૬૬, ભાગ/૭)

DOUO V " oÚ^•E !èeçÏÃö] oÊ èm^ãþ†ËÓö] áŸ ØÛjvÛö^e †ËÓmŸ änº^ì ...^i^jö] oÊæ

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

«૧૫૧૪» બે ગવાહોની હાજરીમાં છોકરા છોકરી એ એક બિજાને ધણી ધણિયાણી માનવાથી બન્નેવના નિકાહ થઇ જશે?

સવાલ : હું બાઇ મરિયમ આ બન્ને ગવાહોનાં સાંભળતા ત્રણ વખત કહું છું કે હું મારી ઝાત તમો યાકુબ ઇસ્માઇલ ભાદીગરને બખ્શી આપું છું. હું યાકુબ ઇસ્માઇલ ભાદીગર આ બન્ને ગવાહોનાં સાંભળતાં ત્રણ વખત કહુ છું કે મે મરિયમને મારા નિકાહમાં લઇ લીધી છે અને બન્ને ગવાહો એ શબ્દો સાંભળ્યાંની ગવાહી આપે છે તો નિકાહ થયા કે નહી?

જવાબ : જે શબ્દથી હંમેશ માટે ઓરત ઉપર નિકાહની માલિકી થતી હોય એવા શબ્દો બે ગવાહો સામે કહેવામાં આવે તો નિકાહ સહીહ થઇ જાય છે. પુછેલી સૂરતમાં ઓરતે બે ગવાહોના સામે કહ્યું છે કે હું''યાકુબ ઇસ્માઇલ ભાદીગરને ઝાત બખ્શી આપું છું'' અને નિકાહ કરનારે તેના જવાબમાં તે જ મજલીસમાં કહ્યુ ''મેં મરિયમને મારા નિકાહમાં લીધી છે''અને બન્ને ગવાહોએ એકી સાથે કાનો કાન એ શબ્દો સાંભળયા છે. તો નિકાહ સહીહ થયેલા ગણાશે. ઝાત બખ્શીના શબ્દથી પણ નિકાહ થઇ જાય છે.

!è×Ú^Ò änÂ Ô n×Ûjö Ä • æ ÀËö ¡Òæ! |^Óþæ smæ^i ÀË×e x ' m ^Ûþ]

DN , ×q! ORT V " oÚ^Žö] ÄÚ ...^j í Ú ...•E

, ÏÃßm äþ] {ëËnßu oe] àÂæ D obº%ö] h^fö] p†n , Ûö^ÂE !Ù^vö] oÊ ànÃö] Ô ×Ú , nËm ^Ú

DNSL V " ‡çÚ†ö] ÄÚ^qE !ØÓö] ®Žö] Ô n×Ûjö Ä • æ ^Ûe

oÊ ^ÃnÛq ^ÛãÚ ¡ Ò •ç³ãŽö] Ä³Û³Šm á] | ^³Ó³ß³ö] •^³Ï³Ã³þ] o³Ê é³•^³ãŽö] ½†³• à³Úæ

Üö äfu^ ' ÄÛ‰]æ t † ì Ü$ † ì ¤] ÄÛŠÊ Ü '] àm , â^Žö] , u] á^Ò çö ojué , u]ææèö^³u

x ' m Üö † ì ¤] Ý ¡ Ò ^ÃÛŠm Üöæ àm , Î^Ãö] , u] Ý ¡ Ò á] , â^Žö] Ä³Û³‰]ƒ]] „³Òæ ^³r ³m

DN , ×q! QT V " å†nßö] é†âç r ö]E ! |^Óßö]

ÄÚ èÚŸ] oö] æ] é†vö] oö] k Ë³n •]]ƒ] p] èfâ!èfâæ s³mæ^³iæ | ^³Ó³þ À³Ë³×³e x³ ' ³m

!†ãÛö] ènÛŠiæ •çãŽö] ...^–u^Ò |^Óßö] o×Â Ù^vö]eöŸ•

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. DN , ×q !S V " äm^Â†ö] é , ÛÂæ äm^ÎæE

નિકાહના ગવાહોનું બયાન

«૧૫૧૫» ગવાહ વગર નિકાહ સહીહ થશે?

સવાલ : ઝૈદે એક ૬૫ વર્ષની વિધવા સાથે વગર ગવાહથી નિકાહ કર્યા છે, તો એ નિકાહ શરઇ રૂએ સહીહ ગણાશે? એ તેની સાથે ધણી ધણીયાણી તરીકે રહી શકે છે?

જવાબ : નિકાહ સહી થવા માટે નિકાહની કબુલાત વેળા કમમાં કમ બે ગવાહોનું હોવું જરૂરી છે. માટે ઝૈદે વિધવા બાઇ સાથે વગર ગવાહે નિકાહ કર્યા છે, તો એ નિકાહ સહી ગણાશે નહી અને ઝૈદે ધણી ધણીયાણી તરીકે સાથે રહેવું જાઇઝ નથી હરામ છે. ½† • æ

o×Â ^ÃÚ ^ÛãöçÎ ànÃÚ^‰ ànË×ÓÚ àni†u æ †u æ] àm†u à³m , ³â^³• ...ç³–³u

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.DOSO)N VoÚ^Žö] ÄÚ ...^j í Ú ...•E !x ' Ÿ]

«૧૫૧૬» નિકાહ સહીહ થવા માટે ગવાહોનું હોવું જરૂરી છે.

સવાલ : મર્દે કહ્યું કે આજ થી તુ મારી પત્ની છે, અને ઔરતે કહ્યું કે આજથી તુ મારો ધણી છે, એ બંન્નેવ વગર ત્યાં કોઇ ગવાહ વિગેરે ન હતો તો શું આ રીત થી પઢેલ નિકાહ સહીહ છે?

જવાબ : નિકાહ સહીહ થવા માટે જરૂરી છે કે ઓછામાં ઓછા બે મર્દ અથવા એક મર્દ અને બે ઔરતોના રૂબરૂ નિકાહ પઢવામાં આવે.

તેથી પુછેલી સુરતમાં નિકાહ થયેલ નથી. અને પતી પત્નીની

રિતે સાથે રહી શકતા નથી. ...ç–ve Ÿ] ànÛ×ŠÛö] |^Óþ , ÏÃßm Ÿ
èm] , âE ànie†Ü] æ Øq... æ] àn×q... ànÛ×ŠÚ ànÇö^e àn×Î^Â à³m†³u à³m , ³â^³•
ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. Dànöæ]

૧૫૧૭ નિકાહ વખતે ફકત કાઝી હોય ગવાહો ન હોય તો નિકાહ થશે?

સવાલ : ઝૈદે પહેલાં એક વિધવા સાથે હમબિસ્તરી કરી પછી એનીજ સાથે એણે નિકાહ કર્યા તે બરાબર ગણાશે? અગર શું કફ્ફારો લાગુ પડે છે? નિકાહ વખતે ફકત કાઝી અને ઝૈદ અને વિધવા બન્નેએ કાઝી સામે કબૂલિયાત કરી છે નિકાહ કર્યા છે તો બરાબર નિકાહ થઇ ગયા ગણાશે કે કેમ?

જવાબ : ઝૈદ અને વિધવા બાઇએ જે વખતે કાઝી સામે નિકાહની કબૂલાત કરી તે ટાઇમે ફકત કાઝીજ હોય બીજું કોઇ ન હોય તો એ નિકાહ મોઅતબર ગણાશે નહી. અને અગર નિકાહની કબૂલાત વખતે કાઝી સિવાય બીજો એક માણસ પણ હશે તો એ નિકાહ સહીહ થયેલા ગણાશે. એવી સુરતમાં કાઝી અને બીજો એક માણસ એ બન્નેવ બે ગવાહો તરીકે સમજવામાં આવશે. (શરહે વિકાયહ: ૨)
ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૩/૧/૭૨ ઇ.

૧૫૧૮ નિકાહ પઢાવનાર પોતે શાહિદ અને વકીલ બની નિકાહ કરાવે તો નિકાહ થશે?

સવાલ : એક માણસ એક ઔરત સાથે નિકાહ કરે છે, નિકાહ શાહિદ વકીલ શાહિદ થાય છે, નિકાહ પઢાવનાર મોલ્વી સાહબ જાતે શાહિદ, વકીલ બની નિકાહની રસમ અદા કરે તો નિકાહ સહીહ થઇ શકે? તેમજ નિકાહ જેણી સાથે થઇ રહેલ હોય તેનું ફકત નામ લઇ નિકાહ પઢાવવામાં આવે તો નિકાહ સહીહ થશે? જે ઔરત સાથે નિકાહ થઇ રહ્યા હોય તેનું નામ લઇ આ પ્રમાણે કહેવામાં આવે કે

ફલાણી કો દેતે હૈં તો દેતે હૈં શબ્દ બોલવાથી નિકાહ સહીહ થઇ શકે?

જવાબ : મોલ્વી સાહબને વકીલ બનાવ્યા હોય અને નિકાહ કરનાર બાલિગ ઔરત નિકાહની મજલિસમાં હાજર હોય અને મોલ્વી સાહબ કમથી કમ એક ગવાહ સામું નિકાહની કબુલાત કરે તો નિકાહ સહીહ થઇ જશે. એવી સુરતમાં ઔરત પોતે નિકાહની કબુલાત કરે છે એમ સમજાશે અને મોલ્વી સાહબ અને બીજો એક ગવાહ એ બંન્નેવ બે ગવાહો તરીકે સમજવામાં આવશે. çö , ÏÃö] x ' m
x ' m ¡ Ê Ÿ] æ x ' èÇö^fö] I †–u á] , u]æ Ø³q... , ³ß³Â èÇ³ö^³e h Ÿ] t æ‡
!á] , â^• Øq†ö] Ô öƒ æ h Ÿ] æ é , Î^Â ^³ãþ^³Ò I ...^³ ' I †³–³u]ƒ] ä³þŸ
...^ ' Ê x ' I †–u á]•†Ê , ßÂ èÇö^e xÓßm h] DONN)M V†ãþŸ] ÄÛ³ r ³ÚE
(ML)N Vèm^Îçö] | †•E á] , â^• •†Ëö] Ô öƒ æ h Ÿ] æ é , Î^Â èÇö^³fö] á^³Ò
DNTS)N Vèm] , â

નિકાહ સહીહ થવા માટે જરૂરી છે કે જે ઔરતના નિકાહ થઇ રહ્યા હોય તે ઔરત નિકાહ કરનાર અને ગવાહોથી અંજાણ ન રહે. અને બરાબર ઓળખમાં આવી જાય. માટે અગર ઔરત નિકાહની મજલિસમાં હાજર હોય અને તેણી તરફ ઇશારો કરી ગવાહો સામું કહેવામાં આવે કે આ ઔરતના નિકાહ તમારી સાથે કરી આપ્યા તો નિકાહ સહીહ થઇ જશે. અગર ઔરત પાતે નિકાહની મજલિસમાં હાજર ન હોય તેણી તરફથી તેનો વકીલ નિકાહની કબુલાત કરતો હોય તો બાપ-દાદાનું નામ પણ લેવામાં આવે. 'ફલાણી કો દેતે હૈં' એમ કહેવાથી વાતની ચોખવટ થતી નથી. માટે એવી રીતે કહેવું જોઇએ કે ફલાણીકો તુમ્હારે નિકાહ મેં દેતે હૈં. નિકાહ થઇ ગયા પછી ઔરતને તેના ખરા નામ સિવાય ખોટા નામથી સંબોધવાથી નિકાહમાં ખલલ આવશે નહી. oËjßjö àm , â^Žö] , ßÂ èuçÓßÛö] ^mÛi àÚ , e Ÿ æ

Üö æ èfñ^Æ k Þ^Ò á] æ ^ãe é...^•Ÿ] oÊ èfÏjßÚ é† •^u k³Þ^³Ò á^³Ê èö^³ã r ³ö]
†Òƒ oËÒ ^ãÞçÊ†Ãm •çãŽö] á^Ò á^Ê ^ã×nÒæ ^ãö , ÏÂ á^e ^ãÚ ¡ Ò]ç³Ã³Û³Šm
æ ^ãÛ‰] †Òƒ àÚ , e Ÿ ^ãÞçÊ†Ãm àÓm Üö á] æ !^â•]...] äÞ]]çÛ׳Â]ƒ] ^³ãÛ³‰]
•çÏÂÛö] á] ^Ê†Ãm á] èÊ†Â†Ûö^e •]†Ûö] á] †â^³¿³ö] æ !^³â , ³q æ ^³ãne] Ü³‰]
DOSP)N VoÚ^•E !^ã ' í • èÊ†ÃÚ Ÿ á ¡ Ê k ße èÞ ¡ Ê oâ ^ãn×Â

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૩૦/૧/૧૯૭૧ ઈ.

《૧૫૧૯》 ગવાહમાં એક મર્દ અને એક ઔરત હોય તો નિકાહ સહીહ થશે?

સવાલ : નિકાહમાં શાહિદ તરીકે એક મુસલમાન મર્દ અને એક ઓરત હોય તો નિકાહ સહીહ ગણાશે કે નહી?

જવાબ : નિકાહ સહીહ થવા માટે બે મુસલમાન આકીલ-બાલીગ મર્દ અથવા એક મર્દ અને બે ઓરતોનું ગવાહ તરીકે હોવું જરૂરી છે. અગર એક મર્દ અને એક ઓરત ગવાહ તરીકે હોય તો નિકાહ સહીહ ગણાશે નહિં. (હિદાયા) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

《૧૫૨૦》 વગર ગવાહે કોર્ટ મેરેજથી નિકાહ પઢી પત્નીને ત્રણ તલાક આપી ફરી તેની સાથે નિકાહ થઇ શકે?

સવાલ : મેંને કોર્ટકે ઝરીએસે એક લળકીસે દુસરી શાદી કર લી, ઓર મેંને નિકાહ ઇસલિયે નહિં પળ્હા તાકે મેં અપને ઘર લોટ કર અપને વાલિદૈનકો રાઝી કરકે સબકે સાથ ખુશીસે નિકાહ પળ્હ લુંગા. મગર મેરે વાલિદને મુજે ઉસ ઓરતકો તલાક દે દેને પર મજબૂર કિયા. ઇસલિયે મેંને તીન તલાક દે દી. તો અબ મેં ઉસ ઓરતસે ફીરસે નિકાહ કર સકતા હું યા નહિં? તફસીલસે જવાબ દેં.

જવાબ : સવાલમેં લિખા હે કે કોર્ટકે ઝરીએસે ઉસ લળકીસે શાદી કર લી, ઓર મેંને નિકાહ ઇસલિયે નહિં પળ્હા કે ઘર લોટ કર સબકે સાથ ખુશીકે સાથ પળ્હ લેંગેં''ઇસસે મઅલૂમ હોતા હે કે કોર્ટમેં સીઈ

મેરેજ હુએ હેં, શરઇ તૌર પર મુસલમાન ગવાહો કે સામને નિકાહ હુવા નહિં હે, અગર સુરત યહી હે તો શરઅન નિકાહ હી નહિં હુવા હે. કયું કે નિકાહ કે ઇજાબો કબુલ કે વકત દો મુસલમાન ગવાહો કા હોના જરૂરી હેં, જો દોનો એક હી સાથ ઇજાબોકબુલ કો સુને.

ઇમામ તિર્મીઝી (રહ.)ને અપની સુનનમેં લિખા હે.

!èßne †nÇe!!!!!!àvÓßm oi ¡ ö] ^m^Çfö] Ù^Î #' ofßö] àÂ ÆŒ^fÂ àe] àÂ

વો ઓરતેં ઝાનિયહ હેં જો અપના નિકાહ બગેર ગવાહો કે કરતી હેં. ઇસ હદીસકે ઝૈલમેં ઇમામ તિર્મીઝી (રહ.)ને લિખા હે.

àÚ Üâ , Ãeæ #' ofßö] h^v '] àÚ Ü×Ã³ö] Ø³â] , ³ß³Â]„ ³â o³×³Â Ø³Û³Ã³ö]æ

!•çãŽe Ÿ] |^ÓÞ Ÿ]çÖ^Î Üâ†nÆæ ànÃe^jö]

યઅની સહાબાએ કિરામ વ તાબિઇન વગેરહ કા અમલ હે કે ગવાહો કે બગેર નિકાહ નહિં હોતા. મુઅત્તા માલિક ઓર મુઅત્તા મુહમ્મદમેં હે કે હઝરત ઉમર ફારૂક (રદી.)ને એસા નિકાહ રદ કર દિયા થા જીસમેં દો મર્દ ગવાહો કે બજાએ એક મર્દ ઓર એક ઓરત ગવાહ થે. નીઝ ફરમાયા કે અગર મેં પેહલે સે તુમકો ઇસકા એઅલાન કર દેતા તો મેં તુમકો સંગસાર કર દેતા. ફિકહકી મશહૂર કિતાબ કુદૂરી જો હિદાયહકા મતન હે, ઉસમેં લિખા હે:

!ànÛ×ŠÚ ànÇö^e àm†u àm , â^• ...ç–ve Ÿ] ànÛ×ŠÛö] |^ÓÞ , ÏÂßm Ÿæ

યઅની દો આઝાદ બાલિગ મુસલમાન ગવાહો કે બગેર મુસલમાનકા નિકાહ મુનઅકિદ નહી હોતા. (હિદાયહ પેજ -૨૮૬)

લિહાઝા જબ નિકાહ હી નહિં હુવા તો તીન તલાક દેને સે તલાક નહિં હોગી. કયુંકે તલાક કે વકત અજનબિયહ થી. ઓર ગૈર મનકૂહાકો તલાક નહિં હોતી.

DORQ V " äm] , âE ! |^Óßö] ØfÎ Ñ ¡ › Ÿ #' ofßö] Ù^Î

લિહાઝા શરઇ તૌર પર આપ ઉસ લળકી સે નિકાહ કર

સકતે હૈં. ઓર અગર પેહલી મરતબા શરઇ તૌર પર નિકાહ કિયા હે તો અબ હલાલા કે બગેર ઉસ ઓરતસે નિકાહ કરના હલાલ નહિં. ફક્ત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૪ રજબ સન હીજરી ૧૪૦૨/ ૧૯ મે સન ઈ.૮૨

નિકાહે ફાસિદનું બયાન

૧૫૨૧ **ઝિનાથી હમલ રહ્યો હોય તેની સાથે નિકાહ**

સવાલ : એક છોકરા અને એક છોકરીની સગાઇ નક્કી થઇ ગઇ તે પછી નિકાહ પહેલાં બંન્નેવની મુલાકાત થઇ અને છોકરીને હમલ રહી ગયો તો આવી હામિલા ઔરતથી નિકાહ થઇ શકે કે કેમ? અને શું આ હમલ પડાવી નાંખવું જાઇઝ છે?

જવાબઃ ઔરતને ઝિનાથી હમલ રહી ગયું છે તો હમલની હાલતમાં ઝાની પોતે અથવા બીજો માણસ નિકાહ કરે તો નિકાહ સહીહ ગણાશે. ઝાની સિવાય બીજો માણસ નિકાહ કરે તો બચ્ચુ પૈદા થવા સુધી સોહબત કરવું તેમજ હાથ લગાડવું જાઇઝ નથી. અગર ઝિના કરનાર પોતેજ તે ઔરત સાથે નિકાહ કરે તો બચ્ચુ પૈદા થવા પહેલાં સોહબત કરી શકે છે. હમલ ફક્ત ગોશ્ત હોય હાથ-પગ ઝાહિર ન થયા હોય તો મુફતાબિહી કોલ પ્રમાણે પડાવી નાંખવું જાઇઝ છે. (ઉમ્દતુસ્સિઆયહઃ ૨/૧૬ હિદાયહઃ ૨૯૨) ^>©i Ÿ æ ^þ‡ àÚ o×fu æ oju ^ãn>æ ‡çrm Ÿ æ ^ãu^Óþ ‡çrm ^þ^ö] àÚ è×Ú^vö] á] ^ã×Ûu Ä–i o³ju àÚ o×fve oþ]^ö] xÓþ á^Ê oþ]^ö] †nÆ xÒ^ßö] á^Ò]f] ä×Ò],,a ^ã×Ûu Ä–i é, ÛÂE †m, Ïö] xjÊ oÊ],,Ò ^–m] o>çö] Øu æ ^Î^Ëi] |^Óßö] ‡^q ä³ß³Ú ^³þ^³ö]

Ä–i oju ^â^_e Ÿ æ |^Óßö] ‡^q ^þ‡ àÚ o×fu tæ^i á] æ DMR)N Vèm^Â†ö] á] æ äÏ×ì á^fj‰]]f]],,â DNUN Väm], âE ä>^Ï‰] ^rm Üö],,³ãö æ ^³ã×³Û³u än×Â æ Ð×íö] á^fj‰] á] æ ‡çrm ^ßþ^Ú‡ oÊ ^Ú] ‡çrm Ð×íö] ànfjŠÚ †nÆ á^Ò DU Väm], â än•^uE pçjËö]

ફક્ત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૯/૧/૨૦૦૦ ઈ.

૧૫૨૨ **ઇદ્દત દરમિયાન કરેલ નિકાહ સહીહ ગણાશે નહી.**

સવાલ : હમારે ત્યાંનો છોકરો બાજુના ગામમાં પાંચ વરસથી શાદી કરી છે, તેને ત્યાં એક નાની છોકરી ત્રણ વરસની છે, હવે તે છોકરો લગભગ ૩ા થી ૪ વરસથી ઢાકા ચાલ્યો ગયો છે, હવે તે છોકરી તે છોકરો ગયા બાદથ તેના માં-બાપને ત્યાં રહેતી હતી છોકરાના કાગળ પૈસા વિગેરે આવતા હતા, પણ છોકરી તેના માં-બાપને ત્યાં રહેતી હતી હવે તેના માં-બાપની બિનકાળજીને લઇને છોકરી ખરાબ ધંધા પર પહોંચી ગઇ છોકરીને બીજા માણસથી હમલ રહી ગયો. હવે આ વાત આમ તૌર પર બહાર વહી જવાથી છોકરાના માં-બાપ છોકરાને ખબર થવાથી છોકરાએ ગુસ્સામાં આવી ઢાકાથી ત્રણ માણસના ગવાહની સહીથી છોકરીની રજા મોકલી દિધી. છોકરીને રજા મલી ગઇ ને લગભગ ૧૫ દિવસ થયા છોકરીએ હમલ પાડવાના બહુ ફાંફાં માર્યા. તેમનાં માં-બાપ સાથે હરેક જગ્યાએ ના પાડી હજારો રૂપિયા ડોકટરોને આપવાનું કહ્યું છતાં ના પાડી દિધી તો તેના માં-બાપે હવે બાજૂના ગામમાં જાતે જઇ તે છોકરીને હમલ સાથે મફત નિકાહમાં આપી દીધી તો આ રીતે નિકાહ ઇદ્દત વગર થઇ શકે? નિકાહ પઢાવનાર ગુનેહગાર થશે?

જવાબ : પુછેલી સુરતમાં મજકૂર બાઇ ઉપર બચ્ચું પૈદા થાય ત્યાં સુધી ઇદ્દત ગુજારવું જરૂરી છે. અને પૂરી થવા અગાઉ બીજા નિકાહ કરવું દુરૂસ્ત નથી. માટે સવાલમાં જણાવેલ બાઇના નિકાહ તલાક

મળ્યા બાદ ઇદ્દત પૂરી થવા પહેલાંજ કરી દેવામાં આવ્યા હોય તો એ નિકાહ સહીહ ગણાશે નહી.]çËjÒ] ,Î æ gi]†Ú Äe…] o×Â •]†Ëÿ] á] I ŸçÊ äjß‰ ^Ûãße oÎ†ŽÛe oe†ÇÛÿ] tæ^jÒ Ùç³ì • ¡³e •]†³Ë³ÿ] Ý^³nÏ³e Øq†×ÿ ‡çrm Ÿ DTRS)N VoÚ^Žÿ] ÄÚ…^j íÚ…•E îÿ] ^ãqæ^jÊ †ã•] èjŠÿ DNTL)N Vp†n,Ûÿ^ÂE é,jÃÛÿ] Ôÿ„Òæ å†nÆ èqæ‡ tæ^jm á]

નિકાહ પઢાવનારે પૂરી હકીકત જાણવા છતાં નિકાહ પઢાવ્યા હોય તો ગુનેહગાર થશે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૫૨૩ શાદીશુદા ઔરત સાથે નિકાહ

સવાલ : એક બાઇના નિકાહે સાની થયા હતા, નિકાહે સાનીથી એક છોકરો પૈદા થયો હતો. બાઇ લંડન વાસી હતી. મુતલ્લકા હતી. તેના ધણી સાથે દગો રમી બાળકને લઇ લંડન ભાગી ગઇ હતી. વરસો બાદ મને તલાક થઇ ગઇ છે એવું જણાવી નવા એક યુવક સાથે પોતાના ધણીથી તલાક લિધા વગર ત્રીજા નિકાહ મુસલમાનોના રૂબરૂ કર્યા નિકાહ વખતે જે જે લોકો શામિલ હતા તેમણે ફરી નિકાહ કરવા જરૂરી છે? એમણે ફરી કલિમહ પઢવો જરૂરી છે કે નહી? એ જણાવશો.

જવાબઃ એક વખત નિકાહ થવા પછી જયાં સુધી શોહર તલાક ન આપે એવી શોહરવાલી ઔરતના બીજા મર્દ સાથે નિકાહ કરવા દુરૂસ્ત નથી. નિકાહ સહીહ ગણાશે નહી. કુર્આને પાકમાં છેઃ àÚ I ^ß ' vÛÿ]æ ð^Šßÿ] તર્જુમોઃ અને પતીવાલી સ્ત્રીઓ તમારા માટે હરામ છે. (પા. ૫)

ફતાવા આલમગીરીમાં છેઃ å†nÆ èqæ‡ tæ^jm á] Øq†×ÿ ‡çrm Ÿ DNUT)N Vp†n,Ûÿ^ÂE é,jÃÛÿ] Ôÿ„Òæ

મર્દ માટે બીજાની ઔરત સાથે અથવા ઇદ્દતમાં હોય એવી ઔરત સાથે નિકાહ કરવા જાઇઝ નથી. (આલમગીરીઃ ૨/૨૯૮)

સવાલમાં લખેલ હકીકત સત્ય હોય અને જાણવા છતાં એવા

નિકાહમાં જે પણ મદદ કરશે તે ગુનેહગાર થશે. અલ્લાહ પાસે તૌબા કરવી જોઇએ. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૩૦/૮/૯૯ ઇ.

૧૫૨૪ શોહરના ૧૩ વરસ સુધી લાપતા થવાથી ફરી નિકાહ કર્યા પછી લાપતા શોહર આવી જાય તો..

સવાલ : મારો શોહર લગભગ ૧૩ વર્ષથી લાપતા છે. અને ગુમ થતા એમનો સંદેશો અને ખબર ન મળતા મને ખર્ચ જિવન ધોરણ નીભાવવા મુશકેલીમાં મુકાતા જમાઅત (કોમ)ના માણસોએ કહ્યું કે તારા શોહરનો કોઇ પતો નથી તુ બીજા નિકાહ કરી શકે છે મારા ત્રણ (૩) નાના બાળકો છે મારી મુશકેલીના લઇ બીજા નિકાહ કરી લીધા જેનાથી એક બાળકનો જન્મ થયો ગુમ થયેલા મારા શોહર જે લાપતા હતા તે પરત આવતા મારે શું કરવું મારે કયા શોહર સાથે જીંદગી ગુજારવી તે જણાવશો.

જવાબઃ શોહર લાપતા હોવાને લઇ બીજા માણસ સાથે નિકાહ કરી લિધા તે પછી પહેલો શોહર આવી જાય તો પહેલા શોહરની ઔરત કહેવાશે માટે મજકૂર સૂરતમાં ઔરત પહેલા શોહરની ગણાશે. એક હૈઝ આવી ગયા પછી પહેલો શોહર સોહબત કરી શકે છે તે વગર નહી. (અલહીલતુન્નાજિઝહઃ ૭૨)

ફિકહે હનફીની મશહૂર કિતાબ શામીમાં લખ્યુ છેઃ ^nu ^Â• çÿ DPQT)O VoÚ^•E äÿ äjqæ‡ á] !!!äÞ]†Î] I çÛe ÜÓvÿ] ,Äe

મજકૂર સુરતમાં તો શરઇ પંચાયતના ફેસ્લા વગરજ બીજા સાથે નિકાહ કરેલ છે. માટે બીજા માણસ સાથે નિકાહ સહીહ ગણાશે નહી. પહેલા શોહરે બાળકની પરવરિશ કરવી જોઇએ.

મોલાના અશરફ અલી સાહબ થાનવી રહ. લખે છેઃ ઝવજએ મફકૂદ (લાપતા થયેલ શોહર) કિસી સૂરતમેં ભી ઉસકે નિકાહ સે ખારિજ હોને કે લિયે ખુદ મુખ્તાર નહી હે. બલ્કે હર હાલ મેં કઝાએ

કાઝી શર્ત હે. (અલહીલતુન્નાજીઝહઃ ૬૮)

માટે ઔરત પહેલા શોહરની ગણાશે.

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૫૨૫ નિકાહ પઢાવવામાં છોકરીનું નામ ન લિધું તો નિકાહ સહીહ થશે?

સવાલ : નિકાહ પઢાવનાર ઇમામ સાહબે ખુત્બા પછી વકીલ ત્થા બે શાહિદોને મુખાતબ થઇ પુછયું કે ફલાણાની છોકરી ફલાણા સાથે એકસો સાડી સત્તાવીસ રૂપિયા મહેરની અવેજમાં નિકાહમાં આપી. પછી દુલ્હાને મુખાતબ થઇ પુછયું કે ફલાણાની છોકરી તમારા સાથે ૧૨૭ાા રૂ.ના અવેજમાં નિકાહમાં આવી તો છોકરીનું નામ ન લેવાયું તો નિકાહ દુરૂસ્ત છે કે કેમ?

જવાબ : જયારે કે છોકરી નિકાહની મજલિસમાં હાજર નથી, અને સવાલમાં લખવા પ્રમાણે દુલ્હાથી કબૂલાત વખતે છોકરીનું નામ ન લેવાયું અને ફકત છોકરીના બાપનું નામ લેવાયું છે તો અગર મજકૂર માણસની એકથી વધુ છોકરીઓ હોય અને તેમની શાદી પણ ન થઇ હોય તો નિકાહ વખતે છોકરીનું નામ ન લેવાથી નિકાહ થયેલા ગણાશે નહી.

અલબત્ત અગર મજકૂર માણસની એકજ છોકરી હોય અથા એકથી વધુ હોય પણ તેમની શાદી થઇ ચુકી હોય ફકત મજકૂર છોકરી જ નિકાહ વગરની હોય તો તેણીનું નામ ન લેવાથી નિકાહ સહીહ થઇ જશે.

á^jße äö æ ^ãÛŠ Üö æ äjße tæ‡ ç×Ê èöçã r Ûö] èuçÓßÛö] áçÓi Ÿ á] ^ãßÚ æ DTP)O VĐñŸ] †veE !é , u]æ k ße äö á^Ò]ƒ] ^Ú Í ¡ íe èö^ã r ×ö x ' ³ Ü³ö Ÿ á^jße äö æ äjße tæ^i ç×Ê ànÚç×ÃÚ èqæ^ö] æ tæ^³ö] áç³Ó³ á] D^³ãß³Ú æE Vp†n , Ûö^ÂE èÆ...^Ëö] oö] Í † ' ßnÊ èqæ^jÚ ^Ûâ] , u] k ³þ^³Ò]ƒ] Ÿ] x³ ' ³

૧૩/૫/૭૦ ઇ. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. DNTS)N

૧૫૨૬ ખોટા નામથી નિકાહ થશે?

સવાલ : આદમ ઇબ્રાહીમના બદલે આદમ ઉમરના નામથી નિકાહ કરે તો પુછેલી સુરતમાં નિકાહ થઇ શકે છે?

જવાબ : જયારે નિકાહની મજલિસમાં નિકાહ કરનાર પોતે હાઝિર છે અને તે પોતે નિકાહ કબૂલે છે અને વકીલ શાહિદો પણ જાણતા હોય કે ઔરતે જે માણસ સાથે નિકાહની રઝામંદી બતાવી છે તે આજ માણસ છે તો એવી સુરતમાં બાપનું નામ બદલાય જવાથી નિકાહમાં વાંધો આવશે નહી. æ gñ^Æ Øq... Ü‰] | ^Óßö] oÊ]æ†Òƒ]ƒ] æ æ ‡^q änö]]æ...^•] æ]† • ^u tæ^ö] á^Ò á] äne] Ü‰]]æ†Ò„ Üö æ äne] äjnß³Ò æ Ù^Î å , q Ü‰] æ äne] Ü‰] æ äÛ‰] †³Ò„³ Ü³ö ^³Ú ‡ç³ r ³ Ÿ ^³fñ^³Æ á^³Ò á] DONP)M Vènþ^ì pæ^jÊE !^÷] è×vÛö] oö] gŠß á] ½^njuŸ]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૫૨૭ ખોટુ નામ લઇ નિકાહ પઢાવવાથી નિકાહ થશે નહી.

સવાલ : એક માણસ એક ઔરત સાથે નિકાહ કરે છે, પરંતુ તે ઔરતનું નામ જે હોય તે બદલી બીજા નામથી સંબોધી ને નિકાહ કરે છે. દા.ત. (મરિયમ નામ હોય તો હુરી) તેમજ તેણીના પિતાનું નામ (મહંમદ હોય તો ઇસ્માઇલ) બદલી બીજા નામથી સંબોધી નિકાહ કરે છે. પુછેલી સુરતમાં નિકાહ મરિયહ મહંમદના હોય પરંતુ (હુરી ઇસ્માઇલ)નાં નામથી સંબોધી નિકાહ કરવામાં આવે તો પુછેલી સુરતમાં નિકાહ થઇ શકે છે? નિકાહ થઇ શકતા હોય તો ખરા નિકાહ કોની સાથે થઇ શકેલ કહી શકાય? નામ ફેર કરવામાં મુશકેલી આવી શકે છે? નામ ફેર કરવાથી નિકાહ સહીહ થઇ શકે છે?

જવાબ : જયારે કે ઔરત નિકાહની મજલિસમાં હાજર નથી અને નિકાહ પઢાવનાર સાહેબે જે ઔરતના નિકાહ થઇ રહ્યા છે તેણીના

ખરા નામને બદલે ખોટું નામ ભૂલથી લઇ લિધું જેમકે સવાલમાં લખવા પ્રમાણે મરિયમ મહંમદના નિકાહ થઇ રહ્યા હોય અને ભૂલથી એ ખરા નામના બદલે હુરી ઇસ્માઇલ કહેવામાં આવે તો એમ નામ બદલવાથી મરિયહ મહંમદના નિકાહ સહીહ થશે નહી. ફરીથી નિકાહ કરવા પડશે. •]...^Ê èÛ>^Ê ^ãÛ‰] p†Ç ‘ æ èŽ^Â ^ãÛ‰] æ p†fÒ á^jæ äö á^Ò çö èÛ>^Ê Ù^Î çxÊ !p†Ç ’ ö] oxÂ , ÏÃÞ] èÛ>^Ê ^â^ÛŠÊ ¼xÇÊ p†fÓö] s³æ^³i oÊ ä³x¼Ú æ TP)O VÐñ]†ö] †³v³eE ^³³â•ç³qæ Ý , ³Ãö , ³Ï³Ã³i Üö p†³fÓö] Øq†ö Ù^Î èÛ>^Ê ^ãÛ‰] é , ³u]æ k³e äö Ø³q... DNTS)N Vp†³n , ³Ûö^³Â pæ^jÊ oÊ †Òf ^ã ’ í • oö] é...^•Ÿ] ÄÏi Üö æ èŽ^Â oj³e] Ô ³Ú k³qæ‡ D|^Óö] ½æ†• h^e Vp†n , Ûö^ÂE |^Óö] , ÏÃ Ÿ äÞ] ox—Ëö]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૮/૪/૭૦ ઇ.

«૧૫૨૮» <u>ઔરતની જાણ બહાર તેના નિકાહ પઢાવી દેવા</u>

સવાલ : એક માણસ એક ઔરત સાથે નિકાહ કરે છે, ગવાહો તથા વકીલ ઔરતની રજા વગર જુઠી ગવાહી આપી હાં જણાવે છે અને મોલ્વી સાહબ નિકાહ પઢાવી આપે છે તો શું નિકાહ સહીહ થશે?

જવાબ : જે છોકરીના નિકાહ કરાવવામાં આવ્યા છે તે બાલિગા હોય અને તેણીની રજા અને મંજૂરી લિધા વગર કોઇ માણસે તેણીના નિકાહ કરાવી દિધા હોય તો એની રજામંદી પર મોકૂફ રહેશે. નિકાહની જાણ થયા પછી એ નિકાહને તેણી મંજૂર રાખે તો નિકાહ સહીહ થઇ જશે.

અને જાણ થવા બાદ અગર નિકાહને નામંજૂર કરશે તો એ વગર રજાએ કરાવેલા નિકાહ સહીહ થશે નહી.

á^Ê ^fn$ æ] kÞ^Ò]†Óe ^ãÞf^ †nÇe á^_x‰ æ] h] àÚ èÇö^³e |^³Ó³Þ ‡ç³ r³ Ÿ Ø_e äi•... á] æ ‡^q äi‡^q] á^Ê ! ^ãi‡^q] oxÂ Í çÎçÚ |^Óö^Ê Ô öf ØÃ³Ê

Øq... æ] ^â^ • ... †nÇe èñ†Ú] Øq... t æ‡ çö Ô ö]„Ò æ DNTS Vp†n , ³Ûö^³ÂE o×Â ^ÊçÎçÚ , ÏÃÞ] ^n r Ú äö æ oöç—Ëö] àÚ ... , ‘ , ÏÂ ØÒ á^Ê ! å^ • ... †³nÇ³e DOLN)N èm] , âE é‡^qŸ]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૯/૪/૭૦ ઇ.

«૧૫૨૯» <u>પહેલા ધણીથી તલાક લિધા વગર કરેલ નિકાહ અને એ નિકાહથી થયેલ અવલાદ</u>

સવાલ : શાદી થવા પછી ઓરત પોતાના શોહર પાસે થોડોક ટાઇમ રહી,તે પછી ધણીનાં તકલીફ આપવાને લઇ ત્યાંથી ચાલી ગઇ અને તલાક વગર બીજા સાથે નિકાહ કરી લીધા અને બીજા ધણીથી ઔલાદ પણ થઇ તો એ ઔલાદ હલાલ કહેવાશે કે હરામ?

જવાબ : એક માણસનાં નિકાહમાં હોવા છતાં બીજા સાથે નિકાહ કરવું સખ્ત ગુનાહનું કામ છે.પહેલા ધણીનાં નિકાહમાં હોવાને લઇ બીજા સાથે નિકાહ સહીહ થએલા ગણાશે નહિં અને ઔલાદ પણ પહેલા ધણીની કહેવાશે.

NV oÚ^•E ‿oÞ^ö] àÚ äiçf$ Ý , Â oÊ Ô • ¡ Ê å†nÆ t æ‡ †ã¾]f]/DTRT Dp†n , Ûö^ÂE !Ùæ ¡ ö , öçö^Ê ^äö^ve èöªŠÛö]æ]† • ^u ÙæŸ] á^Òçöæ •]†Ëxö , öçö] áŸ

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

«૧૫૩૦» <u>નિકાહ પછી ખબર પડે કે ઔરત રઝાઇ ભત્રીજી છે તો હવે શું કરવું?</u>

સવાલ : મારી છોકરી ઝોહરાની શાદી મારા ભત્રીજા મહમૂદ સાથે કરાવી, હાલ તેમને બે બચ્ચા છે.હમારા ભત્રીજા અને દામાદ મહમૂદે હમારી વાલિદહ એટલે કે પોતાની દાદીનું આઠ મહિનાની ઉમર હતી ત્યારે દૂધ પિધું હતું તો મહમૂદની ઝોહરા સાથેની શાદી સહીહ ગણાશે કે નહી? પાનોલી

જવાબ : શરીઅતનો કાનુન એ છે કે બાળક અઢી વરસની

મુદ્દતમાં કોઇ ઓરતનું દૂધ પિયે તો દૂધ પીવડાવનાર ઓરત તે બાળકની રઝાઇ માં અને તેણીની અવલાદ દૂધ પીનાર બાળકના રઝાઇ (દૂધ શરીક) ભાઇ -બહેન થઇ જાય છે. (શામી પેજ -પ૨૭ ભાગ/૨)

મઝકૂર કાનુન મુજબ પુછેલી સૂરતમાં મહમૂદે આઠ મહિનાની ઉમરમાં પોતાની દાદીનું દૂધ પીધું હતું તો દાદી રઝાઇ માં અને દાદીની અવલાદ મહમૂદના રઝાઇ ભાઇ બહેન થઇ ગયા, અને ઝોહરા મહમૂદની ભત્રીજી થઇ ગઇ. આપ (સ.અ.વ.)એ ફરમાવ્યું છે કે નસબથી જે લોકો હરામ થાય છે રઝાઅતથી પણ તે લોકો સાથે નિકાહ કરવું હરામ થઇ જાય છે.(બુખારી શરીફ,મુસ્લિમ શરીફ,) માટે આપ (સ.અ.વ.)ના ફરમાન મુજબ જેમ સગી ભત્રીજીથી નિકાહ કરવું જાઇઝ નથી,તેમ રઝાઇ ભત્રીજી સાથે પણ નિકાહ કરવુ જાઇઝ નથી.તો મહમૂદ અને ઝોહરા વચ્ચે કાકા-ભત્રીજીની સગાઇને લઇને નિકાહ દુરૂસ્ત થયેલા ગણાશે નહિં.માટે બંનેમાં જુદાઇ કરાવી આપવામાં આવે. !ØË‰ çÔæ äjÃ • †Ú ,Ôææ Än • ... àne ØuŸ

લા હિલ્લ બયન રઝીઇન વ વલદિ મુરઝિઅત્તહી વલવ સકુલ. (મજમઉલ અન્હુર)

અર્થાત દૂધ પીનાર બાળક અને દૂધ પિવડાવનાર ઓરતની અવલાદ વચ્ચે નિકાહ જાઇઝ નથી.ભલે વંશવેલો ગમે તેટલો નીચેનો હોય. (મજમઉલ અન્હુર પેજ -૧૮૯)

મઝકૂર નિકાહથી જે બે બાળકો થયા છે તેમનું નસબ મહમૂદથી ગણાશે. (ફતાવા આલમગીરી,પેજ-૫૪૦ ભાગ/૧)

p] äßÚ Ý†vnÊ äßÚ ^ãße] á^Ò]ƒ] èÃ • †Ú tæ‡ éçe] kfÙæ Än • †x³ èÃ³ • †³Û³] ènÚç³Ú] !QQS V " oÚ^Ž] ÄÚ ...^j í Ú ...•E !á^³ í ³nŽ] å]æ... g ³Šß³] à³Ú Ý†³v³ ^³Ú ä³ffŠe ! Åæ†Êæ á^qæ‡ ...]ç ì †n• g Ð^q ‡]æ ,Ðç• • ççì äÛa å•†³n• g ³Ð^³q ‡] DN ,³x³q DNUU V‡çÚ†] ÄÚ^q(äÚ^Îç] | †•E

oe] ,ßÂ äßÚ •ŸæŸ] gŠÞ kfÙ •Ÿæ^e àò rÊ äÚ...^vÛe tæ^³i Ü³x³ŠÚ Ø³q... ^Ûâ ,ßÂ Ø>^e éËnßu oe] ,ß³Â ,³‰^³Ê | ^³Ó³ß³] á] o³x³Â ð^³ß³e ^³Û³ãõ ^³Ê ¡ ³ ì éË³nß³u DgŠß] | çf$oÊ†ŽÂ ‹ Ú^ í] h^f] ! M ,xq !QPLV " p†n ,Û^ÂE

ફક્ત ખુદાપાક જાણનાર છે.

–૧૫૩૧™ ઔરતે તલાક લીધા વગર બીજા નિકાહ કરવા

સવાલ : મારી ઓરત હાજરાબીબીને મેં તલાક દીધી નથી અને મારો તલાક દેવાનો કોઇ ઇરાદો નથી.હું મારા દીકરાના લીધે આઠ (૮) વર્ષથી એકલો છું.મારી ઓરતનાં મારા પહેલા એક માણસ સાથે નિકાહ થયા હતા,તેને તલાક આપી તો એના બાપ હાશમે ઝબરદસ્તીથી મારી સાથે નિકાહ કરાવ્યા,હવે એ ત્રીજા મર્દ સાથે નિકાહ કરવા ચાહે છે.તો શું એ નિકાહ દુરૂસ્ત છે.?

જવાબ : સવાલમાં લખેલ હકીકત સત્ય હોય કે તમોએ તમારી ઓરતને મૌખિક અથવા લેખિત કોઇ પણ રીતે તલાક આપી ન હોય,ઝુબાનથી તલાક શબ્દ કાઢયો ન હોય,તો ઓરત નિકાહમાં હોય છતાં બીજા મર્દ સાથે નિકાહ કરી શકતી નથી.નિકાહ પણ દુરૂસ્ત થશે નહી,ઝિના ગણાશે.કુર્આને હકીમમાં છેઃ પતિવાળી સ્ત્રી તમારા માટે હરામ છે.મતલબ એ કે એકના નિકાહમાં હોય ત્યાં સુધી બીજા સાથે નિકાહ દુરૂસ્ત નથી.

!å‡]ç³ r ³e ,³u] Ø³ï³ Ü³³x³³Ê!!!!!†³³³nÇ³³] èuç³³Ó³³ß³³Û³³] | ^³³³Ó³³Þ ^³³³Ú]
DN ,xq!PTNV " oÚ^•E

મઝકૂર સૂરતમાં ઓરત તલાક આપવાનું કહેતી હોય અને શોહર તલાક આપવાથી ઇન્કાર કરતો હોય અને તલાક આપી છે તેના સુબૂત માટે બે શરઇ ગવાહો ન હોય તો શોહરની વાત કસમથી માન્ય રહેશે. અગર જૂઠી કસમ ખાશે તો બધો ગુનોહ શોહરને થશે. (શામી પેજ-૫૧૪ ભાગ/૨) ફક્ત ખુદાપાક જાણનાર છે. તા.૨૯/૧૦/૯૭

—૧૫૩૨™ કોર્ટમાં ગવાહો સામે નિકાહ પઢી તલાક લિધા પછી તલાક વગર બીજા સાથે નિકાહ કરવા

સવાલ : ભારતવાસીઓ જે હાલ કેનેડામાં છે,તે લોકો ત્યાં પોતાની છોકરીઓના નિકાહ ભારતમાં રહેતા છોકરા સાથે કરવા માંગે છે,ત્યારે તે છોકરીઓ ના કહે છે,છતાં પણ છોકરાને એપ્લાઇ કરી ત્યાં બોલાવે છે અને કોર્ટમાં નિકાહ પઢાવે છે,પછી તે છોકરી અલગ થઇ પોતાનું જયાં મન થાય ત્યાં વગર તલાકે નિકાહ કરે છે.તો આ સૂરત જાઇઝ છે કે નહિં? અને કોર્ટવાળા નિકાહ થયા કે નહિં? અને અગર થયા હોય તો છોકરી વગર તલાકે બીજા નિકાહ કરી શકે કે નહિં?

જવાબ : આકિલહ બાલિગહ છોકરી કુફુવમાં પોતે નિકાહ કરવાની મુખ્તાર છે.તેની મરજી વિરૂધ્ધ જબરદસ્તીથી તેણીનાં નિકાહ કરવામાં આવે તો દુરૂસ્ત થશે નહિં.અગર એવી છોકરીના નિકાહ તેની નાખુશી હોવા છતાં કરવામાં આવે તો વાલીના ઇજાઝત લેતી વખતે તુરત નિકાહ મંજૂર ન હોવાનું છોકરી ના કહી આપે.અગર ખબર કર્યા વગર નિકાહ કર્યા હોય તો નિકાહની જાણ થતાની સાથે જ નિકાહ મંજૂર ન હોવાનું કહી આપે તો નિકાહ રદ થઇ જશે.અગર થોડીક વાર થોભીને પછી ભલે પાંચ મીનીટ થોભીને પણ ના કહી આપ્યું તો ખામોશ રહ્યા પછી ઇન્કાર કરવાથી નિકાહ ખતમ થશે નહિં અને નિકાહ સહીહ ગણાશે. (શામી પેજ-૩૨૪ ભાગ/૨,હિદાયહ પેજ-૨૯૩/૨૯૪)

kÞ^Ò†Óe o0æ ^ãn×Â , ÏÃ Ü0 á]æ ^ãí^ • †e èÇ0^f0]è×Î^Ã0] é†v0] | ^Óþ , ÏÃß³

kjÓŠÊ o0ç0] ^ãþƒªj‰]]ƒ^Ê! | ^Óß0] o×Â èÇ0^f0] †Óf0] …^fq] o0ç×0 ‡ç³ r ³ Ÿæ!^³fn$æ]

^ãn0æ †f í Û0] á] p] ^Þ†Óƒ ^Ú o×Â çãÊ kjÓŠÊ†f í ³0] ^³ãÇ³×³fÊ ^³ãqæ‡ ç³0æ!áƒ]ç³ãÊ

DN , ×q!PNQ V " oÚ^•E DNUO V " ä], âE ! l çÓŠ0] †fjÃ ä0ç‰…æ]

કેનેડામાં કોર્ટમાં નિકાહ કરતી વખતે બે મુસલમાન ગવાહોના સામે છોકરા-છોકરીને નિકાહની કબૂલાત કરાવવામાં આવે અને એ વખતે છોકરી ચુપ રહે,ઇન્કાર ન કરે તો એ નિકાહ સહીહ ગણાશે. (ફતાવા દારૂલઉલુમ પેજ-૭૦ ભાગ/૭)

વગર તલાકે બીજા સાથે નિકાહ દુરૂસ્ત થશે નહી.(ફતાવા ખાનિયહ પેજ-૩૬૬,આલમગીરી પેજ-૧૪૮ ભાગ/૨)

!Ø³Ó³0] , ³0³Â †³nÇ³0] é³ , ³jÃ³Úæ †³nÇ³0] èuç³Ó³0³Û³×³0 | ^³³Ó³³Þ ‡ç³³ r ³³ Ÿæ

DORR V " änÞ^ì E

કોર્ટમાં જે નિકાહ કરવામાં આવે છે તે નિકાહ સહીહ થવા માટે જરૂરી છે કે ફકત ફોર્મ પર સહી જ કરવામાં ન આવે,બલ્કે છોકરા-છોકરી કોઇ પણ એક વ્યકિતએ જુબાનથી કબૂલાત કરવી જરૂરી છે.

Ÿ ànÊ†_0] àÚ é•† r Û0] èe^jÓ0] á^Ê ànÞ^ r 0] , u] àÚçÛæ ÀË³×³j0] à³Ú , ³e Ÿ

DN , ×q!Q V " ä^Â†0]é , ÛÂE !oËjÓ

p] áƒ]çãÊ k³jÓŠÊ ä³³0ç³‰…æ] è×³nÒææ] o³³0ç³0] p]ç³â ^³³ãÞƒª³³j‰] á^³³Ê

!Ÿ ¡ Ó0^e o • † oju ^• … äiçÓ‰ áçÓ³ ¡ ³Ê †³nfÓ³0] à³eŸ] Í ¡ ³ í ³e èÇ³0^³f0]†³Ó³f0]

DoÛç0] h^e N , ×q!PMM V " oÚ^•E

•†0]‡^q o • …] Ÿ k0^Î! | ^Óß0] Ø ' ^e èÛ0^Â l çÓŠ0^e †Óf0] …^³n ì Ø³_³eæ

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. DN , ×q!PNQ V " oÚ^•E !è× ' jÚ äj0^Î]ƒ]

﴾૧૫૩૩﴿ જેના નિકાહ થયેલા હોય તે બીજા નિકાહમાં એક સાથે ચાર ઔરત થી નિકાહ કરે તો..

સવાલ : કિતાબ બયાનુલકુર્આન (તફસીર)ના સૂરએ નિસાઅના બાબમાં એક મસ્અલો લખેલ છે.''ચારસે ઝાઇદ ઓરતોંસે કિસીને બયકવકત યાની એક હી ઇજાબોકબૂલમેં નિકાહ કર લિયા તો વો નિકાહ સીરે સે બાતિલ હે.(અસલ ઇબારત) તો અહી પુછવાનું એ કે

અગર ચાર ઓરતો સાથે અગાઉ તેણે નિકાહ કરેલ હોય અને અમુક વખત પછી પાંચમીથી નિકાહ કરશે તો આગલી ચાર ઓરત (જે હલાલ હતી) તેના નિકાહ પણ તૂટી જશે? અગર એકી સાથે નિકાહ કરવાથી નિકાહ થતા ન હોય તો એ ઓરત સાથે ફરીથી નિકાહ કરવા માટે ઇદ્દત કે હલાલો જરૂરી છે?

જવાબ : અસલ મસ્અલો એ છે કે એક માણસ પોતાના નિકાહમાં એકી સાથે ચાર ઓરતોને રાખી શકે છે.કુર્આને હકીમમાં છે.

! Äe...æ &×$æ ^ß½Ú ð ^ŠßÒ] àÚ ÜÓ ô h^> ^Ú]çvÓß^Ê

તર્જુમો :- તમને પસંદ પડે તો બબ્બે,ત્રણ-ત્રણ,ચાર-ચાર સ્ત્રીઓથી નિકાહ કરો.(સૂરએ નિસાઅ આયત-૩) માટે ચારથી વધુ ઓરતોને એકી સાથે નિકાહમાં રાખવું જાઇઝ નથી,હરામ છે.અગર ચાર ઓરતો નિકાહમાં હોય અને તે પછી પાંચમી ઓરત સાથે નિકાહ કરવામાં આવે તો પાંચમી ઓરત જેના પાછળથી નિકાહ થયા છે,તેણી સાથે નિકાહ દુરૂસ્ત ગણાશે નહિં.પરંતુ એનાથી પહેલી ચાર ઓરતોનાં નિકાહ પર કોઇ ફરક પડશે નહિં,તેણીઓનાં નિકાહ બાકી રહેશે.અગર પાંચ કે એથી વધુ ઓરતો સાથે નિકાહ કરવામાં આવે,એટલે કે નિકાહની કબૂલાત દરેક માટે એકી સાથે કરવામાં આવે તો દરેકના નિકાહ ફાસિદ ગણાશે,મોઅતબર ગણાશે નહિં અને અગર એક પછી એક વારાફરતી નિકાહ કરવામાં આવ્યા હોય તો પેહલી ચાર ઓરતોનાં નિકાહ સહીહ ગણાશે અને ચાર પછીની બાકી ઓરતોનાં નિકાહ સહીહ ગણાશે નહિં. (ફતાવા આલમગીરી પેજ-૨૭૭ ભાગ/૧)

‡çr m Ÿæ ÙæŸ] Äe...Ÿ] |^Óß‡^q gÎ^³Ã³jÖ] o³×³Â ^ŠÛ ì †v³Ö] tæ^³i]ƒ]æ !Ø³Ó³Ö] |^³³Ó³ß ,³ŠÊ é³ ,³³Ï³³Â o³³³Ê ^³³³ŠÛ³³ ì tæ^³³³i á]æèŠÚ^³³³ í ³³Ö] |^³³³Ó³³ß

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. DM ,×q! SSN V " p†n ,Û^Â pæ^jÊE

મંગનીનું બયાન

૧૫૩૪ છોકરીવાલા માંગુ મોકલી શકે?

સવાલ : નિકાહ માટે છોકરીવાલા પોતાની પસંદની જગ્યાએ સામે ચાલી નિકાહ માટે કહી શકે? એમાં બેઇઝઝતી જેવું તો કંઇ નથી ને? ઘણી જગ્યાએ છોકરીવાલા પોતે કહે તો એને ઐબ સમઝે છે એટલે શરમ ને લઇ કહેતા નથી જેથી સારી જગ્યા ચાલી જાય છે અથવા છોકરી નિકાહ વગરની રહે છે કુર્આન હદીસની રૂએ સહીહ રેહનુમાઇ કરશો.

જવાબ : છોકરીવાલા નેક, સાલેહ અને શરીઅતના પાબંદ હોય એવા છોકરા સાથે સામે ચાલીને પોતાની છોકરી બહેન વિગેરે માટે કહે તો એમાં એબ અને શરમની વાત નથી. હઝરત શોએબ અલ.એ જયારે હઝરત મૂસા અલ.માં પ્રમાણિકતા અને બળવાન હોવાનું સાબિત થયું તો પોતે મૂસા અલ.ને કહ્યું ''હું ચાહું છું કે મારી આ બંન્ને દિકરીઓમાંથી એક ને તમારી સાથે પરણાવી દઉ''

Ô vÓß] á] ,m...] oß] äjß^Ú] æ äiçÎ o×Â Å ¡ >Ÿ] ,Ãe ó‰çÛÖ g³nÃ³• Ù^³Î
DSRS)O Vá^nfÖ] |æ... NSW " ' Î å...ç‰E

હઝરત ઉમર રદિ.એ પોતાની સાહબઝાદી હઝરત હફસા રદિ. બેવા થઇ તો હઝરત ઉસ્માન રદિ. પાસે આવી હફસાના નિકાહ માટે કહ્યું એમણે મજબૂરી બતલાવી તો હઝરત અબૂબકર રદિ.થી મુલાકાત કરી કહ્યું અગર તમારી ઇચ્છા હોય તો હફસાના નિકાહ તમારી સાથે કરાવી આપું, (બુખારી શરીફ) જયારે એક જલીલુલકદ્ર

નબી અને મહાન સહાબીએ પોતાની દિકરીઓ માટે નેક ખાનદાનમાં નિકાહ માટે સામે ચાલીને કહ્યું તો સુન્નત અદા કરવામાં ઐબ અને શરમની વાત કેવી રીતે થઇ શકે છે. સુન્નત પર અમલ કરવામાં શરમ રાખવી ન જોઇએ. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

ચકુમ શાઅબાન ૧૪૨૨ હિ.

૧૫૩૫ મંગની વખતે આપેલ ઝેવરનો માલિક કોણ?

સવાલ : હમારે ત્યાં નિકાહ વખતે એવી રસ્મ છે કે મંગણી વખતે છોકરા તરફથી છોકરીને દાગીના અને એક જોડ કપડાં આપવામાં આવે છે અને જે કાંઇ દાગીના હોય તે હમારી કમિટિનાં સભ્યો પોતાનાં કબ્જામાં રાખી તેની રસીદ આપે છે અને રક્ષણ માટેની ફીસ પણ લેવામાં આવે છે.તો એ કાનૂન બનાવવો કેમ છે?

અમારે ત્યાં એક બનાવ એ બન્યો કે ઉમરભાઇનાં પુત્ર હુશેનભાઇની મંગણી એક છોકરી સાથે કરવામાં આવી, મંગણી થયા પછી છોકરાનો બાપ જમાઅતનાં આગેવાન સભ્યોને કહે છે કે મારે મારા છોકરા હુશેનના નિકાહ મઝકૂર જગ્યાએ કરાવવા નથી. છોકરીને ચઢાવેલ દાગીના મને આપી દો. પરંતુ આગેવાનોએ એ વાત માન્ય રાખી નહિં અને મંગણી કાયમ રેહવા દીધી. પરંતુ આ વાતથી છોકરીના બાપ અને આગેવાન સભ્યોને ઉમરભાઇ ઉપરથી ભરોસો ઉઠી ગયો. જેથી છોકરીનાં બાપ અને આગેવાન સભ્યોએ ઉમરભાઇ અને તેના પુત્ર હુશેનભાઇ સમક્ષ એક શરત મુકી કે છોકરીની સગાઇ વખતે પહેરાવવામાં આવેલ દાગીનાની માલિકી હંમેશા છોકરીની રહેશે. જે શરત ઉમરભાઇ તેમજ તેના પુત્ર હુશેને માન્ય રાખી, પછી આ શરતનું લખાણ કરવામાં આવ્યું,પરંતુ ધોકો દઇ લખાણ કરનારે મૂળ શરતમાં ફેરફાર કરી એમ લખ્યું કે દાગીના માત્ર બે વર્ષ સુધી ઉતારી શકાશે નહિં અને સાક્ષીઓએ વાંચ્યા વગર સહીઓ કરી

આપી.એ ધોકાની પાછળથી જાણ થઇ તો દાગીનાનો માલિક કોણ ગણાય? છોકરી કે છોકરો? તે જણાવશો. માંગરોલ,જી.જુનાગઢ

જવાબ : શરીઅતનો ઉસૂલ એ છે કે કોઇનો થોડોક માલ પણ માલિકની રઝામંદી વગર બીજા માટે હલાલ થતો નથી. આપ (સ.અ.વ.)એ હદીસ શરીફમાં ફરમાવ્યું છે: ''ખબરદાર કોઇનાં ઉપર ઝુલ્મ ન કરો. અને સારી રીતે સમજી લીયો કે કોઇનો માલ બીજા માણસ માટે તેની રઝામંદી વગર હલાલ નથી.'' (મિશ્કાત)

કુર્આને હકીમમાં છે.''ઓરતો રાઝી થઇ પોતાની મહેરમાંથી તમને કાંઇ આપે તો તમો તે માલને ખુશીથી ખાઇ શકો છો.'' (સૂરએ નિસાઅ)

મઝકૂર આયત આ વાતની દલીલ છે કે બખ્શિશ માટે રઝામંદી અને ખુશીનું હોવું જરૂરી છે. (તફસીરે રૂહુલબયાન પેજ - ૪૧૩,ભાગ/૧,તફસીરે કબીર પેજ - ૨૦૮,ભાગ/૨)

hçqæ o×Â Øn• èm¤] oÊæ ! åç×ÓÊ ^ŠË³Þ ä³ß³Ú ðo³• à³Â Ü³Ó³ à³f› á^³Ê

DM, ×q!PMO V " á^nf] | æ...E ! ‹ Ëß] g n› o×Â ½†Ž] oße &nu !½^njuŸ]

!èfn› hçâçÛ] àÂ ^âŠËÞ oÊ^ r i çâ oÂ†Û] á^e

DN, ×q!NLT V " p‡]†×ò †nfÒ †nŠËiE

àm† • ^v] àÚæ] äßÚ ð^nv] o_ÃÚŸ k Â^e á^e Ü×Ã] ÄÚ ^òn• „ ì] à³Ú{o³]^³Ç³] Ù^³Î

! äj$...æ o]æ] än] ä äe•...æ] å•... äÚ^×mæ ^Â^Ûq] Ý]†u ç³âÊ å^³_³Â] ^³Û³ Ô]ƒ Ÿç³æ

DÙæ] Ø ' Ê! ä Øvi àÚæ è×òŠÛ] ä ØviŸ àÚ h^e N, ×q!PQN V " é^Î†ÚE

સવાલમાં લખ્યું છે કે''છોકરીના બાપ અને આગેવાન સભ્યોએ ઉમરભાઇ અને તેના પુત્ર હુશેનભાઇ સમક્ષ શરત મુકી કે મરિયમબાઇને સગાઇ વખતે પેહરાવવામાં આવેલ દાગીનાની માલિકી મરિયમબાઇની રહેશે''એથી સાફ જણાય છે કે નિકાહ કરનાર હુશેનભાઇએ રાજીખુશીથી મરિયમને દાગીનાની માલિક બનાવી નથી.

માટે એવી સૂરતમાં મઝકૂર હદીસ અને કુર્આનપાકની રોશનીમાં દાગીનાની માલિક મરિયમ ગણાશે નહિં.શરતનામામાં ફેરફાર કરવામાં આવ્યો છે તેની ખબર આગેવાન સભ્યોને ન થઇ અને શરતનામું વાંચ્યા વગર સભ્યોએ તેના ઉપર પોતાની સહીઓ કરી આપી,જયારે કે દાગીના માટે ઝગડો પણ ચાલતો હતો એ તઅજજુબ અને વિચારવા જેવું છે.

(૨) શરીઅતમાં નિકાહ વખતે શોહર ઉપર મહેર સિવાય બીજું કાંઇ ઓરતને આપવા માટે નકકી કરવામાં આવ્યું નથી.મહેર પણ નિકાહની મહત્વતા અને તેનું સ્થાન બતાવવાનાં લીધે રાખવામાં આવી છે,કે લોકો નિકાહને મામુલી ન સમજી બેસે.

(હિદાયહ પેજ-૩૦૨,ફતહુલ કદીર પેજ -૪૩૪,ભાગ/૨)

DOLNV " äm] ,âE ! ØvÛö] Í †Žö èÞ^e] ^Â† • èfq]æ †ãÛö] Ü$
! äe á^ãjŠ¹ ¡ Ê å†_ì …^ã¾Ÿ]],„âæ èÏËßö] Ù , fö] á] ^ßÛ×ÃÊ
DN , ×q!POP V " †¹ , Ïö] xjÊE

માટે સગાઇ નકકી કરવા મહેર સિવાય દાગીના લેવા,તેને પોતાના કબ્જામાં રાખવા શરઅન દુરૂસ્ત નથી.નિકાહ આપસની રાઝીખુશીથી કરવામાં આવે છે,તેમાં દાગીના રાખી તેનું રક્ષણ કરવું અને રક્ષણ કરવા બદલ ફીસ લેવી આ બધી જંઝટની શી જરૂરત? ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. તા.૩/૨/૮૩

શાદીની રસમ અને રિવાજો

(૧૫૩૬) શાદીના કુરિવાજો

સવાલ : શાદી વખતે મંગણી થાય છે, જેમાં પચાસ-સો માણસોને ખવડાવવામાં આવે છે ત્યાર પછી શાદી માટે દિવસ નક્કી કરવા

છોકરાવાલા જાય છે ત્યારે તે લોકોને પુછવામાં આવે છે કેટલા જોડ કેવા કપડા આપશો. ઝેવર કેટલા અને શાદીથી બે ત્રણ દિવસ અગાઉ ગીતો ગવાય છે અને શાદી વખતે વાજા-ગાજાં સાથે વરઘોડો ફરે છે તો આવી શાદીમાં શરીક થવું જોઇએ કે કેમ? સુન્નત તરીકા મુજબ બરાત જતી હોય તો તેને કહેવામાં આવે છે કે મૈયત જેવું જઇ રહ્યું છે આમ કહેવું કેવુ છે?

જવાબ : શરીઅતે શાદીની રસમને ઘણીજ સાદી અને સરળ બનાવી છે. અને સાદી રીતે અદા કરવાની તેમજ બહુ ખર્ચથી બચવાની પણ તાકીદ કરી છે. નબીએ કરીમ સલ. એ ફરમાવ્યું છે કે બરકતના એઅતેબારથી તે શાદી વધુ બરકતવાળી છે જેમાં ખર્ચ ઓછો કરવામાં આવે. Ü¿Â] á] #' ofßö] Ù^Î kö^Î æŽï^Â àÂ æ

DNRT VéçÓŽÚE èÞ©Ú å†Šm] èÒ†e | ^Óßö]

જે મજલિસમાં શરીઅત વિરૂધ્ધ કામ થતું હોય એવી મજલિસમાં શરીક થવું શરઅન જાઇઝ નથી. હઝરત અલી રદિ. ફરમાવે છે કે મેં આપ સલ.ને ખાવા માટે દાવત આપી, આપ સલ. તશરીફ લાવ્યા પરંતુ ઘરમાં તસ્વીરો જોઇ પાછા ચાલ્યા ગયા. Ø×Â àÂ !Äq†Ê †mæ^ ' i pœ†Ê ð^r Ê #' ä×ö] Ùç‰… l çÂ , Ê ^Ú^³Ã³> k ³Ã³ß³ ' Ù^³Î

DNPL Vèq^Ú àe]E

ફિકહે હનફીની મશહૂર કિતાબ દુર્રે મુખ્તારમાં છે કે જે દઅવતમાં ખિલાફે શરીઅત કામો થવાની જાણ હોય એવી દઅવતમાં બિલ્કુલ શરીક થવું ન જોઇએ. ¡ '] †–v¹ Ÿ gÃ×Ö^e Ÿ æ] Ü×Â á] æ Ÿ …ç–vö] , Ãe äÚ^×¹ ^Ûþ] éçÂ , ö] Ðu áŸ Ÿ æ] äe p , jÏ¹ àÛ³Ú á^³Ò ð]ç³‰

DOQL)Q VoÚ^Žö] ÄÚ …^j í Ú …•E !ä×fÎ

હઝરત અલી રદિ.ના બયાન અને દુર્રે મુખ્તારની ઇબારતથી જણાય છે કે મજલિસમાં ઢોલ વિગેરે શરીઅત વિરૂધ્ધ કામો થતાં હોય

તો એવી મજલિસમાં શરીક થવું શરઅન જાઇઝ નથી.

કુર્આને પાકમાં એક બીજાની મશ્કરી કરવી અને હંસી ઉડાવવાથી મના કરવામાં આવ્યું છે. D l]† r u å…ç‰E Ýçî àÚ Ýçî †³ í ³Šñ Ÿ માટે બરાત જતી હોય તેને એમ કહેવું કે મૈયત જેવું જઇ રહ્યું છે ઠીક નથી. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

—૧૫૩૭™ મર્દને ઘરેણુ દેવા પર મજબૂર કરવું

સવાલ : હમારી બિરાદરીઓમેં એક મખ્સૂસ ઝેવર કળી હે.જિસકો ઓરત તખ્નો પર પહેનતી હે,યે તકરીબન ૪૫-૫૦ તોલાસે ઝિયાદહ વજની બનાયા જાતા હે.શોહર યા શોહરકે અહલ પર શાદી યા મંગનીકે વકત નિહાયત પાબંદીકે સાથ બના કર બીવીકો પેહનાના પળતા હે.યઅની ઇતની ઝિયાદહ પાબંદી હે કે ઇસકે બગેર મુંહ દિખાનેકે લાઇક નહિં.અગર એસા ન કરે તો લઅન તઅનકી બૌછારે મજલિસમેં હોને લગે.હમારે મઆશ્રે કે ગરીબો ઓર નાદારો પર ઝુલ્મ કિયા જાતા હે,અગર એસા ન કરે તો બિરાદરી છોળ કર કહાં જાયે? ઇસ ઝેવરકે તર્ક કરને યા કરાને પર શોહરકે મરનેકી બદ શીગુની લી જાતી હે. હાંસોટ.

જવાબ : નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.)ને ફરમાયાઃ

DNRT V " éçÓŽÚE ! èÞ©Ú †Šnö] èÒ†e | ^Óßö] Ü¿Â] á]

બા બરકત ઓર ભલાઇવાલા નિકાહ વો હે જિસમેં ખર્ચ કમ હો.

એક ઓરતને અપની ઝાત હુઝૂર (સ.અ.વ.)કે લિયે પેશ કર દી,આપ (સ.અ.વ.)ને જરૂરત મહસૂસ નહિં ફરમાઇ.એક સહાબીને અર્ઝ કિયા ઇસ ઓરતકા નિકાહ મુજસે ફરમા દિજયે.આપ (સ.અ.વ.)ને ફરમાયા તુમ્હારે પાસ કયા હે? જવાબ દિયા Ÿ] p, ß³Â ^³Ú]„â p…]‡] ઇસ તેહબંદકે અલાવાહ કુછ નહિં.ફરમાયાઃ

!, ñ, u àÚ ^Ûi^ ì çÖæ ‹ Ûjö]

તલાશ કરો ચાહે લોહેકી અંગુઠી હી કયું ન હો.

વો ભી નહિં મિલી તો કુર્આન યાદ હોને પર આપ (સ.અ.વ.)ને નિકાહ કર દિયા. (તિરમિઝી પેજ-૧૩૨,અબૂદાઉદ પેજ-૨૮૭)

સય્યિદતુ નિસાઇ અહલિલ્જન્નતિ હઝરત ફાતિમતુ ઝ ઝોહરા (રદિ.)કે નિકાહકે વકત હઝરત અલી (રદિ.) કે પાસ આપ (સ.અ.વ.)કી અતા કરદહ ઝિરહકે અલાવહ કુછ નહિં થા.હઝરત ઉમર (રદિ.)કા ફરમાનઃ

ä×ö] , ßÂ pçÏi æ] ^nÞ , ö] oÊ èÚ†ÓÚ kÞ^Ò çö ^ãÞ^Ê ð^Šßö] èÎ , ']çö^³Ï³i Ÿ Ÿ]

DMON V " p„Ú†iE !Üx‰æ än×Â ä×ö] o× ' ä×ö] oÞ ^ãe ÜÒŸæ] á^Óö

ઇસ કિસ્મકે સેંકળો વાકિઆત હેં કે લળકેકે પાસ કુછ નહિં થા કે ઇલ્મ ઓર દીનદારીકી વજહસે નિકાહ કર દિયા ગયા.કિસીકો મજબૂર કરકે ઝેવરાત લેના જાઇઝ નહિં હે.ગેર લાઝિમકો લાઝિમ કરાર દેના શૈતાની કામ હે.

áçÓñ äÃÚ g q]çö] è×Ú^ÃÚ ØÛÂ æ] g q]çe ‹ nö †Ú] oÊ h çqçö] , Ï³jÂ] à³Ú

D MPU V " •¨]•çe] Ù^eE !èÚçÚ„ÚèÂ , eæ á^_nŽö] àÚ ª_ ì]„â

ગરીબ અદમે ઇસ્તિતિઆતકી વજહસે ન દે તો બિરાદરીસે અલગ કર દેના સરાસર ઝુલ્મ હે. કુર્આનપાકમેં યે ઉસૂલ બયાન કિયા ગયા હે áçÛx¿¡Ÿæ áçÛx³¿³i Ÿ ન તુમ કિસી પર ઝુલ્મ કરો ઓર ન તુમ પર ઝુલ્મ કિયા જાયે.આપ (સ.અ.વ.)ને ફરમાયા …]†³³ • Ÿæ …†³³ • Ÿ ન તો નુકસાન ઊઠાયા જાયે ઓર ન નુકસાન પહોંચાયા જાયે.ઓર ફરમાયા ä³e ä³x³ö] …^³³ • …^³³ • à³Ú જો કિસીકો ઝરર પહોંચાયેગા અલ્લાહ ઉસકો ઝરર પહોંચાયેંગે.(મિશ્કાત પેજ-૪૨૮)

લિહાઝા યે રિવાજ કાબિલે તર્ક હે.ઓર ÜñŸ èÚçö áçÊ^³ í ³ñ Ÿ કો

પેશે નજર રખ કર ઇસ પર અમલ ન કિયા જાયે. બદશીગુની લેના જાહિલયતકા અકીદહ હે, જિસકો આપ (સ.અ.વ.)ને રદ ફરમાયા હે. †Ë' Ÿæ†̃> Ÿ ફરમા કર. (અબૂદાઉદ પેજ-૫૪૬)

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. તા.૭/૧૦/૯૧

–૧૫૩૮™ <u>મંગણી અને શાદીમાં દઅવત અને વહેવાર લખાવવું</u>

સવાલ : આજકાલ સમાજમાં રિવાજ છે કે નિકાહ પહેલાં મંગણી થાય છે, તેમાં છોકરીવાળા તરફથી છોકરા પક્ષ તરફથી આવનારાઓનું સ્વાગત અને મહેમાની થાય છે અને જયારે નિકાહ માટે આવે છે તે સમયે પણ આવનાર બારાતની ખાવાની દઅવત કરવામાં આવે છે.અમુક વખતે છોકરીવાળા પક્ષને સમાજનો ખ્યાલ રાખી તેમજ સાસરિયામાં છોકરીને મહેણાં-ટહેણાં ન મારે તે કારણે ખવડાવવું પડે છે, દઅવત માટે આવનાર લોકો વહેવાર પણ લખાવે છે, અગર વહેવાર ન આવે તો સમાજમાં એને બુરુ સમજે છે અને આંગણી ચીધવામાં આવે છે.માટે શરઇ દ્રષ્ટિએ આનો ખુલાસો કરવા વિનંતી છે. મોસાલી.

જવાબ : શરીઅતે નિકાહને સુન્નતનો દરજો આપ્યો છે અને એ બધા અમ્બિયા (અલૈ.)ની સુન્નત છે, એમા રસ્મો-રિવાજ, ફુઝૂલખર્ચી અને રિયાકારી ન હોવી જોઇએ.હઝરત ફાતિમા (રદિ.)ના નિકાહમાં ન મંગણી હતી, ન કોઇ શાદીની નિશાની.હઝરત અલી (રદિ.)એ નિકાહનો પૈગામ આપ્યો આપ (સ.અ.વ.)એ કબૂલ ફરમાવ્યું.તે પછી અમુક સહાબા હઝરત અનસ, હઝરત તલ્હા, હઝરત ઝુબૈર (રદિ.)ને નિકાહ સમયે બોલાવી નિકાહ પઢાવી આપ્યા.ન મિઠાઇ, ન બારાત, ન ખાવું હતું.અને હઝરત ઉમ્મે અયમન (રદિ.) સાથે હઝરત ફાતિમા (રદિ.)ને હઝરત અલી (રદિ.)ના ત્યાં પહોંચાડી આવ્યા.મૌલાના થાનવી (રહ.)એ લખ્યું છે દૂર જગ્યાએથી મંગણી માટે આવે અને

મહેમાની તરીકે હમદર્દીના હેતુથી ખવડાવવામાં આવે તો દુરૂસ્ત છે.પરંતુ સમાજનાં રસ્મો-રિવાજ અને છોકરીને મહેણાં-ટોણાંના ડરથી અથવા પોતાનું નામ કરવા લોકોને ખવડાવવું ગુનાહનું કામ છે.શરીઅતમાં એવું કામ રદબાતલ ગણાય છે, સવાબ મળતો નથી.અલ્લામા નવવી (રહ.)એ લખ્યું છે: ''અન્ન અમલલમુરાઇ બાતિલુન લા સવાબ ફીહિ વ યઅસીમુ બિહિ''.

Õ†Ž̃] àÂ ð^Ò†Ž̃] oßÆ] ^Þ] õ^Âiæ Õ…^fi äx̃] Ù^Î!ð^m†̃] Ün†³v³i h^³e
!on̈]†Û̃] ØÛÂ •]†Û̃]æ!äÒ†•æ äjÒ†³i p†³nÆ o³Ã³Ú ä³nÊ Õ†³•] ¡³Û³Â Ø³Û³Â à³Ú
DN, ×q!PMM V " Ü×ŠÚ |†• pæçÞE

મુફતી મહમૂદુલહસન (રહ.)એ લખ્યું છે કે દુલ્હા સાથે અગર એના ખાસ માણસો ભાઇ વિગેરે અમુક આવે તો મહેમાન તરીકે ખવડાવવું એહતેરામનો તકાઝો છે.મોટી બારાત બોલાવવી, કર્ઝ કરી ખવડાવવું હરગિઝ શરીઅતમાં પસંદ નથી. (ફતાવા મહમૂદિય્યહ પેજ-૪૨૧ ભાગ/૧૫)

બીજી જગ્યાએ લખ્યું છે છોકરીવાળાના ઘરે ખાવું જરૂરી ઠેરવવું જેમકે આજકાલ આમ રિવાજ થઇ ગયો છે એ સાબિત નથી. (ફતાવા મહમૂદિય્યહ પેજ-૪૨૧ ભાગ/૧૫)

આપ (સ.અ.વ.)નું પણ ફરમાન છે: ખબરદાર! કોઇના ઉપર જુલ્મ ન કરો અને કોઇનો માલ તેની ખુશી વગર લેવું જાઇઝ નથી. (મિશ્કાત પેજ-૨૫૫)

શાદી વિગેરે કોઇ પ્રસંગે હદિયા અને બખ્શિશ તરીકે રોકડ રકમ અથવા કોઇ ચીજ આપવી જેમાં રિયાકારી, નામ મેળવવું અને લોકોને બતાવવું મકસૂદ ન હોય તેમજ કંઇ આપીને તેનો બદલો લેવાની નિય્યત ન હોય તો આપવું દુરૂસ્ત છે, એમાં કરાહત અને ખરાબી નથી.પરંતુ આજકાલ શાદીના મૌકા પર જે રિવાજ પ્રચલિત

થઇ ગયો છે કે શાદીમાં જે કંઇ આપવામાં આવે છે તેનો હિસાબ રાખવામાં આવે છે,ધ્યાનપૂર્વક આપનારનું નામ અને આપેલ રકમ લખવામાં આવે છે અને આપનારને ત્યાં શાદી વિગેરેના પ્રસંગે આપેલ રકમથી વધુ આપવાને જરૂરી સમજે છે,આ પ્રમાણે આપવું જાઇઝ નથી અને આવો વહેવાર બખ્શિશ નથી બલ્કે કર્ઝ છે.**''વમા આતાકુમ મિર્રિબલ લિયરબુવ ફિ અમ્વાલિન્નાસ''**(સૂ.રૂમ,આયત-૨૯)ની તફસીરમાં મુફતી શફીઅ (રહ.)એ લખ્યું છે કે આ આયતમાં એક ખોટા રિવાજની ઇસ્લાહ કરવામાં આવી છે અને તે આ કે સગા-સ્નેહીઓ જે કંઇ આપે છે તેને ધ્યાનમાં રાખવામાં આવે છે કે હમારે ત્યાં પ્રસંગ હશે તો કંઇક વધારીને આપશે.તો આ આયતમાં બતલાવવામાં આવ્યું છે કે જેણે બદલો લેવાની નિય્યતથી આપ્યું તો સામે પક્ષ તરફથી વધુ રકમ મળશે તો એનો કોઇ સવાબ નથી અને કુર્આને હકીમમાં એ વધારાની રકમને વ્યાજ કહી એની બુરાઇ બયાન કરવામાં આવી છે.આ પણ વ્યાજનો એક તરીકો છે.

અલ્લામા આલુસી (રહ.)એ લખ્યું છે.

!åtnÆæ Œ^fÂ àe] gâƒ änÖ]æ I ¡Ú^ÃÛÖ] oÊ èÊæ†ÃÛÖ] é•^m^Ö] äe ,m†m äÞ] †â^¿Ö]

એટલેકે આપસના મામલામાં વધારે આપવાનો દસ્તૂર છે.જાહિર છે કે આયતમાં એ વધારાની રકમ મુરાદ છે.હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ (રદિ.) વિગેરેએ એજ મતલબ લીધો છે.

અલ્લામા શામી (રહ.)એ લખ્યું છે કે શાદીમાં જે કંઇ આપવામાં આવે છે,અગર સમાજમાં રિવાજ બદલા તરીકે આપવાનો હોય તો એ કર્ઝ છે,તેને અદા કરવું જરૂરી છે.

ØÃq]ƒ^Ê p ,ãm ^Ú Üãö gjÓm gn_³ í ³Ö] áæ†³–³v³m èÛ³nÖæ Ø³Ò o³Ê o³ju

!änÖ] p ,â] ^Ú Ø‰Ú oÞ^‰Ö] oÖ] ÙæŸ] p ,ãnÊ †jÊ ,Ö] p ,ãÛ³Ö] Ä³q]†³m èÛ³nÖæ p ,³ãÛ³Ö]

DP ,×q!SMS V " oÚ^•E

એટલેકે અમુક જગ્યાએ વલીમાની દાવતમાં એક માણસ આપનારનું નામ લખે છે અને જયારે આપનારને ત્યાં પ્રસંગ હોય તો તેનો બદલો આપે છે.

અમુક વખતે આપનારની નિય્યત રિયાકારી અને શોહરતની હોય છે કે બીજાઓથી વધીને રકમ લખવામાં આવે.અને કર્ઝના મુતઅલ્લિક હુકમ છે કે વહેલી તકે તેને અદા કરવામાં આવે.આપ (સ.અ.વ.)નું ફરમાન છેઃ તાકત હોવા છતાં વિલંબ કરવુ જુલ્મ છે.તેમજ આપ (સ.અ.વ.)નું ફરમાન છેઃ ''કર્ઝ આપવા પછી જે નફો લેવામાં આવે તે વ્યાજ છે''.

માટે આજકાલ સમાજમાં જે પ્રમાણે વહેવાર લેવા-દેવાનો તરીકો છે તે જાઇઝ નથી.અલબત્તા આપ્યા પછી તેના બદલામાં કંઇ લેવાની નિય્યત ન હોય,માત્ર મદદ તરીકે આપવામાં આવે એ જાઇઝ બલ્કે અફઝલ છે.

Ùæ^_jÖ] ^ãe , ' Ïm éçÂ• ^Ú]æ!^â†nÆæ èÛnÖæ èß‰ éçÂ ,Ö]èe^³q] ä³m^³ß³fÖ] o³Êæ

oÊ å ,m ,u] Ä • æ ^Ú , ÏÊ Ü×ÃÖ] Øâ] ^Ûn‰ Ÿ ^ãje^q] oÇ³fß³m ¡ ³Ê ä³`f•] ^³Ú æ] !!!!!æ]

g q]çÖ^Ê éçÂ• oÖ] oÂ• çÖ Äne^ßnÖ] àÂ änÞ^ ì ...^jjÖ] oÊæ!!!!!b] äÖ Ùƒ Ÿ] å†nÆ èÃ³ ' ³Î

^ßnÏm Ü×Â]ƒ] Ÿ] ^ßÞ ^Ú‡ oÊ Ü×‰] Å^ßjÚŸæ èÂ ,e Ÿæ èn ' ÃÚ Õ ^ßâ àÓm Ü³Ö á] èe^³qŸ]

DQ ,×q!OLP V " oÚ^•E b] èn ' ÃÚ Ÿæ èÂ ,e Ÿ á]

o×Â àÂ å ,ßŠÚ oÊ èÚ^‰] àe ' ...^vÖ] pæ... !^e...çãÊ ^³Ã³Ë³Þ †³q š †³Î Ø³Ò

DMLN V " äÏËÖ] ,Â]çÎ äÂçÛ r ÚE !^e...çãÊ èÃËÞ †q š †Î ØÒ ÀË×e^ÂçÊ†Úz

! g r n×Ê Ý^Ã_Ö] ÜÒ ,u] oÂ•]ƒ] !éçÂ ,Ö] Üñ^ ' Ö] èe^q] o³Ê p^³q ^³Ú h ^³e

DUS V " p„Ú†iE

Ý^Ã_Ö] Ÿæ ^Ï‰^Ê oÂ] ,Ö] àÓm ÜÖæ oÂ†• ...ç¿vÚ Õ ^ßâ àÓm ÜÖ]ƒ] g r n×Ê

!ÝçÏm é†ËŠÖ] o×Â á^Ò á^³Ê]...ç³¿³v³Ú Õ ^³ß³â á] Ü³×³Â Ü³$ g ³âƒ]ƒ] ^³Ú] !^³Ú]†³u

DM ,×q!NRN V " ...... ,Ö] gÒçÓÖ]E

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

—૧૫૩૯™ નિકાહની દઅવતમાં ખિલાફે શરીઅત કામો થતા હોય તો એવી દઅવતમાં શરીક થવું કે નહી?

સવાલ : આજ કાલ શાદીની મજલિસ અને વલીમામાં ઘણા ગેર ઇસ્લામી રિવાજો (ફોટો ગ્રાફી, નાચ ગાન હોવું) વિગેરે આમ થઇ ગયું છે તો એવી શાદી વલીમામાં શિરકત કરવા વિશે શરીઅતનો શું હુકમ છે?

જવાબ : શાદીની મજલિસમાં તેમજ દઅવતમાં એટલે ખાવા માટે જવા પહેલાં દઅવતની જગ્યાએ શરીઅત વિરૂધ્ધ કામોની (ફોટા લેવાની,વિડિયો ઉતારવા વિગેરેની) ખબર હોય તો એવી મજલિસમાં શરીક થવું,ત્યાં જઇ ખાવુ ખાવું,અને એવી દઅવત કબૂલ કરવી બિલ્કુલ જાઇઝ નથી. (અબૂદાઉદ પેજ-૫૨૭)

અગર શરીઅત વિરૂધ્ધ કામો હોવાની ખબર ન હોય અને મજલિસમાં જઇ પહોંચ્યા અને ત્યાં શરીઅત વિરૂધ્ધ કામ થતા હોય તો ત્યાંથી પોતાનું કામ પતાવી જલ્દીથી ચાલ્યા આવવું જોઇએ અને અગર શરીઅત વિરૂધ્ધ કામો હોવાની શંકા હોય તો ન જવું બેહતર છે.અલબત્તા અગર પૂરી ખાતરી અને યકીન હોય કે મજલિસમાં કોઇ પણ જાતનાં શરીઅત વિરૂધ્ધ કામો થશે નહી તો એવી દઅવત કબૂલ કરવી બેહતર છે.

Ðu áŸ Ÿæ] äe p , jÏ àÛÚ á^Ò ð]ç‰ ¡ '] †—v Ÿ gÃx^e Ÿæ] Üx³Â á^³Ê
Ù^Î äßÂ äx] o • ... ^nxÂ á] äq^Ú àe] å]æ...^Ú äx³fÎ Ÿ ...ç³—³v³] , Ãe äÚ^x ^Ûþ] éç³Â , ³]
!Äq†Ê†æ^ ' i k nf] oÊ p†Ê Üx‰æ änxÂ äx] ox ' äx] Ùç‰... éçÂ , Ê ^Ú^Ã> k Ã³ß³ '
DQ , xq!OLQ V " oÚ^•E
èÂ , e Ÿæ èn ' ÃÚ Õ ^ßâ àÓ Ü á] èe^qŸ] g q]ç³^³Êé³ç³Â• o³] o³Â• ç³
!èn ' ³Ã³Ú Ÿæ èÂ , ³e Ÿ á] ^³³ß³nÏ³ Ü³x³Â]ƒ] Ÿ]^³³³ß³þ^³³³Ú‡ o³³Ê Ü³³x³³‰] Å^³³³ß³³jÚŸæ

DQ , xq!OPO V " p†n , Û^ÂEDQ , xq!OLP V " oÚ^•E
Äß ' Ê zg^> oe] àe oxÂ Í ^•] ¡ q... á]!^âæ†ÓÚ p†nÊ oÂ , ØØq†] h ^³e
!åçÂ , Ê ^ßÃÚ ØÒ^Ê Üx‰æ änxÂ äx] ox ' äx] Ùç‰... ^þçÂ•ç èÛ>^Ê k ^Ï³Ê ^³Ú^³Ã³> ä³
!Äq†Ê h ^f] ènu^þ oÊ äe h † • , Î Ý]†Ï] p†Ê h ^f]!!!!!! oxÂ å , Ä³ • ç³Ê ð^³ r ³Ê
DQNS V " •¨]•çe]E

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

મહરમ અને ગૈર મહરમનું બયાન

પેહલી ફસ્લ: જેનાથી નિકાહ જાઈઝ છે.

૧૫૪૦ મારા દૂધ શરીક ભાઇની શાદી મારી સગી બહેન સાથે થઇ શકે?

સવાલ : અહમદે દૂધ પીવાની મુદ્દત દરમ્યાન ફાતિમાનું દુધ પીધું, હવે ફાતિમાથી અહમદના સગા ભાઇ બહેનોની હુરમતે રઝાઅત સાબિત થશે? કે ફકત અહમદ થી હુરમતે રઝાઅત સાબિત થશે? અહમદ પોતાની બહેનની શાદી ફાતેમાના છોકરા સાથે કરવા ઇચ્છે છે તો થઇ શકે કે નહી?

જવાબ : કાયદો આ છે કે દૂધ પીવડાવનારના બધા બચ્ચાઓ દુધ પીનારના રઝાઇ કીવા દૂધ શરીક ભાઇ બહેન થઇ જાય છે. જેમકે અરબીના આ શે'રમાં કહેવામાં આવ્યું છે:

,Þç• •ïnçì äÛa å•†n• gÞ^q ‡]
Åæ†Ê æ á^qæ‡ å…]çì †n• ‡]æ

તેથી રઝાઅત ફકત અહમદથી સાબિત થશે. અહમદના ભાઇ બહેનથી સાબિત થશે નહીં. તેથી અહમદ પોતાની સગી બહેનની શાદી પોતાના રઝાઇ ભાઇ એટલે કે રઝાઇ માં ફાતિમાના છોકરાથી કરી શકે છે. |†• QRM)N V…^jvÛ0] •…E^Â^•… änì] kì]Øviæ Ù¡uoãÊofŠÞ k³ì]ä³0 o³Â^³•… ï] Ô0á^³Ò]ƒ]DRL)N Vä³m^³Îç³0]
DRL)N Vèm^Â†ö]é,ÛÂ Vèm^Â†ö]é,ÛÂE Ôn×Â

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૫૪૧﴿ રઝાઇ બહેનની રઝાઇ બહેન સાથે નિકાહ જાઇઝ છે?

સવાલ : ઝૈદે એક ઔરતનું દૂધ પિઘું છે, અને દૂધ પિવડાવનારની ચાર છોકરીયો છે, જયારે તે ઔરતે ઝૈદને દૂધ પિવડાવ્યુ હતું તે વખતે તેની સગી છોકરી દૂધ પી રહી હતી. હવે ઝૈદનો નિકાહ તેની સાથે દૂધ પીનાર છોકરીની રઝાઇ બહેન સાથે થઇ શકે છે? અત્યારે મંગની થઇ ગઇ છે, શાદી તમારા તરફથી ફતવો આવવા પર મોકૂફ છે.

અને એક મસ્અલો હમેં પઢયો છે કે સગા ભાઇની રઝાઇ બહેન અથવા રઝાઇ ભાઇની સગી બહેન અથવા રઝાઇ ભાઇની રઝાઇ બહેન સાથે નિકાહ જાઇઝ છે. તો શું આ મસ્અલો સહીહ છે?

જવાબ : ઝૈદની મંગની જે છોકરી સાથે થઇ છે તે છોકરીએ જે ઔરતનું દૂધ પિઘું છે ઝૈદે પણ તે ઔરતનું દૂધ પિઘું હોય તો ઝૈદનો નિકાહ તે છોકરી સાથે જાઇઝ નથી. ચાહે બંન્નેવે એકજ વખતમાં દૂધ પિઘું હોય કે અલગ અલગ વખતમાં પીઘું હોય.

સગા ભાઇની રઝાઇ બહેન (દૂધ શરીક બહેન) અથવા રઝાઇ ભાઇની સગી બહેન અથવા રઝાઇ ભાઇની રઝાઇ બહેન સાથે નિકાહ

જાઇઝ છે. કારણકે ત્રણેવ મસ્અલામાં છોકરા અને છોકરીએ એક જ ઔરતનું દૂધ પીઘું નથી. બલ્કે બંન્નેવે અલગ અલગ ઔરતનું દૂધ પીઘું છે. Í^—Û0^e ä0^’i]x’m^Â^•… ä0çÎ!!!^Â^•… änì] kì]Øviæ ènÂ^•… kì]ä0ofŠÞ ï] Ô0áçÓm á^Ò^ÛãnxÓ³e æ Í^³—³Û³0^³e æ ä³n0]]„Ò æ ènfŠÞ kì]ä0 oÂ^•… ï] Ô0á^Ò]ƒ]]„Ò æ Ôn×³Â Ù¡³u o³ãÊ
DRS)N Vèm^Â†ö]é,ÛÂE oÂ^•†ö] ï¡0ènÂ^•†ö] kìŸ]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૪/૫/૭૧ ઈ.

﴾૧૫૪૨﴿ સાવકા ભાઇના નિકાહ સાવકી બહેન સાથે જેમના માં અને બાપ બંન્નેવ અલગ હોય થઇ શકે?

સવાલ : ૧૯૬૮માં મારી પહેલી શાદી થઇ, ત્રણ વરસ તે ઔરત મારી સાથે રહી, તેનાથી મને એક છોકરો થયો, પછી તેનો ઇન્તેકાલ થઇ ગયો. પછી મેં બીજા નિકાહ એક બેવા સાથે કર્યા તેને તેના આગલા પતિથી એક છોકરી છે, તે તેની છોકરી સાથે લાવી. મેં તેને નિકાહમાં રાખી લિધી. હવે પુછવાનું એ કે મારી પહેલી ઔરતથી જે છોકરો છે તેના નિકાહ મારી બીજી ઔરતની છોકરી સાથે થઇ શકે છે?

જવાબ : મરનાર ઔરતનો છોકરો પોતાની માંની છોકરી સાથે જે આગલા શોહરથી છે અને ઔરત પોતાની સાથે લાવી છે નિકાહ કરી શકે છે.]ƒ] hŸ]àÚ ïŸ]Ø‰Ú gŠß0]àÚ änì] kì^e tæ^jm á]‡çrm
Dèm],âE!^ãqæ^jm á]äne]àÚ änìŸ‡^q äÚ]àÚ kì]ä0 kÞ^Ò

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૫૪૩﴿ મારા નિકાહ મારા દૂધ શરીક ભાઇની દૂધ શરીક માં થી થઇ શકે?

સવાલ : રાશિદે દુધ પીવાની મુદ્દત દરમ્યાન ફાતિમાનું દુધ પીઘું છે, ફાતેમાના છોકરા આકિલે દૂધ પીવાની મુદ્દતમાં ખદીજાનું દૂધ પીઘું

છે તો રાશિદ ખદીજાથી શાદી કરવા ચાહે તો કરી શકે છે કે નહીં?

જવાબ : રાશિદ પોતાના દૂધ શરીક ભાઇની દૂધ શરીક માં (જેનાથી રાશિદે દૂધ નથી પીધું) શાદી કરી શકે છે. änì]æ]äjì]Ý]Ÿ] |†•E^Â^•… ïŸ]æ] kì ¡^Â^•… ÝŸ]æ…ç' &è Oâæ DQT)N Vèm^Îç]

તેથી રાશિદ ખદીજાથી શાદી કરી શકે છે.

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૮/ સફર ૧૪૨૦ હિ.

૧૫૪૪ ગૈર મુસ્લિમને મુસલમાન બનાવી તેના સાથે નિકાહ કરવા

સવાલ : ઝૈદે એક ૧૨-૧૩ વરસની ગૈર કોમ લડકી સાથે મુસલમાન કરી કલિમહ પઢાવી નિકાહ કર્યા છે, તો તે બરાબર છે. એ એના સાથે હમ બિસ્તરી પણ કરે છે?

જવાબ : ૧૨-૧૩ વરસની છોકરીને મુસલમાન બનાવી ઝૈદે ઇસ્લામી તરીકા પ્રમાણે નિકાહ કર્યા હોય તો એ નિકાહ સહીહ ગણાશે. અને ઝૈદ ધણી-ધણીયાણી તરીકે તેણીની સાથે રહી શકે છે.

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૫૪૫ સાલીની છોકરી સાથે નિકાહ થઇ શકે?

સવાલ : પોતાની ઔરત હયાત હોય તો તે માણસથી સાલીની છોકરી સાથે શાદી થઇ શકે કે નહીં?

જવાબ : શામીમાં છે કે ઔરત નિકાહમાં હોય તો તેણીની ભાણજી સાથે નિકાહ કરવાથી આપ સલ.એ મના ફરમાવ્યું છે. માટે ઔરતની હયાતીમાં પોતાની સાલીની છોકરી સાથે નિકાહ કરવું જાઇઝ નથી. હરામ છે. Ü]†Ò k•†Ê^Ûãjm] ànie†Ú] àne ÄÛ r] Ý†uæ o×Âæ^ãjÛÂ o×Â ée†Û] xÓßi Ÿ Ü×ŠÚ &m, v],] p†ì ¡ Ø³Û³v³i DOUM)N VoÚ^•E !^ãjì] èße] o×ÂŸæ^ãnì] èße] o×ÂŸæ^ãjÚ^ì

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૫૪૬ મારી નવાસીનો નિકાહ મારા ભત્રીજા સાથે થઇ શકે?

સવાલ : ઝૈદ પોતાની હકીકી નવાસીનો નિકાહ પોતાના હકીકી ભત્રીજા સાથે કરવા ચાહે છે તો જાઇઝ છે કે કેમ?

જવાબ : પુછેલી સુરતમાં ઝૈદ પોતાની નવાસી અને પોતાના ભત્રીજા ના નિકાહ કરવા ચાહે છે તો એ બન્નેવમાં નિકાહ કરવું દુરૂસ્ત છે. કારણકે નિકાહ કરનાર છોકરા માટે મજકૂર છોકરી ચચાઝાદ (કાકા બહેન)ની છોકરી થાય છે અને કાકા બહેન સાથે નિકાહ કરવું જાઇઝ છે. તો કાકા બહેનની ઔલાદ સાથે પણ નિકાહ કરવું જાઇઝ છે. Øvi Vèm], â |†• †m, Ï] xjÊE Ù]çìŸ]æ lŸ^í]æÝ^ÛÂŸ]æ l^ÛÃ] l^e DOQS)N

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૭/૪/૮૦ ઇ.

—૧૫૪૭™ રઝીઅહની બહેનના નિકાહ મુરઝિઅહના છોકરા સાથે થઇ શકે છે?

સવાલ : ફરીદની છોકરીને ફરીદની બહેનને દૂધ પિવડાવ્યું તો દૂધ પીનાર છોકરી સિવાય ફરીદની બીજી છોકરીના નિકાહ દૂધ પિવડાવનાર બહેનનાં છોકરા સાથે થઇ શકે છે કે કેમ?

જવાબ : મઝકૂર સૂરતમાં ફરીદભાઇની જે છોકરીએ ફરીદની બહેનનું દૂધ પીધું છે,એ છોકરી સિવાય ફરીદની બીજી છોકરીના નિકાહ દૂધ પિવડાવનાર ઓરતના છોકરા સાથે દુરૂસ્ત છે.અહસનુલ ફતાવામાં છે દૂધ પિલાનેવાલીકી સબ અવલાદ દૂધ પીનેવાલે પર હરામ હો જાતી હે.અલબત્તા દૂધ પીનેવાલેકે ભાઇ-બહન દૂધ પિલાનેવાલીકી અવલાદ પર હરામ નહી. (અહસનુલ ફતાવા પેજ-૮૭ ભાગ/૫)

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

—૧૫૪૮™ અહલે કિતાબ સાથે નિકાહ

સવાલ : મુસલમાન એહલે કિતાબ ઓરત સાથે નિકાહ કરે એને

શરએ મુહમ્મદી પ્રમાણે કલિમો પઢવો જોઇએ? અથવા એ એના મઝહબ ઉપર રહે તો ઓરત તરીકે મુસલમાન સાથે રહી શકે ખરી? એ એના મઝહબ ઉપર રહે તો અવલાદ મુસલમાન ગણાશે કે નહી?

સુરત.

જવાબ : ઓરત ખરેખર એહલે કિતાબ હોય,પોતાના મઝહબનાં કાનૂનો,તે પયગંબર અને તેમના ઉપર ઉતરેલ કિતાબને માનનાર હોય તો તેણી સાથે નિકાહ કરવા જાઇઝ છે.છતાં એવી ઓરત સાથે નિકાહ કરવાથી મેલ જૂલને લઇ ખુદ પોતાની જાત પર અને અવલાદ પર બુરો અસર પડવાનો પૂરો ભય અને ખતરો છે,અકાઇદ બગડવાનો ડર છે,જેથી નિકાહ ન કરવું બેહતર છે અને નિકાહ કરવાને મકરૂહ કહેવામાં આવ્યું છે.

!é...æ†—ö Ÿ] Üãjvnef ØÒ^mŸæ ØÃËm Ÿ á] oöæŸ]æ I ^ne^jÓö] tæ^i ‡çr mæ DN, ×q!OUS V ” oÚ^•E

એહલે કિતાબ તે લોકો છે જે કોઇ આસ્માની કિતાબને માનનાર હોય.દા.ત. યહૂદી તૌરેત પર અને નસારા ઇન્જીલ પર ઇમાન રાખતા હોય.અલબત્ત આજકાલ વર્તમાનકાળના યહૂદી અને નસારા મોટા ભાગના ફકત નામના જ ઇસાઇ છે,ન તેઓ ખુદાપાકને માને છે,ન નુબુવ્વતનો ઇકરાર કરે છે.હિસાબ કિતાબને માનતા નથી માટે એવા લોકો એહલે કિતાબ નથી.એમનો હુકમ કાફિરો જેવો છે.તેમની ઓરતો સાથે નિકાહ કરવા જાઇઝ નથી. (કામુસુલફિકહ પેજ-૪૮૩,ઇમ્દાદુલફતાવા પેજ-૧૭૦ભાગ/૨,ફવાઇદેઉસ્માની પારહ ૬,તફસીરે રૂહુલબયાન પારહ ૯)

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. તા.૧૧/૫/૯૧

–૧૫૪૯™ ઝાની- મુઝનિયહના ફુરૂઅના નિકાહ આપસમાં જાઇઝ છે કે નહી?

સવાલ : એક આદમી મષલન ઝૈદને હિંદાસે ચંદ સાલ પેહલે

શહવતસે મસ કિયા (છુઆ) હે.અબ હિંદાકી લળકી ઓર ઝૈદકે લળકેકી નિસ્બત (મંગની) હો ગઇ હે ઓર અનકરીબ દોનોકા નિકાહ હોને વાલા હે.શરઅન યે નિસ્બત (મંગની) સહીહ હે યા નહિં? ઓર ઝૈદકે લળકે ઓર હિંદાકી લળકીકા નિકાહ શરઅન જાઇઝ હે યા નહિં? મુદલ્લલ ઓર તફસીલી જવાબ ઇનાયત ફરમા કર મમનૂન વ મશકૂર ફરમાએં,નવાઝીશ હોગી. સુરત.

જવાબ : એક મર્દ ઓર ઓરતને ઝિના કિયા યા શહવતસે હાથ લગાયા તો ઇન દોનોકી અવલાદકા આપસમેં નિકાહ સહીહ હે.અલબત્ત ઝાની ઓર મઝનિયહમેંસે કિસીકા એક દુસરે કે ઉસૂલોફુરૂઅસે નિકાહ દુરૂસ્ત નહિં હે.ઇસલિયે કે શરીઅતને ઝિના ઓર નિકાહે સહીહ દોનોકા હુકમ હુરમતમેં યકસા (એક) કરાર દિયા હે.શહવતસે હાથ લગાના યે ભી સોહબતકે હુકમમેં હે.

મઝકૂરહ સૂરતમેં ઝૈદને હિંદાકો શહવતસે મસ કિયા (છુઆ) હે.લિહાઝા ઝૈદકા લળકા ઓર હિંદાકી લળકી ઉન દોનોકા નિકાહ સહીહ હે.

^—m] Ý†u äöç ‘] o×Â ènþ^Ûö] kÚ†uæ ^ãÂæ†Êæ ^äöç ‘] än×Â kÚ†u èñ†³Ú^³e o³þ‡ç³ö Ùç ‘ Ÿ] oö] Äq†m ^Ï×_Ú àãÂæ†Êæ!!!!éçãŽe äj‰çŠÛÚ Ø ‘]æ èjßm‡ Ø ‘] èm†ã ’ ö^e å„â kf‰i ^ÛÒæDN, ×q!OTQ V ” oÚ^•E !à³×³Ë³‰ á]æ áç³×³Â á]æ p] Åæ†³Ë³ö]æ DM, ×q!NSP V ” p†n, Ûö^ÂE !ØnfÏjö]æ ‹ Ûö^e kf‰i ®›çö^e kÚ†vö] änþ^ì pæ^jÊE! ^þ, ßÂ Ô ö]ƒ oÊ Ù¡ v³ö] ®³›ç³ö] èö^³ß³Û³e Ø³fÎ o³Ê ^³þ^³ö]æ †¿ßö]æ ‹ Ûö] á]DM, ×q!MRS V ” á^ì o•^ÎE DM, ×q!ORL V ” p†n, ³Û³ö^³Â†³e DNTU V ” äm], âE !½^njuŸ] Ä•çÚ oÊ äÚ^ÏÚ Ý^ÏnÊ o›çö] oö] Å]• gf‰ ¼nvÛö] oÊ ^ÛÒ äne]æ o›]çö] àe] o×Â ^ãÂæ†Êæ ^äöç ‘] Ý†vi Ÿæ äÂæ†³Êæ DM, ×q!ONR V ” †`þŸ] ÄÛ rÚE !oŽì†Š×ö

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

–૧૫૫૦™ ઝિનાથી રહેલ હમલવાળી ઔરતના નિકાહ ઝાનીથી શકે? અને બચ્ચાના નસબ વિષે હુકમ

સવાલ : નિઝામુદ્દીન અને સહેરાબાનુની મંગણી થઇ,તે પછી બંને મળતા રહ્યા અને સહેરાબાનુને નિકાહ પહેલાં જ હમલ રહી ગયો.તો શું આ સંજોગોમાં સહેરાબાનુના નિકાહ નિઝામુદ્દીન સાથે થઇ શકે છે? એ બાળક કેવું ગણાશે કાયદેસર કે ગેર કાયદેસર? .અટોદરા.

જવાબ : જે ઓરતને નિકાહ વગર ઝિનાથી હમલ રહી જાય,એવી ઝિનાથી હામિલહ ઓરતથી નિકાહ કરવાથી તે નિકાહ સહીહ ગણાય છે.અગર ઝિના કરનાર પોતે જ તે ઓરત સાથે નિકાહ કરે તો નિકાહ પછી મીયાં-બીવીનાં તઅલ્લુકાત એટલે સોહબત પણ કરી શકે છે અને અગર ઝિના કરનાર વ્યકિત સિવાય બીજા માણસ સાથે એવી ઝિનાથી હામિલહ ઓરતનાં નિકાહ કરવામાં આવે તો નિકાહ તો સહીહ ગણાશે,પરંતુ બચ્ચું પેદા ન થાય ત્યાં સુધી સોહબત કરવી દુરૂસ્ત નથી.ફિકહે હનફીની મશહૂર કિતાબ ફતાવા આલમગીરીમાં છે.

!Ñ^ËiŸ^e xnv ' |^Ó߀^Ê ä߀Ú Øfvö] á] t æ^ö]†Î]]f]

અર્થાત :- નિકાહ કરનાર ધણી ઇકરાર કરી લે કે ઓરતને હમલ મારાથી રહ્યો છે તો હનફી બધા ઇમામોનાં મત મુજબ નિકાહ સહીહ થશે. (આલમગીરી પેજ-૫૪૬ ભાગ/૧)

માટે નિઝામુદ્દીન અને સહેરાબાનુના નિકાહ ઝિનાથી હમલની હાલતમાં નિકાહ કરવાથી શરઇ દ્રષ્ટિએ નિકાહ મોઅતબર ગણાશે.

, ßÂ]„âæ ^ã×Ûu Ä–i oju ^âª_ Ÿæ |^Óßö] ‡^q ð^Þ‡ àÚ o×fu t æ^³i á]æ

!,³³‰^³³³³Ê |^³³³³Ó³³³ß³³³ö] {ì ‰ç³³³ç³³³e] Ù^³³³³³Îæ {³³³Û³³³v³³³Úæ éË³³³n߳³³u o³³³³e]

DNUN V " ä] , âE

બચ્ચુ પેદા થવા પછી અથવા હમલની હાલતમાં નિઝામુદ્દીન સહેરાબાનુ સાથે નિકાહ કરે અને નિકાહથી છ મહિનાનાં અંદર બચ્ચુ પેદા થાય તો નિઝામુદ્દીનથી એ બચ્ચાનું નસબ સાબિત ગણાશે નહિ.

], Â^ ' Ê †ã•æjŠö äe k í^q á] I , öçÊ ^ãqæ^i Ü$ k×ÛvÊ èñ†Ú^e oÞ‡ç³öæ

àÚ äÞ] ØÏì Üöæ änÂ , áæŸ] äfŠÞ k fì Üö †ã•]èj‰ àÚ ØÎŸ äe k í^q á]æ ä³fŠÞ k³f$

!ä³³ß³Ú ' †³ Ÿæ ä³³fŠÞ k³f ¡³Ê ^³³³Þ^³³ö] à³³Ú o³³ß³³Ú ä³³³Þ] Ù^³³³Î á] ^³³³Ú ^³³³Þ^³³ö]

DQPL V " p†n, Û^ÂE

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

બીજી ફસ્લ: જેનાથી નિકાહ જાઈઝ નથી.

૧૫૫૧ એક બહેનની મૌજૂદગીમાં તેની સગી બહેન સાથે નિકાહ કરવા

સવાલ : એક માણસે એક ઔરત સાથે નિકાહ કર્યા તેના ચૌદ વરસ પછી તેણીની સગી બહેન સાથે નિકાહ કર્યા તો શું પહેલી ઔરતના નિકાહ ખત્મ થઇ જશે?

જવાબ : એક બહેન સાથે નિકાહ કર્યા પછી તેણીના નિકાહમાં હોવાની હાલતમાં તેનીજ સગી બહેન સાથે નિકાહ કરવાથી પહેલી બહેન સાથે નિકાહ થયા છે તેમાં કંઇ ઊણપ આવશે નહી. એ બહેન સાથેના નિકાહ બાકી રહેશે. અલબત્ત પાછળથી થયેલ બહેન સાથેના નિકાહ સહીહ થયેલ ગણાશે નહીં, બાતિલ ગણાશે. કારણકે બે બહેનો ને એક સાથે નિકાહમાં જમા કરવું જાઇઝ નથી. કુર્આને હકીમમાં છે: ànj ì Ÿ] àne]çÃ³Û³ r³i á] અર્થાત: બે બહેનોને એકી સાથે નિકાહમાં જમા કરવું જાઇઝ નથી. શામીમાં છે: o×Â ^Ûãqæ^i]f]

!^Ã_Î Ø>^e ènÞ^¼ö] |^Óþ á^Ê!! xnv ' Ùæ Ÿ] |^Óþ á^ÓÊ gÎ^Ãjö]

અગર બે બહેનો સાથે આગળ પાછળ નિકાહ કરવામાં આવે તો પહેલા નિકાહ સહીહ ગણાશે. અને બીજા નિકાહ બિલ્કુલ બાતિલ ગણાશે. (શામીઃ ૨/૩૯૦) બીજી ઔરત ને તાત્કાલિક અલગ કરી દેવામાં આવે. અગર બીજી થી અવલાદ થાય તો હરામી ગણાશે. નસબ સાબિત થશે નહી. (ફતાવા દારૂલ ઉલૂમઃ ૭/૨૩૧)

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૩/૫/૨૦૦૨

૧૫૫૨ બે બહનેનો એક સાથે નિકાહમાં ભેગી કરવી

સવાલ : એક બહેનના નિકાહમાં હોવા છતાં તેની સગી બહેન સાથે તેની મૌજૂદગીમાં નિકાહ કરી શકાય?

જવાબ : એક બહેનના નિકાહમાં હોવા છતાં તેની સગી બહેન સાથે નિકાહ કરવા માટે કુર્આને મજીદમાં મના ફરમાવવામાં આવ્યું છે. àn j Ì Ÿ] àne]çÃÛ³ r ³i á] æ એટલે કે બ બહેનોને એક મર્દના નિકાહમાં ભેગી કરવી એ પણ હરામ છે. માટે મઝકૂર શખ્સના નિકાહમાં જયારે એક બહેન હોય તો તેની બહેન સાથે નિકાહ કરવું હરામ છે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૩૧/૮/૬૮

૧૫૫૩ અંગ્રેજ ઔરત સાથે નિકાહ કરવા

સવાલ : લગભગ પચ્ચીસ વર્ષ પહેલાં એક મુસલમાને એક અંગ્રેજ છોકરી સાથે નિકાહ કર્યા હવે તે અંગ્રેજ ઔરત મરણ પામી તેની વસીયત મુજબ ઇસાઇ તરીકા પર દફન કરવામાં આવી તેણીના ધણીએ ઇસાલે સવાબ માટે મજલીસ રાખી એમાં અમુક માણસો શરીક થયા. ઇમામ સાહબ પણ શરીક થયા અને કહે છે કે મસલીહતને લઇ હું શરીક થયો હતો અને પોતાની ભુલ સ્વીકારે છે છતાં અવામ ફતવો માંગે છે તો સવાલ એ છે કે શું અંગ્રેજ છોકરી સાથે નિકાહ દુરૂસ્ત છે તેના દફન ક્રીયામાં શરીક થવું દુરૂસ્ત છે? તેણીને ઇસાલે સવાબ કરી

શકાય છે? અને મઝકુર ઇમામ સાહબ વિષે શું હુકમ છે?

જવાબ : ચાલુ જમાનામાં જે નસારા (ઇસાઇ) પોતાને કહે છે તેઓ ફકત કૌમ બિરાદરીની હૈસીયતથી અને ફકત નામનાજ નસારા છે. મઝહબી એઅતેબારથી દહરી (જેમનો કોઇ ધર્મ અને મઝહબ ન હોય) છે માટે એમના સાથે મુસ્લિમોએ નીકાહ કરવા જાઇઝ નથી. (ફવાઇદે ઉસ્માની, બયાનુલ કુર્આન, ઇમદાદુલ ફતાવા : ૨/૧૭૦, ફતાવા દારૂલ ઉલૂમ : ૭/૨૭૮) અને જયારે હાલના ઇસાઇઓ દહરી ઠર્યાતો મજકુર અંગ્રેજ ઔરતના ફકન-દફનમાં ભાગ લેવું અને જનાઝામાં શરીક થવું તેમજ ઇસાલે સવાબ કરવું જાઇઝ નથી. અલ્લાહ તઆલાએ નબી સલ. અને બધા મુસલમાનોને મુશ્રીકો માટે મગ્ફીરતની દુઆ કરવાથી રોકી આપ્યા છે. á]]çßÚ• àn„ö] æ ofß×ö á^³Ò ^³Ú !!!!ànÒ†³ŽÛ³×³ö]æ†³³Ë³Ç³jŠn અર્થાત : નબી અને મુસલમાનો માટે જાઇઝ નથી કે મુશ્રીકો માટે મગ્ફીરતની દુઆ કરે ભલે તેમના સગાઓ હોય જયારે કે સ્પષ્ટ પણે માલમ પડી ગયું કે કુફ્રને લઇ તેઓ દોઝખી છે. (પા.૧૧ સુ. તૌબહ આ. ૧૧૩) જે લોકોએ મજકુર ઇસાઇ ઔરતની દફન વિધીમાં શીરકત કરી છે તેમજ ઇસાલે સવાબ કર્યો છે તેઓએ સારૂ કામ કર્યુ નથી. પોતાની એ ભુલ પર અલ્લાહપાકની જનાબમાં તૌબહ કરી લેવી જોઇએ. મૌલ્વી સાહબ પોતાની ભુલ સ્વીકારે છે તો એમના પાછળ નમાઝ પઢવામાં વાંધો નથી. એમની ઇમામત દુરૂસ્ત છે. કારણ કે આપ સલ.નું ફરમાન છે કે ગુનાહથી તૌબહ કરનાર તે માણસ જેવો થઇ જાય છે જેનો કોઇ ગુનાહ થયો ન હોય. (મિશ્કાત : ૨૦૬) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૫૫૪ પત્નીની ઇદ્દત દરમિયાન સાલી સાથે નિકાહ

સવાલ : ઝૈદે તેની પત્નીને તલાક આપી દિધી છે, હવે ઝૈદ પોતાની સાલી સાથે નિકાહ કરવા ચાહે છે તો ઝૈદના નિકાહ તેની સાલી સાથે

હવે થઇ શકે છે? શરીઅતની રોશનીમાં જવાબ આપશો.

જવાબ : ઝૈદે અગર પોતાની ઓરતને તલાક આપી હોય અને તે ઔરતની ઇદ્દત પણ પૂરી થઇ ગઇ હોય તો તે ઔરતની ઇદ્દત પૂરી થયા પછી ઝૈદ પોતાની સાલી સાથે નિકાહ કરી શકે છે. äi]†Ú] Ðx>]ƒ] èm], âE^ãi, Â o–Ïi oju^ãjì^e tæ^jmá] äö^ rm Üö^nÃq... æ] ^ßñ^e ^³Î ¡³> DNUL)N V I ^Ú†vÛö] h^e ànöæ]

અને અગર પોતાની ઓરતને તલાક આપ્યા પછી તેની ઇદ્દત પૂરી થવા પહેલા પોતાની સાલી સાથે નિકાહ કરશે તો નિકાહ સહીહ થશે નહી. äö‡çrmŸ ' ¡$æ] àñ^e Ñ¡> àÚ^ãjì]é, Â oÊ éæ†Ú] tæ^içö p]^u^Óþ Ý...^vÛö] àne ÄÛ rö] Ý†u DS)N Vpæ^jËö] è ' ¡ ì E ^ße^v '] à³Â h^e VoÚ^Žö] ÄÚ...^j í Ú...•E àñ^e Ñ¡> àÚ ç³ö æ é³, ³Â æ ^³v³nv³ '], ³Ï³Â DOUL)N V I ^Ú†vÛö]

ઝૈદે તેની ઔરતને તલાક આપી દિધી છે તો તલાકની ઇદ્દત પૂરી થવા પછી એટલે કે અગર હમલ હોય તો બચ્ચુ પૈદા થવા પછી અને અગર હમલ ન હોય તો પૂરા ત્રણ હૈઝ આવી જવા પછી ઝૈદ તેની સાલી સાથે નિકાહ કરી શકે છે. તેનાથી પહેલા નિકાહ સહીહ થશે નહી. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

《૧૫૫૫》 પત્નીની મોજૂદગીમાં સાલી સાથે નિકાહ હરામ છે.

સવાલ : ઝૈદ લંડનમાં રહે છે, અને એની સાલી પણ લંડનમાં રહે છે, અને ઝૈદની ઔરત અહી ઇન્ડિયામાં છે. હવે ઝૈદે તેની સાલી સાથે લંડનમાં કોઇ ન જાણે એવી રીતે નિકાહ કર્યા છે તો ચાલે કે કેમ?

જવાબ : ઝૈદની ઔરતની હયાતીમાં ઝૈદે પોતાની સાલી સાથે નિકાહ કરવું જાઇઝ નથી હરામ છે. કુર્આને હકીમમાં બે બહેનોને એકી સાથે નિકાહમાં રાખવાંથી મના કરવામાં આવ્યું છે. અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે: ''તમે બે બહેનોને નિકાહમાં એકઠી કરો તો તે

પણ હરામ છે'' (સૂ.નિસાઅ) !ànjìŸ] àne]çÃÛriá]æ

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૮/૮/૭૧

《૧૫૫૬》 શીઆ આગાખાની છોકરી સાથે નિકાહ થઇ શકે?

સવાલ : મેં શીઆ ઇસ્માઇલી આગાખાની કોમની બાઇ સાથે સુન્ની મઝહબ મુજબ નિકાહ કરેલા તે મારી ઔરતને બે દિકરા છે. એ મારી ઔરત ખોજા જમાઅત ખાતે જાય છે. અને તે મઝહબ પાળે છે. તો તેથી મને શરીઅતથી કોઇ ગુનોહ કે ગૈરવ્યાજબી છે કે કેમ? ખુલાસો લખશો.

જવાબ : શીઆમાં ઘણી જમાઅતો છે. અગર શીઆ ઇસ્માઇલી આગાખાની જમાઅતના અકાઇદ ઇસ્લામ વિરૂધ્ધ હોય જેવી રીતે કે એ લોકો હઝરત અલી રદિ.ને ખુદા માનતા હોય, કુર્આનની વહીમાં હઝરત જિબ્રઇલ અલ.ની ભૂલ થવાનો અકીદો રાખતા હોય અને હઝરત અબૂબકર સિદ્દીક રદિ.ના સહાબી હોવાનો ઇન્કાર કરતા હોય તો એ લોકો ઇસ્લામના યકીની હુકમોના ઇન્કાર કરવાને લઇ કાફિર કહેવાશે. અને કાફિર સાથે નિકાહ કરવું જાઇઝ નથી. માટે શીઆ બાઇ ઉપર બતાવેલ અકીદા વાલી કોમમાંથી હોય તો તેણી સાથે તમારા નિકાહ દુરૂસ્ત થયેલા ગણાશે નહી. એ બાઇને અલગ કરી આપવું જરૂરી છે.

અગર શીઆ બાઇ ઇસ્લામ વિરૂધ્ધ અકાઇદવાલી કોમમાંથી ન હોય તો નિકાહ દુરૂસ્ત છે. છતાં એહતિયાત એ છે કે શીઆ સાથે નિકાહ કરવામાં ન આવે. oÊ ènâçöŸ] , ÏjÃm àÛÚ á^Ò á] o–Ê]†ö] á] Í „Ïm æ] Ðm, ' ö] èƒv ' †Óßm á^Ò æ] ouçö] oÊ ¼×Æ Øñnñ†ƒq á] á] o³×³Â é...æ†–ö^e àm, ö] àÚ èÚç×ÃÛö] Ä>]çÏö] äjËö^ í Úö †Ê^Ò çãÊ èÏm, ' ö] é, ³nŠö] ^Ú] †Ê^Ò Ÿ Å, jƒÚ äb^Ê èe^v ' ö] gŠm æ] ^n×Â Ø–Ë³m á^³Ò]ƒ] ^³Ú Í ¡³í³e æ DOUT)N (PLR)O VoÚ^•E îö] Í „Î áæ, e àn í nŽö] h^‰ o–³Ê]†³ö]

gu^ ' ÜâtÒf àm„ö] ènß>^fö] æ è_Ú]†Ïö^e áçfÏ³x³m à³m„³ö] èn׳nÂ^³Û³‰Ÿ]
...^m• oÊ Üâ...]†Î] Øvm Ÿ äÞ] èÃe...Ÿ] g â],„Ûö] ð^Û×Â àÂ Ø³Ï³Þ æ Ð³Ê]ç³Û³ö]
...]• pæ^jÊ (PMM)O VoÚ^•E !Ü`vñ^ef Ÿ æ ÜãjvÒ^ßÚ Øvi Ÿ æ !Ý¡‰Ÿ]
DMNP)Q VànjËÛö] •], Ú] ÝçxÃö]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૯/૭/૭૨ ઇ.

૧૫૫૭ <u>રઝાઇ ભત્રીજી સાથે નિકાહ થઇ શકે?</u>

સવાલ : ઝૈદને અપની ચાચી ફાતિમાકા દૂધ પિયા ઓર ફાતિમાકા એક લળકા બકર હે તો બકરકા ઝૈદકી લળકીકે સાથ નિકાહ દુરૂસ્ત હે? શાદી હો ચુકી હે ઓર ઉસસે એક લળકા ભી હે ઉસકા કયા હુકમ હે? નસબ સાબિત હોગા યા નહી?

જવાબ : ઝૈદને બકરકી વાલિદાકા દૂધ પિયા ઇસલિયે ઝૈદ ઓર બકર દોનો રઝાઇ ભાઇ હુએ ઓર ઝૈદકી લળકી બકરકી રઝાઇ ભતીજી હુઇ ઓર જૈસે નસબી ભતીજીસે નિકાહ કરના જાઇઝ નહી,હરામ હે. ઇસી તરહ બકરકા નિકાહ રઝાઇ ભતીજી યઅની ઝૈદકી લળકીસે જાઇઝ નહી,હરામ હે.

- gŠßö] àÚ Ýtvm^Ú oÂ^ • †ö] àÚ Ýtvm

અબ નિકાહ કર લિયા હે તો દોનોમેં તફરીક કર દેના જરૂરી હે.લળકીકા નસબ શોહરસે સાબિત હોગા.

! èËnßu oe] , ßÂ äßÚ •ŸæŸ] gŠÞ kfñm •Ÿæ^e àò r Ê äÚ...^vÛ³e tæ^³i Ü³x³ŠÚ Ø³q....

ફકત વલ્લાહુ અઅલમ Dg Šßö] l çf$ h^e p†n, Ûö^Â pæ^jÊE

—૧૫૫૮™ <u>તલાક પછી વહુ સાથે નિકાહ</u>

સવાલ : એક છોકરાએ પોતાની ઓરતને તલાક આપી છે,તો એ ઓરત સાથે તલાક આપેલ છોકરાનો બાપ નિકાહ કરી શકે છે કે કેમ? સરકારે દો આલમ (સ.અ.વ.)એ દત્તક લીધેલ છોકરાએ તલાક આપ્યા પછી તેમની ઓરત સાથે નિકાહ કર્યા હતા એની શું હકીકત

છે.એક ઓરતની મૌજુદગીમાં બીજી ઓરત સાથે નિકાહ કરવા બાબત શું હુકમ છે? તે જણાવશો. રાજપીપલા.

જવાબ : કુર્આને હકીમમાં છે: !ÜÓe ¡ '] àÚ àm„ö] ÜÓñ^ße] Øñ ¡ uæ

તર્જુમો :- તમારા સગા છોકરાની વહુ હલાલ નથી. (પારહ ૪,સૂરએ નિસાઅ,આયત-૨૩)

માટે પોતાના સગા છોકરાની જે ઓરત સાથે નિકાહ કર્યા હોય ભલે એકાંતવાસ થયો હોય કે ન થયો હોય એ ઓરત સાથે છોકરાનો બાપ નિકાહ કરી શકતો નથી. (શામી પેજ-૩૮૩ ભાગ/૨)

ફિકહની મશહૂર કિતાબ હિદાયહમાં લખ્યું છે.પોતાના સગા છોકરા તેમજ પોત્રની ઓરત સાથે નિકાહ કરવા હરામ છે. (હિદાયહ પેજ-૨૮૮)

DNTTV " äm], âE !å•Ÿæ] oßææ äße]èñ†Ú^e Ÿæ
!Ø³ì , ³m Ü³ö æ] ^³³ãe Ø³ì • , ³Ï³Ã³ö]•†³³ r ³³Û³³e Å†³³Ë³³ö]æ Ø³³ ' Ÿ] èqæ‡ Ý†³³v³³iæ
DOTO V " oÚ^•E

ઇસ્લામ પહેલાના કાળમાં લોકોની આદત હતી કે બીજાના છોકરાને દત્તક લેતા હતાં અને એ દત્તક લીધેલ છોકરાને દરેક બાબતમાં પોતાના સગા છોકરા તરીકે ગણતાં હતા અને ખરા બાપને બદલે તેને જ બાપ કહેતા,બલ્કે એવા બાપનાં મરણ પછી એ દત્તક લીધેલ છોકરો સગા છોકરાની જેમ વારિસ થતો હતો. (અબૂદાવૂદ પેજ-૨૮૧)

ઇસ્લામનાં આરંભમાં આપ (સ.અ.વ.)એ ઝૈદ બિન હારિસને દત્તક લઇ પાલક પુત્ર બનાવ્યા હતા.તો અલ્લાહપાકે આ રિવાજને ખતમ કરી આપ્યો અને ફરમાવ્યું આ તમારા મોંની વાત છે,એની કોઇ હકીકત નથી.આપ (સલ.)એ એ ખોટો રિવાજ તોડવાને ખાતર

પાલકપુત્ર હઝરત ઝૈદ (રદી.)ના તલાક આપવા પછી તલાક આપેલ ઓરત સાથે નિકાહ કર્યા,કારણકે સગા છોકરાની ઓરત સાથે નિકાહ દુરૂસ્ત નથી.પાલકપુત્ર હકીકતમાં પુત્ર નથી થતો.કુર્આનમાં છે : ''અને ન તમારા પાલકપુત્રોને તમારા સગા દીકરા બનાવ્યા છે,એ તો તમારા જ મોંની તમારી વાત છે. (પારહ ૨૧-સૂરએ અહઝાબ,આયત-૪)

k• (h]^u] åÿç‰(NM å...^µE !ÜÓâ]çÊ^e ÜÓåçÎ ÜÓ0]ƒ ÜÓi^ße] ÜÓi^nÂ•] ØÃ³q^³Ú Ù^Ï á^ÓÊ å^ßfi Ü×‰æ än×Â ä×0] o× ' of0] á^Òæ '...^u à³e ,³‡ o³Ê Ù^³ ä³] DP! !á•†³Ï^³e ä³ í Šæ á•†³Ï0] †³³ŋÇ³e^³³je^³³$ á^³³Ò ÙæŸ] Ü³Ó³v³] á] ,³Û³v³Ú à³e ,³‡ D O ,×q!OQP V " á•†Ï0] Ý^Óu]E

માટે લેપાલક છોકરાની ઓરત સાથે જયારે તેણીનો ધણી તે ન રહે તો નિકાહ કરવા દુરૂસ્ત છે,પરંતુ પોતાના સગા છોકરાની ઓરત સાથે નિકાહ કરવા જાઇઝ નથી,નિકાહ સહીહ ગણાશે નહિં. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

—૧૫૫૯™ સાવકીમાંની આગલા ઘરની છોકરી સાથે નિકાહ થઇ શકે?

સવાલ : એક માણસ એક ઓરત સાથે નિકાહ કરે અને તે માણસનો છોકરો તે ઓરતની છોકરી સાથે નિકાહ કરે તો જાઇઝ છે કે નહિં?

જવાબ : મઝકૂર સૂરતમાં બાપ એક ઓરત સાથે અને તેનો છોકરો તે ઓરતની છોકરી સાથે નિકાહ કરે તો જાઇઝ છે.

!^³³³ãj³³e ä³³³³³e] tæ^³³jæ é³³†³³Ú] Ø³³q†³³³] tæ^³³³j á^³³³³e Œ³³³³e Ÿ

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. DM ,×q!NUP V " p†n ,Û^ÂE

૧૫૬૦ પત્નિના આગલા ઘરની છોકરી સાથે પોતાની પહેલી પત્નીના છોકરાના નિકાહ થાય?

સવાલ : મેં અગાઉ એક ઓરત સાથે નિકાહ કર્યા હતા તેનાંથી

એક છોકરો સલીમ પૈદા થયો,ઓરતનો ઇન્તેકાલ થવાથી બીજી ઓરત સાથે નિકાહ કર્યા,એ ઓરતનાં મારા પહેલાં એક મર્દ સાથે નિકાહ થયા હતા,તે મર્દથી એ ઓરતને એક છોકરી છે,જેનું નામ શમીમ છે.તો પુછવાનું એ કે મારી આગલી ઓરતનો છોકરો સલીમ અને બીજી ઓરતનાં આગલા ધણીથી પૈદા થયેલ શમીમબાનુ આ બંનેના નિકાહ દુરૂસ્ત છે કે નહિં? બરબોધન,

જવાબ : પૂછેલ સુરતમાં સલીમનાં નિકાહ શમીમબાનુ સાથે જાઇઝ છે. ફતાવા આલમગીરીમાં છે એક માણસ એક ઓરત સાથે નિકાહ કરે અને તે માણસનો છોકરો તે ઓરતની (આગલા ધણીથી) છોકરી અથવા માં સાથે નિકાહ કરે તો વાંધો નથી.

¼vÚ oÊ]„Ò !^ãÚ]æ] ^ãjße] äße] tæ^jæèi†Ú] Øq†0] tæ^³j á^³e Œ³³eŸæ

!á^jŠÒ^µ(ä ,q^Ú äÂçf_Ú DM ,×q !NSS V " p†n ,Û^ÂE !oŠì†Š0]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૫૬૧ સુન્ની હનફી છોકરીના આગાખાની છોકરા સાથે નિકાહ જાઇઝ છે?

સવાલ : સુન્ની હન્ફી મસ્લકની બાલિગ છોકરી ઇસ્માઇલી આગાખાની છોકરા સાથે નિકાહ કરે તો તે નિકાહ શરીઅતે મુહમ્મદી મુજબ જાઇઝ ગણાશે?

(૨) હન્ફી મસ્લકની છોકરી આગાખાની છોકરાથી અલગ થઇ જાય,પછી તે છોકરી પોતાના હન્ફી મસ્લક છોકરા સાથે ફરીથી વગર તલાકે નિકાહ કરી શકે કે કેમ? અગર કરી શકે તો તેની ઇદ્દત કેટલી મુદ્દતની?

જવાબ : આગાખાની ઇસ્માઇલી ફિરકાના અકાઇદ શરીઅત વિરૂદ્ધ છે.એમનો અકીદો છે.

(૧) અલ્લાહ નૂર છે.ઇસ્માઇલીઓ આ પવિત્ર નૂરને ઇમામનાં

સીનામાં સમજી તેને જ નમન કરે છે.

(૨) ઇસ્માઇલી ફિરકો ઇમામનાં જામામાં અલ્લાહને જલ્વાગર થયેલો માની‘‘અલી’’નો દીદાર એ અલ્લાહનો દીદાર કહેતા,મુરાદ પણ ઇમામથી લે છે. (કિતાબ નુરમ મુબીન પેજ-૧૨,લેખક ગુ.હુસૈન થાવરભાઇ પ્રેસીડેન્ટ ઇસ્માલીયા,મુંબઇ)

એમનો અકીદો કુર્આનની તહરીફનો અને હવે કુર્આનનાં હિદાયત કારક ન હોવાનો છે.

(૩) ખલીફા ઉસ્માનના સમયમાં કુર્આન શરીફમાંથી કેટલોક ભાગ કાઢી નાંખવામાં આવ્યો છે.

(૪) કુર્આન શરીફને તેરસો વર્ષ થયા છે,તે મુલ્કે અરબની વસ્તી માટે છે.‘‘ગીનાન’’ને સાતસો વર્ષ થયા છે,તમારા ઉપર ગીનાન છે,તે ઉપર ચાલજો. (કિતાબ,આગાખાનિયત કયા હે? નાશિર મવાદે અઅઝમ એહલે સુન્નત પાકિસ્તાન,)

માટે સુન્ની હન્ફી મસ્લકના છોકરા-છોકરીએ ઇસ્માઇલી આગાખાની અકીદો ધરાવનાર સાથે નિકાહ કરવું જાઇઝ નથી,નિકાહ સહીહ થશે નહિં.એક હૈઝ આવી ગયા પછી બીજા સાથે નિકાહ કરવું દુરૂસ્ત છે.

! I çÛ0]æèÎ†Ë0] oÊ ˜ nv0] ^Ûãi , Â !!!!!!! !!!!!æ] , ‰^Ê ^u^Óþ èuçÓßÛ³0]

DPLP V ” (äm] , âE

!!!èÃe…Ÿ] g â]„Û0] ð^Û×Â àÂ ØÏþ!!! è_Ú]†Ï0^e áçfÏ×m àm„0]èn×nÂ^Û³‰Ÿ]

DO , ×q !PMM V ” (oÚ^•E! Üãvñ^e*f* Ÿæ ÜãjvÒ^ßÚ Øvi Ÿæ

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

–૧૫૬૨™ રઝાઇ બહેનથી નિકાહ સહીહ નથી.

સવાલ : જમીલાબીબી,ઉસકા લળકા નઇમ ઓર લળકી નાઝનીન ઓર દુસરા લળકા અનીસ યે તીનો જમીલાબીબીકી હકીકી અવલાદ

હેં,જમીલાબીબીને અપની બહન અમ્બિયાબીબીકી દો લળકીયાં રૂકસાના ઓર યાસમીનકો ભી દૂધ પીલાયા હે,તો દરયાફત તલબ બાત યે હે કે જમીલાબીબીકે લળકે નઇમકા નિકાહ યાસમીનકે સાથ હો સકતા હે યા નહિં? મુદલ્લલ જવાબસે નવાઝે. જલગાંવ.

જવાબ : રઝાઅતકે સિલસિલેમેં શરીઅતકા કાનૂન યે હે કે જો ઓરત બચ્ચેકો દૂધ પિલાયેગી ઉસ ઓરતકા ઉસ બચ્ચેકી માં હોના સાબિત હો જાયેગા,ઓર ઉસ દૂધ પિલાનેવાલી ઓરતકે શોહરકા ઉસ બચ્ચેકા બાપ હોના ભી સાબિત હો જાયેગા,જબ કે ઉસી શોહરસે ઉસ ઓરતકો દૂધ ઉતરા હો.

!ä0 äßÚ ^ãßf0 á^Ò]*f*] èÃ • †Ú t æ‡ åçe] k f‰mæ Än • †³x³0 èÃ³ • †³Û³0] ènÚç³Ú]

DN , ×q !QQS V ” oÚ^Ž0] ÄÚ …^j í Ú…•E

ઇસી તરહ મુરઝિઅહકી બહન રઝીઅ (દૂધ પિનેવાલે)કી ખાલા,ઉસકા બાપ નાના,ઓર મુરઝિઅહ (દૂધ પિલાનેવાલી) કે શોહરકા ભાઇ રઝીઅકા ચચા,ઓર ઉસકી બહન (દૂધ પિલાનેવાલી ઓરતકે શોહરકી બહન) ઉસ (દૂધ પિનેવાલે)કી ફુફી હો જાતી હે,ઓર રઝીઅકા નિકાહ ઉનસે દુરૂસ્ત નહિં હોતા.

àm†jjŠi Ù^Î äßÚ I †j‰^Ê ‹ nÏ0] oe] àe x×Ê] o×Â Øì • k0^³Î èŽñ^³Â à³Â

oßjÃ • …] ^Ûþ] k0^Î o ì]éœ†Ú] Ô jÃ • …] Ù^Î àm] à³Ú k ³x³Î k ³0^³Î Ô Û³Â]*f*] o³ß³Ú

Ô ÛÂ äþ] Ù^ÏÊ äj$, vÊ #' ä×0] Ùç‰… o×Â Øì , Ê Øq†0] oß³Ã³ • †³m Ü³0æ é³œ†³Û³0]

DNTM V ” Ì m† • •¨]•çe]E ! Ô n×Â s×n×Ê

ઇસી તરહ દૂધ પિનેવાલી ઓરત ઓર દૂધ પિલાનેવાલી ઓરતકી હકીકી અવલાદ આપસમેં રઝાઇ ભાઇ-બહન હો જાતે હેં,ઓર ઉનમેં ભી આપસમેં નિકાહ કરના દુરૂસ્ત નહી.

Øu Ÿæ hŸ]æ àÚ˜0] Ì ×j ì] á]æ àmç ì] ^ÛãßÓ0 éœ†Ú] Ä³n • … à³ne Ø³u Ÿæ

!^ãjÃ • …] oj0] p] g Šß0] àÂ p] ^ãjÃ • †Ú , 0ææ èÃn • †0] àne

તરજુમા :- દૂધ પિનેવાલી લળકી ઓર ઉસકો દૂધ પિલાનેવાલી ઓરતકે બચ્ચોંમે હિલ્લત નહિં.(રદુલ મુખ્તાર પેજ-૫૬૧ ભાગ/૨) જબ કે મુરઝિઅહકી હકીકી અવલાદ ઓર મુરઝિઅહને જીસ બચ્ચેકો દૂધ પિલાયા આપસમેં રઝાઇ ભાઇ-બહન હો ગયે,ઓર જેસે નસબી ભાઇ બહનમેં નિકાહ જાઇઝ નહિં ઇસી તરહ રઝાઇ ભાઇ બહનકા આપસમેં નિકાહ હલાલ નહિં હોતા.

!gŠß0] àÚ Ý†vm ^Ú Å^• †0] àÚ Ý†vm Ý ¡ Š0] än×Â Ù^Î

સૂરતે મસઉલામેં જમીલાબીબીકા હકીકી લળકા નઇમ ઓર જમીલાને યાસમીનકો દૂધ પિલાયા હે તો નઇમ ઓર યાસમીન રઝાઇ ભાઇ-બહન હો ગયે,લિહાઝા ઇનકા આપસમેં નિકાહ દુરૂસ્ત નહી હે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

—૧૫૬૩™ રઝાઇ બહેન થી નિકાહ સહીહ નથી

સવાલ : દો બહેને હેં,મરિયમ ઓર નુરજહાં.મરિયમકી લળકી સાબેરા હે ઓર નુરજહાંકા લળકા અહમદ હે.

પુછના યે હે કે અહમદ કિસી વજહસે બચપનમેં અપની માં નુરજહાંકા દૂધ નહીં પીતા થા,મગર જબ ઉસકી ખાલા મરિયમ પિલાતી થી તો પી લેતા થા.અબ સાબેરાસે અહમદ નિકાહ કરના ચાહતા હે તો દોનોકા આપસમેં નિકાહ કરના જાઇઝ હે યા નહી?

જવાબ : કાયદા યે હે કે જબ એક ઓરતસે દો બચ્ચે દૂધ પી લેવે તો ઉનકા આપસમેં એક દુસરેકા નિકાહ જાઇઝ નહિં.કયુંકે ઉનકી માં એક હે,લિહાઝા દોનો ભાઇ-બહન હો ગયે.લિહાઝા અહમદને બચપનમેં યઅની ઢાઇ સાલકે અંદર અપની ખાલા મરિયમકા દૂધ પી લીયા તો મરિયમકી લળકી સાબેરા ઓર અહમદ દોનો રઝાઇ યઅની દૂધ શરીક ભાઇ-બહન હો ગયે તો ઇન દોનોકા નિકાહ દુરૂસ્ત નહી.

tæ^jm á]^Ûâ, uŸ ^ rm Ü0 é, u]æ èñ†Ú] p, $ o×³Â ^³Ã³Û³jq] à³nnf ‘ Ø³Òæ

!k³³³ ì]æ ï] ^³³³³Û³³ãÊ é³³, ³³u]æ ^³³³³³ãÚ] áŸ Ø³³³ ‘ Ÿ] ç³³³â]„ ³³³â p†³³³³ ì Ÿ^³³³³³e

DOOM V ” äm], âE

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

《૧૫૬૪》 રઝાઇ બહેન સાથે નિકાહ

સવાલ : હું મારા કાકાની છોકરી સાથે શાદી કરવા માગું છું, પરંતુ મારા વાલિદ સા.કહે છે કે તારી શાદી એ છોકરી સાથે ન થઇ શકે, કારણકે એ છોકરીએ મારી વાલિદહનું નાનપણમાં એક વખત એ છોકરીની માં બહાર જવાના કારણથી મારી વાલિદાએ એમની છાતીનું દૂધ પિવડાવ્યું હતું.તો શું એક વખત દૂધ પિવાથી મારી દૂધ શરીક બહેન થઇ ગઇ કે કેમ? અને હું એની સાથે શાદી કરી શકું કે કેમ?

જવાબ : શરીઅતનો કાનુન એ છે કે કોઇ ઓરતનું દૂધ અઢી વરસની મુદદતમાં બચ્ચાનાં પેટમાં ચાલ્યું જાય તો તે ઓરત બચ્ચાની રઝાઇ માં થઇ જાય છે અને ઓરતની અવલાદ તે દૂધ પીનાર બચ્ચાનાં રઝાઇ ભાઇ-બહેન થઇ જાય છે અને જેમ સગા ભાઇ-બહેનમાં નિકાહ જાઇઝ નથી,હરામ છે.તેજ પ્રમાણે રઝાઇ ભાઇ-બહેનમાં પણ નિકાહ જાઇઝ નથી.માટે તમો જે છોકરી સાથે નિકાહ કરવા ચાહો છો,તે છોકરીને તમારી માંએ છોકરીની ઉંમર અઢી વરસની હોય એ મુદ્દતમાં દૂધ પીવડાવ્યું હોય તો તમારા માટે એ છોકરી સાથે નિકાહ કરવું હરામ છે,જાઇઝ નથી.તમારી રઝાઇ બહેન ગણાશે.

! Üm†vj0] äe Ð×Ãjm Å^• †0] I , Ú oÊ ØÃÊ]ƒ] ð]ç‰ å†n‰Òæ Å^• †0] Øn×Î

DM , ×q! ORQ V ” p†n , Û0^Â (N , ×q!OOL V ” äm], âE

! gŠß0] àÚ Ý†vm ^Ú Å^• †0] àÚ Ý†vm Ý ¡ Š0] än×Â Ù^Î

oÊ]„ Ò Í çr0] o0] Ø ‘ æ äÞ] Ü×Ãm ^Ûe †ŠË³Ú Ø³n×³Ï³Ö]æ Ä³ne^³Ö³n0] o³Ê Ù^³Î

!h^âç0] t]†Š0]

o×Â Å^• …çãÊ é‚Ûö] oÊ Ô ö]ƒ ‚Ãe oÊ Å^• †ö] é‚Ú oÊ Än • †³ö] Ü³_³Êç³ö
àÚ †â^¾ çâæ é‚Ûö] oÊ Å^• …Ÿ] •çqçö é‚Û³ö] Ô ׳i o³Ê Å^³ • †³ö] pt³ÎàÚ³ Ùç³Î
DÅ^• †ö] h^jÒ Vpt n‚Û^Â pæ^jÊE ! ¼nvÛö] oÊ]„Ò gâ„Ûö]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. તા.૨૧/૩/૮૨

《૧૫૬૫》 <u>રઝાઇ ભત્રીજી સાથે નિકાહ થઇ શકે?</u>

સવાલ : રૂકૈયાને અપને નવાસે ફારૂકકો દસ મહિનેકા થા ઉસ વકત દૂધ પિલા દિયા થા. તો અબ ફારૂકકા નિકાહ રૂકૈયાકી પોતીકે સાથ જાઇઝ હે કે નહી? અહમદાબાદ

જવાબ : સૂરતે મસ્ઉલામેં રૂકૈયાકે અપને નવાસે ફારૂકકો દૂધ પિલાનેકી વજહસે ફારૂક રૂકૈયાકા રજાઇ બેટા હો ગયા,ઓર રૂકૈયાકી પોતી ઓર ફારૂકમેં ઇસ દૂધકી વજહસે ચચા ઓર ભતીજીકા રિશ્તા હો ગયા,ઓર જૈસે નસબી ચચા ભતીજી કે દરમ્યાન નિકાહ હરામ હે ઇસી તરહ રજાઅતસે ભી નિકાહ હરામ હોગા.

!g Šßö] àÚ Ý†vÍ ^Ú Å^• †ö] àÚ Ý†vÍ

લિહાઝા ફારૂકકા નિકાહ રૂકૈયાકી પોતી કે સાથ જાઇઝ નહી. ફકત વલ્લાહુ અઅલમ.

《૧૫૬૬》 <u>સુન્ની છોકરીના શીઆ છોકરા સાથે નિકાહ</u>

સવાલ : કયા ફરમાતે હેં ઉલમાએ કિરામ ઇસ મસ્અલેમેં કે એક લળકા શીઆ હે વો અપના નિકાહ એક સુન્ની મઝહબકી લળકીસે કરના ચાહતા હે.લળકી ભી ઉસસે નિકાહ કરનેકો રાઝી હે તો કયા શીઆ લળકેસે સુન્ની લળકીકા નિકાહ શરઅન જાઇઝ હે?

જવાબ : બઅજ રવાફિઝ વો હે જો ઇફકે આયશા કે કાઇલ હેં, સહાબિયતે સીદ્દીકે અકબર (રદિ.)કે મુનકિર હે. હઝરત અલી (રદિ.)કો મઅબુદ સમજતે હેં. નીઝ યે અકીદહ રખતે હેં કે હઝરત જિબ્રઇલ(અલૈ.)ને વહી લાનેમે ગલતી કી હે.યે લોગ બિલઇત્તિફાક વ

બિલઇજમાઅ કાફિર વ મુરતદ હૈં. ન ઉનકે હાથકા ઝબીહા હલાલ હે,ઓર ન ઉનસે નિકાહ હલાલ હોગા. (શામી પેજ-૪૦૫ ભાગ/૩)

અગર અકાઇદ મઅલૂમ ન હો,તરદ્દુદ હો તબ ભી અહવત ઓર અસલમ યહી હે કે રવાફીઝસે નિકાહકા મુઆમ્લા ન કિયા જાયે. મૌલાના થાનવી (રહ.)ને ફરમાયા કે અગર કિસી ખાસ શખ્સ યા ખાસ જમાઅત કે મુતઅલ્લિક હુકમ બિલકુફ્રમેં તરદ્દુદ હો, ખ્વાહ તરદ્દુદ કે અસબાબમેં ઉલ્માકા ઇખ્તિલાફ હો,ખ્વાહ કરાઇન કા તઆરૂઝ હો,ન ઉસસે અકદે મનાકિહતકી ઇજાઝત દેંગે, ન ઉસકી ઇકતિદા કરેંગે. (જવાહિરુલ ફિકહ,પેજ - ૬૩ ભાગ/૧ બહવાલા ઇમદાદુલ ફતાવા)

આપ (સ.અ.વ.)ને ૭૩ ફિરકા બતલા કર ઇરશાદ ફરમાયાઃ

é‚u]æŸ] …^ßö] oÊ Üã×Ò !

એહલે સુન્નત-વલ-જમાઅત કે અલાવહ સબ દોઝખી હૈં,ઓર એહલે સુન્નત-વલ-જમાઅતકી પેહચાન યે ફરમાઇઃ oe^v ‘]æ äÎn×Â ^Þ] ^Ú !

લિહાઝા જો ફિરકા એહલે સુન્નત-વલ-જમાઅતસે ખારિજ હો વો નારી હે,ઓર એહલે બાતિલમેં સે હૈં.લિહાઝા એહતિયાત યહી હે કે શીઆ લળકેકા નિકાહ સુન્ની લળકીસે ન કિયા જાયે. (મિશ્કાત પેજ-૨૩ ભાગ/૧,મિરકાત પેજ-૧૫૫ ભાગ/૧)

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. તા.૨૮/૪/૮૨.

《૧૫૬૭》 <u>મુસ્લિમ છોકરીના હિંદુ છોકરા સાથે નિકાહ</u>

સવાલ : મુસ્લિમ છોકરી હિંદુ છોકરા સાથે શાદી કરવા માંગે છે, છોકરો હિંદુ જ રહેવા માંગે છે અને છોકરી મુસ્લિમ રેહવા માંગે છે, છોકરી કહે છે કે શાદી પછી પણ હું તો મારો ધર્મ નહિં બદલું. આવા સંજોગોમાં નીચેની બાબતોનો ખુલાસો કરશો.

(૧) શું આવા નિકાહ થઇ શકે છે?

(૨) શું આ પ્રકારની શાદી કર્યા પછી છોકરી મુસલમાન રહી શકે છે?

(૩) આવા સંજોગોમાં ઔલાદ થાય તો તેમનો મઝહબ કયો કહેવાય?

જવાબ : કુર્આને હકીમમાં છે,‘‘કાફિર ઓરતો સાથે નિકાહ કરો નહિં જયાં સુધી તેણીઓ ઇમાન ન લાવે.

!àÚ©ı oju I ^Ò†ŽÛö]]çvÓßi Ÿæ

ફતવાની મશહૂર કિતાબ આલમગીરીમાં છે. મુસલમાન ઔરતે કાફિર સાથે નિકાહ કરવું જાઇઝ નથી. એનાથી સાબિત થયું કે મુસ્લિમ છોકરીઓએ ગૈર મુસ્લિમ સાથે નિકાહ કરવું જાઇઝ નથી. નિકાહ સહીહ ગણાશે નહિં.

એવા નિકાહથી થયેલ ઔલાદનું નસબ ધણીથી સાબિત થશે નહિં. પોતાની માંથી વારિસ થશે, અને માં મુસલમાન હોવાને લઇ અવલાદ મુસલમાન ગણાશે. (શામી ભાગ/૨-૫)

Ü³ŠÏ³ö] p†³n ,³Û³³ö^³³³ÂE !Õ †³ŽÚ à³Ú èÛ³x³ŠÛ³ö] t æ^³³i ‡ç³³ r ³³ı Ÿæ

DÕ †Žö^e I ^Ú†vÛö]!Äe^Šö]

PLM V ” oÚ^³•E !^—ı] ð^—Î Dg Šßöö]E k ³fıı Ÿ ^³þ^³ö] à³Ú ä³³þ^³e Ý†³u ç³ö],,³öæ

D I ^Ú†vÛö]!N, ×q!

!Ø>^e |^Óþ äþŸ é , Ãö] g r i Ÿæ äßÚ gŠßö] k fıı Ÿ äßÚ I , öçÊ èÛ×ŠÚ †³Ê^³Ò x³Ó³þ

DN , ×q! PTN V ” oÚ^•E !^—ı] Ý...^vÛö] |^Óþ oÊ é , Ãö] Ÿæ gŠßö] k fıı Ÿ],,öæ

!^Ûãö h] Ÿ äþ] I ^f ’ Ãö] oÊ å^ßÚ , Î ^Ûö ¼ÏÊ ÝŸ] èã r e á^³Ã³x³ö]æ ^³þ^³ö] , ³öæ ' †³ıæ

DQ , ×q! SLL V ” oÚ^Žö] ÄÚ ...^j í Ú...•E

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૫૬૮ કાદયાની છોકરી સાથે નિકાહ

સવાલ : એક સુન્ની લળકેને એક કાદયાનિ લળકી સે ઇત્તીફાકન

નિકાહ કર લિયા હે. ઓર લળકા કાદયાનિઓ કે સાથ રેહતા હે. વહાંસે અપને રિશ્તેદારો પર ખત લિખતા હે, તોહફે તહાઇફ ભેજતા હે, તકરીબાતમેં દઅવત દેતા હે. તો કયા ઉસકે સાથ તઅલ્લુકાત રખ્ખે જાવે.?

જવાબ : ફીરકએ કાદયાનિ જમહૂર ઉલમાએ ઇસ્લામકે ફતાવા કે બમુજબ દાયરએ ઇસ્લામસે ખારિજ હે. ઉનકે સાથ મિલજુલ ઓર તઅલ્લુકાત રખના સખ્ત મુઝિર ઓર તબાહકુન હે. અગર નાવાકિફિયતસે શાદી હો ગઇ હે તો માલુમ હોનેસે અબ ખત્મ કર દેના લાઝિમ હે. તાકે ખુદા વ રસૂલ (સ.અ.વ.)કી નારાજગી ઓર આખિરત કે વબાલસે નજાત હો.

(કિફાયતુલ મુફતી પેજ-૩૧૫ ભાગ/૧)

અગર યે નિકાહ કરનેવાલા કાદયાનિઓ સે તરકે ઇખતિલાત ન કર લે ઓર રાહો રસમ બરાબર બાકી રખ્ખે તો મુસલમાનો ઓર મુતઅલ્લીકીન કે લિયે જરૂરી હે કે ઉસસે ન ખત્તો કિતાબત કરે, ન તોહફે તહાઇફ કબૂલ કરે, ઓર ન હિ તકરીબાતમેં શિરકત કરે. વરના લાઝિમ આયેગા કે તઅલ્લુકાત રખનેવાલે ઉસ કામસે રાજી હે. ઇસ બિના પર ગુનેહગાર હોંગે.

હઝરત મૂસા (અલ.)કે કોહે તૂર પર તૌરાત લેને કે લિયે જાને કે બાદ બની ઇસરાઇલને ગૌ પરસ્તી શુરૂઅ કર દી તો વાપસ આકર હઝરત મૂસા (અલ.)ને હઝરત હારૂન (અલ.)સે ફરમાયા કે જબ આપને દેખા કે યે લોગ ગુમરાહ હો ચુકે હેં તો ઉનકે સાથ લળાઇ ઓર ગુસ્સા કયું નહી કિયા?

Ô ÃßÚ ®• þ] p] DMR! å...^µE àÃfji Ÿ]]ç× • Üãjıæ... ƒ] Ô ÃßÚ ^Ú áæ...^â ^ı

V ” á^nfö] |æ...E !è×i^ÏÛö]æ ä×ö g—çö] oÊ oßÃfji á] àÚ Ü³ãö ¡ ³—³ö Ô jıæ... à³nu

DN , ×q! QUS

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઇબ્ને ઉમર (રદિ.)સે આકર એકને કહા કે ફુલાં શખ્સને આપકો સલામ કહા હે. ઉસ પર ઉન્હોને ફરમાયા કે મુજે માલુમ હુવા હે કે ઉસને બિદઅત કો જારી કિયા હે, અગર હકીકતે હાલ યહી હે તો મેરી તરફસે ઉસકો સલામકા જવાબ મત પહોંચાના.ઇસી લિયે ઉલમાને ફરમાયા હે કે ફાસિક ઓર બિદઅતી કે સલામકા જવાબ દેના વાજિબ નહિં હે. ઓર ઇબરત કે લિયે ઉનસે તરકે તઅલ્લુકાત ભી કર લેના જાઇઝ હે. લિહાઝા તઅલ્લુકાત તરક કર લેના જરૂરી હે. (મિશ્કાત પેજ-૨૩ ભાગ/૧)

äþ] Ù^ÏÊ Ý ¡ Šö] Ô n×Â et†Ïm ^þ ¡ Ê á] Ù^ÏÊ ‡ÛÂ àe] oi] ¡ ³q… á] Ä³Ê^³þ à³Â
á^ÛmŸ] h^e(éçÓŽÚ!Ý ¡ Šö] oßÚ äñ†Ïi ¡ Ê ' ‚u] ‚Î á^Ò Ù^Î ' ‚u] ‚Î äþ] oßÃ³Û³e
Ð‰^Ëö] Ý ¡ ‰ •… g r m Ÿ ð^Û×Ãö] Ù^Î Ü$ àÚæ Üâ^m]æ ÜÒ^³m^³Ê! &³ö^³$ Ø³ ' ³Ê †³Ã³Ï³ö^³e
DM ‚×q! MQQ V " I ^Î†ÚE ^Ûãö]†q‡ àŠmŸ Øe Å‚jfÛö]æ
oÊ áçÓm (NN V " éçÓŽÚ !Ü³âç³v³i^³³Ë³iŸæ… ‚³Ï³ö] Ø³â]]ç³Šö^³³ r³i Ÿ

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. !áçö^q• á^Ú^ö]† ì•

ત્રીજી ફસ્લ:
હુરમતે મુસાહરત વિષે

﴾૧૫૬૯﴿ હુરમતે મુસાહરત વિશે

સવાલ : મારા નિકાહ મુંબઇમાં થયા હતા, મારા શોહર દુબઇમાં સર્વીસ હોવાથી અમુક ટાઇમ રહી નોકરી પર ચાલ્યા ગયા. મુંબઇ ખાતે ઘરમાં હું મારી સાસ અને સસરા રહીએ છીએ. મારી સાસ બાથરૂમ અથવા ટોયલેટમાં જાય તો મારા સસરા મને બોસો આપે ગાલ પર હવે હોઠ પર બોસો આપ્યો તો હું ગભરાઇ ગઇ. મને કહે છે તું મારી બેટી છે પ્યાર કરૂં છું એક વખત હોઠ પર બોસો આપી કહે છે કે

''અચ્છા લગા યા નહી'' એક વખત ત્રણ ચોકલેટ લાવ્યા એક મને આપી અને કહે કે સાસથી ચુપકીથી ખાય જા. હું મારી માંના ઘરે મુંબઇથી સુરત આવી રહી હતી સસરા સાથે હતા તો ટ્રેનમાં મારા પગ પર હાથ મારીને કહે છે તને કેમ સારૂ નથી લાગતું એક વખત કેક લાવ્યા હું કેક ખાઇ રહી હતી તો મારા પાસેથી લઇ પોતે મને પોતાના હાથથી બીજો કેક ખવડાવ્યો અને મારો કેક પોતે ખાધો. આ બધી હકીકત સામે રાખી શરઇ હુકમ બતાવશો.

જવાબ : સવાલમાં હકીકત લખી છે એ સત્ય હોય તો ગંભીર બાબત છે. સસુરે પોતાના છોકરાની ઔરતને ગાલ પર અને હોઠ પર બોસો આપ્યો અને ઘણાં વખત એમ કર્યુ છે અને કહે છે કે તુ મારી બેટી છે પ્યારથી કરૂં છું એમની એ વાત શરઅન મોઅતબર ગણાશે નહીં. બલ્કે એમનું આ કૃત્યુ શહવતથી કરેલ ગણાશે. એ અંગે સવાલમાં ઘણા ઇશારા છે. ગાલ અને હોઠ પર બોસો આપી તુજે અચ્છા લગા ઔરતે ના કહ્યું તો સસરાએ ટ્રેનમાં પુછયું તુજે કયું અચ્છા નહી લગા. સાસ ન હોય તેજ સમયે આવી હરકતો કરે છે. કેક પોતાના હાથથી ખવડાવ્યો અને છોકરીએ ખાધેલ કેક પોતે ખાધો આ બધી બાબતોથી સાફ જણાય છે કે મુહબ્બત અને પ્યારથી નહી હતો ફતાવા આલમગીરીમાં લખ્યું છે અગર કોઇ માણસે બોસો આપ્યો અને કહ્યું શહવતથી નથી આપ્યો તો સદરૂશ્શહીદ રહ. ફરમાવે છે કે એની વાત કબૂલ કરવામાં આવશે નહી. અને હુરમત સાબિત થઇ જશે. બીજા મહાન આલિમ શૈખ ઝહીરૂદ્દીન મરગીનાની રહ. હોઠ, ગાલ અને માથા પર બોસો દેવાથી ઔરતના હરામ થઇ જવાનો ફતવો આપતા હતા. અને કહેતા ગૈર શહવતની વાત માનવામાં નહી આવશે.

ojËm Ømfljö] oÊ {nãŽö] …, ' †Òƒ ‚ÏÊ éçã• àÂ àÓm Üö Ù^Î Ü$ ^ã×fl]ƒ] æ
ØqŸ] Ý^ÚŸ] î nŽö] á^Ò æ éçã• †nÇe Øfl äþ] ànfjm Üö ^³Ú èÚ†³v³ö] I ç³f‚e

æ Œ᷊e†Ö] æ , í Ö] æ ÜËÖ] oÊ è×fÏÖ] oÊ èÚ†vÖ^e ojËm oÞ^ßnÆ†ÛÖ] àm , Ö] †³nã¾ éçãŽe àÓm ÜÖ ä³Þ] o³Ê Ñ , ³ ' ³m Ÿ Ùç³Ï³m á^³³Ò æ èÃ³ß³Ï³Ú o³×³Â á^³³Ò á] pæ^jÊ (èm†ã ' Ö^e l ^Ú†vÛÖ] Vo³Þ^³¾Ö] Ü³ŠÏ³Ö] (NSR)M Vp†³n , ³Û³Ö^³ÂE DOON) T VänÛnu…

ફક્ત ખુદાપાક જાણનાર છે. bPNO á^fÃ•) NM

﴾૧૫૭૦﴿ સાસ સાથે સંબંધ બાધવાથી ઔરત હરામ થઇ જશે?

સવાલ : મારા નિકાહ લગભગ ૧૫ વરસ પહેલા થયા હતા. મારા નિકાહના થોડા સમય પછી મારા પિતાનું અવસાન થયેલું. હું ડિલિવરી માટે પીયર આવેલી તે સમયે મારા પતિ પણ મારા પીયરમાં રોકાએલા, એ દરમ્યાન મારા પતિનો મારી સગી માતા સાથે સંબંધ બંધાયેલા, જેનાથી હું અજાણ હતી. તે પછી મારા પતિ અને મારી માતાએ લગ્નનો કરાર કરેલો અને બન્નેવ પતિ પત્નિ જેમ રહેવા લાગ્યા. હું મારા બાળકો સાથે મારા સાસરામાં રહેતી હતી. હવે બન્નેવ એક બીજાને છોડવા તૈયાર નથી મારા પતિ અને મારી માતાના દરમ્યાન સંબંધોના કારણે મારા અને મારા પતિમાં કંઇ સંબંધો રહ્યા નથી શરીઅતની રોશનીમાં હમારા નિકાહ બાકી રહે છે કે કેમ? તેની વિગત આપશો.

જવાબ : અગર કોઇ માણસે પોતાની પત્નીની માંને બોસો આપ્યો અથવા શહવતથી હાથ લગાડયો બદનના કોઇ પણ ભાગમાં તો સહીહ કોલ મુજબ ઔરત હરામ થઇ જશે. અને નિકાહ ફાસિદ થઇ જશે. પરંતુ બન્નેવમાં જુદાઇ ત્યારે થશે કે શોહર એમ કહે કે મેં તને છોડી આપી અથવા મહકમએ શરઇયહ (શરઇ પંચાયત) સામે પોતાનો કેસ રજુ કરવામાં આવે અને તેઓ બન્નેવમાં જુદાઇ કરી આપે તો જુદાઇ અને છુટાછેડા થશે. તે વગર નહી થશે. ભલે ગમે તેટલા વરસ પસાર થઇ ગયા હોય. જુદાઇ થવા પછી ઔરત ઇદ્દત પૂરી કરી બીજી

જગ્યાએ નિકાહ કરી શકે છે. માટે પુછેલી સુરતમાં હકીકત સત્ય હોય તો ઔરત તેણીના ધણી માટે હરામ થઇ ગઇ અને નિકાહ ફાસિદ થઇ ગયા છે. શોહર પોતે ઔરતને એમ કહી દે કે મેં તને છોડી આપી જો શોહર ન છોડે તો શરઇ પંચાયતમાં કેસ લઇ જઇ ત્યાંથી છુટાછેડા હાસિલ કરવા. kÚ†u xnv ' Ö] o×Â á^Ò Ä • çÚ p] oÊ äi᷊e†Ú] Ý] Øfl]f] æ é†n ì „Ö] oÊ Ù^Î ÝÚ^ŽÖ] Ý ¡ ÃÖ] Ù^Î äiçã • Ý , Â †ã¿m ÜÖ ^Ú äjñ†Ú] än×Â è×fÏÖ] oÊ äÞ] {, nãŽÖ] … , ' Ö] †Òƒ éçã • àÂ àÓm ÜÖ Ù^Î Ü$ ^ãŠÛÖ æ] ^ã×³fl éçãŽe äÞ] ànfjm á] Ÿ] Ÿ ‹ ÛÖ] oÊ æ éçã • ¡ e äÞ] ànfjm ÜÖ ^Ú èÚ†vÖ^e ojËm , Ãe Ÿ] † ì ^e t æ^jÖ] ^ãÖ Øvm Ÿ oju | ^ÓßÖ] ÄËi†Ú Ÿ é†â^ ' ÛÖ] èÚ†v³e æ Dé†â^ ' ÛÖ] èÚ†ve æE !^Þ‡ áçÓm Ÿ ^ãe ª>çÖ] æ é , ÃÖ] ð^—³Ï³Þ] æ èÒ…^³jÛ³Ö] èÚ†ve ÄËi†m Ÿ | ^ÓßÖ] á] Ø ' Ÿ] | ^ÓÞ oÊ {ÛvÚ †Òƒ é†³n ì „³Ö] o³Ê Ù^³Î , vÖ] än×Â g r m Ÿ Ðm†ËjÖ] Øfl t æ^Ö] ^âª>æ çÖ oju , ŠËm Øe é†â^ ' ³Û³Ö]]çu† ' , Î æ , ŠËm Øe ÄËi†m Ÿ | ^ÓßÖ] á] kÛ×Â , Î æ DèÒ…^jÛÖ] , Ã³e Ÿ]E Ÿçì , Ú kÞ^Ò á] æ ÙçÏÖ^e Ÿ] ÐÏvjm Ÿ èÒ…^jÛÖ] á^e , ‰^ËÖ] | ^³Ó³ß³Ö] o³Ê ÄÚ …^j í Ú …•E o • ^ÏÖ] Ðm†Ëi , ³Ã³e æ] Ô ×³nf‰ k³n×³ ì æ] Ô jÒ†³jÒ ^³ãe ^ãjße æ ^ãÚ] än×Â kÚ†u éçãŽe èñ†Ú] äjŠÚ à³Ú æ DOTU(OTT Vo³Ú^³ŽÖ]

૧૭/૯/૨૦૦૫ ઇ. ફક્ત ખુદાપાક જાણનાર છે.DNTU Väm] , âE

﴾૧૫૭૧﴿ બીવીને સોહબત માટે ઉઠાવવા જતા ભુલથી છોકરી પર હાથ પડી જાય તો

સવાલ : બહિશ્તી ઝેવર ભાગ:૪માં એક મસ્અલો લખ્યો છે તે વિશે રેહનુમાઇ કરશો.

મસ્અલાઃ રાત કો બીબી કો જગાને કે લિયે ઉઠા, મગર ગલતી સે લડકી પર હાથ પડ ગયા યા સાસ પર હાથ પડ ગયા ઔર બીબી સમઝ કર જવાની કી ખ્વાહિશ કે સાથ ઉસકો હાથ લગાયા તો અબ વોહ મર્દ અપની બીબી પર હંમેશા કે લિયે હરામ હો ગયા. અબ

કોઇ સૂરત જાઇઝ હોને કી નહી હે. ઔર લાઝિમ હે કે યે મર્દ ઉસ ઔરત કો તલાક દે દે.

તો શું અગર પત્ની સમઝી છોકરી પર હાથ પડી ગયો તો ઔરત હરામ થઇ જશે?

જવાબ : મોલાના અશરફઅલી સાહબ થાનવી રહ.એ બહિશ્તી ઝેવર ભાગ:૪માં જે મસ્અલો લખ્યો છે જેનો આપે હવાલો આપ્યો છે તે સહીહ છે અને તેનો મઅખઝ આલમગીરી વિગેરે ફિકહની કિતાબો ની ઇબારતો છે જે નિચે મુજબ છે.

èÚ†u ÝŸ] än×Â kÚ†u ^ãßÚ äjße oö] å, m k× ' çÊ ^ãÃÚ^ r nö äjqæ‡ ÀÏm] çö
DNSP)N Vp†n, Ûö^ÂE], e©Ú

પોતાની ઔરતને સોહબત માટે ઉઠાવા ગયો અને તેનો હાથ તેની છોકરી પર પડયો જે તે ઔરતથીજ પૈદા થયેલ હતી તો તે ઔરત તેના પતિ પર હંમેશા હંમેશ માટે હરામ થઇ ગઇ.

અને ફત્હુલ કદીરમાં છે:

é…]†u ÄÚ Ø ' i Ðn Î… Øî^ve æ] Øî^u áæ, e p] éç³`Že é³æ†³Ú] ä³jŠÚ à³Ú æ
æ] ^n‰^Þ æ]], Ú^Â äÞçÒ < Ûö^e èÚ†vö] I çf$ oÊ Ñ†Ê Ÿ æ, ³nö] o³ö] á, ³fö]
DMNU)OE î ö] äjqæ‡ ÀÏm] çö ^ò_ í Ú æ] ^â†ÓÚ

આ ઇબારતોથી એજ સાબિત થયું કે પોતાની ઔરતને સોહબતના ઇરાદાથી ઉઠાવવાનો ઇરાદો કર્યો અને ભૂલથી ઔરતના બદલે પોતાની છોકરીના બદનના કોઇ પણ ખુલ્લા ભાગને હાથ લગાડયો અથવા કપડા ઉપરથી કોઇ ભાગને હાથ લગાડયો અને છોકરીના બદનની ગરમી મરદે મહસૂસ કરી તો તે સુરતમાં મરદ માટે તેની પત્ની હંમેશા હંમેશ માટે હરામ થઇ ગઇ. હવે તેની પત્ની જાઇઝ થવાની કોઇ સૂરત નથી અને જરૂરી છે કે તે મરદ તેની પત્નીને તલાક આપી દે. (ફતાવા હુસૈનિયહ: ૧૫૭) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૫૭૨ સાસના હાથને ચુમવું

સવાલ : હજમાં જતી વખતે પોતાની સાસુના હાથને ચુમીને જવું કેવું છે?

જવાબ : અગર જરાક પણ શહવતનો ડર હોય તો સાસનો હાથ ચુમવું જાઇઝ નથી. અગર હાથ ચુમવાથી પોતાના ઉપર કે સાસ પર શહવતનો ડર ન હોય તો એહતેરામના કારણે સાસનો હાથ ચુમવું જાઇઝ છે. éç`Žö] àÚ]]f] äŠÛö Øu o‰Þ] æ †Òƒ gÞ ^ÛÚ å†¿Þ Øu ^Ú æ
än×Â Ù^Î æ èÛ›^Ê Œ]… ØfÏm á^Ò Ý ¡ Šö] än׳Â ä³ÞŸ ^³ãn׳Â æ ä³ŠË³Þ o³×³Â
VoÚ^Žö] ÄÚ …^j í Ú …•E èß r ö] èfjÂ ØfÎ ^ÛÞ^ÓÊ ä³nö] Ø³q… Ø³fÎ à³Ú Ý ¡ ³Šö]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. D < Û×ö] æ †¿ßö] oÊ Ø ' Ê ONO)Q

૧૫૭૩ સાલી સાથે ઝિના કરવાથી ઔરત હરામ થઇ જશે?

સવાલ : ઝૈદે તેની સાલી સાથે ઝિના કર્યા તો શું તેની ઔરત નિકાહમાંથી નિકળી જશે? અને એનો કફફારો શું છે?

જવાબ : સાલી સાથે ઝિના કરવાથી ઔરત નિકાહમાંથી નિકળી જતી નથી. પરંતુ સાલી સાથે ઝિના કર્યા છે તો જયાં સુધી તેણીને એક હૈઝ ન આવી જાય ત્યાં સુધી ઝૈદે પોતાની ઔરત સાથે સોહબત કરવું જાઇઝ નથી. ઝિના કબીરહ ગુનાહોમાંથી છે. તેને તુરંત છોડી દેવું જોઇએ. એનો કફફારો એજ છે કે ખુદાપાકની જનાબમાં સાચા દિલથી તવબહ કરી હવે પછી ન કરવાનો અહદ કરી લિએ. äiæ†Ú] k ì] o›æ
Ÿ ànj ì Ÿ] p, u] oÊ oÊ çö ØÚ^Óö] àÂ oÚ^Žö] oÊ æ !äiæ†Ú] än×Â Ý†³v³i Ÿ
(OTR)N VoÚ^Žö] ÄÚ …^j í Ú …•E èj—nu ˜ ³nv³i o³ju p†³ ì Ÿ] h†³Ï³m
D !æ•…] ènÛnu… pæ^jÊ (pæ^jËö] •], Ú] (Ýç×Ãö] …]• pæ^jÊ

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૮/૮/૭૧ ઇ.

૧૫૭૪ સાલી સાથે ઝિના કરવાથી પત્નિ હરામ થઇ જશે?

સવાલ : એક માણસે તેની પત્નીના રેહતે પત્નિની બહેન પોતાની

સાલી સાથે ઝિના કર્યો, તેની પત્નિને પાંચ મહિનાનો હમલ છે તો તેની પત્નિ તેના નિકાહ મેં છે કે નથી? અને સાલી વિશે શું હુકમ છે? અને તે માણસને કફફારો આપવો પડશે?

જવાબ : પોતાની સાલી સાથે ઝિના કરવાથી તેની પત્નિ તેના પર હરામ થતી નથી. નિકાહ બાકી રહેશે. એક હૈઝ વિતવા સુધી ઔરત સાથે સોહબત ન કરે.

ઝિના કરનાર પર ઝિના કરવાના કારણે કોઇ કફફારો નથી. અલબત્ત ગુનાહે કબીરહ કર્યો છે તેના માટે સાચા દિલથી અલ્લાહપાકની સામે તૌબા અને ઇસ્તિગફાર કરવું જોઇએ. અને હવે પછી આવો ગુનોહ નહી કરે તેનો પાકો ઇરાદો કરવો જોઇએ. oÊ æ oju p† ì Ÿ] h†Ïm Ÿ !!! äi¢†Ú] än×Â Ý†vi Ÿ é¢†Ú] k ì] o›æ è ' ¡³ í ³ö]
DOTR)N VoÚ^Žö] ÄÚ …^j í Ú …•E è–nu p† ì Ÿ] ~ nvi

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૪/૪/૭૯

《૧૫૭૫》 <u>પોતાની છોકરીના બદનના કોઇ ભાગને શહવતથી હાથ લાગી ગયો તો ઔરત હરામ થઇ જશે.</u>

સવાલ : ઝૈદે પોતાની છોકરી સાથે ઝિના કરવાનો ઇરાદો કર્યો, પરંતુ તે કરી શકયો નહી. પરંતુ તેણે છોકરીની છાતી પકડી લિધી, તો શું ઝૈદની પત્ની તેના નિકાહમાં રહેશે કે નહી? હલાલા પછી રાખી શકે છે?

જવાબ : ઝૈદે ઝિનાના ઇરાદાથી પોતાની છોકરીને પકડીને હાથ લગાડયો, તો ઝૈદનો હાથ છોકરીના બદનના કોઇ પણ ભાગને કપડા વગર લાગયો હોય અથવા કપડા સાથે લાગયો હોય પરંતુ છોકરીના બદનની ગરમી ઝૈદે મહસૂસ કરી હોય તો એવી સુરતમાં ઝૈદ માટે તેની પત્ની હંમેશ માટે હરામ થઇ ગઇ. હવે જાઇઝ હોવાની કોઇ સૂરત નથી. અને ઝૈદ પર જરૂરી છે કે તેની પત્નીને તલાક આપી દે. k ße æ

äö çÎ k vi æ OTU)O VoÚ^• !UU)O VÐñ]†ö] †veE é^ãjŽÚ] , Â^ ' Ê ÄŠi VoÚ^• l ^Ú†vÛö] h^e ^³äÚ] ä³n×³Â k ³Ú†³u é³ç³ `Že é³]†³Ú] ä³jŠÚ à³Ú æ å , m k × ' çÊ ^ãÃÚ^ r nö äjqæ‡ ÀÏm] çö Vèm†n , Ûö^Äö] oÊ Ù^Î ^Û³Ò DOTT)N xjÊ (NSP)NE] , é©Ú äjÚ†u ÝŸ] än×Â k Ú†³u ä³ö ç³Î o³ö] ^³ãß³Ú ä³jß³e o³ö]
DMNU)O V†m , Ïö]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

《૧૫૭૬》 <u>મુઝનિયહની છોકરી સાથે ઝાનીના નિકાહ જાઇઝ નથી.</u>

સવાલ : એક માણસે એક ઔરત સાથે ઝિના કર્યા હવે ઔરત કહે છે કે તુ આ કામથી તૌબા કરી લે અને મારી છોકરી સાથે નિકાહ કરી લે તો એ નિકાહ સહીહ ગણાશે? અને નાના બે છોકરા છે તેનું શું? નસબ સાબિત ગણાશે કે નહી?

જવાબ : જે ઔરત સાથે ઝિના કર્યા હોય તો તે ઔરતની મા અને અવલાદ ઝિના કરનાર માટે હરામ થઇ જાય છે. માટે પુછેલી સુરતમાં ઝિના કરનારે મુઝનિયહની છોકરી સાથે નિકાહ કરવું જાઇઝ નથી. નિકાહ સહીહ ગણાશે નહી. અને ઔરતને અલગ કરી દેવી જોઇએ. મઝકૂર સુરતમાં ઝીનાથી નસબ સાબિત થવામાં હમારા આલિમોનો મતફેર છે પરંતુ ઝિના કરનારે બન્નેવ અવલાદની પરવરિશ અને દેખભાલ કરવી જોઇએ. OTP)N VoÚ^•E àãÂæ†Ê æ ènÞ^Ú Ø '] Ý†u æ Ý…^vÛö] |^ÓÞ oÊ é , Ãö] Ÿ æ g Šßö] k f‰ Ÿ DOQP)S VÝç×Ãö] …]• pæ^jÊ g ŠÞ k f‰ •Ÿæ^e àò r Ê äÚ…^vÛe t æ^i Ü×ŠÚ Ø³q… DPTN)N Vo³Ú^³•E èËnßu oe] , ßÂ , ‰^Ê |^Óßö] á] o×Â ð^ße ^Ûãö ^Ê ¡ ì èËnßu oe] , ß³Â •Ÿæ Ÿ]
DQRN)M Vp†n , Ûö^Â pæ^jÊE ^Ûâ , ßÂ Ø›^e

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

《૧૫૭૭》 <u>ઝાનીના છોકરાનો નિકાહ મુઝનિયહની છોકરી સાથે થઇ શકે?</u>

સવાલ : એક માણસે પરાઇ ઓરતને શહવતથી હાથ લગાડયો તો

ઓરતની છોકરી અને એ મરદના છોકરાનાં નિકાહ થઇ શકે છે?

જવાબ : ઝાનીનો છોકરો અને મુઝનિયહ (જે ઓરતને શહવતથી હાથ લગાડવામાં આવ્યો હતો) ની છોકરી આ બન્નેનાં નિકાહ દુરૂસ્ત છે. (શામી પેજ-૩૮૪ ભાગ/૨,બહરુર્રાઇક પેજ- ૧૦૧ ભાગ/૩)

o×Â é¢†Û0] èÚ†u Äe…Ÿ] I ^Ú†v0] é†â^ ' Û0] èÚ†v³e •]…] †³v³f0] o³Ê Ù^³Î

^fŠÞ oÞ]^0] o×Â ^ãÂæ†Êæ ^ã0ç³ '] èÚ†³uæ ^³Â^³ • …æ ^³fŠÞ ä³Âæ†³Êæ o³Þ]^³0] Ùç³ ']

^ãe oÞ^Û0] Ùç '] äÂæ†Êæ oÞ]^0] Ùç ' Ÿ Øv³æ Ù ¡ ³v³0] o³>æ o³Ê ^³Û³Ò ^³Â^³ • …æ

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. DN , ×q! OTP V " oÚ^•E! ^ãÂæ†Êæ

—૧૫૭૮™ સસરા એ વહુ ને બોસો દીધો તો વહુ છોકરા પર હરામ થઇ જશે.

સવાલ : ઝૈદને અપને વાલિદ અમ્રકો અપની બીવીકે સાથ બોસો કિનાર કરતે દેખા.મસરુફિયત ઇતની થી કે અમ્રકો અપને લળકે ઝૈદકે દેખતે રહનેકા ધ્યાન તક નહિં ગયા.દો-તીન મિનટ કે બાદ અમ્રને અપને બેટેકો દેખ લિયા તો વો અલગ હો ગયા.તો કયા તલાક પળ જાયેગી?

જવાબ : જબ કે ઝૈદકી બીવીસે ઉસકે બાપ અમ્રને બિલા હયલુલત (બગેર કિસી આળકે) શહવતકે સાથ મસ કિયા (છુઆ) તો ઝૈદકી બીવી ઝૈદ પર હરામ હો ગઇ.ઇસલિયે કે જેસે ઝીનાસે હુરમતે મુસાહરત સાબિત હોતી હે,ઇસી તરહ મસ કરનેસે ઓર બોસો કિનાર કરનેસે જબકે મહસૂસહ યઅની ઓરતકે બદનકી હરારત મર્દ મહસૂસ કરે તો ઉસસે ભી હુરમતે મુસાહરત સાબિત હોતી હે ચાહે અમદન હો યા સહવન હો યા ખતઅન હો યા ઇકરાહસે હો.

ènÞ^Û0] kÚ†u!!!!!!èn†Ú^e oÞ‡ ç0 oju é†â^ ' Û³0] èÚ†³u g³qç³ ^³Þ^³0]æ

ð]ç‰ ŒçŠÛÛ0] é…]†u , qææ Øñ^veçæ < Û0]^ãfqçn] „Òæ ä³Âæ†³Êæ ä³0ç³ '] o³×³Â

DONR V " †ã0] ÄÛ r ÚE !^â†Òæ] ^_ ì æ]]çã‰æ]] , ÛÂ á^Ò

! ð^Š0] àÚ ÜÓñ^e• xÓÞ ^Ú]çvÓ0i Ÿæ!!!!o`0] á^Ú†Ê ^nÞ

બેટે ઝૈદકે લિયે ઓરત હરામ હો ગઇ.

ઇસ ઓરતકે નિકાહ ખત્મ હોનેકે લિયે શોહર ઝૈદકા મુતારકત કરના જરૂરી હે.મષલન ઝૈદ અપની બીવીસે કેહ દે કે મેંને તુજે છોળ દિયા યા દોનોકે દરમિયાન જુદાઇકા મહકમએ શરઇય્યહ (શરઇ પંચાયત) ફૈંસલા કર દે.ઉસકે બાદ ઓરત ઇદ્દત ગુઝાર કર દુસરે મર્દસે નિકાહ કર સકતી હે.શોહરકી મુતારકત યા શરઇ પંચાયતકે ફૈંસલેકે બગેર નિકાહ નહિં કર સકતી ચાહે કિતને હી સાલ ગુજર જાયે.

, Ãe Ÿ] † ì «e tæ^j0] ^ã0 Øv Ÿ oju | ^Ó0] ÄEi† Ÿ é†â^ ' Û³0] èÚ†³v³eæ

oÊ ^ÛÒ áç‰ ^ãn×Â o—Ú á]æ p] DèÒ…^jÛ0] , Ãe Ÿ] ä0çÎEé , Ã0] ð^³—³Ï³Þ]æ èÒ…^³jÛ³0]

!èÒ…^³³jÛ³0] , ³Ã³e æ] o³ • ^³³Ï³0] Ð³†³Ë³³i , ³³Ã³³e Ÿ] pæ^³³³v³³0] é³³…^³³³fÂæ è‡]^³³f0]

DN , ×q!OTU V " oÚ^•E

k×ìæ Ô jÒ†jÒ ^ãe Ÿçì , Ú kÞÒ á] ÙçÏ^e Ÿ] ÐÏ³v³ji Ÿ èÒ…^³jÛ³0]æ

DN , ×q!OTU V " oÚ^•E ! Ô ×f‰

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૫૭૯ બાપે છોકરી સાથે ઝિના કર્યો અને પછી ઇન્કાર કરે છે

સવાલ : કિસી બાપને અપની હકીકી બેટીસે ઝિના કિયા,ઓર બેટી ઉસકા ઇકરાર કરતી હે,મગર બાપ ઇન્કાર કરતા હે.તો અઝ રૂએ શરઅ ઇસકા કયા હુકમ હોગા? ઓર હુરમત આયેગી તો કિસ તરહ તફરીક શુમાર હોગી? તલાકસે યા બગેર તલાક કે? ઓર તલાક અઝ ખુદ વાકેઅ હોગી યા બાપકો દેની પળેગી?

ઇકબાલ તાજપૂરી.

જવાબ : અગર બાપ ઇસ ફેલસે ઇન્કાર કરતા હે,ઓર ઝિનાકે

લિયે આદિલ ગવાહ મૌજુદ ન હો,તો બિદુને શહાદતે મોઅતબરહ કે હુરમત સાબિત ન હોગી,ઓર લળકીકી માં ઉસ લળકી કે બાપ પર હરામ ન હોગી.

äÞŸ Ñ, ' Ú çãÊ Øq†Ö] ^â†Óÿ]æ ^ãxnfÏiæ] äx³nfÏ³i o³Ê é³ç³ãŽÖ] k³Â•] á]æ

DN,xq!OTU V " oÚ^•E !oâŸ†ÓßÛ×Ö ÙçÏÖ]æèÚ†vÖ] l çf$ †ÓßÚ

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

—૧૫૮૦™ સસરાએ બળજબરીથી વહુ સાથે ઝિના કર્યો

સવાલ : છોકરાના બાપે (સસરાએ) પોતાના છોકરાની ઓરત સાથે બળજબરીથી સોહબત કરી,છોકરાની ઓરત રાજી ન હતી.એ વિષે શરીઅતનો શું હુકમ છે? તે જણાવશો.

જવાબ : સવાલમાં જે હકીકત લખી છે કે છોકરાના બાપે પોતાના છોકરાની ઓરત સાથે બળજબરીથી સોહબત કરી છે.આ કૃત્ય બેશક મીયાં-બીવીમાં જુદાઇનું કારણ બને છે,પરંતુ બન્નેવના જુદા થવા માટે શરીઅતના પાબંદ બે ગવાહો એટલે બે મરદ અથવા એક મરદ અને બે શરીઅતની પાબંદ ઓરતોથી આ વાત સાબિત થાય,અગર ગવાહો ન હોય તો શોહર આ બનાવની તસ્દીક કરે તો છોકરાએ પોતાની ઓરતને નિકાહમાંથી અલગ કરી આપવી જરૂરી છે.અગર શોહરને આ વાત ઉપર વિશ્વાસ અને ભરોસો ન હોય તેમજ શરઇ ગવાહો બે શરીઅતના પાબંદ મરદ અથવા એક મરદ અને બે દીનદાર ઓરતો ગવાહી આપનાર ન હોય તો ફકત ઓરતના કહેવાથી નિકાહની હુરમત સાબિત થશે નહી.

éçãŽe áçÓm á] t æ^Ö] †Óÿ]æ èâ†ÓÚ oâæ é³ç³ãŽe ä³ß³e] èñ†³Ú] hŸ] Ø³fÎ

!èÎ†³³³Ë³³Ö] k³³³Ã³³³Îæ tæ^³³³Ö] ä³³³³³³Î,³³³ ' á]æ tæ^³³³Ö] Ùç³³³Î Ùç³³³Ï³³³Ö^³³³³³Ê

DN,xq!NUP V " p†n,Û×ÂE

ÄÚ…^jíÚ…•E !oâ Ÿ Ñ, ' Ú çãÊ Øq†³Ö] ^³â†³Ó³Þ]æ é³ç³ãŽÖ] k³Â,³Ö] á]æ

DI ^Ú†vÛÖ] oÊ Ø ' Ê N,xq!OTU V " oÚ^ŽÖ]

á] éçã• àÂ kÞ^Ò kÖ^Îæ ^ãqæ‡ àe] k×fÎ èñ†Ú] {Ì ‰çm oe] o³Ú^³Ú] à³Âæ

!èÎ†³ËÖ] k³ÃÎæ éç³ã• à³Â ä³³Þ] ^³³ãÎ,³ ' ç³Öæ ^³³Û³ã³ß³ne Ñ†³³Ë³m Ÿ tæ^³³Ö] ^³³ãe„³Ò

DN,xq!N V " pæ^jÊÖ] è ' ¡ Ì E

DM,xq!MRP V " †ãÞŸ] ÄÛ r ÚE !é†â^ ' ÛÖ] gqçm ^Þ^Ö]æ

æ] á¡q… Ñ¡ ›æ |^ÓßÒ å†nÆæ] Ÿ^Ú Ðv Ö] á^Ò ð]ç‰ ÑçÏv Ö] àÚ ^â†nÇÖæ

pæ^jÊ(UO V " ä•çÛvÚ pæ^jÊE DP,xq! QMQ V " …^jvÛÖ]•…E!á^³iè†³Ú]æ Ø³q…

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. DS,xq!OOP!ONT V " ,m,q ÝçxÃÖ]…]•

—૧૫૮૧™ ઝાનીના નિકાહ મુઝનિયહની છોકરી સાથે થઇ શકે નહી

સવાલ : (૧) બકર નામના માણસે સઇદા નામની ઓરત સાથે ઝિના કર્યા તો સઇદાની છોકરી સાથે બકરની શાદી થઇ શકે કે નહિં?

(૨) બકરનાં છોકરાની શાદી સઇદાની છોકરી સાથે થઇ શકે કે નહિં?

(૩) સઇદાનાં છોકરાની શાદી બકરની છોકરી સાથે થઇ શકે કે નહિં?

(૪) સઇદાનો ઇન્તેકાલ થઇ જાય તો બકર સઇદાની છોકરી સાથે શાદી કરી શકે કે નહિં?

(૫) બકરના ભાઇ-બેહનોનાં છોકરા-છોકરી સઇદાનાં છોકરા-છોકરી સાથે શાદી કરી શકે કે નહિં?

(૬) સઇદા અને સઇદાનો શોહર બન્નેનો ઇન્તેકાલ થઇ જાય તો બકરની શાદી સઇદાની છોકરી સાથે થઇ શકે કે નહિં?

(૭) સઇદા અને તેના શોહરનો ઇન્તેકાલ થઇ જાય તો બકરનાં છોકરા-છોકરી સઇદાનાં છોકરા-છોકરી સાથે શાદી કરી શકે કે નહિં?

(૮) બકર સઇદાનાં ભાઇ-બહેનની છોકરી સાથે નિકાહ કરી શકે કે નહિં?

(૯) બકરની શાદી સઇદાની છોકરી સાથે થઇ ગઇ હોય તો શું કરવું? તે લખશો.

જવાબ : (૧) જે ઓરત સાથે ઝિના કરવામાં આવે અથવા ખ્વાહિશથી હાથ લગાડવામાં આવે એ પ્રમાણે કે વચમાં કોઇ કપડું ન હોય તો તે ઓરતની માં, તેણીની છોકરી, પૌત્રી, નવાસી તે માણસ ઉપર હરામ થઇ જાય છે. માટે પુછેલી સૂરતમાં બકરે સઇદા સાથે ઝિના કર્યા છે તો બકરે સઇદાની છોકરી સાથે નિકાહ કરવા જાઇઝ નથી.

DN,×q!OTP V " oÚ^•E!àãÂæ†Êæ ènÞ^Ú Ø '] Ý†u

! ^ãjße]æ ^ãÚ] än×Â kÚ†u éçãŽe èñ†Ú] äjŠÚ àÚ DNTU V " äm] , âE

(૨-૩) બકરનાં છોકરાનાં નિકાહ સઇદાની છોકરી (જે તેણીનાં શોહરથી પેદા થયેલ છે) સાથે દુરૂસ્ત છે.

!ä³ne]æ o>]çÖ] àe] o×Â ^³ãÂæ†Êæ ^³³ãÖç³ '] Ý†³v³i Ÿ !!!!èñ†³Ú^³³e ^³³Þ‡ç³Ö

DM,×q!ONR V " †ãÞŸ] ÄÛ r ÚE

(૪) સઇદા સાથે ઝિના થયો છે. તો સઇદાની હયાતી માં તેમજ ઇન્તેકાલ થઇ જવા પછી પણ બકરે સઇદાની છોકરી સાથે નિકાહ કરવા દુરૂસ્ત નથી.

DN,×q!OTP V " oÚ^• !àãÂæ†Êæ ènÞ^Ú Ø '] Ý†u

(૫) બકરની ભાઇ-બહેનની અવલાદ સઇદાની અવલાદ સાથે નિકાહ કરી શકે છે, એમાં કંઇ વાંધો નથી.

(બહર ભાગ/૩)

(૬) સઇદા અને તેના શોહરનો ઇન્તેકાલ થઇ જાય તે પછી પણ બકરના નિકાહ સઇદાની છોકરી સાથે દુરૂસ્ત નથી, ઇન્તેકાલ થઇ જવાથી હુકમ બદલાશે નહિં.

|^ÓÞ än×Â Ý†u äÞŸ ^ãjße Ÿ ^Ú†vÚ áçÓm h^i Ü³$ èò³Ú^³e Ø³q†³Ö] †³ r ³Ê]f]

DO,×q!MLTV " †veE!, ne^jÖ] o×Â ^ãjße]

(૭) સઇદા અને તેણીનાં શોહરનો ઇન્તેકાલ થઇ જવા પછી બકરનાં છોકરા-છોકરી સઇદાનાં છોકરા-છોકરી સાથે નિકાહ કરી શકે છે. કારણકે સઇદાના નિકાહ થવાથી હકીકતમાં અવલાદ સઇદાના શોહરની ગણાશે, એ અવલાદનો બકર સાથે કોઇ સંબધ નથી. જેથી બકરની અવલાદનાં નિકાહ સઇદાની અવલાદ સાથે સહીહ ગણાશે. આપ (સ.અ.વ.)નું ફરમાન છે: † r vÖ] †³â^³³Ã³x³Öæ •]†³Ë³x³Ö , ³Öç³Ö] ઓરત જેના નિકાહમાં હોય અવલાદ તેની ગણાશે અને ઝાનિની અવલાદ ગણાશે નહિં. (મિશ્કાત)

(૮) બકરે સઇદાનાં ભાઇ-બહેનની અવલાદ એટલે સઇદાની ભત્રીજી-ભાણજી સાથે નિકાહ કરવા દુરૂસ્ત છે.

(૯) બકરે જયારે સઇદા સાથે ઝિના કર્યા છે તો સઇદાની છોકરી સાથે નિકાહ કરવા બકર માટે જાઇઝ ન હતા અને સઇદાની છોકરી બકર ઉપર હરામ હતી. જે નિકાહ થયા છે તે નિકાહ ફાસિદ બલ્કે બાતિલ ગણાશે. બકર સઇદાની છોકરીને પોતાના નિકાહમાંથી જુદા કરી દેવાની નિય્યતથી છોડી આપે. માટે નિકાહને ગમે તેટલો ટાઇમ થયો હોય તો પણ સઇદાની છોકરીને બકરે અલગ કરી આપવી જોઇએ. એમ કહી આપે કે હું તને છોડી આપું છું. તલાક શબ્દ બોલવાની જરૂરત નથી. ઇદ્દત પૂરી થવા પછી એ બાઇ બીજા માણસ સાથે નિકાહ કરી શકે છે.

, Ãe Ÿ] † ì ^e t æ^jÖ] ^ãÖ ØvmŸ oju |^ÓßÖ] ÄËi†m Ÿ é†â^ ' ³Û³Ö] èÚ†³v³eæ

! Ô jÒ†jÒ ÙçÏÖ^e Ÿ] ÐÏvji Ÿ èÒ...^jÛÖ] á]!!!!áçß‰ ^³ãn×³Â o³–³Ú á]æ èÒ...^³jÛ³Ö]

DN,×q!OTU V " oÚ^• æ ...^j í Ú ...•E

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. તા.૨૨/૮/૯૨

—૧૫૮૨™ ત્રણ વરસની છોકરીને હાથ લગાડવાથી હુરમત સાબિત થશે?

સવાલ : અગર કિસી મર્દને અપની તીન સાલકી લળકીકો ખ્વાહિશકે સાથ પકળ લિયા તો કયા ઉસકી ઓરત નિકાહસે નિકલ જાયેગી યા નહિં?

જવાબ : હુરમતે મુસાહરત સાબિત હોનેકે લિયે દોનોકા મુરાહિક હોના ઓર છૂનેકે વકત કિસી એકમેં ભી શહવતકા હોના જરૂરી હે.

! †ŽÂ ^ß$] †Ò„×Ôæ ÄŠi o ¡ Ô ä×Î]æ èÏâ]†Ûi] à‰ àÚ ^Ûã ØÒ o³Ê , ³e Ÿ

DN, ×q! OLR V " oÚ^•E

! ^333Û³â , ³Ã³e Ÿ †333¿ 33ß33Ö]æ ‹ 33333Û33Ö] , 33ß33Â é33ç33ãŽ×33Ö é33†333fÃ33Ö]æ

DN, ×q!OTQ V " oÚ^•E

મઝકૂરહ સૂરતમેં લળકી ચુંકે કમ ઉમર હે, તીન સાલકી હે, લિહાઝા હુરમત સાબિત નહી હોગી. ઉસકી ઓરત ઉસ પર હરામ નહીં હોગી. (ફતાવા દારૂલઉલુમ પેજ-૧૨૦ ભાગ/૩-૪, અહસનુલ ફતાવા પેજ-૯૮ ભાગ/૫)

ફતાવા દારૂલ ઉલૂમમાથી એક સવાલ જવાબ નકલ કરવામાં આવે છે:

સવાલ :- એક શખ્સ અપની પાંચ (૫) સાલકી લળકીકો હાથમેં ઊઠાયે ખળા થા ઓર ઉસ શખ્સકો અપની લળકીકે બારેમેં દુખૂલકી સૂરતકા વસ્વસા આયા તો કયા એસે વસ્વસે આનેસે ઉસકી ઓરત નિકાહસે નિકલ જાયેગી યા નહિં? ઉસ શખ્સને ન તો દુખૂલ કિયા હે, ન તો ખ્વાહિશકે સાથે પકળા હે, ખાલિસ વસ્વસા આયા હે, વસ્વસા લાના નહી ચાહતા તબ ભી આતે હૈં.

જવાબ :- લળકીકી ઉમર પાંચ સાલકી હે ઓર સુબૂતે હુરમતકે લિયે નવ (૯) સાલ જરૂરી હે. નીઝ સિર્ફ વસ્વસા આયા

હે. લિહાઝા હુરમત સાબિત ન હોગી. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

તા.૧૪/૧૦/૯૨

૧૫૮૩ ભુલથી છોકરીને બોસો દીધો

સવાલ : એક શખ્સ ઓર ઉસકી બીવી રાતકો અલગ અલગ ચારપાઇ પર સોએ હુએ થે, ઉસકી લળકી અલગ થી તેરહ (૧૩) સાલકી ઉમરકી, સુબહકે વકત જબ શોહર અપની બીવીકો જગાને કે લિયે ઉઠા તો લળકીકો બીવી સમજ કર લળકી કે સીને પર હાથ પળા, ઓર ઉસકો બોસા દિયા, ઉસ વકત ન કોઇ ઝિયાદહ ખ્વાહીશ થી. માલુમ હોને પર ફૌરન હટ ગયા, યે ગલતી બીવી ઓર બેટી કે ચારપાઇ બદલનેકી વજહસે હુઇ. અબ શરઇ કયા હુકમ હે?

જવાબ : શરીઅતકા હુકમ યે હે કે બવકતે મસ શહવત પેદા હો જાયે તો હુરમત સાબિત હો જાતી હે. શોહરને અગર મુંહ પર બોસા દિયા ઓર કહા કે ખ્વાહીશ નહિં થી તો મુફતાબિહી કૌલ કે મુવાફિક શોહરકી તસ્દીક નહિં કી જાયેગી. સવાલમેં લિખા હે કે ન કોઇ ઝિયાદહ ખ્વાહીશ થી. ઇસસે માલુમ હોતા હે કે કુછ તો ખ્વાહીશ જરૂર થી. તબ હી તો સીને પર હાથ ડાલા, ઓર બોસા દિયા. લિહાઝા ઓરત હરામ હો ગઇ હે.

oÊ ØnfÏjÖ]æ t †ËÖ] o×Â " ÛÖ] á^Ò]ƒ]Ÿ] Ñ , ' äj•] ÜÖ Ù^Îæ ØfÎæ] " ÚçÖ

àŠu] (N , ×q! OTT V " oÚ^•E !ojËn äææ ÜËÖ] o×Â ^ã×fÎçÖ Ñ , ' ³nŸ Ø³nÎæ Ü³Ë³Ö]

DPLP V " pæ^jËÖ]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૫૮૪ પત્ની અગર ઇકરાર કરે કે તેણે સાવકા છોકરા સાથે સંબંધ બાંધ્યો છે તો?

સવાલ : એક માણસની ઓરતનો ઇન્તેકાલ થયો પછી તેણે બીજી ઓરત સાથે નિકાહ કર્યા, તે પછી તે સઊદી અરબીયા નોકરી માટે

ગયો,જયારે વતન પાછો આવ્યો તો તેને શંકા થઇ કે તેની આગલી ઓરતના છોકરાનો તેની સાવકી માં સાથે નાજાઇઝ સંબંધ છે,આ મામલો હમારી જમાઅત પાસે આવ્યો છે,અને ધણીનું કહેવું છે કે ઓરતે કબુલાત કરેલી છે કે તેણે સાવકા છોકરા સાથે શારિરીક સંબંધ બાંધ્યો છે,પણ ઓરત હવે ના પાડે છે કે મેં એ કબુલાત કરી નથી તો એ વિષે શરીઅતનો શું હુકમ છે? અને જમાઅતે શું કરવું? તે જણાવશો. નવસારી

જવાબ : શરીઅતનો કાનૂન એ છે કે અગર શરઇ તરીકાથી છોકરા અને તેની સાવકી માંનો નાજાઇઝ તઅલ્લુક સાબિત થાય તો ઓરત અને તેણીનાં ધણીનાં નિકાહ બાકી રહેશે નહિં. (હિદાયહ પેજ-૪૨૪)

પરંતુ નિકાહ હરામ થવા માટે શરઇ ગવાહો એટલે બે મર્દ અથવા એક મર્દ અને બે ઓરતો જે દીનદાર અને શરીઅતનાં પાબંદ હોય એવા ગવાહોની ગવાહી જરૂરી છે. (દુર્રે મુખ્તાર શામી સાથે પેજ-૫૧૪ ભાગ/૪)

ફકત વહમ અને શંકાથી નિકાહ હરામ થશે નહિં.અગર ઓરત નાજાઇઝ સંબંધ હોવાનું દાબ દબાણ વગર અલ્લાહના ખૌફથી કબુલાત કરે,અને શોહર પણ એ વાતને માન્ય રાખતો હોય તો નિકાહ તૂટી જશે.માટે મઝકુર મામલો ગવાહોથી સાબિત ન થાય અને ઓરતની કબુલાત પણ ન હોય તો જમાઅતે મિયાં બીવીમાં જુદાઇ કરાવવી જોઇએ નહિં.

¡Ê tæˆö] àe] Ønfÿiæ é•†ö] Ø%Ú èn ’ ÃÛe éœ†Ûö] Øfî àÚ k³ñ^³q èÎ†³Ê Ø³Òæ
Ñ¡ ›æ |^ÓßÒ å†nÆ æ] Ÿ^Ú Ðvö] á^Ò ð]ç‰ Ñçÿvö] àÚ ^â†nÇö ^ãe ^³ ’ ³þæ ^³ãö èÏ³Ë³þ
DP ,×q!QMR V ” oÚ^•E á^iœ†Ú]æ Øq… æ] á¡q…

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. તા.૩/૧૧/૮૬

વિલાયતે નિકાહનું બયાન

(૧૫૮૫) <u>બાલિગ છોકરા છોકરી પોતાની મરજીથી નિકાહ કરી શકે છે કે નહી?</u>

સવાલ : છોકરો કે છોકરી નિકાહ કરવા માંગતા હોય તો શરીઅત પ્રમાણે તેઓ કઇ ઉમરે નિકાહ કરી શકે છે? અને જો બંન્નેવ બાલિગ હોય તો તેમણે પોતાની ખુશીથી કરેલા નિકાહ માન્ય રહેશે કે નહી? સાથેજ છોકરો કે છોકરી કયારે બાલિગ થાય છે? તે વિશે પણ વિગતવાર માહિતી આપવા મહેરબાની કરશો.

જવાબ : છોકરો કે છોકરી બાલિગ હોય અને નિકાહ કરવા ચાહે તો તેમના વાલી (બાપ-દાદા વિગેરે) એ જલ્દીથી નિકાહ કરાવી આપવા જરૂરી છે. હદીસ શ.માં છે કે છોકરા-છોકરી બાલિગ થઇ જાય અને બાપ નિકાહ ન કરાવે અને તેમનાથી કોઇ ગુનોહ (ઝિના) થઇ જાય તો તેનો ગુનોહ બાપને પણ થશે. (મિશ્કાત: ૨૭૧)

છોકરો અને છોકરી બાલિગ હોય તથા પોતાની રાજી ખુશીથી નિકાહ કરી લે, બાપ ને જાણ કર્યા વગર કે બાપની નારાજગી હોવા છતાં, તો અગર કુફુ એટલે કે પોતાની બરાબરીમાં નિકાહ કરશે તો સહીહ ગણાશે. અલબત્ત છોકરી પોતાની ખુશીથી બાપની નારાજગીથી કુફુમાં નિકાહ નહી કરશે દા.ત. છોકરી સાલેહા નેક હોય તથા છોકરો બેનમાઝી બદચલન હોય તો મુફતાબિહી કોલ મુજબ નિકાહ દુરૂસ્ત થશે નહી. ¡ ‘] å‡]çq Ý , Ãe çËÓö] †nÆ oÊ oßÏm æ
DPLT)N VoÚ^Žö] ÄÚ …^j í Ú …•E á^Ú^ö] •^ŠËö pçjË×ö …^j í Ûö] çâ æ

અગર બાલિગ હોવાની કોઇ નિશાની ઝાહિર ન થાય તો ઇસ્લામી તારીખ મુજબ પૂરા પંદર વરસ થવા થી બાલિગ ગણાશે. àÂ

àŠvn×Ê ,Ôæ äÔ ,Ôæ àÚ #' ä×Ô] Ùç‰… Ù^Î Ÿ^Î Œ^fÂ à³e] æ ,³nÃ³‰ o³e] äÛ$] ^Ûþ^Ê ^Û$] h^ ' ^Ê äqæ^ ÜÔ æ È×e á^Ê äqæ^n×Ê È×e]f^Ê ä³e•] æ ä³Û³‰] DoÚ†Ô] h^e (NSM VéçÓŽÚE äne] o×Â

૧૦/૫/૨૦૦૨ ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૫૮૬﴿ ત્રણ વરસની છોકરીના નિકાહ

સવાલ : મેં મુસમ્માત ઝુબેદા અબ્દુર્રહમાન સોલંકી મેરી ઉમર તીન સાલકી થી ઉસ વકત બાપને મેરા નિકાહ કરા દિયા થા, બળે હોને કે બાદ લળકા કમસમજ નિકલા, સોચને સમજનેકી સલાહિયત નહિં હે, મેં ખાવિન્દકે યહાં જાના ભી ચાહતી નહિં થી, મગર જબરદસ્તી ભેજા ગયા, લળકા દેખ કર ખૌફઝદહ હો જાતા હે, બીમાર હો જાતા હે, ઓર ઇન્નીન (ના મર્દ) હે, લળકા તલાક દેનેકે લિયે તૈયાર હે, લેકિન દુસરે રિશ્તેદાર તલાક દેનેસે ઇનકાર કરતે હેં. તો કયા બચપનકા નિકાહ સહીહ હુવા થા? ઓર શરીઅતકી રોશનીમેં ઇસકા હલ કયા હે? વો બતાએ.

જવાબ : કમ સિન્નીમેં બાપને જો નિકાહ કર દિયા હે વો સહીહ ઓર લાઝિમ હો ગયા. અબ બાપકે લળકે, પોતે કો નિકાહકો ફસ્ખ કરને ઓર તોળ દેનેકા ઇખ્તિયાર નહિં હે. અબ જબ કે નિકાહ સહીહ હો ગયા તો શોહર કે ઇનકારે તલાક કે વકત અવ્વલન જરૂરી હે કે શોહરકો કિસી ન કિસી તરીકે સે ખુલઅ કરને પર રાઝી કર લિયા જાએ. અગર વો કિસી સુરતમેં ભી ખુલઅ કરને પર રાઝી ન હો ઓર ઓરતકો સખ્ત મજબૂરી હો કે અપની ઇઝઝતકો મહફૂઝ રખના મુશ્કિલ હે, તો ઓરત શરઇ મુસ્લિમ પંચાયત કે સામને શોહરકે ઇન્નીન (ના મર્દ) હોને કા દઅવા કરે. ફિર પંચાયત અપને તૌર પર તહકીક કરકે ફૈસલા કરેગી. લિહાઝા સૂરતે મસઉલામેં ખુલઅ યા શરઇ પંચાયત કે ફૈસલે કે અલાવહ શોહરસે રિહાઇકી

કોઇ સૂરત નહિં હે. યે યાદ રખના ચાહિયે કે હકીકતમેં શોહરમેં ઐબ હો, ઓર ઉસકે સાથ નિબાહ દુશ્વાર હો, તબ તો જુદાઇકા મુતાલબહ કરના દુરૂસ્ત હે. બિલા શદીદ જરૂરત કે જુદાઇકા મુતાલબાહ કરના જાઇઝ નહિં, સખ્ત ગુનાહ હોગા. હદીસ શરીફમેં હે જો ઓરત બિલા જરૂરત અપને શોહરસે તલાક માંગેગી તો ઉસ પર જન્નતકી ખુશ્બૂ હરામ હે. (મિશ્કાત પેજ-૨૮૩)

hŸ ^Ûãqæ‡ á^Ê!oÔçÔ] ^Ûãqæ‡]f] é†nÇ ' Ô]æ †nÇ³ ' ³Ô] | ^³Ó³ß³Ô] ‡ç³ r ³æ †Ê]æ pæ†Ô] ¡Ú^Ò ^ÛþŸ ^ÛãÆç×e ,Ãe ^ÛãÔ …^n ì ¡Ê é†nÇ ' Ô]æ †nÇ ' Ô] o³ß³Ã³ ,³ r ³Ô]æ] DM ,×q! NUS/NUR V " äm] ,âE !^Ûãi†•^fÛe ,ÏÃÔ] Ý^×nÊ èÏËŽÔ] ä×Ô] o•… èe^v ' Ô] Ü×Â ÄÚ l ,Ôæ Ýçm †ne^Ô] kße áçÃ¿Ú àe èÚ] ,Î t æ^³iæ V " pæ^jËÔ] àŠu](N ,×q! PLQV " †m ,³Ï³Ô] x³jÊE !èe^v ' Ô] Ü`Ê oÊ " þ! ÜãßÂ

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. DPQR

﴾૧૫૮૭﴿ નાબાલિગ છોકરા છોકરીનો નિકાહ

સવાલ : લળકા ઓર લળકી નાબાલિગ હે કયા ઉનકી શાદી કર સકતે હે યા નહિં? મસલન લળકા નવ (૯) સાલકા હે ઓર લળકી છે (૬) સાલકી, યા લળકા બાલિગ હે ઓર લળકી નાબાલિગ, ઇનકા નિકાહ ભી મકબૂલ હો સકતા હે? દોનો મસ્અલોકો તફસીલસે તહરીર ફરમાએ.

જવાબ : નાબાલિગ લળકા ઓર લળકીકા નિકાહ હો સકતા હે. ઇસ તરીકે પર કે નાબાલિગ લળકા ઓર લળકીકી તરફસે ઉનકે વલીએ અસબા બાપ, દાદા યા ભાઇ વગેરહ નિકાહકા ઇજાબોકબૂલ કર લે. મસલન નાબાલિગ લળકેકે બાપને નાબાલિગ લળકીકે બાપસે કહા કે મેને અપને લળકેકા નિકાહ તુમ્હારી લળકીસે કર દિયા ઓર લળકીકે બાપને કહા મેંને અપની લળકીકી તરફસે કબૂલ કિયા ઓર દોનો ગવાહોને એક હી સાથ ઇસ ઇજાબોકબૂલકો સુન લિયા તો

નિકાહ સહીહ હો ગયા.ઈસી તરહ બાલિગ લળકેકા નિકાહ નાબાલિગ લળકીસે દુરૂસ્ત હે.અગર બાપ યા દાદાને અપને અપને નાબાલિગ બચ્ચોકા નિકાહ કર દિયા હે તો વો હમેશાં બાકી રહેગા,બાલિગ હોનેકે બાદ ઉસકો તોળ દેના દુરૂસ્ત નહી હેં.બહર હાલ નાબાલિગકા નિકાહ જબ કે ઉનકે વલી યઅની જીસકો નિકાહ કરાનેકા હક હે ઉસને કરા દિયા તો દુરૂસ્ત હે. (ફતાવા દારૂલઉલુમ પેજ-૧૪૬ ભાગ/૩-૪,હિદાયા પેજ-૨૯૬)

^fn$æ] é†nÇ ' ö] k^Ò]†Óe oöçö] ^ãqæ‡]f]é†nÇ ' ö]æ †nÇ ' ö] | ^Ó ‡ç r ³æ

,Ãe ^ãö ...^n ì ¡Ê é†nÇ ' ö]æ †nÇ ' ö] oßÃ , rö] æ] hŸ] ^ãqæ‡ á^Ê!éf ' Ãö] çâ oöç³ö]æ

å†•^e]f] ^ÛÒ ^ãi†•^fÛe ,ÏÃ³ö] Ý^³x³nÊ èÏ³Ë³Žö] †³Ú]æ pæ†³ö] ¡³Ú^³Ò ^³ãŸ ^³ãÆç³x³e

!Éç×fö] ,Ãe ^Ûãi^• †e

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. તા.૧૯/૧૦/૮૮

નિકાહ માટે વકિલ બનાવવાનું બયાન

﴾૧૫૮૮﴿ <u>મર્દ અને ઔરતે એક માણસને પોતાના નિકાહ પઢાવવા માટે ફોન પર વકીલ બનાવવા.</u>

સવાલ : એક માણસે પોતાના દોસ્તથી ફોન ઉપર પોતે તેના નિકાહ કરાવવાની ઈજાઝત મેળવી લિધી. કે ફલાણી છોકરી સાથે તમારા નિકાહની પરવાનગી છે? તે દોસ્તે જવાબમાં હાં કહ્યું. તે વખતે ત્યાં કોઈ ગવાહ હતો નહી. પછી તે માણસે છોકરીથી પણ નિકાહની ઈજાઝત લિધી તેના મહરમ હોવાના કારણે. હવે અગર આ માણસ બે

ગવાહોની હાજરીમાં આમ કહે કે મેં ફલાણો જે ફલાણાનો છોકરો છે નો નિકાહ ફલાણી જે ફલાણીની છોકરી છે ના સાથે કરી દીધું તો શું આવી રીતે નિકાહ પઢાવવાથી નિકાહ સહીહ થઈ જશે? મર્દ અને ઔરતથી ઈજાઝત લેતી વખતે કોઈ ગવાહ ન હોય તો કોઈ વાંધો તો નથી? તેમજ જે બે ગવાહોની હાજરીમાં નિકાહ કરે યે બે ગવાહો નિકાહ કરનાર મર્દ ઔરતથી વાકિફ ન હોય તો શું નિકાહ થઈ જશે?

જવાબ : એક માણસે એક મર્દ અને એક ઔરતથી તેમના આપસમાં નિકાહ કરાવવા માટેની મંજૂરી મેળવી લિધી. અને મર્દ અને ઔરત બંન્નેવે તે માણસને પોતાના નિકાહ કરાવવા માટે વકીલ બનાવવી ઈજાઝત આપી. તો બે મુસલમાન આકિલ, બાલિગ આઝાદ ગવાહોની સામે આ વકીલ તે મર્દ અને ઔરતનો નિકાહ કરાવી દે તો આ નિકાહ સહીહ અને માન્ય ગણાશે. કેમકે નિકાહમાં એકજ માણસ મર્દ અને ઔરત બંન્નેવ તરફથી વકીલ બની શકે છે. oÊ†> Ùçj æ

æ h^rŸ] á] ,u]æ oÊçj p] g^q àÚ oöç³—³Ë³e < ³nö ,³u]æ | ^³Ó³ß³ö]

¡q... é†Ú] k×Òæ á^e ànf^rö] àÚ á¡nÒæ æ] !! Ý^ŠÎ] o×Â çâæ ! ÙçfÏ³ö]

! ^ãßÚ ä r æ^je Øq†ö] Ô ö]f ^—³] ,³‡ Ø³Òæ æ ¡³¾Ú ,³‡ à³Ú ^³ãqæ^³j

DOM(OL)N Vè^Â†ö] é ,ÛÂ æ è^Îçö] | †•E

નિકાહના ઈજાબ અને કબૂલના વખતે બે ગવાહોઓનું હાજર હોવું અને બંન્નેવનું એકી સાથે એકજ વખતમાં નિકાહના ઈજાબો કબૂલને સાંભળવું જરૂરી છે. નિકાહની વકાલત પર એટલે કે નિકાહ કરાવવા માટે વકીલ બનાવવા પર (મંજૂરી આપતી વખતે) બે ગવાહોનું હોવું જરૂરી નથી. ગવાહોના વગર પણ વકીલ બનાવી શકિએ છીએ. ^ÃÚ ^Ûãöçΐ ànÃÚ^‰ ànË×ÓÚ àn†u à ,â^• ...ç—u ½†• æ

o×Â é•^ãŽö] ^Ú] DOSO)N VoÚ^Žö] Ä³Ú ...^³j í ³Ú ...•E | ^³Ó³þ ä³þ] à³nÛ³â^³þ

•çvq ,ßÂ I ^f$Ÿ] ^ãi ,ñ^Î ^Ûþ] æ äjv ' ö ½†Že k Šnוֹ Ê |^Óßö^e ØnÒçjö]
é•^3ãŽö] DONP)N Vp†3n , 3Û3ö^33Â (OSO)N V...^33jv3Û3ö] •...E Ø3nÒç3jö]
Vèm^Â†ö] é , ÛÂE •çv r ö] , ßÂ ^ãnö] t ^jvm ^Ûþ] æ èÚ‡ ¡ e k Šnö Ø3nÒç3jö^3e
D (OM)N

ગવાહોનું મર્દ અને ઔરતથી વાકિફ હોવું જરૂરી નથી. બાપ, દાદા અને અટક બોલી દેવું કાફી છે. તેમજ મહોલ્લો અને કબીલાની પણ ચોખવટ કરી દેવામાં આવે જેથી કોઇ શુબોહ ન રહે અને નિકાહ કરનારા સંપુર્ણ રીતે સમઝમાં આવી જાય. Ü‰] |^3Ó3ß3ö] o3Ê]æ†3Òƒ]ƒ]
^ãþ] è×vÛö] oö] g Šßm á] ½çuŸ]æ !!! äne] ènßÒ æ g ñ^Æ Øq...
DOSP)N V...^jvÛö] •... (ONP)N Vp†n , Ûö^ÂE

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૭/ ફેબ્રુઆરી ૨૦૦૨ ઇ.

«૧૫૮૯» <u>નિકાહ વખતે ઔરત તરફથી વકીલ અને ગવાહનો મસ્અલો</u>

સવાલ : ઝૈદકી શાદી ઇન્શાઅલ્લાહ અનકરીબ હોનેવાલી હે. તો ઉસ નિકાહકે વકીલ ઓર ગવાહ કોન હો સકતે હૈં.? ઝૈદકી ઓરતકે મહરમ યા નામહરમ?

જવાબ : શરીઅતકા મસ્અલા યે હે કે ઓરત આકિલહ,બાલિગહ કુફુ ઓર મેલ જોલમે અપના નિકાહ ખુદ ભી કર સકતી હે. કિસીકો વકીલ બનાનેકી જરૂરત નહિં. લેકિન ખુદ નિકાહ કરનેકો બેહયાઇ સમજા જાતા હે. ઇસ લિયે આમ તોર પર વકીલ બનાકર વકીલકે ઝરિએ નિકાહ કરાયા જાતા હે. ઓરત જબ અપને નિકાહકી ઇજાઝત દેકર વકીલ બનાતી હે તો ઉસ વકત ગવાહો કા હોના ભી શરઅન જરૂરી નહિં હે. અલબત્તા નિકાહ કે ઇજાબો કબૂલ કે વકત દો મુસલમાન ગવાહોકા હોના ઓર દોનોકા એક સાથ નિકાહ કે ઇજાબોકબૂલ કા સુનના જરૂરી હે. ઉસકે બગેર નિકાહ સહીહ નહિં

હોગા. નિકાહકે ગવાહોકા આદિલ ઓર નેક સાલેહ હોના અચ્છા ઓર મુસ્તહબ હે.
^3ãn×Â , ÃÏm Üö á]æ ^3ãñ^3 • †e èÇ3ö^33fö] è×3Î^33Ã3ö] é3†3v3ö] |^33Ó3þ , 3Ï3Ã3ß3m
V " äm] , âE ! èu^Îçö] oö] g Šßi ¡ nÒ sm挈 jö^e oöçö] g 3ö^3 _3m ^3Û3þ]æ!!!!!!o3öæ
DNUP!NUO
àÂ å^ßÚ , Î ^ÛÒ äjv ' ö ½†Že k Šn×Ê |^Óßö^e ØnÒçjö] o×Â é3•^3ãŽö] ^3Ú]
DN , ×q!OSO V " oÚ^•E ! ØnÒçjö] •çvq , ßÂ I ^f2Ÿ] ^ãi , ñ^Ê ^Ûþ]æ †vfö]
V " p†n , Ûö^ÂE ! •çãŽö] å†—3v3m Ü3ö á]æ |^3Ó3ß3ö^3e Ø3nÒç3jö] x3 ' 3m
DM , ×q!OMO
DO , ×q!UP V " †veE ! •çãŽe Ÿ] |^Óþ Ÿ ^ÂçÊ†Ú {ÛvÚ å]æ...
V " äm] , âE !ànÛ×ŠÚ àm , â^• ...ç—ve Ÿ] ànÛ×ŠÛö] |^3Ó3þ , 3Ï3Ã3ß3m Ÿæ
DN , ×q!NTR

લિહાઝા વકીલ ઓર ગવાહ મહરમ ઓર ગેરમહરમ દોનો હો સકતે હૈં. નેક ઓર સાલેહ હોના અચ્છા હે, મહરમ હોના અચ્છા હે તાકે ઓરતકે ઇજાઝત દેતે વકત બેપર્દગી ન હોને પાયે.

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

—૧૫૯૦™ <u>વકાલતથી કેનેડાની છોકરી સાથે નિકાહ થયા પછી છોકરી એ એમ્બેસીમાં ના પાડી દીધું</u>

સવાલ : અહી (ભારત)માં રહેતા એક છોકરાની શાદી કેનેડામાં રહેતી છોકરી સાથે માર્ચ ૧૯૯૬માં થઇ છે,છોકરીએ કેનેડાથી કમિટ લેટર મોકલતા અહિં રહેતા એના સગા કાકાએ નિકાહમાં છોકરીની ઓર્થોરીટીની રૂએ છોકરી વટી તથા ગવાહ તરીકે નિકાહમાં બે અલગ અલગ સહી કરી,તે પછી છોકરાને કેનેડા બોલાવવાનું કામ ચાલુ કર્યુ.ત્યાર બાદ કોઇ કારણસર છોકરીનો વિચાર બદલાતાં ત્યાંની સરકારમાં અરજી કરી.જેથી એમ્બેસી.એ જણાવ્યું કે છોકરીએ

ના કહેવાથી વિઝા મળી શકે નહી.આ સૂરતમાં છોકરો તલાક ન આપે તો પણ છોકરીની બીજી જગ્યાએ શાદી થઇ શકે કે કેમ? એ બાબત જવાબ આપવા મહેરબાની કરશો. સુરત.

જવાબ : છોકરીએ પોતાની રાજીખુશીથી છોકરા સાથે નિકાહ કરવાની મંજૂરી આપી હોય અને તે મંજૂરીના આધારે છોકરીએ પોતાના તરફથી નકકી કરેલ તેણીનાં વકીલે નિકાહની મજલિસમાં બે ગવાહોની સામે છોકરી તરફથી નિકાહ કબૂલ કર્યા હોય અને મજલિસમાં બન્ને મુસ્લિમ ગવાહોએ છોકરા અને છોકરી વતી તેણીએ મંજૂરી આપેલ અને નકકી કરેલ વકીલે નિકાહનાં ઇજાબોકબૂલ એકી સાથે સાંભળ્યા હોય તો એવી સૂરતમાં નિકાહ સહીહ થયેલ ગણાશે.તલાક વગર બીજી જગ્યાએ નિકાહ કરી શકતી નથી.મોંથી બોલ્યા વગર ફકત લખાણ અને સહીઓ થઇ હોય તો નિકાહ થયેલ ગણાશે નહી.

o×Â ^ÃÚ ^ãÔçÎ ànÃÚ^‰ ànË×ÓÚ àni†uæ†u æ] àm†u àm, â^• …ç—u ½†•æ
!g³³³³³â„³³³Û³³³Ô] o³³³³³x³³³³Â |^³³³³³³³Ó³³³³Þ ä³³³³³³³³Þ] à³³³³nÛ³³³³â^³³³³³³³Ê x³³³³ ' Ÿ]
DN, ×q!NURV " …^jvÛÔ] •…(†veE

સારાંશ કે જયારે છોકરીએ નિકાહ માટે વકીલ બનાવ્યો હોય અને બે ગવાહોના સામે વકીલે નિકાહ કરી આપ્યા હોય તો નિકાહ સહીહ ગણાશે. (કિફાયતુલ મફતી પેજ-૧૫૦ ભાગ/૫)

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. તા.૧૪/૪/૯૭

—૧૫૯૧™ નિકાહમાં છોકરા-છોકરી તરફથી એકજ માણસનું વકીલ હોવું

સવાલ : નિકાહ વખતે છોકરા અને છોકરી બંને તરફથી એક જ માણસે વકીલ બની નિકાહ કર્યા તો દુરૂસ્ત છે કે નહી?

જવાબ : નિકાહમાં છોકરા અને છોકરી બંને તરફથી એક માણસ વકીલ બની પોતાની વકાલતથી બે ગવાહો સામે નિકાહ કરાવી આપે

તો દુરૂસ્ત છે.હદીસમાં છે:આપ (સ.અ.વ.)એ એક માણસને ફરમાવ્યું કે તું એ વાતથી રાજી છે કે ફલાણી ઓરત સાથે હું તમારા નિકાહ કરાવી આપું? તેમણે હાં કહ્યું.તે પછી ઓરતને પુછ્યું શું તું રાજી છે કે હું તારા નિકાહ ફલાણા મરદ સાથે કરાવી આપું? તેણીએ પણ હાં કહ્યું તો આપ (સ.અ.વ.)એ એક બીજાના નિકાહ કરાવી આપ્યા. (અબૂદાવૂદ પેજ-૨૮૮)

Ù^Î èÞ ¡Ê Ô qæ‡] á] o • †i] Øq†Ô Ü×‰æ än×Â ä×Ô] o× ' ä×Ô] Ùç³‰… Ù^³Î
!äfu^ ' ^Ûâ, u] tæ^Ê ÜÃÞ kÔ^Î ^³Þ ¡ ³Ê Ô qæ‡] á] à³n • †³i] é³c†³Û³×³Ô Ù^³Îæ Ü³Ã³Þ
DNTT V " •¨]•çe]E
h^r m Ÿ] , u]æ oÔçjm p] gÞ^q àÚ oÔç—Ëe ‹ ³nÔ , ³u]æ |^³Ó³ß³Ô] o³Ê†³› o³Ôç³jmæ
^ãjqæ‡ Ù^ÏÊ ^ÛãßÚ ¡ nÒæ á^Ò]ƒ] , u]çÔ] á^Ê ^Ûãe Ü³×³Ó³jm á] ½†³jŽm Ÿæ !ÙçfÎŸæ
DN, ×q!NT V " äm^Îæ |†•E !^nÊ^Ò á^Ò å^m]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. તા.૨૯/૧૨/૮૮.

ઔરતથી ઈજાઝત લેવાનું બયાન

૧૫૯૨ છોકરી થી નિકાહની ઇજાઝત લેતી વખતે ગવાહો જરૂરી છે? અને ઇજાઝત લેવાનો તરીકો.

સવાલ : નિકાહ વખતે છોકરીની ઇજાઝત લેતી વખતે ગવાહોનું હોવું જરૂરી છે અગર છોકરીનો મહરમ ન હોય તો કુંવારી તથા બેવાની ઇજાઝત લેવાનો શું તરીકો છે.

જવાબ : ઔરતથી નિકાહની ઇજાઝત લેતી વખતે ગવાહોનું હોવું

જરૂરી નથી. અલબત્ત ગવાહોનું હોવું મુસ્તહબ છે. નિકાહની કબુલાત વખતે તે મજલિસમાં બે ગવાહોનું હોવું અને એ બન્નેવે એકી સાથે નિકાહની કબુલાત સાંભળવું જરૂરી છે. ઔરતનો મહરમ ન હોવાની સુરતમાં બીજો કોઇ માણસ ઔરતથી નિકાહની ઇજાઝત મેળવી લે તો પણ ચાલી શકશે. બીજો માણસ છોકરીના વલીના કહેવા વગર પોતાના તરફથી ઇજાઝત લે તો કુંવારી અથવા બેવા બન્નેવે ઝુબાનથી ઇજાઝત આપવી જરૂરી છે. ચુપ રહેવાથી ઇજાઝત ગણાશે નહી. X ' ‰

^Ú] DOMO)M Vp†n , Û©^ÂE •çãŽ©] å†—v‰ Ü³© á] æ | ^³Ó³ß³©^³e Ø³nÒç³j©]
^Ú] æ DOSO)N VoÚ^•E äjv ' © ½† • kŠnx³Ê Ø³nÒç³j©] o³x³Â é³•^³ãŽ©]
Ÿ ^ãi , ñ^Ê ^Û Þ] æ äjv ' © ^>† • kŠnxÊ | ^Óß©^³e Ø³nÒç³j©] o³x³Â é³•^³ãŽ©]
DR Vè‰^Â†©] é , ÛÂE †vf©] oÊ]„Ò ØnÒçj©] •çvq , ßÂ I ^f$

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

(૧૫૯૩) ઔરતથી ત્રણ વખત ઇજાઝત લીધી દરેક વખતે તે ચુપ રહી તો આ ચુપ રહેવું ઇજાઝત સમઝવામાં આવશે?

સવાલ : દુલ્હા ઓર દુલ્હન હર દો એક હી ઘર કે મુત્તસીલ દો કમરેમેં ઇસ તરહ હાજિર હે, કે અગર ચાહે તો મુશાહિદહ ભી બઆસાની મુમકીન હે. ઓર બાહમ ઇજાબોકબૂલ ભી ઓર સીમાઅ ભી બિલા વાસ્તા મુમકીન હે. હાજિરીનને એક અજનબી જાનીબૈન કો બિલા ઇઝન દુલ્હાકે વકીલ ઓર દો કો શુહુદ (ગવાહ) મુન્તખબ કિયા, ઓર ઇસ્તિઅઝાન (રજા લેને) કે લિયે દુલ્હનકે પાસ ભેજ દીયા, સેહ (તીન) બાર ઉસસે પુછા કે તુમસે ફુલાં ઇબ્ને ફુલાં ઇતને મહરમેં નિકાહ કરના ચાહતા હે, આયા (કયા) તુમ્હે મન્ઝુર હે? હર સેહ (તીન) બાર ઉસને સુકુત ઇખ્તિયાર કિયા. બઅદહુ (ઉસકે બાદ) તીનો દુલ્હાકે પાસ પહુંચ કર મઝકૂર વકીલને હાજિરીનકે રૂબરૂ ખળે હોકર બયાન કિયા કે દુલ્હનકો નિકાહ મન્ઝુર હે. બઅદ ઉસકે

વકીલ યા કિસી ઓરને દુલ્હાસે કહા ફુલાં બિન્તે ફુલાં કે સાથ ઇતને મહરમેં તુમ નિકાહ કબુલ કરતે હો? ઉસને કહા કબિલ્તુ (મેને કબુલ કિયા) ઉસકે બાદ તિલાવત વ દુઆ કી ગઇ.

જવાબ : મઝકુરહ સુરતમેં દુલ્હા સે પુછા ગયા કે ફુલાં બિન્તે ફુલાં કે સાથ ઇતને મહરમેં તુમ નિકાહ કબુલ કરતે હો ઓર દુલ્હાને કહા ''કબિલ્તુ'' લિહાઝા જબ અપની જુબાન સે કબિલ્તુ કહ કર બઝાતે ખુદ નિકાહ કો કબુલ કિયા હે ઉસકી તરફ સે ઇજાબ સમજા જાયેગા, ઓર જબ ખુદ ભી નિકાહમેં મૌજુદ હે તો વકાલત ભી ન રહી, ઓર ન વકાલતકી જરૂરત હે.

બાકિરહ બાલિગા કા સુકુત રઝામંદી ઉસી વકત સમજા જાતા હે જબ કે ઇજાઝત લેનેવાલા વલીએ કરીબ યા ઉસકા મુકર્રર કરદહ હો. ઉસકે બરખિલાફ અજનબી કે નિકાહકી ઇજાઝત લેનેકી સુરતમેં સુકુત રઝામંદી નહિં સમજા જાતા, તા વકતેકે જુબાની ઇજાઝત ન હો.

é†fÂ ¡ Ê , nÃe o©æ æ] ofßq^Ò h†ÎŸ] †nÆ ^ãÞƒªj‰] á^Ê …^j í ³Û³©] … , ³©] o³Ê
DPMOKNV oÚ^Ž©] ÄÚ …^j í Ú…•E ! èÇ©^f© g Ž©^Ò ÙçÏ©] àÚ , eŸ Øe ^äiçÓ‰
oju ^ • … àÓ‰ Ü© äßÚ o©æ] å†nÆ o©æ æ] o³©ç³©] †³nÆ †³Ú ª³j‰] : ھدایہ میں ہے
DNUPV " ä‰] , âE! äÚ^ÏÚ Ü‰^Î äÞŸ o©ç©] Ùç‰… †ÚªjŠÛ©] á^Ò]ƒ] ^Ú Í ¡ í e äe Ü×Ój‰

જૈસા કે સવાલમેં લિખા હે કે ''અજનબી જાનિબૈનકો બિલા ઇઝન .....ઇસ્તિઅઝાનકે લિયે દુલ્હનકે પાસ ભેજ દિયા, ઉસકી ઇજાઝત પર સેહ (તીન) બાર ઉસ ઓરતને સુકુત કિયા, વલીએ કરીબને ઇજાઝત લેનેકે લિયે અપના કાઇમ મુકામ નહિં બનાયા ઓર ન હી ઓરતને બતકલ્લુમ (જુબાનસે) નિકાહકી ઇજાઝત દી હે. લિહાઝા નિકાહ ઓરતકી ઇજાઝત પર મૌકુફ રહા. બઅદે નિકાહ સરાહતન યા દલાલતન ઓરતકી તરફસે નિકાહકી ઇજાઝત પાઇ

જાયે, મસલન મુતાલબએ મહર, નફકહ, કાબૂ બર વતી, ખલવતે સહીહા, નિકાહકે ઇલ્મ પર ખામોશ રેહના, તો નિકાહ સહીહ હો જાયેગા, બશરતે કે કુફુ હો.

…^j í Ûö]…•æ …^jvÛö]•…E ! ê°Ÿ• áçÓm ,Îæ^v ṁ† ' áçÓm ,Î^³Û³â^³•…á]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. DN ,ˣq!PMP V "

«૧૫૯૪» વગર ઇજાઝતે છોકરીનો નિકાહ

સવાલ : ઝૈદકા નિકાહ સાજેદાસે પઢ્હાને કે લિયે સાજીદ ઓર માજીદ દો શખ્સ ગવાહો કે સાથ રાશિદ વકીલ સાજેદાસે ઇજાઝત લેને કે લિયે ગયે, અંદર જા કર ઇજાઝત લિયે બગેર ચલે આયે, ઓર નાકેહકો ઇજાઝત દી કે આપ નિકાહ પઢ્હાયે, હમને ઇજાઝત લે લી હે, ગવાહોને કહા હમને સુના હે. કાઝી સાહબને નિકાહ પઢ્હા દિયા, તો નિકાહ સહીહ હુવા યા નહિં? કુછ સાલોં કે બાદ ઇસ બાતકા ઇલ્મ હુવા જબ કે દુલ્હા દુલ્હન કે એક-દો બચ્ચે ભી હુયે તો અબ કયા કિયા જાયે? ઓર પેદા હોનેવાલે બચ્ચોકા કયા હુકમ હોગા?

જવાબ : સાજેદાસે ઇજાઝત લિયે બગેર નિકાહ કર દિયા ગયા, લેકિન અપના નિકાહ હો જાનેકી ખબર પર સાજેદાકા સુકૂત ઓર ખામોશી ઇખ્તિયાર કરના યે ભી ઉસકી રઝામંદી સમજા જાયેગા. નીઝ નિકાહ કે બાદ શોહરકો અપની ઝાત પર કાબુ દેના યે ભી રઝામંદીકી દલીલ હે, લિહાઝા યે નિકાહ સહીહ સમજા જાયેગા.

äm^Îçö] |†•E !ð^•…á^Ò kÓv•æ] kÓŠÊ^ãu^Óþ †fì ^ãnö] Èx³e]f]æ

DN ,ˣq! NUQ äm] ,âEDN ,ˣq! NL V "

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

કુફૂનું બયાન

«૧૫૯૫» બાલિગ છોકરી બાપની મરજી વિરૂધ્ધ ગેરે કુફૂમાં નિકાહ કરે તો..

સવાલ : એક છોકરી એક છોકરાના પ્રેમમાં છે, અને તેની સાથે શાદી કરવા માંગે છે, છોકરો પણ તેની સાથે શાદી કરવા ચાહે છે, પણ છોકરીનો બાપ તે છોકરા સાથે શાદી કરાવા તૈયાર નથી, તો પુછવાનું એ કે અગર છોકરો છોકરી પોતાની મરજી થી એક બીજા સાથે શાદી કરી લે તો તેમનો નિકાહ શરઇ રૂએ માન્ય ગણાશે? કે બાપની ઇજાઝત જરૂરી છે?

જવાબ : બેહતર તો એજ છે કે બાપને સમઝાવવામાં આવે કે રાજી ખુશીથી પોતાની છોકરીનો નિકાહ કરી આપે. પુછેલી સુરતમાં છોકરો છોકરી બાલિગ હોય અને બાપની મરજી વિરૂધ્ધ કુફૂમાં નિકાહ કરશે તો નિકાહ દુરૂસ્ત થઇ જશે. પણ જો ગેર કુફૂમાં નિકાહ કરશે તો મુફતાબિહી રિવાયત પ્રમાણે નિકાહ થશેજ નહી. |^Óþ „ËßÊ çâ æ ¡ ']å‡]çq Ý ,Ãe çËÓö] †nÆ oÊ ojËm æ oöæ o•… ¡e èË³x³Ó³Ú é³†³u oö] h†Î]]„â æ èÛñŸ] ‹ ³Û• Ù^Î æ á^Ú^³ö] •^³ŠË³ö pæç³ß³x³ö…^³j í ³Û³ö]

DPLU(PLT(PLS)N VoÚ^Žö] ÄÚ…^j í Ú…•E !½^njuŸ]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

«૧૫૯૬» શૈખ તે પઠાણના કુફૂ છે?

સવાલ : શૈખ અને પઠાણ એક કુફૂ અને ખાનદાન ગણાય કે નહી?

જવાબ : અગર શૈખ અને પઠાણ આપસમાં નિકાહ કરવાને ઐબ સમજતા ન હોય તો કુફૂ ગણાશે. çâ gqçÛö] á] xjËö] oÊ æ

DPPN)N VoÚ^•E äÃÚ …æ , nÊ Í †Ãö] Øâ] ” ^Ïßj‰]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

《૧૫૯૭》 બાલિગ છોકરી તેની મરજીથી ગેરેકુફૂમાં નિકાહ કરે તો..

સવાલ : એક છોકરી જેની ઉમર ૨૨ વરસની છે. તેણીના માંબાપ દીનદાર, નેક, રોઝા, નમાઝના પાબંદ દીની લાઇન અને તબીઅતના છે. ઘરનો માહોલ દીનદાર છે. છોકરી એક છોકરા સાથે નિકાહ કરવા ચાહે છે. જે સીપાઇ કોમનો છે. જેને પછાત વર્ગમાં ગણવામાં આવે છે છોકરા અને તેના ઘરનો માહોલ બિદઅતી છે. બેનમાઝી અને નાચગાનનો શોખીન અને તબલીગનો સખત મુખાલિફ છે છોકરી ઘાંચી કોમની છે. છોકરીના માં-બાપે શું કરવું એને રોકી શકે છે? બાપે છોકરીની વાત માનવી જરૂરી છે? તે જણાવશો.

જવાબ : શરીઅતમાં અસલ આધાર દીનદારી અને પરહેઝગારી પર છે. અલ્લાહ પાકનું ફરમાન છે. ÜÓ³nÏ³i] ä³³x³ö] , ³ß³Â Ü³Ó³Ú†³³Ò] á] અલ્લાહના નઝદીક ઇઝઝતવંત તે છે જે પરહેઝગાર હોય. ઇઝઝત તકવાથી છે અને બેઇઝઝતી અને રઝાલત ગુનાહને લઇને થાય છે.

èn ’ ÃÛö^e èö]‡†ö] æ pçÏjö^e çâ ^Ûþ] Ý†Óö^Ê

માટે ઘાંચી અને સિપાઇ શરીઅતની નજરમાં લગભગ સરખા છે. અલબત્ત છોકરા અને છોકરીના કુફૂ એટલે સરખામણી દીની એઅતેબારથી કહેવાશે નહી. માટે ગેરેકુફૂમાં નિકાહ કરવાથી બાપ પોતાની છોકરીને રોકી શકે છે. અને નિકાહ કરશે તો પણ સહીહ થશે નહી. ^ãu ¡ ‘ ÄÛ r Ûö] oÊ †fjÂ] æ xö^ ’ ö] k ßfö]çËÒ Ð‰^Ê < nxÊ ØÓö] | ¡ ‘ ènÞ^ í ö] oÊ †fjÂ] æ èvö^ ’ xö]çËÒ Ð‰^Ëö] áçÓm Ÿ Ù^³Î &³nu †fjÃÛö] á] Ðvö] æ ànvö^ ’ ö] k ße èvö^ ’ xö]çËÒ Ð‰^Ë³ö] áç³Ó³m Ÿ &³nu

DNU)N Vèm^Â†ö] é , ÛÂ æ Vèm^Îçö] | † •E ØÓö] | ¡ ‘

સારાંશ કે ગૈરકુફૂ તે છે કે છોકરો, ફાસિક, શરાબી હોય

અને છોકરી તેમજ તેણીનાં માં-બાપ નેક સાલેહ હોય અને એવા ગૈરકુફૂમાં છોકરી નિકાહ કરશે તો નિકાહજ બાતિલ ગણાશે. àÓöæ ojËm äe æ , ÏÃßm Ÿ æ x ’ m Ÿ èËnßu oe] àÂ àŠvö] èm]æ†e]çjÊ] àm† ì ^jÛ³ö] …•E á^Ú^ö] •^ŠËö pçjËxö …^j í Ûö] çâ æ ¡ ‘] å‡]çq Ý , Ãe çËÓ³ö] †³nÆ o³Ê

DPLT)N VoÚ^Žö] ÄÚ …^j í Ú

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨/ મોહર્રમ ૧૪૨૬ હિ.

《૧૫૯૮》 વહોરા તે દીવાનના કુફૂ છે.

સવાલ : હમારે ત્યાં એક છોકરા અને એક છોકરીમાં મોહબ્બત થઇ ગઇ અને છોકરો છોકરીને લઇને નાસી ગયો બે-ચાર દિવસ પછી આવીને કહ્યું કે મેં કોર્ટમાં સિવિલ મેરેજ કરી લીધું છે પણ તેનું કોઇ પ્રૂફ નથી ગામની જમાત બન્નેવમાં નિકાહ કરાવી દેવા ચાહે છે છોકરાનો બાપ પણ રાજી છે પરંતુ છોકરીનો બાપ રાજી નથી અને કહે છે કે છોકરાનો બાપ વહોરા કોમમાંથી છે પરંતુ માં દીવાન કબીલાની છે માટે એના માટે શું હુકમ છે? તે લખશો.

જવાબ : શરીઅતનો મસ્અલો એ છે કે આઝાદ, આકિલા, બાલિગા ઔરત પોતાની રઝામંદીથી પોતાના બરાબરીવાળા મર્દ સાથે નિકાહ કરે તો તે નિકાહ સહીહ થઇ જાય છે. ભલે છોકરીનો વાલી એવા નિકાહથી રાજી ન હોય, માટે પુછેલી સુરતમાં ઔરતની રાજીખુશીથી નિકાહ કરી દેવામાં આવે તો નિકાહ સહીહ થઇ જશે. છોકરીનો બાપ વહોરા કોમમાંથી છે તો છોકરી પણ વહોરા કોમની ગણાશે. બેહતર એ છે કે મજકૂર નિકાહ માટે છોકરીના બાપને પણ રાજી કરી લેવામાં આવે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૩/૧/૮૦

《૧૫૯૯》 છોકરીએ ભાગીને ગેરે કુફુમાં શાદી કરી લીધી તો વલીને ફસ્ખે નિકાહનો હક છે?

સવાલ : ઝૈદ ખાન્દાની એઅતેબારસે નીચી સતહકા હે.કયુંકે

ઝૈદકા બાપ એક મામૂલી કિસ્મકા આદમી થા,જો ખેતોકી રખવાલી કા કામ કરતા થા.ઓર ઝૈદકે બાપને એક હરિજન ઓરતકો અપને ઘરમેં ડાલે રખ્ખા,ઓર ઉસી ગેર મુસ્લિમ હરિજન ઓરતકે બતનસે ઝૈદ પેદા હુવા,ઉસી ઝૈદકા લળકા એક બાઇઝઝત,શરીફુન્નસબ ખાન્દાનકી લળકીકો અગ્વા કરકે લે ગયા,યે લળકા મામુલી કિસ્મકા મજદૂર હે ઓર મજદૂરી કરકે અપના ગુઝરાન ચલાતા હે,લળકીકે ઘરવાલે ઉસસે અપને ઘરકા કામકાજ કરાતે થે ઓર અપની ઝકાત વગેરહ દિયા કરતે થે,વોહી ઉસ ઘરકી લળકીકો ભગા કર લે ગયા,તકરીબન પંદરહ (૧૫) દિનકે બાદ દોનો વાપસ આયે,ઓર નિકાહકા તહરીરી સુબૂત લાકર અપને નિકાહકા એઅલાન કર દિયા,ઇસ નિકાહકો લળકીકે વલી યઅની દાદા (બાપકા ઇન્તિકાલ હો ચુકા હે) ઇસ નિકાહકો અપની બેઇઝઝતી સમજતે હૈં.તો યે નિકાહ મુન્અકીદ હુવા યા નહિં? અગર હુવા તો વલીકો ફસ્ખે નિકાહકા હક હે યા નહિં?

જવાબ : સૂરતે મસઉલામેં બાઇઝઝત,શરીફુન્નસબ ખાન્દાનકી લળકીકો અગ્વા કરકે લે જાનેવાલા નિહાયત ઘટ્યા કિસ્મકા લળકા હે,લોગોકી મજદૂરી કરકે અપના ગુઝરાન ચલાતા હે,ઓર લળકી તિજારત પેશા લોગો ઓર બાઇઝઝત ખાન્દાનસે તઅલ્લુક રખતી હે,તો મુફતાબિહી કૌલ કે મુતાબિક યે નિકાહ હી સહીહ નહિં હુવા.હમારે બહોતસે ઉલ્માએ અહનાફને ઇસી અદમે સિહતે નિકાહકો ઇખ્તિયાર કિયા હે.શમસુલ અઇમ્મહ સરખ્સી (રહ.)ને ઇસીકો અકરબ મિનલ એહતિયાત બતલાયા હે.લિહાઝા ફૌરી તૌર પર દોનોકો અલાહિદહ કર દિયા જાયે.

અગર જાહિરી રિવાયત કે મુતાબિક નિકાહ સહીહ ભી હુવા તબ ભી અવલિયા કો ફસ્ખે નિકાહકા ઇખ્તિયાર હે.ઓર ઇસ્લામી

હુકુમત ઓર કાઝીએ શરઇ ન હોનેકી બિના પર શરઇ પંચાયત કે સામને અપના મુઆમ્લા પેશ કરકે શરઇ પંચાયત કે ઝરીએ ફસ્ખે નિકાહ કરા લે.ઇસ્તીબ્રાએ રહમ કે લિયે એક હૈઝકા ગુઝારના જરૂરી હે.

àÂ èm]æ†ö]†â^¾ oÊ |^Óßö] x ‘ çËÒ †nÆ àÚ ^ãŠËÞ kqæ‡]ƒ] èñ†³Û³ö] Ü³$ Øfl á] oju^—m] {ÛvÚ ÙçÎæ]†ì•{ ‰çm oe] ÙçÎ çâæ oö^Ãi ä×ö] äÛu…èË³nß³u o³e] ð^nöæ¡ö àÓöæ Ô öƒ †nÆæ ' …]çjö]æ ð¡mŸ]æ …^ã¿ö]æ Ñ¡_ö] ÜÓu änÊ kf‰m Ðm†Ëjö] äeæ, ÏÃßm Ÿ |^Óßö] á] oö^Ãi ä×ö] äÛu…èËnßu oe] àÂ{³Šv³ö] pæ…æ š]†³jÂŸ] Ð³u èm]æ… pçjË×ö^ßÞ^Ú‡ oÊ …^j í Ûö]æ ¼nvÛö] oÊ],,Ò! ä×ö] Ü`Ûu… ^ß í ñ^ŽÚ àÚ†n‰Ò ,, ì] oö] h†Î] àŠvö] èm]æ… {Š ì †Šö] ä³³Û³ñŸ] ‹ ³³Û³• Ý^³ÚŸ] î³nŽö] Ù^³Îæ à³Šv³ö] V ” p†n, Ûö^Â pæ^jÊE !|^Óßö] ¼ñ]†•Ø ’ Ê oÊ7^ ín•^Î pæ^jÊ oÊ],,Ò ½^njuŸ]

DM ,×q!NUN

pçjË×ö …^j í Ûö^Ê ð Ì Ò †nÆ kqæ^i çö ^ãÞ] Ý, Ïiæ xnv³ ‘ ,³Ï³Ã³ö] á] •^³Ê]

DN ,×q!PPR oÚ^•E !,ÏÃö] x ’ m Ÿ äÞ] àŠvö] èm]æ…

મૌલાના અશરફ અલી સાહબ થાનવી (રહ.) ફરમાતે હે અગર અપને મૈલમે નિકાહ નહિં કિયા,અપનેસે કમ ઝાત વાલેસે નિકાહ કર લિયા ઓર વલી નાખુશ હે તો ફતવા ઇસ પર હે કે નિકાહ દુરૂસ્ત ન હોગા. (બેહિશ્તિ ઝેવર,વલીકા બયાન,પેજ-૭ ભાગ/૪) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

—૧૬૦૦™ સાલેહા એ ફાસિકથી કરેલ નિકાહ ફસ્ખ થઇ શકે?

સવાલ : એક અપરણીત છોકરી પોતાના ઘરેથી કપડાં-ઝેવર વગેરે લઇ એક એવા માણસને ત્યાં ચાલી ગઇ જેનું કુટુંબ છોકરીના કુટુંબ કરતાં ઘણું ઉતરતું માનવામાં આવે છે,તેમજ એ માણસ શાદીશુદહ છે.તો કુફુવના ફરકને લઇને તેણીને તે નિકાહમાંથી છૂટી કરી શકાય છે? જાત જમાઅતનો બહું તફાવત હોય,તથા બે-બે

ઓરતોના એકી સાથે નિભાવ મુશ્કીલ હોય,બન્નેમાં મેળ બેસી શકતો ન હોય એવા કારણોને લઇ કોઇ સૂરત નીકળી શકે છે? રાંદેર.

જવાબ : મઝકૂર છોકરીએ જેના સાથે નિકાહ કરી લીધા છે તે ફાસિક હોય એટલે કે કબીરહ ગુનાહ કરનાર હોય અને તેના કૂકર્મોને લઇ તેની સાથે નિકાહ કરવાને સમાજમાં બુરું સમજવામાં આવતું હોય તો એવી સૂરતમાં ગેર કુફુવમાં નિકાહ કરેલા ગણાશે,જેથી મુફતાબિહી કૌલ પ્રમાણે ગેર કુફુવમાં નિકાહ કરવાથી નિકાહ મોઅતબર ગણાતાં નથી.

Ý, Ãe çËÓ0] †nÆ oÊ ojËmæ x0^ ' k ßeèÏ‰^Ê æ] èv0^ ' 0]ç³Ë³Ò Ð³‰^³Ê < ³n0

!á^33333Ú^3333 0] •^33333ŠË333 0 pç333jË333x333 0 …^33333j í 333Û333 0] ç333âæ ¡ 333 '] å‡]ç3333q

DN, xq!PLT V " N , xq!PPL V " oÚ^•E

અગર માલદાર ઘરની છોકરીએ ગરીબ છોકરા સાથે નિકાહ કરી લીધા હોય જે ઓરતનું ભરણ-પોષણ કરી શકે એમ હોય તો તે કુફુવ ગણાશે અને નિકાહ સહીહ થશે.

á] Ÿ] xnv ' 0] çâ èÛn¿Â Ù]çÚ] l],,0çËÒDèÏËß0]æ †ãÛ0]E ^ãn x³Â …•^³Ï³0]æ

! èÏ³Ë³0³0]æ†333ãÛ330] ç33âæ g333q]ç330] ð]•] o333x33Â …, 33Ï33n Ÿ &333nv33e áç33Ó33n

DN, xq!NUV " ãn^Îç0] | † •E

å…] Ü0æ^ã0]çËÒ Ð‰^Ë0] áçÒ Ý, Ã0 Í ^Ò^ãi^e• æ] ^ãßÚ | ¡ ' 0] á] †³â^³¿³0]æ

DN, xq!PPL V " …^jvÛ0]•…E !^vn† '

અગર માત્ર માલદારી-ગરીબીનો તફાવત હોય તો નિકાહ સહીહ થઇ ગયા છે.સવાલમાં લખેલ મુંઝવણને લઇ શોહરથી તલાક લેવામાં આવે,અગર ન આપે તો ખુલઅ પર રાઝી કરવામાં આવે.એટલેકે ઇદ્દતનો ખર્ચ,મહેર માફ કરી તલાક લેવામાં આવે,નિકાહમાંથી છૂટી કરવાની એજ સૂરત છે.

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. તા.૨૪/૫૧૯૯૦

—૧૬૦૧™ છોકરીએ મરજીથી ગેરે કુફૂમાં નિકાહ કરી લીધો તો

સવાલ : એક મુસ્લિમ ખાનદાન ઓર ગેરમુસ્લિમકા આમને સામને મકાન હોનેસે દોનોમેં તઅલ્લુકાત અછછે થે.મુસ્લિમ ઘરાનેકી લળકી ગેરમુસ્લિમકે ઘર જાયા કરતી થી ઓર ગેરમુસ્લિમકે યહાં એક મુસ્લિમ લળકા આતા થા,જો શરાબનૌશી,કિમારબાઝીમે નંબરવન થા,શરાબકી બૈઅ કરતા થા,ઉસકી આમદની હરામ કમાઇકી થી,ઉસને મુસ્લિમ લળકીસે નિકાહ કર લિયા.મુસ્લિમ લળકી ઓર ઉસકા પૂરા ઘર દીનદાર ઓર મુઅઝ્ઝઝ હે.તો કયા દોનોકા નિકાહ સહીહ હુવા? લળકીકા નિકાહ ફસ્ખ કર દિયા જાયે? લળકીકે વાલિદૈન ઇસ નિકાહસે નારાઝ હે.

જવાબ : શરીઅતમેં નિકાહકે બારેમેં ઇસકા બળા ખ્યાલ રખ્ખા ગયા હે કે ગેરેકુફુવ ઓર બેજોળ નિકાહ ન કિયા જાયે.સવાલમેં જો હકીકત લીખી ગઇ હે કે લળકી ઓર ઉસકા ખાનદાન બળા હી મુઅઝ્ઝઝ ઓર દીનદાર ખાનદાન હે ઓર જીસ લળકેસે નિકાહ હુવા હે વો શરાબનૌશી ઓર કિમારબાઝી કા અડ્ડા ચલાતા હે ઓર ઉસમેં નંબરવન હે.લિહાઝા એસા લળકા ઉસ લળકીકા કુફુવ નહીં હુવા.દોનોકે દરમિયાન જુદાઇ કર દી જાયે.યઅની દોનોકો અલગ કર દિયે જાયે.નિકાહ સહીહ હી નહી તો ફસ્ખે નિકાહકી જરૂરત નહી.

મુમકીન હો તો સામનેવાલે લળકેસે તલાક લિખવા લી જાએ ઓર હો શકે તો ઝુબાનસે બુલવા લિયા જાએ.એહતિયાત ઇસમેં હે.

!àÓn Ü0 æ] ÐŠË0] àxÃÚ á^³Ò ð]ç³‰ èv³0^³³ ' Ÿ]©³Ë³Ò Ð³‰^³³Ë³0] áç³Ó³nŸ

DN, xq!NUM V " p†n, Û0^ÂE

!á^Ú^0] •^ŠË0 pçjËx0 …^j í Û0] çâæ ¡ '] å‡]çq Ý, Ãe çËÓ0] †nÆ oÊ ojË³mæ

!ç³Ë³Ó³0]†333nÇ33e " ^3333 ì ä3333e o333jË33Û330] Üç33Ï330]],,33â á] o333Ú^3333Ž0] o333Êæ

DN, xq!PLT V " …^jvÛ0]•…E

મુફતી અઝીઝુર્રહમાન (રહ.) લિખતે હે કે અગર ઓરત બાલિગહ અપના નિકાહ ગેરે કુફુવમેં કરલે બિલા ઇજાઝત વ રજાએ વલીકે તો વો નિકાહ મુનઅકીદ નહી હોતા હે.પસ જબકે વો નિકાહ સહીહ નહી હુવા તો ફસ્ખકી જરૂરત નહી.(ફતાવા દારૂલઉલૂમ પેજ-૯૦૨ ભાગ/૮) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

જવાબ સહીહ હય

(હઝરત મોલાના મુફતી) સૈયદ અબ્દુર્રહીમ લાજપૂરી (સાહબ રહ.)

—૧૬૦૨™ <u>છોકરી એક જગ્યાએ શાદી કરવા કહે છે અને વાલિદ બીજી જગ્યાએ</u>

સવાલ : મુહંમદ અબરાર કાફી અરસેસે નુસરતજહાંસે પાકિઝહ તઅલ્લુકાત કાઇમ કિએ હુએ હે.દોનો નિકાહ કરકે અપની ઝિંદગી ગુઝારના ચાહતે હૈં.લળકીકી વાલિદહ ઇસ નિકાહસે રાઝી હે,અલબત્તા લળકીકે વાલિદ દુસરેસે નિકાહ કરના ચાહતે હે,જબકે લળકી જો આકિલહ બાલિગહ હે,વાઝેહ અલ્ફાઝમેં અપને વાલિદૈનસે બતલા ચુકી હે કે વો મુહંમદઅબરાર હી સે શાદી કરના ચાહતી હે.મુઅદ્દબાના ગુઝારીશ હે કે ઇસકા હલ ફરમાકર શુક્રિયાકા મોકા નસીબ ફરમાયે. બોમ્બે.

જવાબ : લળકા ઓર લળકી આકિલ બાલિગ ઓર આઝાદ હો (ચઅની ગુલામ ન હો) તો અપના નિકાહ કુફુવ ચઅની અપને મેલજૂલમેં ખુદ કર સકતે હે અગરચે અવલિયાઅ ઉનકા નિકાહ ન કરાયે.અવલિયાસે તો નિકાહ ઇસલિયે કરાયા જાતા હે તાકે લળકીકે ખુદ અપના નિકાહ કરને પર ઉસકી તરફ બેહયાઇકી નિસ્બત ન હો.લિહાઝા સૂરતે મસઉલામેં લળકી નુસરતજહાં અબરાર અહમદસે અપને વાલિદકી ઇજાઝતકે બગેર અગર નિકાહ કરેગી તો નિકાહ નાફિઝ ઓર સહીહ હો જાયેગા ઓર નિકાહકે અહકામ સાબિત હોંગે

બશરતેકે લળકા મેલજૂલકા હો.અગર લળકા લળકીકા કુફુવ ઓર મેલજુલકા હે તો બાપકો ચાહિયે કે લળકીકી રજામંદીકા ખ્યાલ રખ્ખે,કહી આગે ચલકર પશેમાનીકા બાઇષ ન હો.

]†Óe oÖæ ^ãn×Â , ÏÃm ÜÖ á]æ!^â^ • †e èÇÖ^fÖ] è×Î^ÃÖ] é†vÖ] | ^3Ó3þ , 3Ï3Ã3ß3mæ
oÖçÖ] g Ö^_m ^Ûþ]æ!èm]æ†Ö] †â^¾ oÊ { ‰ç3m o3e]æ èË3nß3u o3e] , 3ß3Â ^3fn$ æ] k 3þ^3Ò
Dð^nÖæŸ] h^jÒ(NUO V " äm] , âE !èu^Îç Ö] oÖ] g Šßi ¡ nÒ sm æ^jÖ^e
èv ' Ö] f^ËßÖ^e •]…] oÚ^ŽÖ] Ù^Î oÖæ ^ • … ¡ e èË3x3Ó3Ú é3†3u | ^3Ó3þ „3Ë3ß3Ê
!^3333333â†333333nÆæ ' …]ç3333iæ Ñ ¡ 3333› à3333Ú Ý^3333333Ó33333uŸ] g 3333333i†3333333jÖ]æ
DN , ×q!PLS V " oÚ^ŽÖ] ÄÚ …^j í Ú…•E

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

મહેરનું બયાન

૧૬૦૩ <u>મહેર અને મહેરે ફાતિમી</u>

સવાલ : નિકાહ વખતે જે મહેર નક્કી કરવામાં આવે છે એની હકીકત શું છે? મહેર ઓછામાં ઓછી અને વધુમાં વધુ કેટલી નક્કી કરવામાં આવે? રોકડ રકમ આપવી કે ઉધાર રાખી શકાય? મહેરના બદલામાં ઝેવર આપી શકાય? મહેરે ફાતમી એટલે શું?

જવાબ: મહેર અસલમાં ઇઝઝત વધારનાર (હ્યદ્બનદ્બરઅરાઉમ) ઔરત માટે એક તોહફો છે. જે નિકાહ પછી પતિ તરફથી પોતાની પત્નીને આપવામાં આવે છે. ઔરતની ઇઝઝત અને તેણીની મહત્વતા ઝાહિર કરવા માટે શરીઅતે નક્કી કરી છે ઔરતની ઝાતની કીમત નથી કે લોંડી તરીકે ખરીદવામાં આવી હોય. હિદાયહમાં છે: †ãÛÖ]
DOLO)NE ØvÛÖ] Í †ŽÖ èþ^e] ^Â† • g q]æ

હનફી મઝહબમાં ઓછામાં ઓછી મહેર દસ દિરહમ છે. એથી ઓછી મહેર નક્કી કરવી જાઇઝ નથી. દસ દિરહમના બે તોલા સાડા સાત માશા (૩૪ ગ્રામ ૦૨ મિલીગ્રામ) ચાંદી અથવા નિકાહ વખતે તેટલા ચાંદીની જે બજાર કીમત થતી હોય તે ઓછામાં ઓછી મહેર કહેવાશે. વધુ મહેર નક્કી કરવા માટે શરીઅતે કોઇ હદ નક્કી કરી નથી. એટલી વધુ મહેર નક્કી કરવામાં ન આવે કે શોહર અદા ન કરી શકે. મહેર મર્દ ઉપર ઔરતનું કર્ઝ ગણાય છે. અગર અદા કર્યા વગર શોહર મૃત્યુ પામે અને ઔરતે પોતાની ખુશીથી મહેર માફ કર્યુ ન હોય તો શોહરના છોડેલ માલમાંથી ઔરત વસૂલ કરી શકે છે. á] DOMS Väm], âE äjÒ†i àÚ o—ÏnÊ I çÛÖ^e ,Ò^i ,Î æ äjÚƒ oÊ àm• oÛŠÛÖ]

નિકાહ વખતે કે મંગની વખતે જે કાંઇ ઝેવર પતિ તરફથી ચઢાવવામાં આવે છે એનો મહેર સાથે કોઇ સંબંધ નથી. અમારા સમાજમાં તેમજ હિન્દુસ્તાનમાં લગભગ દરેક જગ્યાએ ઔરત તેની માલિક થતી નથી. બલ્કે ફકત પહેરવા અને ઇસ્તેઅમાલ કરવા માટે ચઢાવવામાં આવે છે. શોહર અથવા શોહરના ઘરવાલાઓની પરવાનગી વગર ઔરત તેને વેચી શકતી નથી. કોઇને આપી શકતી નથી. આ ખુલ્લી દલીલ ઔરતના માલિક ન હોવાની છે. એજ કારણે ખુદા ન ખાસ્તા તલાક થાય તો તે વખતે પાછું લઇ લેવામાં આવે છે. અલબત્ત અગર મહેર તરીકે ચોખવટ કરી આપવામાં આવ્યું હોય તો ઔરત માલિક ગણાશે.

હઝરત મુફતી શફીઅ સા. રહ.એ લખ્યું છે ખાવિંદ ઔર ઉસકે અકરબા જો ઝેવર ચઢાતે હૈં વો ખાવિંદ કી મિલ્ક મેં રેહતે હૈં. ઔર ઔરત ઉસકા ઇસ્તિઅમાલ આરિયતન કરતી હે. (ફતાવા દારૂલ ઉલૂમ)

મહેરમાં ઝેવર તેમજ કોઇ પણ સામાન મકાન, ખેતર વિગેરે

નક્કી કરવું જાઇઝ છે. DOLU Väm], âE Š ...] o×Â ^ãqæ^i çÖ æ

હુઝૂર સલ.એ પોતાની સાહબઝાદી હઝરત ફાતેમતુઝઝોહરા રદિ.ની જે મહેર નક્કી કરી હતી તે મહેરે ફાતિમી કહેવાય છે. જે રાજેહ કોલ મુજબ ૪૮૦ દિરહમ હતી. જે આજના હિસાબે ૧ કિલો ૬૩૨ ગ્રામ ૯૬૦ મી.ગ્રામ ચાંદી એટલે કે (જુના વજન મુજબ ૧૪૦ તોલા) થાય છે. મુફતી શફીઅ રહ.એ ૧૩૨ તોલા અને બીજા બુઝુર્ગોએ ૧૫૦ તોલા પણ કહ્યું છે. નિકાહ વખતે એટલા તોલા ચાંદીની બજાર કીમત થતી હોય તેટલી કીમત મહેરે ફાતેમી કહેવાશે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૨/ જમાદિસ્સાની ૧૪૨૦ હિ.

૧૬૦૪ **મહેરે ફાતમીની મિકદાર**

સવાલ : મહેરે ફાતિમી કોને કહે છે? અને તેની મિકદાર બતાવશો.

જવાબ : હદીસમાં છે કે આપ સલ.ની અઝવાજ અને હઝરત ફાતિમા રદિ.ની મહેર સાડા બાર અવકિયા એટલે ૫૦૦ દિરહમ મુકર્રર થઇ હતી, જેનો હિસાબ કરી ઉલમાએ ૫૦૦ દિરહમના ૧૩૧ તોલા ૩ માશા ચાંદી બતાવી છે.

એવી રીતે કે એક દિરહમ બરાબર ૩ માશા એક રત્તી અને રત્તીનો પાંચમો ભાગ થાય છે. હવે ૫૦૦ દિરહમના ૧૫૭૫ માશા થશે. અને ૧૨ માશાનો એક તોલો ગણવામાં આવે તો એ હિસાબે ૧૩૧ (એકસો સવા એકત્રીસ તોલા) ચાંદી થાય છે.

oj‚$ äq]æ‡Ÿ éÎ], ' á^Ò Ù^Î #' of‚Ö] Ñ], ' á^Ò Ü³Ò æŽÏ^³Â k³Ö^³‰ Ô ×jÊ ènÎæ] Ì ' Þ kÖ^Î Ÿ k×Î • ‚Ö] ^Ú p..., i] kÖ^Î • Þ æ ènÎæ] é³†³ŽÂ VänÂ† • †m•^ÏÚ P VÝç×ÃÖ] ...]• pæ^jÊ (NSS)N VéçÓŽÚE Üa...• é^Û³ŠÛ³ì DML

૧૩૧ તોલા ૩ માશા ચાંદીનો બજાર ભાવ કાઢી જેટલા રૂપિયા

થાય તેને મહેરે ફાતમી ગણવું. ચાંદીનો ભાવ વખતો વખત બદલાયા કરે છે જેથી જરૂરત વખતે જે ભાવ હશે તે મહેરે ફાતમી ગણાશે.

બેહતર એ છે કે મહેરે ફાતેમીના સાથે નિકાહ વખતે રૂપિયાની મિકદાર પણ શબ્દોમાં કહી દેવામાં આવે જેથી શંકા ન રહે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૬૦૫﴿ શોહરની હયસિયતથી વધુ મહેર નક્કી કરવી

સવાલ : નિકાહ વખતે જયારે મંગણી થાય છે તે ટાઇમે છોકરા છોકરીના વડીલો મહેર નક્કી કરે છે છોકરાથી પુછવામાં આવતુ નથી જો શકિત કરતા વધારે નક્કી કરવામાં આવી હોય તો આપવું મુશકેલ બને છે તો એવી સુરતમાં મહેર કેટલી આપવી જોઇએ શકિત પ્રમાણે યા જે નક્કી કરવામાં આવી હોય તે પ્રમાણે બાકી રાખેલ મહેર કયાં સુધીમાં આપવી નિકાહ પછી શોહર ઔરતની સામે પોતાની ચીતા ઝાહિર કરે અને ઔરત કહે કે મારે કયાં જોઇએ છે મારે મહેર શું કરવી છે. તો જવાબ આપી મહેરબાની કરશો.

જવાબ : મહેર શોહરની હયસિયત પ્રમાણે નક્કી કરવી જોઇએ. કારણકે નિકાહ વખતે જે મહેર નક્કી કરવામાં આવે તે ધણી ઉપર ઔરતનું કર્ઝ ગણાય છે DOMS Vèn] , âE äjÚƒ oÊ àm• †ãÛö] áŸ

મહેર અદા કરવાથી અથવા ઔરત પોતાની રાઝી ખુશીથી માફ કરે તો માફ થાય છે નહી તો કયામતના દિવસે બીજા કર્ઝોની જેમ એની પણ પુછ થશે. માટે બેહતર એ છે કે મહેર આપી શકાય એ પ્રમાણે નક્કી કરવામાં આવે. હઝરત ઉમર રદિ. ફરમાવે છે ''ખબરદાર ઔરતોની વધારે મહેર નક્કી ન કરો. અગર વધુ મહેર નક્કી કરવું દુનિયામાં અઝમત અને અલ્લાહના નઝદીક તકવાનું કારણ હોતે તો આપ સલ. મહેર વધુ મુકર્રર કરવાના વધુ હકદાર હતા.'' (મિશ્કાત) અગર મહેર ઉધાર રાખવામાં આવી હોય તો

તલાક અથવા મહેર બન્નેમાંથી કોઇ એકની મોત વખતે માંગણી કરી શકાય છે તે પહેલા નહી. (ફતાવા દારૂલ ઉલૂમઃ ૮/૨૦૪) †ãÛö] á^Ò çö DPUP)N VoÚ^•E å, Ãe Ÿ æ ØqŸ] Ùç×u Øfî ÄßÛö] ^Ûãö < nö ¡ q©Ú

ઔરત પોતાની રાઝી-ખુશીથી મહેર માફ કરે તો માફ થશે. દાબ દબાણ કે શરમા શરમીમાં મહેર માફ કરશે તો મહેર માફ થશે નહી. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૭/૫/૭૯

﴾૧૬૦૬﴿ મહેરે શરએ મોહંમદીનો શું મતલબ

સવાલ : પુછવાનું આ કે જૂના નિકાહના રજિસ્ટરોમાં મહેર વિશે મહેરે શરઇ અથવા મહેરે શરએ મોહંમદી લખવામાં આવતુ હતું કદાચ અત્યારે પણ લખાય છે તો પુછવાનું એ કે એનાથી શું મુરાદ છે? આપણા ત્યાંના ઉર્ફમાં એનાથી શું મુરાદ લેવાય છે?

જવાબ : અહિંયા નિકાહના ટાઇમે મહેરની રકમ નક્કી કરી દેવામાં આવે છે. એટલે એ વિશે ઉર્ફમાં એનાથી શું મુરાદ છે તે બતલાવવું મુશ્કેલ છે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૬૦૭﴿ પાછળથી મહેર વધારી દેવું / મહેરના બદલે મિલ્કત આપવું સહીહ છે?

સવાલ : સુન્ની હનફી કાયદા મુજબ શાદી વખતે જે મહેર મુકર્રર કરવામાં આવી હોય તેનાથી વધારીને ઘર જમીન બાગ આપવું દુરૂસ્ત છે કે નહી? મહેરને વધારીને આપવામાં આવે તો ગવાહોની રૂબરૂ અથવા કાગઝ પર લખેલું હોવું જરૂરી છે?

જવાબ : નિકાહ મૌજૂદ હોવાની હાલતમાં ધણી પોતાની રાજી ખુશીથી નિકાહ વખતે જે મહેર નક્કી થઇ હોય તેના કરતા વધારે મહેર તરીકે કંઇ ઔરતને આપે અને ઔરત તેજ મજલિસમાં કબૂલ કરી લે તો જાઇઝ છે. વધારેલી ચીઝ અસલ મહેરની કિસમની હોય અથવા ઘર, જમીન, બાગ વિગેરે કોઇ બીજા પ્રકારની હોય તો પણ

દુરૂસ્ત છે.

અસલ મહેર સિવાય ધણી પોતાની ખુશીથી મહેર પેટે પોતાની ઔરતને જે કાંઇ આપે તેમાં ગવાહોનું હાજર હોવું તેમજ લખાણ હોવું જરૂરી નથી. જયારે ધણી પોતાની ઝુબાનથી નક્કી કરી આપે તો ધણી ઉપર આપવું જરૂરી થઇ ગયું.

અલબત્ત અગર ધણીના વારિસો મહેર પેટે આપવાનું ઇન્કાર કરે તો ઔરતને શરઇ ગવાહોથી સાબિત કરવું જરૂરી છે. o×Â ,‡ ¡ e çö æ èvnv ' ^ãþ] •^Ê] ‹ × r Ûö] oÊ ^ãöçfÎ ½†Že äÚ^×i ^3ãþ^3Ê ö3Û3ŠÚ (PRO)N VoÚ^•E ^ã¿Ë×e x ' i Øe é•^3^3ö] À3Ë3ö ^3ãnÊ ½†3jŽ Ÿ •ç3ã• DPQR)P VÝç×Ãö] …]• pæ^jÊ

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨/૩/૮૦ ઇ.

૧૬૦૮ __મહેરની રકમ શાદી પછી શોહર પોતાની ખુશીથી વધારી શકે?__

સવાલ : કોઇ ધણી પોતાની હયાતીમાં તેની ઔરતને મહેરની જે રકમ નક્કી હોય તેના કરતાં વધારે રકમ મહેર તરીકે આપવા ચાહે તો જાઇઝ છે?

જવાબ : નિકાહ મૌજૂદ હોવાની હાલતમાં ધણી પોતાની રાજી ખુશીથી નિકાહ વખતે જે મહેર નક્કી થઇ હોય તેના કરતાં મહેર તરીકે કંઇ વધુ ઔરતને આપે તો જાઇઝ છે. અસલ મહેર કરતાં વધારેલી ચીઝ અસલ મહેરના પ્રકારની હોય અથવા બીજા કોઇ પ્રકારની હોય અને ચાહે અસલ મહેર ધણીએ ચુકવી આપી હોય કે ન ચુકવી હોય મહેર તરીકે કંઇ વધુ ઔરતને આપે તો જાઇઝ છે.

કુર્આને હકીમમાં છેઃ મહેર મુકર્રર કર્યા પછી પણ જેટલા પર તમે (પતિ-પત્નિ) રાજી થઇ જાઓ તેમાં તમને કંઇ ગુનોહ નથી. (સૂ.નિસા)

મતલબ એ છે કે ઔરતને પોતાની ઇચ્છાથી મહેર ઘટાડવાનો તેમજ પુરૂષને પોતાની ખુશીથી મહેર વધારવાનો અધીકાર છે. (ફતાવા આલમગીરીઃ ૧/૩૩૩, ઉમ્દતુર્રિઆયહઃ ૨/૩૪) oÊ é•^^ö]]f^Ê ¼nvÛö] oÊ],,Ò è$ ¡ ‰ö] ^ßñ^Û×Â ,ßÂ |^Óßö] Ý^nÎ Ù^u èvnv ' †3ãÛ3ö]]f]],,â t^âçö] t]†Šö] oÊ],,Ò é•^^ö] äjÚ^ö ,ÏÃö] ,Ã3e †3ãÛ3ö] o3Ê ^3â•]‡ oöæ àÚ æ] tæ‡ àÚ Ÿ æ] †ãÛö] ‹ßq àÚ kþ^Ò ð]ç‰ é•^^ö] éœ†Ûö] k3×3e] ^Ú] æ Ùçì ,ö^e ^Ú] è$ ¡ $ á^ÃÚ ,u^e ,Ò^ji ^Ûþ] é•^^ö] æ Ðñ^Ëö] †ãßö] oÊ],,Ò àÚ ^Ûãßne èÎ†Ëö] kÃÎæ á^Ê ànqæ^ö] ,u] l çÛe ^Ú] æ èvnv ' ö] éç× í 3ö^3e Ì ' jßi Ÿ æ Ø ' Ÿ] Ì Ã—i æ é•^^ö] k×3_3e è$ ¡ 3‰ö] o3þ^3Ã3Û3ö] å,,3â †3nÆ DOOO)M Vp†n ,Ûö^Â pç^jÊE é•^^ö]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૮/૨/૮૦

૧૬૦૯ __મર્હુમાની મહેર બાકી હોય તો વારસદારોમાં તેમના હિસ્સા મુજબ વહેંચી દેવી__

સવાલ : ઝૈદ અને હિંદામાં નિકાહ થયા, નિકાહ વખતે મહેર પણ નક્કી થઇ છે. પરંતુ મહેર અદા કરી નથી. અને હિંદાનો ઇન્તેકાલ થઇ ગયો છે, તો એ મહેરના વધુ હકદાર કોણ? ઔરતના માં-બાપ કે અવલાદ? અગર માં-બાપ એ રકમ લેવા ન ચાહે તો એ રકમ કયાં ઇસ્તેઅમાલ કરવી?

જવાબ : મહેર ઔરતનું ધણીના ઉપર કર્ઝ છે, ધણી અદા કરે અથવા ઔરત પોતાની તંદુરસ્તીમાં રાજી-ખુશીથી માફ કરે તો માફ થશે નહી તો ધણીના ઝિમ્મે એ કર્ઝ બાકી રહેશે. પુછેલી સુરતમાં ધણીએ મહેર આપી નથી અને ઔરતનો ઇન્તેકાલ થઇ ગયો છે તો મહેરની રકમ અને બીજી માલ-મિલ્કત ઔરતના વારસદારોમાં દરેકના શરઇ હિસ્સા પ્રમાણે વહેંચવામાં આવશે. મહેરની રકમમાંથી ધણીના હિસ્સામાં જે રકમ આવે તે બાદ કરી બાકીની રકમ ઔરતના

વારસદારોને આપવી પડશે. ઔરતના માં-બાપ મહેરની રકમ વાપરવા ઇચ્છતા ન હોય તો પોતાના હિસ્સાની રકમ લઇ મર્હુમાના ઇસાલે સવાબ માટે ગરીબોને આપી દેવામાં આવે. äjÚf oÊ àm• ȯÛŠÛÖ] áŸ DOMS)N Vèm], âE Ô Öf àÚ äfn ’ þ¼ÏŠnxÊ Ÿæ] ki^Ú ^ãþ] ÜxÂ]f] !!! ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૬૧૦﴿ તલાકે બાઇના વાળી ઔરત સાથે તેનો આગલો શોહર ફરીથી નિકાહ કરે તો નવી મહેર આપવી પડશે?

સવાલ : તલાકે બાઇના આપેલી ઔરત સાથે તેનોજ શોહર ફરી નિકાહ કરવા માંગે છે તો શું આગલી મહેર ચાલશે કે ફરી બીજી મહેર આપવી પડશે?

જવાબ : તલાકે બાઇના આપેલી ઔરત સાથે તેનોજ શોહર ફરી નિકાહ કરે તો બીજી મહેર આપવી પડશે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૬૧૧﴿ જમાઅતે મહેર નક્કી કરવી

સવાલ : અમારી કોમમાં હાલમાં નિકાહ વખતે મહેરનો રિવાજ લગભગ રૂા. ૧૦૫૧નો છે. પરંતુ આજકાલ તલાકો વારંવાર થવાની બદી વધતી જાય છે. જેથી આ વબા રોકવા માટે મહેર વધારી દેવા ઠરાવ કરવા અમારી પંચ વિચાર કરે છે. અને મહેર વધારીને રૂા. ૫૦૦૦ હજાર સુધીની કરવી એવી ચર્ચા થાય છે. તો રૂા. ૫૦૦૦/-ની મહેર માટે ઠરાવ કરવા શરીઅત ઇજાઝત આપે છે કે કેમ? તે માટે ખુલાસાવાર જવાબ આપશો.

જવાબ : મહેર ઔરતનો હક છે. પોતાની મરઝી મુજબ ઓછી વધતી નક્કી કરી શકે છે. જમાઅતે પાંચ હઝાર મહેર આપવા માટે મજબૂર કરવું જાઇઝ નથી. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૩/૭/૭૩ ઇ.

﴾૧૬૧૨﴿ ઓછામાં ઓછી મહેર કેટલી રાખી શકાય?

સવાલ : મહેર ઓછામાં ઓછી કેટલી અને વધુમાં વધુ કેટલી રાખી

શકાય? રોકડ આપવી કે ઉધાર પણ ચાલી શકે?

જવાબ : હનફી મઝહબમાં મહેર ઓછામાં ઓછી ૧૦ દિરહમ છે. જેનો હિસાબ કરી આલિમોએ ૧૦ દિરહમના બે તોલા સાડા સાત માશા ચાંદી બતાવી છે. એટલી મિકદાર ચાંદીનો બજાર ભાવ કાઢી જેટલા રૂપિયા થાય તે ઓછામાં ઓછી મહેર ગણાશે.

વધુ મહેર માટે કોઇ હદ નથી. પણ ઘણી મોટી મહેર રાખવી શરીઅતમાં પસંદ નથી. હઝરત ઉમર રદિ. ફરમાવે છે કે ઔરતોની મહેર મોટી રાખશો નહી. અગર મહેરની રકમ વધુ પ્રમાણમાં ઠેરવવી દુનિયામાં ઇઝઝત અને અલ્લાહના નઝદીક પરહેઝગારીની ચીઝ હોતે તો આપ સલ. મોટી મહેર નક્કી કરતે.]çÖ^Çi Ÿ h^_í Ö] àe †ÛÂ Ù^Î á^Ò äxÖ] ,ßÂ pçÏi æ] ^nþ, Ö] oÊ èÚ†Ó³Ú k³þ^³Ò ç³Ö ^³ãþ^³Ê ð^³Š߳Ö] Ñ], ³ ‘ DMOQ Väq^Ú àe]E î Ö] # ,Ûv Ú ^ãe ÜÓÏu] æ ÜÒŸæ]

માટે મહેરમાં મોટી રકમ નક્કી કરવું શરીઅતમાં પસંદ નથી. મહેર ઉધાર પણ રાખી શકાય છે. પરંતુ રોકડ આપી દેવું બેહતર છે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૨/૪/૭૧ ઇ.

﴾૧૬૧૩﴿ ગામની જમાઅત ઔરતની મહેર નક્કી કરી શકે છે? મહેર માફ કરવા ઔરત પર દબાણ કરવું

સવાલ : ગામની જમાઅત ઔરતની મહેર નક્કી કરી શકે છે કે નહી? અમુક લોકો કહે છે કે નક્કી થઇ શકતી નથી. અહીંનો માહોલ એવો છે કે ઘણાં વરસોથી ૧૨૭.૫૦ મહેર નક્કી કરેલી છે. પરંતુ તે મહેર ઔરતને આપતા નથી. અને ખાવિંદના ઇન્તેકાલ બાદ અથવા સકરાતની હાલતમાં મહેર માફ કરવા ઔરતને મજબૂર કરે છે. તો ઔરત મજબૂર થઇને માફ કરી દે છે તો શું માફ થઇ જાય છે? આવા પ્રસંગો ન બને તે માટે હમારી જમાઅત મહેર નક્કી કરવા ચાહે છે તો શું જમાઅત મહેર નક્કી કરી શકે છે?

જવાબ : મહેર એ ઔરતનો હક છે. જે તેને મળવો જોઇએ. ઔરત પોતાની રાજી ખુશી થી મહેર નક્કી કરી શકે છે. જમાઅતે મહેર માટે કોઇ રકમ નક્કી કરવી ન જોઇએ. લોકો ઔરતને તેની મહેર આપતા નથી તો જમાઅતના આગેવાનો ઔરતની મહેર આપવા માટે લોકોને સમજાવી શકે છે.

શોહર કે કોઇના દાબ-દબાણ વગર ઔરત પોતાની રાજી ખુશીથી મહેર માફ કરશે તો માફ થઇ શજે. નિકાહ વખતે ઠેરવેલ મહેર કરતાં વધુ મહેર પણ શોહર આપી શકે છે. દાબ-દબાણ અને શરમા શરમીથી મહેર માફ કરવાથી માફ થશે નહીં. માટે શોહરે ઔરતની મહેર ન આપવું અને સકરાત વખતે મહેર માફ કરવા માટે ઔરતને મજબૂર કરવું એ ગુનાહનું કામ છે. અને એવી રીતે શરમા-શરમીમાં મહેર માફ કરવાથી માફ થયેલી ગણાશે નહી.

હદીસ શરીફમાં છે કે જે માણસ ઓછી વત્તી મહેર નક્કી કરી ઔરત સાથે નિકાહ કરે પણ તેની નિય્યત મહેર અદા કરવાની ન હોય અને પછી તે માણસ એ મહેર અદા કર્યા વગર મરણ પામે તો એવો માણસ કયામતના દિવસે ઝાની તરીકે અલ્લાહ સામે હાજર થશે.

Øq... ^Ûm] ÙçÏm #" äx0] Ùç‰... kÃÛ‰ Ù^Î äne] àÂ p•†Ó0] áç³Û³nÚ à³Â ^ãÏu ^ãn0] p•©m á]äŠËÞ oÊ < n0 †%Ò æ] †ãÛ0] àÚ ØÎ ^Ú o×Â éæ†Ú] tæ^i gnÆ†j0]E á]‡ çâ æ èÚ^nÏ0] Ýçm äx0] oÏ0 ^ãÏu ^ãn0] •©m Ü0 æ l ^ÛÊ ^ãÂ , ³ì ç0 oju ð^ • †0] à³Ú ^³ã_³u èv³ ' o³Ê , ³e Ÿ æ DSM(OQ)O Vg³nâ†³j0] æ DPRQ)N VoÚ^• (p†n , Û0^ÂE !x ' m Ü0 èâ†ÓÚ kÞ^Ò

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૫/૨/૭૨ ઈ.

❀૧૬૧૪❀ ઓછામાં ઓછી મહેર

સવાલ : મહેર ઓછામાં ઓછી હાલમાં ચાલતા સિક્કામાં કેટલી

હોવી જોઇએ?

જવાબ : ઓછામાં ઓછી મહેર ૧૦ દિરહમ એટલે કે બે તોલા સાડા સાત માશા ચાંદી છે. બે તોલા સાડા સાત માશા ચાંદીનો બજાર ભાવ કાઢી જેટલા રૂપિયા થાય તે ઓછામાં ઓછી મહેર કહેવાશે. ઉપર બતાવેલ ચાંદીની હાલ જે કીમત થતી હોય તેનાથી ઓછી મહેર મુકર્રર કરવું જાઇઝ નથી. Ÿ å†nÆ æ oÏãnf0] &m , v0 Üa]...• é†ŽÂ äxÎ] h^e èm] , â (PQN)N VoÚ^Ž0] ÄÚ ...^j í Ú ...•E Üa]...• é³†³ŽÂ à³Ú Ø³Î] †³ãÚ Dgu^ ' ÄnË• ojËÚ ‡] ML VènÂ† • †m•^ÏÚ !ML)N †ãÛ0]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

❀૧૬૧૫❀ મહેરે ફાતમીની મિકદાર

સવાલ : મહેરે ફાતમીના હાલ ચાલતા સિક્કામાં કેટલા રૂપિયા થાય?

જવાબ : મહેરે ફાતમી ૫૦૦ દિરહમ બતાવવામાં આવી છે. જેનો હિસાબ કરી આલિમોએ એક સો સવા એકત્રીસ તોલા ચાંદી બતલાવી છે. એટલી મિકદાર ચાંદીનો બજાર ભાવ કાઢી જેટલા રૂપિયા થાય તેને મહેરે ફાતમી કહેવામાં આવશે. ચાંદીનો ભાવ વખતો વખત બદલાયા કરે છે. જેથી જરૂરત વખતે જે ભાવ હશે તે મહેરે ફાતમી ગણાશે. બેહતર એ છે કે નિકાહ વખતે રૂપિયાની મિકદાર પણ શબ્દોમાં મુકર્રર કરી દેવામાં આવે જેથી શંકા ન રહે. †ãÚ á ^Ò æ Üâ...• é^Ú ÜŠ ì ÑçÊ áçÓm çâ æ è—Ê àÚ Ù^Ï%Ú é^³Û³Ã³e...] ê Û³>^³Ê DÑ] , ' 0] h^e (•¨]• çe] än•^uE !†nŠm ðoŽe

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

❀૧૬૧૬❀ બે મહીના શાદી રહી તો મહેર આપવી કે નહી?

સવાલ : હમારી શાદી તા. ૨૬/૧૦/૧૯૭૦ના થઇ હતી ત્યાર પછી હમારો ઘરસંસાર ૨૬/૧૦/૧૯૭૦થી લઇ તા. ૧૯/૧૨/૧૯૭૦ સુધી

ચાલ્યો તો મારે તેને મહેર આપવી કે નહી?

જવાબ : કુર્આન શરીફમાં ખુદાપાક ફરમાવે છે

!è—ǁ†Ê àâ…çq] àâçi«Ê àãßÚ äæ ÜjÃ_j‰] ^ÛÊ

અર્થાતઃ તે સ્ત્રીઓમાંથી (નિકાહ પછી) જેણીને તમે કામમાં લાવ્યા હોય તેણીઓને મહેર આપો. જે કંઇ નક્કી કરવામાં આવી છે. (કુર્આને હકીમ સૂ.નિસા)

પુછેલી સુરતમાં તમારા લખવા પ્રમાણે ઔરત સાથે સોહબત થઇ ચુકી છે. માટે ઔરતની નિકાહ વખતે જે કંઇ મહેર નક્ક કરવામાં આવી હોય તે પુરી આપવી પડશે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૬૧૭ ખેતરની આવકથી ગુજરાન ચલાવવાને મહેર ગણી લેવું

સવાલ : હજુ સુધી મરદે ઔરતની મહેર આપી નથી અને મરદ કહે છે કે મારી ખેતરની પેદાશમાંથી જે ખાધું છે તે મહેર પેટે છે તો શું આ પ્રમાણે જાઇઝ છે?

જવાબ : મરદ ઉપર મઝકૂર બાઇની મહેર આપવી જરૂરી છે. એમ કહેવું કે આજ સુધી મારી જમીનની આવક ખાધી એ મહેર પેટે છે યોગ્ય નથી કારણ કે આજ સુધી એ બાઇ તેની ઔરત હતી અને ઔરત હોવાના લઇને મરદની જમીનથી પોતાનું ગુજરાન ચલાવતી હતી માટે ગુજરાન માટે ખર્ચ લેવાથી મહેર અદા થયેલી ગણાશે નહી. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૨/૫/૭૦ ઇ.

૧૬૧૮ મોટી મહેર માત્ર પોતાના ફાયદા માટે નક્કી કરવી

સવાલ : (૧) લોકો પોતાના છોકરા છોકરીને વિદેશ મોકલવાના શોકમાં એ શરતે મહેર મુકર્રર કરે છે કે અમુક ટાઇલ બંનેનો સંસાર જોઇએ એટલે આમ રિવાજ મુજબની તેમજ મોટી લાખો રૂપિયાની એમ બે પ્રકારની મહેર રાખે છે અગર સંસાર બરાબર ચાલે તો મોટી મહેર ઔરત માફ કરી આપે અને રિવાજ મુજબની મહેર આપવાની રહેશે.

અગર કસૂર છોકરા તરફથી હોય તો તેણે ઘણી મોટી નક્કી કરેલી મહેર આપવાની રહે એ વિશે શરીઅતનો શું હુકમ છે?

(૨) શરીઅતની વધુ કે ઓછી મહેરની શું મર્યાદા છે તે જણાવશો?

(૩) ઝબરદસ્તી કરી કે શરમમાં નાંખી ઔરત પાસે મહેર માફ કરાવવાનો શું હુકમ છે?

જવાબ : (૧) મહેર હકીકતમાં એક ઇઝઝત વર્ધક ચીઝ છે. જે શોહર પોતાની ઔરતને આપે છે. મહેરનો મકસદ ઔરતની ઇઝઝત અને ઇકરામ છે. મહેર ઔરતની કીમત નથી. કે રૂપિયાથી મહેર આપી ઔરતને ખરીદી લિધી હોય. અને ઔરત મહેરના બદલામાં શોહરના હાથોમાં વેચાઇ ગઇ હોય બલ્કે શરીઅતે ઔરતની એક ખાસ ફઝીલત અને ઇઝઝત ઝાહિર કરવા માટે મુકર્રર અને વાજિબ કરી છે. કુર્આને હકીમમાં છેઃ ÜÓ॥]çÚ^e]ç³Ç³jfi á] માલ આપી ઔરતને હાસિલ કરો. હિદાયહમાં છેઃ ØvÛ॥] Í †Ž॥ èÞ^e] ^Â†• gq]æ †ãÛ॥] Ü³$ એક ખાસ શરાફત ઝાહિર કરવા ખાતર મહેર શરીઅતમાં વાજિબ ઠેરવી છે. (હિદાયહઃ ૩૦૩) માટે મહેર માત્ર એક ફરઝી ઢોંગ નથી કે નિકાહ થયા પછી એને અદા કરવાની જરૂરત રહેતી ન હોય. બલ્કે શરીઅતનો મકસદ મહેર મુકર્રર કરવા માટે એ છે કે જયારે કોઇ માણસ નિકાહ કરી ઔરતને લાવે છે તો તેણીનો વ્યાજબી ઇકરામ કરે અને એક હદિયો તેણીને પેશ કરે જે તેણીની શાનના લાયક હોય. જેથી શરીઅતનો તકાઝો એ છે કે મહેરની રકમ ન તો એટલી ઓછી નક્કી કરવામાં આવે જેનાથી શરીઅતનો મકસદ, ઇઝઝતો એહતેરામને ખતરો થઇ જાય અને ન તો એટલી મોટી નક્કી કરવામાં આવે કે શોહર અદા કરવા પર તાકત રાખતો ન હોય અને છેવટ માં કાંતો મહેર અદા કર્યા વગર મૃત્યુ પામે અથવા ઔરતથી માફ કરાવવાને મજબૂર થઇ જાય. કારણકે નિકાહ પછી મહેર ઔરતનું

શોહર પર કર્ઝ ગણાય છે. જેને અદા કરવું જરૂરી છે. અહીયા સુધી કે અદા થયું ન હોય અને શોહર મૃત્યુ પામે તો વારિસોમાં મીરાસ તકસીમ કરવામાં ઔરતની મહેરનું કર્ઝ અદા કરવું જરૂરી છે. હિદાયહમાં છેઃ ,ÏÃi ,Îæ äjÚf oÊ à• oÛŠÛ³ö] á] ä³jÒ†³i à³â o³—³Ï³nÊ èÛ³³nöç³³ö^³³³³e અર્થાતઃ નિકાહ વખતે જે મહેર નક્કી કરવામાં આવી તે શોહરના ઝિમ્મે કર્ઝ છે. અને અદા કરવા વગર શોહર મરી ગયો તો તેના તરકા (છોડેલ માલ)માંથી અદા કરવામાં આવશે. (હિદાયહઃ ૩૧૭)

સવાલમાં લખવા મુજબ વિદેશના લ્હાવામાં છોકરી પક્ષ તરફથી છોકરા પક્ષ પાસે લાખો રૂપિયાની એવી મોટી રકમ મહેર તરીકે નક્કી કરવી ઉધાર તરીકે એવી શરતે કે આગળ જતાં વિખવાદ થાય અને તલાકની નવબત આવે તો અગર કસૂર છોકરા તરફથી હોય તો પૂરી નક્કી કરેલ મહેર આપવી પડશે અને અગર છોકરી તરફથી કસૂર હોય તો સાઇડમાં ઓછી મહેર રાખે છે તેજ અદા કરવાની રહેશે. આ પ્રમાણે શરત લગાડવી જાઇઝ નથી. અને જેટલી રકમ નક્કી કરેલ હોય તેટલીજ શોહર પર લાઝિમ રહેશે. મહેર એટલી હોવી જોઇએ કે શોહરની અદા કરવાની તાકાતથી વધુ ન હોય માત્ર કાગળ પર લખાણ અને કાર્યવાહી ન હોય એમાં શરીઅત સાથે છેતરપીંડી અને ધોકો કરવો છે. કે નિકાહ પછી બે,ચાર વરસ જોઇએં કે બન્નેવની ઝિંદગી સારી રીતે પસાર થતી હોય તો મહેરને માફ કરી આપવાની. મહેરનો આધાર બે વસ્તુ પર છે. (૧) મહેર એટલી હોવી જોઇએ જેમાં ઔરતની ઇઝઝત સમાએલી હોય ઘણી ઓછી ન હોય (૨) મરદ એ મહેર અદા પણ કરી શકે. અને અદા કરવાની નિય્યત પણ હોય અગર બંન્નેવ વાતોમાંથી કોઇ એક પણ મૌજૂદ નહી હશે તો તે જાનાઇઝ ગણાશે.

(૨) શરીઅતમાં વધુ મહેર મુકર્રર કરવા માટે કોઇ હદ અને મર્યાદા નથી. શોહર મોટી મહેર અદા કરવાની તાકાત ધરાવતો હોય અને અદા કરવાની નિય્યત પણ હોય તો મોટી મહેર રાખવા માટે વાંધો નથી. પરંતુ માફ કરાવવાની નિય્યતથી મોટી મહેર રાખવા માટે વાંધો નથી. પરંતુ માફ કરાવવાની નિય્યતથી મોટી મહેર રાખવી એ ઇસ્લામી તરીકા વિરૂધ્ધ છે. (કિફાયતુલ મુફતીઃ ૫/૧૨૦, ૫/૧૪૬) ઓછામાં ઓછી મહેર હનફી મઝહબમાં દસ દિરહમ છે આપ સલ.નું ફરમાન છે Üâ]…• é†³³ŽÂ Ø³Î] à³Ú †³³ãÚ Ÿ દસ દિરહમથી ઓછી મહેર નથી. જેના બે તોલા સાડા સાત માશા ચાંદી થાય છે. નિકાહ વખતે એટલી ચાંદીની જે કીમત હશે તે ઓછામાં ઓછી મહેર ગણાશે.

(૩) કુર્આને હકીમમાં છેઃ સ્ત્રીઓને તેણીઓની મહેર ખુશીથી આપો અલબત્ત તેણીઓ રાજી થઇ તે મહેરમાંથી તમોને આપે તો તમો તેને રચતુ પચતુ સમજી ખાઓ. (સૂ.નિસા પા.૪ આ.૪) બીજી જગ્યાએ છે જે સ્ત્રીઓથી (નિકાહ પછી) ફાયદો ઉઠાવ્યો છે તેણીઓને જે મહેર નક્કી કરી છે તે મહેર આપો. મહેર નક્કી કર્યા પછી તમો રાજી થઇ જાઓ તેમાં કાંઇ ગુનોહ નથી. (મિસા. પા.૫ આ.૨૪) મજકૂર આયતોથી સાબિત થયું કે મહેર ઔરતનો હક છે પોતાની રાજી ખુશીથી મજબૂર અને લાચાર કર્યા વગર માફ કરે તો દુરૂસ્ત છે. (કિફાયતુલ મુફતીઃ ૫/૧૧૧) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૬૧૯ __૧૨૮ રૂા. મહેર પચ્ચીસ વરસ પછી કેટલી આપવી?__

સવાલ : પચ્ચીસ વરસ પહેલાં એક માણસના નિકાહ થયા તે વખતે ૧૨૮/રૂા.મહેર નકકી થયા.૨૫ વરસ દરમિયાન ન ધણીએ મહેર આપી અને ન ઓરતે પોતાની મહેર ધણી પાસે માંગી.

તો પચ્ચીસ વરસ પછી પણ તેજ ૧૨૮/રૂા.મહેરમાં આપવા પડશે કે હાલની કિંમત મુજબ આપવી પડશે? કારણકે કિંમતોમાં ઘણો

ફરક થઇ ગયો છે. (તડકેશ્વર)

જવાબ : ઓરતની જે મહેર નકકી થઇ હોય તે મહેર ધણી ઉપર કર્ઝ કહેવાશે અને શરીઅતનો આ પણ હુકમ છે કે કોઇના પાસેથી કર્ઝ લીધા પછી તેની કિંમત વધી કે ઘટી જાય તો પણ જેટલી મિકદારમાં કર્ઝ લીધું છે એટલી મિકદારમાં કર્ઝ અદા કરવું જરૂરી છે.પુછેલી સૂરતમાં પચ્ચીસ વરસ પહેલાં જે મહેર નકકી થઇ હોય તો હવે પચ્ચીસ વરસ પછી પણ નિકાહ વખતે જેટલી મિકદાર નકકી થઇ હોય તેટલી આપવી જરૂરી છે.

àÓ㎜Üð k×Ææ] k ' ì… Ü$ < ðçÊ Üâ…• Ì ' Þæ] ŒçׇРÐÞ]• š †Ïj‰] á]æ
,Ãe^ã×¼Ú o_Â^Ê è_ßu š †Ïj‰] è㎜,ßãð] pæ^jËð] oÊæ!å„ ì] p„ð]•,Â Ø³¼Ú Ÿ] ä³n׳Â
DP,×q!NOTV " oÚ^•E!ÙçfÏð] o×Â š †ÏÛð] †fr㎜^â†Ã‰ †nÇi^Ú
…^' Ê ˜ fÏð] Øfl l ,ŠÓÊ,׳fð] Ü³â]…• à³Ú Ì ð] o³×³Â é³e†³Ú] tæ^³i ç³ðæ
Ÿ Üâ]…,ð] Ô×i^ãÞ^Ê l ,qæ çð tæ†i Üâ]…,ð] Ô×i kÞ^Ò á]]çÚ^Î^³â†³nÆ,³Ï³ß³ð]
V " p†n,ÛÚ^Â †e änÞ^ì pæ^jËE ŒçׇËÚ^e ØÚ^Ãjð] Õ†i•^ŠÓð]!^ãjÛnÎ k×Î á]æ†nÆ
DM,×q!OSQ

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. તા.૧૧/૧૦/૮૮

—૧૬૨૦™ મહેર કેટલી હોવી જોઇએ?

સવાલ : શાદીમે મહેર લિખાતે હે વો સહીહ શરીઅતકે મુતાબિક કિતની લિખાની ચાહિયે? કુછ લોગ કેહતે હે કે હુઝૂર (સ.અ.વ.)કે ઝમાનેમેં ચાંદીકે રૂપિયોકા ચલન થા ઓર ઉસ વકત રૂ:મે શાદીમે મહેર લિખાતે થે.કુછ લોગ કેહતે હે કે રૂા.૮૧૧ લિખાતે થે.ઉસકે હિસાબસે આજકે ચાંદીકે ભાવકે હિસાબસે અભી રૂા.૧૧૦૦/ મહેર લિખાના જરૂરી હે.તો શરીઅતસે સહીહ શરઇ મહેર કિતની હે? ઓર કિતની લિખાની ચાહિયે? આપ જવાબ નીચે જરૂરસે લિખના. રાંદેર.

જવાબ : મહેર ઓરતનો હક છે અને શોહર ઉપર કર્ઝ હોય છે,મહેર આપવી શોહરના માટે જરૂરી છે,ન આપવાથી ગુનોહ થશે.ઝબરદસ્તી કરવાથી અથવા શરમાશરમીમાં માફ કરે તો માફ થશે નહીં.શરઇ મહેર પોણા ત્રણ તોલા ચાંદી છે.એટલી ચાંદીની નિકાહ વખતે બજારમાં જે કિંમત હોય તેટલી કિંમત શરઇ મહેર ગણાશે.ઓછામાં ઓછી મહેર ગણાશે. (ફતાવા દારૂલઉલૂમ પેજ-૨૬૫ ભાગ/૬)

મહેરે ફાતિમી નકકી કરવી જે આપ (સ.અ.વ.)ની સાહબઝાદીઓ અને પાક બીવીઓની મહેર હતી ૧૩૧.૧/૪ તોલા ચાંદી અથવા ૧૩૧.૧/૪ તોલા ચાંદીની નિકાહ વખતે બઝારમાં જે કિંમત થતી હોય તેટલી કિંમત મહેરે ફાતિમી ગણાશે.માટે આપ (સ.અ.વ.)ની સાહબઝાદીઓ અને પાક બીવીઓની જે મહેર હતી તેટલી મહેર નકકી કરવામાં એમની તાબેદારી કરવી અફઝલ છે.વર્તમાન ઝમાનામાં ઓરતની બેહતરી વધુ મહેર નકકી કરવામાં જ છે. (ફતાવા દારૂલઉલૂમ પેજ-૨૭૭/૭૮ ભાગ/૮)

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

—૧૬૨૧™ મહેર વિશે વિસ્તૃત ફત્વો

સવાલ : મહેર નિકાહ વખતે નકકી કરવામાં આવે છે તે કેટલી નકકી કરવામાં આવે? મહેર કોનો હક છે? કયારે આપવી? તે વિગતથી જણાવવાં વિનંતી છે.

જવાબ : મહેરનો મકસદ ઓરતની ઇઝઝત અને એહતેરામ અને મહત્વતા જાહેર કરવા માટે શરીઅતે નકકી કરી છે.

!ØvÛð] Í †Žð èÞ^e] ^Â†• gq]æ †ãÛð] DOLOV " ä㎜,âE

મહેર ઓરતની ઝાતની કિંમત નથી કે મહેરના બદલામાં ખરીદી લેવામાં આવે.મહેરમાં ઓરતની ઇઝઝત અને ઇકરામ હોય

એજ કારણે મહેર એટલી ઓછી પણ નકકી કરવામાં ન આવે જેનાથી ઓરતની કોઇ ઇઝઝત થતી ન હોય અને ન તો એટલી મોટી રકમ નકકી કરવામાં આવે કે શોહર અદા કરી ન શકતો હોય, માત્ર લખાણ જ થાય અને છેવટે માફ કરવામાં આવે અથવા અદા કરવા વગર પોતાના ઉપર કર્ઝ લઇને શોહર મરણ પામે.કુર્આને હકીમમાં છેઃ ''અન તબ્તગૂ બિઅમ્વાલિકુમ''તમો પોતાના માલ એટલે મહેરના બદલે (નિકાહ કરી) તેણીઓને પત્ની બનાવવા તલબ કરો. (સૂરએ નિસાઅ આયત -૨૪)

આયતમાં અલ્લાહપાકે નિકાહનાં બદલામાં માલ એટલે મહેર આપવા માટે ફરમાવ્યું છે.

ઓરતોનો અસલ હક તો''મહરે મિષ્લ''છે.એટલે જે ઓરતના નિકાહ થઇ રહ્યા હોય તેના બાપના ખાનદાનની ઓરતો બહેન, ફોઇ, કાકાબહેનની આમ તૌર પર જે મહેર નકકી કરવામાં આવી હોય હાલમાં જેનાં નિકાહ થઇ રહ્યા છે તેણીની પણ તેટલી જ મહેર નકકી કરવામાં આવે, ઓછી વત્તી નહિં.અલબત્ત એ જરૂરી છે કે બન્ને ઓરતો પોત પોતાના નિકાહ વખતે અખ્લાક, તહઝીબ, માલદારીમાં, ખુબસુરતીમાં બરાબર હોય.હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઉદ (રદિ.)એ ફરમાવ્યું''લહા સિદાકન કસિદાકકે નિસાએહ, લા વકસ વલા સતત''(અબૂદાઉદ પેજ-૨૮૮) અય નિસાએ કવમિહા અલ્લતી તુશારિકુહા ફિલ માલી વલ જમાલી.

(હાશિયએ અબી દાઉદ હિદાયહ પેજ-૩૧૩)

પરંતુ નિકાહ વખતે છોકરા-છોકરીની રાજીખુશીથી જે મહેર નકકી કરવામાં આવે છે તે આપવી જરૂરી થશે.શરીઅતે વધુમાં વધુ મહેરની હદ નકકી કરી નથી.પરંતુ પોતાની સ્થિતિ મુજબ નકકી

કરવી બેહતર છે.ઓછામાં ઓછી મહેર આપ (સ.અ.વ.)એ નકકી ફરમાવી છે, જેની બે તોલા, સાડા સાત માશા ચાંદી થાય છે.નિકાહ વખતે એટલી ચાંદીની બજારમાં જે કિંમત થતી હોય તેટલી કિંમત ઓછામાં ઓછી મહેર હનફી મઝહબ પ્રમાણે ગણાશે.એનાથી ઓછી નકકી કરવામાં આવે તો પણ હનફી મઝહબ પ્રમાણે મઝકૂર ચાંદીની બજાર કિંમત મુજબ આપવી પડશે.

લગભગ આપણા ત્યાં એકસો સાડા સત્તાવીસ રૂા.મહેર મશહૂર છે.પરંતુ કોઇ સમયમાં ૧૦ દિરહમ એટલે બે તોલા સાડા સાત માશા ચાંદીની કિંમત એટલા રૂપિયા હશે જેથી તે સમયે ઓછામાં ઓછી એ મહેર નકકી કરવામાં આવી હશે.વર્તમાન સમયમાં એકસો સાડા સત્તાવીસ રૂા.મહેર નકકી કરવી જાઇઝ નથી.મહેરમાં હકીકતમાં ઓરતની ઇઝઝત, તેણીની ઝાતની મહત્વતા છે.માટે પોતાની હૈસિયત પ્રમાણે નકકી કરવી જોઇએ.

હઝરત ફાતિમા (રદિ.)ની હઝરત હફસા (રદિ.)ની મહેર પાંચસો દિરહમ નકકી કરવામાં આવી હતી, જેની ૧૩૧ તોલા, ત્રણ માશા બરાબર ચાંદી થાય છે.એટલે ૧ કિલો ૭૦૧ ગ્રામ.

(અબૂદાઉદ હાશિયહ ૨૮૭, અહસનુલ ફતાવા પેજ-૩૨ ભાગ/૫, મુસ્લિમ શરીફ પેજ-૪૫૮ ભાગ/૧)

એટલી મિકદાર મહેરે ફાતિમી ગણાશે.અગર આપ (સ.અ.વ.)ની સુન્નતની નિય્યતથી ૧૩૧ તોલા, ત્રણ માશા એહતિયાત માટે ૧૩૨ તોલા રાખવું જરૂરી છે કે જેટલી મહેરમાં ઓરતની ઇઝઝત હોય અને શોહર પણ અદા કરી શકે તે પ્રમાણે નકકી કરવી જોઇએ.

નોટ :- મહેરે ફાતિમીમાં ચાંદીના વજન સાથે બજાર કિંમત પણ નકકી કરી લેવામાં આવે જેથી અદા કરવામાં શંકા ન રહે.પતિ પોતાની પત્નીથી ફાયદા ઉઠાવે છે અને પત્ની પોતાની ઝાત પતિનાં

હવાલે કરે છે અને બદલામાં ધણીએ મહેર આપવી જરૂરી થાય છે.માટે બને ત્યાં સુધી જલ્દીમાં જલ્દી અદા કરી આપવું જરૂરી છે.અગર અદા નહી કરશે અને પતિ મરણ પામે તો વારસા વહેંચણી પહેલાં ઓરતની મહેરનું કર્ઝ તેના માલમાંથી ઓરતને આપવામાં આવશે.

DOLP V ” äm] , âE !ð^Ïfö] k ö^u oÊ äxö] Ðu !!!! ^Ûþ]

DOMS V ” äm] , âE !äjÒ†e oÊ o–ÏnÊ!!!!äjÚf oÊ àm• oÛŠÛö] á]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. તા.૧૯/૭/૯૬

–૧૬૨૨™ શાદીમાં વધારે ખર્ચ અને મહેર ઓછી બાંધવી

સવાલ : શાદી વખતે અમુક ભાઇઓ સોનાની જણસ અને સોના ચાંદીનાં સેટ આપે છે,પોતાની માલી હાલત અને સ્થિતિ પ્રમાણે કોઇક વ્યકિત બેથી ત્રણ સોનાનાં સેટ આપે છે.આ પ્રમાણે શાદીમાં મોટો ખર્ચ થાય છે,પરંતુ મહેર ઘણી ઓછી નકકી કરવામાં આવે છે.તો આવી હાલતમાં મુનાસીબ બેહતર શું છે? મહેરે ફાતિમી કોને કહેવામાં આવે છે? તેનું પ્રમાણ શું છે?

જવાબ : નિકાહ,શાદી અલ્લાહપાકની નેઅમત અને એહસાન છે અને નેઅમતનો શુક્ર અદા કરવામાં અલ્લાહ તરફથી વધુ નેઅમતો મળવાનો વાયદો કરવામાં આવ્યો છે.શાદીમાં જરૂરતથી વધુ ખર્ચ કરવો,ફુઝૂલ ખર્ચ કરવો એ નાશુક્રી ગણાય છે.સોના ચાંદીનાં સેટ પણ દેખાવ માટે હોય છે,શરીઅતથી એ સાબિત નથી.આપ (સ.અ.વ.)નું ફરમાન છે: તે નિકાહ બરકતવંત છે જે કમખર્ચાળુ હોય. (મિશ્કાત પેજ-૨૬૮)

મહેરે ફાતિમી જે સુન્નત છે તે નકકી કરવામાં આવે.મહેરે ફાતિમીની મિકદાર લગભગ ૧૪૦ તોલા ચાંદી થાય છે.નિકાહ વખતે ૧૪૦ તોલા ચાંદીની બજારમાં જે કિંમત થતી હોય તે મહેરે ફાતિમી ગણાશે.એટલી કિંમત રોકડી અથવા એટલી કિંમતનાં સોના ચાંદીના

સેટ મહેરમાં આપવામાં આવે તો સુન્નત પણ અદા થશે અને મુરદા સુન્નતને જીવંત કરવાથી એકસો શહીદોનો ષવાબ મળશે.અને આપ (સ.અ.વ.)એ ફરમાવ્યું જે સુન્નત ઉપર અમલ કરવાનો છોડી આપ્યો હોય અને તે સુન્નતને પોતાના અમલથી ચાલુ કરશે તો દરેક અમલ કરનારનાં સવાબ પ્રમાણે સુન્નત ચાલુ કરનારને પણ ષવાબ મળશે. (મિશ્કાત પેજ-૩૦)

માટે આપવુ જ હોય તો ૧૪૦ તોલા ચાંદીની કિંમત બરાબર સેટ બનાવી આપવામાં આવે.

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. તા.૧૭/૧૨/૯૪

૧૬૨૩ મહેર આપવાને જરૂરી ન સમઝવું

સવાલ : ઓરતને મહેર આપવામાં આવતી નથી અને મરણ વખતે જબરદસ્તી માફ કરાવવામાં આવે છે.ઓરત સિવાય મહેર કોણ માફ કરી શકે? અમુક લોકોનું કહેવું છે કે મહેર કોઇ જરૂરી ચીઝ નથી.માટે એ વિશે શરઇ માર્ગદર્શન આપશો.શોહરના મરણ પછી ઓરત મહેર માફ કરી શકે છે? કપડવંજ ડી.ખેડા.

જવાબ : કુર્આને હકીમમાં છે ÜÓö]çÚ^e]ç³Ç³jfi á] માલ આપી નિકાહ કરો. એજ કારણે શરીઅતમાં મહેર આપવી જરૂરી છે.અગર ઓરત પોતાની રાજીખુશીથી દાબદબાણ કે શરમમાં નાંખવા વગર પોતાની જીંદગીમાં માફ કરશે તો જ માફ થશે.કુર્આને પાકમાં છે કે અગર ઓરતો ખુશીથી આપે તો ખાઓ.માટે જબરદસ્તીથી માફ થયેલ ગણાશે નહિં.ઓરત સિવાય બીજાને મહેર માફ કરવાનો હક નથી,કારણકે મહેર ઓરતનો હક છે.ઓરત મરણ પામે અને મહેર બાકી હોય તો તેણીનાં વારિસોને દરેકના હક મુજબ આપી દેવામાં આવે,અગર મહેર નહિં આપશે તો હુકુકુલ ઈબાદ (બંદાઓનો હક) બરબાદ કરવાનો ગુનોહ થશે.

અગર ઓરત શોહરની હયાતીમાં અથવા શોહરના મરણ પછી મહેર માફ કરશે તો માફ થઇ જશે અને શોહર ઓરતનાં મહેરના ફરજથી મુકત થઇ જશે, મહેર માફ થવા માટે શોહરનું હોવું અને કબૂલ કરવું જરૂરી નથી.

åçÖçÓÊ ^ŠËþ äßÚ ®• àÂ ÜÓ³Ö à³f› á^³Ê(èx³v³þ à³ãi^³Î,ö‘ ð^³Šß³Ö]]ç³i•æ

(٢$.ĭ ð^Šþ å…ç‰E!^òm†Ú^ònßâ

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

—૧૬૨૪™ ઇસ્લામમાં મહેરનો હેતુ

સવાલ : ઇસ્લામમાં મહેરનો હેતુ શું છે? એની જરૂરત કેમ લાગી? મહેર મુકર્રર કરવાનું કારણ શું?

જવાબ : નિકાહમાં મહેર નકકી કરવામાં કેટલીક હિકમતો (ફિલસુફી) છે.

(૧) નિકાહમાં શોહર તરફથી ઓરતને મહેર આપવામાં આવે તો નિકાહનો સંબધ તોડવા અને તલાક આપવાથી માલ ચાલ્યો જવાનો ખતરો રહેશે જેથી જરૂરત વગર તલાક આપશે નહિં.તો મહેર નકકી કરવામાં નિકાહ બાકી, કાયમ રહેવાનો ફાયદો છે.

(૨) ઇન્સાનને માલની મોહબ્બત હોય છે, મહેર શરમગાહનાં બદલામાં આપવામાં આવે છે.માટે માલ ખર્ચ કરી માલનાં બદલામાં કોઇ ચીઝ લેવાથી તેની અઝમત અને મહાનતા જાહેર થાય છે.માલ ખર્ચ કરી લેવામાં લોકો સંતોષ પામે છે અને નિકાહની મહાનતા પણ દિલમાં પેદા થાય છે.

(૩) કુર્આને હકીમમાં‘‘અન તબતગૂ બિઅમ્વાલીકુમ’’માલના ઝરીએ પોતાની ઇઝઝતની હિફાઝત કરો.એનાથી નિકાહ અને ઝિનામાં ફરક થાય છે. (અલમસાલિહુલ અકલિય્યહ પેજ-૧૬૯)

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. તા.૩૧/૬/૯૩

—૧૬૨૫™ નિકાહ પછી ખબર પડી કે નિકાહ વખતે ઔરત ઝિનાથી હામિલા હતી તો એવી ઔરત મહેરની હકદાર છે?

સવાલ : અવ્વલ અશ્રએ જમાદિષ્ષાનીમેં હિંદાકા અકદ બકરકે સાથ હુવા, તકરીબન દો માહ તક હિંદા અપને શોહરકે પાસ રહી, અશ્રએ સૌમ માહે ઝિલકઅદહમેં હિંદાકો લળકા પૈદા હુવા, એસી હાલતમેં મહરકા હક રખતી હે? ઓર બચ્ચેકી પરવરિશ શોહરકે ઝિમ્મે હે યા નહી?

જવાબ : જબ કે હિંદાસે બકરને ખલ્વતે સહીહહ કી હે તો મહર પૂરા બકરકે ઝિમ્મે લાઝિમ હો ગયા, કયુંકે નિકાહ ઇસ સૂરતમેં સહીહ હો ગયા હે, ઓર અસલ યે હે કે મહર મુજર્રદ નિકાહસે લાઝિમ હો જાતા હે, લેકિન એહતેમાલે સુકૂત રેહતા હે, જબ શોહરને વતી કર લી યા ખલ્વતે સહીહહ પાઇ ગઇ તો કુલ મહર વાજિબુલ અદા હો ગયા, ઓર બચ્ચા ચુંકે વકતે નિકાહસે છે (૬) મહિનેસે કમમેં પેદા હુવા હે ઇસલિયે બકરસે નસબ ઉસકા સાબિત નહિં હે.ઓર ન બકરકે ઝિમ્મે ઉસકી પરવરિશ વગેરહ કા હક હે.

(ફતાવા દારૂલઉલુમ જદીદ પેજ-૨૬૯/૨૭૦ ભાગ/૮)

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. તા.૨૮/૫/૮૯

દહેજનું બયાન

૧૬૨૬ શાદીમાં આપેલ કરિયાવરને તલાક વખતે પાછું લઇ શકાય?

સવાલ : શાદી વખતે મેં મારી દીકરીને કરિયાવર આપેલ છે હવે દીકરીને તેનો શોહર તલાક આપવા માંગે છે મહેર અને ઇદ્દતનો ખર્ચ પણ આપવા તૈયાર છે પરંતુ મારો આપેલ કરિયાવર આપવા ના કહે

છે તો એ વિશે શરીઅતનો શું હુકમ છે? તે જણાવશો.

જવાબ : તમોએ શાદી વખતે તમારી દીકરીને કરિયાવર આપેલ છે તો કરિયાવર એટલે શું? અગર એનાથી મતલબ એ હોય કે તમો એ સામાન વિગેરે જહેઝમાં આપ્યું છે તો એનો હુકમ એ છે કે આમ તૌર પર જહેઝમાં સામાન બાપ તરફથી પોતાની દિકરીને બખ્શિશ તરીકે આપવામાં આવે છે માટે એની માલિક તમારી છોકરી છે. શોહરે એના ઉપર કબ્જો કરવું અને અને ન આપવું શરીઅતની રૂએ જાઇઝ નથી. શરઇ કારણ વગર ન આપવાથી ઝુલ્મ ગણાશે. (દુર્રે મુખ્તાર મઅશ્શામી: ૨/૫૦૩ ફતાવા અસઅદિય્યહઃ ૧૧૬) „ Ì ª á] äÖ Øv Ÿ

DMMR Vèm , Ã‰] pæ^jÊE ^• ^ßÖ] çâ á^Ò &nu ^â^_Ã] ^ÛÚ ^òn•

ફક્ત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૬૨૭﴿ ઔરતને શાદી સમયે આપેલી જણસ તલાક પછી કોની માલિકીની ગણાશે?

સવાલ : પોતાની ઔરતને શાદીના સમયે આપેલી જણસ તથા શાદી પછી આપેલી જણસ પત્નિને તલાક આપવા પછી ધણી પાછો લઇ શકે? બીજી ઔરતને આપી શકે?

જવાબ : શાદીના સમયે આપેલીજણસ તેમજ શાદી પછી બનાવી આપેલી જણસ અગર મહેરના બદલામાં હોય કે બખ્શિશ આપી હોય તો એની માલિક ઔરત ગણાશે. શોહરે એ જણસ પાછી લેવી જાઇઝ નથી. અને અગર શોહરે પોતાની માલિકી રાખી ઔરતને પહેરવા માટે બનાવી આપી હોય તો એનો માલિક શોહર છે. ઔરત પાસેથી પાછી લઇ શકે છે. અને અગર કોઇ જાતની ચોખવટ કરી ન હોય તો તમારે ત્યાંનો રિવાજ જે પ્રમાણેનો હોય (બખ્શિશ કે વાપરવા માટેનો) તેના ઉપર અમલ કરવામાં આવશે. (શામી: ૪/૭૦૭ ફતાવા દારૂલ ઉલૂમ: ૭/૭૯) ફક્ત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૦/૬/૭૯

﴾૧૬૨૮﴿ દહેજ પાછું લઇ શકાય છે?

સવાલ : મારા એક છોકરાએ પોતાની ઔરતને તલાક આપી છુટી કરી છે, હમોએ એની ઔરતના મહેરના રથા ઇદ્દતના પૈસા મોકલ્યા, તે વેળા જહેઝના માલની માંગણી કરી, હવે બન્યુ એમ છે કે મારો છોકરો સાબરમતીમાં નોકરી કરતો હતો અને હમણાં ૧૯૬૯માં અમદાવાદમાં કોમી હુલ્લડ થયું તે વેળા ગુંડાઓએ એનો બધોજ માલ બાળી નાંખ્યો, જે માલ બાળ્યો તેમાં એની ઔરતનો જહેઝનો માલ ઉપરાંત હમારા ઘરેથી આપેલો માલ તથા મારા દિકરાએ પોતાની કમાણીમાંથી થોડુંક ફરનીચર વસાવેલું તે પણ બળી ગયેલો. હવે સામેવાલા જહેઝના રૂપિયા માંગે છે તો હમારે આપવા કે નહી?

જવાબ : શાદી વખતે જહેઝ બખ્શીશ આપ્યું હોય તો તલાક વખતે એને પાછું લેવું જાઇઝ છે. પરંતુ પુછેલી સુરતમાં જહેઝ હુલ્લડમાં બાળી નાંખવામાં આવ્યું છે ધણીએ બરબાદ કર્યુ નથી તો એવી સુરતમાં પાછું માંગવું દુરૂસ્ત નથી. અલબત્ત ઝગડાની પતાવટ માટે મોભેદાર માણસોને વચમાં નાંખી કંઇ આપી ઝગડાનો નિકાલ કરવામાં આવે તો એ બેહતર છે. kÖ^Î æ èm...^ÃÖ^Ò äÃÊ• ^Ú á] oÂ•] Ü$ ^â^ãq æ äjße t æ‡

ÙçÏÖ] ØnÎ èm...^Â hŸ] Ù^Î æ ^äßÚ ' †nÖ ^äiçÚ ‚Ãe Ô Öf t æ^Ö] Ù^Î æ] ^Ón×³Û³i

å...^j ì] æ èfâ ^änÖ] Ô Öf ÄÊ• é•^ÃÖ] f] ä³Ö ‚³â^³• †³â^³¿³Ö] áŸ !^³äÖ æ t æ^³×³Ö

àÚ •^ËjŠm Ô Öf áŸ h ¡ Ö ÙçÏÖ] áçÒ oŠ ì †³ŠÖ] Ý^³ÚŸ] å...^³j ì] æ p‚ ³ß³ŠÖ]

V†m‚ ÏÖ] xjÊE Ô Ö„e]†â^¾ Í †ÃÖ] á^Ò á] ÙæŸ] ÙçÏÖ] pçjËÖ ...^j í ÛÖ] æ äjãq

oÂ•^Ê ÝŸ] ki^Ú Ü$ ^äÖ äjÃÊ• æ ‡^ã r e ^äjße] l ^³ãq Ý] o³Ê DØ³Ö³‰E DPSU)N

àÛÚ ÝŸ] æ Ô ×Ú äÞ] oâ kÂ•] æ èm...^Â äÞ] ‡^ã r Ö³e k³ß³fÖ] o³×³Â è$...ç³Ö] ènÏ³e

ÙçÏÖ] æ èm...^Â äÞ] è$...çÖ] ènÏe ÙçÎ Ý] ^äÖçÎ ÙçÏÖ] Øâ èm...^Â Ÿ ^Ó×Ú Ô Öf Ä³Ê ‚³i

Í †ÃÖ] änÖ] ...ç¿ßÛÖ] æ å„â Ù^vÖ] æ äÖ ‚â^• †â^¿Ö] áŸ Ô Öf oÊ k³ß³fÖ] Ùç³Î

૮/૯/૭૧ ઈ. ફક્ત ખુદાપાક જાણનાર છે. DQM)N Vèm†n ì pæ^jÊE

«૧૬૨૯» મંગની વખતે જે ઝેવર કે રૂપિયા ઔરતને આપ્યા હોય તે પાછા લઇ શકાય છે?

સવાલ : મંગની વખતે જે ઝેવર કે રૂપિયા ઔરતને આપવામાં આવે છે તેને પાછી લઇ શકાય છે?

જવાબ : અગર ઝેવર અને રોકડ રકમ મંગની વખતે શોહરે મહેર રૂપે આપી હોય તો મંગની તોડી નાંખવાથી એ મહેર પાછી લઇ શકાય છે. અને અગર ઝેવર કે રોકડ રકમ બખ્શીશ રૂપે આપી હોય અને તેણીના પાસે તેજ આપેલ ચીઝો મૌજૂદ હોય તો પાછી લઇ શકાય છે. અને તેજ વસ્તુઓ મૌજૂદ ન હોય ખર્ચ કરી નાંખી હોય તો પાછું લેવું દુરૂસ્ત નથી. ^âçe] ^ãqæ^m Üö æ ð^n•] ^ãnö] &Ãe æ Øq... k ße g_ì Üñ^Î çâ æ èm , â &Ãe ^Ú]„Ò æ ^Óö^â äjÛnÎ æ] ^Ûñ^Î äßnÂ •†jŠm †ãÛ×ö &Ã³e DQLM)N VoÚ^Žö] ÄÚ ...^j í Ú ...•E Ô ×ãjŠÛö] æ Ô ö^ãö] áæ•

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૭/૭/૭૦ ઇ.

«૧૬૩૦» શાદી વખતે આપેલ કપડા પાછા લઇ શકાય છે?

સવાલ : મેં શાદી વખતે મારી ઔરતને ૮૫૦/- રૂપિયાના કપડા આપ્યા હતા, તો હું તે કપડાં અથવા કીમત પાછી લઇ શકું છું?

જવાબ : શાદી વખતે ઔરતને જે કપડા આપવામાં આવ્યા છે, તે અગર મહેરના બદલામાં આપવામાં આવ્યા હોય અથવા બખ્શીશ તરીકે આપવામાં આવ્યા હોય તો તેની માલિક ઔરત છે. પાછા લઇ શકાય નહી. અને જો ધણીએ પોતાની માલિકી રાખી ફકત ઔરતને પહેરવા માટે આપ્યા હોય તો તેના માલિક તમે છો. પાછા લઇ શકો છો. પરંતુ એ સુરતમાં કપડાનાં બદલે પૈસા લેવા માટે તમે દબાણ કરી શકો નહી. oÊ Ù^Î æ ^›†• ½æ†ŽÛö^Ò ^Ê†Â Í æ†ÃÛö] á] änÊ Ø ‘ Ÿ] æ SLS)P VoÚ^•E !^Â†• k e^%ö^Ò ^Ê†Â k e^%ö] áŸ Í ...^Ãjö] †fjÃm ènþ^³ í ³ö]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. DPR)N Vèm^Â†ö] é , ÛÂ (èfãö] h^jÒ

«૧૬૩૧» શાદી વખતે ઔરતને આપવામાં આવેલ જહેઝ અને ભેટોનો માલિક કોણ?

સવાલ : માં-બાપ પોતાની દીકરીને શાદીમાં જહેઝના રૂપમાં દાગીના વાસણો કપડાં-લત્તા તેમજ જરૂરીયાતની વસ્તુઓ આપે તેમજ સગા સ્નેહીઓ શાદી વખતે છોકરીને ભેટ આપે તો એના માલિક કોણ? તલાક પછી છોકરી પાછી લઇ શકે છે? સુરત. ૧/૧/૧૯૮૧

જવાબ : શાદી વખતે માં-બાપ તરફથી જહેઝમાં દાગીના, વાસણો, કપડાં, વિગેરે આપવામાં આવે છે તે ફકત પોતાની છોકરીને બખ્શિશ તરીકે આપવામાં આવે છે, તેમજ સગા સ્નેહી તરફથી પણ જે વસ્તુઓ છોકરીને આપવામાં આવે છે તે બખ્શિશ તરીકે હોય છ માટે એ દરેક ચીજોની માલિક છોકરી ગણાશે.તલાક પછી ઓરત એ દરેક ચીજો પોતાના ધણી પાસેથી લઇ શકે છે. ધણી નહિં આપશે તો સખ્ત ગુનેહગાર થશે. ફિકહે હનફીની મશહુર કિતાબ ''શામી '' માં છે.અન્નલ જિહાઝ મિલ્કુલ મરઅતે વઅન્નહુ ઇઝા તલ્લકહા તઅખુઝુહુ કુલ્લુહુ.(અર્થાત જહેઝના સામાનની માલિક ઓરત છે.) અને જયારે મર્દ ઓરતને તલાક આપી દે તો ઓરત એ દરેક સામાન મરદ પાસેથી લઇ શકે છે. (શામી ભાગ/૨ પેજ-૮૯૮)

રિવાજ અને દસ્તૂર એ જ છે કે માં-બાપ તરફથી છોકરીને જહેઝનો સામાન આપી છોકરીને માલિક બનાવવામાં આવે છે.તો ફતાવાને માટે મુખ્તાર અને પસંદીદહ એ જ છે કે છોકરી માલિક ગણાશે. (ફતાવા ખૈરિય્યહ પેજ-૫૧ ભાગ/૨,ફતહુલ કદીર.પેજ-૪૭૯ ભાગ/૨) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

«૧૬૩૨» નિકાહ વખતે હંમેશ માટે કરારનામાથી આપેલ ઝેવરનો માલિક કોણ છે?

સવાલ : યુસુફભાઇની મરિયમબાઇ સાથે નિકાહની મંગણી થઇ તે

વખતે ચાંદીના ઝેવર,નાકમાં પહેરવાની સોનાની સિલ્લી,અને સોનાનું દાણીયું એક તોલાનું ચઢાવેલું.છોકરીના બાપે કહ્યું કે તમો આ પ્રમાણે દસ્તાવેજ લખી આપો કે નિકાહ થાય તે તારીખથી બે વર્ષ સુધી તમારા બદન ઉપરથી ઉતારવાના નથી. બે વર્ષ પછી સોનાનાં દાણીયાં સીવાયનાં દાગીના તમે મને આપજો અને સોનાનું દાણીયું મારે તમારા બદન ઉપર કાયમના માટે પહેરવા રાખવું છે, આ દસ્તાવેજ મેં મારી રાજીખુશીથી લખી આપેલ છે,તે મને તથા મારા વંશ વારસને કબૂલ મંઝૂર છે. હવે નિકાહનાં દોઢ વર્ષ પછી તલાક થઇ ગઇ છે તો મઝકૂર દાગીનાનો માલિક કોણ? તે જણાવશો. માંગરોલ.

જવાબ : આમ તોર પર રિવાજ એ છે કે નિકાહ કરનાર ધણી અથવા તેના સગાઓ તરફથી જે કંઇક સોના ચાંદીના ઝેવર છોકરીને ચઢાવવામાં આવે છે તેનો માલિક ધણી હોય છે.ઓરત ફકત તેને આરિય્યતની રીતે (પહેરવા માટે) ઇસ્તેમાલ કરે છે.

અગર તમારે ત્યાં પણ એજ રિવાજ હોય તો હુશેનભાઇ તરફથી મરિયમબાઇને ચાંદીના દાગીના અને સોનાની સીલ્લી ચઢાવવામાં આવી છે તેના માલિક હુશેનભાઇ છે.મરિયમના બાપે એના ઉપર કબ્જો કરી લેવું તેમજ જમાઅતનાં માણસોએ મરિયમબાઇને આપવાનો ફેંસલો કરવો શરીઅતના રૂએ જાઇઝ નથી,સખત ગુનાહનું કામ છે. (શામી પેજ - ૭૦૭,ભાગ/૪)

કરારનામા (દસ્તાવેજ)માં લખ્યું છે કે''સોનાનું દાણીયું તમારા અંગ ઉપર કાયમ માટે પહેરવા માટે રાખ્યું છે.''કાયમ માટેના શબ્દથી બખ્શિશના હુકમમાં છે. મરિયમબાઇનાં કબ્જામાં આપી દીધું હોય તો એ દાણીયાની માલિક મરિયમબાઇ ગણાશે.કારણકે હદીસશરીફમાં છેઃ હંમેશ માટે વાપરવા માટે કોઇ ચીજ આપવામાં આવે તો તેનો માલિક જેને આપવામાં આવ્યું તે ગણાશે.

p†ÛÃ֬] Ü×%‰æ än×Â ä×֬] o× ‘ ofß֬] Ù^Î äßÂ o֬^Ãi ä×֬] o • ... é†m†â o³e] à³Â
DNRL V éçÓŽÚE ! än×Â ĐËjÚ é^ñ^q

p†ÛÃ֬] á] Ù^Î Ü×%‰æ än×Â ä×֬] o× ‘ ofß֬] àÂ äßÂ o֬^Ãi ä×֬] o • ... †e^q àÂ
p†ÛÃ֬] ÀË×e †e^q àÂ oñ^Šß֬]æ •¨]•çe]æ Ü×ŠÚ pæ... æ Ü×ŠÚ å]æ...!^³ã×³âŸ ']†³nÚ
àÚ †ÛÃÛ֬] ' ...çmæ l ^fã֬] †ñ^ŠÒ ~ fÏ֬^e èÓ×ÛÚ Ñ^ËiŸ^e é^ñ^q oâæ ä֬ k fâæ àÛ³֬
DO , ×q!OSP V ” éçÓŽÚ | † • é^Î†ÚE ! ä֬†ÛÃÛ֬]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. તા.૩૦/૧૧/૮૨

–૧૬૩૩™ <u>શાદી પર ધણીએ જે કપડા દાગીના આપ્યા હતા તે પાછા લેવા</u>

સવાલ : મેં મારી ઓરતને હીરા-સોનાનાં દાગીના તેમજ ચાંદીનાં કપડાં પહેરવા દીધા હતા. અમારા વચમાં ઝઘડો થવાથી મારી ઓરત કલિમાબીબી તે અહમદ મુહંમદ ભાઇમીયાંની દીકરી માલદાર હોવાથી તેના ઘરે ચાલી ગઇ,કોર્ટમાં મામલો ગયો હતો,વર્ષો પછી કોર્ટે ફેંસલો તે મને આપી દેવાનો કર્યો,પરંતુ તે આપ્યું નથી,હવે એનો ઇન્તેકાલ થયો છે.મારી દીકરી પાસે મેં માલ માંગ્યો તો કહ્યું કે મને માલ મળતો નથી તો શું ઓરત કર્ઝદાર ગણાય? અને મારી દીકરી ઓરતનાં માલમાંથી કર્ઝ ચુકવી શકે? તે જણાવશો.

જવાબ : હીરા સોનાનાં દાગીના તેમજ કારચબના કપડાં રાંદેરમાં શાદી વખતે ફકત પહેરવા માટે આપવાનો રિવાજ હોય,બખ્શિશ તરીકેનો ન હોય અને એ વસ્તુ મૌજુદ હોય તો તમે લઇ શકો છો,અગર એ વસ્તુ ન હોય તો તમારી દીકરી તે આપવા ઝિમ્મેદાર નથી.એ વસ્તુ તમો જુઓ તો વસૂલ કરી શકો છો.અગર બખ્શિશ તરીકે આપવાનો દસ્તૂર અને રિવાજ હોય તો માલિકી તરીકે તમો માંગી શકતા નથી.

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. તા.૪/૮/૯૭

《૧૬૩૪》 નિકાહ વખતે છોકરીને છોકરાના સગા-સંબધીઓ તરફથી જે ભેટો મળે છે તેનો માલિક કોણ?

સવાલ : એક ઓરતનો ઇન્તેકાલ થઇ ગયો. તેણીને શાદી વખતે છોકરાના સગાઓ તરફથી સલામી તરીકે રોકડ રકમ મળી હતી. તો એ રકમનો હકદાર કોણ ગણાય?

જવાબ : છોકરાના સગાઓ તરફથી જે રકમ શાદી વખતે મરહુમાને આપવામાં આવી છે તેનો માલિક છોકરાવાળા ગણાશે, ઓરત નહિં.

æ] ÝŸ] ð^e†Î] à³Ú á^Ò á]æ h ¡ Ö ç`Ê äÊ...^Ã³Ú æ] hŸ] ð^³e†³Î] à³Ú á^³Ò á]

ØÏm ÜÖ]f]]„âæ Ÿ Ý] ofã×Ö]„â èm , ãÖ] , ßÂ ÙçÏm p , ãÚŸ á^Ò ð]ç‰ Ý ¡ Ö çãÊ ^ãÊ...^Ã³Ú

OQT V " †ãÿŸ] ÄÛ r ÚE ! äjße Í ^Ê^Ö èÛnÖçÖ] „ Í i] çÖ]„Òæ ^ãÖ æ] äÖ]„³â p , ³ãÛ³Ö]

તા.૨૯/૯/૮૧ ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. DN ,×q!

પતિ-પત્નિના હક્કો

《૧૬૩૫》 પત્ની સાથે સારો વર્તાવ કરવો જોઇએ.

સવાલ : મારા શોહર ચાર વર્ષથી નોકરી માટે વિદેશ ગયા છે વર્ષમાં એક વખત વતન આવી મહીનો બે મહીના રહી ચાલ્યા જાય છે. એમના જવા પછી ઘરમાં ઝગડો થયા કરે છે તેમના ઉપર ખોટા કાગળો લખી મારા વિરૂધ્ધ ઉશ્કેરણી કરે છે જેથી મારા ધણી પણ મારાથી નારાજ રહે છે ખોટા કાગળો લખે છે હું એમને કહું છું કે વિદેશ જવાનું છોડી દો અને અહી પોતાના ઘરે રહી અલ્લાહ પાક જે રોજી આપે તેના ઉપર રાજી રહો જેથી આપણી સંસ્કારી જીંદગી ખુશમય ગુજરી શકે કારણકે કોઇક વાર તો તેઓ તલાક આપવા માટે

પણ તૈયાર થઇ જાય છે માટે આ બાબતમાં શરીઅતની તાલીમ શું છે? તે જણાવશો..

જવાબ : આપ સલ.નું ફરમાન છેઃ !!Å]... ÜÓ³×³Ò તમારામાંથી દરેક બાઇખ્તિયાર છે એટલે નિગરાન અને ઝિમ્મેદાર છે. અને દરેકથી પુછવામાં આવશે કે તમોને જે સોંપવામાં આવ્યું તેમાં તમોએ શું કર્યુ (બુખારી શ. ૧/૩૪૭ મુસ્લિમઃ ૨/૧૨૨)

ઔરત પણ પોતાના શોહરના ઘરની હિફાઝત તેના બાળકોની નિગારની અને દેખરેખની ઝિમ્મેદાર છે. ઔરતને પણ એ અંગે પુછપરછ કરવામાં આવશે કે તે આ હક અદા કર્યો કે નહી.

ÜãßÂ èÖ©ŠÚ æ ,Öæ æ ^ãqæ‡ k ne o×Â ènÂ]... é憆ÛÖ] æ

અલ્લાહ પાકે પોતાની ઔરતો સાથે રહેણી-કરણી, ખાવા, કપડાં વર્તાવ વિગેરેમાં સારો વર્તાવ રાખવાની તાકીદ કરી છે. જે લોકો એ ચીજોમાં ઔરતો સાથે બુરો વર્તાવ કરે છે તેમને સંબોધી કુર્આને હકીમમાં ફરમાવવામાં આવ્યું છે Í æ†ÃÛÖ^e àâæ†ŽÂæ અર્થાતઃ સ્ત્રીઓ સાથે ભલાઇથી વર્તો ઔરતના હકોની તાકીદ માટે ઇર્શાદ છે ^³¿nx³Æ ^³³Î^³³‰nÚ Ü³Ó³ß³Ú ^³³þ„³ ì] ઔરતોએ નિકાહ દ્વારા સાથે રહેવામાં વાતચીતમાં સંસાર વ્યવહારમાં તમારાથી ઘણો મજબૂત કરાર લઇ ચુકી છે. (સુ.નિસાઃ ૨૧ રૂહુલ બયાનઃ ૨/૧૮૫)

તેમજ કુર્આને હકીમમાં Ø³Û³ r ³Ö^³e g ³³u^³³ ' ³³Ö] અર્થાતઃ અને સહવાસી મિત્રો સાથે સદવર્તન રાખો (નિસાઃ આ.૩૬) સહવાસી મિત્રોમાં પત્ની સાથિયો એક ઉસ્તાદના શિષ્યો ધંધા તેમજ સાથે મુસાફરીએ દરેક સાથે ભલાઇથી વર્તવા માટે હુકમ છે. (રૂહુલ બયાનઃ ૨/૨૦૬)

આપ સલ. પોતાના અંતિમ હજ (હજ્જતુલ વિદા)માં]ç³ ' ç³³j‰]]†³³n ì ð^³³³Šß³³Ö^³³³³e ઔરતો સાથે ભલાઇથી વર્તશો ફરમાવી શોહરોને પોતાની ઔરતો સાથે સારી રીતે વર્તાવ રાખવાની તાકીદ ફરમાવી છે.

મવલાના થાનવી રહ.એ લખ્યું છે મર્દ પર પોતાની ઔરતોનો એ પણ હક છે કે તેની સાથે વાતચીત કરવામાં આવે તેની તકલીફ અને રાહતની વાતો સાંભળવામાં આવે. દિલ ખુશ કરનાર વાતોથી તેણીને ખુશ કરવામાં આવે. (હુકૂકુઝઝવજૈનઃ ૨૧)

મર્દ ઉપર મીયાં બીવીના હક અદા કરવા દિયાનતદારીના એઅતેબારથી જરૂરી છે. અને ઔરત માટે ગુનાહમાં ફસાવાનો ડર હોય તો શોહરે સફરમાં રહેવું જાઇઝ નથી.

એક વખતે એક ઔરત પોતાના શોહરના જિહાદમાં જવાને લઇ બેચેન થઇ શેર પઢી રહી હતી હઝરત ઉમર રદિ.એ જયારે રાતના સમયે તે સાંભળ્યું તો હઝરત હફસા રદિ.થી તહકીક કરી કે એક ઔરત પોતાના શોહર વગર કેટલી મુદ્દત સબ્ર કરી શકે છે તો જવાબ આપ્યો ચાર મહીના સુધી. તે પછી હઝરત ઉમર રદિ.એ ફેસ્લો ફરમાવ્યો કે કોઇ પણ જિહાદમાં ચાર મહીનાથી વધુ ન રહે. †ÛÂ †Ú^Ê h^e QPT)N VoÚ^•E ^ãßÚ †%Ò] änxÂ àÂ tæ^jÛö] Ì x í 3j Ÿ á] •^3ß3qŸ] DÜŠÏö]

શરીઅતનો કાનૂન છે કે જયારે ઇન્સાન સમક્ષ બે ચીજો હોય તેમાંથી એક વધુ અગત્યની હોય તો ગૈર અગત્યની ચીજ છોડી વધુ અગત્યની વાત પર અમલ કરવામાં આવશે. æ xö^ ' Ûö] k •...^Ãi]ƒ] DOMS)S Vp...^ í e | †• oßnÂE ^ÛãÛâ^e], e á^ÛãÛö]

સવાલમાં લખેલ હકીકત પણ સત્ય હોય તો શોહરે સઉદી, નોકરી માટે ન જવું જોઇએ અને પોતાની ઔરત અને બચ્ચાઓ સાથે ઘરે રહી જીંદગી ગુજારવામાં આવે. જેથી ઝગડાથી હિફાઝત રહે અને શૈતાનને વધુ મોકો ન મળે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

«૧૬૩૬» મર્દ અને ઔરતે એક-બીજાની શર્મગાહને જોવું ચુમવું

સવાલ : મર્દ અને ઔરતે એક બીજાની શરમગાહને ચુંમવું અને

અને જોવું કેવું છે?

જવાબ : મર્દ અને ઔરતે એક બીજાની શરમગાહને ચુમવું હરામ છે. શરમગાહ સિવાય બદનના બીજા ભાગોને ચુમવું-પકડવું જાઇઝ છે. પરંતુ વગર કારણે એક બીજાના સતરને જોવું ઠીક નથી. Øì•]]ƒ] oö] †¿ßö] ^Ú] Dp†n, Ûö^ÂE å†Óm ØnÎ , Î äiæ†Ú] ÜÊ oÊ å†Òƒ Øq†3ö] †næ æ éçã• àÂ ^ãÚ, Î oö] ^ãÞ†Î àÚ Ù ¡ u çãÊ äjÒçxÛ3Ú æ ä3jqæ‡ oö] ^ÛãßÚ , u]æ ØÒ †¿ßm Ÿ á] oöæŸ] á] Ÿ] †3a^3¾]„3â æ é3ç3ã•

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. Dp†n, Ûö^ÂE !äfu^ ' é...çÂ

«૧૬૩૭» હમલના આઠમા મહિનામાં સોહબત કરવું જાઇઝ છે?

સવાલ : મારી પત્નીને આઠમો મહીનો હમલનો છે. તો આ હાલતમાં સોહતબ કરવામાં કંઇ ગુનોહ તો નથી?

જવાબ : હૈઝ અને નિફાસની હાલતમાં સોહબત કરવું જાઇઝ નથી. તેના વગર જયારે ચાહે સોહબત કરી શકાય છે. તેથી હમલના આઠમા મહીનામાં સોહબત કરવામાં શરઇ રૂએ કોઇ ગુનોહ નથી. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

«૧૬૩૮» હાથથી મની કાઢવું સખ્ત ગુનાહનું કામ છે.

સવાલ : એક માણસ તેની ખાહિશાતને ખરાબ રીતે પૂરી કરી રહ્યો છે મતલબ કે હાથથી મની કાઢે છે તો તે માણસે શું શાદી કરી લેવી જોઇએ?

જવાબ : હાથથી મની કાઢનાર પર હદીસમાં લઅનત કરવામાં આવી છે. માટે એનાથી બચવું જરૂરી છે. જે માણસને શહવતનો ગલ્બો હોય એ પ્રમાણે કે ઝિનામાં ફસાઇ જવાનો ડર હોય અને નિકાહ કર્યા વગર એનાથી બચી શકતો ન હોય તો નિકાહ કરવું વાજિબ છે. એજ પ્રમાણે હાથથી મની કાઢવાની આદત પણ છુટી શકતી ન હોય તો પણ નિકાહ કરવું વાજિબ છે. માટે પુછેલી સુરતમાં

નિકાહ કરી લેવું જોઇએ. જેથી ખરાબ આદત અને હુઝૂર સલ.ની લઅનતથી બચી શકે. ØnÎ !áæ•^Ãö] Üâ Ô öôæ^Ê Ô öƒ ð]…æ oÇje] àÛÊ DNU Vå…^µ V t …^ÃÛö] é…ç‰ (MRQ Vá^nfö] |æ…E !^÷m] ð^ßÛj‰Ÿ] änÊ Ø³ì • •]…] á] ØÃËm á] ,uŸ Øvm Ÿ Ýç ' ×ö ,ŠËÚ Ý]†u Änß• †Ú] ,nö^e ð^ßÛj‰Ÿ] ÄËÞE !gÎ^Ãm Ÿ á] çq†Ûö^Ê ^ãßnÓŠi •]…] æ éçãŽö] èf×Æ á] ÜÃÞ ƒ]„×³j‰Ÿ] •]†Ûö] æ á^Îçjö] ,ßÂ ^fq] áçÓm æ änÊ Øn ' Ëjö] æ DMMP VØñ^Šö] æ ojËÛö] ^ÛnÊ]„Ò æ !tæ^jm Üö çö ^Þ^ö] oÊ ÅçÎçö] Í ^ím &nve p] Ñ^nj•Ÿ] é³,³• Ì Óö^e ð^ßÛj‰Ÿ] àÂ æ] Ý†vÛö] †¿ßö] àÂ äŠËÞ ÄßÚ äßÓÛm Ÿ á^Ò çö †ã¿m VoÚ^Žö] ÄÚ …^j í Ú …•E ^Þ^ö] o³Ê Åç³Îç³ö] Ì í³m Ü³ö á] æ tæ^³jö] g³r³nÊ DOQT)N

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૨/ રમઝાન ૧૩૯૦ હિ.

«૧૬૩૯» **પોતાની ઔરતથી સોહબત કરવામાં પણ સવાબ મળે છે.**

સવાલ : મારા એક દોસ્ત મોલાનાએ મને કહ્યું કે આપણી ઔરત સાથે આપણે સોહબત કરીએ તેમાં પણ આપણને સવાબ મળે છે. તો શું આપણે આપણી ઔરતથી આપણી ખ્વાહિશ પૂરી કરી રહ્યો હોઇએ તો પણ આપણને સવાબ મળે છે?

જવાબ : હદીસમાં છે કે એક સહાબીએ આપ સલ.ને પુછયું કે શું પોતાની ઔરત સાથે સોહબત કરવામાં સવાબ છે? તો આપ સલ. એ જવાબ આપ્યો કે ઝિના કરવાથી ગુનોહ થાય છે. તો હલાલ તરીકે સોહબત કરવાથી સવાબ શા માટે નહીં મળશે? માટે પોતાની શર્મગાહની હિફાઝત માટે પોતાની ઔરત સાથે સોહબત કરવામાં સવાબ મળશે. oiªm] ä×ö] Ùç‰… ^m]çö^Î èÎ, ' ÜÒ,u] Ä—e oÊ æ Ý]†u oÊ ^ãÃ•æ çö Üãjm]…] Ù^Î †q] ^ãnÊ äö áçÓm æ äiçã• ^³Þ,³u] !†q] äö á^Ò Ù¡ vö] oÊ ^ãÃ•æ]ƒ] Ô ö„ÓÊ …‡æ ^ãnÊ änׯ á^³Ò]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. DONQ VÜ×ŠÚ (MRT VéçÓŽÚE

«૧૬૪૦» **તહેવારની રાતોમાં હમબિસ્તરી કરી શકાય?**

સવાલ : રમઝાન માસ અને કોઇ પણ મુસ્લિમ તહેવારની રાત્રે યા દિવસે પોતાની ઔરત સાથે હમબિસ્તરી કરી શકાય છે કે નહી? (રોઝાની હાલતમાં તો હમબિસ્તરી કરવાથી રોઝો તુટી જાય છે) રોઝા વગરના બાકી ટાઇમે શું કરવું?

જવાબ : ઔરત હૈઝ અને નિફાસની હાલતમાં ન હોય તેમજ રમઝાન અને એઅતેકાફ ન હોય તો એકાંતમાં રાત્રે અથવા દિવસે સોહબત કરવું જાઇઝ છે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

«૧૬૪૧» **હમબિસ્તરી વખતે સતર ઢાંકેલું રાખવું જોઇએ.**

સવાલ : બન્ને ધણી ધણીયાણીએ હમબિસ્તરી કરતી વખતે શરીઅતની રૂએ બધા કપડાં કાઢી નાખવાં કે થોડા પહેરી રાખવા?

જવાબ : હદીસ શરીફમાં છે કે સતર ખોલવાથી બચતા રહો. કારણકે ઇન્સાનની સાથે ફરિશ્તાઓ રહે છે જે પેશાબ-પાયખાનાની હાલત સિવાય તેનાથી જુદા થતા નથી. અને જયારે મર્દ પોતાની ઔરત સાથે સોહબ કરે ત્યારે તેમનાથી પર્દો કરી તેમની ઇઝઝત અને ઇકરામ રાખવું. માટે સોહબત વખતે જરૂરત જેટલું બદન ખોલવું જોઇએ.]æ…„u] p] p†Ãjö] æ ÜÒ^m] # ä×ö] Ùç‰… Ù^Î Ù^Î †ÛÂ àe] àÂ ,ßÂ Ÿ] ÜÓÎ…^Ëm Ÿ àÚE èÓñ¡ Ûö] àÚ p] DÜÓ³ß³Ú á^³ÊE é³…ç³Ã³ö] Ì ŽÒ à³Ú Ø ' m p] o–Ïm ànu æ áçfi^Óö] Ý]†Óö] è¿Ëvö] Üa æ ofn_ö] Ù^Î D¼³ñ^³Ç³ö] g rm ^ÛÚ å†nÆ æ o_Çjö^e p] Üâ]çÚ†Ò] æ Üâçnvj‰^Ê ä³×³â] o³ö] Ø³q†³ö] DPMN)O VéçÓŽÚ |†• é^Î†ÚE ÜãÛm†Ói æ ÜãÛn¿Ãi

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

«૧૬૪૨» **પતિના બોલાવવા પર ઔરતનું ન આવવું**

સવાલ : અગર કોઇ ઔરત ને તેનો પતી સંભોગ માટે બોલાવે અને તે ઔરત ન આવે તો એના માટે શું વઇદ છે?

જવાબ : અગર કોઇ કારણ વગર ઔરત (સંભોગ) સોહબતથી ઇન્કાર કરે તો એવી ઔરત માટે હદીસમાં સખત વઇદ આવી છે. હદીસ શરીફમાં છે કે જયારે કોઇ મર્દ પોતાની ઔરતને સોહબત માટે બોલાવે અને ઔરત શરઇ કારણ વગર ન આવે અને ધણી ગુસ્સામાં સુઇ રહે તો સવાર સુધી ફરિશ્તા તે ઔરત ઉપર લઅનત કરે છે. (મિરકાત શરહે મિશ્કાતઃ ૩/૪૬૩) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૬૪૩﴿ ઔરતે ઇજાઝત વગર ઘરેથી બહાર નિકળવું

સવાલ : ઔરત શોહરની ઇજાઝત વગર ઘરેથી બહાર નિકળી શકે છે?

જવાબ : શરઇ કારણ વગર ઔરતે મર્દની ઇજાઝત વગર ઘરથી બહાર જવું ન જોઇએ. અને દરેક કામોમાં ધણીની રઝામંદીનો ખ્યાલ રાખવો જરૂરી છે.

હદીસમાં છે કે જે ઔરતથી તેનો ધણી નારાજ હોય તે ઔરતની કોઇ નમાઝ કબૂલ થતી નથી. અને કોઇ નેકી આસમાન સુધી પહોંચતી નથી. જયાં સુધી ધણી તેણીથી રાજી ન થઇ જાય. (મિશ્કાતઃ ૨૮૩, મિરકાતઃ ૩/૪૭૧)

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૩/૧૨/૭૩ ઇ.

﴾૧૬૪૪﴿ પત્નીના બિજા મર્દ સાથે રહેવાના કારણે પતિ એક હૈઝ સુધી ઔરતની પાસે ન જાય.

સવાલ : અલી હસનની ઔરતે ભાગીને વગર નિકાહે બીજા મર્દ સાથે રહેવાનું શરૂ કરી દિધું, કોર્ટ તેના માટે ફેસ્લો કર્યો હતો કે આ ઔરત જયાં અને જે મર્દ સાથે રહેવા ચાહે રહી શકે છે આ કોર્ટનો કાયદો છે. તો અગર અલી હસન તેને ફરિથી લઇ આવે તો ફરીથી નિકાહ પઢવો પડશે?

જવાબ : કોર્ટના ફેસ્લાના કારણે જુદાઇ થશે નહી. પતી તલાક

આપશે તો તલાક પડશે.

પુછેલી સુરતમાં ધણી અલી હસને અગર પોતાની ઔરતને બોલીને કે લખીને તલાક આપી ન હોય ત્યારે તો ઔરત નિકાહથી નિકળેલ ગણાશે નહી. પહેલાની જેમ પતી પત્ની તરીકે રહી શકાય છે. ફરીથી નિકાહ પઢવાની જરૂર નથી. પરંતુ ઔરત બીજા મર્દ સાથે વગર નિકાહે રહી ચુકી છે તેથી પતિ એક હૈઝ વિતવા સુધી ઔરતથી સોહબત ન કરે. Ÿ ènÞ^fâçö] | †• oÊ æ ^ãqæ‡ o×Â Ý†vi Ÿ ^ãe oÞ^Ûö]æ ÄÚ…^j í Ú …•E î ö] !^Þ^ö] àÂ ^ãÎç×Â Ù^ÛjuŸ ~ nvi oju ^ãqæ‡ ^³ãe†³Ï³m ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.DNNS)N V…^>æŸ] èm^Æ (TPR)N VoÚ^Žö]

﴾૧૬૪૫﴿ હમલ ન રહે તેના માટે કોઇ ઉપાય વાપરવું.

સવાલ : ઝૈદની ઔરત બદનથી ઘણીજ કમજોર અને દુબળી પાતળી છે. અને અત્યારે બે મહીનાનું બચ્ચું પણ ગોદમાં છે તેથી ઝૈદ પોતાની બીવીથી હમબિસ્તરી કરતી વખતે હમલ રહી ન જાય તે માટે કોઇ રસ્તો અપનાવે તો શરીઅતમાં તેની ઇજાઝત છે?

જવાબ : ÜÓe †$^ÓÚ oÞ^Ê •çöçö] •æ•çö]]çqæ^i V Ý ¡ Šö] änתÙ^Î DNTL V•¨]• çe]E

અર્થાતઃ તમો ઘણી મોહબ્બત કરવાવાળી અને ઘણાં બચ્ચા જણનારી ઔરતો સાથે નિકાહ કરો.

આ હદીસથી જણાયું કે વધુ બચ્ચાઓની પૈદાઇશ આપ સલ.ની ખુશીનો સબબ છે. તેમજ નિકાહનો હેતુ નસલ વધારવું છે. અને નિકાહથી અસલ હેતુ આજ હોવો જોઇએ. તેથી સખત મજબૂરી વગર હમલ ન રહે તે માટે કોઇ ઉપાય કરવું કરાહતથી ખાલી નથી. અને સખત જરૂરત અને મજબૂરીમાં જેમ કે ઔરત કમજોર હોય હમલ રહી જવા પછી દૂધ બંધ થઇ જવાના કારણે દૂધ પીતા બચ્ચાને તકલીફ પહોંચવાનો સંભવ હોય અને બચ્ચા માટે કોઇ દાયા રાખવાની

બચ્ચાના બાપની તાકત ન હોય તો હમલ ન રહે તે માટે કોઇ ઉપાય વાપરવું દુરૂસ્ત છે. અગર અવલાદ વધી જવાના ડરથી અથવા ઔરતના હુસ્નને બાકી રાખવા માટે હમલ ન રહે તે માટે કોઇ ઉપાય વાપરવું જાઇઝ નથી. ‡çr㎜á] Ù^ÛÓ0] æ èn^ í 0] àÂ t...^ß0] äÚ, Î ^ÛÚ æ ...çã¾ ,Ãe ^ãßf0 Ä_Ïß㎜á] ...],,ÂŸ] àÚ æ á^fâæ àe] Ù^Î ^ãÛ³u... Ü³Ê ,³‰ ^³ã0 •...E äÒ¡â Í ^ í㎜æ †ò¿0] äe†³q^³jŠ㎜^³Ú o³f ' ³0] o³eŸ < ³³n0 æ Ø³Û³v³0]

DQNN)N V...^jvÛ0]

મુફતી કિફાયતુલ્લાહ રહ. લખે છે : ઝબ્તે તવલીદ કે લિયે કિસી દવાઇ કા ઇસ્તેઅમાલ કરના યા ઔર કોઇ જાઇઝ તદબીર અમલ મેં લાના અગર ઔરત કી કમઝોરી યા ઉસકી સિહહત કી ખરાબી કી બિના પર હો તો મબાહ હે. (કિફાયતુલ મુફતીઃ ૫/૨૮૯)

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૧૦/જમાદિસ્સાની ૧૪૨૦ હિ.

(૧૬૪૬) ઔરત સાસ સસરા સાથે રહેવા ન માંગે તો તેને જુદો કમરો આપવો જરૂરી છે?

સવાલ : મારી ઓરત ઘરેથી ચાલી ગઇ અને મારી માઁ ઉપર આક્ષેપો લગાવ્યા કે દુઃખ અને ત્રાસ આપે છે,અમારી જમાઅત જબરદસ્તીથી મારી કે મારા માં-બાપની ઇચ્છાઓ વિરૂદ્ધ અલગ રહેવા માટે દબાણ કરે છે.તે જમાઅત પોતાના નિયમોના જોરે અલગ રહેવા માટે ફરજ પાડી શકે કે કેમ? (વેરાવળ)

જવાબ : શરીઅતનો હુકમ એ છે કે ઓરત ધણીનાં સગાઓ સાથે રહેવા ન ચાહે તો ઘરમાંથી એક અલગ રૂમ જેમાં પોતાના સામાન સાથે રહી શકે અને તાળુ પણ લગાવી શકે એવા અલગ રૂમમાં રાખવું જરૂરી છે.ઓરત ન ચાહે તો જબરદસ્તી ધણીએ પોતાના માં-બાપ સાથે ઓરતને રાખવું દુરૂસ્ત નથી.માટે માં-બાપ સાથે રહેવા માટે તમારી ઓરતને તમારે મજબૂર કરવું દુરૂસ્ત નથી.

તમો તમારા માં-બાપ પાસે આવ-જા કરતા રહો,તેમની ખિદમત કરતા રહો,તેમના સાથે કામ-કાજ કરતા રહો,પરંતુ ઓરત સાથે અલગ રહો એ વ્યાજબી છે. (શામીઃ ૯૧૩, હિદાયા સાની)

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

—૧૬૪૭™ ધણીના પરદેશ જવાથી પત્ની નારાઝ હોય તો

સવાલ : મેરે શોહર ચાર સાલસે સઉદી અરબિયા કામકે લિયે ગયે હે,ઓર સાલ ભરમેં ઘર આતે હે,દો માહ રેહકર વાપસ જાતે હે ઓર કભી કુછ ઝિયાદહ ભી ઠેરતે હે.મેં કહતી હું કે યહાં હી કહી કામ તલાશ કરલો ઓર બાહિર જાના મવકૂફ રખ્ખો.હર વકત કેહતે હે કે અબકી બાર મેં આવુ ઉસકે બાદ નહિં જાઉગા.લેકિન ફિર વહી હાલ.મુજે સુસરાલવાલોકી તરફસે સખ્ત તકલીફે પહોંચ રહી હેં ઓર જુઠી બાતે મેરે શોહરકો લિખ કર મુજસે નારાઝ કર દિયા ઓર વો મુજ પર ગુસ્સેકે ખુતૂત લિખતે હેં,હાલાંકે હમ દોનોમેં કોઇ ઇખ્તિલાફ નહિં,વો મુજસે મુહબ્બત રખતે હેં.બઅજ વકત ઘર તુટનેકી ભી નોબત આ ગઇ,મગર અલ્લાહતઆલાને બચા લિયા.અબ લંડન જાનેકે લિયે કેહ રહે હે,મેં ચાહતી હું કે મેરે શોહર મેરે સાથ રહે,સાથ રેહનેમેં કોઇ ખતરા નહીં હે.લિહાઝા શરીઅતકા જો હુકમ હો બતાયે.ઇન્શાઅલ્લાહ આપકી બાત માન લેંગે ઓર મેરા ઘર બરબાદ હોતે હુએ બચ જાયેગા.

જવાબ : હુઝૂર (સ.અ.વ.)ને ફરમાયાઃ-

OPS V " Ì㎜†• p...^ íeE ! äjnÂ... àÂ ÙçòŠÚ ÜÓ×Òæ Å]... ÜÓ×Ò DN, ×q!MNN V " Ì㎜†• Ü×ŠÚ(M, ×q!

યઅની તુમમે સે હર એક બાઇખ્તિયાર હે.(કિસીકા નિગેહબાન ઓર ઝિમ્મેદાર હે) ઓર હર એકસે પુછા જાયેગા કે

તુમ્હારે સુપુર્દ જો ચીઝે થી ઉનમે તુમને કયા કિયા? ઓરત ભી શોહરકે ઘરકી હિફાઝત ઓર ઉસકે બાલ-બચ્ચોકી નિગરાની દેખ-ભાલકી ઝિમ્મેદાર હે,ઉનકે મુતઅલ્લીક ભી ઓરતસે સવાલ કિયા જાયેગા કે ઉનકા હક અદા કિયા યા નહી?

!Ü33ãß33Â èÖç33ò33ŠÚæ , 33Öææ ^333ãqæ‡ k 333ne o333x333Â ènÂ]… èñ†333Û333Ö]æ

DänxÂ ĐËjÚE

મર્દ પર અપની બીવીકા યે ભી હક હે કે એક વકતમેં ઉસસે બાત-ચીત કી જાયે,ઉસકી તકલીફ ઓર રાહતકી બાતે સુની જાયે ઓર દિલજૂઇકી બાતોસે ઉસકો ખુશ કિયા જાયે.

DNMV ” pçþ^ãi l †—u‡] ànqæ^Ö] ÑçÏuE

મર્દકે ઉપર ઓરતકે મીયાં-બીવીકે હુકૂક અદા કરના દીનદારી કે એઅતેબારસે જરૂરી હે ઓર ઓરતકે લિયે ફિત્નેકા ખૌફ હો તો સફરમેં રેહના જાઇઝ નહિં.હઝરત ઉમર (રદિ.)ને અપની બેટી હઝરત હફસા (રદિ.)સે તહકીક ફરમા કર ફૈંસલા ફરમાયા કે જિહાદમેં ચાર મહિનાસે ઝિયાદહ ન ઠેરે.

…^jvÛÖ]•…E !èþ^m• gq]æ ^þ^nu] ^ãÂ^Ûq á^e ^ße^v3 ‘] l †3 ‘

DN , xq!QPT!QPS V ”

શરીઅતકા કાનૂન હે કે ઇન્સાનકે સામને દો ચીઝે હો.એકમેં ફાયદા ઓર મસલિહત હો,દુસરી ચીઝ ઉસસે અહમ હો,મષલન દીની-દુન્યવી નુકસાન હોતા હો તો અહમ ઓર જરૂરી કામ પર અમલ કિયા જાયેગા,મસલિહત ઓર ફાયદેકો છોળ દિયા જાયેગા.

p…^ í e l †• oßnÂE ! ^ÛãÛâ^e æ , e l ^ÛãÛ3Ö]æ x3Ö^3 ’ 3Û3Ö] k 3 • …^3Ã3i]f]

DS , xq!OMSV ”

સવાલમેં જો હકીકત લિખી ગઇ હે અગર વો સહીહ હે તો શોહરકો સઉદી ઓર લંડનકા ખ્યાલ છોળ કર અપની બીવીકે સાથ

ઝિંદગી ગુઝારના ચાહિયે.તાકે ઇખ્તિલાફસે હિફાઝત રહે ઓર શૈતાનકો ઝિયાદહ મોકા ન મિલે.

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. તા.૧૪/૯/૯૪

(૧૬૪૮) કુટુંબ નિયોજન વિષે શરઇ હુકમ

સવાલ : શું કુટુંબ નિયોજન કરાવવું જાઇઝ છે? શરઇ માર્ગદર્શન પુરૂં પાડશો.

જવાબ : એક વાત ખાસ ધ્યાનમાં રાખવી જોઇએ કે આજકાલ બાળ-નિયંત્રણની સમસ્યાને વસ્તી વધારો અને ખોરાકની અછત જેવી માનવસર્જીત સમસ્યાઓના સંદર્ભમાં જોવામાં આવે છે. પણ આ વાત તેઓ માટે મહત્વ ધરાવે છે જેઓ ખુદાની ઝાત પર સંપુર્ણ વિશ્વાસ ધરાવતા નથી, જેથી તેઓ ફકત બાહ્ય પરિબળો,કારણો પર દ્રષ્ટિ રાખે છે. પરંતુ જેમના દિલ ખુદા-તઆલા પર શ્રદ્ધા રાખવાના કારણે નૂરવાળા છે.અને જેઓ ખુદા તઆલા જ રોઝી આપનાર છે અને દરેક કાર્ય પુરુ પાડનાર છે એવો અકીદો રાખે છે. તેમણે આ વાત શાંતિપૂર્વક વિચારવી જોઇએ કે જો આપણે બાળ-નિયંત્રણની વાતોને માનવસર્જીત સમસ્યાઓના સંદર્ભમાં જોઇએ અને તેના પર અમલ કરીએ તો શું એનાથી આપણા ઇમાન અને અકીદા પર કોઇ ખોટી અસર પડે છે કે નહિં? જો પડે છે અને જરૂર પડે છે. તો પછી એક મુસલમાન માટે સૌથી ખુશનસીબી એ જ છે કે તેણે આવી કોઇ પણ પ્રકારની ઇમાન અને ખુદા પર સંપુર્ણ વિશ્વાસ રાખવાને અસર કરતી ખોટી માન્યતાને સ્વીકારવી ન જોઇએ.

હદીસ શરીફમાં છે જે ખસ્સી થઇ જાય તે હમારામાંથી નથી. મતલબ એ કે જે કોઇ હંમેશ માટે અવલાદ પેદા થવાની સલાહિયત ખત્મ કરી નાંખે તે હમારામાંથી નથી.એક હદીસમાં છે કે એક સહાબી હઝરત ઉસ્માન બિન મઝઉન (રદી.)એ આપ (સ.અ.વ.)થી નિકાહ

ન કરવા અને ઓરતોથી અલગ રેહવાની ઇજાઝત માંગી તો આપે મના ફરમાવ્યું. અગર આપ (સ.અ.વ.) હઝરત ઉસ્માનને ઇજાઝત આપત તો હમો સહાબા (રદી.) ખસ્સી જ થઇ જાત. (મિશ્કાત)

માટે મર્દ કે ઓરતે ઓપરેશન કરાવી કે નસબંધી વડે અથવા કોઇ પણ એવી યુકિત કરવી જેનાથી અવલાદ પેદા થવાની શકિત ન રહે, જાઇઝ નથી. સખ્ત ગુનાહનું કામ છે. આપ (સ.અ.વ.)એ ફરમાવ્યું કે તમે એવી ઓરતોથી નિકાહ કરો જે વધુ અવલાદ પેદા કરનાર હોય,કારણકે હું મારી ઉમ્મતની મેજોરેટીથી બીજી ઉમ્મતો ઉપર ફખ્ર કરીશ.(અબૂ દાઉદ) આ હદીસથી સ્પષ્ટ રીતે જાણી શકાય છે કે વધુ અવલાદ આપની ખુશીમાં વધારો કરનાર છે.

જે લોકો ખોટી રીતે ઇસ્લામનો સહારો લઇ વધુ બાળકોથી રોકી બાળ-નિયંત્રણની હિમાયત કરે છે તેઓ ઇસ્લામ અને પયગમ્બર (સ.અ.વ.)ના હેતુથી વંચિત રહી અલ્લાહ અને તેના રસૂલ (સ.અ.વ.)ને પોતાનાથી નારાઝ કરવાનો સામાન તૈયાર કરી રહ્યા છે. ખુદા તઆલાએ નિકાહને પોતાની નેઅમત અને એહસાન રૂપી ગણાવ્યું છે. કુર્આને હકીમમાં છે.‘‘અને તેજ છે જેણે મનુષ્યને પાણી (વિર્ય)થી બનાવ્યો,ફરી તેને કુટુંબવાળો તથા સાસરીવાળો બનાવ્યો, અને તારો પરવરદિગાર શકિતમાન છે.’’(પારહ ૧૮,સુરએ ફુરકાન)

મતલબ એ કે માણસને એક નજીવી વસ્તુથી કેવો અને કેટલા મહાન સંબધોવાળો બનાવી દીધો જેથી એક-બીજાને મદદ મળે છે. તો એક મહાન નેઅમત ગણાય.

આજકાલ ફેમીલી પ્લાનીગ માટે વધુ બાળકો થવાથી ગરીબ અને કંગાળ થઇ જવાના ભયને લઇ ભાર આપવામાં આવે છે, તો તે માટે કુર્આન,હદીસ અને ઇસ્લામી તાલીમ શું છે? તેનું નિરિક્ષણ કુર્આન અને હદીસથી જ કરીએ. કુર્આને હકીમમાં સુરએ નૂરમાં જે

લોકો નિકાહ વગરના હોય તેઓના નિકાહ કરાવી આપવા માટે ફરમાવ્યું છે કે અગર તેઓ ગરીબ હશે તો ખુદાપાક પોતાની મહેરબાનીથી તેઓને માલદાર કરી આપશે. અલ્લાહનો ઇરશાદ છે:‘‘તમારામાંથી જે નિકાહ વગરના હોય તેમના નિકાહ કરી આપો. જો તેઓ ગરીબ હશે તો અલ્લાહ પોતાની કૃપાથી તેમને (ચાહશે તો) માલદાર કરી આપશે, અને ગુંજાઇશવાળો અને વધુ જાણનાર છે.’’ (પારહ ૧૮)

મઝકૂર આયતની તફસીરમાં અલ્લામહ આલુસી (રહ.)એ રૂહુલ મઆનીમાં લખ્યું છે કે આ એક સત્ય હકીકત છે કે અલ્લાહપાકે નિકાહ કરનારાઓને માલદાર કરવાનો વાયદો ફરમાવ્યો છે, આગળ ચાલતા લખ્યું છે કે લોકોની તબિયતમાં આ માન્યતા સ્પષ્ટ રીતે બેસી ગઇ છે કે વધુ અવલાદ માલના ખતમ થવા અને ગરીબીનો ઝરીઓ છે. તો મઝકૂર આયત દ્વારા એવા લોકોની આ માન્યતાને રદ કરવામાં આવે છે કે વધુ અવલાદ ગરીબ અને મોહતાજ થઇ જવાનો ઝરીઓ છે, એ માન્યતા ગલત છે. ઘણા કિસ્સાઓ એવા છે કે શાદી કરવા વગર પણ લોકો ગરીબ અને મોહતાજ છે. ગરીબી અને માલદારી અલ્લાહના જ હાથમાં છે. હઝરત જાબીર (રદી.)થી રિવાયત છે કે એક માણસે આપ (સ.અ.વ.)થી પોતાની ઝીદગીની શિકાયત કરી તો આપ (સ.અ.વ.)એ તેને નિકાહ કરી લેવા માટે ફરમાવ્યું. (તફસીરે રૂહુલ મઆની,પેજ -૫૮ ભાગ/૬)

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદી.) આપ (સ.અ.વ.)નો ઇરશાદ નકલ ફરમાવે છે કે ત્રણ પ્રકારના માણસો છે કે પોતાના વાયદા મુજબ અલ્લાહ ઉપર તેમની મદદ કરવું જરૂરી છે. તેમાંથી એક તે માણસ છે જે ગુનાહથી બચવાની નિય્યતથી નિકાહ કરનાર હોય. (તિર્મીઝી)

હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક (રદી.)એ ફરમાવ્યું કે અલ્લાહ

તઆલાએ તમોને નિકાહ કરવા માટે હુકમ કર્યો છે તો નિકાહ કરી અલ્લાહની ફરમાંબરદારી કરશો તો અલ્લાહપાકે તમારાથી માલદારીનો જે વાયદો કર્યો છે તે પુરો કરશે. હઝરત ઉમર (રદી.) ફરમાવે છે કે નિકાહ કરી માલદારી હાસિલ કરો, અને બન્ને સહાબાઓએ દલીલ રૂપે ઉપર મુજબની આયત ફરમાવી છે. (રૂહુલ મઆની પેજ-૫૮ ભાગ/૬)

હઝરત ઉમર (રદી.) ફરમાવે છે ''મને તેના ઉપર તઅજજુબ થાય છે જે નિકાહ કર્યા વગર માલદાર બનવા ચાહે છે'' (હાશ્યિએ જલાલૈન)

મુસ્લિમ દેશોનાં ભરોસાપાત્ર અને માન્ય રાખેલ આલિમો જન્મનિયંત્રણના નાજાઇઝ હોવાનો જ ફતવો આપે છે. અગર અમુક લોકો એ બાબત ફતવો આપે તો માન્ય રાખવામાં આવશે નહિં. શરઇ દલીલ કુર્આને પાક,આપ (સ.અ.વ.)ની સુન્નત અને ઇમામોનો ઇજમાઅ છે. માટે કુર્આન,હદીસના વિરૂદ્ધ જે પણ વાત અને ફતવો હશે તેને રદ્દિની ટોકરીમાં ફેંકી દેવામાં આવશે. કદી પણ માન્ય રાખવામાં આવશે નહિં. ઇમામ અબૂ હનીફહ (રહ.)થી પુછવામાં આવ્યું કે આપની વાત કુર્આનનાં વિરૂદ્ધ હોય તો શું કરવું? જવાબ આપ્યો કે મારી વાત છોડી દો. ફરીથી પુછવામાં આવ્યું હદીસના વિરૂદ્ધ હોય તો? જવાબ મળ્યો કે એવી હાલતમાં પણ મારી વાત છોડી દો. ફરીથી પુછવામાં આવ્યું કે સહાબા (રદી.)ની વાતના ખિલાફ આપની વાત હોય તો? જવાબ આપ્યો કે એવી હાલતમાં પણ મારી વાતને માનો નહિં.

બર્થ કન્ટ્રોલ વિષે મુફતીએ હિંદ મૌલાના કિફાયતુલ્લાહ (રહ.) નો ફતવો :

ઓરતની કમઝોરી અથવા તેની ખરાબ તંદુરસ્તીને કારણે

બર્થ કન્ટ્રોલ જાઇઝ છે. પરંતુ વધુ અવલાદના કારણે અથવા ઓરતના સૌંદર્યને જાળવી રાખવા માટે હોય તો આ હેતુઓ ભરોસાપાત્ર નથી, અને બાળજન્મ અટકાવવા માટે આ કારણ શરીઅતમાં જાઇઝ થવાનું કારણ થઇ શકતું નથી.

દારૂલઉલુમ દેવબંદના મુફતી સાહેબનો ફતવો:

કોઇ એવું કાર્ય કરવું કે કરાવવું જેનાથી બાળક પેદા થવાની શકિત જ ખતમ થઇ જાય શરીઅતની દ્રષ્ટિએ નાજાઇઝ અને સખ્ત ગુનાહનું કાર્ય છે. શરીઅત અને આપ (સ.અ.વ.)ની ઇચ્છા વિરૂદ્ધનું કાર્ય છે. ''અને નાદારીના ભયથી પોતાની અવલાદને મારી ન નાંખો.'' (સૂરએ નિસાઅ)

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. તા.૨૬/૪/૮૨

—૧૬૪૯™ <u>હમલ ન રહે તે માટે કોઇ ઉપાય કે ઓપરેશન કરાવવું કેવું છે?</u>

સવાલ : હમલ ન રહે એ કારણે ટેબલેટનો ઉપયોગ કરવો શું દુરૂસ્ત છે? અથવા હમલ રહ્યા પછી હમલ પાડી નાંખવું શરીઅતની રૂએ કેમ છે? તેમજ બિલ્કુલ બચ્ચા પેદા ન થાય એ મકસદથી મર્દ કે ઓરત ઓપરેશન કરાવી લે તો એ વિશે શરીઅતનો શું હુકમ છે? તે જણાવશો.

જવાબ : હદીસ શરીફમાં છે:**તઝવ્વજુલ વદૂદુલ વલૂદ,ફઇન્ની મુકાષિરુકુમ બિકુમુલ ઉમમ યવમલ કિયામતિ.** તરજુમો :- વધુ મોહબ્બત કરનાર અને વધુ બચ્ચા પેદા કરનાર ઓરત સાથે નિકાહ કરો,કયામતમાં હું તમારા વડે બીજી ઉમ્મતો પર ગર્વ અનુભવીશ.આ હદીસથી સાબિત થાય છે કે નિકાહનો મકસદ વધુ અવલાદ પેદા કરવાનો અને મુસ્લિમોની સંખ્યા વધારવાનો છે.એજ આપ (સ.અ.વ.)ની ખુશીનું કારણ છે.માટે જરૂરત વગર હમલ ન રહે એવી

કોઇ યુકિત કરવી કરાહતથી ખાલી નથી.અલબત્તા કોઇ ઉઝર હોય,કે ઓરત કમઝોર હોય અને થોડી થોડી મુદ્દતમાં બચ્ચા પેદા થવાથી અને હમલ રહી જવાથી ઓરતની જાનનો ખતરો હોય અથવા તંદુરસ્તી પર ઘણો મોટો અસર અને નુકસાન પહોંચતું હોય અથવા દૂધ પીનાર બચ્ચાને નુકસાન પહોંચવાનો પૂરો ખતરો હોય તો એવી સૂરતમાં ટેમ્પરરી તૌર પર બચ્ચા પેદા ન થાય એવી કોઇ સૂરત ઈખ્તિયાર કરવામાં આવે તો એ જાઇઝ છે.પરંતુ જરૂરત વગર આ તરીકો ઈખ્તિયાર કરી લેવો અને બચ્ચા પેદા થવાથી મહરૂમ કરી લેવું ઇસ્લામનાં બિલ્કુલ વિરૂધ્ધ છે.અલબત્તા અગર ઓરતની તબિયત ખરાબ હોવાને લઇ હમલની તાકાત ન રહે,જાનનો ખતરો હોય એ માટે પહેલાંનો અનુભવ હોય અથવા મુસ્લિમ હોશિયાર અને અનુભવી શરીઅતનાં પાબંદનો મશ્વેરો હોય તો ઓપરેશન કરાવી લેવું દુરૂસ્ત છે.(મઝાહિરે હક વિગેરે)

હમલ રહી ગયા પછી બચ્ચામાં બાલ,નખ વિગેરે જાહિર થયા પહેલાં અને હમલમાં જાન પડવા પહેલાં (જેની મુદ્દત ૧૨૦ દિવસ એટલે ચાર મહિનાની છે) હમલ પડાવી નાંખવું મબાહ છે.**હલ યુબાહુલ ઈસ્કાતુ બઅદલ હમલિ? નઅમ યુબાહુ મા લમ યતખલ્લક મિન્હુ શયઉન વલચ્યકુન ઝાલિક ઇલ્લા બઅદ મિઅતીવ વ ઇશરીન યવમન.**(શામી પેજ-૫૨૨ ભાગ/૨-૫,આલમગીરી પેજ-૩૫૬ ભાગ/૫)

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. તા.૨૨/૧૨/૯૨

—૧૬૫૦™ <u>બે પત્નીઓમાં ઇન્સાફ ન કરવું</u>

સવાલ : મારા દામાદે ગેરમુસ્લિમ છોકરી સાથે નિકાહ કર્યા છે,મારી છોકરીથી બે અવલાદ છે,હવે એ મારો દામાદ મારી છોકરી સાથે બરાબર વર્તાવ રાખતો નથી,તકલીફ પહોંચાડે છે.અહીયા સુધી કે બન્નેવ ઓરતો માટે રહેવાનો ઇન્તેઝામ અલગ નથી.કોઇ પણ

જાતનો પરદો કર્યા વગર બન્નેવ ઓરતોને એક કમરામાં રાખે છે.તે વિષે શરીઅતનો શું હુકમ છે? સુરત.

જવાબ : શરીઅતમાં મરદને એકથી વધુ નિકાહ કરવાની ઇજાઝત છે.પરંતુ એના માટે શરતો પણ રાખી છે.દરેક ઓરત સાથે મકાન,કપડાં,ખાવા,પીવામાં વર્તાવમાં બરાબરી કરવી જરૂરી રાખી છે.આપ (સ.અ.વ.)નું ફરમાન છેઃ જેના નિકાહમાં બે ઓરતો હોય અને બન્નેવમાં ઇન્સાફ નહી કરશે તો કયામતમાં એવી હાલતમાં આવશે કે તેનાં બદનનો એક તરફનો ભાગ નીચે ઝુકેલો હશે.દુનિયામાં એક ઓરત તરફ ઝુકી ગયો હતો કયામતમાં એની ઓળખ માટે એક તરફનો ભાગ ઝુકેલો હશે.

Ù , Ãm Ü×Ê á^jñ†Ú] Øq†Ö] , ßÂ kÞ^Ò]ƒ] Ù^Î Ü×‰æ änÚ×Â ä×Ö] o× ' o3fß3Ö] à3Â

!¼3333Î^3333333‰ ä33333333Ï3333 • æ èÚ^3333333nÏ3333Ö] Ýç3333m ð^3333333q ^33333333Û33333ãß33333ne

DNSUV " éçÓŽÚ(p„Ú†iE

અગર બન્નેવ ઓરતોમાં ઇન્સાફ કરી શકતો ન હોય તો બીજા નિકાહ કરવા જાઇઝ નથી.કુર્આને હકીમમાં છેઃ

!ä33n×3Ó3Ö^3e Ä3Û3 r 3Ö]]æ…ƒæ !!! p]!é3 , 3u]ç3Ê]ç3Ö , 3Ã3iŸ á] Ü3jË33 ì á^33Ê

DP , ×q!MRO V " á^nfÖ] | æ…E

સવાલમાં જે હકીકત લખી છે તે બહુજ અફસોસ જનક અને બેહયાનું કામ છે.બન્નેવ માટે અલગ અલગ રહેવા માટેનો ઇન્તેઝામ કરવો જરૂરી છે.મઝકૂર હરકત ઇન્સાનિયતથી ઘણી જ નીચ હરકત છે,અલ્લાહનો અઝાબ લાવનાર છે.નાહક રીતે બીજી શાદી કરી ઓરત પર તેના હક અદા ન કરી જુલ્મ કરવું અલ્લાહપાકની નારાજગીનું કામ છે.અલ્લાહ મજલૂમની દુઆ જરૂર કબૂલ કરે છે.આપ (સ.અ.વ.)નું ફરમાન છેઃ

V " Ì m† • p…^í eE !h^ru ä×Ö] àneæ äßne < nÖ äÞ^Ê Ýç×¿Û3Ö] é3ç3Â • Ð3i]

DM,×q!NLO

મજલૂમની બદદુઆથી બચતા રહો કારણકે તેને અલ્લાહ સુધી પહોંચવામાં કોઇ પરદો હોતો નથી.

બીજી એક રિવાયતમાં છે કે

V ” p…^3 í e ä3n•^3uE !]†3q^3Ê á^33Ò á]æ èe^33 r 3jŠÚ Ýç3x3¿ 3Û30] é3ç3Â•

DM,×q!NLO

એક હદીસમાં છે કે મજલૂમની બદદુઆથી પોતાને બચાવો કારણકે તે પોતાનો હક માંગે છે અને અલ્લાહપાક કોઇ કહદારને તેના હકથી મહરૂમ નથી કરતા.એટલેકે અલ્લાહ મજલૂમની ફરિયાદને સાંભળે છે અને ઝાલિમને દુનિયામાં જ સજા આપે છે.માટે મઝકૂર માણસે બન્નેવ ઓરતને અલગ અલગ રૂમમાં રાખવાનો ઇન્તેઝામ કરી બન્નેવ સાથે ઇન્સાફ સાથે વર્તાવ રાખી મુહબ્બતથી રહેવું જરૂરી છે.નહિં તો આ દુનિયામાં જ એની સજા મળશે.

—૧૬૫૧™ <u>પત્ની સાથે સારો વહેવાર રાખો.</u>

સવાલ : મોહતરમ જનાબ મુફતી સા. મારા નિકાહને ૭થી ૮મહિના થયા છે.નિકાહ પછી ૨૦દિવસ પછી મારી ઓરતનો સ્વભાવ મારી સાથે મળતો નથી,સ્વભાન નાદાન છે,કોઇના સાથે વધારે વાતચીત કરતી નથી.એને લઇ એના ઘરે છોડી આવ્યો.૫ મહિના સુધી લેવા ન જતાં મારા વાલિદે ઘરમાં પુછ્યું કે અબરાર કેમ લેવા જતો નથી.મેં આ બધી તકલીફ ઘરવાળાઓને બતાવી.માટે હું લાવવા માંગતો નથી.ઘરનાં વડીલોએ કહ્યું કોઇના બચ્ચા સાથે આ પ્રમાણે કરવું એ સારી વાત નથી.હું લાવ્યો પણ કોઇ ફરક દેખાતો નથી.ઘરવાળા કહે છે છોકરીને રાખવી જ પડશે,એ સૈયદ ખાનદાનની છોકરી છે,અલ્લાહ નારાજ થશે.અલ્લાહે મને બધી વસ્તુથી નવાઝેલુ છે,હું એક સુખી ઘરનો છોકરો છું.મારા વાલિદ કહે

છે તું આ છોકરીને ગમે તેમ કરીને નિભાવી લે.એ અંદરથી મારાથી નારાજ છે.માર્ગદર્શન આપશો. સુરત.

જવાબ : શરીઅતે મીયાં-બીવીમાંથી દરેકના એક-બીજા ઉપર હક રાખેલ છે.બન્નેવે તે હકકો અદા કરવા જરૂરી છે,અગર અદા નહી કરશે તો આખિરતમાં પકડ થશે,બલ્કે ઓરત પર જુલ્મ કરવાથી દુનિયામાં પણ સજા મળશે.કુર્આને હકીમમાં છે કે ઓરતો સાથે સારા વર્તાવથી રહો,તેણીઓ નિકાહ વડે એક મઝબૂત કરાર લઇ ચુકી છે.પાસે રહેનારાઓ સાથે એહસાન કરો.એનાથી ઓરત મુરાદ છે.આપ (સ.અ.વ.)એ ઓરતો સાથે ભલાઇથી વર્તાવ કરવાની તાકીદ ફરમાવી છે.આપ (સ.અ.વ.)નું ફરમાન છે કે સૌથી વધુ કામિલ ઇમાનવાળો તે છે જે પોતાની ઓરત સાથે નરમી કરનાર હોય.અને આપ (સ.અ.વ.)નું ફરમાન છે કે જે માણસ પોતાની બૂરી આદતોથી પોતાના ઘરવાળાઓને તકલીફ પહોંચાડશે તો અલ્લાહપાક તેની તવબહ અને નેક અમલો હરગિઝ કબૂલ નહી કરશે.

તમે તમારી ઓરતની જે હાલત લખી છે,એનાથી ઓરત કુસુરવાર ઠરતી નથી,કારણકે નિકાહને ફકત ૭-૮ મહિના થયા છે,તેમાં પાંચ મહિના બાપનાં ઘરે રહી.બે સાથી માટે એકબીજાની તબિયત જાણવાનો મોકો મળયો નથી.તમોએ લખ્યું છે કે કોઇની સાથે વધારે વાતચીત કરતી નથી,એ બૂરી આદત નથી.આપ (સ.અ.વ.)એ ફરમાવ્યું કે અલ્લાહતઆલાએ ફુઝૂલ વાતો કરવાથી મના ફરમાવ્યું છે.

!Ù]çŠ0] é†3%Òæ Ù^33Û30] èÂ^33 • æ(Ù^33Îæ Ø3nÎ ^33%x3$ Ü3Ó30 å†33Ò ä33x30] á]

DM,×q!NLL V ” p…^ í eE

આપ (સ.અ.વ.)નું ફરમાન છે:

àÚ ^r þ æ] †n ì ØÓe †Ë¾æ ‡^Ê p] DPMO V ” éçÓŽÚE!^3 r 3þ k 3Û3 ‘ à3Ú

D I ^Î†ÚE !p...],Ö] I ^Ê•

અને આપ (સ.અ.વ.)એ ફરમાવ્યું કે ઇન્સાનના ઇસ્લામની ખુબી એ છે કે બેકાર વાતો છોડી આપે.

!ä333333Ü333Ã333] Ÿ^33333Ú ä333333Ò†3333i ð†33333Û3333Ö] Ý ¡ 3333‰] à3333Šu à3333Ú

DPMO V " éçÓŽÚE

તો વધુ વાત ન કરવી અને ખામોશ રહેવાને કામિલ ઇસ્લામની નિશાની બતાવવામાં આવી છે.તમો વધુ વાત કરવા પર મજબૂર કરી ગુનાહોમાં મુબ્તલા કરવા ચાહો છો.

લખ્યું છે કે સ્વાભાવે નાદાન છે.તો જાણવું જોઇએ કે શરઇ દ્રષ્ટિએ ઓરતનું દીન અને અકકલ બન્નેવમાં મરદ કરતાં કમી છે.તમારા માં-બાપ તલાકથી નારાજ છે અને તમારાથી નારાઝ છે અને છોકરી સૈયદ ખાનદાનની છે.તો તમારા ઓરત સાથે ન બોલવાથી તેમજ અલગ કરવાથી રસૂલ (સ.અ.વ.) તેમજ માં-બાપની નાફરમાની કરેલ ગણાશે.અલ્લાહે નવાઝેલું છે એટલે જ માલ અને નેઅમતની નાશુકરી થઇ રહી છે.

દુનિયાની બેહતરીન ઓરત :- એક વખતે આપ (સ.અ.વ.)ની મજલિસમાં સહાબા (રદિ.)માં ચર્ચા થઇ કે દુનિયામાં સૌથી વધુ બેહતર ઓરત કઇ કહેવાય? દરેક ઓરતની બેહતરીના કાંઇ ના કાંઇ ગુણ બયાન કર્યા.હઝરત અલી (રદિ.) કામ માટે ઘરમાં ગયા તો હઝરત ફાતિમા (રદિ.)ને કહ્યું કે સહાબામાં ચર્ચા થઇ રહી છે કે દુનિયામાં સૌથી વધુ બેહતર ઓરત કઇ કહેવાય? હઝરત ફાતિમા (રદિ.)એ ફરમાવ્યું હું બતલાવું? દુનિયાની સૌથી બેહતર તે ઓરત છે જે ન તો પોતે પરાયા મરદને જુએ અને ન તો પરાયો મરદ તેણીને જોઇ શકે.જયારે હુઝૂર (સ.અ.વ.)થી આ વાત કહેવામાં આવી તો આ સાંભળીને ફરમાવ્યું !oßÚ èÃ3 ' 3e èÛ3>^3Ê ફાતિમા મારા જિગરનો

ટુકડો છે.મતલબ એ કે નબીની સાહબઝાદી હોવાને લઇ એમની અકકલ કામિલ છે. (ઇસ્લાહી બયાનાત અઝ મૌલાના પીર ઝુલ્ફિકાર નક્ષબંદી પેજ- ૧૭)

માટે તમારા વર્તણુંક અને ખ્યાલો ઉપર પોતે ગંભીરતાથી વિચારવું જોઇએ.શું તમારો રવૈયો સહીહ છે?

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. તા.૧૮/૬/૨૦૦૦

૧૬૫૨ **શોહર સાથે ફરવા જવા પર ઔરતને મજબૂર કરવું**

સવાલ : ઝૈદકે દો બચ્ચે હૈં. એક દેઢ સાલકા, એક ચાર માહકી લળકી. ઝૈદ અપની બીવીકો લેકર ઘુમને જાના ચાહતા હે,ઓર દોનો બચ્ચોકો અપને વાલિદૈનકો સિપુરદ કરના ચાહતા હે, ઓર વાલિદૈન ભી ખુશ હે,બીવીકા કેહના હે કે છોટી બચ્ચીકો સાથ લેકર જાવે.કયુંકે દૂધ કોન પિલાએગા.વાલિદૈનકા કેહના હે કે પાઉડરકા દૂધ વગેરહ પિલાનેકી ઝિમ્મેદારી લેતેં હૈં.તો કયા ઝૈદ બીવીકો મજબૂર કર સકતા હે?

જવાબ : બચ્ચેકી પરવરિશકા હક શરઅન માં કો હે.આપ (સ.અ.વ)ને ફરમાયા '' ä3333333e Ð3333u] k 333333þ] '' તૂ હી અપને બચ્ચેકી પરવરિશકી ઝિયાદહ હકદાર હે.(અબૂ દાઉદ) લિહાઝા ઓરતકા કેહના સહીહ હે.ચાર માહકે બચ્ચેકો છોળ કર જાના મુનાસિબ નહિં. ઇન્સાની જુઝસે ફાઇદા હાસિલ કરના હરામ હે, લેકિન કોઇ તો વજહ હે કે શરીઅતને શીરખ્વારગિ (દૂધ પીને)કી મુદ્દતમેં બચ્ચેકે લિયે અપની માં કા દૂધ પીના જાઇઝ કરાર દિયા. જો ગિજાઇયત (ખોરાકી તાકત) માંકે દૂધમેં હોગી વો પાઉડરમેં નહિં મિલેગી. ઓર ફિર સફરમેં સેરો તફરીહ ઓર ઘુમને કે લિયે જબ કે ઓરતકી ઝીનત ઘરમેં હૈં, ન કે ઘુમનેમેં. આપ (સ.અ.વ.)ને ફરમાયા.

!á^3_nŽÖ] é...ç ' o33Ê †33e ,3iæ á^33_3nŽÖ] é3...ç3 ' o33Ê Ø3fÏ3i èñ†33Û30] á]

DNRT V ” éçÓŽÚE

ઓરત બાહિર નિકલેગી તો લોગોકો દેખને ઓર બદનજરીકા સબબ બનેગી. લિહાઝા ઓરતકો સફર કે લિયે મજબૂર ન કિયા જાયે.

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. તા.૨૮,જાન્યુઆરી ૧૯૮૫

—૧૬૫૩™ પતિ પત્નીનું એક-બીજાને નામ લઇ બોલાવવું

સવાલ : શું મરદ-ઓરત એક-બીજાનું નામ લઇને બોલાવી શકે છે? તો કેવી રીતે બોલાવવું તે જણાવશો.

જવાબ : મરદે પોતાની ઓરતને નામ લઇને ન બોલાવવું જોઇએ.ઓરત પુરેપુરી છુપાવવાની ચીઝ છે.નામ લઇને બોલાવવામાં પરદાના વિરૂધ્ધ થાય છે.કુર્આને હકીમમાં મરદોને સંબોધવામાં આવ્યું છે,ફકત એક જગ્યા સિવાય ઓરતનું નામ લેવામાં આવ્યું નથી બલ્કે મરદોના માતહત રાખી એમના માટે અહકામ બયાન કરવામાં આવ્યા છે.શરીફ લોકો કોઇના સામે ઓરતનું નામ લેતા નથી અને નામ જાહેર કરી બેહુરમતી કરતા નથી,બલ્કે મારી ઘરવાળી અથવા બીવી કહે છે.

áçßÓ Øe àãñ^Û‰] áçö„jf Ÿæ £Ú oÊ Üâ†ñ]†³u áæ†³Ò„³Ÿ Í]†³•Ÿ] á]

kvi DQ,xq!ONM V ” á^nfö] |æ…†nŠËiE !ØâŸ]æ Ù^nÃö]æ èqæ^³ö] à³Â

MR k• Ü†Ú åÿç‰ MR å…^µ! Ü†Ú h^jÓö] oÊ †Òƒ]æ

ઓરતે પણ શોહરનું નામ લઇ બોલાવવું ન જોઇએ,એમાં બેઅદબી અને ગુસ્તાખી છે.જેમ માં-બાપનું નામ લઇ બોલાવવામાં તેમની બેઅદબી થાય છે.જેને લઇ મકરૂહ છે.બલ્કે મારા સરદાર કહે અથવા અવલાદની તરફ નિસ્બત કરી સંબોધે.દા.ત.ફાતેમાની અમ્મા,ફાતેમાના અબ્બા વિગેરે.

ÀËö àÚ ,e Ÿ Øe !ä³Û‰^³e ^³³ãqæ‡èñ†³Û³ö]æ å^³³] Ø³q†³ö]ç³Â ,³ á] å†³Ó³

DQ,xq!ORU V ” oÚ^•E!åçvÞæ p,n‰^nÒ Ün¿Ãjö],nËm

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૬૫૪ પત્ની અગર ના પાડે તો સઉદી નોકરી માટે જઇ શકાય?

સવાલ : એક માણસ સઉદી ગયો નોકરી માટે,ઓરત ના કહે છે,અને તેનાં માં બાપ સઉદી જવા માટે જબરદસ્તી કરે છે.તો અહી રહી શકે કે કેમ? ઓરતને વીઝા ન મળવાથી અહી લાવી શકતો નથી,અને ઓરત જુદી રહેવા માટે કહે છે,તો એ માણસ માં બાપનું કહ્યું માને કે ઓરતનું?

જવાબ : ઓરત પોતાના ધણીને સઉદી જવા ના કહે છે,અને માં-બાપ જવા માટે જબરદસ્તી કરે છે,તો શરીઅતનો હુકમ એ છે કે જેમ મર્દને ઓરતની જરૂરત હોય છે,તેમજ ઓરતને પણ મરદની જરૂરત હોય છે,બલ્કે મરદ કરતાં ઓરતમાં નવ્વાણું (૯૯) ઘણી વધુ શહવત હોય છે.(મિશ્કાત ૩૦૨/૧) એજ કારણે ઓરતની રઝામંદી વગર મરદે ચાર મહીનાથી વધુ સફરમાં રહેવું દુરૂસ્ત નથી.(શામી ૫૪૭-૫૪૮ ભાગ/૨)

હઝરત ઉમર (રદિ.)એ હઝરત હફસા (રદિ.)થી પુછયું કે ઓરત શોહર વગર કેટલી મુદ્દત સબર કરી શકે છે? કહ્યું ચાર મહીના.તે પછી હઝરત ઉમર (રદિ.)એ ફોજીઓને ચાર મહીના પછી ઘરે જવાની ઇજાઝત આપી દીધી.માટે ઓરત ના કહે તો ચાર મહીનાથી વધુ પરદેશમાં રહેવું જોઇએ નહિં.માં-બાપના અદબનો ખ્યાલ રાખી ઓરતના હક વિષે મસ્અલાથી વાકેફ કરવા જોઇએ.ઓરત ઇન્કાર કરે તો અલગ રૂમમાં રહેવામાટે બંદોબસ્ત કરવો શોહર ઉપર જરૂરી છે. (હિદાયહ ૪૨૧)

^ãßÚ e^q ànÃŠiæ ^ÃŠi ^ãö á] ð^q f] Øq†ö] éçã• Í ^³Ã³•] é³e†³Ú] é³ç³ã•

“ Îé†_Ëö] àÚ †ŽÂ kviE DM,x³q!OLN V ” I ^³Î†³ÚE!,³u]æ ð^³q Ø³q†³x³öæ

DÙæŸ] Ø ' Ëö] Õ]çŠö] h^e h...^Žö]

ð^–Ïö] kviØì ,iŸ èÞ^m• gq]æ ^Þ^nu] ^3ãÂ^3Û3q á^3e ^3ß3e^3v3 '] x3 '

Ÿ] ð¡ mŸ] é ,Ú äe Èxfm Ÿ á] g r mæ é ,Ú änÊ]æ... , Ï3m Ü3ôæ o3ôæŸ] é3a3 >æŸ Ÿ] Ý]^3ôŸ]æ

DN ,xq!QPS V " oÚ^•E b] äe ^ãŠÈÞ gn>æ^â^ • †e

†ã•] èÃe...] kô^ÏÊ Øq†ö] àÂ é㆜ö] †f ' i ÜÒ æ ' Ëu äjße Ùa‰ äßÂ äxö] o • ... †ÛÂ á]

V " oÚ^3•E !^3ãßÚ †%Ò] ä3xâ] à3Â tæ^3jÛ3ö] Ì x3 í 3jm Ÿ á] •^33ß3qŸ] ð]†3ú] zt3Ú^33Ê

DN ,xq!QPS

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. તા.૨૪/૩/૮૭

૧૬૫૫ ઔરતને શોહરના ઘરે ન મોકલવી

સવાલ : મારી શાદી પછી થોડી મુદ્દત હમારો સંબધ સારો રહ્યો, મામુલી ઝગડાને કારણે છોકરીના વાલિદૈન દોઢેક વરસથી છોકરીને મોકલતા નથી, તેમજ મોકલવા રાજી પણ નથી,બે ચાર વાર બોલાવવા છતાં મોકલેલ નથી, ઉપરાંત કોર્ટમાં ખાધા ખોરાકીનો દાવો કર્યો છે અને જબરદસ્તી તલાક માંગે છે. તો શું હમે રાખવા રાજી છીએ છતાં આમ કરવું દુરૂસ્ત છે? શરીઅત મુજબ જવાબ આપશો. -ખંભાત

જવાબ : આપ (સ.અ.વ.)એ ફરમાવ્યું છે કે જે કોઇ બીજાની ઓરતને તેણીના ધણી વિરૂદ્ધ ચઢાવે તે હમારામાંથી નથી. બીજી હદીસમાં ઓરતે પોતાના ધણી પાસેથી તલાકની માંગણી કરવાથી મના ફરમાવ્યું છે. (અબૂ દાઉદ પેજ-૨૯૬)

માટે શરઇ કારણ વગર ઓરતને તેણીનાં ધણીનાં ઘરે ન મોકલવું અને તલાકની માંગણી કરવું આપ (સ.અ.વ.)ના તરીકા વિરૂદ્ધ અને સખત ગુનાહનું કામ છે,શરીઅતનો હુકમ એ છે કે શરઇ કારણ વગર ઓરત નાફરમાન બની ધણીના ઘરેથી ચાલી જાય તો ખોરાકી ખર્ચ મેળવવાની હકદાર રહેતી નથી. (હિદાયહ પેજ-૪૧૮) !äô^ßÚ oö] •çÂi oju ^ãö èÏÈÞ ¡Ê l ^ŽÞ á]æ

તર્જુમો :- અગર ઓરત નાફરમાન બની ધણીના ઘરેથી ચાલી જાય તો જયાં સુધી પાછી આવશે નહિં ત્યાં સુધી ખર્ચાની હકદાર રહેતી નથી.

äßÂ oô^Ãi äxö] o • ... é†m†â oe] àÂ ^ß$, u ^ãqæ‡ àÂ 饆Ú] gfì àÚ oÊ h^e

] , fÂ æ] ^ãqæ‡ o×Â 饆Ú] gfì àÚ ^ßÚ < nô Ü×%æ än×Â äxö] o× ' äxö] Ùç‰... Ù^Î Ù^3Î

DÑ ¡_ö] h^e ! NUR V " •¨]•çe]E ! å , n‰ o×Â

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૬૫૬ ઔરત તેના માં-બાપને મળવા જઇ શકે?

સવાલ : નિકાહ થયા પછી ઓરતના ઉપર તેણીના બાપનો હક રહે છે કે શોહરનો? બાપ પોતાની છોકરીને ધણીની ઇજાઝત વગર વારંવાર બોલાવી શકે? અને દિલ ચાહે ત્યાં સુધી રાખી શકે? શાદી પછી ઓરતે બાપનાં ઘરે જવા માટે શરીઅતનો શું હુકમ છે? તે જણાવશો. વસરાવી.

જવાબ : નિકાહ પછી ઓરતના ઉપર અલ્લાહના હકકો પછી સૌથી વધુ હક જાઇઝ કામોમાં ધણીનો હક છે, માટે જાઇઝ કામોમાં ઓરતે પોતાના ધણીની વાત માનવી જોઇએ. નિકાહ પછી ઓરતના માટે પોતાના માં-બાપની મુલાકાત માટે શરીઅતનો હુકમ એ છે કે સૌ પ્રથમ માં-બાપે પોતાની છોકરીને મળવા માટે જવું જોઇએ,અગર માં-બાપ જઇ શકે એમ ન હોય તો સમાજનાં રિવાજ પ્રમાણે કોઇ કોઇ વાર માં-બાપની મુલાકાત માટે ધણીએ જવા માટે ઇજાઝત આપવી જોઇએ. (શામી પેજ-૪૯૪,ભાગ/૨)

oÊæ ^ãÞ^ni] o×Â]... , Ïm Üö]f] ^Ûe å , mÏi! é†Ú èÃÛq ØÒ ^ãmçe] é...^m^ö D^ãöæE

, Ãe ànvö] oÊ ^Ûãi...^m‡ oÊ á f^ãm á] oÇßm Ô ö] ,, Ò ^ÞçÓm Üö á]æ Ù^Î!Ðvö] äÞ] x3jË3ö]

DN ,xq!PUP V " oÚ^•E ! Í ...^ÃjÚ ... , Î o×Â ànvö]

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. તા.૨૬/૫/૮૪

–૧૬૫૭™ મજબૂરીમાં બર્થ કંટ્રોલનું ઓપરેશન કરાવવું

સવાલ : એક ઓરતને હમલની હાલતમાં સખત તકલીફ રહે છે,કમઝોરી વધુ થાય છે,મૃત્યુ જેવી હાલત થઇ જાય છે,ડોકટરોનું કહેવું છે કે ઓપરેશન કરાવી લેવામાં આવે,જેથી બચ્ચા પેદા ન થાય.દૂધ ન આવવાથી ઓરત બાળકને દૂધ પિવડાવી શકતી નથી.તો એ માટે શરીઅતનો શું હુકમ છે? તે જણાવશો. લુણાવાડા.

જવાબ : આપ (સ.અ.વ.)નું ફરમાન છેઃ**''તઝવ્વજુલ વદૂદુ લ વલૂદ ફઇન્ની મુકાસિરુમ બિકુમ યવમલ કિયામતિ.**અથાર્તઃ- તમો એવી સ્ત્રી સાથે નિકાહ કરો જે વધુ મોહબ્બત કરનાર હોય અને જેમનાથી વધુ અવલાદ પેદા થાય,કારણકે કયામતનાં દિવસે સર્વ ઉમ્મત પર મારી ઉમ્મતના વધુ હોવાથી હું ગર્વ કરીશ. (અબૂદાવૂદ)

નિકાહથી અસલ મકસદ વધુ અવલાદ પૈદા થવી,મુસ્લિમોની બહુમતી થવી,અલ્લાહ અને રસૂલ (સ.અ.વ.)ની ખુશનુદી પ્રાપ્ત થવી એજ સાચા મુસલમાનનાં નજર સમક્ષ હોવું જોઇએ.માટે માત્ર એશ પરસ્તી અથવા ગરીબી,મોહતાજી અને મુફલિસીનાં ડરથી બર્થ કંટ્રોલ કરવું જાઇઝ નથી.ફરમાને ઇલાહી અને તાલીમે નબવી (સ.અ.વ.)ના વિરૂધ્ધ છે.અલ્લાહપાકનું ફરમાન છેઃ**''લા તકતુલૂ અવલાદકુમ ખશ્યત ઇમ્લાક''**અર્થાતઃ- પોતાની અવલાદને મોહતાજીના ડરથી મારી નાંખો નહી.હમો તેમને પણ અને તમોને પણ રોઝી આપીએ છીએ. (સૂરએ બની ઇસ્રાઇલ,આયત-૩૦)

ઓપરેશન વગર પણ અમુક ટાઇમ હમલ ન રહે એ માટે હમલ રોકનાર તદબીર થઇ શકે છે.માટે જરૂરત મુજબ એવી તદબીર અને યુકિત કરવામાં આવે કે અમુક ટાઇમ હમલ ન રહે.ઓપરેશન કરાવી રહમદાની કઢાવી નાંખવું અને હંમેશા માટે બર્થ કંટ્રોલ કરી

લેવું અને અવલાદની નેઅમતથી મહરૂમ રહેવું કે સખત મજબૂરી હોય,ઓરતની જાનનો ખતરો હોય અથવા બાળક પૈદા થવા પછી કે હમલ દરમિયાન સખત કમઝોરી થતી હોય અથવા ઓપરેશન માટે મુસલમાન દીનદાર હોશિયાર અને અનુભવી હકીમ અથવા ડોકટર મશ્વેરો આપે તો એવી સૂરતમાં રહમદાની કઢાવવી અને ઓપરેશન કરાવવું દુરૂસ્ત છે.વમિન અઅઝારી...(શામી પેજ-૫૨૨ ભાગ/૨)

બની શકે ત્યાં સુધી બચવું જોઇએ,બની શકે આઇન્દહ (આવતા વખતે) સારો રસ્તો નીકળી શકે.**''લા તદરી લઅલ્લાહુ યુહદિષુ બઅદ ઝાલિક અમરન''**અર્થાત :- તને ખબર નથી કે શાયદ અલ્લાહતઆલા પછી કોઇ નવી વાત પૈદા કરી આપે.(સૂ.તલાક આયત-૧) ઓરત પોતાની ફિતરત અને પૈદાઇશથી કમઝોર તો હોય જ છે અને હમલની હાલતમાં જેમ જેમ હમલ વધતું જાય છે તે મુજબ ઓરતને કમઝોરી પણ વધતી જાય છે.કુર્આને હકીમમાં છે **''હમલત્હુ ઉમ્મુહુ વહનન અલા વહનીન ''અય ઝુઅફન કાઇનન અલા ઝુઅફીન ફઇન્નહુ કુલ્લમા અઝુમ મા ફી બતનિહા ઝાદહા ઝુઅફન ઇલા અન તઝઅ.** (સૂ.લુકમાન આયત-૧૪,રૂહુલબયાન પેજ-૭૮ ભાગ/૭)

સવાલમાં લખવા મુજબ વિલાદત પછી ઓરતને દૂધ આવતું નથી જેથી પૈદા થનાર બાળકને માં પોતાનું દૂધ પિવડાવી જ સકતી નથી,અગર બહારના દૂધ પાવડરનો બંદોબસ્ત થઇ શકતો હોય તો તેનો બંદોબસ્ત કરવામાં આવે.અગર બાળકને મુવાફિક ન આવે અથવા ઘણી જ ગરીબીના લઇ બંદોબસ્ત કરી શકતા ન હોય તો ઓપરેશન કરવાની ગુંજાઇશ છે. (શામી પેજ-૫૨૨ ભાગ/૨)

äe†qªjŠ^Ú of ’ ö] oeŸ ‹ nöæ ØÛvö] , Ãe ^ãßfö Ä_Ïßm á] …],,ÂŸ] àÚæ á^fâæ àe] Ù^Î
ènþ^ í ö] àÂ Å…^Žö] äÚ , Î ^ÛÚæ],,â àÚ †ãßö] oÊ ,, ì] DänfßiE ä³Ò ¡ ³â Í ^³ í ³mæ†³ò³¿ ³ö]

äÞ] àÚ †vfÖ] oÊ ä‰ve ^ÛÖ ^ËÖ^ í Ê ð^ŠßÖ] ä×ÃËi ^ÛÒ ^ãÛu… ÜÊ , ‰ ^ãÖ…ç r ‹ äÞ] Ù^ÛÓÖ]æ
oÊ àÓÖ k×Î ^ãÞ ƒ] †nÇe äÖ^Â o×Â ^‰^nÎ t æ^³Ö] á ƒ] †³nÇ³e ^³Ú]†³u áç³Ó³‹ á] o³Ç³fß³‹
ànfÞ^ r Ö] àÚ ‡]ç r Ö] , nË‹ á^Ú^Ö] •^ŠËÖ] oÞ] ÜÃÞ b] Ù^ÃÖ] àÂ äjñ†Ú] ÄßÚ äÖ á] è‹‡]^³fÖ]
! î ñ^ŽÛÖ] äÖ^Î ^Ú o×Â†ãßÖ] oÊ ^Úæ g â„ÛÖ] Ø ' Ÿ]çâ ^Ú o×Â ofß³Ú †³v³fÖ] o³Ê ^³Û³Ê
ÐÊ]çÛÖ] ä×Ö]æ

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

વલીમાનું બયાન

﴾૧૬૫૮﴿ વલીમા વિશે

સવાલ : શાદી પછી લોકો વલીમો કરે છે દઅવતો આપી ખવડાવે છે હોલ મળ્યેથી વલીમો થાય છે જયાં સુધી હોલ ન મળે વલીમો કરતા નથી તો વલીમો કેવી રીતે કરવો? કયારે કરવો? વીગતવાર ખુલાસો કરશો. નિકાહ પહેલાં સાથે ફરવું મલવું કેવું છે?

જવાબ : નિકાહ કરી મુનાસિબ ઔરત હાસિલ થવું અલ્લાહ પાકની ઘણી મોટી નેઅમત છે. છોકરા છોકરી પોતાની ઝિંદગી ખુશમય અને સારી રીતે પસાર કરી શકે છે. ખાનદાનોમાં મુહબ્બત પૈદા થાય છે જેથી અલ્લાહ પાકનો શુક્ર અદા કરવો જોઇએ જેની અમલી સુરત વલીમો છે. વલીમો કરવાથી ખુશી વ્યકત કરવાની સાથે સાથે લોકોને નિકાહની જાણ કરવું તેમજ આ નિકાહથી પોતાને સંતોષ ઇત્મીનાના હોવાનું ઝાહિર કરવાનો મકસદ હોય છે. અને વલીમો કરવાથી ઔરતના ખાનદાન અને સગાઓથી મુહબ્બતમાં વધારો થાય છે. મવલાના શબ્બીર અહમદ ઉસ્માની રહ. એ લખ્યું છે કે આરિફે કબીર શાહ વલીયુલ્લાહ રહ. એ વલીમાની મસલિહત એ બતાવી છે કે વલીમાથી મીયાં બીવીમાં મુહબ્બત પૈદા થાય છે. લોકોને

બંન્નેવમાં નિકાહની જાણ થાય છે. જેથી લોકોમાં શંકા નહી રહેશે. અલ્લાહપાકની નેઅમતોનો શુક્ર અદા થાય છે. નિકાહની નેઅમત જે નિકાહ પહેલાં હાસિલ ન હતી નિકાહ કરવાથી અલ્લાહ ની એક વધુ નેઅમત મળી વલીમાના ઝરિયે એ નેઅમતે નિકાહની ખુશી ઝાહિર થાય છે. હુઝૂર સલ.એ પોતાના ફરમાનો અને ઝાતી અમલ વડે વલીમાની અહમિયતને ઝાહિર ફરમાવી. (ફત્હુલ મુલહિમ શરહે મુસ્લિમ: ૩/૪૮૫,૪૮૬)

હઝરત અબ્દુર્રહમાન બિન ઔફ રદિ.એ નિકાહ કર્યા તો આપ સલ.એ બરકતની દુઆ ફરમાવી અને ફરમાવ્યું é^³Že ç³Ö æ Ü³Öæ] વલીમો કરો ભલે એક બકરી ઝબહ કરવી પડે. જેથી શરીઅતમાં વલીમો કરવો સુન્નત છે. વાજિબ નથી. á] oÊ Ü×ÃÖ] Øâ] àne Í ¡ ì Ÿ Ü×ÃÖ] Øâ] †‰Ò] ÙçÎ oÊ èfq]çe k ŠnÖ æ èÂæ†ŽÚ è߉ Œ†ÃÖ] o³Ê èÛ³nÖç³Ö]
DMPP)NL VoßnÂE

શામીમાં છે: વલીમો સુન્નત છે જે પહેલાંથી ચાલતો આવ્યો છે.
DP(O)Q VoÚ^•E èÛ‹ , Î èß‰ Œ†ÃÖ] èÛnÖæ …^nj ì Ÿ] oÊ æ

અલબત્ત પોતાની હયસિયત મુજબ વલીમો કરવામાં આવે. શરીઅતમાં ઓછા વત્તાની કોઇ મર્યાદા નક્કી નથી આપ સલ.એ એક મોકા પર ગોશ્ત રોટીથી દઅવત ફરમાવી વલીમો કર્યો. એક મોકા પર બે મુદ એટલે ચાર સેર જવ અને અમુક વખતે ફકત ખજૂર અને સત્તુથી વલીમો કર્યો.

(૧) હઝ. અનસ રદિ. ફરમાવે છે કે આપ સલ.એ પોતાની કોઇ બીવીના નિકાહ પર એવો વલીમો નથી કર્યો જે હઝરત ઝૈનબ રદિ. સાથે નિકાહ વખતે કર્યો. કે એક બકરી ઝબહ કરી હતી.

(૨) હઝરત ઉમ્મે સલમા રદિ. નો વલીમો બે મુદ જવથી કર્યો હતો.

(૩) હઝરત સફિય્યહ રદિ. સાથે ખૈબરના મોકા પર નિકાહ કર્યા તો

સહાબાને કંઇ હોય તે લાવવા ફરમાવ્યું દસ્તરખાન પર ખજૂર પનીર, માખણ, ભેગુ થયું તો સર્વે ને મેળવી હલવો બનાવવામાં આવ્યો. સાથે બેસીને બધાએ ખાઇ લીધું. એજ આપ સલ.નો વલીમો હતો. આપ સલ. તરફથી કંઇજ બંદોબસ્ત ન હતો. (બુખારી શ. ૨/૭૭૭)

oÊ # äx0] Ùç‰... ^þ , n‰ ØÃÊ ! ^â†n‰Ó0 Ÿ æ èx³nx³Ï³0 , ³u Ÿ á] Í ¡ ³ ì Ÿ

DPTR)O VÜ`Û0] xjÊ (PPP)NL VoßnÂE äËxj í Û0] ÜñŸç0 å„ â

વલીમો કરવો સુન્નત છે અને અલ્લાહપાકની નેઅમતનો શુક્ર અદા કરવાની સાથે એ નેઅમતે નિકાહને ઝાહિર કરવાનો હેતુ હોય છે. પરંતુ સુન્નત અને શુક્રના અદા કરવાના મોકા પર કેટલાક ગુનાહો થાય છે. વીડીયો ઉતારવામાં આવે છે. ફોટાઓ લેવામાં આવે છે. ઔરતો અને જુવાન છોકરાઓની ભીડ રહે છે વલીમાની દઅવત કબૂલ કરવી સુન્નત અને અફઝલ છે. પરંતુ ત્યાં ગુનાહિત અને શરીઅત વિરૂધ્ધ કામો થતા ન હોય નહી તો કબૂલ કરવું અને જવું દુરૂસ્ત નથી. અલ્લામા શામી રહ.એ લખ્યું છે વર્તમાન ઝમાનામાં ન જવામાંજ સલામતી છે. અલબત્ત પુરેપુરી ખાતરી હોય કે બિદઅત અને ગુનાહિત કામો નહી થશે તો જવું જોઇએ બલ્કે શરઇ ઉઝર ન હોય તો કબૂલ ન કરવામાં ગુનોહ થશે. કારણ કે કબૂલ કરવામાં ઘણી ફઝીલત અને સવાબ છે. (બુખારીઃ ૧/૩૫૮ શામીઃ ૫/૩૦૪ લામિઉદ્દરારીઃ ૨/૪૧૯)

વલીમો કયારે કરવો જાઇએ, એ અંગે આલીમોનો મતફેર છે પરંતુ સહીહ કોલ એ છે કે નિકાહ પછી દુલ્હા દુલ્હનના મેલાપ થવા પછી વલીમો કરવામાં આવે. gvjŠm äþ] b†nÆ æ Ô 0ªÚ , ßÂ x ‘ Ÿ]

DMPP)ML VoßnÂ PQT)M VpæçþE Ùç ì , 0] , Ãe ^ãxÃÊ

આપ સલ.એ એજ મુજબ વલીમા કર્યા હતા. સફિયહ બિન્તે હુયય રદિ. સાથે ખૈબરથી વાપસીમાં નિકાહ થયા અને સફરની

હાલતમાંજ વલીમો થયો હતો.

નિકાહ થવા પહેલાં છોકરા છોકરીએ મલવું સાથે ફરવા જવું બિલ્કુલ જાઇઝ નથી. આપ સલ.એ સખ્તીથી મના ફરમાવ્યું. æ Ü³Ò^³³m] ð^³Šß0] o³x³Â Ùç³ ì , ³0] ઔરતો સાથે એકાંતમાં મળવાથી પોતાને જરૂર બચાવો. (બુખારી શ.: ૨/૭૮૭)

અલબત્ત નિકાહ પહેલા છોકરીને જોઇ લેવાની શરીઅતે ઇજાઝત આપી છે. તે પણ ફકત મોં અને બંન્નેવ હથેલીઓ પુરતુંજ છે. DPQR)M VÜxŠÚ | † • pæçþE ^ãnËÒ æ ^ããqæ o0] †¿ß0] ä0 | ^fm äþ] Ü$ ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૬૫૯ <u>વલીમો કયારે કરવો જોઇએ? અને તે કેટલા દિવસ દરમ્યાન થઇ શકે?</u>

સવાલ : વલીમો કોને કહેવામાં આવે છે? તે કયારે કરવો જોઇએ?

જવાબ : શાદી અને નિકાહનું ખાવું જે દુલ્હા તરફથી ખુશીમાં ખવડાવવામાં આવે છે તેને વલીમો કહે છે વલીમો કરવો સુન્નત છે. જમહૂર આલિમોનો મત એજ છે કે દુલ્હા દુલ્હનની મુલાકાત પછી વલીમો કરવો જોઇએ. અને એજ સહીહ છે. આપ સલ.એ હઝરત ઝૈનબ રદિ. સાથે નિકાહ કર્યા અને તેમના સાથે મુલાકાત કર્યા પછી વલીમાનું ખાવું ખવડાવ્યું તેમજ સફિય્યહ બિન્તે હુયય સાથે નિકાહ પછી સફરમાં મુલાકાત પછી વલીમો કર્યો. માટે બંન્નેવના મેળાપ પછી ખાવું ખવડાવવું બેહતર છે. બીજા મંતવ્યો પણ છે નિકાહના સમયે અથવા નિકાહ પછી મેળાપ પહેલા '' oße à³nu # ä³³x³0] Ùç³‰... Ü³0æ] gß³m^³e'' (મિશ્કાતઃ ૨૦૮) વલીમાની મુદ્દત બે દિવસની છે. Œ^³e Ÿ æ Vp†n , Û0^ÂE èÛn0ç0] æ ' ... Ÿ] Ä_Ëßm Ü$, Ç0 , Ãe æ , Ç0] àÚ „òÚçm çÂ , m á^³e çâ æ Ü0ç0] àÚ èÏjŽÚ Œ†Ãx0 „ í jÛ0]!! èÛn0ç0] DPQT)M VpæçþNNU)R DPQT)M VpæçþE å†nÆæ p†â‡Ÿ] ä0^Î ! á^ÃÛj r m à³nqæ^³0] áŸ Ä³Û³ r ³0]

ðo• å,ßÂ á^Ò àÚ Ù^ÏÊ^‰æ†Â # ofß³Ö] x³f ' ^³Ê ! ^³ãqæ^³i æ^³ãÏ³jÂ]
®r㎜Øq†Ö] ØÃq æ¼ÎŸ^e ðo r㎜Øq†Ö] ØÃ r Ê Ù^Î ^Ã_Þ¼Še æ äe ® r³nx³Ê
Ùç‰… èÛnÕæ kÞ^ÓÊ^Šnu]ç‰^vÊ àÛŠÖ^e ðo r㎜Øq†Ö] ØÃ³q æ†³Û³jÖ^³e
zgßm‡ o×Â p] áf] †nÇe ^ãnxÂ Ø ì ,ÊDPQU)M V Ì m† • Ü×ŠÚE # ä³x³Ö]
ànßÚ©ÛÖ] o×Â áçÓm ¡nÓÖ^ãÒ^ßqæ‡ èm¤] å„ãe ^â^m] äqæ‡ oÖ^Ã³i ä³x³Ö] áŸ
æ^f í Ö] ^ßÛÃ›] # ä×Ö] Ùç‰… á] ^ãjm]… , Ïi æ Üãñ^³nÂ•] t]æ‡] o³Ê t †³u
àÚE k×u ð^uæ†Ö] , ‰ ^ßÇ×e oju DPRM)M VÜ×ŠÚE …^ãßÖ] , jÚ] ànu Üv×Ö]
‹ Þ]E áf] ä×Ö] Ùç‰… Ù^Î Ü$ †nÇ ' Ä_Þ oÊ ^Šnu Äß ' Ü$ ^ãe ðßfÊ D ˜ nvÖ]
ènË ' o×Â # ä×Ö] Ùç‰… èÛnÕæ Ô ×i kÞ^ÓÊ Ô Öç³u à³Ú D Ö ^³Ú à³e
D^âæ†fjŠm á] ØfÎ èm…^ r Ö^e †Ê^Šm Øâ h^e (NUT)M V Ì m† • p…^í eE

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૬૬૦ શું વલીમામાં સાદુ ખાવાનું રાખવામાં આવે?

સવાલ : શાદીમાં વલીમો ખવડાવવામાં આવે છે તો વલીમો કોને કહેવામાં આવે છે? અને કયારે હોવો જોઇએ? તો હવે જે લોકો સાદગી લાવવા માટે કહે છે કે વલીમામાં ઓછો ખર્ચો કરવામાં આવે અને સાદુ ખાવાનું રાખવામાં આવે જેથી કોમમાં ઓછા ખર્ચાની આદત પડે એ વિશે શરીઅતનો શું હુકમ છે?

જવાબ : નિકાહ માત્ર બે વ્યકિતઓનું મળી જવું અથવા પોતાની જરૂરત પુરી કરવાનું નામ નથી. શરઇ એઅતેબારથી નિકાહને એક ખાસ ફઝીલત છે. નિકાહથી સુકૂન અને ઇત્મીનાનની દૌલત નસીબ થાય છે. નિકાહથી નેક અને સાલેહ ઔલાદ પૈદા થાય છે. અને ઇન્સાનની જીંદગીની સૌથી કીમતી પૂંજી અને સરમાયો નેક અવલાદ છે. કારણકે નેક ઔલાદ દુનિયામાં અને આખિરતમાં પણ કામ લાગે છે. પરંતુ એ ચીઝો હાસિલ થવા માટે શરઇ કાનૂન પર અમલ કરવું જરૂરી છે. ઉલમા ફરમાવે છે કે મીયાં-બીવીની મુલાકાતમાં હમલ રહી

જાય અને તે દિવસની ફજરની નમાઝ કઝા થઇ જાય તો અવલાદ નાફરમાન પૈદા થાય છે. એજ પ્રમાણે નિકાહ કરતી વખતે પણ અલ્લાહના ફરમાન અને રસૂલ સલ.ના તરીકા મુજબ નિકાહ કરવામાં આવે તો તેનાથી નિકાહનો અસલ મકસદ પુરો થાય છે. જેમકે શાદીમાં મોટા મોટા ખર્ચાઓ કરવા, એનાંથી અલ્લાહના રસૂલને નારાજ કરી નિકાહ કરેલ ગણાશે. તો એવા નિકાહથી ખૈર અને બરકતની ઉમ્મીદ કેવી રીતે રાખી શકાય. (મઝાહિરે હક)

વલીમો કરવો સુન્નત છે. મીયાં બીવીની મુલાકાત પછી જે ખાવાનું ખવડાવવામાં આવે તેને વલીમો કહે છે. પોતાની હયસિયત પ્રમાણે વલીમો કરવામાં આવે હઝરત અનસ રદિ. ફરમાવે છે કે આપ સલ. એ હઝરત ઝયનબના નિકાહમાં વલીમો જે પ્રમાણે કર્યો હતો તેવો વલીમો બીજી કોઇ ઝવજહ (બીવી) માટે વલીમો કર્યો ન હતો. આપે એક બકરીનો વલીમો કર્યો હતો. અને ઉમ્મે સુલૈમ રદિ. એ મીઠી ચીઝ બનાવીને મોકલી હતી. હઝરત સુફિય્યહના વલીમામાં ખજૂર, પનીર અને ઘી ખવડાવવામાં આવ્યું. હઝરત ઉમ્મે સલ્મા રદિ.ના વલીમામાં આપ સલ.એ જવથી કરાવ્યું. હઝરત અબ્દુર્રહમાન બિન ઔફ રદિ.એ શાદી કરી તો આપે ફરમાવ્યું કે વલીમાનું ખાવું ખવડાવો ભલે એક બકરીનો હોય તે સમયે ગરીબી હતી અબ્દુર્રહમાનની માલી હાલત બરાબર ન હતી તો પણ આપે ફરમાવ્યું કે ભલે વધુ ખર્ચ થાય તો પણ વલીમો કરો. (મિશ્કાત)

માટે પોતાની હયસિયત પ્રમાણે વલીમાનું ખાવું ખવડાવવું જોઇએ. એ ખાવું સુન્નત ગણાશે. જરૂરત એની છે કે લોકાને ખોટા ખર્ચાથી જે રૂમન સજાવવામાં આવે છે કીમતી કીમતી કપડા બનાવવામાં આવે છે એનાથી રોકવામાં આવે એ ફુઝૂલ ખર્ચમાં ગણાય છે. અને કુર્આને હકીમમાં છે કે અલ્લાહપાક ફુઝૂલ ખર્ચી કરનારને

પસંદ કરતો નથી અને ફુઝૂલ ખર્ચી કરનારને કુર્આનમાં શયતાનનો ભાઇ કહેવામાં આવ્યા છે.

DMQV^3µE àn>^3nŽö] á]ç³ ì]]ç³þ^33Ò à³n…„³fÛ³ö] á] નિકાહ અને વલીમામાં એક ફુઝૂલખર્ચી એ પણ કરવામાં આવે છે કે કીમતી કાર્ડ છપાવવામાં આવે છે એ કાર્ડમાં બિસ્મીલ્લાહ હોય છે અલ્લાહનું નામ હોય છે એને વાંચી ફેંકી દેવામાં બેઇઝઝતી અને બેહુરમતી થાય છે. દરેક ઠેકાણે દાવત માટે પહોંચવું મુશકેલ હોય છે તો સાદા કાગળમાં લખવામાં આવે તો પણ ચાલી શકે છે નહી તો કાર્ડની ફુઝૂલખર્ચીના ગુનાહ સાથે બીજા અનેક ગુનેહગાર બેહુરમતી કરવાના કારણે થશે. અને એમના સાથે છપાવનાર પણ મુળ કારણ બનવાને લઇ વધુ ગુનેહગાર થશે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૬૬૧ શાદીની દઅવતમાં અકીકાનું ખાણું કરી શકાય?

સવાલ : એક માણસ શાદીના ટાઇમ પર અકીકો કરવા ચાહે છે અને તેનું ગોશ્ત શાદીની દઅવતમાં વાપરવા માંગે છે અને શાદીના ટાઇમે લોકો નેવતો આપે છે અગર કોઇને દઅવત આપે અને તે નેવતો ન આપે તો લોકો તેને બુરૂં સમઝે છે અને આપનાર પણ આપવાને જરૂરી સમઝે છે તો આવી સુરતમાં અકીકાના ગોશ્તને શાદીની દઅવતમાં વાપરવું કેવું છે? જલ્દીથી જવાબ આપી આભારી કરશો.

જવાબ : આમ તૌર પર રિવાજ એજ છે કે શાદી વિગેરેમાં રૂપિયા વિગેરે ચઢાવાના તૌર પર આપવામાં આવે છે તો આપનારને ત્યાં જયારે કોઇ પ્રસંગ હોય છે તો આપેલ રકમ અથવા એનાથી વધુ રકમ આપી તેને પરત કરવામાં આવે છે. તો આ આપસનો મામલો છો. તેનાથી અકીકા પર કોઇ અસર પડતો નથી. તેથી અકીકાના ગોશ્તને શાદીની દઅવતમાં વાપરવું દુરૂસ્ત છે.

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. ૨૪/૫/૭૯

૧૬૬૨ વલીમો કોણ કરે?

સવાલ : દઅવતે વલીમહ લળકે વાલોકી તરફસે સુન્નત હે યા લળકી વાલોંકી તરફ સે?

જવાબ : હઝરત અબ્દુર્રરહમાન બિન ઔફ (રદિ.)કે કપળો પર જબ નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.)ને ઝરદીકા નિશાન દેખા તો આપ (સ.અ.વ.)ને ઉસ નિશાનકા સબબ દરયાફત ફરમાયા,હઝરત અબ્દુર્રરહમાન (રદિ.)ને જવાબ દિયા કે મેંને એક ઓરતસે નિકાહ કર લિયા હે.આપ (સ.અ.વ.)ને દુઆ દે કર ફરમાયા....(વલીમહ કરો અગરચે એક બકરીકે ઝરીએ હો)

!èÛnöæ„ í i] p] é^Žeçöæ Üöæ]

લિહાઝા માલુમ હુવા કે લળકેકો વલીમહ કરના સુન્નત હે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૬૬૩ વલીમા વિશે શરઇ હુકમ

સવાલ : શાદીમે વલીમહ ખિલાયા જાતા હે તો વલીમહ કિસે કહેતે હે? ઓર કબ હોના ચાહિયે? તો અલમે સાદગી લાનેકે લિયે કુછ લોગ યે કેહતે હે કે વલીમે મેં કમ ખર્ચ કિયા જાયે ઓર સાદા ખાના હો.તાકે કૌમમેં કમ ખર્ચ કરનેકી આદત હો.ઇસકે મુતઅલ્લીક શરીઅતકા હુકમ કયા હે?

જવાબ : નિકાહ માત્ર બે વ્યકિતઓનું મળી જવું અથવા પોતાની જરૂરત પૂરી કરવાનું નામ નથી.શરઇ એઅતેબારથી નિકાહને એક ખાસ ફઝીલત છે.નિકાહથી સુકુન અને ઇત્મિનાનની દોલત નસીબ થાય છે,નિકાહથી નેક અને સાલેહ અવલાદ પૈદા થાય છે અને ઇન્સાનની જીંદગીની સૌથી કિંમતી પુંજી અને સરમાયો નેક અવલાદ છે.કારણકે નેક અવલાદ દુનિયામાં અને આખિરતમાં પણ કામ લાગે છે.પરંતુ એ ચીજો હાસિલ થવા માટે શરઇ કાનૂન પર અમલ કરવું

જરૂરી છે.ઉલમાઅ ફરમાવે છે કે મીયાં-બીવીની મુલાકાતમાં હમલ રહી જાય અને તે દિવસની ફજરની નમાઝ કઝા થઇ જાય તો અવલાદ નાફરમાન પૈદા થાય છે.એજ પ્રમાણે નિકાહ કરતી વખતે પણ અલ્લાહનાં ફરમાન અને રસૂલ (સ.અ.વ.)ના તરીકા મુજબ નિકાહ કરવામાં આવે તો તેનાથી નિકાહનો અસલ મકસદ પૂરો થાય છે.જેમકે શાદીમાં મોટા મોટા ખર્ચાઓ કરવા,શરીઅત વિરૂધ્ધ કામો કરવા એનાથી અલ્લાહના રસૂલને નારાજ કરી નિકાહ કરેલ ગણાશે.તો એવા નિકાહથી ખૈર અને બરકતની ઉમ્મીદ કેવી રીતે રાખી શકાય. (મઝાહિરે હક)

વલીમો કરવો સુન્નત છે.મીયાં=બીવીની મુલાકત પછી જે ખાવું ખવડાવવામાં આવે તેને વલીમો કહે છે.પોતાની હૈસિયત પ્રમાણે વલીમો કરવામાં આવે.હઝરત અનસ (રદિ.) ફરમાવે છે કે આપ (સ.અ.વ.)એ હઝરત જૈનબના નિકાહમાં વલીમો જે પ્રમાણેનો કર્યો હતો તેવો વલીમો બીજી કોઇ ઝવજહ (બીવી) માટે વલીમો કર્યો ન હતો.આપે એક બકરીનો વલીમો કર્યો હતો.હઝરત સફીય્યહનાં વલીમામાં ખજુર,પનીર અને ઘી ખવડાવવામાં આવ્યું.

હઝરત ઉમ્મે સલમા (રદિ.)નો વલીમોં આપ (સ.અ.વ.)દ્વારા જવથી કરવામાં આવ્યો.હઝરત અબ્દુર્રહમાન બિન અવ્ફ (રદિ.)એ શાદી કરી તો આપ (સ.અ.વ.)એ ફરમાવ્યું કે વલીમાનું ખાવુ બનાવીને ખવડાવો ભલે એક બકરીનો હોય,તે સમયે ગરીબી હતી,અબ્દુર્રહમાનની માલી હાલત બરાબર ન હતી,તો પણ આપ (સ.અ.વ.)એ ફરમાવ્યું કે ભલે વધુ ખર્ચ થાય તો પણ વલીમો કરો. (મિરકાત)

માટે પોતાની હૈસિયત પ્રમાણે વલીમાનું ખાવુ ખવડાવવું જોઇએ.એ ખાવુ સુન્નત ગણાશે.જરૂરત એની છે કે લોકોને ખોટા

ખર્ચાથી જે રૂમ સજાવવામાં આવે છે,કિંમતી કિંમતી કપડાં બનાવવામાં આવે છે,એનાથી રોકવામાં આવે,એ ફુઝૂલ ખર્ચીમાં ગણાય છે.અને કુર્આને હકીમમાં છે કે અલ્લાહપાક ફુઝુલખર્ચી કરનારને પસંદ કરતો નથી અને ફુઝુલખર્ચી કરનારને કુર્આનમાં શયતાનનો ભાઇ કહેવામાં આવ્યો છે.

DMQ! å...^µE !àn› ^nŽö] á]ç ì]]çþ^Ò àm...„fÛö] á] !ànÊ†ŠÛö] gvm Ÿ ä×ö] á]

ફુઝૂલ ખર્ચી કરનાર શયતાનનાં ભાઇ છે.

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. તા.૨૩/૪/૯૫

મુતફર્રિકાતે નિકાહ

(૧૬૬૪) હઝરત યુસુફ અલ.ના ઝુલૈખા સાથે અને હઝરત સુલૈમાન અલ.ના બિલ્કીસ સાથે નિકાહ થયા હતા?

સવાલ : અગર કોઇ માણસ એમ કહે કે હઝરત યુસુફ અલ. અને ઝુલૈખા અને હઝરત સુલેમાન અલ. અને બિલ્કીસના નિકાહ થયા હોય એવો કોઇ જગ્યાએ કુર્આન શરીફ કે હદીસે નબવી માં તેનો ઉલ્લેખ નથી અને ન તો કોઇ તેને કુર્આન હદીસથી સાબિત કરી શકે છે તો આ વાત ખરી છે?

જવાબ : આમ કહેવું કે હઝરત યુસુફ અલ.ના ઝુલેખા સાથે અને હઝરત સુલૈમાન અલ.ના બિલ્કીસ સાથે નિકાહનો સુબૂત નથી તે સહીહ નથી. તફસીર અને તારીખની કિતાબોમાં તેનો સુબૂત છે. અહવાલુલ અંબિયામાં લખ્યું છે કે ‘હઝરત યુસુફ અલ.એ બાર વરસ જેલમાં સબર કર્યો જેના કારણે આપને અલ્લાહ તરફથી બાર નેઅમતો મળી. જેમાંથી એક એ કે ઝુલેખા આપના નિકાહમાં આવી.

(૧/૩૯૯)

મોલાના અબ્દુલ હક રહ.એ પોતાની તફસીરની કિતાબ તફસીરે હક્કાનીમાં લખ્યું છે કે તારીખના કર્તાઓએ બયાન કર્યુ છે કે યુસુફ અલ.ની ઝુલેખા સાથે શાદી થઇ અને બે છોકરા અને અને છોકરી પેદા થઇ. (૨૭૧)

હઝરત સુલૈમાન અલ.ના હઝરત બિલ્કીસ સાથે નિકાહના સુબુતમાં સાહિબે જલાલૈન ànÛö^Ãö] h... äxö á^Ûnx³‰ Ä³Ú k³Û³x³‰]æ ની તફસીરમાં લખે છે કે äö k Û×ÃÊ ^ãnÎ^‰ †Ã• å†ÓÊ ^ãqæ^i •]...] æ

DØÛþ å...ç‰ MUV^µE !^ãqæ^jÊ ^ãe äjö]‡^Ê é...çßö] àn›^nŽö]

અર્થાત: હઝરત સુલૈમાન અલ.એ હઝરત બિલ્કીસ સાથે નિકાહનો ઇરાદો કર્યો અને તેમને તેની પિંડલીના વાળ ન ગમ્યા જિન્નાતોએ હઝરત સુલૈમાન અલ.ને ચુનાની તરકીબ બતાવી. જેનાથી બિલ્કીસે વાળ દૂર કર્યા. પછી હઝરત સુલૈમાન અલ.એ તેમની સાથે નિકાહ કર્યા. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

﴾૧૬૬૫﴿ <u>તાવીઝ કરાવી નિકાહ માટે રાજી કરાવવું</u>

સવાલ : મારા દોસ્તને એક છોકરી ઘણી પસંદ છે. તેની સાથે શાદી કરવા માંગે છે. પરંતુ તેના ઘરમાં સર્વે ના કહે છે. અને છોકરી પણ ના કહે છે. તો એક મો.સા.ને મારા દોસ્તે આ વાત કહી. જવાબમાં મો.સા. કહ્યું કે હું તને એક તાવીઝ બનાવી દઉં જેથી આ છોકરી સાથે તારી શાદી થઇ જશે. અને છોકરીના ઘરનાં સર્વે સાતી સાથે શાદી કરવા તૈયાર થશે. તો આવી રીતે તાવીઝ બનાવી શાદી કરવું કુર્આન અને હદીસની રોશનીમાં શું છે? તાવીઝના જોરથી શાદી કરવું અલ્લાહના નઝદીક ગુનોહ છે કે શું છે? કુર્આન અને હદીસના દાખલાથી જવાબ આપશો.

જવાબ : છોકરીના માં-બાપ અને છોકરી પણ નિકાહ માટે રાજી

નથી. તો તાવીઝના અસરથી તેમને નિકાહ માટે મજબૂર કરવાના માટે તાવીઝ કે કોઇ અમલ કરવું જાઇઝ નથી. પોતાના ફાયદા માટે બીજાઓને પરેશાન કરવું શરઅન જાઇઝ નથી. (ઇમ્દાદુલ ફતાવા: ૪/૮૭)

અને એમ ઝબરદસ્તી નિકાહ કરવાથી પાછળથી ઝગડાઓ થયા કરવાનો સંભવ રહેશે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

૧૮/૪/૭૩ ઇ.

﴾૧૬૬૬﴿ <u>બીજા સાથે ભાગી જનાર ઔરત પાછી શોહર પાસે આવે તો તેને અપનાવવી જોઇએ કે નહી?</u>

સવાલ : એક ઔરત પોતાના મકાનમાંથી પૈસા કપડા લઇને ચાલી ગઇ છે તેનો આજ દિન સુધી પત્તો નથી ઘણાં લાંબા સમય બાદ એ ઔરત પાછી આવે તો એને અપનાવવી જોઇએ કે નહી શરીઅતમાં શુ. હુકમ છે?

જવાબ : શરઇ તૌર પર નિકાહ થઇ ગયા પછી ધણી પોતાની ઔરતને તલાક ન આપે ત્યાં સુધી નિકાહમાંથી નિકળતી નથી. પુછેલી સુરતમાં ધણીએ પોતાની ઔરતને તલાક આપી નથી તો બીજા માણસ સાથે નાસી જવાથી નિકાહ તુટશે નહી. આવવા બાદ બીવી તરીકે ઔરતને રાખવા ચાહો તો રાખી શકો છો. કારણકે હાલ પણ એ ઔરત પોતાના ધણીના નિકાહમાંજ છે.

હદીસ શ.માં છે કે ગુનાહ પછી સાચા દિલથી તૌબા કરનાર એવો થઇ જાય છે જાણે એ ગુનોહ કર્યોજ નથી માટે ઔરત અગર પોતાના એ ખરાબ કૃત્ય પર સાચા દિલથી તૌબા કરી લે તો ખુદાપાક તેનો ગુનોહ માફ કરી આપશે. અને ફરીથી તમો ઔરતને રાખશો તો ગુનેહગાર થશે નહી. બીજા મર્દ સાથે નાસી જવાને લઇ તલાક આપવા ચાહો તો મબાહ છે. l ^Ú äþ] Üâçj ^ãn›æ " í • èuçÓßÚ t æ^i]ƒ]

ÙæŸ] |^Óßö] ð^Ïe ÄÚ é ,Ãö] g r ou o³ju ä³þ] †³ã¾ Ô öƒ ,³Ã³e ^³ãqæ‡

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. DONQ)N Vèm], â än•^uE

૨૪/૪/૮૦ ઇ.

﴾૧૬૬૭﴿ બાળ લગ્ન અટકાવવા માટે પંચ કાયદેસર ઠરાવ કરી શકે?

સવાલ : અમારી કોમમાં તલાકનું પ્રમાણ દિન બ દિન વધતું જાય છે. ઘર સંસારમાં પણ કંકાસ અને ઝગડા માલમ પડે છે. લગ્નમાં બહેન ભાઇના અને નજીકાના સગાઓનો વ્યવહાર ચાલે છે. આ વબા રોકવા માટે આવા સંજોગોમાં બાળ વિવાહ તથા બાળ લગ્ન કાનુની તરીકે અટકાવવા માટે પંચ કાયદેસર ઠરાવ કરી શકે કે કેમ? આ બાબતમાં શરીઅતમાં ગુંજાઇશ છે કે કેમ? અને જો બાળવિવાહ તથા બાળલગ્ન અટકાવવા શરીઅતમાં ગુંજાઇશ ના હોય તો શું કરવું? તે માટે યોગ્ય માર્ગદર્શન આપશો.

જવાબ : શરીઅતે નિકાહ કરવા માટે કોઇ ઉમર નક્કી કરેલી નથી. જમાઅતે લોકોને નાની વયમાં નિકાહ ન કરવા દેવું અને નિકાહથી રોકવું જાઇઝ નથી. તલાક દેવું ઘણી નાપસંદ વસ્તુ છે. સખત મજબૂરીને અને લાચારીએ કે બન્નેવમાં બનતુ થઇ શકે એમ ન જ હોય તો તલાક દેવાની ગુંજાઇશ છે. પરંતુ લોકો વાત વાતમાં તલાક ન આપે એના માટે કોશિશ કરી ઝહેન બનાવવું જોઇએ.

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

—૧૬૬૮™ ઇસ્લામમાં સ્ત્રીનુ મકામ

સવાલ : એક ગેરમુસ્લિમ વેપારી મુલાકાત માટે આવ્યા હતા,તેમણે કહ્યું ઇસ્લામમાં સ્ત્રીઓને બહુ મહત્વ આપવામાં આવતુ નથી,તેમજ પયગમ્બર સાહેબ હિંસાના વિરોધી હોવા છતાં ઘસ્લામમાં પશુ વધ કેમ કરવામાં આવે છે?

જવાબ : ઇસ્લામી ત્વારીખને ધ્યાનથી વાંચવામાં આવે તો સૂર્યના

જેમ આ હકીકત સામે આવશે કે ઇસ્લામે ઓરતને જેટલુ મહત્વ અને ઇઝઝત આપી છે તે કોઇ પણ ધર્મે આપી નથી.ઇસ્લામ પહેલાં ઓરત પોતાના હકકોથી બિલ્કુલ મહરૂમ હતી.ફ્રાન્સમાં એ ખ્યાલ હતો કે ઓરત અર્ધો ઇન્સાન છે,જેથી ખાનદાનમાં ખરાબીઓનો ઝરીઓ બને છે.ચીનમાં એ ખ્યાલ હતો કે ઓરતમાં શયતાનની રૂહ હોય છે,જે બુરાઇઓ તરફ લઇ જાય છે.જાપાનમાં એ ખ્યાલ હતો કે ઓરત નાપાક પેદા કરવામાં આવી છે.ઇસાઇ અલ્લાહની મઅરિફતથી રોકનાર સમજતા હતાં.હિન્દુઓમાં અગર કોઇ સ્ત્રીનો પતિ મરી જતો તો સતી થવાની રસ્મ હતી,અગર એમ ન કરતી તો એવી ઓરતને તુચ્છ સમજતા હતાં.ઇસ્લામ પહેલાં અરબવાસીઓ છોકરી પેદા થતી તો તેને જમીનમાં ઝિંદા દાટી દેતા અને છોકરીના રડવા અને અવાઝ પર તેમને રહમ આવતો ન હતો.યહૂદીઓ હૈઝની હાલતમાં વાત પણ કરતા ન હતાં અને અલગ એક કોઠરીમાં ઢકેલી આપતા.પરંતુ ઇસ્લામે આ બધી ખરાબીઓ રદ કરી ઓરતને હકીકી ઇઝઝત આપી.મીરાસમાં ભાગીદાર બનાવી,ગવાહી માન્ય રાખી.અલબત્ત ઇસ્લામે બેપરદા ફરવાથી અને લોકોની બદનજરીથી જરૂર રોકી છે.હયા અને શરમ ઓરતનું શણગાર બતાવ્યું.પતિના મરણ પછી તેના વારિસો તેના માલ-સામાનના જેમ ઓરતના પણ માલિક બની જતા,પછી પોતે નિકાહ કરી લેતા અથવા જયાં ચાહતા ત્યાં નિકાહ કરી દેતા અને મહેર પોતે લઇ લેતા અથવા એમજ રાખી મુકતા.ઇસ્લામે એ બધા રિવાજોને રદ કર્યા અને ઓરતને ઇખ્તિયાર આપ્યો.કુર્આને હકીમમાં છે કે ઓરતો તમારા માટે પોશાક સમાન છે અને તમે તેણીઓ માટે પોશાક સમાન છો.(સૂ.બકરહ આયત-૧૮૭) લિબાસ સાથે મુશાબહતમાં બે હિકમતો છે.(૧) લિબાસથી ઇન્સાનની ઝિનત (ખુબસુરતી) છે,ઐબ છુપાયેલા રહે છે,સરદી-ગરમીથી

હિફાઝત રહે છે,ઓરતથી રાહત સુકૂન મળે છે,ગુનાહોના ઐબથી હિફાઝત થાય છે.(૨) લિબાસ ઇન્સાનના બદનથી બિલ્કુલ નજદીક બલ્કે લગોલગ હોય છે,નિકાહથી બંનેવ એટલા નજદીક આવી જાય છે જેટલો લિબાસ નજદીક હોય છે,બલ્કે સાથે ખાવા,પીવા,બેસવા અહી સુધી કે સોહબતને ઇબાદત બનાવી આપી.હઝરત મૂસા (અલૈ.) મહાન નબી છે.બીવીની તાપણી માટે આગ લેવા ગયા તો એ કાર્યને ઇબાદત બનાવી કુર્આનમાં બયાન ફરમાવ્યું.

…^ßÖ] àÚ éæ„q æ] †f í e ^ãßÚ ÜÓni• o×ÃÖ]…^þ k Šþ• oþ]]ç%Ó³Ú] ä³x³âŸ Ù^³Î

!áçx_ ' i ÜÓ×ÃÖ

ઘરવાળાઓને કહ્યું તમે અહીં થોભો મેં એક આગ જોઇ છે,કદાચ તમારી પાસે ત્યાંથી માર્ગની કંઇક ખબર લઇ આવું અથવા આગનો અંગારો લઇ આવું જેથી તમે તાપી શકો.માટે હકીકી ઇઝઝત ઇસ્લામે જ ઓરતને આપી છે.બહું મહત્વ આપ્યું નથી એમ કહેવું બિલ્કુલ ગલત છે.

પશુ વધ કેમ કરવામાં આવે છે? તો યાદ રાખવું જોઇએ કે દુન્યાની નાની-મોટી દરેક ચીઝ અલ્લાહે ઇન્સાનના ફાયદા માટે બનાવી છે.સૂર્ય,ચંદ્ર,સમુદ્ર,ઝાડ,વનસ્પતિ તેમજ જાનવર પણ ઇન્સાનના ફાયદા માટે છે.એના ચામડા,આંતરડા,શીંગડા,દાંત વિગેરે.શું વનસ્પતિ સજીવ નથી? એને શું કામ કાપે છે? ચાંચડ,માકંડ વિગેરેને શું કામ મારે છે? આજે એનાથી વધુ ઇન્સાનોની હત્યા નથી થતી? અલ્લાહના કાનૂનમાં દખલગીરીની જરૂરત નથી,તેના દરેક કામો હિકમત ભર્યા છે. ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

«૧૬૬૯» <u>શાદી પહેલા એક બીજા સાથે ફરવું</u>

સવાલ : હિંદુસ્તાનમાંથી એક છોકરો શાદી અર્થે બહાર દેશ જેમ કે યુ.કે. જઇ રહ્યો છે. છોકરાને શાદી અર્થે છોકરીનો પક્ષ બોલાવી

રહ્યો છે, પણ ત્યાંની ગવર્મેન્ટ વિઝા આપવાની બાબત આ પ્રકારનો વાંધો ઉઠાવે છે કે છોકરો અને છોકરી શાદી પહેલાં પરિચયમાં આવ્યા નથી, એક બીજાને મળ્યા નથી કે પરસ્પર ઓળખાણ કે મળવા ફરવાનો વ્યવહાર નથી. માટે આ સંજોગોમાં હમો વિઝા ન આપી શકીએ. તો શું શરીઅત મુજબ છોકરા છોકરીનું પરિચયમાં આવવું શાદી પહેલાં જાઇઝ છે?

જવાબ : ગેરમહરમ (પરાઇ) ઓરતને શરઇ કારણ વગર જોવું જાઇઝ નથી,સખત ગુનાહિત છે.નિકાહની જરૂરતને લઇ કે મીયાં-બીબીની જીંદગી સારી રીતે ગુજરી શકે એ કારણે નિકાહના પૈગામ પહેલાં છોકરાએ છોકરીને જોઇ લેવાની શરીઅતે ઇજાઝત આપી છે અને આલિમોએ એ જોવાનું મબાહ (જાઇઝ) અને મુસ્તહબ કહ્યું છે.તે પણ ફકત ચેહરો અને હાથ જોવાની ઇજાઝત આપી છે.પૂરા બદનને જોવાની ઇજાઝત આપી નથી. (નવવી ૪૫૬,ભાગ/૧) એક ઓરતે આપ (સ.અ.વ.)ને પોતાની સાથે નિકાહ માટે કહ્યું તો આપ (સ.અ.વ.)એ તેમના ઉપરના ભાગમાં જોઇ ગરદન નીચી કરી આપી.

(બુખારી શરીફ,પેજ -૭૬૮,ભાગ/૨)

એથી સાબિત થયું કે ફકત ચેહરાને જોઇ લેવાની ઇજાઝત છે. પરંતુ નિકાહ પહેલાં છોકરા છોકરીએ મળવું,સાથે ફરવું અને એક બીજાના પરિચયમાં આવવું શરીઅતની દ્રષ્ટિએ જાઇઝ નથી.જે લોકો નિકાહ પહેલાં પોતાની છોકરીઓને છોકરા સાથે હરવા ફરવાની છુટ આપે છે,શરીઅતની રૂએ તેઓ દય્યુસ ગણાય છે. (ઉમદતુલ રિઆયહ)

શરીઅતમાં નકકી કરેલા કાનુનો અને તેની સીમાઓ ઓળંગી જનાર માટે દોઝખનો અઝાબ અને વઇદ અલ્લાહપાકે ફરમાવી છે. કુર્આને હકીમમાં છે કે જે કોઇ અલ્લાહ અને તેના રસૂલ

(સ.અ.વ.)ની નાફરમાની કરશે અને તેની સીમા ઓળંગી જશે તો તેને એવી આગમાં નાંખશે જેમાં તે હંમેશા રહેશે. (સૂરએ નિસાઅ)

Øfî ^ãnËÒæ^`ãqæ oÖ] †¿³ß³n á] o³Ö] é³e†³Ú] |^³Ó³ß³Ö] •]...] à³Ú h , ³Þ h^³e

Ô Ö^Ú gâ„Úæ ^ßfâ„Úçâæ ^ãqæ^i ,n†n àÚ äqæ oÖ] †¿ßÖ] h^fvj‰] ä³nÊæ!^³ãjf_³ì

oÖ] †¿ßÖ] äÖ |^fn^Ûþ] Ü$!ð^Û×ÃÖ] †nâ^Ûqæ ,Ûu]æ ànnÊç³Ó³Ö]†³ñ^³‰æ! èË³nß³u o³e]æ

†¿ßÖ]]„â ‡]çq oÊ½†jŽn Ÿ äÞ] ...çãÛ rÖ]æ é...çÃe < nÖ ^ÛãÞŸ ¼ÏÊ ^³ãnË³Òæ ^³ããqæ

Øfî ^Ûãnö] å†¿Þ áçÓn á] gvjŠn^ße^v ‘] ÙÎ!^Ûãjx³Ë³Æ o³Ê Ô Ö]ƒ ä³Ö Ø³e ^³â^³ •]

DM ,xq !PQR V ” Ü×ŠÚ |†• pæçÞE ! èf_íÖ]

Ô Ö gâŸ kòq äxÖ] Ùç‰... ^n kÖ^ÏÊ # ä³x³Ö] Ùç³‰... k³ñ^³q é³e†³Ú] á]

!îÖ] ä‰æ... ª>ª> Ü$ äeç ‘ æ ^ãnÖ] †¿ßÖ] ,Ã ’ Ê äxÖ] Ùç‰... ^ãnÖ] †¿ßÊ oŠËÞ

Dsnæ^jÖ] Øfî ée†Ú] oÖ] †¿ßÖ] h^e(N,xq! SRT V ” Ì n†• p...^íeE

!^³ãe ^³nÖ^³ì ä³³Â , ³nÊ ¡³q... ä³³Ú†³v³Ú æ] ä³³³ie†³³Ú] Ä³³Ú p†³³n p„³³Ö] ç³³â

DN,xq !NSL V ” än^Â†Ö] é ,ÛÂE

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. તા.૨૬/૮/૮૨

(૧૬૭૦) મુતલ્લકએ મુગલ્લઝાને વગર હલાલે રાખનાર સાથે સંબંધ ન રાખવાનો હુકમ

સવાલ : એક માણસે પોતાની ઓરતને ત્રણ તલાક આપી દીધી અને એહલે હદીસથી ફતવો મેળવી હલાલા વગર સાથે રહે છે,ગામ લોકોએ તેને જમાઅત બહાર કાઢયો છે,મુતલ્લકહ ઓરતની બહેન મારા નિકાહમાં છે,તે કોઇક વાર પોતાની માં જે મુતલ્લકહની પણ માં થાય છે તેની ખબર લેવા જાય છે તો ગામ લોકો જવા ન દેવા માટે મને કહે છે અને કહે છે કે તેઓના ઘરે ખાવું તમારા માટે હરામ છે. તો મારે શું કરવું જોઇએ?

જવાબ : ત્રણ તલાકો જુદી-જુદી આપવામાં આવે અથવા એકી સાથે આપવામાં આવે ત્રણ તલાકો થઇ જાય છે. બધા જ

સહાબા,તાબેઇન અને ચારેવ ઇમામોનો આ જ ફેંસલો છે. અગર કોઇ એના વિરૂદ્ધ ફેંસલો કરે અથવા ફતવો આપે તે સહીહ ગણાશે નહિં. (શામી પેજ- ૫૭૬,ભાગ/૨)

જે માણસ ત્રણ તલાક આપી એહલે હદીસથી ફતવો મેળવી હલાલા વગર ઓરતને રાખે છે તે સખ્ત ગુનેહગાર છે. એના એ ખરાબ કાર્યને લઇ જયાં સુધી શરઇ હલાલો ન કરી લે ત્યાં સુધી જમાઅત બહાર કરી આપો અને કોઇ તઅલ્લુક રાખવામાં ન આવે. (કિફાયતુલ મુફ્તી પેજ-૧૬૫,ભાગ/૨)

જે લોકો આ કાર્યમાં પૂરો સાથ સહકાર આપતા હોય તેઓ સખ્ત ગુનેહગાર થશે. કુર્આનો હદીસમાં છે કે નેકી અને પરહેઝગારિનાં કામોમાં એકબીજાની મદદ કરો અને ગુનાહ અને ઝુલ્મમાં કોઇની મદદ ન કરો

ત્રણ તલાક પછી હલાલા વગર પોતાના ધણી સાથે રહેલ ઓરતની બહેન પોતાની માંને કોઇક વાર મળવા જાય, વધું મેલ મિલાપ રાખે નહિં, પોતાની નારાજગી જાહેર કરતી રહે તો દુરૂસ્ત છે.

અગર તમારા સસરાની કમાઇ હલાલ તરીકાની હોય તો તેમના ઘરનું ખાવું હરામ તો નથી, પરંતુ હલાલા વગર પોતાની છોકરીને ધણી સાથે રહેવા દેવાને લઇ તેઓ સખ્ત ગુનેહગાર અને ઝિનાના કામમાં મદદ કરવા સમાન છે. માટે ઇબરત માટે ન ખાવું જોઇએ. આપણે દરરોજ દુઆએ કુનૂતમાં પઢીએ છીએ

Õ†rËn àÚ Õ†jÞæ Äx íÞæ

એ અલ્લાહ તારી નાફરમાની કરનારને હમો જુદા કરી છોડી દઇએ છીએ.

äÞ^n ’ Ãe Üãvn† ’ jÖ èÚ†vÛÖ] ^ßâ ^ãe •]†ÛÖ]æ èÂ , fÖ] oÖ] hçŠßÚ oÂ , ³fÖ]æ

g³âƒæ !!!!!!o³ÖæŸ^³³e é³ , ³u]æ èÛ³x³Ó³e]„³Òæ èÎ†³Ë³³jÚ ’ ¡³³$ ä³³³Öç³³Î !†³³v³³e

! ' ¡$ÄÏ äþ] oå] ànÛ×ŠÛö]èÛñ] àÚ Üâ , Ãe àÚæ ànÃe^jö]æèe^v ' ö]…ç`Ûq

DN , ×q! QSR V " …^jvÛö] •…E

Ì ö^í Ú Üãå †ã¿ Üåæ ' ¡ ö] Å^Ï ^v† ' Üâ†Ò] àÂ ØÏ³ß³ö] k³f$, ³Îæ

äÛÓu „Ëß Üö é , u]æ ^ãÞ^e ÜÒ^u ÜÓu çÓ ^ßxÎ],„â àÚæ Ù ¡ –ö] Ÿ] Ðvö] , Ã³e]ƒ^³Û³Ê

DN , ×q !QSS V " …^jvÛö] •…E ! Í ¡jÌ] Ÿ Í ¡ Ì çãÊ änÊ •^ãjqŸ] ÉçŠ Ÿ äÞŸ

oße é…ç‰E è¤] å„a kvi †nŠËjö] oÊ Ù^Î! •ŸæŸ]æ Ù]çÚŸ] oÊ ÜãÒ…^•æ

^ãßÚ oi]æ ^$ ¡ $ é†Ûö] Øq†ö] Ð×> çÓ ä×¼Úæ ^Þ^ö] àÚ D•ŸæŸ]æE DRPV k ³•VØ³nñ]†³‰]

DOLMKNE ! ÜãnÊ Ô † • á^_nŽö] á^Ê •ŸæŸ^e

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

–૧૬૭૧™ ફોરેન જવા માટે નિકાહના ફોટા પડાવવા

સવાલ : એક છોકરાનો રિશ્તો એક છોકરી સાથે કરવામાં આવ્યો છે અને એ છોકરી કેનેડા જઇ રહી છે, એના જવા પછી નિકાહ કરીને છોકરાને પણ ત્યાં જવું છે.જેને આપણા સમાજ સોસાયટીમાં શરબત કહે છે.તો એ શરબતની વિધિ થોડા દિવસ બાદ રાખવામાં આવી છે. જેમાં છોકરીનાં વાલીઓ તથા છોકરાનાં વાલીઓ વિડિયો કેસેટ કરવાનું કહે છે,જેનું મુખ્ય કારણ એ છે કે કેનેડા જવા માટે વિડિયો કેસેટ એક મોટી દલીલ (નિકાહ અને શાદી કરી હોવાની) જણાય છે. અને કેનેડા જવા માટે કેનેડા એમ્બેસી.ને આ પ્રુફ બતાવવું જરૂરી છે અને આ વિધિ સાથે સાથે ગેરકાયદેસર નિકાહ ન ગણાય તે માટે ફોટા પણ પડાવવામાં આવે છે અને આ ફોટા અને વિડિયો કેસેટનું હોવું જરૂરી છે.તો ઉપરોકત જે વિધિ કરવા વિષે જણાવ્યું છે આ પ્રમાણે કરવું મજબૂરીની સૂરતમાં શું જાઇઝ છે?

જવાબ : બેશક શરીઅતે મજબૂરી અને જરૂરત વખતે મમનુઅ ચીઝો મબાહ કરી છે.ફિકહનો કાયદો છે.! l]…æ„vÛö] ×nfi l]…æ†–ö]

પરંતુ મઝકૂર સૂરત મજબૂરીની નથી. કેનેડા જ નિકાહ કરવા

જરૂરી નથી. નિકાહ જેવી અહમ ઇબાદત જેને અર્ધુ ઇમાન કહેવામાં આવ્યું છે અને નિકાહ દરેક નબીની સુન્નત રહી છે.

!ð^³nv³ö]æ Õ]ç³Šö]æ†³_³Ã³jö]æ | ^³Ó³ß³ö] à³n×³‰†³Û³ö] à³ß³‰ à³³Ú Ä³³e…]

DM , ×q!MNT V " p„Ú†iE

તો સુન્નતુલ અંબિયા અદા કરવામાં ફોટા પડાવવા, નિકાહ પહેલાં પરાયા છોકરા-છોકરીનું મળવું, વિડિયો ઉતારવો જેને દરેક ગેર લોકો જોતા રહેશે, નિકાહ ન હોવા છતાં નિકાહ થયા છે એમ જુઠું બોલવું, ધોકો આપવો, નિકાહ માટે આવા કબીરહ ગુનાહો કરવાની શરીઅતમાં હરગીઝ ઇજાઝત નથી.

હદીસમાં છે કે એક માણસે એક ઓરત ઉમ્મે કૈસ સાથે નિકાહ કરવા કહ્યુ તો ઓરતે હિજરત કરવાની શરત લગાવી તો તે સહાબી મકકાશરીફથી મદીના હિજરત કરી ગયા અને નિકાહ થયા. તે સહાબીનું નામ''મુહાજીરે ઉમ્મે કૈસ''થઇ ગયું. એના વિષે મુલ્લા અલી કારી (રહ.)એ લખ્યું છે કે તેમની નિય્યત હિજરતની જ હતી, પરંતુ સુન્નતે નિકાહનો ઇરાદો પણ કરી લીધો જેથી હિજરતનાં સવાબમાં કમી આવી ગઇ તો બીજા માટે શું હુકમ હોઇ શકે? મઝકૂર સવાલમાં નિકાહ માટે હરામ કામો કરવાના હોય છે.તો એની ઇજાઝત કેવી રીતે હોઇ શકે? જેથી ભલે કેનેડા ન જઇ શકાય, પરંતુ વિડિયો, ફોટા પડાવવા અને નિકાહ ન થયા હોવા છતાં હરામ કામોની રજુઆત કરી જુઠું બોલવું જાઇઝ નથી.

á] ke^Ê ‹ nÎ Ý] ^ãö Ù^Ï èñ†Ú] g_³ì Ø³q… ^³ß³nÊ á^³Ò z•ç³Ã³ŠÚ à³e] à³Â

oö] é…^•] änÊæ ‹ ‹ nÎ Ý]†q^ãÚ ' änÛŠÞ ^ßÓÊ Ù^Î ^ãqæ^jÊ †q^ãÊ!†q^ãÚ oju äqæ^i]

!å†nÆ áçÓ Ì nÓÊ äi† r â h]ç$ Ø_e] èÛn¿Âèß‰ é† r ãö] àÛ • oÊ , ' Î äÞçÒ ÄÚ äÞ]

DM , ×q!PL V " éçÓŽÚ | † • l ^Î†ÚE

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

—૧૬૭૨™ સમાજના ડરથી નાની છોકરીની પહેલા શાદી ન કરવું

સવાલ : મારા ઘરે બે છોકરીઓ છે.નાની છોકરીની મંગણી થઇ ગઇ છે,મોટી છોકરી માટે કોશીશ ચાલુ છે,નાની છોકરીની મંગણી થવાને લાંબો ટાઇમ થઇ ગયો છે અને સામા પક્ષવાળા નિકાહ માટે ઉતાવળ કરે છે,જો જલ્દી નિકાહ કરવામાં ન આવે તો મંગણી તૂટી જવાનો ભય છે.પરંતુ સમાજનાં રિવાજ એ છે કે પહેલાં મોટી છોકરીની શાદી કરવામાં આવે અથવા બંને બહેનોની સાથે શાદી કરવામાં આવે,નહિં તો મોટી છોકરી રહી જશે.તો એ વિષે શરીઅતનો શો હુકમ છે? તે જણાવશો.

જવાબ : કુર્આને હકીમમાં છે‘‘વઅન્કિહુલ અયામા મિન્કુમ’’અર્થાત અને તમારામાં જે નિકાહ વગરનાં હોય તેઓના નિકાહ કરાવી આપો. (સૂરએ નૂર આયત-૩૨)

આપ (સ.અ.વ.)નું ફરમાન છેઃ તમારી પાસે કોઇ એવો માણસ નિકાહનો પૈગામ (મંગણી) લઇને આવે જેની દીનદારી અને સદગૂણો તમોને પસંદ હોય તો તમો નિકાહ જરૂર કરાવી આપો.અગર તમો નિકાહ નહી કરાવી આપો તો દુનિયામાં ફિત્નો અને મોટા પાયે ફસાદ ફેલાઇ જશે.(તિરમિઝી પેજ-૧૬૧)

આપ (સ.અ.વ.)એ ફરમાવ્યું કે અલી (રદિ.) ત્રણ કામોમાં વિલંબ ન કરો.નમાઝનો વખત આવી જાય,જનાઝો આવી જાય અને ધણી વિનાની સ્ત્રી જયારે તેણીની સમાનતાનો પુરુષ મળી આવે તો બિલ્કુલ વિલંબ ન કરો.
(મિશ્કાત પેજ-૨૬૧)

મઝકૂર આયત અને હદીસથી જણાયું કે અવલાદ બાલિગ થાય અને મુનાસિબ અને યોગ્ય જગ્યાએથી નિકાહ માટે પૈગામ આવે તો વિલંબ કર્યા વગર નિકાહ કરી આપવા જરૂરી છે,અગર નિકાહ

કરવામાં ન આવે અને છોકરો કે છોકરી ગુનાહનું કામ કરી લેશે તો તેઓ તો ગુનેહગાર છે જ,પરંતુ બાપ પણ ગુનેહગાર થશે.હઝરત અબૂ સઇદ (રદિ.) અને હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે આપ (સ.અ.વ.)એ ફરમાવ્યું જેને ત્યાં અવલાદ (છોકરો-છોકરી) પૈદા થાય તો તેનું સારૂ નામ રાખે,તેને શરીઅતનાં હુકમો શિખવાડે,(દીની તાલીમ આપે) અને જુવાન થાય તો નિકાહ કરાવી આપે.અગર નિકાહ નહી કરાવ્યા અને બાપ નિકાહ કરવાની તાકાત રાખતો હોય અને અવલાદે ઝિના વિગેરે ગુનાહનું કામ કર્યુ તો બાપ પણ ગુનેહગાર થશે. (મિરકાત શરહે મિશ્કાત પેજ-૪૧૯ ભાગ/૩)

માટે સમાજને છોડી શરીઅતનાં હુકમને નજર સમક્ષ રાખી અમલ કરવામાં આવે.શરીઅતે નિકાહ ઘણાં જ સરળ અને કમ ખર્ચાળુ રાખ્યા છે અને કમ ખર્ચાળુ નિકાહને આપ (સ.અ.વ.)એ બરકતવંત ઠેરવ્યા છે.હઝરત આયશા (રદિ.) જે ઇલ્મી,અમલી હૈસિયતથી બધી ઓરતોથી અફઝલ છે,તેમના નિકાહ કેટલી સાદગીથી થયા.હઝરત અતિય્યહ (રદિ.) હઝરત આયશા (રદિ.)ના નિકાહની સાદગીને આ પ્રમાણે વર્ણવે છે કે હઝરત આયશા (રદિ.) છોકરીઓ સાથે રમી રહ્યા હતા,એમની સંભાળ રાખનાર બાઇ આવી અને આયશાને લઇ ગઇ.હઝરત અબૂબક્ર (રદિ.)એ નિકાહ પઢાવ્યા.હઝરત પોતે કહે છે કે મારા નિકાહની મને પણ ખબર ન પડી.જયારે મારી વાલિદાએ બહાર નીકળવા પર પાબંદી લગાવી,મને કહેવામાં આવ્યું તો જાણ થઇ.હઝરત આયશા (રદિ.)ના નિકાહ છ વરસની વયે હિજરતથી ત્રણ વરસ પહેલાં સન ઇ.સ.૬૨૦માં થયા,નવ વરસની ઉંમરમાં હુઝૂર (સ.અ.વ.)ની ખિદમતમાં હાજર થયા તો પણ એટલી સાદગી કે મદીનાની અમુક ઓરતો દુલ્હનને લેવા

આવી,આયશાની વાલિદા ઉમ્મે રુમાન (રદિ.) બેટીને અવાજ આપી.આયશા (રદિ.) તે વખતે સહેલીઓ સાથે જુલા ઉપર બેસી જુલા ખાઇ રહ્યા હતા,માંનો અવાજ સાંભળી હાંફતા હાંફતા માં પાસે આવ્યા,માંએ આયશા (રદિ.)નો હાથ પકડી હાથ મોં ધોવાડી વાળ ઠીક કરી જયાં મદીનાની ઓરતો બેસેલી હતી ત્યાં પહોંચાડી આવ્યા,તેમને અલલ ખૈરિ વલ બરકતી તમારૂ આવવું સુખમય નિવડો.દુઆઓ સાથે આગમન કર્યુ.સહીહ રિવાયત મુજબ આયશા (રદિ.)ના નિકાહ અને રૂખ્સતી બંને શવ્વાલમાં થયા.મારાથી ભાગ્યશાળી કોણ હશે? નિકાહ અને રૂખ્સતી સાદગીથી થયા.ફુઝૂલખર્ચી,નુમાઇશ બનાવટનું કોઇ કામ નામો નિશાન ન હતું. (મુસ્લિમશરીફ પેજ-૪૫૬ ભાગ/૧) (સિરતે આયશા અઝ સૈયદ સુલેમાન નદવી રહ.)

મવલાના થાનવી (રહ.) લખે છે કે છોકરીઓની જલ્દી શાદી ન કરવામાં ઘણાં નુકસાનો છે. એક આ પણ છે કે વડીલો પ્રત્યે દિલમાં નેક ખ્યાલ હોતા નથી. કેટલીક વખત તેણીઓ દિલમાં જ બદ્દુઆ કરે છે અને મઝલૂમ હોવાને લઇ તેમની એ બદ્દુઆ અલ્લાહ કબૂલ કરે છે.આપ (સ.અ.વ.)નું ફરમાન છેઃ મઝલૂમની બદ્દુઆથી બચતા રહો.કારણકે તેને કબૂલ થવા માટે આસમાનમાં કોઇ રોક રહેતી નથી.સઅદી (રહ.)એ લખ્યું છે

બે તરસ અઝ આહે મઝલુમા — કે હગામે દુઆ કરદન
ઇઝાબત અઝ દરે હક બહરે — ઇસ્તિકબાલ મિ આયદ

(ઇસ્લાહે ઇન્કેલાબે ઉમ્મત ભાગ/૨)

માટે સમાજનાં રિવાજો અને ઘરવાળીઓની વાતો પર ધ્યાન ન આપી અલ્લાહ અને રસૂલ (સ.અ.વ.)ના ફરમાન પર અમલ કરવામાં જ ફાયદો છે.હુઝૂર (સ.અ.વ.) જે વાત સહાબાને ફરમાવતા

તો સહાબા દિલોજાનથી સ્વીકારી તેના પર અમલ કરતાં અને કહેતાં તવાઇતુલ્લાહી વ રસૂલિહી અન્ફઉ લના વ અન્ફઊ.અલ્લાહ અને રસૂલ (સ.અ.વ.)ની તાબેદારીમાં જ હમારો ફાયદો છે. (અબૂદાઉદ શરીફ પેજ-૪૮૨)   ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

–૧૬૭૩™ સમુહ લગ્ન અને ફુઝુલ ખર્ચી

સવાલ : નવાપુર ગામ ગુજરાતની સરહદ સાથે મહારાષ્ટ્રનું ગામ છે,અહી મુસલમાનોનાં છસો સાતસો મકાનો છે,ઘાંચી સમાજનાં અમુક લોકોએ સમુહ નિકાહનું આયોજન કર્યુ અને તા.૮/૧/૯૫નાં રોજ નિકાહ પઢાવ્યા,એમાં રૂપિયા ૬૦ હજારનાં આસપાસ ખર્ચ કર્યો,દુલ્હા-દુલ્હનનાં વાલીઓ પાસેથી હેસિયત મુજબ રકમ લેવામાં આવી,બાકી માટે જમાતમાં ચંદો થયો અને લગભગ ૨૫૦૦ વ્યકિતઓને જમાડવામાં આવ્યા.તો આ પ્રમાણે ખર્ચ કરવો સહીહ ગણાશે?

જવાબ : મુસ્લિમો સામે આપ (સ.અ.વ.)ની સાહબઝાદીઓ તેમજ સહાબા (રદિ.)ના નિકાહનાં નમૂના મૌજુદ છે.અલ્લાહનું ફરમાન છેઃ અલ્લાહનાં રસૂલમાં તમારા માટે નમૂનો છે,જે આખિરતના ઉપર ભરોસો રાખે છે.અને આપ (સ.અ.વ.)એ સહાબાનાં તરીકા પર અમલ કરવા માટે ફરમાવ્યું છે.એક સહાબી હઝરત અબ્દુર્રહમાન બિન ઔફ (રદિ.) નિકાહ કરે છે પરંતુ આપ (સ.અ.વ.)ને પણ દઅવત આપી તકલીફ આપવાનું પસંદ ન કર્યું,જયારે આપ (સ.અ.વ.)ની ખિદમતમાં હાજર થયા તો આપ (સ.અ.વ.)ના પુછવા પર જાણ થઇ કે એમણે નિકાહ કર્યા છે.

હઝરત ફાતિમા (રદિ.)ના નિકાહ આ પ્રમાણે થાય છે.હઝરત અલી (રદિ.) પોતે હઝરત ઉમર (રદિ.)ના કહેવાથી હુઝૂર (સ.અ.વ.) પાસે ફાતિમા (રદિ.) સાથે નિકાહ કરવાના ઇરાદાથી

જાય છે.આપ (સ.અ.વ.)એ એમની વાત માન્ય રાખી.તે પછી એક દિવસ આપ (સ.અ.વ.)એ હઝરત અનસ (રદિ.)ને ફરમાવ્યું કે જાઓ અબૂબકર,ઉમર,ઉસ્માન વિગેરે અમુક સહાબાનું નામ લીધુ એમને બોલાવી લાવો. જયારે તેઓ આવી ગયા તો આપ (સ.અ.વ.)એ નિકાહનો ખુત્બો પઢી હઝરત ફાતિમા (રદિ.)ના નિકાહ હઝરત અલી (રદિ.) સાથે કરી આપ્યા.તે પછી હઝરત અલી (રદિ.)ની ઇચ્છાથી આપ (સ.અ.વ.)એ હઝરત ફાતિમા (રદિ.)ને ઉમ્મે અયમન સાથે હઝરત અલી (રદિ.)નાં ઘરે મોકલી આપ્યા. (કન્ઝુલઉમ્માલ ભાગ/૬,મિરકાત પેજ-૫૭૫ ભાગ/૪)

મઝકૂર નિકાહમાં ન જનૈયા હતા ન ખાવું હતું.આપ (સ.અ.વ.)એ હદીસમાં ફરમાવ્યું છે કે'તે નિકાહ બરકતવાળો છે જેમાં ઓછો ખર્ચ કરવામાં આવે'.

સમુહ નિકાહનો મકસદ એજ હોય છે કે બિલ્કુલ ઓછા ખર્ચમાં નિકાહની જરૂરત પૂરી કરવામાં આવે.સવાલમાં લખવા મુજબ નવાપુર ઘાંચી જમાઅતમાં સમુહ નિકાહમાં લગભગ ૬૦ હજાર રૂપિયાનો ખર્ચ કરવામાં આવ્યો,૨૫૦૦ માણસોને જમણ કરાવ્યું.એક મેદાનમાં મર્દો અને બીજી તરફ ઓરતો આ બિના ઘણી અફસોસ જનક છે,અલ્લાહના ગજબ અને તબાહીની નિશાની છે,આવુ કામ કરનાર,કરાવનાર દરેક ગુનેહગાર થાય છે,આવી હાલતમાં ફાયદાના બદલે નુકસાન અને ઇઝઝતના બદલે બેઇઝઝતી અને બેહયાઇ થાય છે.માટે આવા કામોથી અવશ્ય બચવું જરૂરી છે.

ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે. તા.૧/૪/૯૫

«૧૬૭૪» <u>છોકરીવાળા નીચા અને છોકરાવાળા ઉંચા ઇસ્લામમાં આવો કોઇ ભેદભાવ છે?</u>

સવાલ : ઇસ્લામમાં છોકરીવાળા નીચા અને છોકરાવાળા ઉંચા

એવો કોઇ ભેદભાવ છે ખરો?

(૨) તલાકની ધમકી આપી કુસુર ન હોય છતાં ઘણી છોકરીના સગાઓ પાસે જબરદસ્તી લેખીત માફીની માંગણી કરી શકે ખરા? કુર્આન અને હદીસની રોશનીમાં જવાબ આપશો.

જવાબ : કુર્આને હકીમમાં છે કે પુરુષો સ્ત્રીઓ પર સરદાર છે. (સૂરએ નિસાઅ) એનો મતલબ એ છે કે દરેક સંયુકત વ્યવસ્થા જાળવવા માટે જરૂરી છે કે કોઇ સરદાર અને હાકિમ નકકી કરવામાં આવે જેથી મતભેદ વખતે તેના ફેંસલા પર અમલ કરી શકાય. એજ પ્રમાણે ગૃહ બંદોબસ્ત જાળવવા માટે પણ સરદારની જરૂરત હોય છે. ખુદાપાકે પુરુષોને ઓરતો ઉપર સરદારી વિશિષ્ટતા આપી છે તેનું મુખ્ય કારણ આ છે કે ઇલ્મ અને અમલની શકિત કે જે બધા કમાલોનું મૂળ છે તેમાં ખુદાપાકે ઓરતો કરતાં મર્દોને શ્રેષ્ઠતા આપી છે. સરદારી હુકમ અને ઝુલ્મ કરવા માટે નથી બલ્કે ઇલ્મ અને અમલના કારણને લઇને છે. (મઆરિફુલ કુર્આન પેજ-૩૯૫,ભાગ/૨)

આપ (સ.અ.વ.)એ ફરમાવ્યું છે કે ઓરતોનો શોહર ઉપર હક એ છે કે જયારે તમે ખાવો ત્યારે તેને ખવડાવો અને તમે પહેરો તો તેમને પણ પહેરાવો,તેના મોં પર ન મારો, તેને ગાળ ન આપો, ગુસ્સામાં ઘરેથી કાઢી ન મુકો. આપ (સ.અ.વ.)એ ફરમાવ્યું: 'જેઓ પોતાની ઓરતોને મારે છે તેઓ સારા માણસ નથી' (અબૂ દાઉદ શરીફ)

અલ્લાહપાકે ફરમાવ્યું કે ઓરતો સાથે ભલાઇથી વર્તો. (સૂરએ નિસાઅ) મઝકૂર આયતો અને હદીસથી સાબિત થયું કે ઓરતને નાહક સતાવવું, ઝુલ્મ કરવો, સખત ગુનાહનું કામ છે.

''છોકરાવાળા ઉચા અને છોકરીવાળા નીચા''એ માન્યતા તદ્દન ખોટી છે. નિકાહ થવાથી મર્દ અને ઓરત બંનેના એક બીજાના

ઉપર હક્કો જરૂરી થઇ જાય છે. ગુનાહની માફી માટે સાચા દિલથી માફી માંગી લેવું કાફી છે. માટે મર્દ અને ઓરત તથા એમના વાલીઓએ પોત પોતાની ફરઝ સમજવી જોઇએ. અલ્લાહ અને તેના રસૂલ (સ.અ.વ.)ની નાફરમાની ન કરવી જોઇએ,કુર્આને હકીમમાં છે કે જે કોઇ અલ્લાહ અને રસૂલ (સ.અ.વ.)ની નાફરમાની કરશે અને તેની હદો ઓળંગી જશે તો તેને દોઝખમાં નાંખશેં અને તેમાં જ હંમેશા રહેશે. (સૂરએ નિસાઅ) ફકત ખુદાપાક જાણનાર છે.

સન હી.૧૪૦૩/૨૮ શાબાન,૧૧ જુન ૧૯૮૩,

☆☆☆☆☆
☆☆☆☆
☆☆☆
☆☆
☆